

PORO TONGO USAQE

Guhu-Samane New Testament

Contents

Matteoho Isere Qidza	1
Marekoho Isere Qidza	61
Rukahoh Isere Qidza	96
Dzohaneho Isere Qidza	157
Aposoro Qaru Abiho Isere	198
Roma Oho Dzaira Pepa	252
1 Koritti Oho Dzaira Pepa Bosabosa	275
2 Koritti Oho Dzaira Pepa Ipina	300
Garata Oho Dzaira Pepa	315
Eposo Oho Dzaira Pepa	324
Piripi Oho Dzaira Pepa	332
Korose Oho Dzaira Pepa	338
1 Ttesaronike Oho Dzaira Pepa Bosabosa	344
2 Ttesaronike Oho Dzaira Pepa Ipina	349
1 Timotteo Noho Dzaira Pepa Bosabosa	352
2 Timotteo Noho Dzaira Pepa Ipina	359
Ttitto Oho Dzaira Pepa	364
Piremo Oho Dzaira Pepa	367
Hebroro Oho Dzaira Pepa	369
Dzakopo Noho Dzaira Pepa	387
1 Peetoro Noho Dzaira Pepa Bosabosa	393
2 Peetoro Noho Dzaira Pepa Ipina	400
1 Dzohane Noho Dzaira Pepa Bosabosa	404
2 Dzohane Noho Dzaira Pepa Bisana	410
3 Dzohane Noho Dzaira Pepa Ipina	411
Dzute Noho Dzaira Pepa	412
Paanaiteta Noo Dzesuho	414

PORO TONGO USAQE

The New Testament in the Guhu-Samane Language of Papua New Guinea

Nupela Testamen long tokples Guhu-Samane long Niugini

Language: Guhu-Samane

Provided by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Bible Society of Papua New Guinea

This print-on-demand edition of Scripture is produced and provided at cost by the Digital Bible Society in partnership with the Bible League of Canada, Open Doors International, and other missions and translation agencies. To order additional copies of this or other Bibles, please visit www.dbs.org (USA), www.bibleleague.ca (Canada), and www.opendoors.org (Europe).

Copyright and Permission to Copy

Copyright © 1975 Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0. You may share and redistribute this Bible translation or excerpts from it in any format, provided that:

You include the above copyright information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

PDF, ePub, and MOBI Bible covers and design are copyrighted 2017 by the Digital Bible Society (www.dbs.org).

PDF generated on 2017-08-24 from source files dated 2017-08-24.

4abf1fbe-6a33-5ca5-96b5-a9ba1a71e1bc

ISBN: 978-1-5313-0252-8

MATTEOHO ISERE QIDZA

Rebi Matteo qeeteta
 Attiokhia, Siria kaqa
 Tii 70
 Dzuta Abi samane
 Dzerusaremu ma
 Dzutea ma Haba Qesa

DZESUHO UIMANE NEIMANE MA EEBOBOHO TTARI

(Ruk 3:23-28)

1 Dzoobe Qesamane Name:
 Dzesu Kiristui Abarhamu ma
 Tabitiho sooro ma sainata biranatetaho
 ttari erani.

²Oi Abarahamui Isakaho mai ma
 Isakaho khatai Dzakopo.

Qate Dzakopoho khametoi apene bahe
 Dzuta ma nomamane noho (nokoi tupu
 12 naateta).

³Ma Dzutai Ttamarake naatemi
 nopoho khameto biranateta oi Pare ma
 Dzara. Qate Pareho khata noi Esiromu
 ma Esiromuho khataio Aramu.

⁴Ma Aramuho khatai Aminatabi ma
 noho khataio Nasoni.

⁵Qate Nasoniho khata Saromo ma
 noi Rakhabike naatemi nopoho khata
 Boasi biranateta. Qate Boasi noi Ruttike
 naatemi Obetti biranateta. Biranateqi
 noi ata naatemi Dzese biranateta.

⁶Biranatemi nomaeho khata Tabiti bi-
 ranateqi Dzuta abiho qiba naateta.

Oonita Tabiti noi Uriaho ata tarumi
 aimata dzapa noho Battaseba ma
 nopoho khata Soromo noi biranateta.

⁷Qate Soromoho khata Rehoboamu
 ma Rehoboamuho khata Abidza ma
 noho khata Asa biranateta.

⁸Qate Asaio ata maatemi Dzehosapati
 biranateta ma Dzehosapatiho khata Dzo-
 ramu biranatemi noho khata Adzaria.

⁹Qate Adzariaho khata Dzottamu ma
 Dzottamuho khata Ahadzi ma noho
 khata Hedzekia.

¹⁰Oonita Hedzekiaho khata Manase
 biranatemi noho Khata too abi Amosi
 oni qate noho khatai Dzosia.

¹¹Ma Dzosiaho khameto Dzekhonja
 ma nomamane biranateta oi Isirae abiho
 tupu Dzuta nokoi oho bodzata Babironja
 habaho sutasuta abi naate tuumata.

¹²Oke eetemi Dzekhonjahoho khata
 Sarattie oqata biranateta qate Sarattieho
 khata Dzarubabei biranateta noio abi
 qiba teei oni.

¹³Qate khata noho Abiuta biranateta
 ma Abiutaho khata Eriakimu biranateta
 ma noho ttidzata Adzaro biranateta.

¹⁴Qate Adzaroho khata Sattoko
 biranatemi nomaeho khata Akhimi
 biranatemi noho ttidzata Eriutti
 biranateta.

¹⁵Qate Eriuttiho khata Ereadza oni
 qate noho khata Mattani ma Mattaniho
 khata Dzakopo Dzosepeho mai.

¹⁶Oi Dzosepe ape bahe Marake
 naateta. Oonita Mariaho ttidzata Dzesu,
 noho totaqlike paha Kiristuiqi hiirorai
 noi biranateta.

¹⁷Oonita mooro, Abarhamuho soro
 ma saina biranate peitemi Tabitiho
 bodza naatemi oho soro ma saina 14
 naateta. Qate Tabitiho neta biidza ma
 suuna biranate peitemi oi Babironjahoho
 sutasuta bodza naateta oho soro ma
 saina paha 14 naateta. Ma oqata biidza
 ma suuna ipibire biranatemi Kiristu bi-
 ranateta oho soro ma saina oho qesa 14
 naateta.

DZOSEPEHO ATA POBI MARIA QURA EETEMI OHO MEE DZESU

(Ruk 2:1-7)

¹⁸Oonita Dzesu Kiristui ikanomake
 eete biranateta oho isere erani. Oi pai
 nohoho dzapa Maria, noi Dzosepeho ata

pobi oomi Qaheuba Sumasai noke dzasusu eetemi noi qura eeteta.

¹⁹Qura eetemi apu pobi noho Dzosepei oke moomi nota bame eeteta. Oonihe noi hasu ma keba abi oonita noi te noho qomaqoma hibaranihe seiqake oho gee teeke saridze Mariake qaatareiqi qupadzomata.

²⁰Oke qupadzohiqi, idze! noi nese qooroqi moomi Ohonga Sooparahongero noho torota biranateqi hiireta, Tabitiho eema ma khata Dzosepe, nii nookare. Maria ata pobi niimeke aimareiqi eto atti eetaino. Oi noke dzasusu eeteta oi abi bahe Qaheuba Sumasa.

²¹Oonita noi khata dzoomamake abi minaraho kahosa qagaumaquho baura qidza oi khataho irata peitakoi oho qubake nii noho dzapake Dzesuiqi hi-ibaridzoni — oho khoobai hee, Ohongai ingona mai ooniqi hiirorai.

²²⁻²³Oonita tete oonomata biranate-tahoko khooba erani. Ohonga Sooparai too abiho qetaqetata hee, Nookao, qeseba atapa teei qura eeteqi khata dzoomani noho dzapake hee, Emanuere hiibakoi. Oonihe dzapa oho khoobai hee, Ohongai abi napama oorai ooiqi hiiroraita oho qetaqetai oqata meenoma naateta.

²⁴Oonita Dzosepe nese parara eeteqi te bai hiibaranihe Sooparahiiretaho isakita ata pobi nomeke aimata. ²⁵Aimaqi te noke dzaga koto-ro-meeraranihe kebanoke Maria khata oke dzoomami Dzosepe noho dzapake Dzesuiqi hiireta.

ABI MIMI KHARATA BAAQI DZESU KHATA QONOQONO MOITETA

2 Oonita Herotei ttokaho sooparahiiretaho bodzata Dzesu khata biranate. Oi Maria ma Dzosepe Garirea haba qaateqi Dzutea habata tuumaqi nagapa khooba Betterehemuta oomi Dzesu Khatai biranate.

Biranatemi idze, ete peitoraiho haba neta kaaba ma basara abi nokanokanoma qesai nagapa nokome qaateqi nagapa qiba Dzerusaremuta baaqi erake hiireta, ²Maga, nana moomi Dzuta abiho tota qita taama teei paana naate hee, Dzuta abiho abi qiba minanipamu biranate ooraiqi hiirorai. Oonita nanai noho torota pomai kootoroqa hasama gegema hiibareiqi baabe. Noio kaqa?

³Oke noko hiiremi Herotema Dzerusaremu abi mimi gama nookaqi roqobeteta. ⁴Oho quba Herotei Dzuta abiho dzube abi ma qetaqeta abi mimike ao ttuttuiteqi nokoke qasa hiireta, Nikeho sinabidzai hee, Kiristui biranatakoiki hiireta oi ikata oorai?

⁵Hiimi nokoi hee, Noi Dzutea habahonagapa Betterehemuta biranatakoiki hiirorai. ⁶Oi tee ho quba bahe Ohongahoo too abi Mika noi geeta qeeteta oi hee, Qate Dzutea habahonagapa Betterehemu niiho neta abi teei biranateqa Isirae Abi tupu nahoke sooparahiiretakoita Dzuta abi mimiho neseta nagapa Betterehemu niiho dzapa pobi peitakoiqi hiirorai oiqi nokoi Heroteke pobi hiireta.

⁷Hiiremi Herotei kaaba ma basara abike qaheburoqi korabete qasa hiireta, Maqa taama nohoi bodza apenipamuta biranatemi nike moota? Hiimi nokoi oho bodza paanaiteta. ⁸Paanaitemi Herotei nokoke Betterehemuta dzoobireqi hiireta, Oionita nike ota tuumaqa khata oho qirike eetare. Qiri eete saridze khooba nohoke gama moota nooka soubireqa baa noho isereke nahotorota mootomake ana paha namae tuuma noho torota pomai kootobare.

⁹Hiiremi nokoi abi qiba oho noonookaqi tuumata. Tuusuhimi taama nokoi bosata ete peitoraiho habata moota oi paha nokoho quba paana

naateqi khata oota tekake paanaite mure naate qoorota.

¹⁰ Oonita noko paha taama oke mooqi qaki ma naki minake eeteta. ¹¹ Nokoi naga ota peiteqi moomi khata noi pai nome Mariama oomi nokoi pomai koto-roqi noho hasa hiireta. Hiireqi nokoi quba bagenoma ttuma minanomake asi nokometa sisibeteqi noke dzou eeteta oi goori ma ura moromoronoma oke parakiseni hiirorai ma paha maraseni bagenoma dzapa noho miro oke gama noke moiteta.

¹² Oonihe Ohongai bakuta nokoke Heroteho qaga hiiremi nokoi te Heroteho torota isere mootareiqi tuumaranihe tete mainata tuumaqi nagapa nokometa biranateta.

DZOSEPEI MARIA MA KHATAKE DZEIMA AIGITTA HABATA TUUMATA

¹³ Oke eetemi Ohongaho angeroi bakuta Dzosepeho torota biranateqi hiireta, Herotei Khata oke teetareiqi qiri eetakoita nii Khatake paima gama aima atti tuuma Aigitta habata oorare. Ota ooma ana hiiremake nike paha burisi eetare.

¹⁴ Oiqi hiiremi Dzosepe noi ao qupibake qoridzeqi paima khata aimaqi atti tuuma qaaramuti Aigitta habata biranate ota oota.

HEROTEI KHAMETO SAMANEKE TEETEIQI OHO IPIKE BAATETA

¹⁵⁻¹⁹ Oonita Herotei moomi kaaba ma basaraho abi mimi nokoi noke ikobeteqi Betterehemuta burisi eete noho torota oho isere mootaama naatemi noho dzauba peiteta. Peitemi noi qupa nometa hee, Eto abi khata oi bitotoqa naho teka karabetaino hiireqi kaaba ma basara abihoro torota taama oi bosata biranatehoro bodza qupadzomaqi noi qaa abike Betterehemuho haba tota qita dzoobiremi nokoi khameto tii uani ma tii

tuho isaki oho robena oota nokoke gama teetemi baateta.

Oi teeho bahe quba oi biranatarotaho gamodzamodzai too abi Dzeremiaho qetaqetata biranateqi eraiqi hiireta, Isiraeheo neemi pai Rakhere noi nese tuuta eemane khameto nomeho quba tti ma ttaka minake hiiremi oho totoho samane biranateqi noke ttapuitaquo isakiamanaatokoioi nokoi ao bamu naateta. Oiqi hiireta oi oqata meenoma naateta.

Oke eetemi Herote noomae heme minake saridzeqi baateta.

DZOSEPE MA NOKOI BURISI EETE GARIREA HABATA BAATA

²⁰⁻²¹ Herotei baatemi Ohonga Sooparaho angeroi Aigitta habata biranateqi bakuta Dzosepe pobi hiireta, Nookare. Herote ma qesai khata oke teetareiqi qaa samaneke eete qaabi nokomae ao baatetanita poiqa nii qoridzeqa paima khata oke dzeima paha Isirae habata tuumare.

Oiqi hiiremi Dzosepe qoridzeqi pai ma khata oke aimaqi Isirae habata tuumata. Oonihe nokoi Aigitta habata tta eete-tahoro khooba erani. Ohongaho too abi Hoseaho qetaqetai hee, Khata name, ana niike Aigitta habata dzeimami baataiqi hiireta.

²² Qate Dzosepe pai ma khata teteta dzeima baahuqi nookami Heroteho khata Arekherau noi mai nomeho poro qereta peite oomi Dzosepe oho attike eeteta. Atti eeteqi bakuta tete saridzeqi noi Dzuta haba riiteqi qee Garirea habata biranateta.

²³ Oonita noi nagapa Nadzarette ota qopa koobireta. Oonihe oi paha khoobanoma. Oi bosata Dzeseai hee, Noi Nadzaretteho isaki oi Tabitiho mai Dzese, noho biidza ma suuna oonita khata noke hee, Nadzaretteho nenaniqi hiibakoiqi hiireta.

DZOHANE SOBASOBA BAURA NOMEKE QAUPUITETA

(*Mar 1:2-8; Ruk 3:1-18; Dzoh 1:19-28*)

3 Oionita kebanoqake Dzohane soba-sobana! Dzutea haba habanata biranateqi sinabidza hiireta. ²Hee, Ohongahohi pobi ao biranasubita nike qupa burisi eetare.

³Oiqi hiireta oi teehe bahe too abi Dzesea hiiretaho isaki keke. Noi hiireta, Haba habanata totoho teei sokateqi hee, Ohonga Soopara baaoraita noho quba roibeteqa tete nikeme pobitare. Oiqi hiiretai Dzohanehota meenoma naateta.

⁴Qate Dzohaneho isaki eranoma: Kamere suuhu sasake ootomi noi dzaaroqi oke hoo sasa siihuma qahitoto suuto qaata. Ma guuru ma here obake noi muunaqi patta qesaho hutingi naate qaata.

⁵⁻⁶Oonita Dzohane sinabidza hiiremi abi Dzutani oba totaqa ma totaquina qaata ma Dzerusaremu abi ma Dzutea haba minarahota abi samanei noho torota ttutturata. tuttureteqi kahosa nokome hiire paanaitemi noi nokoke Dzutani obama sooro qaata.

⁷Qate Pariseo ma Satukeo nokohota qesai baaqi quba oke mooqota. Mooqomi Dzohane nokoke qeraqera eeteqi hiireta, Ohongai kahosa abiho ipi ma ari moitakoimi qesai oho at-tike eeteqi kahosaho dzamudzamu saridzorai. Qate dzohomaho khameto nike ikabetaqu?

⁸⁻⁹Eto nike sama gimutta eeteqi hee, Baamu, nanai Abarahamuhi biidza ma suunanita isanatoraiqa hiibaino. Dzare nohoke hee biidza qubake Ohonga oma erana oorai nokoke eehahaitemi isaki hee baabakoihe bamu. Nike mekeqoma qupa burisi eetemi oho mee paana naatemake ooqata isanatakoi.

¹⁰Oi erake eete oorai. Boseke ao ee khoobata upubiremi mee qidzanomake

ingonaitakoihe ttike ma pareke dzootomi eepaho pobi naatakoita nookare.

¹¹Qate qesa ma nikei qupa burisi eetemi anai nikeke obaqama soororai. Oonihe abi mina teei naho tumena baaorai isaki nohoi nahoke riitanipamuke eetemi anai oko sasa nohoke suutare beubeu eetorai. Noi isaki apema nikeke soobaqu bahe Qaheuba Sumasama soobakoi, eepama soobakoi. ¹²Noi gottara meeke asinaiteqa quhisake sarautoqa eepa tatangata biidzareiqa oho baqebaqema baaorai. Oiqi Dzohane hiireta.

DZOHANE DZESUKE OBAMA SOOROTA

(*Mar 1:9-11; Ruk 3:21-22*)

¹³Oke Dzohane hiire qaami Dzesui qeemaqi Dzohaneho botota sobasoba oke saridzareiqa Dzutani obata biranateta. ¹⁴Biranatemi noi oho bai hiireqi hee, Baamu, nii isaki niimema anake soobareni qate ikabeteqi nii naho botota oba sobasoba saridzaqu?

¹⁵Hiiremi Dzesui noke pobi hiireta, Oi meenihe isaki qidza nime eetorai oke ana qaupuitareiqa baahubita noo oke qaato. Hiiremi noi nipanateqi noke obama soorota.

¹⁶Sooromi Dzesui igasata peqihimi Dzohane moomi qusu papatemi qusubibi quratoraiho isakita Qaheuba Sumasai Dzesuho irita gaibaqi mai eeteta. ¹⁷Mai eesuhimi qusu neta totoho teei biranateqi hiireta, Eraio qeseba khata nahonita ana noho nookami bagenomani-pamu ooniqi hiireta.

IIBADZAI DZESUKE TORONAITEMI TE PEPERATARA

(*Mar 1:12-13; Ruk 4:1-13*)

4¹⁻²Oke eetemi Sumasai Dzesuke qooro teetemi noi haba habanata iibadzaho toronake saridzareiqa

tuumata. Noi qupi 40-ho isakiqata hutingi naate qaami noho ttidza saa eeteta.

³Ttidza saa eetemi ikoikoho maikhata baaqi noke pobi hiireta, Oo nii Ohongaho khatani kaqa nii hiiremi oma khameto erana oorai nokoi hiiburoqa dzobadzoba naatemi khooba paana naatare.

⁴Hiiremi noi kaitomaqi hee, Baamu, noo erake qeetemi oorai, Abi eto ttokaho pattaqake muunainohe Ohongaho toota quratorai noo oke gama muuna qaarareiqi hiirorai.

⁵Hiiremi iibadzai noke dzeimaqi Qaheuba nagapaho biiri oho ttittirata mootoqi hiireta. ⁶Hee Ohongaho noota noorake qeetemi oorai, Omai khata niho oko qettaitaino hiireqi Ohonga mai angero nomeke pobi hiiremi nokoi niki basidzomakoiqi hiiroraita nii meenipamu Ohongaho khata ooraiqako kautu eetemi oho mee paana naatare.

⁷Hiiremi Dzesui hee, Oonihe qetaqeta paha tei erake hiiremi oorai, Nii etoqa Ohonga Soopara niimeke torona minake eetaino.

⁸Ooqi hiiremi iibadzai paha poma maina teeke qupadzomaqi noke dzeima tora kaka minata peiteqi ttoka ma haba samane qidza dzapa pobinoma oke gama Dzesuke banaiteta. ⁹Banaiteqi noke pobi hiireta, Quba oke ana gama nii moite soubidzakoi oonihe bosata nii naho torota pomai kotoro hasa hiiremake moitakoi.

¹⁰Oke hiiremi Dzesu hee, Ae Saata nii papatare! Qaheuba qetaqetai eraiqi hiirorai, Ohonga Soopara niimeho torota pomai kotoroqa noqaho kokora eetorare.

¹¹Noi totoho oonomata hiiremi oionita iibadzai noke papateta. Papatemi Ohongaho angeroi qeemaqi Dzesuke kokora qidzake eetota.

DZESU QAHEUBA BAURA NOME GARIREA HABATA SOHOROTA

(*Mar 1:14-15; Ruk 4:14-15*)

¹²Qateqa Herotei Dzohaneke sutasutata moototaho pobike Dzesu nookaqi noi burisi eete Garirea habata tuumata. ¹³Oonihe noi nagapa khooba Nadzarette qaateqi ato Dzeeburo ma Napattariho totaqa oba ttu robena oorai nagapa Kapanao ota biranateqi oota. ¹⁴Oke eetemi too abi Dzezea noo teeke agobake hiire qeeteta oi meenoma naateta.

¹⁵Qetaqeta oi hee, O Dzeeburo ma Napattari Dzutani obaho robe oi oba ttuho samaqata oorai abi samane niki Garirea habaho nenanita nookare. ¹⁶Nike baataho tupidzaho kha qupita habese baa qaariti poiqaake moorare. Ddadza minanipamu tei nikihe bisata biranate nikihe baibuzakoiqi hiireta.

¹⁷Oonita Dzesui ota sohorogi sinbidza hiireqi eraiqi hiireta, Ohonga qusunai pobi nomeke gama mai eetare eesubita niki ao qupa burisi eetare. Oiqi hiire qeemata.

DZESUI TUMAKHAMETO ESERISA ESERIHO KIRA HIIRETA

(*Mar 1:16-20*)

¹⁸Bodza teeta Dzesui Garirea oba ttuta sosomaqi abi eserike moota. Nane noi Siimo, noke Dzesu ipita Peetoroqi hiireta, qate noma nohoio Attereo. Nopoi khaa apiapi ooqi dzupu nokomeke abata biirota.

¹⁹Biiromi Dzesu nopoke pobi hiireta, Nipe baa anama tuumami ana nipeke banaitemi khaa bahe abi apiapi naatakoi. ²⁰Hiiremi ao nopoi dzupu nopomeke qaateqi noma tuumata.

²¹Oonita nokoi qeehiqi paha abi eserike moomi nopoi oho qesa kha apiapi ooqi sisimata dzupu nopomeke usari eetota. Naneho dzapa Dzakoponi qate nomai Dzohane, nopoi mai nopome Dze-

betteoma noko baura oke eetomi Dzesui nopoho kira hiireta.

²²Kira hiiremi iha ma dzoobidzaa-make nopoi mai ma sisima ma quba oke gama pekha eete Dzesuma nokoi tuumata.

DZESUI ABI SAMANENE HOOBIRE QAATA

(Ruk 6:17-19)

²³Tuumaqi Dzesui Garirea habaho nagapa samaneki ogama tuumaqi sin-abidza guhu nokohota peite Ohongaho pobi ma baura qidza oke abi banaiteqi heme ma porobanomake gama qidzaita soubireta.

²⁴Oke eetemi Siria habana oota nokoi oho pobi nookaqi heme ma bame, khettedza maina paina, ruume ma potutu, gisi ma songenanoma, sarosaronoma ma kara, nokoke gama ttuttuiteqi noho torota dzeima baami noi noko qidzaita soubireta.

²⁵Oonita noi baura samane oke eete tuumami Garirea abi keke bahe nagapa qiba tteni oho nena ma Dzotani oba totaqa nena ma Dzerusaremu ma Dzutea haba nena abi quba mina noke iihata.

DZESUI TUMAKHAMETO TETE BANAITAREIQI TORATA PEITETA

5 Oonita Dzesui moomi abi huba haba biiremi noi tora peiteqi habeseta. Habese ooqi abi qesai noho tumakhameto naatareiqi noi nokoho kira hiiremi nokoi noho torota ttutturateta. ²Ttutturatemi noi nokoke bapopotareiqi too saqorota.

APENEI QUPA QIDZANATARIDZONI

(Ruk 6:20-23)

³Dzesui hee, abi qupa gaibanomai ao qusuho pobi mai eetaridzonita oi nokoho paramu oni.

⁴Qate ipita qaki ma nakinoma naatakoiki qesai ttottokaho sururu potti biidzaama nokoho isaki bagenoma.

⁵Ma qesai sama pati nokomeke qohataama naatorai nokoke qepe ma haba gama moite soubidzakoita nokoio bagenoma. ⁶Oi apenei minaraho qupaqupake eeteqi nokoho isaki iso keke biranatare hiireqi dzaodzaoma baura eetorai nokomaeho isaki oho qesa isanatakoita oi bagenoma.

⁷Qate baruna heenanomaho isaki oi paha qidza, nokoi oho qesa baruna heenata quba saridzakoi.

⁸Qate qupa ikoikoamai Ohongake saridze qidzanatako.

⁹Ma hasuho maimane nokoho dzapake hee, Ohongaho qesamaneniqi hi-ibakoi oi dzapanomani.

¹⁰Qate abi tete qidza rike ma pobita tuumami qesai nokoke bisi naate sesero eetemi nokoi qusuho pobi mai eetakoita oi paha bagenoma.

¹¹Qateqa nike naho quba baura qidza eetemi qesai nike qanga hiireqi qomadzubobireqa sesero samane eetemi isaki nikehoi qidzanatako. ¹²Oi teeho quba bahe nikeho ipi ma ari qusuta biranataqu oi meupu minanipamu. Oi qesai too abi ma karake teete qaami nokoho ipi ma ari mina, nikeho isaki oonomanita oho qaki ma naki minanipamu eete.

KIRISTUHO ABI NAPAI DZADZA MA TOMUHO QESA

(Mar 9:50; Ruk 14:34-35)

¹³Maqoe, nike ttokata baura qidza eetemi oi tomuho meke oho isaki naatako. Oonihe tomuho meke bamu naatemi quba apema paha mekeitemi isanataqu? Oi bamuhe oke sasata biiremi abi oke qooro teetakoita eto nikeho meke oho isaki naaino.

¹⁴Paha nike ttokata ooraiqi dzadzaho isakita abike baiburorai. Oonita meusu

nagapa dzadza samanenomai tora kaka paata oomi oke dzukubaquho isaki ooraamanita oho tete qupadzomare.

¹⁵Ma paha abi teei dzongi qeereqa oke bamu qapuma saabaquhe qohareta mootomi oi naga oona oorai nokoke gama baibudzakoi.

¹⁶Tete oke qupadzomaqi dzadza nike-meke eto abike qaanatainohe baura qidza samane nokoho quba eetemi nokoi mooqa Ohonga mai nikeho qusuna oorai noho hasama gegema hiibakoi.

KIRISTUHO NETA ATIMAMI HU NOOKE SIPITOTAKOI

¹⁷⁻¹⁹Nookare. Hu noo ma too abi ttarita noo hiire baa qaabi oke ana teqaha siginaitare baaoraidzara. Oonita eto oke qupadzomano.

Oi abi teei oho poma teeke ai siginaiteqa abike hee, Eto noo oke qusubaitainoqi hiibaquko qusuta dzapa noho (Saatahoi) taatakoi. Qate teei poma oke gama iso keke qusubaitaqa abike oho suhe gama banaite soubidzaqu dzapa nohoke qusuta qusubaitemi minanipamu naatakoi.

Abi oi ape bahe ana eka namema oke gama teenaite suutomake isaki nikehoi eehaha naatakoi. Korabete nooho qetaqetata gigini mae gohata noo teeqai baamu bamu naataquhe oke ana gama eka namema sipitotomi nikeke ingonaitaquho isaki biranatakoi.

²⁰Oi Pariseo ma qetaqeta abi isaki eetorai oi isanataamanita nike naho rike ma pobi saridzoraiho isaki oi isaki nokohoke riitorai. Riitaama naat-puko nike bamu qusuho pobita dzu-ubarori, baamunipamu, oke ana bamu nike dzaheitaqu.

IBOHO TETE ISANATAAMA

(Ruk 12:57-59)

²¹⁻²²Oi erake eete oorai. Agobake nikeho uimane neimane totoho erake hi-

ire qaata. Nii eto abike teete baataino. Teete baataquko nii maripa abiho pobi naatakoi, Ooiqi hiire qaatahe anaho tetei hee, Teei nomani mae nane nomeho ibo eetaquko noio ao maripa abiho pobi naatakoi.

Qate teei qesa nomeke hee, Abi quseriponiqi hiibaquko oi maripa maimane nokoho pobi naataridzoni. Ma teei temu nomeho nookami susu ma sasaho isaki naataquko eepa gabi oi ao noke dzobaridzoni.

²³⁻²⁴Oho qubake nii Ohongaho quba kiridza teeke aima baahuma niiho qupai niike iga hiireqi hee, Maqa, teei niiho kahosa eete ooraiqa hiibaquko kiridza oke sigita mootoqa bosata tuuma temu niimema noo oke pobite isanatemake oionita nii burisi eete baa kiridza niimeke Ohongake moitemi isanatakoi.

²⁵Qate teei niiho oma kahosa eete ooraquko nii hairiamake noke ttapuite hasu hiibare. Oke eetaama naatemi eto noi niike qohareta mootomi maripa abi niike qomaqoma hiire pirittaniho botota mootomi nii sutasutata biranataino.

²⁶Ota nii bamu gisake saqosaqa naataquhe ota qaaqa oho ttuma gama biire soubireqanoke bodza apeta biranataqu?

TTOKAHO DZA MA RUMUBA ISANATAAMA

²⁷Qateqa agobake uimane neimane hee, Nii eto apuata eetaino. ²⁸Oiqi hiire qaatahe anaho tetei eraiqi nike pobi hiire. Teei qupa nometa atapa teehe dza ma rumuba eetaquko ooqata ao pase-naho isaki naatakoi.

²⁹⁻³⁰Oonita nookare. Nii dza ma rumuba niimema gama tuumaqa eep-aho kabira naataquko bamu isanataqu. Oonita quba apei niiho angi naatorai, oi neseni mae botoni mae naane ma naane, oke nii ao kuibireqa oho dzore

naate qaraqaraho pobita qeemaquko oio isanatakoi.

**ATA TEEKE QAASUHIQA
TEEKE AIMAMI ISANATAAMA**

(Mat 19:9; Mar 10:11-12; Ruk 16:18)

³¹ Dzesui hee, Qate agobake Mose ma karaho totoho teei eraiqi hiiremi nooka qaata, teei ata nomeke qaatareiqa noho quba gee tatanga saridzeqake moitemi noi tuumakoi. ³² Oiqi hiire qaatahe teeho atai abi mainama qesa guume eetaamake oomi apui ata usaqe teeke aimareiqa sepeke ata bosa-bosake gaubireqi gee oke saridzaquko oke eesüqa ata oke pasenaho teteta dzoobidzakoi, oi teeho bahe ata qaateta atapa oke abi siginai nookami pasenaho pobi oonita qidzoke pasenaamake noke aimaqu.

**OHONGAKE GOSOGOSOTA
MOOTOMI ISANATAAMA**

³³ Dzesui hee, Qateqa agobake abi mimike hee, Nii noo niimeke abi teeho quba tatangaitareiqi hee, Ohongaho pengata hiibiqi hiibaquko noo oke nike eto saporaitaino. Oi nike Ohongaho dza-pata hiiremi tatanga naate qarakoita eto oke paha geemaino. ³⁴ Oiqi hiire qaatahe nii noo niimeke tee ma teeta mooto tatangaitaqui oi gama oberani.

Erake eete oorai. Poro qere qusuna oorai oi Ohongahonita oho qaga oorai. ³⁵ Qate ttokata mooto hiibaqu oi paha qaganoma oi teeho bahe ttokaio paha Ohongaho qobaqobani.

³⁶ Dzerusaremui oho qesa abi qiba qusunaho meusu nagapanita oho qaga oorai. Oi paha nii qiba niimeta mootoqi hiibaquko oi paha bamu isanataqu oi nii Ohonga apehi hiiremi qiba gee gabara biranataqu mae bamu?

³⁷ Nookao. Nii noo teeke mee hi-ibareiqa oke hee, Oore ooqake keke hiireqa eto paha tee ma teeta mootoqi

ipibidzaino. Qate nii noo teeke bai hi-ibareiqa oke hee, Baamu ooqake hi-ibareni qate oke quba tee ma teeta ip-ibire mootomi obero naatakoi.

TOO PASEREHO TETE ISANATAAMA

(Ruk 6:29-30)

³⁸⁻³⁹ Dzesui hee, Agobake hu noota erake hiire qaata, Teei temuho neseni mae tooke bikoumaquko noomaeho neseni mae tooke oho isakita bikoumaridzoniqi hiire qaata. Onihe anai nike noorake hiiremi nookare. Teei nike sesero eetemi eto too pasereke qupadzomaino.

Oi teei niike ngibasa totaqiita teetaquko eto oke nookami qanganatainohe totaqi temuke noke bobotare oi teteni.

⁴⁰ Qate teei niike qohareta mootare hiireqi oho habarake sasa qidza niihoho quba hiiremi eto oho baike hiibainohe paha ttoba ma sasa niime teeke oho tongo neta noke moitare.

⁴¹ Qate kiapeni mae soopara apehi hee, Nii quruma nahoke aima isakiqata tuuma ota mootareiqa hiiremi eto bai hi-ibainohe noi hiibaquho isaki keke bahe oke kharaita qee neta mootaqui oio tete qidzani.

Qate teei niho torota quba teeke aimareiqa hiibaquko eto qaanatainohe moitare. ⁴² Ma teei hee, Maqoe nii isaki niimeke poiqa ana moitemi iihaike ana oke burisi eetakoiqua hiibaquko eto oho basesa eetaino.

IBO ABIKE KOKORA EETAQUHO TETE

(Ruk 6:27-28, 32-36)

⁴³ Hiireqi Dzesui hee, Oioni qate nike nookami agobake hee, Dzaira niimeho kokora eetareni qate iboke bisi naatareiqa hiire baaorai.

⁴⁴ Oonihe ibo abi nikeke bisi naate sesero eetemi nokoho quba pupu hiireqake nokoke kokora qidza eetare tete oke ana nikeho quba paanaisubi. ⁴⁵ Tete

oke nike qusubaiteqa qusu mai nike-meho khameto meenipamu naatakoi.

Oi teehe bahe Ohonga noomae hiiremi quuni mae ete dzadzai abi qidza ma qanga iso keke hoobirorai.

⁴⁶Pisinisi abi ma kara nokoi qesamane nokomeqake hoobiroraiho pomake nike qusubaitaquko oi quba sepeho isaki naatakoi. ⁴⁷Ma raaba abi nokoi gemu teena nokomeke mooqi Dzoobe hiiroraihe qesake moo nipanatorai. Oonita nike poma oonomaqake qusubaitemi apei nikeho hasa hiibaqu, baamu.

⁴⁸Nookao Ohonga mai nikehoi qidza qoredzaamanita nikemae oho isaki naatare. Oiqi hiireta.

HOBIBOBI MEENOMAHO TETE

6 Dzesui ipibireqi hee, Maqa nike kokora baura qidza eetareiqqa oke eto abiho nese ma penga quba eetainohe Ohonga mohimohi maikhataho quba eetemi noi oho ipi ma ari moitakoi. Qate eto abiho penga quba eetemi sapara naataino.

²Oi ikoiko abi qesai dzapa pobinoma naatare hiireqi guhu ma otoba patita sama kano noo hiirorai. Nokoi eetoraiho puturu ma tauba bamu, oke ana ao nike pobi hiire. ³Oonita nike abiho tteki eetareiqqa oke seike eetare. Eetomi eto garenai oho nooke nookaino. ⁴Seike eetemi Ohonga mohimohi maikhata noomae oho ipi ma ari moitakoi.

PUPU HIBAHIBA MEENOMAHO TETE

(Ruk 11:2-4)

⁵Hiireqi Dzesui hee, Ma pupuho tete paha oke eete oorai. Oi ikoiko abi qesai abiho nese ma penga quba eeteqi sinabidza guhuni mae sobadzani mae ika ma ikata sama kano eete qooroqi pupu samaneke hiiroraihe oho puturu ma tauba baamuta eto nike poma oke gesina naataino.

⁶Nooka. Nii pupu hiibareiqqa suruho niimeta peite tete siireqa seike Ohonga maiho torota pupu hiibare. Hiiremi mai dzukudzukuta mooqi noo oho mee saridze bamu qaanataqu.

⁷⁻⁸Oonihe raaba abi hee, Totoho samaneta pupubetemi meenoma naatakoiqi hiiroraihe, oi khurotou peutounomaho isaki naatoraita nike oho tomidza naataino. Totoho oi oberanita nike pupu meeqaake hiibare. Oi nike quba teehe dzore naate pupu hiibamake Ohongai qupadzomoraita nike pupu hiima ao moitakoi.

⁹Oho qubake nike totoho eranomata pupu hiibare: ¹⁰Qusu Mai naname, Niiho dzapa qaheubata oorare, Niiho pobi biranatare, Niiho qusubaita qusuta ooraiho isaki ttokata biranatare.

¹¹Nii nanaho patta saninoke moitorare, ma nanaho kahosa qaatare. ¹²Nanai oho qesa kahosa abi nanamehoke qaatorai. ¹³Ma toronata nanake mootaino, oonihe qangata nanake qagamare.

(Beedzae ma tatanga ma pobi oi gama niihoi kekenita agoba qaaraqara qaarakoi. Oore.)

¹⁴Oi erake eete oorai, Abi nikeke kahosa eetemi gaubidzaquko qusu Mai nikehoi oho qesa kahosa nikehoke gaubidzakoi. ¹⁵Oonihe nike kahosa qesahoke gaubidzaama naataquko qusu Mai nikehoi oho qesa bamu kahosa nikehoke gaubidzaqu.

OHONGAHO PENGATA HUTINGI NAATAQUHO TETE

¹⁶⁻¹⁸Dzesui hee, Qate nike Ohongaho pengata patta ma quba qesaho hutingi naatareiqqa nese ma penga nikeme akobeteqa poro bibake pengata suraitemi abi mooqi bamu hutingi nikehoke qupadzomaquhe, Ohonga noomae dzukudzukuta moorakoi.

Mooqa oho ipi ma ari nike moitemi ota paana naatakoi.

Oi teeho quba bahe ikoiko abi qesai te Ohongake qupadzomaqi eetoraizaranihe abiho penga qubake hutingiho birabira naateqi kuu ma pebama tuumorai. Oonihe nokoho ipi ma ari ooqi oonita nike eto nokoke kimatetaino.

OHONGAHO PENGATA QURUMA TTUTTUITAQUHO TETE

(Ruk 12:33-34)

¹⁹Dzesui hee, Ttokata abi qesai ttuma ma quruma hohoitemi arinatorai, ttidza sakaborai, guume abi qeemaqi karabetorai. Oke eetemi oho mee kaqa? Oonita nike eto oonomaho kabira naataino.

²⁰Qate nikei sinabidzaho tota qike qupadzomaqi qusuho quruma oonomake ttuttuitemi ikanomake eete ttidza sakabaqu, mae arinataqu, mae guume abi karabetaqu? ²¹Baamuta erake qupadzomare. Qupa niiho ikata oorai, oio niiho ttuma ma qurumaho isaki oni.

NAPAHO NESE IKATA QEEMORAI

(Ruk 11:34-36)

²²Hiireqi Dzesu oke hee, Tete erake eete oorai. Nese ikata tuumorai oi qupaho khooba paanaitorai. Oonita nese niiho abiho bameko mooraquko nii ao baruna heena naatemi niiho oora ma qaarai dzadza keke naatakoi.

²³Qate nii qoredza nese sigire eetaquko oora ma qaara niiho qupi soobakoi. Oonita niiho dzadza ma adzahaha oorarorihohabarake qupi sooromi niihota bamenomanipamu naatakoi.

NAPAHO QUPAI TTUMATA OORAI MAE OHONGAHO TOROTA OORAI?

(Ruk 16:13)

²⁴Oohoke Dzesui hee, Oonita abi teei maimane eseriho baura eetoraquho tete

bamu. Temuho dzake eete kokora eetakoini qate temuho ngiingi eetakoi. Oonita nike Ohongaho qaru ma ttumaho qaru esese eetaquho tete baamu, oke eto ruume naataino.

NAPAI OHONGAHO BAURA QERE BIIREMI NAPAHO ISAKI ISANATAKOI

(Ruk 12:22-31)

²⁵Tete oke eete ooraita ana eraiqi nike pobi hiire. Oba ma patta apeke muunaqu ma toba ma sasa apeke eetaqu nike ooqaho iiha ma dzoobidzake eetemi oora ma qaara nikehoi oho quba qidzanataqu mae? ²⁶Moorare, nee qusuna areumorai nokoi dzoo eetaama, iisu mootaama oi Ohonga noomae nokoho qupaqupa eeteqi patta moitorai. Oonita noi quba sepe nokoho quba eesuhiqa nikeke ruume naataqu mae?

²⁷Oi baamunipamu. Nikehota teei isanate Ohongaho habara naate isaki nomeke minaitaqu mae? ²⁸Oho tete ooraamanita naane quba qepe ma haba nikemeho iiha ma dzoobidza samane samaneke eetaqu?

Nike moorare. Sihidza bagenoma soobadzana oorai nokoi dzoo ma patta eetaama, asi ma haba ootaamanihe ao bitoto bagenoma naatorai tete nokohoke qupadzomare. ²⁹Oonita Soromoho qaru abi samaneniipamui noho kokora eeteqi noke ttoba ma sasa nee ma baunoma eete qaatahe, noi te sihidza hiibi oho isakita neema baunoma naate qaarara, baamu.

³⁰Mooro, poiqa sihidza nokoi bageke eete soobadzata biranatoraihe nokoi quba sepe ooqi ihaike ao eepaho pobi naatakoi. Oonita bodza hoteqake Ohongai sihidzaho quba tete bagenoma biraitoraihe noi ai tataumaho tupu nikeho quba isaki saridzoraqu oi hoteqa bahe kharanipamu! Mae ai tatauma nikehoi bamu naatemi ana sepeke noo hiirorai?

³¹Oho qubake eto eranomaho toto-hota hiibaino, Oba ma patta apeke muunaqu, ma ttoba ma sasa apeke eetaqu oiqi hiibaino. ³²Raaba abi nokoio totoho oonomata hiiroraini qate Ohonga mai qusuna noi teqaha nike ruume naatoraidzara. Quba oke noi nikeho quba gama saridzemi isanatakoi.

³³Oonita nike Ohongaho neta oora ma qaara rike ma pobi saridzareiqi beedzae eete qaama noomae oho totaqike nikeho quba saridzorakoi. ³⁴Oho quba baura poiqa niiho botona oorai oi niiho quba isanatoraita eto iihaiho iiha ma dzoobidzake oho tongo neta mootaino. Iihaiho quba samane oio iihaiho kekenita eto poiqa oho qupa muunaino. Oiqi hiireta.

**NAPAI ABI IKANOMAKE EETE
BATABIREMI ISANATAQU**

(Ruk 6:37-38, 41-42)

7 Dzesui hiireqi hee, Nikei qesaho hongma kahosa eetaama naatemi nokoi oho qesa bamu nikeho qomaqoma hiibaqu. ²Oi nike tete apeta abiho isaki hiibaqu hiiremi oho isakita oho qesa nikemaeho irita biranatakoi.

³Oho qubake niimaeho kahosai ee bitaku minaho isaki nese niihoke sirihami nii ikabeteqi kahosa gattiqu miriquhu isaki teemu niimeho neseta mooqa pobiataqu? ⁴Bittaku oi niiho nese sirihami nii bamu isanate temu niimeke hee, Nii qatemi ana miriququ niiho nesena ooraike dzamutakoiqi hiiremi isanataqu.

⁵Ikoiko abi nii! Bosata nii kahosa nime, bittakuho isaki, oke ai siginaitemi nese nihoi qidzanatemake nii teemu niimeho kahosa gattiqu, miriququ nesena taatoraiho isakike bageke eete mooqa dzamutomi bamu otera naataqu.

⁶Qateqa qaheuba noo mutusa qidza teei niiho qupata peitaquko oke eto ao paa qereqereho isakita oke pureke paanaitaino. Oi qesai hoo ma haaho

isakita noo qidza oke aima bikhi bakha eeteqa burisi eete niike gaamami bamenoma naatakoita qupadzomare. Oiqi hiireta.

**OHONGAHO NESETA PUPU
BAURA EETORAQUHO TETE**

(Ruk 11:9-13)

⁷Dzesui hee, nike tete qidzaho dzake eetorai mae? Oonita qasake hiiremi moitakoi. Qirike eete saridzakoi. Ma tuputupu teetemi tete geemakoi. ⁸Oi abi qasa hiibaamake bamu saridzaqu, qiri eetaamake qidzoke saridzaqu ma tuputupu teetaama naatemi apei tete geemaqu?

⁹Maimane nikehota teehe khatai qeemaqa maike hee, Maqa dzobadzoba teeke ana moito. Oiqi hiiremi mai ikobeteqi oma sepe teeke noke moitaqu, tete oke eete ooraidzara. ¹⁰Ma noi khaa quba hiiremi nike dzotata qaanomake moitaqu oi paha bamu.

¹¹Oi abi nike te sepeke tete oonoma aimaama. Nike khameto nikeme quba qidza keke moitorainita nike qaheuba Mai qusuna oorai noke quba qidzaho qasake hiiremi noi bamu qaanataquhe moitakoi.

¹²Oionita nookare, hu noo hiirorai ma too abi hiirorai oho noo qiba erake eete oorai. Nike dza eetemi abi nikeke ikanomake eetaqu oho isakita nike isanate abiho kokora eetemi Ohonga ma minarahota dzapanoma naatakoi.

**QARAQARAHO TETE TAKURANITA
OHO BEEDZAE EETORARE**

(Ruk 13:24)

¹³⁻¹⁴Dzesui hee, Nookare. Rubenga saridzaquho tete mina samane ooraiho qubake abi paha samane ota oho kabira naatorai.

Qate qidzanataquho tetei reresepa bahe takuranita abi teena teenai oke

saridze qidzanatoraiho qubake nikemae beedzae eete ota dzuubare.

**SINABIDZA ABI OBERA QESAI
BAABARIDZOHO QOGO NOO**

(Ruk 6:43-44; 13:25-27)

¹⁵Dzesui paha hee, Qateqa too abi obero qesai hoo keba ma dzapaho isakita nikeho bisata seiqake qeemakoihe meeke nokoi haa teeko qaanamanita nokoho bakena geemorare.

¹⁶Oi nike mee nokohoke moo pobiteqa khooba ao qupadzomaridzoni. Oi teeho bahe tooneneta bamu qasipu saridze muunaqu, ma bamu sikakata togora mee saridze muunaqu. ¹⁷Ee ma eka mee qidzanomata rumuto muunakoini gate ee ma eka mee togonomata bamu rumuto muuna qidzanataqu.

¹⁸Ma nokoi qesaho habara naate mee goomaquho tete bamu. ¹⁹Oi pare ma mee qanganomake bamu ingonaitaquhe ao geemami eepaho pobi naatakoi.

²⁰Qahura oke qupadzomaqi too abi oberaho khooba mooqa ao nokoke kuibidzare. ²¹Oi qesai too kakama naho dzapake hiireqi hee, O Ohonga Soopara oiqi hiiroraihe nokoi Ohonga qusunaho pobita dzuubaquho tete bamu. Qate qusu Maiho dzake qusubaitorai nokoqi dzuubakoi.

²²Nooka. Ipita qesa samanei naho torota biranateqa hee, O Ohonga Soopara naname, nanai dzapa niihoho quba eeteqi sinabidza hiire qaata, songena iiha qaata ma dzapa niihota obaoba bagenoma samaneke eete qaata oke nii ruume naate mae? ²³Oke hiiremi anai erake noko pobi hiibakoi. Ae, ana nike ruume. Nike koiri kairinomanita papatare. Oiqi Dzesu hiireta.

**OHONGAHO NOO NOKANOKA ABIKE
NAGA TATANGAHOTA MOOTOTA**

(Ruk 6:47-49)

²⁴Oi qi hiireqi Dzesui hee, Ana hiirorai noo oke apene nooka qusubaitaqu nokoke ana isaki apeta mootomi isanataqu bahe gesina abi teei naga nomeke poubosa tatangata goototaho isaki. ²⁵Oi uta tooromi quu mina taatemi oba soorotanihe naga oi te oho quba peperatara te uubara. Nokanoka abi nokoi oho isaki.

²⁶Qate naho noo tomama nookaqi qusubaitaama naatorai nokoi eraho isaki. Abi quseripoi naga nomeke igasa pepeta gootomi uta tooromi quu mina taatemi oba soorota. ²⁷Sooromi naga oi ao peperate uuba ngausa naateta. Nokoio oho isaki oonita qupadzomare.

²⁸⁻²⁹Dzesui noo bamenoma samaneke hiire qaami abi tupu nookami too baunoma naatemi nokoi roqobeta minake eeteta. Nokoi hee, Idze sinasina eranomake qetaqeta abi ma kara ruumeniqi hiireta.

**DZESUI ABI POTTOMUNOMA
TEEKE QIDZAITETA**

(Mar 1:40-44; Ruk 5:12-14)

8 Oionita Dzesui sinasina noo hiire ba-
muiteqi tora neta quratemi abi tupu
mina oi gama noke iihaqi baata.

²Qate abi pottomunoma teei baaqi noho dzagata pomai kotoroqi hiireta, Soopara name, Niiho beedzae ooraita niho dza hiiremi nii isanate anake qidzaitaqu mae?

³Hiiremi Dzesui boto dzoobire noke hesateqi hiireta, Isanate naho dza oke eete ooraita nii qidzanatare. Hiimi pottomu nohoi ao hairiamake agimata.

⁴Agimami Dzesu noke pobi hiireta, Eto sepeke abi pobi hiibainohe nii tumama sama niimeke dzube abi banaitemi noi mee hiiremake Moseho noota hi-

iremi ooraiho isakita nii oho kiridza qeeremi abi minarai mumure oke moo qupadzomakoi.

**QAA POBIBOBIHO TUHOTUHOKE
DZESUI QIDZAITETA**

(Ruk 7:1-10)

⁵Hiireqi Dzesui Nagapa Kapanaota peihimi Romaho Qaa pobipobi noho torota biranateqi qasa hiireta. ⁶Hee, Soopara name khata nahoi nagata pone ma qeqesa naate heme minake eete oorai.

⁷Hiiremi Dzesu hee, Isanate ana qeemaqi noke qidzaitakoi. ⁸⁻⁹Oke hiiremi Qaa pobipobi noo ipi eranomake hiireta, Soopara name nookare, nii qahheuba abi minanita nii naho nagata peita qubake ana midza eete, oonihe ana tete erake qupadzome.

Ana naamae qaa pobipobi oonita anai abi teehe quba hiibaquni mae teeke qaru dzoobidzaquni mae kokora abi nameke baura teeke moitaqu oke hiiremi nokoi bamu hairi eetaquhe ao eetakoi. Oonihe anai abi gattiqanihe nii minaho qubake tete oonoma paha niikota meupui oorai. Oonita nii noo teeqake erata hiiremi kharata naho khatai ao qidzanatakoi oke ana qupadzome.

¹⁰Hiiremi Dzesu nooka sahateteqi burisi eete abi tupu nomeke pobi hiireta, Maqoe, ai tatauma abiraho torota minai oorai oho isakike ana Isirae abi nikeho bisata mooraamanipamu.

¹¹⁻¹²Oonita nookare, Abarahamu ma Isaka ma Dzakopo ma karai qusu pobi mai eetakoi. Qate qesa ma nike nokoma gama ttaike mai eetororihe nooka hiisi eetaama naatemi nikeke hotou biidzakoi.

Oke eetemi abi eranomaho qesa samanei ttoka tume ma dzagata baaqi ota dzuubaqi ttaike qusu pobi mai eetemi nike sasata ooma kha qupi

nike sengibetemi nike too gaama kharikhariri hiibakoi.

¹³Hiireqi Dzesu paha burisi eete qaa pobipobike hee, Nii ai tataumoraita nii hiireho isakita khatai ao qidzanate. Oionita niimae tuumare. Hiiremi tuumaqi moomi bodza ooqata khata ao qidzanate oota.

**PEETOROHO MOTAMIKE DZESU
QIDZAITEMI KOKORA EETETA**

(Mar 1:29-31; Ruk 4:38-39)

¹⁴Oonita Dzesui Peetoroho hagata peiteta. Peite moohimi Peetoroho motami heme eetemi humamutu suqobiremi meeqota. ¹⁵Oho qubake Dzesu qeemaqi noho boto hesatemi humamutui ao gaemami qidzanateta.

Qidzanateqi noi qori nokoke kokora bagenoma eetota.

**DZESUI TOO ABIHO
NOO QAUPUTEQI ABI
SAMANEKE QIDZAITETA**

(Mar 1:32-34; Ruk 4:40-41)

¹⁶Qate surenake abi qesai songenanoma samaneke dzeima naga pati nohota mootomi Dzesui songena iihaihi hemenomake gama qidzaiteta.

¹⁷Oi isaki ape bahe too abi Dzeseai baura nohoke agobake hee, Noi abi napaho heme ma bameke aimami bamu naatokoihi hiireta.

**DZESUKE IIHORAQU
OI ADZAHABA BAMU**

(Ruk 9:57-60)

¹⁸Qate Dzesui moomi abi quba minai noke qahiqahi eetemi noi sisima abi Peetoro ma kara nokoke hee, Napai oba ttu totaqita qeemare.

¹⁹Hiiremi Hu nooho soopara teei baaqi eraihi hiireta, Banaita name, Ana niike gainene eete nakamae tee ma teeta tuumareiqatuumakoi.

²⁰ Hiiremi Dzesui hee, Kabira ttokanai gama khakhanoma ma nee nokoi oho qesa ttaqanoma keke. Qate Abiho Isaki anai qepe ma qiba pouu baamuta nii ikaqi hiire? Oiqi hiiremi nipanateta.

²¹ Nipanatemi tumakhameto noho teei Dzesuke hee. Soopara name, anai ni-ima tuumare qupadzomoraihe, naho mai baasuhima ana noke qurabireqake niike iihakoi.

²² Hiiremi noi hee, Abi keba nokoio keba nokomeke qurabidzarenii qate nii ao anama ttaike baurata tuumare.

DZESUI BAPAMU QAMUNI HIIRETA

(Mar 4:36-41; Ruk 8:22-25)

²³ Hiireqi Dzesui sisimata peitemi tumakhameto nokoi noke iiha peite noko totaqita qeemota. ²⁴ Qeehiqi noi mee-qota. Meeqomi idze, uta minai tooromi pouma horesa kotooroqi sisima nakuta qeemata.

Nakuta qeemami attinoma naatemi nokoi Dzesu tukutoqi hee, Soopara, napa dzaetare boobita, hoobidzare!

²⁵ Hiiremi noi hee, Nikeho ai tatauma bamu naatemi nike atti ququimaqi oke hiire mae? Hiireqi noi qori utake qamuni hiiremi obai ao kebarateta.

²⁶ Kebaratemi abi nokoi roqobeteqi hiireta, Iaqa, Abirai ikanomani? Noi uta qamuni hiiremi ao obai kebarate. ²⁷ Oke hiire tuumaqi Gattere habata unateta.

ABI ESIRIHOTA DZESUI SONGENA HOTOU BIIRETA

(Mar 5:1-7; Ruk 8:26-37)

²⁸ Gattere habata unatemi abi songenanoma eseri Dzesuho torota biranateta. Oonihe abi samanei nopoho attike eeteqi haba oke girodzomaqi mainata tuuma qaata.

²⁹ Abi nopoi Dzesuke mooqi hee, Oo, nii Ohongaho Khata. Oonihe bodza hiiremi ooraike nii naane quba riiteqi ao songena nanake sesero eetare baabe?

³⁰⁻³¹ Hiireqi nopoi moohimi hoo kitu minai sererahuke peku muusoqi oota. Oomi nopoi hee, Nii nanake hotou biidzareiqqa isanate nanake dzoobiremi hoo kitu oho nakuta dzuubare. ³² Hiiremi Dzesui hee, Isanate ota dzuubare.

Hiiremi songena nokoi nopoho neta tta eete hoo ota dzuubata. Dzuubami hoo kitu oi hairiamake torouma hapa rometa qurateqi obata dzaga susuma baateta.

³³⁻³⁴ Oke eetemi hoo kitu oho soopara nokoi abi songenanoma eseri nopoho isere gama nagapa abi pobi hiireta. Hiiremi nokoi Dzesu moorare baata. Baaqi noke mooqi hee, Nii isanate nanake papatareiqi hiireta.

DZESUI ABI SAROSARONOMA QIDZAITETA

(Mar 2:1-12; Ruk 5:17-26)

9 Hiiremi Dzesui burisi eete tumakhameto nomema sisimata peite obatu totaqita unateqi nagapa nome kapanaota biranateta.

² Biranatemi qesai abi sarosaronoma teeke dzarimama aima Dzesuho torota baata. Baami Dzesui moohimi ai tatauma nokoho torota oomi noi sarosaronomake hee, Maqa, poike kahosa nihoke dzamutenita nii qupa qidzanatare.

³ Hiiremi qetaqeta abi oona oota nokoi barubaru hiireqi hee, Abirai ikaqi noo qaganoma oke hiire.

⁴ Hiiremi Dzesui ao iiha ma dzoobidza nokohoke qupadzomaqi hiireta, Maqoe, nike nookami ana noo bamenoma ma attinoma hiire mae? ⁵ Anai hee, Kahosa nihoke poiqa ana dzamute, oiqi hiiremi niketa bamenoma naate kaqa.

Qate anai oho heeta noke paha hee, Nii qoriqa qooro tuumareiqqa hiibaquko nikhota noo oi paha bamenoma attinoma naataquni mae? ⁶ Nookao, Anaio Abiho Isaki oonita ttokata anai abiho

kahosa dzamutaquho beedzae oorai oke nike moo nooka qupadzoma qubake poiqa anai meenipamu oke hiibakoi.

Hiireqi noi abi sarosaronoma oke hee, Nii ao qori qepe niime qoomaqa nagapa tuumare.⁷ Hiiremi noi ao qoridzeqi qepe aimaqi nagapa tuumata.

⁸Tuumami abi tupu oona oota nokoi atti eeteqi Ohonga hasa hiireqi hee, Ohonga dzoobe, nii beedzae oonomake abiho neeta mootomi ooraiqi hiireta.

DZESUI MATTEOHO KIRA HIIRETA

(Mar 2:13-17; Ruk 5:27-32)

⁹Qate bodza teeta dzesui ooba patita oqamaqi moomi ttagetti qohareta abi teei habese baura eetota. Dzapa noho Matteo. Dzesui noho quba hiireqi hii, Nii ana iihare. Hiiremi noi ao adzahaha naate qori noke iiha tuumata.

¹⁰Oonita ttageti apiapi ma kara oora ma qaara oberanoma nokoi pobi nookaqi abi ooho nagata ao peiteqi tumakhameto nohoma gama qidzante patta muunata.

¹¹Muunami Pariseo qesai oke mooqi tumakhameto nohoke qasa hiireta, Bannaita nikehoi ikaiqi hiireqi poma napame riiteqi abi qanga ttagetti apiapi ma kara nokoma ttaike patta muuhibi?

¹²Hiiremi Dzesui oho totoho nookaqi noko pobi hiireta, Ttotai sama rik-erikenoma bahe khattedzanomaho baurake eetoraiho teteke qupadzomare.¹³Oi Ohongaho qetaqeta teei erake hiiremi oorai, Abi samaqama anake tuuhorari nokoho goottaake ana eetoraihe meeke dzasaho teteke qaupuitaqui oho dza minake ana eetorai. Qetaqeta oho pomake nike gesina naataamake oorai kaqa.

Oonita nookare, abi qesa ma nikei sama nikemehoke nookami rike ma pobinomanita anai te rikeho quba baura eetoraidzaranihe kahosa ma

pasenanomake qidzaitorai. Ooiqi hiireta.

DZESUI PEITAROTA MA NOHO TEETE USAQE BIRANATAROTAHO NOO

(Mar 2:18-22; Ruk 5:33-39)

¹⁴Qate ipita Dzohane sobasobaho tumakhametoi Dzesuho torota baaqi qasa hiireta, Pariseo ma nanai gama hutingi bodzaqata hutingi naatorai oonihe ikanomake eeteqi tumakhameto niihoi tete oke qusubaitaama?

¹⁵Hiiremi Dzesui hee, Tete erake qupadzomare. Abi teei ata naatare boohimi noho qesamanei hee, Ipita noi napake qaate mainata tuumakoiqi hiireqi ao noke aipo biidzareiqa noma nokoi bosata qaki ma nakiho isakita ooraridzoho tete qupadzomare. Oi ipita ana bamu naatemi tumakhameto nokoi meeke bodza ooqata hutingi naatako.

¹⁶Oke hiireqi noi paha abiho poma agoba ma tete usaqe nomeho qahura erake hiireta, Ttoba qosana agobai pui eetemi bamu ttoba koko usaqe puita sutomi isanataqu, oi usaqei tatanganita oi agobake suqobiremi pui minanatem rasakinoma naatako.

¹⁷Oi paha abi bai oba usaqeke ingonaitorare hiireqi bamu oke nuupu agobata uqumami isanataqu. Ota uqumaquko nuupu okasabaqi bai obama gama susupu bamu naatakoita nokoi bai oba usaqe oke nuupu paha usaqeta uqumami oi gama bageke eete oorakoi. Oke hiireqi Dzesui tete agoba ma tete usaqeho qahurake hiireta.

ATAPA HEMENOMA MA GUHU SOOPARAHO KHATATA DZESU QIDZAITETA

(Mar 5:22-43; Ruk 8:41-56)

¹⁸Oke hiiremi guhu soopara teei Dzesuho torota pomai kotoroqi noorake hiireta, Maqoe, khatata nahoi poiqanipamuke baate. Oonihe ana qupadzomami

nii baaqa boto niime noho irita mootomi eehaha naatakoi.

¹⁹Hiiremi Dzesui tumakhameto nomema gama qoridzeqi guhu soopara oke gainene eete tuumata.

²⁰⁻²¹Tuusuhimi atapa hemenoma teei noke iihata. Atapa oho khettedzai teehe bahe tii ttuerebeho isakita noho dzuui ipi uhubaamake qaata. Noi qupa nometa hee, Iidzo anai noho ttoba ma sasake seiqake hesateqake qidzanatakoi. Oiqi hiireqi noi qeemaqi sasa patisigi nohoke hesateta.

²²Hesatemi Dzesui burisi eeteqi noke mooqi hiireta, Khatata name, nii ai tataumami niho sama qidzanasubi. Hiiremi bodza oqata keke noho dzuu ipi uhubami noi qidzante tuumata.

²³Oonita Dzesui guhu soopara oho nagata biranate moo nookami abi ao ttutturata rore ma sasa hiirota oi qesai tooma hiidotani qate qesai mangima hiirota.

²⁴Hiiromi Dzesui nokoke iihaihi hiireta, Khatata oi baatanipamuke eete ooraidzaranihe meeraho isakita ooraita nike papatare. Hiiremi nokoi sosoridzo hiireta.

²⁵Oonihe abi hoho oi paata biranatemii noi suruho ota dzuubaqi khatatake botota aima qoridzemi eehaha naateta. ²⁶Eehaha naatemii oho isere ao tuumaqi haba oke igabireta.

**ABI NESE KHABANOMA MA
ABI POTUTU NOKOKE
DZESU QIDZAITETA**

²⁷Qate Dzesui teteta sosomami abi nese khabanoma eseri noke iihaihi hiireta, Tabitho eema ma khata, nii isanate nakaho dzasa eeteqi neseno-maitaqu mae?

²⁸Oke hiire tuumami noi naga teeta peitemii nopo iihaihi noho dzagata biranatemii Dzesui hee, Nipe qupadzomami oho beedzae naho torota

oorai mae? Hiiremi nopoi hee, Soopara nakame, oore oi oorai.

²⁹Hiiremi noi nese nopohoke hesateqi hiireta, Oionita nipe ai tatauma ooraiho isakita nesenoma naatare. Hiiremi nopoho nese paa eeteta.

³⁰Paa eetemi Dzesui nopoke hee, Oonihe eto sepeke abi pobi hiibaino.

³¹Oiqi hiiretahe nopoi oke qahitota quba bitta eeteqi isere hiiremi oho pobi haba oke igabireta.

³²Oonihe nopoi paata tuusuhimi qesai abi potutu songenanoma teeke Dzesuihoro torota dzeimami baata. ³³Baami Dzesui songena oke iihami abi potutu noi ao noo ma toonoma naatemii abi qesa oona oota nokoi hasa hiireqi hee, Quba agiagi eranomai te Isirae abi napaho bisata biranate qaarara bamu.

³⁴Oonihe Pariseo basesa eeteqi hiireta, Ae, Iibadzanipaho dzapata hiireqi noi songenake iihorai. Obera noo oke noko hiireta. ³⁵Qate Dzesui haba oga-maqi nagapa mina ma gattiqa ota tuumaqi nokoho guhuta peiteqi qusuho sinabidza hiireqi heme ma bamenoma nokoke gama qidzaita soubireta.

³⁶Ma Dzesui abi moomi sipisipi sooparaama sepesapeke tuumoraiho isaki naatemii noi nokoho quba baruna heme eeteta. ³⁷Noi tumakhameto nomeke hee, Dzooho mee gairai ooraihe oke rumutaquho abi samane bamu. ³⁸Oho qubake nike hoobire dzooho Mai noho torota pupu hiiremi noi baura abi samaneke dzoo nometa dzoobiremi tuumare.

**DZESUHO TUMAKHAMETO
DZAPA MA BEEDZAE NOKOHO**

(Mar 3:13-19; Ruk 6:12-16)

10 Oiqi hiireqi Dzesui tumakhameto ttuerebe nomeho kira hiiremi baami noi nokoke beedzaenomaiteta. Beedzaenomaitemi nokoi songenake

iihaqu ma khettedza maina paina qidzaitaqui oho isakinoma naateta.

²Qate tumakhameto nokoi ipita qaru abi naatorota dzapa nokohoi erani: Bosa-bosa oi Siimo noke Dzesu paha dzapa usaqe Peetoro oke moiteta. Ma Attereo noma noho, ma Dzebetteoho khameto Dzakopo ma noma noho Dzohane.

³Qate paha Piripo ma Battoromeo ma Ttoma ma Matteo ttageetti apiapi ma Arepeoho khata Dzakopo ma paha Ttateo. ⁴Qate paha Siimo kana haba nena ma Dzuta Khariotta nena — noi ipita Dzesuke geema mootota — abi oioni.

DZESUI QARU KHAMETO BAURA QUBA DZOOBIRETA

(Mar 6:7-13; Ruk 9:1-5)

⁵Abi tuerebe oke Dzesu sinasina hiireqi dzoobireta. Noi hee, Nike haba gesaqesa abi nokoho torota tuumare. Oonihe eto poiqa Samaria abihohaba totaqita tuumaino. ⁶Oi nike bosata Isirae abi sipisipi rasaki naate ooraiho isakita nokoho torota baura eetare.

⁷Oonita nike tuumaqa sinabidza hiireqi eraiqi hiibare, Ohonga qusunaho pobi oi poiqa nikeho irita qeeme. ⁸Oiqi hiireqa hemenomake qidzaitare, abi baatemi nike eehahaitare, pottomunomake qidzaitare, songenanomake hobireqi songenake hotou biidzare. Oke gama eeteqi eto oho ttuma quba hiibaino oi nike ttumaamake oho isaki saridzeta.

⁹Qate eto oma teeke asita bautotaino, oi goorini mae siriba mae kopani mae quba ape oi gama baamu. ¹⁰Ma paha eto tete asike aimaino, ttoba ma sasa paramu aimaino, oko sasa aimaino ma pahu sumu teeke aimaino. Oi teehe bahe nokoi nikeke kokora eetaridzoni, oi baura oho pobi oni.

¹¹Qate nike nagapa teeta peitareiqa bosata abi qasa hiireqa hee, Nagapa eraho nakuta ape qidza kokoranoma? Oke hiiremi abihohaba dzapa paana naatemi nike

ota peiteqa eto paha naga gesaqesata somobasomoho isakita tuumainohe oqata keke meerake eeteqa nagapa oho baura eete soubireqake paha nagapa mainata tuumare.

¹²Oonihe nike naga teeta peitare boohiqa noko Dzoobe hiibare. ¹³Dzoobe hiiremi nokoi kaitomaqi Dzoobe hiibaquko nike nokoma hasu ma kebata oorakoi. Oonihe nokoi kaitomaama naatemi nike paha mainata tuumaqa hasu ma kebata nokoho neta peitakoi.

¹⁴Qate nagapa teehe abi gama basesa eeteqa noo nikeho nookaama naatemi nike nagapa oke qaatare. Qaasuhiqa hau nikeho okota ooraku oke omata dzamutomi oi nokoho khooba paanaitakoi.

¹⁵Nookao, Sotomu ma Gomoraho abike maripa eetaqu bodzata nokoi quba bamenoma saridzakoihe nokoho bame minabari. Oonihe nagapa teei nikeke bai hiiremi noko maripa bodzata quba bamenomanipamuke moitakoi oke ana bamu nike ikobetaqu.

KAIPO SAMANE BIRANAROTAHU NOO

¹⁶Oi Dzesui hee, Ana nike dzoobiremi nike abi koiri kairinomaho bisata ooraku oi sipisipike haa teekoho bisata dzoobidzaquho isaki naatakoi. Oho qubake nike nokoma ooraquata dzosi nokanokanomaho isakita dzeubaqa qusubibi hasunomaho isakita oora ma qaara eetare.

¹⁷Ma eto abi nookami ao hairiamake dzairanipamuho isaki naataino. Oi nokoi sinabidza guhuta nikeke gabeho biidzakoi ma nikeho isereke sinasina abi mimihohaba torota mootakoi oke eetemi nike ttoka soopara ma abi qiba ma kara nokoho bisata biranatemini nike naho noo nokoho tomata hiibakoi. ¹⁸Hiiremi oi ttoka ma haba samaneho noo naatakoi.

¹⁹⁻²⁰ Oonihe nokoi nikeke qoharenaitemi eto nokoho noo ipi hiibaquho iiha ma dzoobidza eetaino. Oi Ohonga Mai nikehoho Sumasai bodza ooqata noo nike banaitemi noo ooqake hiiremi meenoma naatakoi.

²¹ Oi erake eete oorai. Noma ma nanei qesa ibo eete qoharenaitokoi. Mai ma khata qesa bisi naate isere bamenoma mootakoi, ma khametoi mai ma pai basesa eete teetakoi. ²² Oi nike naho quba baura eetemi abi samanipamui nikeke ibo eetakoi.

Oonihe nike baura eete soubidzare hiireqi battigara naatoraquotoke qidzanatakoi. ²³ Oonita nagapa teeta nokoi nike ibo eetemake paha nagapa mainata tuuma ota soomare. Oonomake eete tuuma nagapa qesaqesa soubidzaamake ao Abiho Isaki anai ota nike saridzakoi.

²⁴⁻²⁵ Anai minaraho maikhata, banaita nikehonihe abi anake hee, Nii libadzaho isaki ooniqi hiiroraita nokoi bamu tumakhameto nikeke ingonaitaqu. Oi bauraho mai heme saridzemi kokora abi nohoi bamu heme oke riitaqu tete oke gama qupadzoma soubidzare. Anai nikeho mai ma banaitanita nokoi anake sesero etaridzoho isakita nokoi tumakhameto ma kokora abi nikeke sesero eetakoi.

**ABIHO ATTI BAHE OHONGAHO
ATTIKE EETE QUSUBAITARE**

(Ruk 12:2-7)

²⁶ Hiireqi Dzesui hee, Nokoi nike sesero eetakoihe eto atti eetaino. Nokoi dzukudzukuta eetaqu oke Ohongai gama paanaitakoi. Oi quba dzahedzahrenomai gama susupu paana naate soubidzakoi. ²⁷ Oi anai seike nikeho tomata hiibaqu oke nike otoba patita paanaitare.

²⁸ Oke eetemi koiri kairinoma qesai sama nikehoke teetemi baatakoihe noko gisi nikehoke sesero eetaquho tete bamu

oonita eto abi oonomaho attike eetaino. Ohonga teenai sama ma gisi ma gama eepata rubengaitaquho isaki oonita noqake ququimare.

²⁹ Oonihe tete erake qupadzomare. Abi qesai bararima nee aimaqqa noko makettita oho ttuma qattiqqa aimorai. ³⁰ Oi quba sepenihe Ohongaho nese oke riitaama. Oonita noi nike gama moo soubireqi qiba geeni mae quba ape nikeho torona oorai oke noi gama qupadzoma aima soubirorai. ³¹ Nee gamisi oke noi nome moo qupadzomoraihe meenipamuke noi nikehoke nookami tobe sumanomanita qupadzomare.

**ABI DZESUHO DZAPA QUSUBAITEMI
NOHO DZAPA QUSUBAITAKOI**

(Ruk 12:8-9)

³² Hiireqi Dzesui hee, Oho qubake teei naho isere bageke eete abiho torota mootomi anai moorakoi ma isere qidza nohoke qusu Mai nameho pengata hiibakoi.

³³ Qate teei abiho penga qubake naho bai hiibaquko qusu mai nameho pengata anai paha noho bai hiibakoi.

**SINABIDZAHO QUBA QAA
SAMANE BIRANATAKOI**

(Ruk 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ Dzesui hee, Nookare, ttokata hasu biranatorareiqi anai te baabaranita eto oke qupadzomaino. Anai biranatem i oho quba uuba ma sakaba samane biranatakoi.

³⁵ Oi ana baami sinabidza oho ipike mai teei khatata nomeke ibo eetakoi, motami noi anapidza ibo eetakoi. ³⁶ Oke eetemi quni ma mani tee ma tee ho bisata ibo ma kote samanei biranatakoi.

³⁷ Oonihe teei qupa nometa hee, mai ma pai namehota atimaqu mae Kiristuho dzapata atimaqu oiqi hiireqi qupa eserima ooragu ana bamu noho nookami

isanataqu. ³⁸ Oi teei anake iihareqi sama nomeke oho bagara biidzaama naatemi nohoke ana nookami qaganatakoi. ³⁹ Oi teei qaraqara nomeke qaanateqa ao oho dzore naatakoi qate teei naho quba eeteqi qaraqara nomeke qaanataama naateqa qaraqara gama mai eetakoi.

IPI MA ARI SARIDZAQUHO NOO

(*Mar 9:41*)

⁴⁰ Dzesu ipibireqi hee, Oonita nike sinabidza hiiremi abi nikeho nookami meenoma naastuhiqa nahoke nookami meenoma naatakoi ma mai nahoke nookami paha meenoma naatakoi.

⁴¹ Oonita naho too abi teei biranatemii teei noho nookami meenoma naatemi noke aima kokora eetaquko noi oho isakita ipi ma ari saridzakoi. Ma naho neta abi rike ma pobi teei biranatemii teei nohoke nookami meenoma naatemi noho kokora eetaquko noi paha oho isakita kiridza saridzakoi.

⁴² Qate anake nooka hiisi eetoraiho tuputa abi teei biranatemii teei noke moomi naho tumakhata naatemi oho quba noi noke kokora gattiqqa eete oba kehani mae quba apeke noke moitaqu moitemi quba gattiqqa oi paha ipi ma arinoma naatakoi.

DZOHANE QARU DZOOBIREQI HEE, NII APEI ONI?

(*Ruk 7:18-35*)

11 Noo ma sinasina samane oke Dzesui hiire soubireqi oke gama tumakhameto ttuerebe nomeho qereta gosorota. Gosoroqi noi nagapa oke qaate nagapa qesa samaneta noo ma sinabidza nomeke hiire paanaitareiqi tuumata.

²⁻³ Tuumaqi baura bamenoma samaneke eetotaho pobike Dzohane sobasobai nookatahe qupa muunaqi noi tumakhameto nomeke Dzesuho torota dzoobireqi qasa hiireta, Mesia baabakoiqi qetaqetai hiiremi nana noho

beebe eetorai oi nii oioni mae maina teei paha baabaqu?

⁴⁻⁵ Oke hiiremi Dzesu nookaqi eraiqi hiireta. Ibaukhabaunomai nese uhuborai, qosu ma ponei tuuma ma baabanoma naatorai, pottomunomaho sama paisasa hiiburorai, toma susui toma uhuborai, abi baatemi eehahaitorai oke eeteqi abi habana nokoho quba sinabidza hiiremi qidzanatorai. Noo ma baura samane oke nike era moo nookorai oho isereke nike tuuma Dzohane sobasobai sutasutata oorai noho torota mooto soubidzare.

⁶ Qate sinasina erake paha noke pobi hiibare, Nii nahoke nookami niikota isanataquko nii oho agoago saridzakoi.

⁷⁻⁹ Oiqi hiiremi Dzohane sobasobaho tumakhametoi tuumami Dzesui Dzohaneho hasa hiireqi nohoke abi samane noho torona oota nokoke pobi hiireta. Nike haba habanata Dzohaneke moora quba tuumata. Tuumaqi abi qiba, sasa nee ma baunoma meusa nagapaho poro qereta ooraiho isakike moorare tuumatani mai? Eo, nike qupadzomami uta tooro eebeke poupa taatoraiho isakinita quseripo oke moorakoiqi hiiretani mae?

Eo too abi teeke moorakoiqi tuumatani mae? Nookao. Noio too abi oonihe paha too abiho isakike suqobirorai.

¹⁰ Dzohanehoke Ohongaho noota erake qeetemi oorai, Nookare, Qaru khata nameke anai Kiristu niiho bosata dzoobiremi tuumaqi tete niiohoke ao roibetakoiqi hiiretanita abi oi ooni.

¹¹ Oonita ana hiiremi nookare. Paimanei abike dzoomoraihota abi teei Dzohaneke riitaquho isaki ooraamanihe quba oi ttoka samaho dzapa pobi oho beekho kekeni. Oonihe Ohongaho pobi naatoraihota abi mina ma adza nokoi gama ttokaho dzapa pobi oonomake suqobirorai.

¹²Qate Dzohane sobasobai baura nomeke sohoromi abi samanipamu qaupa sasa gaamaqi beedzae eete Ohongaho pobita qeematai qeemorai.

¹³Oi teehe bahe Mose ma too abi samanei sauqata sohoroi hee, Quba oi biranatakoiqi hiire baa qaatani qate Dzohane nokoho musaqiqanita abi noko poiqa musaqiqaho noo nookami Soopara mee naho bodza naasuhimi nokoho qupa tukuborai. ¹⁴Oi abi qesai hee, Eriai baataamake qusuta peitetai paha burisi eete baabakoiqi hiire qaata.

Oonihe nike naho noo erake nookami meenoma naataquko erake qupadzomare. Dzohane noio Eriaho isakinipamu. ¹⁵Oonita tomanomai nookare.

Oke hiireqi Dzesui paha abi basesanomake eraiqi hiireta, Abi naga nikei quba apeho isaki? ¹⁶⁻¹⁷Khameto sobadzata habese inga naatoraiho tete qupadzomare. Oi hoho teei hoho teemuke hee, Ae nanai ao kito biireqi mangi huitemi nike teqaha kaitomaqi naa hiibara. Qate nanai tti ma ttaka hiiremi nike ikaqi oho surupo eetaama naatorai?

Oiqi khametoi hiiroraihe nokohota basesa biranatoraiho isakita abi basesanoma nikei Dzohaneho noo qusubaitaama naateta ma paha naho noo oho qesa arabirorai. ¹⁸Oi Dzohane sobasobai oba ma patta kebakabaho hutingima baami nike noke hee, Songenanomaniqi hiireta.

¹⁹Qate Abiho Isaki anai baaqi patta ma oba qidzaho bai hiibaama naatemi nikei anahoke hee, Iidzii, bai oba hoobaqi dzoobaqi muunaqi paha pattake saqubema muunorai abi oni. Noi paha ttagetti apiapi pasenanoma nokoma qesa dzaira eetorainomani. Oiqi nike hiiroraihe nookare. Tete oi qidzani mae qanga ipita khooba paana naatakoi oiqi Dzesu hiireta.

NAGAPA QESAHO BASESA OI TOO PASERENOMANI

(Ruk 10:13-15)

²⁰Qate nagapa qesata Dzesui obaoba bamenoma samane eete tuumami nokoi basesa eete qupa burisi eetaama naateta. Oho qubake noi noko ke himotoqi noo minake hiireta. ²¹Noi hee, nagapa Khoradzi ma Bettesaitta quba attinoma nipeho irita biranatakoi.

Oi anai obaoba samane nikeho bisata eetemi Ohongaho mumure naatemi nike basesa eetoraihe oho isakita mumure nagapa ttiro ma Sittoho bisata biranatapuko nokoi bamu rubenga saridzarotahe ao tti ma ttaka hiireqi hau suranatemu ingonaitarota. ²²Oi nokoho bame minaminai oorakoihe maripa bodzata nikeho bame oi paha nokohoke suqobidzakoi.

²³Qate nagapa name Kapanao niiho dzapake ao qusubaitemi qusuho pobi naataroraihe baamunipamu. Dzapa nikehoi taate qoo iibadza nagata quratakoi. Oi teehe bahe anai baura qidza samane nikeho bisata eetemi Ohongaho mumure naate baorai. Oonihe oho isakita Sottomuho ooba patita paanaitapuko nokoi agobake qupa burisi eetemi nagapa oi poiqa oorarori.

²⁴Oho qubake nokoho bame oorai oorakoihe maripa bodzata nikeho bame oi nokohoke suqobidzakoi. Ooiqi Dzesu noko pobi hiireta.

OHONGA MAI MA QAHEUBA KHAMETO NOHOHO TETE DZAPANOMA

(Ruk 10:21-22)

²⁵Oonita Dzesui Ohonga pupu hiireqi eraiqi hiireta. O mai name, nii qusu ma tokaho maikhatanita nii noo bamenoma dzukudzukuna oorai oke te ttoka abi nokanoka ma gesinanomaho qupata paanaitoraidzaranihe abi qupa

gaibanoma naho dzapana oorai nokoho qupata paanaitorai. ²⁶Oho qubake ana niike dzoobe minake hiire. Oi nii tete oke saridzemi nese niikota bagenomani-pamu naatorai. Oiqi hiireta.

²⁷Qate noi burisi eete tumakhameto nomeke pobi hiireta, Ohongaho khata anake gesina oi ape bahe mai teena ma Ohonga maike ape gesina bahe khata teena noho. Anaio noke gesinanipamu ma paha noi qesa ma nikeho dzapa hiiremi anai noho tete nikeke banaitemi nike oho qesa noke gesina naatorakoi. Oho qubake mai ao baura nomeke naho botota mootomi ana nikeho quba paanaitorai.

²⁸Oonita nike naane quba heme ma bame samane nikeme sepeke qere bire qaaraq. Nike naho torota baaqa oke qerepasa eetemi ana isanate nikeke qidzaitakoi. ²⁹Nookare, anai keba ma dzapaho maikhatanita nike naho neta qidzanatemake ana nike tete maina bannaiteqa tetena nameke nikeho qereta goosoromi baura oi nikeho moirata bamu perebaqu. ³⁰Oi teeho quba bahe bame anai nike moitaqu oi isakiqata oorai ma naho tetena oio paha kebakebani. Oiqi Dzesu hiireta.

**DZUMAHO HUTINGI OHO
NOOKE DZESU POBITETA**

(Mar 2:23-28; Ruk 6:1-5)

12 Dzuma teeta Dzesui haba oga-maqi uitti dzoota tuusuhimi tumakhameto nokoho ttidza saa eetemi nokoi quhisa qesa rumutoqi botoma kurutete muunota. Muunomi Pariseoi mooqi Dzesu qasa hiireta, ²Maqoe, dzumata baura oonomake eetaquho qagai ooraita tumakhameto nihoi ikaqi oke eetorai?

³Hiiremi noi noko pobi hiireta, Qate Tabiti qesamane nomema nokoho ttidza saa eetemi noi eeteta gotta ma pai oke nike isaitemi oorai mae bamu?

⁴Oi noi Ohongaho parai nagata peiteqi dzobadzoba Ohongaho dzagata mooto qaata oke aimaqi muunata ma qesamane nomeke moitemi muunata. Oonihe oke muunaquho qagai qaatahe dzube abi keke muuna qaata. ⁵Mae nike oho ruume?

Oi paha Dzumata baura samaneke eetaquho qagai ooraike dzube abi Ohongaho biirina oorai nokoho baura urai ooraita ikanomake eeteqi oho qagake qusubateqi oke qaataqu. Baamu, qaga oke riiteqi beedzae eete qeemami oi teqaha kahosananoma naatoraidzarani.

⁶⁻⁸Qate nookare. Anai Abiho Isaki ooqi naamae dzuma ape ma apeho Sooparanipamu. Oonita biirina qaga oorai oi poma teei oke eete ooraihe napa erana hiirorai oi quba meenipamu, oi qaga oonomake suqobireqi ai siginaitorai. Oi teeho bahe qetaqeta teei hee. *Qoberobaho poma qesaqesa hiiroraiho gootaeke ana eetorai oonihe baruna heenaho tete oho dza minake eetorai.* Qetaqeta oke nike naane quba mai eetaama naatorai.

**DZUMA OTA DZESUI ABI BOTO
ATIMANOMA QIDZAITETA**

(Mar 3:1-6; Ruk 6:6-11)

⁹Oke hiireqi Dzesui dzoo oke qaateqi sinabidza guhu nokohota peiteta. ¹⁰Peitemi abi boto atimanoma teei ota oomi Pariseo ma karai Dzesuho angi naatareiqi qasa hiireta. Dzumata abike qidzaitaqui oi qaganomani mae bamu?

¹¹Hiiremi Dzesui noko pobi hiireta, Nikeho hoo teei dzuma bodzata koseta taatemi minara ma nikei noke aima ingonaitaridzoni, mae nikehota teei oonomaho isaki baamu? ¹²Oonita moorare, hoo quba sepe oomi noho quba dzumata kokora eeteqa abinipamuke oho kokorake qaanataqu oi oberani.

¹³Hiireqi noi abi boto atimanoma oke hee, Boto niimeke tataitare. Hiiremi noi

noo oke qusubaitemi boto hohoi ao po-birate temuho isaki naateta.

¹⁴Oke eetemi Pariseo paata biranateqi Dzesuke ikanomake eete ngausa eetaqu oho gunu ma naru hiiretahe noi ao qupadzomata.

DZESUI ABI MINARAHO HOBIHOBI MEENIPAMU

¹⁵Oonita Dzesui ao khooba qupadzomaqi nagapa oke qaate tuumami abi hemenoma samane noke iihami noi nokoke gama qidzaita soubireta. ¹⁶Oonihe noi nokoke qogo noo hiireta, Nike eto baura oke sepeke abiho pengata paanaitaino.

¹⁷Oonita Dzesui seike baura qidza oonomake eetetaho khooba erani. ¹⁸Too abi Dzeseai Ohongahoke eraiqi hiire qeeteta.

Moorare. Anai qeseba khata qidza bagenoma name quba asateqi qaheuba Sumasa nameke noho irinaitemi noi abi samaneke pobitaraqo biranatakoi. ¹⁹Oonihe noi otaba patita sama kano hi-ibaqui baamu, ma noho niqi ma noosa baamu.

²⁰(Ma abi bame eetoraiho qahura erake qupadzomare) Noi bamu subidza makanomake geqobidzaqu qate eepa mukena hiibare boohimi bamu sepeke hiitaquhe oke gama eehahaite pobitakoi.

²¹Oke eetoraqutoke suqobidza maikhata naatemi nagapa samaneho abi nokoi noho qupa toobake eetakoi. Oiqi Dzesea qeetemi Dzesuhota meenoma naateta.

QESAI DZESUHO BEEDZAE IIBADZAHOTA MOOTOTA

(*Mar 3:20-30; Ruk 11:14-23; 12:10*)

²²Qate noko paha abi nese khabanoma ruume ma potutu songenanoma teeke Dzesuho torota mootomi noi noke qidzaitemi noonoma naateta ma nesenoma naateta.

²³Oke eetemi abi samanei mooqi roqobeteta. Nokoi hee, Tabitiho eema ma khatai oonomaho isakita biranatakoqi hiireta abirai oioni kaqaniqi hiireta.

²⁴Hiiremi Pariseo nookaqi bai hiireta, Baamu abirai songena iihoraiho khooba ape bahe noi Iibadzaho dzapata oke eetorai.

²⁵Oke hiiremi Dzesui iiha ma dzoobidza obero nokohoke qupadzomaqi noko pobi hiireta, Abi naga teei qesa hu ma koridza biidzaquko bamu bodza minake qaaraqo. Oho qesa nagapa mina teeta abi qesa ibo eetaquko bamu agoba qaaraqohe ao taatakoi. ²⁶Oonita Saatai sama nomeke hotou biidzaquko pobi nohoi ikanomake eete qaaraqo? Baamu, noi tete oonomake aimaama.

²⁷Nikemaeho qesamanei dzapa apeta songena iihorai? Bamu, nokoi songenake Iibadzaho dzapata iihahuho tete bamuta nokoi nikeho noo nookaqa nikeke qoma dzubobidzakoi. Oonita nike oberama anake hee, Iibadzaho dzapata songenake iihoraiqi hiire. ²⁸Oonita anai Ohongaho sumasama songenake iihami tuumoraiho qubake nike ikaqi qupadzomaqu bahe Ohongaho pobi ao nikeho torota biranate ooraike nike qupadzomaridzoni.

²⁹Ma qahura erake qupadzomare. Abi bise baisenomaho nagata sepeke peite qubadzage noho botona ooraike sepeke aimaquho tete baamuta bosata abi qanga oke suutoqanoke isanate noho nagana oorai oke gama saqoroqi aima tuumaridzoho isakita anai aoke Saatake suqobire ooraike qupadzomare.

³⁰Nookao, anake hoobire qesake ingonaitaqui abi noio dzaira nahoni. Qate ana baura eetoraike teei bai hiire rasaki eetaquko noi naho ibonipamu.

³¹Oonita qesai baru ma noo qanga maina paina hiirorai kahosa oonomake

dzamutaquho tete oorai. Qate Ohongaho Sumasai baura eranomake eetemi oke qanga hiibagu kahosa oke akobetaquho tete te ooraidzara. Poiqa bamu, ipita oho qesa baamu dzanadzana! ³² Oi qesai Abiho Isaki anaqake qanga hiiremi anai nokoho kahosa oke gaubidzaquho tete ooraihe teei Sumasa ma noho baura eranomake qanga hiiremi kahosa oi agoba qarakoi.

EE QIDZA MA EE QANGAHO QAHURA

(Ruk 6:43-45)

³³ Hiireqi Dzesui hee, Nookare, ee teehe meeke mooqa hee, Ee qidzaniqi hiibakoi eo hee, Ee qanganiqi hiibakoi oonita etoqa oke rasakiiteqi ee qidzata mee qangake goosobaino. Oho qesa eto ee qangata mee qidzake sepeke goosobaino.

³⁴ Oonihe ana moomi abi naga nikei dzohomaho khameto oonita ikanomake eeteqi nike noo qidzake hiibagu? Baamu, iiha ma dzoobidzata hee ma heeta oorai ooqai toota biranatorai.

³⁵ Abi qidzai qupaho iisuta noo qidza saridzeqi abi moitoraini qate abi qangai qupaho iisu nometa saridze abi moitorai oi paha qangani. ³⁶ Oho qubake abi noo qidzake hiibaguni mae noo sepesapeke hiibagu oho isereke abi oi ipita Ohongake pobi hiiremi maripa eetakoita noi bamu noo teeqake riitaqu.

³⁷ Oonita totoho apeta nii hiibaquke qupadzomare. Noo qidzake hiiremi oi nike qidzaitakoini qate noo qangake hiiremi oi niike qangaqitakoi.

DZESUI OBAOBA BAMENOMA EETAREIQI QESAI HIIRETA

(Mar 8:12; Ruk 11:29-32)

³⁸ Oiqi hiiremi Pariseo ma Qetaqeta abi qesai baaqi hee, Nana dza eetemi nii nanake baura teeke banaitemi nanata Ohongaho mumure naatare.

³⁹ Hiiremi Dzesui hee, Iidzo, abi naga qanga pasenanoma nike Ohongaho mumure teehe quba qasa hiirehe, Dzonaho bodzata mumure biranateta ooqai keke biranatemi nike moorakoi.

⁴⁰ Oi Dzonai qupi tapariho isakita pakeba minaho qausuta ooqi ipita eehahake biranatetaho isakita Abiho Isaki anai qupi taparike nesetuta ooqa paha eehahake biranatemi oi Ohongaho mumure naatakoi.

⁴¹ Oonita qupadzomare. Dzonai eehaha naate meusu nagapa Ninibe nokoho qogo noo hiiremi nokoi qupa burisi eete qidzanateta. Oho qubake maripa bodzata Ninibe abi qoridzeqa nikeke hee, Nanai too abi Dzonaho noo nookaqi qusubaitetahe nikeho torota too abi keke bahe Abiho Isakinipamui biiranate qogo noo hiiremi nookaama naatoraiho qubake nikei abi naga qanganipamu. Oiqi hiibakoi.

⁴² Qate paha atapa qiba teei agobanipamuke haba pobi neta baaqi Isiraeho abi qiba Soromo nokanoka mina nohoke nooka pobita quba noho torota peiteta. Peiteqi nokanokanoma naateta.

Oonihe anai Soromoho isaki gattiqa bahe Abiho Isaki anai Sooparanipamu oonita abi naga quseripo nike naho torota baaqi te naho noo qusubaitoraidzara oonita atapa mina noi maripa bodzata nikeho iiga minanipamuke hiibakoi!

ABI QUPA HABANA SEENO MA GAUHO QAHURA

(Ruk 11:24-26)

⁴³ Oiqi hiireqi Dzesui hee, Qate qahura erake nookare. Songena teei abi teeke qaasuhiqa qongara naga hau ma obanomata meupu saridzareiqi tuumata. Tuumaqi saridzaama naate burisi eeteta. ⁴⁴ Burisi eeteqi hee, Anai naga tta eeteta ota paha dzuubakoi hiire qeemaqi moohimi meeke sarautomi

oota. Qate quba teei noho habara oorananihe teka habanai oota.

⁴⁵Habanai oomi noi iiha ma dzoobidzake eete qesamane nome songena sebeni ngiinginomanipamu nokoke dzeima nokoi ttaike ota dzuubami abi oi nokoho pattanipamu naateta.

Oi bosata noi isakiqata qangama ootahe songena tuumami noi oho habarake baura qidza mai eetaama naatemi eranoma naatemi suhe nohoio attinomanipamu naateta. Oonita abi naga nikeio oho isaki.

**APENEI MEENIPAMU DZESUHO
QESAMANE OHO NOO**

(Mar 3:31-35; Ruk 8:19-21)

⁴⁶Dzesui noo oke abi tupu pobi hiire qaasuhimi oionita pai gotta nohoi nomamane dzabamane nohoma noka naga patita qooroqi hee, Nanai noo teeke noke pobi hiibareiqi baabe. ⁴⁷(Hiiremi teei Dzesuho torota qeemaqi hee, Maqoe pai gotta niihoi nomamane dzabamane niihoma gama paata qooroqi niima qesa noo hiibare baabe.)

⁴⁸Oiqi hiiremi noi totoho eranomata ipi hiireta. Pai gotta nahoi ape oni? Ma nomamane dzabamane nahoi apene oni? ⁴⁹⁻⁵⁰Hiireqi noi tumakhameto nomeke boto koko eeteqi hiireta, Nookare. Apene qusu mai nahoho dzake qusubaitorai nokoi pai gotta ma nomamane dzabamane nahoho isaki. Oonita tumakhameto name, nikeio quni ma mani nahoni.

**OHONGAHO NOO OI
GOOTTARAHO ISAKI**

(Mar 4:1-9; Ruk 8:4-8)

13 Hiireqi Dzesui nagata tta eeteqi habeseta. Habehimi ao abi samaneni-pamu noho torota ttutturateta. ²Ttutturatemi teka pui siiremi noi nokoke sin-

abidza hiibareiqi sisimata peitemi nokoi igasata habese nookata. ³Nookomi noi qahura noota nokoke sinasina samane ke hiireta.

Noi hee, Dzooho mai teei gottara bababa eetere sobadzata tuumata. ⁴Oonita noi uitti gottara bababa eesumi qesai tete patisigita taatetahe nee ao baaqi oke gama nukurota.

⁵Qate gottara qesai oma quhiquhirata taateqi ao suuna eeteta. Oonihe orotu noho ohoumata. ⁶Ohoumami ete huubiremi ao bubuso naateta.

⁷Qate gottara qesai baa bisata taateqi paha suuna eeteta. Oonihe baa ma ngaa oi peiteqi oke pupubiremi poqe eeteta.

⁸⁻⁹Qate gottara paha qesai ttoka qidza bibinomata taateqi suuna eete peiteqi mee goomata. Qesai teutiho isaki qesai sikistiho isaki qate qesai paha gaira naateta oi hattattiho isaki oni. Oonita tomanomai nookare!

**QAHURATA HIIREMI ABI
QUA ORORO EETARIDZONI**

(Mar 4:10-12; Ruk 8:9-10)

¹⁰Dzesui oke garuba pobi hiiremi bamu naatemi tumakhameto nohoi baaqi noke qasa hiireta, Nii khooba apeho qubake nokoke qahura noota sinabidza hiirorai?

¹¹⁻¹²Hiiremi noi hee, Oi erake eete oorai. Anai ango nikeho torota baura eete qaimi Sumasa nike uumami isakiqata tete oho mee saridzorai. Oonita nikeke ipibire sinabidza paata hiiremi nikehota meupunoma naatakoi.

Oonihe abi tupu toma agiagike paata sinabidza hiiremi arabidzakoita bosata nokoke qahura noota dzeimami aimareiqi aimakoi gaubidzareiqa gaubidzakoi. Apiapike moitakoihe qesai noo arabidzaqu nokoke quba oke bamu sepeke moitemi puita tuumaqu.

¹³Oonita hiibi anai nokoke qahura noota sinabidza hiiremi arabidza abi

nokoi nesema moramorake moorakoihe baamu moo pobitaqu, ma tomama nookake eetakoihe bamu nooka qupadzomaqu.

¹⁴⁻¹⁵Oi too abi Dzeseaho getaqeta teei hee, Abi nagarai hee, Eto Ohonga nanake ingonaitaino hiireqi eto nanai nese nanamema moo pobiteqi tomama nooka qupadzomaqi qupa uhuba pobiratemu napai qupa burisi eetaino.

Oke hiiremi nese nokohoi sidzobetemi toma susudzatorai ma qupa nokohoi asuasuu naatorai oiqi Dzesea hiiremi nokohota meenoma naatorai.

¹⁶⁻¹⁷Oonihe nike poike moo nookoraikete too abi ma abi dzapa pobinoma agobake moo nookareiqi dza minake eete qaatahe baamu. Te moorara, te nookara. Nikeho nese moo pobitorai ma toma nikehoi nooka qupadzomoraiho isakita nike nokoho habara naateqi agoago saridzoraita qupadzomare.

DZOOHO QAHURA OHO MEEKE DZESU HIIRETA

(Mar 4:13-20; Ruk 8:11-15)

¹⁸Hiireqi Dzesui hee, Oonita dzooho maiho qahura khooba nohoi eraqanita nookare. ¹⁹Goottara qesai tete patisigita taateta oi abi qesai qusuho sinabidza nookami ingaqonoma naatemi Iibadzai baaqi nokoho qupata menoma naatarotake noi ao karabetemi sapara naatoraiho qahurani.

²⁰⁻²¹Qate goottara qesai oma quhiquhirata taateqi suuna eetetahe ao bubuso naateta oi abi qusuho sinabidza nookami oi nokoho qupata meenoma naasuhimi oho kaipo ma qangareba, uuba ma sakaba biranatemu nokoi ao peperate bamu naatoraiho qahurani.

²²Qate goottara qesai baa bisata taateta oi abi qesai sinabidza nookaqi qusubaitare boohimi ttokaho iiha ma dzoobidza ma ttuma ma qurumaho ikoiko oi gama abi nokoho angi naatemi

oho kabira naate bamu naatoraiho qahurani.

²³Qate goottara ttoka qidza bibinomata taateta oi Ohongai ao abi qesahoo qupa roibetemi ooraita nokoi nooka qupadzomaqi noo qusubaitemi meenoma naatorai. Qesahoo isaki gattiqaa — 30 oni — qate qesahoo minamina — 60 oni — qate qesahoo gairanoma — 100 oni — oio oho qahurani. Oiqi hiireta.

SINABIDZA OBERAOBERAHO QAHURA

²⁴Ipita Dzesu qahura teeke paha nokoho quba hiireta. Noi hee, Ohongahoo pobi nebe teeta erake eete oorai. Abi teei dzoo nometa tuumaqi goottara qidza ota dzaaro dzaaroke tuumata. ²⁵Tuuma soubireqi surenake burisi eete nagata peite qesama gama meeta. Meeqomi abi qesai noke ibo eeteqi seike dzoota qeemaqi uitti gottara qidza dzaaro dzaaroke tuumatahn takura samaneta baapi goottarake dzaaroqi papateta.

²⁶Qate quba oi gama suuna eete peite heubare boohimi dzoo oho baura abi quhisa sama maina paina oke moo sahateteta. ²⁷Sahatete dzoo maikhataho torota biranateqi hiireta, Mai naname, nana moomi nii uitti goottara qidza keke nana moitemi dzaarota. Qate ikanomake eete baapi oho bisata peite heuborai?

²⁸Hiiremi noi nokoke pobi hiireta. Eehee erai ibo abi teehe baurani. Hiiremi baura abi noke hee, Oonita nii dza eetemi nanai isanate tuuma baapi oke uumaqu mae?

²⁹Hiiremi eraiqi hiireta. Baamu, oke uuhiqa eto uittima gama uumaino. ³⁰Oho qubake beebe eetemi oi gama mee gooma baa naatemake oionita anai rumutaquho abike pobi hiireqa hee, Nike bosata baapike khoobata korabete geema sipitoto eepata biidzare. Oke

eeteqa uitti qidza oke gama dzurutoqa naho iisunaitare. Oiqi Dzesu hiireta.

SINABIDZA HIIREMI OHONGAHO POBI MINANATARIDZOHO QAHURA

(Mar 4:30-32; Ruk 13:18-21)

³¹ Hiireqi Dzesui qahura noo teeke paha abi samaneho quba hiireta, Noi hee, Ohongaho pobi erake eete minanatorai, Abi teei dzoo nometa tumaqi moepa goottara teeke dzaarota. ³² Qate moepa goottara oi mina baamu, oi dzooho quba gattiqanipamu. Oonihe oke dzaaromi ao peite mina naate eeho tomidza naatemi nee qesai baaqi ota sumudzataquho isaki naatorai.

³³ Oiqi hiireqi noi qahura noo oke paha iisita mootoqi hiireta. Noi hee, Atapa teei iisi isaki teeke qausoma teenaite saretemi oi qauso igabire qura huite minanatorai. Ohongaho pobi paha oke eete abike igabirorai. Oiqi Dzesu hiireta.

DZESUI QAHURA NOOHO MAIKHATA

(Mar 4:33-34)

³⁴ Oonita Dzesui abi minaraho pengata sinabidza hiireqi qahura noota keke nokoke tete banaite qaata ma oho amake te nokoke noo tee ma teeke banaite qaarara.

³⁵ Oi teehe quba bahe Ohongaho too abi agobake Samu teeta qeeteqi hee, Anai too saqoroqake noo agiagi agoba khoobanipamuta sengibetemi qaata oke qahura noota paanaitemi oho isakita nookakoiqi hiiretanita oke eete biranateta.

UITTI MA BAAPI QAHURA OHO MEE DZESUI PAANAITETA

³⁶ Qahura qesa oke hiire soubireqi Dzesui garuba oke dzoobiremi nagapa nokometa tuumata. Tuumami tumakhameto nokoi noho torota baaqi qasa hiireta, dzoota baapi peiteta qahura oho meeke nii nana pobi hiibo.

³⁷ Hiiremi noi eraiqi hiireta. Teei goottara dzaarorai oi ape bahe Abiho Isaki Ana. ³⁸ Qate dzoo oi abi ttoka ma haba minarata oorai. Qate goottara qidza oi abi qesa Ohongaho pobi naatorai oioni.

Oonihe baapi oi ibo teei ikoiko abi qesa dzoobirorai noko oioni. ³⁹ Qate ibo abi oi Iibadzani. Rumutaqu baura oi batabidza ipina biranataquho qahurani. Ma mee rumutorai abi nokoi angero oni. ⁴⁰ Ma baapike ubaqoto qeebaqu oho isakita abi meeamaho irata biranatakoi.

⁴¹⁻⁴² Oi oho bodza biranahimake Abiho Isaki anai angero nameke dzoobiremi nokoi abi kahosanoma koiri kairinomake gama oho neta dzurutoqi eepaho isakita biiremi nokoi ota too dzootoqi tti ma areare hiibakoi.

⁴³ Oonihe bodza ota abi rike ma pobi nokoi mai nokomeho pobita ooqa ete dzadzaho isakita baiburorakoi. Oonita tomanomai nookare. Oiqi hiireta.

DZESUI NAPAKE INGONAITAREIQI DZUU PEREBIRETAHO QAHURA

⁴⁴ Qate bodza teeta Dzesui eraiqi hiireta, Nebe teeta Ohongaho pobi paha erake eete oorai. Oma mina hihihinoma tobe sumanoma oke ttoka nakuta qurabire oomi abi teei baaqi saridze qakiqaki naateta.

Oonihe Noi teqaha oke paanaitaranihe tuumaqi quba tongo nomeke gama ttuma quba mootota. Mootomi oho isaki biranatemi ttuma oke noi ttoka oho quba mootoqi oma mina oke ttokama gama mai eeteta. Oiqi hiireta.

NAPAI KIRISTUHO QUBATU MAI EETARIDZOHO QAHURA

⁴⁵ Ma Dzesui noo ipibireqi hee, Ohongaho pobi naataquho qahura erake hiire. Besaho kabira nakuta isaki khabanoma ttumanoma biranatorai dzapa noho peari oi suusa pai gotta. Oonita

abi teei ttumaho sobadza samaneta asate tuumata.

⁴⁶Tuumaqi noi oho isaki mina tobe sumanoma teeke saridze roqobeteta. Roqobeteqi noho torona oho gamitti oota oke noi gama ttuma quba mootomi biranatemi noi ttuma oke aimaqi suusa pai oho quba biire soubireqi mai eeteta. Oi qi hiireta.

BATABIDZAHO QAHURAKE DZESUI DZUPUTA MOOTOTA

⁴⁷Bodza teeta Dzesui qahura noo hiireqi hee, Ohonga qusunaho pobi paha nebe teeta erake eete oorai. Khaa apiapi nokoi dzupu nokomeke obata mootomi khaa dzapa samane ota agomata. ⁴⁸Agomaqi hee baami nokoi dzupuke dzeima igasata perebireta. Perebireqi nokoi habeseqi khaa qidzake asateqi ttubata moototahe togoke ai biireta.

⁴⁹⁻⁵⁰Oi ipi bodzata Ohongaho angeroi tuumaqi abi qidzake asateqa qangake eepaho isakita biiremi nokoi ota too dzootoqi tti ma areare hiibakoi. Oi qi hiireta.

DZESUHO TUMAKHAMETO NOKOHO GESINA MINANATETA

⁵¹Oke hiireqi Dzesui tumakhameto nomeke qasa hiireta. Qahura noo oho khoobake nike gama qupadzomorai mae? Hiiremi nokoi hee, Oore.

⁵²Oke hiiremi Dzesui hee, Oionita gesa ma nikei hu nooho qetaqetama gesinanoma naate baa qaabiqi qusuho sinabidza mai eeteqi nikei eraho tomidza naatorai. Oi naga minaho maikhata iisu nometa quba agoba ma paha quba agiagi saridze gaaga eetemi mekenoma naatorai nikei oho isaki naatorai dzoobe.

NAGAPA KHOOBA NADZERETTEHO ABI DZESUKE BAI HIIRETA

(Mar 6:1-6; Ruk 4:16-30)

⁵³Oonita Dzesui qahura noo samanake paanaite soubireqi ooqata koridza biireta.

⁵⁴Qate noi tuumaqi haba nometa sinabidza guhu nokohota peiteqi mekeqoma sinabidza hiireta.

Hiiremi nokoi sahateteqi hee, Abirai napaho nenanita nokanoka ma obaoba samaneke dzoomorai oho beedzaeke noi ikata aimorai?

⁵⁵Mai nohoi kamuta Dzosepeniqi hiirorai ma pai gotta nohoi Maria.

⁵⁶Nomamane nohoho dzapa paha Dzakopo ma Dzosepe ma Siimo ma Dzuta. Qate dzabamane nohoi gama napaho bisata oorai. Oonita noi ikaqi baura erake mainata saridzeqi napaho bisata mootorai? ⁵⁷⁻⁵⁸Oi nokohota qanganatemi nokoi oho totohota hiireta.

Oonihe Dzesui nokoke eraiqi hiireta, Too abiho dzapake haba qesaho abi qusubaitorai. Oonihe noko ma nana-maeho nagapa khoobata abi nanaho dzapake ngiingi ma baabake eetorai.

Oke Dzesu hiiremi nokoi nooka hiisi eetaama naatemi noi nokoho bisata baura samaneke eetarotahe ooqata tete bamu naateta.

HEROTEI DZOHANE SOBASOBAHO QIBA GEEMATA

(Mar 6:14-29; Ruk 3:19-20; 9:7-9)

14 Bodza ooqata abi mina Herotei Dzesuho isereke abiho toota nookata. ²Nookaqi noi hee, Ae! Dzohane sobasobaho qibake ana geemami baateta. Oonihe noi paha eehaha naateqi oho beedzaeta obaoba ma baura bamenoma samane erake eetorai mae?

³Oi Herotei oonomaho totohota hi-iretaho khooba erani. Bosata Herotei Piripo noma nomeho ata Herottia karabeteta. ⁴Karabetemi Dzohanei Heroteke hee, Nii atapa oke naate oorai tete oi qaganomaniqi hiireta.

⁵Hiiremi Herote ao noke teetarotahe abi samanei nookami Dzohane noi too abi qaheubanaho isaki naatemi Herote nokoho attike eeteqi te noke teetaranihe sutasuta nagata biireta.

⁶Ota biire oomi Heroteho pai noke dzomataho bodza naatemi abi dzapa pobinoma samanei noho nagata peite iinga eetota. Iinga eetoqi Herottiaho khatata noi nokoho bisata naa teetemi Herote oho dza minake eeteta. ⁷Eeteqi noi atapa khata oke naru hiireqi hee, Nii quba tee ma teehe dzake eete hiiremi ao moitakoi.

⁸Oke Herote hiiremi khatatai pai got-tahoto torota oho qasake hiireta. Hiiremi pai hee, Maa, nii isanate Heroteke hee, Nii Dzohane sobasobaho paruke geemaqa qiba sabidzata mooto aima baa erata paanaitareiqi hiibare ooqi hiireta. ⁹Hiiremi khatatai teena oho qasa hiireta.

Hiiremi Heroteta bame eeteta oonihe noi aoke abi mimihio pengata naru oonomake hiiretaho qubake noi qusubaiteta. ¹⁰Noi hiiremi qaa abi teei sutasuta nagata Dzohaneho paru geemata. ¹¹Qiba nohoke sabidzata mootoqi khatata oke moitemi noi aima baa paike moiteta.

Oke eetemi Dzohaneho tumakhametoi keba nohoke aimaqi qurabireta. ¹²Qura-biireqi nokoi qeema oho isereke Dzesu pobi hiireta. Khooba ooqaho qubake Herotei ipita qupa muunaqi hee, Dzohanei eehaha naate mae? Oke Herotei hiireta.

DZESUI DZASA QUBA ABI 5000 PATTATA MOITETA

(*Mar 6:31-44; Ruk 9:10-17; Dzoh 6:1-13*)

¹³Qate Dzesui isere bamenoma oke nookaqi nagapa nomeke qaateqi sisi-mata peite qee totoqita biranate haba habanata tuumaqi noqeke oota.

Oonihe nagapa abi samanei noho pobi nookaqi soosomaqi noho torota tuumota. ¹⁴Tuumomi noi qeemaqi moomi abi samane naatemi noi nokoho quba dzasa eeteqi heme ma bame nokohoke gama qidzaiteta.

¹⁵Qate ete aparana naahimi tumakhameto nokoi baaqi noke qupanomaiteta, Maqoe, erai haba habananita bodza riitemi nii abi tupu oke dzoobiremi nagapa ma dzoo naga gesaqesata tuumaqa patta ttuma eetare.

¹⁶Hiiremi Dzesui hee, Naane quba nokohe kharata dzoobidzaqu? ¹⁷Nike-mae noko patta moitemi muunare. Hiiremi nokoi hee, Oonihe nanata patta baamuhe dzobadzoba boto teena ma sekana ngoru eseribanita ikabetaqu? ¹⁸Hiiremi noi hee, Seke aima baabare.

¹⁹Hiiremi aima baahumi noi hee, Abi tupu oke siiruta habesareiqi hiibare. Hiiremi qusubaitemi noi dzobadzoba boto teena ma sekana ngoru eseri oke aimaqi nese qusuke mooqi agoago eeteta. Eeteqi noi dzobadzoba ma sekana oke qooto teeteqi tumakhameto moitemi nokoi abi tupu moitemi muunata.

²⁰⁻²¹Muuna isanatemu tumakhametoi gettaqettake ttuttuitemi oi paha asi tuerebe, dzare nokomaeho isaki naateta. Qate abi ungapaho dzare oi paipu ttauseni naatetani qate paimane ma khametoho dzareke te aimara.

**DZESUI OBA MA QUBA
MINARAKE ISANATORAI**

(Mar 6:45-52; Dzoh 6:15-21)

²² Oionita Dzesui tumakhameto pobi hiireqi hee, Nike ao bosa sisimata peite-eqa oba ttu totaqi qeehima anai ooga abi tupurake dzoobidzare. ²³ Hiiremi tumakhameto tuumami noi abi tupu dzoobiremi nagapa nokometa tuumami noi noqeke torata peite pupu hiirota.

²⁴ Qate tumakhameto nokoi unatare boohimi uta mina dzaga neta tooromi oba pouma minake eetemi nokoi kaiponoma naateta. ²⁵ Kaipo mina eete qaami iihaiho takura naatemi Dzesui oba heeta qooro qooroma baota. ²⁶ Baaomi tumakhameto oke moomi gisi ma songenaho isaki naatemi nokoi atti eete areare hiireta.

²⁷ Areare hiiremi Dzesui too dzoobireqi hee, Eo, eto atti eetaino. Oi ananita qupa qidzanatoo. ²⁸ Oke hiiremi Peetorohe qupa tukubami noi hee, O Soopara name, oi nii ooni kaqa. Oho quba nii hiiremi anai obata qooro niiho torota qeemare.

²⁹ Hiiremi noi hee, Ana oionita baabare. Hiiremi Peetorohe sisimata qura obata qooro Dzesuho torota qeemota. ³⁰ Oonihe qeemoqi moomi utai oba huitemi pouma peitemi noi atti eesuqi ao suuta tuumare eeteta. Eeteqi noi areare hiireqi hee, Soopara, nii anake hoobidzare!

³¹ Hiiremi Dzesui ao noke botota aimaqi pobi hiireta, Nii ikake eetemi ni-iho ai tatauma saparapara naate? ³² Hiireqi nopoi sisimata peitemi utai ao bamu naateta. ³³ Utai bamu naatemi sisi-mana oota nokoi gama noho hasa hiireqi hee, Meenipamu nii Ohongaho khatani.

**DZESU GENESARETTE ABI
HEMENOMA QIDZAITETA**

(Mar 6:53-56)

³⁴ Oiqi hiireqi Dzesu ma nokoi qeemaqi Genesarette haba teeta qurateta. ³⁵⁻³⁶ Quratemi haba oho abi gama Dzesuke moo qupadzomami noho pobi ao haba oke igabireta.

Haba igabiremi nokoi heme ma bame nokomeke dzeimaqi noho torota biranateqi hee, Maqa nanai khettedzanomanita nii eto nanake botoma hesataino. Oonihe nanai nii ttoba patisigiqake hesatare. Oke hiiremi nohota isanatemi hesateta nokoi gama iso keke qidzanateta.

**DZUTA ABIHO POMA QESAI
OHONGAHO NOOKE BAI HIIRETA**

(Mar 7:1-13)

15 Qateqa Pariseo ma qeteqeta abi nokoi Dzerusaremuta baaqi Dzesu qasa hiireta, ² Niiho khameto naane quba uimane neimaneho poma teeke riiteqi boto nokomeke akobetaamake patta muunorai?

³ Hiiremi noi nokohe hee, Qate nika naane quba Ohongaho too qurake ai sigi-naiteqi uimane neimaneho noo ma poma gesaqesake qusubaitorai?

⁴ Nookare! Ohongai hee, Mai pa pai-imeke qusubaiteqi kokora eetoreiqi hiireta. Hiireqi oho tete qaupuiteqi paha hee, Khata teei mai oonimae paike baru hiibaquko noke teetemi baatemi quba tongo nohoi mai ma paiho naatakoiki hiireta.

⁵ Oonihe abi khata quruma minanoma teei maini mae pai nomeke baru hiiremi nika naane quba pati nikemeke qoohateqi khata oke sinasina hiireqi hee, Nii baataamake ooraquta ao hairiamake quba tongo niimeke qaheuba biiriho quba qoonotoqa mai ma paike hee, Quba tongo nahoi bamu nikahe naataquhe ao

biiriho pobi naateiqi hiibare. ⁶Oke khata pobi hiireqi nike Ohongaho noo riiteqi poma nikemeta naane quba ipibirorai?

⁷Oonita nike ikoiko abinipamu. Too abi Dzeseai nikehoke qupadzomaqi eraiqi hiireta, ⁸Abi nagarai oosasama naho hasake hiiroraihe qupa nakohoi qekakake ooroi. ⁹Oonita noo nahoho habarake nokoi noo nokomeke upubiremi sinabidza nokohoi quba sepe naatorai. Oiqi Dzesea hiiretata qupadzomare.

**TOOHO ISAKI IKANOMA
ABIKE SESERO EETAQU**

(Mar 7:14-23)

¹⁰Hiireqi Dzesui Pariseo ma qetaqeta abi keke bahe abi samane oona oota nokoke gama tuttuiteqi eraiqi hiireta. ¹¹Boto akobetaamake patta muunaqu oio ttokaho qubani. Oi qausuta qurateqi abike hoobireqi paha ttidzama biranatorai. Oonihe abike meeke sesero mina eetorai oi quba ape bahe noo qanga toota biranatorai oi oni! Oke korabete nooka qupadzomare.

¹²Oke hiiremi qesai baaqi Dzesuke hee, Maqoe nii totoho oonomata hiiremi Pariseohota qanganate oonita nookare.

¹³Hiiremi noi nokoke hee, Erake eete oorai. Biidza ma suuna Ohongai dzaaromi peitorai oi oorakoihe noi dzaabaama oke gama uumakoi. ¹⁴Oonita abi nese qupi noi paha nese qupike dzeema tuumaqi esese koseta taatakoi. Pariseo ma kara nokoio nese qupi keke ooqi abike dzeimoraita etoqa nokoho qupake muunaino.

¹⁵Oiqi hiiremi Peetoroi noke pobi hiireta, Qahura noo bosana hiirori oho khoobake nana pobi hiibare.

¹⁶Hiiremi Dzesui hee, Iaq, nike oho gesa ruume abi kekeni mae? ¹⁷Nookare. Pattai qausuta qurateqi ttidzama biranatorai oho qanga bamu. ¹⁸Qate iha ma dzoobidza qangai qupata peite toota bi-

ranatorai oio qesake sesero eetorai paha abi noomaeke sesero eetorai.

¹⁹Quba qanga apeshoke hiidzaranihe, iha ma dzoobidza nginginoma, pasena maina paina, guume ma meera, teeta ma ttanga, too pokhi ma rasaki noo. Quba oonomai qupata peite toota biranatorai oio qaganomani.

²⁰Qate uimane neimaneho sinabidza poma teeke riite boto akobetaamake patta muunaqu oi baamu oho qubake abike dzakidzaki eetaqu. Oiqi hiireta.

**KAANA ATAPA QUPA
GAIBANOMAHO
KHATATA QIDZAITETA**

(Mar 7:24-30)

²¹Oonita Dzesui haba oke qaateqi Ttiro ma Sittona habata biranateta. ²²Biranatemi Kaana haba oho nena atapa teei noho torota baaqi poro kira hiireta, Soopara name nii Tabitihoe eema ma khata. Oonita songena qaanoma teei khatata nahoke sesero minake eetemi nii naho quba dzasa eetare.

²³Hiiremi noi kaitomaama naatemi tumakhameto noho baaqi Dzesuke pobi hiireta, Atapa oi napake ipitotoqi tti ma poro hiiremi nii isanate noke qamuni hiibagu mae?

²⁴Hiiremi noi hee, Oo, anai abi qesahoe qubake te erata baabaranihe Isirae abi sipisipi rasakinomaho qesa naatorai nokoqaho quba era baaba. ²⁵Oiqi hiiremi atapai qeemaqi noho torota pomai kotooroqi hiireta, Soopara niimae anake hoobidzo.

²⁶Hiiremi Dzesui noke toronaiteqi eraiqi hiireta. Khametoho pattake karabeteqi haaho quba biidzaqu oho tete bamu. ²⁷Hiiremi noi hee, Soopara name nii noo meeke hiire. Oonihe haai maimane nokomeho qohare pesuta oomi patta huhu pereborai oke haai isanate muunorai oni.

²⁸ Hiiremi Dzesui noke hee, O atapa, niiho ai tatauma oi bagenomanita nii dza eetorai oio meenoma naatare. Oiqi hiiremi bodza oqata keke khatata nohoi qidzanateta.

**DZESU PAHA ABI
SAMANEKE QIDZAITETA**

²⁹ Dzesu haba oke qaateqi kebanoke Garirea obaho patisigita biranateta. Biranateqi oke paha qaate torata peite ota habeseta.

³⁰ Torata habese oomi heme ma bame, qosu ma pone, ruume ma potutu, abi samane oonomai baaqi oko toro nohota taatemi noi noko gama qidzaiteta.

³¹ Oke eetemi abi tupu oona oota nokoi moohimi ruume ma potutu noonoma naateta, qosu ma ponei pobirate bageke eete qooro tuumata ma ibau khabau nesenoma naatemi nokoi Isirae abiho Ohonga dzapa qusubaite hasa hiireta.

**DZESUI ABI 4000 NOKOHO
QUBA PATTA BIRAITETA**

(Mar 8:1-10)

³² Qidzaita baura oke Dzesu eete qaaqi qaaqi tumakhameto nomeho kira hiireqi hiireta, Abi samane erai ao qupi tapariho nakuta pattaamake naho torota noo nookoraimi ana nokoke dzoobiremi tuumakoi. Oonihe nokoi eto teteta qeqeqare eetainoho qubake anai nokoho dzasake eetorai.

³³ Hiiremi tumakhameto nohoi hee, Oonihe napai haba habana erata ooraiqi ikata garuba minaraho quba patta saridzaqu?

³⁴ Hiiremi Dzesui noko qasa hiireta, Dzobadzoba nikeho ikabete oorai? Hiiremi nokoi hee, Dzobadzoba sebeni ma sekana ngoru paha teenani mae eseri kaqani.

³⁵ Hiiremi noi hee, Abi tupu oi gama ttokata habesareiqi hiireta. ³⁶ Hiiremi

nokoi gama habese oomi noi dzobadzoba sebeni oke sekanama gama aimaqi agoago eeteta. Agoago eeteqi oke qoto teeteqi tumakhameto moitemi nokoi garuba moitemi muunata.

³⁷ Oonita nokoi muuna isanatemi oho huhu ma saaruke paramu quba ttutuitemi asi sebeni hee eeteta. ³⁸ Qate abi ungapa ota patta muunata oho dzare po ttauseni qate paimane ma khametoho dzareke te isaitara.

³⁹ Oke eetemi Dzesui abi tupu oke dzoobire tuumami noi tumakhametoma gama sisimata peiteqi nagapa Magattani ttoka kokota unateta.

**QESAI DZESUHO OBAOBA
TEEKE MOORA QUBA HIIRETA**

(Mar 8:11-13; Ruk 12:54-56)

16 Oonita Pariseo ma Satukeo nokoi obaoba teeke moora quba dza eeteta. Oonita nokoi Dzesuke toronaitareiqi noho torota qusuho mumure teehe quba qasa hiireta.

² Oonihe noi nokoho noo sigire teeteqi eraiqi hiireta, (Nookao, sure mootomi motaiqabetemi nike mooqi hee, O iihai qidza mootakoiqi hiiremi meenoma naatorai. ³ Qate saunabake haba sautomu nike hee, Poike quu taatakoiqi hiiremi oi paha meenoma naatorai.

Oonita qupadzomare, nike qusuke mooqi mumure oonomake isaitoraihe Ohongai bodza mootomi ooraiho qamodzamodzake nike ikanomake eete mooqi teqaha nookami noho mumure naatoraidzara?)

⁴ Oonita abi naga kheukhauma basesanoma nikei naane quba paha mumure teehe quba qasa hiibaqu? Dzonaho neta mumure biranateta teena oi nikeho qogo naate qaarakoi. Oke hiireqi noi nokoke qaate mainata tuumata.

**PARISEO MA SATUKEOHO
TETE IKOIKOHOMAHO
QOGO NOO HIIRETA**

(Mar 8:14-21)

⁵⁻⁶ Dzesui tumakhametoma noko sisi-mata peite oba ttu totaqita qeemata. Qeemaqi Dzesui nokoke pobi hiireta, Pariseo ma Satukeoho patta qanganita oke potti biire qaarare.

⁷ Hiiremi nokoi sisimaho heeba aimare ruume naate ooqi erake qupadzomata, Oo, Dzesu pattaho noo hiirenita napa heeba aimaama naate sepeke baabe oho iigake hiibi kaqani.

⁸ Oke qupadzohimi Dzesui gesina naateqi hee, Oe! Nike heeba aimaama naate oho qupake muunaqi noo hiirorai mae? ⁹ Ai tatauma nikehoio kaqani? Bosata abi tupu minanipamu paipu ttausenike dzobadzoba paipuma patta moitemi qidzanatemi nike oho huhu ma saaru asinaitemi samane naateta oke nike ao ruume naatorai mae?

¹⁰ Oho qesa dzobadzoba sebenima garuba teeke paha heeba moitemi asi qesa paha paramu naatetaho khooba ao nikeho qupata bamu naate mae?

¹¹ Oonihe anai teqaha patta ma heebaho noo poiqanipamuke hiidzaranihe Pariseo ma Satukeoi tete ikoikonomata abike dzeimoraiho qahura nooke hiibi.

¹² Hiiremi nokoho qupa pobiratemi nokoi hee, Oo meeke noi te pattanipaho nooke hiibaranihe Pariseo ma Satukeo oberama sinasina hiiroraiho qahurake pattahota mootoqi hiire, ooqi noko hiireta.

**DZESUI OHONGAHO BAURA ABI
QIBA OONIQUI PEETORO HIIRETA**

(Mar 8:27-30; Ruk 9:18-21)

¹³ Oonita Dzesui Kiape Piripihaha pobi neta tuumaqi qaa nagapa Kaisarea oho totaqita biranateta.

Biranateqi noi tumakhameto nomeke qasa hiireta, Abiho Isaki anake abi qesai apeniqi hiirorai? ¹⁴ Hiiremi nokoi hee, Qesai niike hee, Eria, qesai hee, Dz-eremia, qesai hee Too abi tee, qesai paha hee Dzohane sobasoba ooniqi hiirorai.

¹⁵ Hiiremi noi noko dzaga bobotoqi hiireta, Qate nikemae anake ikaiqi hiirorai? ¹⁶ Hiiremi Siimo Peetoroqi eraiqi hiireta, Nii ape bahe Kiristu Ohonga qaraqaranomaho khatanipamu oni.

¹⁷ Hiiremi Dzesui noke pobi hiireta, Oore Dzonaho khata Siimo. Oonihe nii teqaha ttokaho sama, mae dzuu koko niimeta oho gesinake saridzaranihe qusu mai nahoi oho khooba niiho quba paanaitemi nii hiire. ¹⁸ Oho qubake ana niiho dzapa bamu Siimo hiibaquhe omata mootoqi Peetoroqi hiibakoi (oio birikiho isaki).

Ma oi teehe quba bamuhe nii qesaho pui naate oonoma hiiremi anai niike hee omaniqi hiire. Hiireqi oma oonomama ana oko ma boto tupu nameke qesa hee ma heeta gootomi oi biir-iho isaki naatakoi. Oonita nike oho qaa qogoimaqa iibadzaho nagapa gama suqobidzakoi.

¹⁹ Oonita Peetoro, nii nokoho pui naatemi anai qusuho tete oho kaame niike moitemi nike ttokata saqobaqu oke qusuta qaupuitakoi ma ttokata qahito-taqu oke paha qusuta qaupuitakoi.

²⁰ Oke hiireqi Dzesui tumakhameto nomeke hee, Meeke Kiristui baabakoi ma baatakoiqi hiire baorai anai oionihe nike eto sepeke abike oho pobi hiibaino.

**DZESUI BAATE QORIDZAROTAH
SINASINA HIIRETA**

(Mar 8:31-9:1; Ruk 9:22-27)

²¹ Dzesu Kiristuho khoobai ota paana naatemi noi bodza oqata sohoroiqi eraiqi hiireta, Meenipamu anai Dzerusaremuta tuumamake hu nooho abi mimi ma dzube abi mimi ma

getaqeta abi nokoi anake sesero minake eeteqa teetemi baatakoi. Oonihe baatemi qupi tapari naatemi qoridzakoi.

²²Oke hiiremi Peetoroi noke qaheburoqi qamuni hiireta, Soopara name, nii hiire oi eto biranataino. ²³Oho tete bamu. Hiiremi Dzesui Peetoro dzaga bobotoqi pobi hiireta, Nii Saataho isakita te Ohongaho teteke qupadzohidzaranihe abihoke qupadzomaqi hiiremi anata qanganate oonita nii papatare.

²⁴Hiireqi Dzesui burisi eete tumakhameto nomeke gama pobi hiireta, Teei anake iihareiqā sama nome qasumaqi maranga biire anake iiha qaarare.

²⁵Oi erake eete oorai. Teei sama nomeke qaanatemi noho isaki oi bamu naatakoi, qate teei naho quba eeteqi sama nomeke qaanataama naataqu noi baamu bamu naataqu. ²⁶Oonita teei ttoka ma haba minarake mai eetare hiireqi oho beedza eetemi oora ma qaara nohoi taatemi apei noke hoobidzaqu? Ma paha qaraqara nohoi bamu naatemi ttuma apema oke paha mai eetaqu? Baamunipamu oonita qupadzomare.

²⁷Abiho Isaki anai Mai nameho dzapa pobita biranate angero nohoma gama baabakoi. Baaqanoke abi gama ika ma ikake eetorai oho ipi ma habara moitakoi. ²⁸Nookare, nike erana qooro oorai nikhota qesai baataamake ooqi Abiho Isaki anai dzapa pobi nameta baahumi ao nike moorakoi.

**HIIRETAHO ISAKITA DZESUI
BIRABIRA MAINATA
PAANA NAATETA**

(Mar 9:2-13; Ruk 9:28-36)

17 Oi Dzesui dzapa pobi nomehoke hiire qaasuhimi qupi sikisi naatemi noi ao Peetoro ma Dzakopo ma Dzohane noma noho, nokoke dzeimaqi seike tora kakata peiteta. ²Peiteqi noi

nokoho neseta hiiburomi nese ma penga nohoi ete dzadzaho isaki naateta. Ma ttoba ma sasa nohoi oho qesa dzadza khabanoma kisakisama uhubota. Oke eetemi Mose ma Eriaho birabira noho torota biranate Dzesuma nokoi qesa noo hiirota.

³⁻⁴Noo hiiromi Peetoroi moomi noho qupa tukubami noo apeke hiibarota hiireqi noi Dzesuke hee, Soopara name, erata ooraqu oio bagenomanita nii hiiremi ana isanate baruba taparike biidzaqu mae? Oi teei nihoni teei Mosehoni qate temu Eriaho.

⁵Noo oke noi hiimi dzorobi dzadzanomai baaqi nokoke sengibetemi dzorobi neta totoho teei biranateqi eraiqi hiireta. Eraio qeseba khata nahonita ana noho nookami dzapanomani. Oho qubake nike korabete noho noo nookare. ⁶Oiqi hiiremi nokoi ttokata gaipori kotoroqi atti minake eeteta.

⁷Oke eetemi Dzesui baaqi nokoke hesate hiireta, Eto atti eetaino, ao qoridzare. ⁸Hiiremi nokoi nese qusubateqi moohimi Dzesu noqeke oota.

⁹Qate nokoi gama torata qurahiqi Dzesui nokoke hee, Sehequ qoe! nike nese qooroqi moori oke etoqa abi pobi hiibainohe Abiho Isaki anai baateqa paha eehaha naatemake isanate abi pobi hiibare. ¹⁰Hiiremi tumakhameto tapari noko qasa hiireta, Oonita naane qubake getaqeta abi nokoi hee, Eriai bosata baaqanoke quba samaneke ttarita mootomake eranomai meenoma naatakoqi hiireta?

¹¹Hiiremi noi nokoke hee, Eriai bosa baaqa quba samaneke ttarita mootakoiqi hiirorai oi noo oopera baamu. ¹²Oonihe naho noorake nookare. Eriaho isaki aogake baatahe abi samane te noke moo qupadzomara. Baamu, nokoho qupata ibo biranatemi nokoi noke sutasuta ma baata quba mootota. Oonihe nokoi

noke eeteta teena oke noko paha Abiho Isaki anake eetemi nokoho botota heme samaneke saridzakoi.

¹³Oke Dzesu hiiremi nokoho qupa po-biratemi nokoi hee, Oo Eriahoke noi Dzohane sobasobahota mootoqi hiibi oiqi hiireta.

**QESAI BITTA EETEMI DZESUI KHATA
SONGENANOMAKE QIDZAITETA**

(Mar 9:14-29; Ruk 9:37-42)

¹⁴Oonita eserisa eseri nokoi qurateqi abi tupu mina saridzemi nokohota abi teei baaqi Dzesuho torota pomai koto-rota. ¹⁵Noi hee, Soopara name, naho khatai khettedza naate baate biraboraita nii isanate dzasa eete ana hoobidzaqu mae? Oi khatai saninoke obani mae eepani mai tee ma teeta taatorai. ¹⁶Oke eete qaimi anai noke dzeima baa tumakhameto qesa niihoho dzagata mootomi nokoi noke qidzaita quba bitta eetorai.

¹⁷Oke hiiremi Dzesui misi teeteqi tumakhameto qesa nomeke pobi hiireta, Abi naga obero nikeke anai to-tohu ma qaqu eetoraiqi bodza ikabete nikeho bisata qaamake nikeho ai tatauma isanataqu?

¹⁸Oke hiireqi noi burisi eete khata oho quba hiireqi hee, Noke dzeima baabare. Hiimi noke dzeima baami songena khataho irina oota noke Dzesu qamuni hiiremi noi noke qaatemi abi khatai bodza ooqata keke qidzanateta.

¹⁹Qidzanatemi Dzesu tumakhameto qesa hiimotota nokoi midzaqo samaqo eete seike Dzesuho torota baaqi qasa hiireta, Khooba apeho qubake nanai songena oke hotou biidzare bittake eete?

²⁰⁻²¹Hiiremi noi nokoke hee, Oi teeho quba bahe ai tatauma nikehoi isanataama naatemi bittake eete. Oonita tete erake qupadzomare. Ai tatauma mee nikeho torota ooraqu oi paha mina

bahe gattiqa, pobidzo gottara teenaqaho isaki ooraquko nike baamu bitta eetaquhe tora oke hee, Papatare ooiqi hiiremi ao papatakoi. Oonomake ete nike baamu quba tee ma teeho bittake eetaqu.

**DZESU TUMAKHAMETO PAHA
BAATA NOMEHOKE
QUPANOMAITETA**

(Mar 9:30-32; Ruk 9:43-45)

²²Qate nokoi gama Garirea haba ogama tuusuqi Dzesui tumakhameto pobi hiireta, Nokoi Abiho Isaki anake raaba abiho botota mootakoi. ²³Mootomi nokoi anake teetemi baatakoi. Oonihe qupi tapari naatemi qoridzakoi. Noo oke noi hiiremi qupa nokohoi togo minake eeteta. ²⁴Qate nokoi nagapa Kapanoata biranahimi biiriho ttagetti apiapi teei Peetoroke qaanateqi hee, Qate banaita nikehoi ttagetti oke biidzaama naatorai kaqani. ²⁵Hiiremi noi hee, Eehe biirorai. Hiireqi noi Dzesu iihata.

Oonihe Dzesui ao naga teeta peite oomi noi oho qesa peitemi Dzesui noho ttidza kootorota. Hee, Nii tete apeke qupadzomaqi ttagetti apiapi pobi hiire? Roma mapoho gamani nokoi ttagetti quba hiireqi nagapa nokomeho abike hee, Biidzarei qi hiirorai, mae eo sigina ma garena nokoi bidzarei qi hiirorai?

²⁶Hiimi noi hee, Sigina ma garena oke meeke hiire.

Hiimi Dzesui hee, Oonita Biiriho ttagetti oke nagapa napameho abi ma khata napai naane quba oke biidzaqu?

²⁷Oonihe eto nokoi oho nookami ganganatainota nii isanate oba ttuta qeemaqa kiito biiremi sekana bosa oona biranataqu oi too kakaratemi ttuma teei ota ooraqu oke nii aima nii ma nakame quba ttagetti biiremi noo oi bamu naatare.

**ABI IKANOMAI OHONGAHO POBITA
DZAPA POBINOMA NAATAQU**

(Mar 9:33-37; Ruk 9:46-48)

18 Bodza teeta tumakhametoi Dze-suho torota biranate qasa hiireta, Ohonga qusunaho pobita dzuuborai apei ota abi mina naataqu?

²Hiiremi noi khata gattiqa teeho quba hiireqi noke bisa nokohota upu-bireta. ³Noi hee, Nike khameto qupa gaibanamaho teteke qupadzomaqi Qusu Maiho pobita dzuubakoini qate sama qusubaho tete ota ooraama. ⁴Tei khata qupa gaibanoma eranomaho qesa naate Ohongaho pobita dzuubaqu dzapa pobi nohoi oqata biranatako.

⁵Ma paha tei naho quba eeteqi khata eranomaho qesake aima kokora eetaqu oke eesuhiqa anake kokora eetakoi.

**TEEI KHAMETO MAE
ABI KEBAKEBAHO AI
TATAUMA SESERO EETAQU**

(Mar 9:42-48; Ruk 17:1-2)

⁶Qate tei khata eranomaho qesa anata atimorai noke sesero eetaquko quba bamenoma naatako. Noi quba oke eetare boohimi oma mina teeke paru nohota suutoqa noke besata bi-idzapuko gattiqa isanatarota. ⁷Oonita ttokata sesero baura qesa biranata tai biranatorakoi oonihe apenei sesero baura oonoma eetorai nokoho irita peitaqu oio attinomanipamu.

⁸Oiqi hiireqi dzesu noo oke qahurata mootoqi eraiqi hiireta. Okoni mae boto nihoi niike qangata dzeimare hiiremi oke geema hiireqa qaraqarata qeemaqu tete oi paha gattiqa isanatako. Oonihe oi niike qangata dzeima qusubaitemi angeroi niike oko ma boto ma gama eepata biidzaqu oi attinomani!

⁹Hiireqi noi qahura oke ipibireqi hee, Nese nihoi niike qangata dzeimare boohima nii oho quba nese oke koto

sakabami nii qaraqarata dzuubaqu oho qanga baamu. Qate nese oi niike qangata dzeima qusubaitemi noko niike nese ma gama eepata hiiremi oi bamenomanipamu naatako.

¹⁰⁻¹¹Oho quba abi ma khata qupa gaibanoma eranomaho qesake abi eto nookami quba sepe naatemi dzakidzaki eetainonipamu. Oi nokoho isere abi nokoi qupi ma sau samaneke Ohonga qusu Mai naho ke panga bobotoraita qupadzomare, oiqi hiireta.

**DZESUI SIPISIPIHO
GOTTA MA PAI HIIRETA**

(Ruk 15:3-7)

¹²Dzesui hee, Ana oho gootta ma pai teeke hiiremi nike nookami ikanoma naataqu? Abi teehe hoo sipisipi uani hattatti oqake ohota tei ruume naate qahubaqu oke eetemi oho mai noi sipisipi qesa minarake qeba neta qaasuhiqa ao hairiamake tuuma temuho qiri eetakoi.

¹³Qiri eete saridzeqanoke noi qesa 99 nokoho quba bahe teena oqaho qubake ttidza qidzaqidza eetakoi. ¹⁴Oho qesa Ohonga Mai nikehoi dza eetemi eto nikehota teenaqai bamu naataino oiqi hiireta.

**QESAI KAHOSA AIMAMI OKE
IKANOMAKE EETE POBITAQU**

¹⁵Hiireqi Dzesui hee, Qateqa niho qesa tei kahosa saridzaquko nii ao tuuma noma nipeqeke qesa noo hiireqa nii noke qupanomaitare. Qupanomaitemi noi oke qusubaita pobitaquko, dzoobe nipe qesa dzaira eete oorakoi.

¹⁶Qate noi noo nookaama naatemi nii paha abi teenani mae eseriqaake pobi hiiremi nopo niike gainene eete tuuma paha noke qupanomaitemi noi noo apeke hiibaqu oke gaigai nookaqi isere mootomi bai hiibaquho isakiama naatako. ¹⁷Oonihe abi oi paha tatanga naate nopoho baika hiibaquko nii tu-

umaqa oko ma boto tupu pobi hiiremi nokoi oho baura eetemi paha nookaama naatemi nii nohoke hee, Raaba abi pase-nanomaho isaki ooniqi hiibaridzoni.

¹⁸ Oi bosata ana Peetoroke pobi hiireta teena oke ana nike minarake pobi hiire. Nike ttokata abiho torota baura eetemi basesanomake kaame teetemi sutasutahona pobi naatemi Ohongai qaupuitakoi. Qate adzahaha naatemi kaame hiumami oho saqosaqo naataqu oke Ohongai paha qaupuitakoi. Oiqi hiireta.

QUPA TEENAITE PUPU HIIBAHUHO BEEDZAE

¹⁹ Qate Dzesui hee, Nikehota eserini mae tapari Ohongaho pengata qupa teenaite quba teeho quba pupu hiiremi qusu Mai nahoi moitakoi oke ana meeke nike pobi hiire.

²⁰ Oi teeho quba bahe nikehota eserini mae tapari naho quba eeteqi ttuturatemi ana naamae nikeho bisata oqi qaupuitakoi oiqi hiireta.

QESAHO KAHOSA DZAMUTORAQUHO QAHURA

(Ruk 17:4)

²¹ Oke hiiremi Peetoro baaqi Dzesuho torota qasa hiireta, Soopara name, abiho kahosake dzamutareiq dzamutakoi oke nii ao hiirorihe noi kahosa eetemi dzamutomi paha ipibiremi dzamuto tumomi sebeni naatemi paha oonomake dzamutoraquni mae? ²² Hiiremi Dzesui hee, Qupi sebeni oqake keke ana bamu qaupuitaquhe abi oho kahosake dzamutoraqu bamu oho ipi uhubaqu. Oiqi hiireta.

²³ Dzesui ipibireqi eraiqi hiireta, Oi Ohongaho pobi nebe teeta erake eete oorai. Abi qiba teei kokora abi qesa nomeke ttuttuite isaki nokohoke pobitareiqi hiireta.

²⁴ Hiiremi bosata abi omaho kahosa minanoma teei noho torota biranata.

Oma kahosa noho bamenoma huba haba biireta (K10,000,000.00).

²⁵ Oonihe noi kahosa oke teetaquho isakiama naatemi abi qibai hee, Oionita abi oke ata ma khameto ma qepe ma haba noho torona oorai oke gama teenaiteqi ttuma quba mootomi biranatemi oi oma kahosa oho habara naatare.

²⁶ Oke hiiremi abi oi noho torota poma kotoroqi tti ma sori hiireqi hiireta, O Mai name, nii qatemi kahosa oke ana gama teetemi bamu naatako. ²⁷ Hiiremi Mai nohoho baruna heme eetemi noi kokora abi saqoroqi oma kahosa nohoke gama gaubireta.

²⁸ Oonihe gaubiremi kokora abi oi paata biranate kokora abi temu nomeke saridzeta. Saridzeqi noi noke paruta aima pobi hiireta, Ae, oma kahosa nahoho isaki teei niho torota oorai (K100.00). Oonita oke nii hairiamake oma oke ana moite soubidzare. ²⁹ Hiiremi noi tti ma sori hiireqi hee, Maqoe nii dzauba niime qaasuhimake oma kahosa oke ana gama biire soubidzakoi.

³⁰ Oiqi hiiretahe, temu noi beedzae eete temu nomeke sutasutata mootoqi hee, Tuma oke nii bosata ana moite soubiremake ana niike saqoromi biranatako.

³¹ Oonihe qesamane nopohoi oke moohimi nokohota qanganatemi nokoi qeemaqi mai nokomeke oho noo ma pobi gama hiireta. ³² Hiiremi mai noi kokora abi bosabosa noho dzauba eeteqi noho quba hiiremi baami pobi hiireta, Nii kokora abi qanganipa! Nii naho torota tti ma sori hiiremi ana oma kahosa minanipamu nihoke dzamutomi baamu naate. ³³ Oonita ana niike ingonaitemi nii oho qesa temu nimeke ingonaitororihe naane quba oke eetaama naate?

³⁴ Oke mai hiiremi nooama naatemi dzauba noho peitemi noi sutasuta

maimaneho quba hiireqi pobi hiireta, Nike abirake aima heme moite qaamake noi naho ttumaho kahosa (K10,000,000.00) gama teete soubidzare. Oiqi hiireta.

³⁵Gotta ma pai oke Dzesu nokoke pobi hiireqi eraiqi hiireta, Ohongai nikeho kahosa dzamutomi nike oho qesa gesamane nikemeho kahosa quba adzahaha naate gaubidzaama naatemi Qusu Mai naho oho isakita nikeke heme moitorakoi. Oiqi hiireta.

ABI MA ATAPA QESA NAATAQUHO TTANGA OI TATANGA

(Mar 10:1-12; Ruk 16:18)

19 Oonita Dzesui noo samane oke hiire soubireqi Garerea habake qaateqi Dzutani oba totaqa qeemaqi oba iiha atomaqi Dzutea habaho koridzata biranateta. ²Oonihe abi samane noke iihami noi heme ma poroba noko-hoke gama moo qidzaiteta.

³Qate Pariseo qesai Dzesuke toronaita quba baaqi qasa hiireta, Abi teei quba naane ma naane quba ata nomeke qaatemi isanataqu mae? ⁴Hiiremi noi ipi hiireta, Khoobanipamuta Ohongai nopoke apu ma ata korabeteta oho geeke nike isaitorai mae bamu?

⁵Hiireqi noi hee, Oho qubake abi teei ata naatareiqā mai ma pai nomeka qaate ata nomeho torota atima nopo esese sama teena naate qararidzoni.

⁶Oho qubake nopoi te maina paina oonidzaranihe Ohongai nopoke teenaitemi sama tetenibai kekenita abi paha ipi oke uhutomi otera naatakoi.

⁷Hiiremi nokoi hee, Oke nii hiirehe, abi ata nomeke qaatare hiiremi Mo-sei naane qubake ata qaataquho geebake moiteta? ⁸Hiiremi Dzesui hee, Oi teeho quba bahe qiba tatanga nikehoho qubake noi qaatemi atake qaataquho pui teei biranateta oonihe khoobanipamuta tete oke eete qarara.

⁹Oonihe abi teei ata usaqe teeke aimare hiireqi ata bosabosake qaataqu oi pasenata tuumakoi. Qate ata bosabosai bosata pasenake saridzemi noke qaataqu oi paha tete maina.

¹⁰Oke hiiremi tumakhametoi roqobeteqi noke hee, Abi somoroi ata naatemi oi noomaeho angi naatemi kaiponoma naatakoita noi ata naataamake soromoke qaaraquko isanataqu kaqani. ¹¹Hiiremi Dzesui hee, Nike hiire tete oi abi minaraho quba bamu isanataquhe abi teenani mae eseri nokoi somoroke ooraquko isanatakoi.

¹²Oi erahoke ana hiire. Qesake puniamake dzoomami oorai ma qesake abi puni teetemi oho isakita oorai ma qesa teenani mae eseri Ohongaho baura tatanga qere biiorare hiireqi paimaneho hutingi naatorai oonihe abi oonomai samane baamuhe teena mae eseri oho isaki naatorai ooqai onita eto oke nookami samaneho naataino. Oiqi hiireta.

DZESUI KHAMETO DZEIMAQI AGOAGO EETETA

(Mar 10:13-16; Ruk 18:15-17)

¹³Qate abi ma paimane qesai khameto nokomeke aima baaqi Dzesui boto nomeke nokoho irita mooto agoago eetareiqi hiiretahe tumakhameto bai hiireta.

¹⁴Oonihe Dzesui tumakhametoke hee, Ohonga qusunaho pobita dzuuborai oi khameto oonomaho isaki kekenita eto qamuni hiibainohe nokoke dzeimami naho torota baabare. ¹⁵Oke hiireqi noi boto nokoho irita upubire agoago eeteta.

ABI TTUMANOMAHO IKOIKO MA BASESA

(Mar 10:17-31; Ruk 18:18-30)

¹⁶Qate abi ttumanoma teei Dzesuho torota baaqi noke qasa hiireta, Banaita

name, baura qidza apeke ana eeteqake oho quba qaraqara tatanga saridzaqu?

¹⁷Hiiremi Dzesui hee, Naane qubake nii anake hee baura qidza apeke eetaireiqi hiibi? Qidza keke eetorare hiiremi oorai. Hiireqi noi noke toronaiteqi hee, Qate nii qaraqara saridzareiqa hu noo qusubaitaridzo.

¹⁸Hiiremi noi hee, Hu noo apeke nii hiibi? Hiiremi Dzesui hee, Huu noo apeke bahe, Nii eto teete baataino, Nii eto apuata eetaino, Nii eto guume eetaino, ¹⁹Nii eto tooi pokhi eetaino, Nii mai pa pai niimeho dzapa qusubaitare, Ma nii sama niimeke kokora eetoraiho isakita qesa nimeke kokora eetorare oke keke qusubaite peitairiqi hiibi.

²⁰Hiiremi abi eehaha noi Dzesu pobi hiireta, Hu noo oke ana gama qusubaitaite baaoraihe, poma apeke ana riiteqi qaraqara saridzaamani?

²¹Oke hiiremi Dzesui hee, Oore, quba tongo niimeke gama ttuttuiteqa oho ttuma quba hiiremi biranatemi ttuma oke nii gama abi habanake moite soubiremi qusuho iisuta niiho isaki peitakoi poma oonomake nii gesina naataamake ooraita oke eete baa anake iihorare. Oiqi hiireta.

²²Oonihe abi eehaha quba tongo nohoi minanipamu oomi noo oi noke suqbiremi noi paha papateta. ²³Papatemi Dzesui tumakhametoke pobi hiireta, Oonita moorare, qidzoke abi ttuma ma quruma minanomai Ohonga qusunaho pobita dzuubaqu.

²⁴Oke ana noo totoho eranomata hiiremi nookare. Hoo kamere noi minanita ikanomake eeteqi noi baako puita dzuuba biranataqu oho tete oorai mae baamuhe qidzoke ttuma minanomai Ohongaho pobita dzuubaqu.

²⁵Oke hiiremi tumakhameto nookaqi roqobeta minake eete eraiqi hiireta, Qate abi ttumanomai dzuubaquho tete bamu naatemi abi habana minarama

nanai ikabeteqi qidzanataqu? ²⁶Hiiremi Dzesui nokoke asabireqi erake hiireta, Abihota oho tete bamunipamu, qate Ohongai bamu quba tee ma teehe bit-take eetaqu.

²⁷Hiiremi Peetoro noke pobi hiireta, Nookare, qesa ma nanai niike iihareiqi quba samane nanameke ao tume biiremi bamu naatetanita nanai ikabetaqu?

²⁸⁻²⁹Hiiremi Dzesui noko pobi hiireta, Oho noo ipike ana meenipamuke pobi hiiremi nookare. Apenei mai ma pai, nomamane nanamane, sasemane dzabamane, ata ma khameto, ttoka ma quba bosa nokomeke qaate ana iihorai nookao, nike oke eesuqi oho habarake qaraqara ma quba samane heuheunomake saridze qaarakoi. Oonita Abiho Isaki anai poro qere dzapa pobinoma nameta peitaquho bodzata nikemae oho qesa poro qere tuerebe nikemeta peite hoobire Isirae Abiho tupu tuerebe ma kara nokoke batabidzakoi.

³⁰Oonihe bosa qobaqoba oberai ipina naatakoini qate ipina qidza qesai bosa qobaqoba naatakoita qupadzomare.

IPI MA ARIHO BASESANOMA NOKOKE DZESUI BAI DZOOTA MOOTOTA

20 Hiireqi Dzesui hee, Oi nebe teeta Ohongaho pobike qahura eranomata ana hiiremi nookare.

Ttoka ma haba teehe mai teei saunabake biranate baura abi quba hiireta. ²Hiiremi qesai kaitomaqi hee, Isanate nanai uani kinaho isaki quba ete bodza erata baura niiho eetakoi. Hiiremi noi nokoke dzoo nometa dzoobiremi baura eetota.

³Qate baura abi isanataama naatemi noi paha naini Kirokota biiranate moohimi qesai sepeke otaba patita qoorota. ⁴Qooro oomi noi nokoke hee, Maqa nike oho qesa dzoota tuumaqa

baura eetemi surenake ana oho isaki moitakoi. Hiiremi noko tuumata.

⁵Qate ete bisata paha abi mooqi teena oke noko pobi hiireta ma oho qesa tiri kirokota abi dzoobiremi noko gama dzoota baura quba tuumata.

⁶Oonihe paha ete aparana naahimi mai paha biranate moohimi abi paha qesai sepeke qooro oota. Oomi noi nokohe hee, Nike ikaqi sepeke oorai? ⁷Hiiremi nokoi hee, Eo apeno baurake eetaqu, oho beebeke nana eetorai. Hiiremi noi hee, Oionita nike oho qesa dzoo nahota tuumaqa baura eetare oiqi hiiremi tuumata.

⁸Qateqa qupi sooromi baura abi gama baami dzooho mai noi baura oho sooparake hee, Pobi hiiremi baura abi ttarita qooromake ana oho ttuma mootakoi. Oonihe ipina qeemaqi baura eetorai nokohe ao bosa moitare. ⁹Hiiremi oionita ipina baurata qeemata nokoi bosata qooromi nokohe uani kina moiteta.

¹⁰Qate ipina baurata qeematai gama nokome saridze soubiremi saunabanipamuke qeemata nokoi erake qupadzomata, Oo ipina baurata qeemorike noi uani kina moitenita bosana qeemori nanaho isakike ai peitaqu kaqani. Oonihe bamu, nokohe oho qesa uani kina uani kina keke moite soubireta.

¹¹⁻¹²Oke eetemi noko maiho nookami ganganatemi eraiqi hiireta, Qesa ma nanai saunabake sohoro baura eetemi ete nana moomi kaipoma baura eete. Qate qesai surenaqake baahumi nii nokohe uani kina moihibiqi nanake kina teena oke keke qonote.

¹³Hiiremi dzooho mai nokoho teeke hee, Dzaira name, Nii ete eraho nakuta baura eeteqa oho quba kina teeke saridzakoiqi ana hiiremi oke niiho tooi saunabake qaupuite oonita anai te niike sesero eetara. ¹⁴⁻¹⁵Oonihe ana baruna

heenata abi ipinake oho qesa uani kina moitemi oi te niiho noonidzara oi namaehoni. Mae nii noke bisi naateqi hee, Eto noke moitainoiqi hiidzo? ¹⁶Mai hiireta oke Dzesu hiiretanita noi tumakhametoke hee, Qahura oi teeho bahe Ohongaho pobi oho poma teeta oke eete oorai, bosabosa qesai ipina naatakoi ma ipina qesai bosa qoobakoi.

DZESUI PAHA BAATA NOMEHOKE PAANAITEMI TAPARI NAATETA

(Mar 10:32-34; Ruk 18:31-33)

¹⁷⁻¹⁸Qateqa Dzesui Dzerusaremuta tuumare boohiqi tumakhameto ttuerebe nomeke qaheburoqi pobi hiireta, Nookare, napai Dzerusaremuta tuusubihe Abiho Isaki anake teei geema mootomi anai getaqeta abi ma Dzube abi mimiho botota taatemi nokoi anake baataho pobiniqi hiibakoi.

¹⁹Oke hiireqa nokoi anake raaba abihohi botota mootomi nokoi anake ekepusa eetakoi, gou biidzakoi ma hapahapanaitakoi. Oonihe qupi tapari naatemi anai paha eehaha naate qoridzakoi. Oiqi hiireta.

DZAKOPO MA DZOHANE ABI MIMI NAATAREIQI HIIRETA

(Mar 10:35-45)

²⁰Oonita nokoi gama teteta tuusuhiqi Dzebeteoho khameto Dzakopo ma dzohane, pai nopohoi nopoma gama seike baaqi Dzesuho torota gaipori kotoroqi qasa noo teeke hiibare qupadzomata.

²¹Oke eetemi Dzesui hee, Quba apeho dzake eete? Hiiremi noi hee, Ana dza eetemi nii poro qere niimeta peitaqu bodza ota khameto nahoi niiho samaqata oorare, teei mage robenani teei pobi niihota oorare.

²²Hiiremi Dzesui hiireta, Ae ruume mutu nike, naane qasake nike hiire? Quba attinoma anake ttidza kebata aimami nipe paha oho quba isanataqu

mae? Hiiremi nopoi hee, Oore nakai isanatakoi.

²³Hiiremi noi nopoke hee, Sehequ qoe! Anake ttidza kebata aimaqu oke nipe gattiqa isanataqu kaqa oonihe Ohonga Mai nahoi teka totaqui ma totaquire abi qesaho quba roibetemi oorai oke naamae oho dzapa hiibaquho tete bamu. ²⁴Oiqi hiiremi tumakhameto qesai nookaqi Dzakopo ma Dzohane nopoho nookami qanganateta.

²⁵Oonihe Dzesui noko ke gama ttutuiteqi eraiqi hiireta, Ttokaho abi mimi bise baisanoma nokoi raaba abi ma kara noko ke soopara eeteqi eema dzeimorai oi poma nokome. ²⁶Oonihe nikhota tete mainake hiiremi oorai. Oi teei abi mina naatare hiibaqu noi isanate qesaho kokora abi naatare. ²⁷Oi bosaqobaqoba naataquho tete ikanoma bahe qesaho qaruqaruke eetore.

²⁸Nookare. Anaio Abiho Isaki oonihe abi qesai anaho kokora eetoreiqi ana te baabara. Baamu, anai abi samaneke kokora eetoraqutoke qaraqara nameke mootoqa abi ingonaitareiqi baaorai. Oiqi hiireta.

ABI NESE KHABANOMA ESERIKE DZESU QIDZAITETA

(Mar 10:46-52; Ruk 18:35-43)

²⁹Oonita nokoi Dzerikho qaateqi Dzerusaremuta peqihimi abi quba mina noke iihata. ³⁰Iiha tuumami abi eseri ibau khabaunomai Dzesu ma nokoi qeemotaho husu nookaqi too dzoobireqi hiireta, O Sooparara nakame, nii Tabitiho sooro ma sainanita nakaho dzasa eetare. ³¹Hiiremi abi tupu mina noko nookaqi qamuni hiireta. Qamuni hiiremi eehe, nopoi beedzae eeteqi sokateqi hiireta, O Tabitiho sooro ma saina, Soopara nakame, meenipake nakaho quba dzaasa eetare.

³²Hiromi Dzesu roroko biireqi nopoho kira hiireqi hee, Nipe dza

eetemi ana quba apeke eetaqu? ³³Hiiremi nopoi hee, Nakai dza eetemi nii nakake nesenomaitare.

³⁴Oke hiiremi Dzesuho baruna heme eetemi noi boto dzoobire nese nopohoke hesahimi ao paa eeteta. Oke eetemi nopoi noke iihata.

DZESUI ABI QIBAHO ISAKITA DZERUSAREMUTA PEITETA

*(Mar 11:1-11; Ruk
19:28-40; Dzoh 12:12-19)*

21 Qate Dzesu ma nokoi gama Dzerusaremu dzamoiteqi nagapa gattiqa Bettepage Oriba torana oorai ota biranateta.

²Biranateqi Dzesui tumakhameto eserike qaru dzoobireta. Noi hee, Nipe tupidza oke riite nagapa gattiqa qee neta oorai ota biranate peqihiqua toogi pai khatanoma suutomi ooraike ota moorakoi. Mooqa nopoke saqoroqake dzeima baabare. ³Qate teei nipeke hee, Naaneke eetoraiqua hiibaquko nipe noke hee, Oi teehe quba bahe Soopara napahoi oho quba hiire, ooiqi hiiremi bamu bai hiibaquhe nohota bagenoma naatakoi.

⁴Oonihe Dzesui oonomake eete hiireta oi teehe quba bahe too abi oho hoore noo hiireqi totoho erake qeeteta.

⁵Hee, Toogi pai khatanoma oho heeta abi qiba napahoi keba ma dzapata qeemaqi pobi nomeke mai eetakoi oke Dzerusaremuho mutuma khatake pobi hiiremi nookare.

⁶⁻⁷Oiqi qeete oomi tumakhameto eseri nopoi Dzesui hiiretake qusubateqi toogi khatanoma dzeima baaqi nokoi sasa nokomeke nopoho irita mootomi Dzesui ota habese nagapata peitemi hoore noo oi meenoma naateta.

⁸Qate abi tupu mina nokohota qesai sasa heena nokomeke kuibireqi oke teteta qepe tiiteta ma qesai ee ma eka hehenake qeemaqi teteke nee ma bau

eeteta. ⁹Eetemi noi ota tuumami qesai bosata naa teeteqi noke dzeimami qesai ipi totota. Oonihe nokoi gama garuruqi, Ohonga dzoobe mina, Tabitiho sooro ma sainai Ohongaho dzaapa oonita noi ao baabe, Buububuu!

¹⁰Oke hiire hiireke tuumaqi Dzerusaremuta peitemi nagapa qiba oho nenai gama roqobeteqi hee, Abi apei era baahubi?

¹¹Hiiremi abi tupu oi gama kaitomaqi hee, Erai ape bahe Garirea habaho nagapa Nadzarette oho too abi Dzesu oniqa hiireta.

**DZESUI PISINISI ABIKE
BIIRITA HOTOU BIIRETA**

*(Mar 11:15-19; Ruk
19:45-48; Dzoh 2:13-22)*

¹²Qate Dzesui nagapaho otoa patita biranateqi Ohongaho biirita peiteqi moomi abi oona biiriho kau ma meeme ma nee ma kiridza qesaho baurake mekeqoma eetomi oi pisinisiho tomidza naatemi nohota qanganatemi noi ttumaho qohare oke perebireqi nokoke gama hotou biireta.

¹³Noi nokohe hee, Biiri naho oi pupu ma hasa hiibaquho naga ooniqa hiire qeetemi ooraihe nike ikaqi oke ttuma ma kapaho sobadza tibetorai? Oiqi hiireta.

¹⁴Qate ibau khabau ma qosu ma pone qesai biirita ooqi Dzesuho torota biranatemi noi nokohe qidzaiteta.

¹⁵Qidzaitemi Dzube abi ma Qetaqeta abi mimi nokoi baura bamenoma oke moota. Ma noko nookami mutu ma khata ma gama biirita ooqi Dzesuho hasa hiireqi hee, Tabitiho sooro ma saina Buububuu! Oiqi hiiremi abi mimi nokoi nookami qanganateta. ¹⁶Qanganatemi nokoi miisi teeteqi Dzesuke hee, Ae nokoi hiiroraike nii nooke mae?

Hiiremi noi hee, Oore nookorai. Oonihe qetaqeta teei hee, Khameto koidza ma amenana oorai nokoho too

oi Ohongaho dzapake qiraitaquho pobi qetaqeta oke eete ooraike nike ruume naateqi erake hiire mae? ¹⁷Hiiremi noko nipanatemi noi nokohe gama gaubireqi nagapa qiba qate Bettania nagapata peiteqi ota mee qidzandateta.

**DZESUI HIIREMI EE DZUNA
TEEI NGORUBATETA**

(Mar 11:12-14, 20-24)

¹⁸Oonihe iihai mootomi Dzesui qori paha Dzerusaremu ota tuusuhimi noho ttidza saa eeteta. ¹⁹Saa eetemi noi moomi ee dzuna teei oomi noi mee teeke saridzareiqa qeematahe mee bamu, geei keke oota. Oomi nohota isanataama naatemi noi ee dzuna oke baru hiireqi hee, Oionita nii mee qaanatemi abi teei bamu paha niikota mee teeke rumutaqu. Oiqi hiiremi ee dzuna oi ao gee baro eeteta.

²⁰Eetemi tumakhameto mooqi hee, Ae, ikanomake eeteqi ao baro eete? ²¹Hiiremi Dzesui hee, Oio ai tataumaho quba samane, oonita ee dzunai baro eete oi oho qetta ma koko.

Oonihe nikemae oho qesa qupa hou peu eetaamake tora mina teeke hee, Nii besa bisata taate bamu naatareiqa hiiremi bamu sapara naataquhe meenoma naatakoita nike oonoma eetaridzoni oke ana bamu nike ikobetaqu. ²²Oonita nike quba teehe quba qasa hiibareiqi oi meenoma naatakoiki qupadzomaqi qasa hiiremi Ohonga moitakoi.

**QESAI DZESUHO BEEDZAE
KHOOPA QUBA QASA HIIRETA**

(Mar 11:27-33; Ruk 20:1-8)

²³Oonita banaitake eete tuusuhiqi Dzesui biirita peitemi dzube abi ma abi mimi nokoi noke dzaga bobotoqi qasa hiireta, Apei hiiremi nii sinasina hiire tumorai ma beedzae apema nii obaoba samaneke eetorai?

²⁴ Hiiremi Dzesui kaitomaqi eraiqi hiireta, Oore, ana hiibaridzonihe ana bosa nikeke qasa eetemi oho ipi hiiremake ana hiibakoi. ²⁵ Hiireqi noi nokoke hee, Dzohane noi sobasoba baura eete qaata oke nike nookami Ohongaho nenani mae abiho nena?

Hiiremi nokomae hee, Ae, napai Dzesuke hee, Oi qusuho nenaniqi hiibaquko noi burisi eeteqi hee, Oonita nike naane quba oho basesa eetaiqqa hiibakoi. ²⁶ Qate napai noke hee, Baamu oi ttokaho nenaniqi hiibaquko abi erana nookorai nokohota qanganipamu naatakoi oi nokoi Dzohanehoke nookami too abinipamu naate qaata.

²⁷ Oke hiireqi nokoi abi tupu oho atike eeteqi Dzesuke pobi hiireta, Maa, Dzohanehoke nana ruumeni. Hiiremi Dzesui hee, Oo, nike oho ipi hiibaama naatemi ana eetoraika paha bamu nike oho khooba pobi hiibaqu. Oi qi hiireta.

NOMA MA NANEHO GOTTA MA PAI

²⁸ Hiireqi Dzesui abi naga oke qoqopa eeteqi eraiqi hiireta, Qate nike noorake nookami ikanoma naataqu? Abi teehe khameto eseri oota. Oomi noi bosa-bosaho torota noo hiireqi hee, Khata name nii poike tuuma dzoota baura eetare. ²⁹ Hiiremi noi hee, Oore mai name, ana tuumakoiqi hiiretahe noi te tuumara.

³⁰ Qate Mai noi paha khata sabike noo teena oke pobi hiireta. Hiiremi noi bai hiiretahe, ipita noho qupa burisi eetemi noi tuumaqi baura eeteta. ³¹ Oonita nike nookami nopohota ape meeke maiho noo qusubaiteta?

Hiimi nokoi hee, Khata sabi noi qusubaiteta. Hiiremi oi nokomaeho khooba paanaitemi Dzesui noko pobi hiireta, Nookao gairuru ma pasenanoma qesai qupa burisi eete Ohongaho pobita dzuubakoihe qate nikei?

³² Oi teehe bahe Dzohane tete qidzake biraitareiqi baata. Baami gairuru ma pasenanoma nokoi noho noo nookaqi qusubaiteta, qate nikei oke heeqata moo nookaqi te qupa burisi eetaraniha oho qubake hiire.

BASESANOMAHO NOO OKE BAI MEEHO DZOOTA MOOTOTA

(Mar 12:1-12; Ruk 20:9-19)

³³ Hiireqi Dzesui Abi mimi ma qetaqeta abike hee, Ana qahura noo teeke paha hiiremi nookare. Ttoka teehe mai noi bai meehe dzoo eeteta. Eka oke dzaaroqi oke rome biireta. Ma penono gootoqi noi paha bai mee imitaquho isaki korabeteta. Oke eete soubireqi dzoo oke noi abi qesaho botota mootoqi tuumata.

³⁴ Qate bai mee goomaquho bodzata noi qaru khameto qesa nomeke dzoobireqi hee, Tuuma bai mee goomoraihotata bai oba naho pobi naataridzo oke aima baabare. ³⁵ Oi qi hiiremi nokoi ota biranatatanihe baura abi nokoi qaru khameto oke aimaqi teeke buribaroke teeteta, teeke omama urupusake eetetani teeke teetemi baateta.

³⁶ Oke eetemi mai pobi nookata oonihe noi paha qaru abi qesa dzoobiremi teena oke eeteta. ³⁷ Qate ipita noi qupa nometa hee, Qidzoke noko khatanipamu nahoho bai hiibaqu. Hiireqi noi noke dzoobiremi tuumata.

³⁸ Oonihe baura abi dzoona oota nokoi khatake mooqi qesa dzahe noo hiireta. Ae, khata erai ipita dzoorake mai eetaridzo. Oonita napai ao noke teete kebaiteqa oke napame quba mai eetare. ³⁹ Hiireqi nokoi khatake karabeteqi teetemi baatemi sasata biireta.

⁴⁰⁻⁴¹ Oke hiireqi Dzesu abi mimike hee, Qate nike qupadzomami noho Mai oho pobi nookaqi ikake eetaqu? Hiiremi Dzube abi ma kara nokoi hee, Mai no-

hoi isanate baaqa abi qanga oke ngausa eeteqa dzoo oke abi qidzaho botota mootomi nokoi oho mee saninoke noke moitorakoi.

⁴²Oiqi hiiremi Dzesui hee, Oore. Oonihe abinaga nikei sinabidza qetaqeta erake isaite khooba qupadzomorai mae? Oi hee, Naga gosogoso abi nokoi naga gootoqi oma khara teeke bai hiiretahe ikanomake eetemi oma oi ao naga oho tittira naate oorai? Oi teeho quba bahe Ohonga Sooparaho bauranita napa moohimi bagenomani!

⁴³Oiqi qeetemi ooraihe oi nikeho khooba paanaitemi Ohongaho pobi oke nikeho botota karabeteqa raaba abiho botota mootomi nokoi oho mee bageke eete soopara eetakoi. ⁴⁴(Qate oma tittira hiibi teei ota haratetaquko rubenga naatakoi qate oi paha abi teeho irita taataquko noke rubengaitakoi.)

⁴⁵Hiiremi dzube abi mimi ma Pariseo nokoi qahura noo oke nookami nokoho naateta. ⁴⁶Naatemi nokoi ao Dzesuke paruta aimarotahe abi tupu oona oota nokoi nookami Dzesui Ohongaho too abiho isaki naatemi Pariseoma karai nokoho atti eeteqi noke gaubireta.

OHONGAI ABIHO KIRA HIIREMI BASESA EETORAIHO QAHURA

(Ruk 14:16-24)

22 Oke eetemi Dzesui Pariseo ma abi mimi nokoke paha qahura noota bapopotota.

²Noi hee, Nebe teeta Ohongaho pobi erake eete oorai. Abi qiba teehe khatai ata naatare boohimi mai oho hoo ma patta roibeteta. ³Roibeteqi noi qaru abi nomeke dzoobireqi hee, Qesaho dzapa agobake hiiremi oorai tuuma nokoho kira hiiremi ao baaqa ttaike muunare. Hiiremi tuumatahe nokoi gootta eete bai hiireta.

⁴Bai hiiremi abi qiba noi qaru abi qesa paha dzoobireta. Noi hee, Tuuma

nokoke pobi hiireqa hee, Maqoe, mai noi aoke hoo dzubete pattama khauto uraitemi ooraita baaqa ttaike muunare. ⁵⁻⁶Oiqi hiiremi nokoi tuumaqi isere qidza oke moototahe nokoi paha bai hiireta. Teei dzoo tuumata, teei pisinisi nometa tuumata oke eete bamu naateta. Qate qesai qaru abi bisi naateqi nokoke qanga hiireqi teetemi baateta.

⁷Oke eetemi abi qiba noi nokoho dzaubake eeteqi ipita qaa qogoima tuumaqi nagapa oke abima gama rubengaita qeeremi ngaura naateta. ⁸Qate bodza ooqata noi qaru abi nomeke hee, Maa, bosata dzapa hiireta nokoho dzapa ao bamu naate. ⁹Oonita nike tete kosoramu ma apota tuumaqa apene ota oorai nokoke dzeima baa ttaike patta muunare.

¹⁰Oke hiiremi nokoi tuumaqi abi ape ma apeke saridzeta abi qidza ma qanga nokoke dzeimami noko gama dzaira nagata ttutturata pui siire oota.

¹¹Qate abi qiba noi nakuta qeemaqi abi habese oota nokoma qesa dzaira eetetahe noi moohimi teei ttoba ma sasa oridza eetaamake ooqi sepeke dzuubata. ¹²Oonita abi qiba noi noke hee, Dzaira, nii ikanomake eeteqi oridza eetaamake sepeke era baabe? Hiiremi no too saa eeteta.

¹³Too saa eetemi abi qibai kokora abi nomeke hee, Abi erake oko ma boto suutoqa sasata biidzare. Oonita noi khaa qupita ooqa too dzosodzoso eete qaarakoi. ¹⁴Oi teehe quba bahe abi samaneho kirake hiiroraihe te samanei mekeqoma sinabidzata qeemoraidzara. Qesai meeni, qesai too kakaho isankini, qate qesai baamunipamu.

NOKOI DZESUKE QOQOPA EETAREIQI TTAGETTIHOKE HIIRETA

(Mar 12:13-17; Ruk 20:20-26)

¹⁵Qahura oke Dzesu hiiremi Pariseo nookami nokomaeho isaki naatemi

nokoi dzauba eete papeteta. Papeteqi ikanomake eeteqi noke ikobetemi noi noo oberama hiireqa angi nokohota dzuubaqu oho nooke noko suuto saqorota.

¹⁶Oonita nokoi tumakhameto nokomeke Heroteho qesamane ma nokoke dzoobiremi nokoi Dzesuke qoqopa eetare hiireta, Banaita naname, Nii abi tete banaiteqi te abiho nese ma penga quba eete sinasina hiiroraidzaranihe meenipamuke Ohongaho tete biraitorai. ¹⁷Oonita nii nanake noorake pobi hiibare. Nii qupadzomami abi napai Kaisaho quba ttagetti biidzaqu tete oi isanatorai mae?

¹⁸⁻¹⁹Oke hiiretahe Dzesui ikoiko nokohoke mooqi hiireta, Obera abi, nikei naane quba anake toronaisubi? Nike ttagetti oma teeke anake banaitare. Hiiremi nokoi oma sarara teeke noke moiteta. ²⁰Moitemi noi hee, Nike moohimi apeho gisigisi ma qetaqeta oho samata geeba mootomi oorai?

²¹Hiiremi nokoi hee, oio Kaisahoni. Oke hiiremi Dzesui hee, Oonita nike ao oho ipi hiiremi ooraita napai isanate Kaisaho quba samaneke noke moihiqa Ohongahoke noomaeke moitareiqi hiireta. ²²Hiiremi nokoi roqobeteqi papateta.

SATUKEOHO QUSERIPO NOOKE DZESUI POBITETA

(Mar 12:18-27; Ruk 20:27-40)

²³⁻²⁴Qate Sutukeo, abi naga nokoi erake hiire qaata, Abi teei baateqa bamu paha qoridzaqu, ooiqi hiire qaata, Oonita nokoi Dzesuho torota baaqi noke qoqopa eeteqi noorake hiireta, Banaita, Moseio hee, Abi nanei biidza ma suuna saridzaamake baataquko noma nohoi ttarumi nohoke naate noho quba biidza saridzaridzoniqi hiireta.

²⁵Oonihe nii moorare, nomamane nanemane sebeni oota. Nane gottai ata naateqi khata saridzaamake baateta. Baatemi noho samai ttarumi nohoke naatetahe noomae oho qesa khata saridzaamake baateta.

²⁶⁻²⁷Oho quba nomamane qesa oke keke eete tuumami noma sabi oho qesa biidza saridzaamake baateta. ²⁸Oho quba nii nookami qoridzaqu bodzata sebeni nokohota apei atapa oho apui ooraqu?

²⁹Oke hiiremi Dzesui noko pobi hiireta, Iaqa, nike Ohongaho qetaqeta ma tete ruume naateqi ota oberama hiirorai. ³⁰Oi teehe bahe abi taateqa qoridzaqu nokoi Ohongaho angeroqaho isaki oonita bamu apu ma ataho teteta qeemaqu.

³¹Nookare. Ohongai abi qoridzaquho noo teeke hiiremi nike isaiteqi khooba qupadzomorai mae bamu?

³²Ohongai hee, Anaio Abarahamu ma Isaka ma Dzakopo nokoho Ohongani gate nokoi naho oko ma boto ooniqi hiireta oonita nike moorare, noi te abi goono naatetaho Ohonga oonidzara, oi nokoi eehahake oorai.

³³Dzesu oke hiiremi oi Satukeoho noo suqobiremi abi tupu oona oota nokoi noho noo quba roqobeteta.

HU NOO QESAHO QIBA

(Mar 12:28-31; Ruk 10:25-28)

³⁴Qate Dzesui Satukeoho noo ipi bagenomake hiireqi nokoke suqobiretaho pobike Pariseoi nookaqi noko noho torota ttutturateta.

³⁵Ttutturateteqi hu nooho mai teei noke toronaiteqi qasa hiireta. ³⁶Banaita name, hu noo minarata ikai qesake riite oorai?

³⁷Hiiremi Dzesui hee, Nii qupa ma dzaodzao ma iiha ma dzoobidza niimema gama teenaiteqi Ohonga Soopara niimeho dzake eetore. ³⁸Hu noo oio

minaraho qiba oni. ³⁹Oonihe oho temui erake eete hiirorai. Nii sama niimeho dzasa eetoraiho isakita samaqana niimeho quba dzasa eetorare.

⁴⁰Noi hee, noo eseri oio hu nooni mae too abiho qetaqetani mae noo ape ma ape oho qiba ma suba tatanga kekeni. Oiqi Dzesu hiireta.

DZESUI PARISEOKE TORONAITE KIRISTUHO NOO HIIRETA

(*Mar 12:35-37; Ruk 20:41-44*)

⁴¹Oonita Pariseoi gama ota ttutturata oomi Dzesui nokoke qasa hiireta, Kiristui baabakoiqi hiire baaorai noi apeho ttarita baabaqu? ⁴²Hiiremi nokoi hee, Apeho bahe Tabitiho ttari oni. ⁴³Hiiremi noi hee, Oke nike hiirehe, noi Tabitiho sooro ma saina oomi ikanomake eeteqi Tabiti noke hee, Soopara namaehoniqi hiireta?

⁴⁴Oi teehe bahe Ttabitti hee, Ohonga mai noi Soopara nahoke hee, Nii poro qere nahoho samaqata beebe eete oomake niike ibo eetorai abi oke ana gama ai mootomi nokoi niiho oko sengi naate qaarakoiqi hiire qeetemi oorai. ⁴⁵Oonita nike nookami Tabiti Kiristuke hee, Soopara nahoniqi hiireqi ikanomake eeteqi paha noke hee, Sooro ma saina nahoniqi hiibaqu?

⁴⁶Oke hiiremi nokoi oho noo ipike ikanoma hiiremi isanatarota, baamu. Oonita nokoi ota koridza biireqi teqaha ipita paha qasa noo teeke noke eetara, baamunipamu.

PARISEOHO POMA QANGA QESA OKE DZESUI PAANAITETA

(*Mar 12:38-39; Ruk 11:43, 46; 20:45-46*)

23 Oonita Dzesui tumakhameto nomeke abi tupuma gama pobi hiireta. ²Hee, Mosei agobake abi

batabire qaataho tekake Pariseo nokoi nokome quba mai eete oorai. ³Oonita nokoi tooma nike pobi hiirorai oke nike qusubaitaridzoni kaqa. Oonihe noo noko hiirorai oke nokomae qusubaitaamanita nokoi eetoraiho teteke nike eto suimaino.

⁴Oi nokoi bame samaneke abiho qereta gosororaihe nokoi bamu abiho bameke teeqake hoobire aimaqu. ⁵Oi nokoi baura eetorai oke nokoi abiho nese ma penga quba eetorai.

Baura ape bahe, bauraho mumure nokomeho ttokottoko hiire minaiteqi ttoba ma sasa kharake kharerepo qoomorai. ⁶Paha nokoi Guhuta peitaquni mae hoo ma patta oho tuputa nokoi qupi samaneke qeemaqa teka bosabosata habesorai. ⁷Ma nokoi sobadzata tuumami abi qesa nokoke dzapa pobinomaitare hiireqi hee, O dzoobe banaita mimi nanameiqi hiiroraiho dzaodzaoke noko eetorai.

⁸Qate nookare, nikei gama noma ma naneho isaki oonita etoqa abi qesai nikeho dzapake qaupuiteqi hee, Banaita mimi nanameiqi hiibaino. Oi Nikeho banaita mina teenai keke oorai oonita qupadzomare.

⁹Ma nikeho mai qusuna teenai ooraiho qubake etoqa abi ttokana ooraike sepeke hee, Maimane nameiqi hiibaino. ¹⁰Oho qesa bosa qobaqoba nikehoi samane bamu. Ana Kiristu teenai nikeho bosa qobaqobanita etoqa abi sepeke hee, Bosaqobaqobaniqi hiibaino.

¹¹Ma paha nikeho teei abi mina naatare hiibaquko noi minaraho kokora eetorare. ¹²Oi teei sama nomeke ai peitaqu noke qogobidzakoihe teei sama nomeke ai qurataqu noke ai peitakoi. Noo oke nookare.

**BANAITA QESAHO IKOIKO
OKE DZESUI PAANAITETA**

(*Mar 12:40; Ruk 11:39-42,
44, 52; 20:47*)

¹³⁻¹⁴Oke hiireqi Dzesui burisi eete Pariseo ma qetaqeta abi pobi hiireta, Quba bamenoma nikeho irita peitakoi. Oi teeho quba bahe nike abi ikobeteqi qusuho teteke siirorai. Oi nikemae ota dzuuba quba gottae eetoraihe abi qesai ota dzuubare hiiremi qaanatorai.

¹⁵Idze! Pariseo ma qetaqeta abi nikei Iibadzaho khameto ma ikoikoho maikhametonipamu. Oi nike raaba abihota teeke mai eete Isirae abiho tumakhata naata qubake oho baura minaqipake eetorai. Oonihe noi Isiraeo ttarita qeemami nike noke hobidzaama naatemi noi bitta minake eetemi nike noke Iibadza nagapaho pobi hiiremi suhe nohoio qanganipamu naate oora ma qaara bosana qangama qaatake riitanipamuke eetorai.

¹⁶Iaqa! Nike ibau khabaunomanita ikanomake eeteqi nikei nese qupi nokoke dzeimaqu? Oi nike naru noo nikemeke tatangaitareiqi qaheuba biiriho ttumaho dzapake hiireqi hee, Oio noo mee ma naho naru oi oho qesa mee ooniqi hiirorai. Qate nike abi ikobeteqi biiriqahao dzapa keke hiireqi abi oke oosasama mee hiirorai, oonihe qupata oke nike hee, Baamu, oho mee bamuta ana naru hiire oi qidzoke anake too pasere eetaquiqi hiirorai.

¹⁷Opera abi nike. Nookao, ttuma oi teqaha biirike dzapa pobinomaitoraidzaranihe biiri oio ttuma nomeke dzapa pobinomaitorai.

¹⁸Nike oho qesa haqaho kiridza oho dzapa hiireqi naru noo nikemeke ota tatangaitorai. Oonihe nike abi ikobeteqi haqa oqahao dzapa keke hiireqi naru tatangaitarorike qupa nikemeta saparaitorai. ¹⁹Opera abi nike! Ohon-

gaho haqaho oho kiridza mee hiiroraini qate kiridza oi teqaha haqake mee hiiroraidzara.

²⁰Oi teei naru noo nomeke tatangaitareiqi haqaho dzapa ota hiibaquko oke hiiqi noo oke haqa ma kiridza ma gama susupu mee hiibakoi. ²¹Ma teei naru noo nomeke tatangaitareiqi biiriho dzapake hiibaquko oke noi hiiqi biiri keke bahe Ohongai biiriho nakuta oorai noho dzapama gama hiibakoi. Oi biiri ma Ohonga nopoi eseima naruke mee hiiremi naru oke abi gaubidzaquko noke bamu kanabetaqu.

²²Oho qesa teei Qusuho dzapake naruta moosohiqi noi Ohongaho dzapake ota paha mootakoi oi teeho quba bahe oio Ohongaho qopanita qupadzomare.

²³Oonita Pariseo ma qetaqeta abi nikei pattaho qetta ma koko dzapa samaneke totaqaq nikeme quba mootoqi totaqaq Ohongaho quba mootorai tete oio qidza. Oke nike eetoraidzonihe ai tatauma ma baruna heena ma Ohongaho noo qesaqesake nike naane quba ruume naateqi ota oberanipamu naatorai? Oho ipike nike quba bamenoma saridzakoi. ²⁴Nike baura hiike suranatoraiho abi naga. Nike pui gattiqqa riitareiqi kose hee eseqotoraiho isaki.

²⁵Pariseo ma qetaqeta abi nookare. Nikehota baura teehe nakuta guume ma rasaki tee ma teei oomi nike ikaqi sasaqake sooroqi hee, Qidzaniqi hiirorai. Oke eetoraiho ipike quba attinoma nikeho irita peitakoi. ²⁶Oonihe nike bauraho ttuba ma qapu oho nakuke akobeteqa sasa oho qesa dzamutomi oi gama sasari bagenoma naataridzonita nese taate moorare.

²⁷O Pariseo ma qetaqeta abi. Nikei abi ikobeta minake eetorai. Abi qesai nikeho sasake moohimi sasari khabanomani qate qupa nakuta dzoodzo pikobetorai. ²⁸Abiho nesei moomi nikei

rike ma pobiho isaki oonihe nakuta nikeho rasaki ma ikoiko quba minai ooraita oho ipi ma arike nike saridzakoi.

**BANAITAHO OBERA OHO
NIIQIKE DZESUI HIIRETA**

(Ruk 11:47-51)

²⁹⁻³⁰Dzesui hee, Agobake nikeho uimane neimanei too abi qesake teetemi baate qaata. Oonita nikeho uimane eete qaata oke nike eehahaiteqi hee, Dzaasa, nanai oho bodzata oorapuko nokoke bamu teetarotaiqi hiireqi beubeuma ttaike too abi nokoho qura tupuke nee ma bau eete oho mumure samaneke mootorai. ³¹⁻³²Oke eesuqi nike khooba nikemeke gimutta eeteqi uimane neimanei too abi teete qaataho ttaiqa naate baura oke hee biiremi ipi ma ari oohoho qettai paha nikeho irita taatakoi.

³³Nike dzobara ma pusamaha isaki oonita qidzoke eepa tatanga oke potti biidzaqu. Oho qubake nookare. Nike Kaini ma karaho qesamane naateqi Abereke teeteqi qesake teete baaqi musaquire nike naho abi qidza Barakhioho khata Dzakharia noke biiri ma haqaho tukurata teetemi baateta. Oonoma keke eete qaimi noko minaraho dzuui nikeke qomaqoma hiiremi nike oho ipi ma ari saridzakoi.

³⁴⁻³⁵Oi keke bahe ipita nokanoka abi ma sinabidza abi ma too abi ma kara nokoi naho qaru eeteqi nikeho torota biranate naho isere qidza mootomi nike bamu nokoke kanabetaqu baamu. Nike noko ibo eeteqi gabeho biireqa hapanaitakoi teetemi baatakoi oke keke eeteqi nagapa samaneta nokoke iihaiqi sesero eetorakoi. ³⁶Quba oi bama abinaga nikeho irita peitakoi oohoke anai bamu nike ikobetaqu.

**DZESUI DZERUSAREMUHO
QUBA TTI MA TTAKA HIIRETA**

(Ruk 13:34-35)

³⁷Dzesui tti hiireqi hee, O Dzerusaremu, Dzerusaremu abi, anai too abi samaneke nikeho quba dzoobiremi baaoraihe nike naane quba nokoke teetemi baatorai? Nee pai noi khametoke hira nomeho pesuta tuttuitoraiho isakita anai nikeho herohero naataroihe nike oho gootta keke.

³⁸Dzasa mina, ipita nikeho nagapa togora ma taruku qoridzakoi. ³⁹Bodza minake nike bamu anake mooraquhe, heme ma bame samaneke saridze qaaraqutoke kebanoke nike moohimi ana biranatakoi. Biranate mi anake nike oho bodzata hee, O dzoobe Ohongaho dzaapa, nii baabe. Dzoobe mina! Oi qi nike hiibakoi.

**DZERUSAREMUHO BIIRIKE
ROMA ABI RUBENGAITAROTA**

(Mar 13:1-2; Ruk 21:5-6)

24 Oi qi hiireqi Dzesui qaheuba biiri oke qaasuhimi tumakhameto gesai noho torota biranateqi hee, Maqoe, Biiri eraio tatanga qidza bagenomanipamu.

²Hiiremi noi noko pobi hiireta, Nookao, quba oke nike gama mooraihe, dzasa mina. Oma suu ma hee gooto peitemi oorai oonihe oke gama susupu rubengaitemi huhu ma saaru naatakoi noo oke ana bamu nike dzaheitaqu.

**QUBA BAMENOMA
BIRANATAROTAHU
QAAMODZAMODZA**

(Mar 13:3-13; Ruk 21:7-19)

³Oke hiire Dzesui hapata peiteqi Oriba kakata habeseta. Habese oomi tumakhameto nokoqeke baaqi noke qasa hiireta, Quba biranatakiqi nii hiire oi

bodza apeta biranataqu? Ma nii biranatare boohima mumure apeke abi nanai moohiqa hee, Oo bodza ao bamu naatemi Kiristui baabeiqa hiibaqu?

⁴Hiiremi Dzesu noko pobi hiireta, Abi teei eto nike ikobetaino. ⁵Oi qesa samanei baaqi abi ikobeteqi hee, Anai Kiristu ooniqi hiibakoi. Hiiremi qesai nookami meehe isaki naatakoihe baamu.

⁶Qate qaa samanei biranatako ma nike oho pobi ma pati qauna nookorakoithe oi te bodza bamu naataquho qamodzamodza oonidzara oonita eto oho qupake muunaino. ⁷Oi quba oonoma samanei biranataridzoni. Haba ma Nagapa teei qaa qogoimami nagapa teei paha nokoma qesa kurebetakoi oi samane naatako. Tee ma teeta ttoka ma haba rubabetakoi ma seebe mina samanei biranatako.

⁸Oonihe oi suhe bahe quba bamenoma biranataridzoho sohosoho oni. ⁹Bodza ota nike dzapa nahoho quba eetemi nagapa abi maina paina samanei nike ibo eetakoi, sesero eetakoi, teetakoi. ¹⁰Eetemi Bodza ota abi samanei qesamane nokomeke biisi naate qesa geema mootakoi.

¹¹Bodza ota too abi oberoibera qesai biranateqi abi samaneke ikobetemi oho kabira naatako. ¹²Ma oho bodzata abi qesai dzasaho tete qaateqa koiri ma pasenaho sogo naatako.

¹³Qate qesai paha baatigara naate qaamake qidzaitakoi. ¹⁴Oi naho isere qidza oke ttoka ma haba minaraho abi noo maina painanoma nokoho quba hiire hiireke tuuma qaamake suheqata Ohongaho bodza biranatako.

**ROMA ABI MA RAABA ABI QESAI
NOKOHO IBO NAATAROTA**

(Mar 13:14-23; Ruk 21:20-24)

¹⁵Qate too abi Tanie hiiretaho isakita nike moohimi raaba abi nokoi quba ngi-

inginoma oke biiriho bisa qaputa upu-biremake oi bodza attinoma naatako. Oonita oho nooke nike korabete isaiteqa qupadzomare.

¹⁶Oi bodza ota qesa ma nike Dzutea habana ooraqu nikei ao tora ma hapata sakaba tuumare. ¹⁷Oi teei naga tota qita oomi quba oi biranasuhima noi eto quba nome teeke aimareiqi naga tota qita qeemainohe ao atti tuumare.

¹⁸Qate teei dzoo ma baura eesuhima biranatemi eto noi qepe ma haba nome teeke aimareiqi nagata tuumaino. ¹⁹Ao atti tuumare. Qate paimane quranoma ma khameto amenata ooraqu dzasa, bame nokoke suqobidzakoi.

²⁰Oonihe eto quba oi quu ma utaho bodzata biranatainoiqi pupu hiibare. Ma eto dzumata biranatainoiqi pupu hiibare. ²¹Oi teehe quba bahe quba bamenoma qesaqesa biranate baaoraihe erana hiibi isaki oi bame qesa gama susupu riiteqi suqobidzakoi.

²²Oonihe Ohongai abi tupu nomeke qupadzomaqi bodza oke hoteitakoi. Hoteitaama naataquko abi gama susupu dzaete goono naatako.

²³Oonita bodza ota teei hee, Kiristu oio era, eo noio qeemo oke hiiremi eto nookaino. ²⁴Oi eraho qubake oho qogo noo minake hiire. Too abi oberoibera qesai biranatako ma qesai oberama hee, Anaio Kiristuiqi hiireqi obaoba ma kinsa bamenomama abi minarake iso keke sengibetareiqi ikobetemi abi samanei oho angita dzuubakoi.

Oonihe Ohonga abi dzapami oorai nokoqai baamu oho kabira naataqu. ²⁵Noo oke ana ao nike pobi hiirenita nookaqi ao battigara naatare. ²⁶Oho qubake abi teei nikeke hee, Moo Kiristui haba habana qerata ooraiqa hiibaquko eto oke qaupuiteqi ota tuumaino. Eo hee. Kiristui suruhu dzukudzukuta ooraiqa hiibaquko eto oho noo nookaino.

²⁷ Oi teehe quba bahe baibai aimami haba totaŋi ma totaŋi gama dzadza eetoraŋi qesa Abiho Isaki anai paata biranate oorakoi. ²⁸ Oi kheelhe ma qaromi kabira kebake kharata moo qupadzomoraŋi isakita anaio gutu boto kharanita qupadzomare.

**DZESU PAANA NAATARIDZOHO
NOO MA SINASINA**

(Mar 13:24-27; Ruk 21:25-28)

²⁹ Hiireŋi Dzesui hee, Qate heme ma bame oho bodza biranahima ete qupi soobakoi. dzasidzaho dzadza sirihakoi, tama ma pomatti uuba taatakoi, qusuho isaki gama rubabetakoi. ³⁰ Oke eetemi Abiho Isaki anaho mumure qusuta biranatakoi.

Oi anai qusuho perettabita beedzae minama biranatem i ttoka ma habaho quni ma mani gama moohiqa tti ma areare hiibakoi. ³¹ Oke eetemi anai angero nameke dzoobiremi suu minake huiteŋi dzapa naho aimoraqu nokoke haba ika ma ikata oorai oke gama aima ttuttuite soubidzakoi.

**BODZA OHO QAAMODZAMODZAKE
EE DZUNATA MOOTO HIIRETA**

(Mar 13:28-31; Ruk 21:29-33)

³² Hiireŋi Dzesui hee, Ee dzunaho qahurake nookare. Oi taa teesuhimi nike mooŋi hee, Oho mee biranatare boobiŋi hiirorai. ³³ Oho qesa ana hiireho qaamodzamodza biranahima nike erake qupadzomare, Oo Kiristuho bodza ao paana naasubiŋi hiibaridzoni.

³⁴ Qate abinagarai bamu naataamake noo oi ao gama meenoma naatakoi. ³⁵ Nookare, qusu ma ttoka bamu naataridzonihe naho noo oi agoba qaarakoi.

**OHO BODZANIPAMU OKE ABI TEEI
BAMU GESINA NAATAQU**

(Mar 13:32-37; Ruk 17:26-30, 34-36)

³⁶ Dzesui hee, Qate ana hiire oho bodzanipamu oke abi ma angeroi gama ruume. Mai naho noŋe gesina. ³⁷ Nookare. Abiho Isaki anai baabaqu oi Noai qaataho bodzata quba sahasahama biranataho qesa naatakoi.

³⁸ Oi erake eete oorai. Oba oi soobaamake oomi abi nokoi apu ma ata, qaki ma naki, meera ma dzeuba eete qaami qaami Noai sisimata peiteta oio koridza naateta. ³⁹ Oonita oba soobarotaho ruumeke noko eetomi oi baaŋi nokoke gama nukurotanita oho qesa Abiho Isaki anaho bodzata oke eete oorakoi.

⁴⁰ Oi abi eseri dzoota baura eesuhimi temuke aimakoi temuke gaubidzakoi. ⁴¹ Oho qesa paimane eseri patta khautomi teeke aimakoi teeke gaubidzakoi. ⁴² Oi anai Sooparanita ana baabaqu bodzanipamuke nike ruume, oho qubake bakena geema qaarare.

⁴³ Tete erake qupadzomare. Guume abi tee i nagake geemarotaho bodzake nagaho mai qupadzomapuko noi noke nagake qaa aimarota. ⁴⁴ Oho qubake nike naho beebe eete qaamake Abiho Isaki anai baabakoi.

**KIRISTUKE TUHOTUHO
QIDZA EETORAQUHO
QOGO NOO BAMENOMA**

(Ruk 12:42-46)

⁴⁵ Oiŋi hiireŋi Dzesui paha hee, Oonita naga teehe mai noi tuhotuho abi apeke naga soopara upubidzaqu bahe tee i nokanokata patta ma quba qesa oho bodzaqata urai eete mooto qaaraq, abi oonomake upubidzakoi. ⁴⁶ Oi noi oonomake eete qaamake mai noho baaŋa moomi noho isaki isanatakoi. ⁴⁷ Isanatem i mai noi kokora abi oke quba tongo nomeho soopara mootakoi.

⁴⁸⁻⁵⁰Qate tuhotuho abi noi naga soopara baura eesuga oberama qupa nometa hee, Mmhm, Mai nahoi qoqo-toke baaoraiqi hiireqa saqubema maiho patta ma oba samaneke muuhiqa kokora abi qesa nohoke buribaroke teetaquko oionita noi maiho bodza ruume naasuhimi ao baabakoi. ⁵¹Baaqake kokora abi opera noke rubengaite ikoiko ma opera abiho tupu nginginomata biiremi nokomae ota tti ma ttaka hiire too dzootorakoi. Oiqi hiireta.

**ROIROIHO QAHURAKE PAIMANE
KHAMETO 10-TA MOOTOTA**

25 Hiireqi Dzesui hee, Bodza ota qusuho pobi isaki apeta ooraqu bahe oke boseba paimane tteni nokohota mootoqi hiire.

Oi teehe bahe nokoi atapa apu pobinoma noke tuuhoroqi atapa oho apu pobihahiba quba beebe eetota. ²⁻⁴Eetoqi paimane boto totaqa nokoi nokanokanomanita dzongi ma obaho isakima gama oota. Oonihe boto totaqa nokoi quseripoho isakita dzongike aimatahe te oho oba paramu aimara.

⁵Qate apu pobihahiba noi roroko biire oomi saubapo dzeubami paimaneho nese sidzobetemi meeta. ⁶Meeqomi totoho teei biranateqi hee, Nooka, ata pobihahiba baabeta nike gama tuuma noke saridzare.

⁷Hiiremi nokoi nese parara eete qori dzongi nokomeke qeereta. ⁸Oonita paimane quseripo obaamake ooqi nokoi qesake pobi hiireta, Idze, nanaho dzongi oba ao bamu naateta nike isakiqata teeke nana moitare.

⁹Hiiremi gesina paimane nokoi bai hiireta, Eehe, eto nanaho oba oho qesa bamu naataino oonita nike quruma nagata tuumaqa ota nikeme quba giimare. ¹⁰Hiiremi giimare tuusuhimi ata pobihahiba noi ao baaqi qesa roibeteqi beebe eetota nokoma gama nagata peite

tete siireqi nakuta oho qaki ma naki naateta.

¹¹Oonita tete siire oomi paimane qesai baaqi too dzoobireqi hiireta, Mai naname, Mai qoe! Nanaho quba tete geemoo! ¹²Hiiremi noi hee, Ae, nikeke ana ruumenipamu oonita tuumare.

¹³Oiqi hiiretanita tete oke nike qupadzomare. Oi bodza nahoke nike ruumenita oho bakena geema qaarare.

**NAPAI KIRISTUHO BAURA
MEKEQOMA EETORAQUHO QAHURA**

(Ruk 19:11-27)

¹⁴Oiqi hiireqi Dzesui nokoke paha hee, Oi paha erake eete oorai. Abi teei kharata tuumare hiireqi kokora abi nomeke gama ttuttuiteqi quba tongo nomeke nokoho botota mootota. ¹⁵Oi nokoi oho isakima pisinisi eetemi meupu biranatareiqi noi baura nokohoho isakike qupadzomaqi kokora abi bosabosake 50 kina moiteta. Ma teeke 20 kina moiteqi noi paha teeke 10 kina moiteta. Moiteqi naga oke qaate tuumata.

¹⁶Tuusuhimi bosabosa noi 50 kina nomeke aimaqi ooma pisinisi eetemi oi minanate 100 kina naateta. ¹⁷Oho qesa samaqana nahoi 20 kina nomeke aimaqi ooma baura eetemi oi 50 kina naateta.

¹⁸Qate abi temu noi bisi naate siriba 10 kina mai noke moitemi oota oke sengibeteqi qurabireta. ¹⁹Oke eete qaami kokora abiho mai nokoho isakike pobitareiqi baata.

²⁰Baami kokora abi bosabosa noi maikke dzaga bobotoqi hee, Nii ana 50 kina moitemi ana ooma baura eetemi oi 100 kina naate ooraita mooro. ²¹Hiiremi Mai noke hee, Dzoobe kokora abi qidza name. Ana niike isakiqata moitemi nii ooma baura iso keke eete ooraita nii meupu namaehota qeehiqa quba tongo nahoke soopara eetorakoi oke ana nii pobi hiire.

²² Hiiremi noho samaqana baaqi hiireta, Dzoobe mai, nii anake 20 kina moiteta ooma ana baura eetemi 40 kina biranate nii mooro. ²³ Hiiremi mai noke noo teena oke hiireqi hee, Dzoobe kokora abi qidza name, ana niike isak-iqata moitemi nii ooma baura iso keke eete ooraita nii meupu namaehota qee-hiqa quba tongo nahoke soopara eetorakoi oke ana nii pobi hiire.

²⁴ Oke hiiremi abi temu 10 kina moiteta noi baaqi hiireta, Mai name, ana nookami nii abi qoredzanomanita nii dzoo ma baura qesa eetaamake oho mee ao dzurutoqi saqubema muunorai. ²⁵ Oonita nii tuusumi ana niiho attike eeteqi nii ana moiteta oke sengibeteqi ttokata qurabireta. Oke ana aima baa moote oonita mooro.

²⁶ Hiiremi mai noke pobi hiireta, Nii kokora abi qanga, seeno ma gau oni. Nii anahoke hee, Abi qoredzanomanita dzoo ma baura qesa eetaamake oho mee ao dzurutoqi saqubema muunoraiqi hiire. ²⁷ Oonita nii hairiamake oma oke ttumaho maimane nokoho botota mootomi nokoi ooma baura eetemi oho patisigi ao minanatarorihe, baamu dzanadzana.

²⁸ Oke hiireqi noi abi qesa pobi hiireta. Ana 10 kina abirake moiteta oke abi temu 100 kina saridze oorai noke moitemi aimare. ²⁹ Oi tee meeupu saridzorai noke ipibire moitemi asuasunaatakoi. Qate teehe isaki gattiqa oomi noi nookami ngiinginoma naatemi quba oke paha noho botota karabetakoi. ³⁰ Ma nike kokora abi seeno ma gau oke aima hotou biiremi noi khaa qupita too dzootoqi tti ma areare hiibakoi. Oiqi mai hiiretake Dzesu noko pobi hiireta.

KIRISTUI ABI MINARAKE BATABIDZARIDZOHO NOO

³¹ Dzesui nokoke hee, Oho qubake nookare. Abiho Isaki anai dzapa pobi

nameke mai eeteqa qaheuba angeroma gama baaqa poro qere dzadzanoma nameta peitakoi. ³² Peitemi angero nokoi abi tupu maina paina samane ttokana oorai nokoke gama naho dzagata ttuttuitemi hoo sooparai kabira qidza ma qangake batabiroraiho isakita anai nokoke gama batabidzakoi.

³³⁻³⁴ Batibireqi sipisipi qidzake boto pobi nameta moosohiqa meme basesanomake boto mageta mootakoi. Oi anai abi qiba ooqi abi tupu boto pobi nahota oorauqi nokoke erake pobi hiibakoi, Dzoobe, Ohongai nikeke agoago eetemi ooraita nikeho qubake qaheuba teka agobanipake roibete baaorai pobi oke nike baa mai eete soubidzare.

³⁵ Oi anai dzore ma aabehe isakita oomi nike anake kokora eeteta ma anai oba ma pattaho quba kaipo eetemi nike anake isakinomaiteta. ³⁶ Ma anai ttoba ma bareamake oomi nike anake ttoba ma barenomaiteta, ma ana batabata eete oomi nike baaqi naho tteki aimata, ma anai sutasutata oomi nike baaqi anake dzaira eete ttapuiteta.

³⁷ Oke ana hiiremake abi rike ma pobi nokoi kaitomaqi ana pobi hiibakoi, Soopara naname, bodza apeta nana nike moohimi nii patta ma oba quba kaipo eetemi nana niike moiteta? ³⁸ Ma bodza apeta nana niike moohimi nii dzore ma aabehe isakita ooqi ttoba ma bareama naatemi nanai niike oho isakinomaiteta? ³⁹ Oho qesa nii bodza apeta batabata eeteta mae sutasutata oomi nanai niike ttapuitareiqi ota qeemata?

⁴⁰ Oke hiiremake abi qiba anai nike totoho eranomake eete hiibakoi. Meeni-pamu nike oko ma boto tupu nahota minani mae adzanike oke eeteta oi anake eeteta.

⁴¹ Oke ana nokoke pobi hiireqake besesanoma boto magena oorauqi nokoke erake pobi hiibakoi, Nookao

eepa tatanga teeke Iibadza ma noho garu khameto nokoho quba qeeremi qaitorai ota abi ngiinginoma nike tuumare.

⁴²Oi anai oba ma patta quba kaipo eetemi nike qaanateta. ⁴³Ma anai dzore ma aabeho isakita ooqi ttoba ma bareama naatemi nike moomi sutasutata ooqi hemenoma naateta oonihe nike te anaho torota qeemaqi kokora eete ttapuitara, baamu.

⁴⁴Oke ana noko pobi hiiremake nokoi kaitomaqi eraiqi hiibakoi, Eehe Soopara naname, bodza apeta nana niike moohimi nii oba ma patta quba kaipo eeteqi dzore ma aabeho isakita ooqi ttoba ma bareama naate hemema ooqi sutasutata oomi nanai niiho kokora eetaama naatemi nii hiire.

⁴⁵Hiiremi ana erake noko pobi hiibakoi, Anaho oko ma boto tupuhota minani mae adzanike nike kokora oonomaake qaanateta oho qubake nike anake oke qaanateta. Oiqi hiibakoi.

⁴⁶Oonita nokoi heme tatangaho pobi naasuhimi abi rike ma pobi nokoi qaraqara tatanga mai eetakoi.

DZUTA ABI MIMI DZESUHO GUNU MA NARU HIIRETA

(Mar 14:1-2; Ruk 22:1-2; Dzoh 11:45-53)

26¹⁻²Oke eete noo samane nomeke abi oke pobi hiire soubireqi Dzesui tumakhameto nome pobi hiireta. Nookao, paha qupi eseri naatemi Ingona Dzuma biranatemi oionita teei ao anake geema mootomi abi anake hapanaitakoi. Oiqi hiireta.

³Qate bodza ota dzube abi ma Dzuta abi mimi nokoi Kaipa dzube abi minaho otoba patita ttutturateta. ⁴Ttutturateqi ikanomake eete Dzesuho hibahibata noke anginaiteqi teetemi baataqu oho noo suuto saqorota. ⁵Oonihe qaheuba dzumata abi tupu minai eto oho nookami qanganatainoho attike noko

eeteqi hee, Dzumata bahe ipita oke eetakoiqi hiireta.

ATAPAI BIBIMA DZESUKE DZAPA POBINOMAITETA

(Mar 14:3-9; Dzoh 12:1-8)

⁶Qate Dzesui Bettania nagapata peiteqi Siimo, oi bosata pottomunomai qaataraho nagata habese oota. ⁷Oomi atapa teei arabasta omaho mangi teeke aimaqi Dzesuho qibata geesubireta. Oonihe oho nakuta oota oi bibi bagenoma ttuma minanoma.

⁸Oke eetemi tumakhameto mooqi miisi teeteqi eraiqi hiireta, Ae, oba ttuma minanoma oke naane quba sepeke perebidzaqu? ⁹Oho ttuma quba hiibapuko oma mina biranatemi oke abi habanake moitemi isanatarori.

¹⁰Oonihe nokoi hiiretake Dzesui gesina naateqi noko pobi hiireta, Atapa oi quba bagenomanipamuke naho quba eetemi ooraita eto noho nooke hiibaino. ¹¹Nookare, nike abi habanake quba moitareiqa isanate moitorakoi.

¹²Qate anai erata bamu agobake ooraqu. Oonita atapa erai eete oi anai baatemi naho dzapa minanipamu naataridzoho hoore ma araqike noi ao eete. ¹³Oonita ttoka ma haba minarata nike sinabidza hiire tuumaqu atapa noi ao hoore ma araqi erake eete oho pobike nokoi gama nooka soubidzaridzoni.

DZUTAI DZESUKE GEEMA MOOTAROTAHU NARU HIIRETA

(Mar 14:10-11; Ruk 22:3-6)

¹⁴Totoho oonomata Dzesu hiiremi tumakhameto noho tee, dzapa noho Dzuta noi Khariottaho nena, noi noo oho quba bisi naate dzube abi mimi nokoho torota tuumata. ¹⁵Noi hee, Anai Dzesuke nikeho botota mootaquko nike anake ttuma apeke moitaqu?

Hiiremi nokoi oma siriba isaitemi tteutti naatemi nota isanateta. ¹⁶Nota

isanatemi Dzutai ao Dzesuke ikanomake eeteqi noke dzube abiho botota mootaqu oho tete qirike eeteta.

**DZESUI INGONA
DZUMAHO PATTAKE
TUMAKHAMETOMA MUUNATA**

*(Mar 14:12-21; Ruk 22:7-14,
21-23; Dzoh 13:21-30)*

¹⁷ Qate Ingona Dzuma minai soohoro-taho dzapa Dzobadzoba Ngorungoru oi biranatemi tumakhametoi Dzesuho torota qasa hiireta, Nii dza eetemi nanai ikata tuumaqa Ingona Dzuumaraho quba roibeteqi napa habese oho patta muunaqu?

¹⁸⁻¹⁹ Hiiremi noi hee, Nipe meusu nagapa ota tuumaqi abi teei ota oorai noke pobi hiibare, Banaita napahoi hee, Naho bodza ao dzamoqa naatenita ana isanate niiho nagata peiteqa tumakhameto namema dzuma erake eetakoiki hiibare.

²⁰ Dzesui noo oke nopo moitemi oho isakita nopo tuumaqi dzuma oho roiroi eeteta. Oonita ete biiremi Dzesui baaqi tuerebe nomema habese oho dzuma eeteta.

²¹⁻²² Oonita nokoi ttaike patta muuhiqi Dzesui nokoke hee, Sehequ qoe, nikehota teei anake geema mootare boobi oke ana bamu nike ikotetaqu. Hiiremi bame mina noko suqobiremi nokoi gama qasake eeteqi hee, Soopara naname, oi anani mae ape oni?

²³⁻²⁴ Hiiremi noi hee, Nookao, Abiho Isaki anake teetemi baatakoiki qetaqeta hiiremi oorai. Oonihe abi ana geema mootaqu noke pai dzoomaama naata-puko isanatarota. Oonita abi oi ape bahe poiqanipamu naho ttubata patta teeke gihibi teena. ²⁵ Hiiremi gemagama abi Dzuta noi hee, Anake nii hiibi mae? Hiimi noi hee, Oore, nii oni.

**MUMURE AGOBA MUSAQI QAASUQI
USAQEKE DZESU PAANAITETA**

*(Mar 14:22-26; Ruk
22:15-20; 1 Kor 11:23-25)*

²⁶ Qate noko patta oke muuna qaasuhiqi Dzesui dzobadzoba usaqe teeke aimaqi agoago eeteqi oke qootoqi tumakhameto moiteqi hiireta, Erai mee nahoho isaki oonita aima muunare. ²⁷⁻²⁸ Hiireqi noi paha bai obaho kooru aimaqi agoago eeteqi hiireta, Dzuu nameke minaraho kahosa teeteqi poro tongo erake saqore oonita aima muunare.

²⁹ Oi teehe bahe ana bamu paha eka mee eraho oba muunaquhe Ohonga mai nahoho pobi biranatemake oke ao dzamonoke ana usaqeke muunakoi oke ana meeke nike pobi hiire. ³⁰ Oke hiireqi nokoi hasa naa teeke hiire qaasuqi biranate Oriba torata peiteta.

**PEETOROI AO DZESUKE BAI
HIIBAROTAHONO**

*(Mar 14:27-31; Ruk
22:31-34; Dzoh 13:36-38)*

³¹⁻³² Hapa peiteqi Dzesui noko pobi hiireta, Qetaqeta teei Ohonga maihoke hiireqi hee, Anai sipisipi sooparake teetemi kitui sakabakoiqi hiireta. Oho qubake qupi qesaho nakuta qesa ma nikei anake gaubidzakoi. Oonihe ana baate qoridzeqake nikeho bosa qooro Garirea habaho isakita nikeke dzeimorakoi.

³³ Hiiremi Peetoro hiireta, Eehe, qesai niike gaubidzaqu kaqanihe anai bamu. ³⁴ Hiiremi Dzesui hee, Ae, nee ungapa qupi taparike noo hiibaamake nii ao qupi eserike naho bai hiibakoi.

³⁵ Hiiremi Peetoro tatanga naateqi hee, Baamu, ana niima nakamae ttaike baatareiq baatakoiki. Hiiremi qesamane nokoi teena oke paha hiireta.

**GESEMANE DZOOTA DZESU
PUPU BAMENOMA HIIRETA**

(Mar 14:32-42; Ruk 22:39-46)

³⁶⁻³⁷ Hiire peiteqi nokoi Gesemane dzoota biranate. Biranateqi Dzesui tumakhameto pobi hiireta, Nike erata habesemake anai isakiqata qeehiqake pupu hiibakoi.

Oke hiireqi noi Peetoro ma Dzebet-toeho khameto Dzakopo ma Dzohane nokoke dzeima qeehimi qupa bame nohoi peiteqi noke suqobireta. ³⁸ Noi nokoke hee, Qupa bame anake suqobiremi baataquho isaki naateta nike era dzamoqata ooqi anake hoobire baura eetare.

³⁹ Hiiremi qupa bame nohoi noke suqobiremi noi kebanoke qeehiqi ttokata uhesaroqi pupu hiireta, O Mai name, naho dza oi hee, Nii qatemi ana isaki erake potti bidzareiqi hiibarorihe bamu, nii aoke tete hiiremi oorai.

⁴⁰ Oke hiireqi qori tumakhameto tapari nokoho torota biranate moohimi nokoho nese sidzobetemi meeta. Meehimi noi Peetoro ke tukutoqi hiireta, Nike bodza hoteqata ana hobire baura eetareiqi hiirehe, ikanomani? ⁴¹ Oi nikeho dza oi ooraihe sama peperatemi moori. Oonihe eto toronaho kabira naataino hiireqi nike roqoroqo ma sahasahama oorare.

⁴² Oke hiireqi noi paha tuuma pupu hiireqi hiireta, O Mai name, niiho dza hiiremi isaki erake ana potti biidzaquho tete bamu naatemi anai isanate sama name bagara biidzakoi. ⁴³ Hiireqi noi burisi eete baaqi paha moomi noko nese hiitemi meeqota. ⁴⁴ Meeqomi noi paha qeemaqi hiireta teena oke paha hiiremi tapari naateta.

⁴⁵ Oke eete ooqi burisi eete tumakhametoho torota biranate noko pobi hiireta, Nike meerareiqi meerakoihe, Abiho Isaki anaho bodza

ao eetemi teei anake geemaqi raaba abiho botota moosobi, ⁴⁶ oonita nike qori napa nokoke saridzare. Oio gemagama abi era baahubi nike mooro.

**DZUTAI AO DZESUKE KANABETEQI
GEEMA MOOTOTOTA**

(Mar 14:43-50; Ruk 22:47-53; Dzoh 18:3-12)

⁴⁷ Oke hiimi idze, Dzuta nokomaeho tee noi tupu qaanoma oho bosa qooroqi nokoke dzeima baata. Oi Dzuta abiho dzube abi ma abi mimi hiiremi abi qe-sake ttuttuiteqi qaa dzube ma puraba moitemi nokoi koiri kairiho isakita qeemata.

⁴⁸ Qate Dzutai abi hoho oke ao suu ma pai mootoqi hiiremi oota. Noi hee, Anai abi kanabetaqu oionita nike noke ango aimareiqi hiiremi oota. ⁴⁹ Oonita noi Dzesuho dzagata qeemaqi hee, Dzoobe banaita. ⁵⁰ Oiqi hiireqi noi noke kanabeta.

Kanabohimi Dzesu noke hee, Dzaira, ao baura niimeke eetemi bamu naatare. Hiiremi qaa abi ma kara nokoi hairi-make qeemaqi boto dzoobireqi Dzesuke aimata.

⁵¹ Aihimi Dzesuho tumakhata Peetoro qaa dzube nomeke quhisata dzeimaqi dzube abi minaho kokora abi toma no-hoke dzooto qagamaumata. ⁵² Qagau-mami Dzesui noke hee, Ae, teei qaaho koo ma tanga hesateqake noomae oho kabira naate baatakoita dzube oke paha quhisanaitare.

⁵³ Oi ana Mai nameke qasa hiiremi noi ao hairiamake angero qaa tupu tuerebe ttausen dzoobidzaquho isaki ooraike nii ruumeni kaqa. ⁵⁴ Qetaqetai ango naho noo hiiremi anai nokoho botota qeemenita oke separaitaquko ikabetaqu?

⁵⁵ Hiireqi Dzesui burisi eete qaa abi tupu oke hee, Maa, ana guume ma rasaki abi oho qubake nike qaa

dzube ma puraba khakhaumaqi anake aimareiqi baahuidzo? Nookao, qupi ma sau samaneke anai Ohongaho biirita abi bapopototo qaabihe anake nike naane quba ota aimaama naateqi eranomake eete baabe? ⁵⁶Oonihe qahauba too abiho qetaqetai noorake hiiremi ooraiho quba isanatakoi.

Oke hiiremi tumakhameto nokoi qupa bitotoqi sakabata.

KAIPAHO PENGATA NOKOI DZESUKE QAA MA NOOTA MOOTOTA

(Mar 14:53-65; Ruk 22:54-55, 63-71; Dzoh 18:13-14, 19-24)

⁵⁷Oonita Dzesuke nokoi suuto noke ekata dzeimaqi dzube abi mina Kaipaho nagata tuumata. Oi Dzuta abi mimi ma qetaqeta abi nokoi ao ota ttutturata oota.

⁵⁸⁻⁵⁹Qate Peetoroqi Dzesuke ipitotoqi sererahuke dzube abi minaho qahota biranateqi qupa nometa hee, Dzesuke ikake eetequiqi hiireqi kokora abi nohoma nokoi oota.

Qate dzube abi mimi ma sinasina tupu mina nokoi gama qiba teenateqi Dzesuke teetareiqi qomaqoma apeta hiiremi meenoma naatorota oho otera noo hiireta. ⁶⁰Oonihe abi qesai noo oke tuputa paanaitarota nokoi quseriponita bati-bidza abi bamu nokoho noo nookarota.

⁶¹Oonihe ipita abi eseri nopoke toronaitemi nopoi hiireta, Oo abirai hee, Ohongaho biirike anai ngausa eeteqake qupi tapariho nakuta oke paha gooto soubidzakoiqi hiiremi nakai nookata. ⁶²Nopoi oke hiiremi dzube abi mina noi qoridzeqi Dzesuke qasa hiireta, Nopoi niho qanga hiiremi nii bamu oho ipike hiibaqu?

⁶³Hiiremi Dzesui nipanateta, Nipanatemi dzube abi mina noi tatanga naateqi hee, Ohonga qaraqaranomaho pengata ana niike qasa hiire, Nii Ohongaho khata Kiristu ooni mae? ⁶⁴Hiiremi Dzesu noke hee, Oke nii

meeke hiire. Oonita Abiho Isaki anai ipita poro qere nameta peiteqa qusuho perettabita baahuma nike moorakoi. Oke ana meeke nike pobi hiire.

⁶⁵Hiiremi dzube abi mina noi noho noo nookami qaganomaho isaki naatemi noi sasa nomeke aima qohateta. Noi hee, Abirai noo qaganoma oke hiiremi napa gama nooketa naane quba paha isere abi teehe qirike eetaqu? ⁶⁶Oonita nike nookami ikanoma? Hiiremi nokoi hee, Baamu, noio baataho pobi oni.

⁶⁷Hiireqi nokoi noke sesero minake eeteqi teeteta, noho irita ekepusa eeteta ma boto nokome sepeiteqi noke burib-aroqe teeteta. ⁶⁸Nokoi hee, Oo nii Kiristu ooni kaqa. Oho qubake nanahota ape niike teete oke nii too abiho isakita hiibare.

PEETOROIQI DZESUKE RARAKU BIIDZAAMA NAATETA

(Mar 14:66-72; Ruk 22:56-62; Dzoh 18:15-18, 25-27)

⁶⁹⁻⁷⁰Dzesuke nokoi oonomake teetemi Peetoroqi paata kautu eetemi dzube abiho kokora atapa teei baaqi noke pobi hiireta, Nii Dzesu Garireaho nenama nipe oori. Hiiremi noi bai hiireta, Nii hiibike anai khoukhau oni.

⁷¹Hiireqi noi naga pata oke papahimi ota paha teei hee, Oe, Abirai Dzesu Nadzaretteho nenama nopoi oomi ana moori. ⁷²Hiiremi noi noo nomeke tatan-gaitareiqi Ohongaho dzapata hiireqi hee, Baamu abi oke ana ruumeni.

⁷³Oke hiiretahe gattiqa ipita qesa dzamonoke oota nokoi Peetoroqi torota qeemaqi hiireta. Maqoe, niho totoho oi Garirea habahonita oi ao khooba ni-ihoke paanaite. ⁷⁴Hiiremi noho humamutu peitemi noi hu ma hapa dzongobeteqi baru noo hiireta, Baamuni-pamu, abi oke ana teqaha gesina naatoraidzarani. Oiqi hiimi oionita nee un-gapa noo hiireta.

⁷⁵Noo hiireta oi Dzesu bosata hee, Nee ungapa noo hiiremi eseri naataa-make oomi nii ao naho bai hiiremi tapari naatakoi oihi hiiretake Peetoro qupadzomaqi sigita tuusuhiqi tti minake hiireta.

**NOKOI DZESUKE DZEIMA
PIRATOHO TOROTA BIRANATETA**

(Mar 15:1; Ruk 23:1-2; Dzoh 18:28-32; Apo 1:18-19)

27 Oonita iihai kharata dzube abi mimi ma Dzuta abi mimi qesa nokoi qupa teenaiteqi Dzesuke baataho pobiniqi hiireta. ²Oonita noke ekama suutoqi nokoi noke dzeima Pirato Romaho kiae minaho nagapata tuumata.

³Qate quba oke Dzutai gama moohimi noomaeho qupa khatai noke teetemi siriba tteutti noi bosata dzube abi ma abi mimiho botota aimata oke noi hairia-make burisi eeteqi hiireta, ⁴Maqoe, abi qidza rike ma pobi noke ana oberama geema mootomi eto noho dzuu naho irita taatainoho qubake ana oma erake burisi eete.

⁵Hiiremi nokoi hee, Eehe, oi niiho qubani. Hiiremi noi oma oke nokoho patita biireqi biirike papate tuumaqi mogetomata.

⁶Qate dzube abi mimi nokoi oma oke mooqi hee oi baataho ttumanita oke bamu sepeke paha maubata biidzaqu. ⁷⁻⁸Hiireqi nokoi oho tete saridzeqi ooma ttoka tteke mai eetemi oio dzore ma aabehe qura tupu naateta. Oke paha qapu tesutesuho ttokaniqi hiire qaatanihe paha oke hee, Kasu, dzuuho sobadzaniqi hiirorai.

⁹⁻¹⁰Oi too abi Dzeremia noi Ohongaho noo qeeteqi eraiqi hiireta, Isirae abi teehe ttuma siriba tteutti oke noko aimaqi ooma ttoka teeke mai eeteta. Oi Ohonga Sooparai hiiremi nokoi qapu tesutesuho ttoka mai eetetaiqi hiireta.

**PIRATOI DZESUKE TORONAITEMI
HEE, ANA ABI QIBANI HIIRETA**

(Mar 15:2-5; Ruk 23:3-5; Dzoh 18:33-38)

¹¹Qate Dzesuke nokoi ttoka soopara Piratoho dzagata mootomi noi noke toronaiteta. Noi hee, Nii Dzuta abiho abi qibani mae? ¹²Hiimi Dzesui hee, Nii meeke hiire.

Hiiremi dzube abi ma Dzutaho abi mimi nokoi noke qoma dzubobiromi noi te oho noo ipi hiibara.

**PIRATOKE SUQOBIREMI NOI DZESU
HAPAHAPANAITARE HIIRETA**

(Mar 15:6-15; Ruk 23:13-25; Dzoh 18:39-19:16)

¹³Oho qubake Pirato Dzesu pobi hiireta, Nokoi niike qomoqoma hiiremi nii nookorai mae? ¹⁴Hiiremi Dzesu ni-panatemi Pirato pairuru eeteta.

¹⁵Qate Romaho sutasuta nagata Dzuta abi gesaqesai qaatanihe Ingona dzuma minata Romaho ttoka sooparai suta-suta nokohota teeke saqoro qaata. ¹⁶Oi Dzuta abi nokoi teehe dzapa hiiremi noke saqoro qaata.

Oonita oho bodzata abi baisanoma teei sutasuta nagata oota, dzapa noho Baraba. ¹⁷Qate Dzuta abi mimi ma karai Piratoho dzagata ttutturata oomi noi nokoke qasa hiireta, Oonita nike dza eetemi anai Barabake saqobaquni mae eo Dzesu apeke Kiristu hiirorai noke saqobaqu?

¹⁸⁻¹⁹Oonihe Pirato oho totohota hiireta oi teehe bahe Piratoho ata noi noho samaqata habeseqi noo teeke Pirato moiteqi hee, Nooka, ana qupibake abiraho baku geemaqi moomi noi abi rike ma pobi oonita baku oi ana suqobiremi anai qogo noo niike pobi hiire. Eto nii noke qangaqitaino. Hiiremi Pirato nookaqi abi tupu ttirenoma nokoke ke-baitareiqi Barabaho noo bisata mootota, khooba oioni.

²⁰ Oonihe dzube abi mimi abike kosi-beteqi hee, Barabake noi saqobareiqi noke pobi hiibare. Ma noke hee, Dzesuke teetareiqi hiibare. ²¹ Hiiremi ttoka sooparai hee, Nike dza eetemi ana nopohota apeke saqobaqu? Hiimi nokoi hee, Barabake saqobare.

²² Hiiremi Piratoi hee, Oonihe anai Dzesu Kiristu hiirorai noke ana ikake eetaqu? Hiiremi noko garuruiqi hee, Noke hapahapanaitare. ²³ Hiiremi noi hee, Qate baura qanga apeke noi eetemi nike oke hiire?

²⁴ Hiiremi nokoi sokateqi hee, Ae, noke hapahapanaitare! Oke noko dza-ubama hiiremi Pirato moomi noko noho noo nookaama naatemi eto rasaki mina biranatainoiqi noi hee, Abirake moomi kahosaamanita nike noke quba eesubi oho kahosa eto naho irita peitainoqi hiireqi noi obata boto nomeke akobetemi oho mumure naateta.

²⁵ Oke eetemi abi tupu nokoi gama hee, Isanate oho kahosa nanaho irita peitare, ma biidza ma suuna nanahota peitare.

²⁶ Hiiremi Piratoi nokoho totho qusubateqi Barabake saqorota. Qate noi hiiremi qaa abi nokoi Dzesuke buri ma baroke gabeho biiremi Piratoi moomi isanatemi noi hiiremi qaa abi nokoi Dzesuke hapahapanaitareiqi mai eeteta.

QAA ABI NOKOI DZESUKE QEPUQEPU HIIRETA

(Mar 15:16-20; Dzoh 19:23)

²⁷ Mai eeteqi nokoi Dzesuke qaa nagata mootoqi nokoi gama noke rome biireta. ²⁸ Nokoi sasa nohoke kuimaqi noke abi qibaho qepuqepu hiireqi qaa abiho sasa topa noke dzaarota.

²⁹ Dzaaroqi nokoi guupa ponedza korabeteqi qiba nohota dzamotoqi saaro teeke noho botota mootoqi noho dzagata pomai kootoroqi hiireta, Oo, nii Dzuta

abiho abi qibanita dzoobe dzoobe! ³⁰ Hiireqi nokoi noho irita ekepusa eeteqi saaro aimaqi ooma noke qibata teeteta.

³¹ Oonita nokoi qepuqepu oke eete soubireqi sasa dzuunoma oke kuimaqi sasa nohoke noke dzaaroqi noke hapahapanaita qubake teteta dzeima tuumata.

NOKOI DZESUKE HAPAHAPAHAITETA

*(Mar 15:21-32; Ruk
23:26-43; Dzoh 19:17-27)*

³²⁻³³ Qate Dzesui hapahapa oke qere biidzare biita eetemi qaa abi nokoi Kureneo abi teeke pobi hiiremi noi hapahapa nohoke aimata, dzapa noho Siimo. Oke eete qaaramuti nokoi ttoka teeta biranateta oke hee, Gorigotta hiirorai oke paha hee qiba gottaniqi hiirorai.

³⁴ Oonita nokoi Dzesuke oba too bairanoma teeke moitemi etteimatanihe oho bai hiireta. ³⁵ Oonita noko ota noke hapahapanaiteqi ttoba ma sasa nohoho quba baabe biireta. ³⁶ Nokoi oke eete soubireqi noke bakena geemata.

³⁷ Qate nokoi ee sabinata qetaqeta teeke qeeteqi qiba suhe nohota oke suutota. Noo oi hee, ERAIO DZESU DZUTA ABIHO ABI QIBA OONIQI hiireta. ³⁸ Qate nokoi guume abi eserike oho qesa hapahapanaiteqi temuke pobi nohota upubiretani temuke mage neta upubireta.

³⁹ Oke eetemi abi tete kosoramu oona girodzomata nokoi qiba nokomeke baqebeteqi Dzesuke qanga hiireta. ⁴⁰ Nokoi hee, Iidzo, nii biirike rubengaitaqi qupi tapariho nakuta paha gootakoiqi hiirorai. Qate nii Ohongaho khata ooraiqako sama niime ingonaite isanate hapahapata quratareiqi hiireta.

⁴¹ Oonita Dzuta abi mimi nokoi dzube abi mimima gama noke qepuqepu hiireqi eraiqi hiireta, ⁴² Seke moo, qesake noi hoobire baaoraihe qidzoke sama nomeke hoobidzaqu. Qate noi

Isirae abiho qiba ooraiqako noi isanate quratemake napa noke qaupuitaridzoni.

⁴³Oi noi sama nomeke hee, Anai Ohongaho khataniqi hiiretanita noi Ohongake ai tataumami Ohongai noho dzasa eete ingonaitaquni mae? ⁴⁴Oiqi hiireta ma paha guume abi noho samaqata hapahapanaiteta nopoi paha oho qesa noke bisebise hiirota.

DZESUI BAATETA

(Mar 15:33-41; Ruk 23:44-49; Dzoh 19:28-30)

⁴⁵Qate ete bisa ma ttiri kiroko surena oho takurata haba oi gama qupi soorota. ⁴⁶Oonihe ttiri kirokota Dzesui totoho minama sokateqi hiireta, Ohonga name, Ohonga name, naane qubake nii anake gaubire oiqi hiireta. Oonihe Heboro noota oho totohoi Eri Eri rema sabakhat-tani oni.

⁴⁷Oke hiiremi qesa dzamonoke qooro oota nokoi oberama nookaqi hee, Noi too abi Eriaho quba hiire ooiqi hiireta. ⁴⁸Oho qubake teei ao hairiamake torouma tuumaqi besa bidzaga teeke oba too bairanomata suqobire saaro soramu biiremi noi muunareiqi dzoobire peiteta.

⁴⁹Oonihe qesai hee, Oke qaate hapa moohima Eria baabaquni mae baamu. ⁵⁰Oonita Dzesui paha sokata minake eeteqi suma khapere eetemi gisi tuumata.

⁵¹Gisi tuumami qaheuba biiriho nakuta ttoba hahari asuasui oi pei neta sohoroqi pisisi eetemi poro ttangaho suruho paana naateta. Paana naatemi ttoka rubabeta minake eetemi oma qesai huhunatateta.

⁵²Ma qura tuputa kose qesai takobami qesa baate oota nokoi eehaha naate qoridzeqi biranateta. ⁵³Nokoi meusa nagapa Dzerusaremuta peitemi abi samane noko ke moo gesina naateta.

⁵⁴Oonita qaaho pobipobi noi qesamane nomema ota bakena geema oota nokoi tuumu ma quba samane oke mooqi atti minanipamuke eeteqi noi eraiqi hiireta, Meenipamu Dzesuio Ohongaho khataniqi hiireta.

⁵⁵Qate Garirea habaho paimane qesai Dzesuke kokora eetaireiqi noke ihaqi Dzerusaremuta baata nokoi sererahuke qooroqi mooqota. ⁵⁶Nokohota Maria Magattaraho nenai oota ma Maria Dzesu ma Dzakopo ma Dzosepe nokoho pai oota ma Dzebetteho khameto Dzakopo ma Dzohane nopoho pai oho qesa nokoma gama oota.

NOKOI DZESUHO KEBAKE OMA NAGATA MOOTO PUI SIIRETA

(Mar 15:42-47; Ruk 23:50-55; Dzoh 19:38-42)

⁵⁷Oonita sure mootomi Dzosepe Ari-matteo nagapa nena noi abi dzapa pobinomanihe qupa nometa noi paha Dzesuho tumakhata. ⁵⁸Oonita noi baaqi Piratoho torota Dzesuho keba quba qasa hiireta. Hiiremi noi nookami isanatem noi hapahapata qeemata.

⁵⁹Qeemaqi Dzosepe noi ttoba khabanoma sasari aimaqi ooma keba nohoke sengibete qegorota. ⁶⁰Sengibeteqi oke aimaqi oma naga nome quba kaibetemi ootaho nakuta mootoqi oma sarara hohonga oke burisi eeteqi tete siireqi papateta.

⁶¹Papahimi Maria Magattaraho nena ma Maria temu nopoi tupidza tota qita oma naga oke mooqota.

⁶²Qate dzuma bosabosa oi bamu naatemi iihai mootomi Pariseo ma dzube abi mimi nokoi Piratoho torota ttutturateqi Hiireta, ⁶³Soopara naname, abi ikoikonoma Dzesu noi baataamake ooqi hee, Ana baatemake qupi tapari naatemi ana qoridzakoiqi hiireta.

⁶⁴Oonita nii hiiremi qaa abi nokoi tuuma oma naga oke simeri bittiteqa bak-

ena geema qaama qupi tapari naatemake isanatakoi. Oi eto tumakhameto nokoi seike baaqi keba oke aimaqi abike ikobeteqi hee, Dzesui baata neta qoridze ooraiqa hiiremi ikoiko ma oera noo nohoi eto minanipamu naataino.

⁶⁵Oke hiiremi Piratoi hee, Isanate, qaa abi nokoi nikeho botota ooraita nike hiire teena oke eetare. ⁶⁶Hiiremi nokoi tuumaqi simerima tete oke siireqi qaa abi mootomi bakena geema oota.

**DZESUI PAHA EEHAHA
NAATETA UUBUBUU**

*(Mar 16:1-10; Ruk
24:1-10; Dzoh 20:1-18)*

28 Qate Ingona dzuma mina oi gama baamu naatemi oho iihai mootomi Maria Magattaraho nena ma Maria temu nopoi oma naga oke moorare baata. ²Baahumi ttoka paha rubabeta minake eetemi qusu neta Ohonga Sooparaho angero teei qurateqi teteta biranate oma sarara oke ai burisi eetemi papatemi angero noi ota habeseta.

³Qate birabira nohoio baibai aimoraiho isakita oomi sasa nohoi khaba khabarinipamu ooni. ⁴Qate qaa abi oona bakena geema oota atti nokoke suqobiremi nokoi baataho isaki naateta.

⁵Qate angero noi paimane nopoke pobi hiireta, Eto atti eetaino. Nokoi Dzesuke hapahapahaitemi nipe keba nohoho qirike eetoraihe noi teqaha erata ooraidzara. ⁶Noi aoke qoridze eehaha naate ooraita baaqa noi meeqorihote take mooro. Oi baamu.

⁷Oonita nipe ao hairiamake qeemaqa tumakhameto nohoke pobi hiireqa hee, Dzesui aoke baata neta qoridzeqi eehahake oorai. Noi bosata hee, Ana nikeho bosa qooroqi Garirea habaho isakita

nike dzeima qarakoiqi hiiretake qupadzomaqi tuumaqa noke ota moorare. Oi ana ao noo oke nipe pobi hiire oonita tuumare.

⁸Hiiremi nopoho qupa tukubami nopo atti uboubo eeteqi hairiamake torouma tuumaqi tumakhameto nohoke oho pobi hiibare qupadzomata. ⁹Oonihe Dzesui nopoho bisata biranateqi dzoobe hiireta. Hiiremi nopoi pomai kotooroqi oko nohoke gimutta eeteqi noho hasama gegema hiireta.

**QAA ABI MA DZUTA ABI
MIMIHO IKOIKO BAMENOMA**

¹⁰Oke eetemi Dzesui nopoke pobi hiireta, Eto atti eetainohe tuuma qesamane nahoke pobi hiireqa hee, Nike Garirea habata naamaeke moorareihi hiibare. Oke hiiremi nopo tuumata.

¹¹Tuumami qaa abi ota bakena geemota nokohota qesai ao Dzerusaremuta tuumaqi dzube abi mimiho torota oho isere gama pobi hiire soubireta. ¹²⁻¹³Oho qubake nokoi sinasina tupuho abi mimima gama ttutturrateqi nokoho quba ttumattutuiteta.

Ttuttuiteqi oke qaa abike moiteqi eraiqi hiireta, Nike abi pobi hiireqa hee, Nanai bakena geema oorihene nanahone nese sidzobetemi tumakhameto nokoi seike saubepota baa keba nohoke guume eete aima tuumeiqa hiibare. ¹⁴Qate ttoka soopara Pirato oho pobi nookaquko nanai noke ke baitakoita nike eto noho attike eetaino.

¹⁵Oke hiiremi qaa abi nokoho sinasina nookaqi ttuma oke aimaqi nokoho noo qusubateqi abike ikobeteta. Ikoebetemi Dzuta abi minarai nookami tumakhameto nokoi nokoke ikobetetaho isaki naateta.

**DZESU KIRISTU QARUHO MAIKHATA
NOKO MA NAPAKE DZOOBIRORAI**

*(Mar 16:14-18; Ruk
24:36-49; Dzoh 20:19-23)*

¹⁶Qate tumakhameto erebeni nokoi Garirea habata tuumaqi tora Dzesui hiiretata biranateta. ¹⁷Biranateqi nokoi noke mooqi noho hasama gegema hiiretahe qesai qupa hou peu eeteta.

¹⁸Oonita qesai hou peu eetemi Dzesui baaqi nokoke eepa moiteqi hiireta, Ohongai anake qusu ma ttoka minaraho

Soopara upubiremi ana noorake nike pobi hiire.

¹⁹Nike tuumaqa abi noo samane nokoke bapopototoqi nokoke Mai ma Khata ma Qaheuba Sumasaho dzapata asinaiteqa soobare. ²⁰Noo samane ana nike banaite qaabi oke noko gama banaitemi qusubaita soubidzare.

Oonihe nikeqe bahe ana nikema napai qesa gainene eete baura eetoraqu oke nike moorakoi. Eete qaamake bodzai baamu naatakoi. Oiqi Dzesu hiireta.
Anaio Rebi Matteo

MAREKOHO ISERE QIDZA

Dzohane Mareko
Roma, Itaria
Tii 62 mae
Raaba Abi Samane
Roma Ma Haba Qesa

DZOHANE ABI OBAMA SOOROQI DZESUHO QAMODZAMODZA EETETA

(*Mat 3:1-12; Ruk 3:1-9,
15-17; Dzoh 1:19-28*)

1 Dzoobe Dzairamane:
Dzesu Kiristuho sinabidza khooba erani.

²Dzesea ma too abiho neta qeeteta sinabidza oi hee, Nookare. Anai garu abi nameke khata niiho bosata dzoobiremi tuumaqi noi niiho tete roibetakoi. ³Noho noo totoho haba habanata sokate hiireqi hee, Sooparaho tete minake roibeteqi oko tete nohoke pobitareiqi hiibakoiqi hiireta.

⁴Oiqi qeetetaho mee era, oi Dzohane sobasoba maikhata noi haba habanata biranate sinabidza hiireqi hee, Abi qupa burisi eete sobasoba oba saridzemi Ohonga nokoho kahosa dzamutareiqi hiireta. ⁵Hiiremi, Dzutea haba nena ma Dzerusaremu abi nokoi gama susupu noho toro Dzutani obata biranateqi kahosa nokomeke hiire paanaitemi noi nokoke obama soorota.

⁶Qate, Dzohanei ttoba kamere silhu suuto qaaqi guru ma here oba muuna qaata.

⁷Ma noi Dzesuho qaamodzamodza hiireta, Teei naho ipina baaqorai noho isaki nahoke suqobiroraita ana subate oko sasa nohoho ekake saqobaquho isaki baamu. ⁸Anai nike obama sooromi ooraihe, noi nikeke Qaheuba Sumasama soobakoi. Oiqi hiireta.

DZOHANEI DZESUKE OBAMA SOOROTA

(*Mat 3:13-17; Ruk 3:21-22*)

⁹Oho bodzata Dzesui Garirea habaho nagapa Nadzarette oke qaateqi Dzutani obata baami Dzohane noko obama soorota. ¹⁰Sooroqi noi oba neta peite moohimi qusu papahimi Sumasai qusubibiho qesa qurate Dzesuho irita biranateta. ¹¹Biranatemi qusu neta totoho teei hee, Qeseba khata name, anai niiho nookami bagenomani. Oiqi hiireta.

DZESUI SAATAHO TORONA ARABIRETA

(*Mat 4:1-11; Ruk 4:1-13*)

¹²⁻¹³Hiiremi Sumasai Dzesuke qooro teetemi noi haba habanata tuumaqi haba ota kabira idzahubama oomi Saatai noke qupi 40 oho isakita toronaite ootanihe angeroi noho kokora eetomi noi te peperatara.

DZESU GARIREA HABATA BAURA NOME SOHOROTA

(*Mat 4:12-17; Ruk 4:14-15*)

¹⁴Qateqa, Herotei Dzohaneke suta-sutata mootomi Dzesui Garirea habata biranateqi Ohongaho sinabidza hiireqi hee, ¹⁵Bodza ao bamu naatemi Ohongai pobi nomeke mai eesubi. Oonita nike qupa burisi eeteqi sinabidza nooka hiisi eetare. Dzesu oke hiire hiireke tuumata.

DZESU KHA APIAPIHO KIRA HIIRETA

(*Mat 4:18-22*)

¹⁶Ma Dzesui Garirea oba ttuuke girod-zomaqi moomi khaa apiapi Siimo ma noma noho Atereo nopoi obata dzupuke mootota. ¹⁷Mootomi Dzesu nopo pobi hiireta, Anai nipeke banaitemi nipe abi apiapi naatakoi, oonita baa ana iihare.

¹⁸ Hiimi nopo ao dzupuke qaateqi noke iihata.

¹⁹ Iihami Dzesui qeemaqi moomi Dzakopo, oi Dzebeteoho khata ma Dzo-hane noma noho, nopoi sisimata dzupu uusari eetota. ²⁰ Eetomi noi nopoho kira hiireta. Oonita Dzebeteo mai nopohoi kokora abima sisimita oomi nopoi nokoke qaateqi Dzesuke iihata.

**DZESU SONGENA TEEKE
IIHAMI TUUMATA**

(Ruk 4:31-37)

²¹ Oonita tumakhameto agiagi nokoi Dzesuma noko Kapanao nagapata biranateta. Biranatemi dzuma naatemi, noi guhu dzuubaqi abi banaitemi nokoi noho noo qubake hasaqu eeteta. ²² Oi noi teqaha qetaqeta abiho isaki gattiqata hiibaranihe, maikhatai toobauma hiiroraiho isakita noi nokoke banaiteta.

²³ Qate guhu nokohota abi songenanoma teei ooqi, areare hiireqi hiireta, ²⁴ Idze Dzesu Nadzaretteho nena, nii Ohongaho Qaheubananike ana gesinanita nii nanake ikabetaqu? Songena nanake nii ngausa eetare baaorai mae?

²⁵ Hiiremi Dzesui noke qamuni hiireqi hiireta, Nii too pati suutoqa abi oke qaate papatare. ²⁶ Hiiremi, songenai abi oke aima pirupara eete sokata minake eeteqi noke qaate tuumata.

²⁷ Tuumami abi guhuna oota nokoi gama roqobeteta. Nokoi qiri eeteqi, qesa qasa hiireta, Idze, oho tete ikanoma? Dzesui maikhataho isakita hiiremi songena ao noho noo qusubaitorai. Oi tete qidzanipamu!

²⁸ O hiiremi, ango hairiamake dzapa pobi nohoi Garirea haba gegebete soubireta.

**PEETOROHO MOTAMIKE
DZESU QIDZAITETA**

(Mat 8:14-15; Ruk 4:38-39)

²⁹ Qate Dzesui guhuta biranateqi, noi Dzakopo ma Dzohanema noko Siimo ma Atereoho nagata peiteta.

³⁰ Oonihe Siimoho motami humamutu minake eete meeqomi nokoi oho pobi hairiamake Dzesui pobi hiireta. ³¹ Hiiremi, noi qeemaqi noke botota aima tukuma qoridzemi, humamutu noke qaateta. Qaatemi motami noi nokoho kokora eeteta.

DZESUI ABI SAMANEKE QIDZAITETA

(Mat 8:16-17; Ruk 4:40-41)

³² Qate ete biiremi sure moosohimi, qesai abi heme ma songenanoma samane noho torota dzeima baata. ³³ Baami nagapa mina oho abi gama susupu naga patita ttutturateta.

³⁴ Ttutturatemi Dzesui khetedza maina painanoma qidzaiteqi, songena samaneke iihata. Oonihe, songenai noke gesina naatemi noi nokoke qamuni hiireta.

**DZESU GARIREA HABA OGAMAQI
SINABIDZA HIIRETA**

(Ruk 4:42-44)

³⁵⁻³⁶ Qupibake Dzesu qoridzeqi iihai kharata qeba neta tuumaqi ota pupu hiiremi Siimo ma qesamane noho nokoi noho qiri minake eeteta.

³⁷ Oonita saridzeqi nokoi noke pobi hiireta, Abi samane niiho qirike eetorai. ³⁸ Hiiremi noi hee, Oonihe, nagapa qesa dzamoqana oorai, napa ota tuumaqa ana paha nokoho toro sinabidza hiibakoi. Ooqaho qubake ana biranate oorai, oiqi hiireta.

³⁹ Oonita noi Garirea haba ogama soubireqi guhu samane nokohota sinabidza hiireqi songena iiha qaata.

**DZESU ABI POTTOMUNOMA
TEEKE QIDZAITETA**

(Mat 8:1-4; Ruk 5:12-16)

⁴⁰Qateqa, abi pottomunoma teei Dzesuho torota biranate pomai kotooroqi dzauri hiireta, Nii anake qidzaitaquo isaki ooraihe, oke niiho dza hiibaqu mae bamu? ⁴¹Hiiremi noi dzaubarike misi teeteqi boto nomeke dzoobire noke hesate hiireta, Ana isanate dza eete, oonita qidzanatare. ⁴²Hiimi pottomu ao noke qaatemu qidzanateta.

⁴³⁻⁴⁵Qate Dzesu abi oke dzoobireqi qogo minake hiireta, Nookare, erahoke nii eto abi pobi hiibainonipamu. Oonihe, nii tuuma sama niimeke dzube abi bainaiteqi sama niihoi qidzanate oho kiridza eetare. Oke Mose hiiretanita nii oke eetemake ota khooba paana naatakoi.

Oiqi hiireta, oonihe abi oi biranateqi baruna hosohosoma oho noo hiire paanaite soubiremi Dzesui oho quba nagapa mina teehe otoa patita peitare bitta eeteqi qeba neta oota. Oomi abi samane haba totaqa ma totaquina nokoi noho torota biranateta.

**DZESU ABI SAROSARONOMA
TEEKE QIDZAITETA**

(Mat 9:1-8; Ruk 5:17-26)

2Ipita Dzesui burisi eeteqi Kapanao nagapata biranate naga peite oomi abi oho pobi hiiremi nookata. ²Nookaqa abi samane ttutturati pui siiremi naga patita teka bamu naatemu noi oho isakita nokoke sinabidza hiireta.

³Ma abi eserisa eseri abi sarosaronoma teeke kahoba eete Dzesuho toro biranateta. ⁴Oonihe abi tupu minai oomi noko noho dzagata biranatare hou eeteqi, Dzesu oota neta noko naga sigumaqi abi sarosaronoma paraiho heeta meeqoota oke noko aima qurateta.

⁵Oonita Dzesui ai tataumaho bedz-
abedza nokohoke moo qupadzomaqi
abi sarosaronomake pobi hiireta, Khata
name, ana kahosa niihoke dзамute.

⁶Hiiremi qeteqeta abi qesai ota
habeseqi qupa nokometa eraiqi qupad-
zomata, ⁷Naane quba noi oonomake
hiire? Noo oi qaganomanipamu. Apeho
torota kahosa dzaamutaquo isaki
oorai? Baamuhe, Ohonga teena.

⁸Hiiremi nokoi oonomake qupad-
zomatake Dzesu ao qupa nometa gesina
naate nokoke pobi hiireta, Naane quba
nike qupa nikemeta quba oonomake
qupadzohibi? ⁹Abi sarosaronomake noo
apeke pobi hiiremi adzahaha naataqu?
Anai hee, Kahosa niihoke dзамuteiqi
hiibaqu oni mae hee, Parai niimeke
aimaqa qoro tuumareiqi hiibaqu?

¹⁰Oonita anai Abiho Isaki ooqi
ttokata kahosake dzaamutaquo isaki
ooraike nike gesina naata qubake ana
abi sarosaronomake pobi hiireqa hee,
¹¹Qoridze parai niimeke aimaqa naga
niimeta tuumare, oke ana niike pobi
hiire.

¹²Hiimi noi qoridzeqi hairiamake
qepe asuasu nomeke qere biire nokoho
pengata qeemaqi paata biranateta. Bi-
ranatemi nokoi gamaqa pairuru eeteqi
Ohongaho hasa hiireqi hee, Ae! Quba
oonomake napai teqaha moo qaararani,
oiqi hiireta.

**DZESUI TTAGETTI APIAPI MA ABI
KAHOSANOMAHO QUBA HIIRETA**

(Mat 9:9-13; Ruk 5:27-32)

¹³Dzesu paha oba ttuuhoo pati sigita bi-
ranatemi abi tupu noho toro biranatemi
noi noko ota banaiteta. ¹⁴Ipita noi soso-
maqi moomi Rebi, Arapeoho khata noi
ttagetti nagata habese baura eetomi noi
noke pobi hiireta, Nii ana iihare. Hiiremi
noi qoridze quba oke pekha eete noke
iihata.

¹⁵Ma bodza teeta Dzesui naga nometa patta muunomi ttagetti apiapi ma kahosa abi ma tumakhameto noho noko gama noho toro habese oota, oi abi maina paina noke iiha qaata.

¹⁶Qate Pariseoho qetaqeta abi nokoi moohimi, noi ttagetti apiapi abi ma kahosa abima patta muunoomi nokoi tumakhameto nohoke qasa hiireta, Noi naane quba ttagetti apiapi ma kahosa abima muunorai? ¹⁷Hiiremi Dzesu oke nookaqi noko pobi hiireta, Sama rikenoma nokoi ttottaho quba hiibaamanihe, khettedzanomai hiirorai. Oho qesa anai teqaha abi pobiho quba baabaranihe, kahosa abiho quba baaqorai. Oiqi hiireta.

**DZESUI HUTINGI MEEHO
TETE NOKO BANAITETA**

(Mat 9:14-17; Ruk 5:33-39)

¹⁸Qate Dzohaneho tumakhameto ma Pariseoho nokoi hutingi naatomi abi qesai baaqi Dzesu qasa hiireta, Dzohaneho tumakhameto ma Pariseoho tumakhameto nokoi gama hutingi naatemi niiho ikake eeteqi hutingi naataamani?

¹⁹Hiiremi, Dzesui noko qahura noota pobi hiireta, Teei ata naasuhimi noho qesamane noho torota ooqa ikanomake eeteqi nokoi hutingi naataqu? Bamu! Ata naataqu abi noi nokoho toro oomi qidzoke noko hutingi naataqu. ²⁰Anai ata naataqu abiho qesa oonita ipita anai nokoho neta bamu naatemake nokoi isanate hutingi naatakoi. Baata nomehoke hiireqi oke Dzesu hiireta.

**ABIHO QUPA AGOBA MA
SINABIDZA USAQEHO QAHURA**

(Mat 9:16-17; Ruk 5:36-39)

²¹Dzesui noo nomehoke hiireqi erake hiireta, Teei ttoba koko usaqeke ttoba qosanata mooto hiibotaamani. Oke no eetaquko, ttoba kokoi qosanake dzeimami uhubami, pui minanatakoi.

²²Paha teei bai oba usaqeke nuupu agobata uqumaamani. Oke noi eetaquko, bai oba oi nuupuke qausu qohateqa bai oba ma nuupu esese qanganatakoi. Bai oba usaqe (oi sinabidza) oi nuupu usaqe (oi qupa usaqe) oho quba isanatakoi hiireta.

**DZESU DZUMAHO SOOPARAI
PARISEOHO QUPA POBITETA**

(Mat 12:1-8; Ruk 6:1-5)

²³Qate Dzutaho dzuma teeta Dzesu sepora dzoo bisata tuusumi tumakhameto nohoi oho mee rumutota. ²⁴Rumuhimi Pariseo nokoi Dzesuke pobi hiireta, Nii moo, dzuma bodzata quba qaganoma oke noko naane quba eetorai?

²⁵Hiimi noi noko pobi hiireta, Ae! Tabiti qesamane nomema oomi patta bamu naatemi nokoho ttidza saa eetemi noko eetetaho noo nike isaitaamani kaqa. ²⁶Oi Abiatta dzube abi mina qaata bodzata Tabitiho ttidza uhubami noi Ohongaho nagata peiteqi moomi dzobadzoba Ohongaho dzagana mooto qaata oke dzube abi keke muuna qaata oi oota. Oonihe oke Tatibi noomae aima qesamane nome moiteqi noko gama muunami te kahosa naatara.

²⁷Hiireqi Dzesui noko pobi hiireta, Ohongai te abike dzumaho quba mootaranihe dzumai abike kokora eetareiqi noi dzuma mootota. ²⁸Oonita nike moomi Abiho Isaki anai paha dzumaho Sooparanita tumakhameto eesubi oke eto bai hiibaino.

**DZESU DZUMATA ABI BOTO
ATIMANOMAHO BOTO KORABETETA**

(Mat 12:9-14; Ruk 6:6-11)

3 Dzesu paha guhu dzuubami abi boto atimanoma teei ota oomi qesai ²Dzesuke qomaqoma hiiba quba nese dzoobireqi hee, Dzesui noke dzumata korabetaqu, mae bamu? Ooiqi hiire mooqota.

³Mooqomi noi abi boto atimanomake pobi hiireta, Nii bisa qaputa qoobare. ⁴Hiireqi noi abi sigina qasa hiireta, Dzumata baura apeke eetaquho qaga oorai? Oi quba qidzake eetaqu, oni mae quba qangake eetaqu? Eo, abiho qaraqarake ingonaitaqu, oni mae abike teete baataqu? Hiiremi nokoi nipanateta.

⁵Nipanatemi Dzesui dzauba irita nesema asabiremi qupa tatanga nokohoho quba tidza noho qanganatemi noi abi noke pobi hiireta, Boto niimeke tataitare. Hiiremi noi oke tataitemi boto nohoi ao pobirateta. ⁶Pobiratemi Pariseo nokoi biranate tuumaqi Heroteho nenama teena naate nokoi ikanomake eeteqi Dzesuke ngausa eetaqu oho gunu ma naru hiireta.

DZESU SISIMATA PEITE NOO HIIRETA

⁷Qate Dzesui tumakhameto nomema isaqiqata qaheubata, paha ipita oba ttuuqata biranateta. Biranatemi Garirea nena ma Dzutea ma Dzerusaremu nena, ⁸ma Itumea ma Dzutani oba qee nena ma Tiro ma Sitona nena, nokoi quba samane noi eete qaataho pobi nookaqi gairanipamu noho torota biranateta.

⁹⁻¹⁰Oonita abi samaneke noi qidzaitemi hemenoma samane noke hesatare beedzae eeteta. Eetemi abi tupu minanipamu oomi noko eto noke qiruqiru bidzainoho quba Dzesui tumakhameto nomeke hee, Sisima teeke roibetareiqi pobi hiiremi noko qusubaitemi noi ota peiteta.

¹¹Qate songenanoma noko Dzesuke moohiqi dzaga nohota gaipori kotooro areare hiireqi hiireta, Idze! Nii Ohongaho Khatani. ¹²Hiiremi noko eto abike noho pobi hiibainoho qogo noo minake noi hiireta.

DZESU TUMAKHAMETO TUEREBE NOKOKE ASATETA

(Mat 10:1-4; Ruk 6:12-16)

¹³Ipita Dzesue torata peite noomae gesaho dzake eete nokoho kira hiiremi biranateta. ¹⁴⁻¹⁶Biranatemi noi abi 12 uhutota. Oi nokoi noho torota qaamake noi noko dzoobiremi sinabidza hiireqa songena iiharota, oho quba noi nokoke uhutota.

Qate noi Siimoho dzapake Peetoro (oi Biriki) oiqi hiireta. ¹⁷Ma Dzebeteoho khameto Dzakopo ma noma Dzohane nopoho dzapake noi Boanega (Paraho isaki) ooniqi hiireta. ¹⁸Attereo ma Piripi ma Battoromeo ma Matteo ma Ttoma ma Dzakopo Arapeoho khata, ma Ttateo, ma Siimo

¹⁹⁻²¹Kana habaho nena, ma Dzuta Khariotta nena (ikai ipita Dzesuke geema mootota). Nokoke Dzesu uhutota.

QESAI DZESUHO BAURAKE HEE, IIBADZAHONIQUI HIIRETA

(Mat 12:24-32; Ruk 11:14-23; 12:10)

Qate Dzesu naga teeta peitemi abi tupu paha ttutturatemi nokoi oho quba patta muunare bitta eetemi qesamane nohoi oho pobi nookaqi noke qaanatare qeemaqi hiireta, Noi ao ababarake naate oorai.

²²Hiiremi qeteqeta abi qesai Dzerusaremu neta qurateqi oberama hiireqi hee, Songenaho qibai noho irita ooraimi noi oho beedzaeta songena samaneke iihorai. ²³Hiiremi Dzesui nokoho quba hiireqi qahura noota nokoke qasa hiireta, Ikanomake eeteqi Saatai Saatake ihaqu? Baamu.

²⁴Nookare, Haba teehe abi tupu nokoi qesa hu ma koridza biidzaquko, bamu naatakoi. ²⁵Ma quni ma mani tee nokoi qesa koridza biidzaquko, oi paha bamu naatakoi. ²⁶Oho qesa Saatai

sama nomeho ibo eete beedzae nomeke geemapuko noi bamu oorairorihe, ao bamu naatarota.

²⁷Oonihe, Dzesui Saataho beedzae ao suqobireta oho quba noi hee, Teei bamu sepeke abi qanomaho nagata peiteqi quruma nohoke saqobaquhe bosata noke suutoqake isanate pobi nohoke saqoromi eehaha naatakoi.

²⁸Oonita ana bamu nike ikobetaqu. Abi kahosa maina paina saridzaqu ma noo qanga qesaqesa hiibaqu oke gama dzamutaquho isaki oorai. ²⁹Oonihe, teei oonomake Qaheuba Sumasaho baura qanga hiibaqu oke Ohongai bamu dzamutaquhe kahosa oi noho torota qaarakoi.

³⁰Hiireta oi teehe quba bahe, qesai oberama hee, Songena teei Dzesuho irita ooraiqi hiireta.

DZESU OKO MA BOTO QUSUNA NOME PAANAITETA

(Mat 12:46-50; Ruk 8:19-21)

³¹Qateqa, Dzesuho pai gotta ma nomamane noho nokoi baaqi paata qooro too dzoobireqi noho kira hiireta. ³²Hiiremi, abi samane habese noke rome bire ooqi hiireta, Pai gotta ma nomamane dzabamane niihoi paata qooroqi niiho haba mooqorai.

³³Hiiremi noi hiireta, Naho pai ma nomamanei apeneni? ³⁴⁻³⁵Hiireqi noke rome biirota nokoke noi moo qeraqera eete hiireta, Ohongaho dzake ape qusubaitorai noio naho noma ma dzaba ma pai, oonita nikemae naho pai ma nomamane dzabamaneho isaki.

GOTTARA BABABA EETAQU ABIHO QAHURAKE DZESU HIIRETA

(Mat 13:1-9; Ruk 8:4-8)

4 Dzesui paha oba ttuuho samaqata bosaho eete abi banaitemi noko samaneni pamu noke sengibetetaho quba noi sisimata peiteqi oho nakuta

habese oba heeta oota. Oomi abi quba mina nokoi gama igasata habeseqi oba pouqata soubireta. ²Qate noi qahura noota noo samaneke nokoke pobi hiireta.

³Hiireqi noi hee, Nookare, Bababa eetaqu abi teei bababa eetare biranateta. ⁴Biranate bababa eesuhimi goottara qesai tete sigiqata taatemi nee biranate oke muuna bamuiteta.

⁵Ma qesai oma quhirata taasui suuna eetetahe, ttoka obero oomi ete peite moomi, ⁶bubuso naatemi noho orotu bamu naatemi ngorubateta. ⁷Ma gottara qesai baa bisata taatemi baa pei kharanate pesunaitemi goomaama naateta.

⁸Qate gottara qesai ttoka bibinomata taate suna eeteqi qesai 30, qesai 60, qesai 100 oho isakita gairai goomata. ⁹Hiireqi noi hee, Tomanomai nookare ooiqi hiireta.

DZESUHO QAHURA NOOI BASESANOMAKE SAHASAHA MOITE QAATE

(Mat 13:10-17; Ruk 8:9-10)

¹⁰Noko noke qaasumi noi qesa Tuerebema noko ooqi nokoi noke qahura oho qasa hiireta.

¹¹Hiiremi noi noko pobi hiireta, Ohongaho pobi oho noo rurunake nikeho quba paanaitaridzoni. Oonihe sasana oorai nokoho quba oke gama qahura noota keke hiiremi oorai. ¹²Oi qetaqetai hee, Kahosa nokohoke Ohonga dzamutainoho quba nokoi pupa burisi eetaama naateqi nesema mooqi moo pobitaama, ma tomama nookaqi nooka pobitaamani. Oiqi qeetemi ooraiqi Dzesu hiireta.

BABABA EETAQU ABIHO QAHURA OHO KHOOBA DZESU HIIRETA

(Mat 13:18-23; Ruk 8:11-15)

¹³Noi hee, Qahura noo erake nike ruume naate mae? Oonita niike

ikanomake eeteqi qahura noo qesaqesa qupadzomaqu?

¹⁴Bababa eetaqu abi noi sinabidza nooke bababa eetorai. ¹⁵Noo oke tete sigiqata bababa eesumi, qesai ota ooqi nookahimi Saatai hairiamake baaqi noo nokoho torota bababa eetoraike karabetorai.

¹⁶Oho qesa oma quhirata bababa eesumi nokoi noo oke nookaqi ttidza qidza eeteqi aimorai. ¹⁷Oonihe, nokoho nakuta orotu ooraama naatemi nokoi bodza hoteqata oomi sinabidza nooho quba kaiponi mae uuba ma sakaba biranatemi nokoi ao taatorai.

¹⁸Ma qesa baa bisata bababa eesumi nokoi noo oke nookorai. ¹⁹Oonihe, ttokaho iiha ma dzoobidza, ma qurumaho ikoiko ma quba qesaho qeraqera oi gama ota peiteqi sinabidza nooke pesunaitemi noo oi meeama naatorai.

²⁰Qate qesa ttoka bibinomata bababa eetemi, noko noo oke qupata mootomi qesa 30 qesa 60, qesa paha 100 oho isakita mee goomorai. Oiqi hiireta.

QAHURA OI DZONGI QEEREMI BAIBUDZAQUHO ISAKI ONI

(Ruk 8:16-18)

²¹Ma noi noko pobi hiireta, Abi dzongi aima baa oke bamu qapuma uhesabaqu, mae meramera pesuta mootaqu, baamu. ²²⁻²³Noi isanate oke qohare heeta mootakoi. Oonita quba dzukuna oi gama paana naataquho isaki, ma quba dzahedzahena oi gama paana naataquho isaki oni. Tomanomai nookare!

²⁴⁻²⁵Hiireqi noi eraiqi hiireta, Quba nike nookaqu oke korabete nookare, Oi nike nooka beedzae eetoraiho isakita mee saridzakoi. Sarihimake nikeke paha moitakoi oi teehe torota isaki baura eesuma Ohongai paha qesa noke

moitakoi. Qate teehe neta oho isaki bamu naatemi oke paha noho neta karabetakoi. Oiqi hiireta.

SINABIDZA OI NOOMAE MEE EETORAIHO QAHURA

²⁶Hiireqi noi paha erake hiireta, Nebe teeta Ohongaho pobi erake eete oorai. Abi teei goottara qesa ttokata bababa eeteqa qupibake meeqa etebake qoridzakoi.

²⁷Oonihe, gottara suuna eete bitotorai oho teteke noi ruumeni. ²⁸Oi ttoka nomae beedzae moitemi mee eetorai. Bosata suuna biranatemi quhisa ota takobami oho nakuta mee goomorai. ²⁹Qate, mee ba naatemake rumutaquho bodzata abi oi oho dzube mootakoi.

OHONGAHO POBI OI BENARA BITOTORAIHO QESANI

(Mat 13:31-32; Ruk 13:18-19)

³⁰Dzesui hiireta, Ohongaho pobi oke napai quba apeho tomidzata mootaqu? Mae qahura noo apeta hiiremi isanataqu?

³¹Oi pobidzo benarai benara minaraho neta gattinqanita abi oke ttokata aubotaquho isaki. ³²Aubotomi oi peiteqi kuna minarake riiteqi goha dzoobiremi mina naatemi nee ota sumudzatorai. Oho isakita sinabidza gattiqai minanate abi kokora eetakoi.

DZESU QAHURA NOOTA ABI SINABIDZA HIIRE QAATA

(Mat 13:34-35)

³³Oonita nokanoka nokohoho isakita noi sinabidzake qahura noo samaneta mootoqi abi minarake pobi hiire qaaqi teqaha qahura nooamake noko pobi hiire qaarara. ³⁴Oonihe, noi qaheubaqata tumakhameto nomeke oho khooba gama hiire paanaite qaata.

**DZESU HIIREMI
BAPAMU KEBARATETA**

(Mat 8:23-27; Ruk 8:22-25)

³⁵Qate oho surenake noi noko pobi hiireta, Napamae oba ttuuho totaqita qeemare. ³⁶Hiireqi noko abi tupu oke aipo biire noi ao sisima nakuta oomi noko paha ota peite noma noko tuusumi sisima qesai paha nokoma gama tuumata.

³⁷Tuusuhimi bapamu mina teei tooromi pouma sisima nakuta quura hee eetare eeteta. ³⁸Qate noi sisima ipita bosaquire heeta meeqomi nokoi noke tukutoqi pobi hiireta, Banaita, napai dzaetare boohibita nii bamu oho atti eetaqu?

³⁹Hiiremi noi tukubaqi uta qamuni hiireqi oba ttuu pobi hiireta, Nipanate, kebaratare. Hiiremi uta bamu naasumi oba kebaratanipamuke eeteta. ⁴⁰Eetemi noi erake noko pobi hiireta, Nike naane quba atti eete? ⁴¹Nike ai tatauma saridzaamake oorai mae?

Hiiremi nokoho sama suu qooromi noko qesa pobi hiireta, Abirai apeni uta ma oba ttuui oonomake eete noho noo qusubaite? Oiqi hiireta.

**DZESUI GERASENO HABATA ABI
SONGENANOMA QIDZAITETA**

(Mat 8:28-34; Ruk 8:26-39)

5Oke hiireqi nokoi oba ttuu totaqita qeemaqi Geraseno habata biranateta. ²Biranatemi noi sisimata tta eesumi abi songenanoma teei nesetu neta biranateqi noke saridzeta.

³Oi noi oma nagata qopa koobire qaami abi noke ngibirama suutare bitta minake eete qaata. ⁴Oi abi noke bodza ginaqake eka ma ngibirama suutomi noi ngibirake basesa eete ngausa eeteqi eka uhuto qaami abi noke suqobidzaquho isakiamana naate qaata. ⁵Sau samane, cupiba ma etebake noi oma naga ma

qeba neta areare hiireqi sama nomeke omama sesero eete qaata.

⁶Obete noi Dzesu sererahuke moo torouma baaqi noho dzagata gaipori koto-ro sokata minake eete hiireta, ⁷⁻⁸O Dzesu Ohonga qusunani-pamuhu Khata, nii anake ikabetaqu? Hiiremi Dzesui ao noke hee, Songena, nii noke qaatarei-qi hiiremi oho quba noi hiireta, Ana Ohongaho neseta hiibita nii eto anake sesero eetaino.

⁹Oonita Dzesu noke qasa hiireta, Dzapa niiho apeni? Hiiremi noi hee, Naho dzapa Huba, oi nanai samaneni-qi hiireta, ¹⁰Ma eto Dzesui nokoke haba kharata dzoobidzaino hiireqi abi oi Dzesuke dzauri minake hiireta.

¹¹Qateqa, hoo kitu minai qeba neta peku eetomi, noko noke dzauri hiireqi hee, ¹²Nii nanake hoocho neta dzoobiremi nana ota dzuubare.

¹³Hiiremi Dzesui qaasumi songenai abi oke qaateqi noko hoota dzuubata. Qate hoo kitu oho dzare 2,000 ootani kaqa. Oomi hoo nokoi hapa rometa sakaba qurate oba ttuuta dzaga susuma baateta.

¹⁴Baatemi hoo soopara sakaba tumaqi nokoi nagapa ma qeba neta oho pobi hiire paanaitemi qesai quba ota biranateqi moorare baata. ¹⁵Baaqi noko Dzesuho torota biranate moohimi abi songena hubanoma qaata noi ao ttoba dzapire qupa qidzanoma ota habese oomi noko atti eete.

¹⁶Eetemi qesa bosata moohita nokoi qesake Dzesui songenanomake eetetaho pobi hiireqi, paha hoocho irita quba biranateqiho pobi hiiremi nookata. ¹⁷Nookaqi noko Dzesuke hee, Nii nanaho haba qaatarei-qi hiireqi noke dzauri minake hiireta.

¹⁸Dzauri hiiremi Dzesui paha sisimata peitake boohimi abi songenanoma qaatati qidzanateta noi noke gainene eetare hiireqi noke pupu hiireta. ¹⁹Hi-

iremi noi basesa eete eraiqi hiireta, Baamu. Nii nagapa tuumaqa Ohonga Soopara niiho quba dzasa eeteqi niike qidzaita oho pobike nii qesamane niimeke hiire paanaitare.

²⁰ Hiiremi, abi oi burisi eete nagapa 10 oho qibata tuumaqi Dzesu noho quba eetetaho pobike hiire paanaitemi noko gama nooka sahateteta.

DZAIRO BAAQI DZESU NOHO KHATATA QIDZAITAREIQI HIIRETA

(Mat 9:18-26; Ruk 8:40-56)

²¹ Obete Dzesui paha sisimata peite oba totaqiqa qeemaqi igasata oomi abi quba mina noho torota ttutturata.

²² Ttutturatemi guhuho bosa qobaqoba tee, dzapa noho Dzairo, noi baaqi Dzesuke moo oko toro nohota gaipori kotoro tti ma dzauri hiireqi hiireta, ²³ Khatata nahoi batabata minake eetemi nii isanate baaqa boto niimeke noho irita mootomi noi qidzanate eehaha naatare. ²⁴ Hiiremi noi noma nopo tuusumi abi tupu minanipamu oi noke qahiqahi eete tuumata.

ATAPA TEEI DZESUHO TTOBA HESATE QIDZANATETA

(Mat 9:20-23; Ruk 8:43-48)

²⁵⁻²⁶ Tuumami atapa teei ota oota. Noi tti 12 oho isakita dzuu topoto qaaqi ttotta abi samaneho neta ttuma nomeke biire bamuitemi nokoi noho irita baura eete bitta minake eete qaami noi te qidzananatanihe dzore birama qaata.

²⁷⁻²⁸ Noi Dzesuho pobi nookaqi hee, Ana ttoba nohoqake ngingitti eetaquko qidzanatakoiqa hiireqi noi abi tupuho bisata qeemaqi Dzesuho tumeta biranate ttoba nohoke hesateta. ²⁹ Hesatemi ao dzuu ipi uhubami heme bamu naatemi sama noho asuratemi noi ao qupadzomata.

³⁰ Obetemi, Dzesuho beedzae teeho irita baura eesutake noi qupadzomaqi abi tupu bisata burisi eeteqi hiireta. Apei naho ttoba hesate? Hiiremi, tumakhameto nohoi hiireta, ³¹ Abi samane niike qahiqahi eetemi nii moorita ikanoma eeteqi nii hee, Ape anake hesateqi hiire? ³² Hiiremi apei noke hesatetaho quba noi asabireqi qiri eeteta.

³³ Eesuhimi noomaeho irita biranate-take atapa oi ao qupadzomaqi at-tiubouboma tititi eeteqi, oko toro nohota gaipori kotoro oho mee gama noke hiire paanaiteta. ³⁴ Paanaitemi Dzesu noke pobi hiireta, Atapa, nii ai tataumami niiho sama qidzanate. Oonita heme oi aoke niike gaubiremi nii keba ma dzapata tuumare. Ooiqi Dzesu hiireta.

DZAIROHO KHATATA BAATEMI DZESU NOKE TUKUTOTA

(Mat 9:23-26; Ruk 8:49)

³⁵ Dzesu oke hiimi guhuho bosaqobaqobaho abi qesai baaqi hee, Ma, niiho khatata ao baate. Oonita eto banaita sepeke sesero eetaino. ³⁶ Hiimi Dzesu totaqiqa nookaqi guhuho bosaqobaqoba pobi hiireta, Eto roqobetainohe, nooka hiisi eetare.

³⁷ Hiireqi noi qesa qaanatemi, Peetoro ma Dzakopo ma Dzohane, dzakopoho noma nokoqeke noke gainene eeteqi tuumata. ³⁸ Tuumaqi, nokoi guhuho bosaqobaqobaho nagata biranateqi Dzesu husu ma noo aga nookami qesai tti ma ttaka minake hiireta.

³⁹ Hiiremi noi dzuubaqi erake hiireta, Nike naane quba tti ma husu eranoma hiirorai? Oi khatata gattiqai baataamanihe, meerake eetorai. ⁴⁰ Hiiremi nokoi noke sosoridzo hiireta.

Hiiremi noi noko iihami sasata biranatemu noi khatataho mai ma paike dzeimaqi noma oota nokoi gama khatata meeqoota tuputa biranatemu.

⁴¹Ma khatataho boto aimaqi noi noke hee, Khatata, ana nii pobi hiiremi nii qoridzareiqli hiireta (totoho nometa oke hee, Taritta koumiqli hiireta)

⁴²⁻⁴³Hiiremi khatata noomai qoridze ao ogama tuumami Dzesu nokoke hee, Nike khatata oke patta moitareiqli hiireta. Oonita noko sahasaha minake eetemi Dzesu nokoke qamuni tatanga hiireqli hee, Eto abi minara oho pobi hiiremi nookainoiqli hiireta. Qate khatataho tii bodza sikisi oota.

**DZESUHO NAGAPA
ABI NOKE BASESA EETETA**

(Mat 13:53-58; Ruk 4:16-30)

6 Dzesu haba oke qaatemi noho tumakhameto ipi suutomi noi nagapa khooba nometa biranateta. ²⁻³Qate dzuma biranatem, noi bosaho eete guhuta abi banaitemi abi samane noho noo nooka hasaqu eeteqli hiireta, Abirai baura samane bamenomanipamuke eetorai. Oonihe noi naga baura abi, Mari-aho khata. Noi Dzakopo ma Dzose ma Dzuta ma Siimo nokoho nane oni. Paha dzabamane nohoi napama gama ooraita ika neta noi qubarake aimorai? Ma apei noke bapopotomi oorai. Oke hiireqli noko noho nookami qanganateta.

⁴Qanganatemi Dzesui noko pobi hiireta. Too abi teehe dzapake abi isanate qusubaitoraihe, noi nagapa khooba nometa tuumaquni mae, qesamane nomeho toro biranataquni mae, oko ma boto nomeho toro biranataqu, biranatem, nokoi noho dzapa qusubaitaama.

⁵⁻⁶Dzesui oke hiireqli nokoho neta obaoba samane eetare isanataama naateta. Oi minaraho ai tatauma bamu naatemi nota bame eeteta. Oonihe abi eseri tapari heme eetemi noi boto nome nokoho irita mootomi qidzanateta.

**DZESU TUMAKHAMETO
NOME BAURA MOITE
DZOOBIREMI TUUMATA**

(Mat 10:5-15; Ruk 9:1-6)

⁷Qate Dzesu ngeromagi nagapa samaneta abi banaite qaaqli tumakhameto Tuerebe nomeho kira hiireqli noko eseri eserike baura quba dzoobidzare hiireqli songena suqobidzaquho beedzae nokoke moiteta.

⁸Moiteqli noi hee, Nike tetehe isakita eto quba teeke aimaino, oma baubotaino, oonihe patta ma asike qaateqa sumu keke aimare. ⁹Noi hee, Nike isanate oko sasa dzaabakoihe, eto sasa eserike aimainoiqli hiireta.

¹⁰Noi hee, Nike nagapa teeta biranate naga teenaqata sumudzate baura eete ooqa nagapa mainata tuumare.

¹¹Qate nagapa teei niki dzeimaama naate nikihe noo nookaama naataquko nagapa oke qaasuhiqu pomu nikihe okota ooragu oke tupu teete nokoho khooba paanaitare.

¹²Hiiremi tumakhameto noko biranate abi qupa burisi eetaridzoho nooke hiire tuumaqli, ¹³songena samaneke iihaiqi abi khetedzanomake bibima suraitemi qidzanateta.

**HEROTEI DZOHANE TEETETAHE
DZESUHO POBI NOOKA SAHATETETA**

(Mat 14:1-12; Ruk 3:19-20; 9:7-9)

¹⁴Qate Dzesuho dzapa pobi haba gegebetemi abi erake hiireta, Idze, Dzohane sobasoba maikhatake Herote teetemi noi ao baata neta qoridzeqli oho beedzaeta baura bamenoma samane eetorai.

¹⁵⁻¹⁶Hiiremi Herotei oho pobi nookata. Oonihe, qesai hee, Oi Erianiqli hiiremi qesai paha hee, Noi too abi agobahota teehe qesaniqli hiireta. Qate Herote nooka sahatete erake

hiireta, Anai Dzohaneho paru geemami baatetahe, noi ao qoridze oorai mae?

¹⁷⁻¹⁸ Hiireta oi teehe bahe bosata Herotei Piripi, noma nomeho ata Herotia naateta. Naatemi oho quba Dzohane noke pobi hiireta, Noma nimeho ata aimaqu oi quba qaganomani. ¹⁹⁻²⁰ Hiiremi Herotei noo dzoobiremi Dzohaneke aimaqi sutasuta nagata mootota.

Ma Herotia noi Dzohaneho oso ma dzauba minake eete noke teete baatarotahe, Herotei hee, Dzohane abi qidza qaheubananiqi hiireqi atti eete noke herohero eetemi Herotia Dzohaneke teetare bitta eete qaata. Oonihe Herote noi ttidza qidza eeteqi Dzohaneho noo nooka qaatahe, noho qupata ingaqonoma naateta.

²¹ Qate ipita Herotia Dzohaneke teetarotaho isaki biranateta. Oi Heroteke pai dzoomata oho dzuma biranatemu Herotei oho muuna ma aima eetare hiireqi bosa qobaqoba nomeho quba hiireqi qaaho pobipobi abi ma Garireaho abi dzapa pobinoma nokoke gama dzeimami baata. ²² Baami, Herotiaho khatatai ota dzuubaqi qaki ma qasanidza eetemi qesai Herotema nokoi hoo ma patta muunata nokoi gama moo rumubata.

Rumubaqi abi qibai Herotiaho khatata pobi hiireta, Quba minarahota nii teehe dzake eete hiiremake ana nii moitakoi. ²³ Hiireqi naru oke noi hiire tatangaiteqi hiireta, Pobi minara naho ooraike nii moo quba apeho dzake eete hiiremake oke ana ao nii moitakoi.

²⁴ Hiiremi Khatatai paata biranate pai nomeke qasa hiireta, Quba apeho qubake ana hiibaqu? Hiimi, noi hee, Dzohane sobasoba maikhata, qiba nohoho quba nii hiibare. Hiiremi, khatata ango hairiamake abi qibaho torota biranate hiireta, ²⁵ Ana dza eetemi nii poiqanipamuke Dzohane sobasoba

maikhataho paru geema qiba nohoke sabidza heeta mooto ana moitare.

²⁶ Hiiremi, abi qibai dzasa minanipamuke eeteta. Oonihe naru tatanga noi ao hiireta, paha qesai noma patta muunotaho penga qubake noi te khatataho baike hiibara.

²⁷⁻²⁸ Oonita noi qaa tupuho dzudzu teeke dzoobireqi hee, Nii qiba gootta nohoke aima baabareiqi hiiremi tuumata. Tuumaqi, noi sutasuta nagata biranate paru nohoke geemaqi qibake sabidzata mooto aima baa khatata moitemi noi oke pai nome moiteta.

²⁹ Qate Dzohaneho tumakhametoi oho pobi nookaqi noko tuumaqi keba nohoke aima oma nagata mootota. Oho qubake Dzesui baura bamenoma eetemi Herote pobi nookaqi qupa muunaqi hee, Dzohane qoridzeqi baura oke eetorai mae, oihi hiireta.

DZESU PATTI AGOAGO EETEMI ABI 5,000 MUUNA ISANATETA

(Mat 14:13-21; Ruk 9:10-17; Dzoh 6:1-13)

³⁰ Qate Dzesuho qaru abi nokoi noho toro ttutturata nokomae eeteta ma banaiteta oho pobi gama noke hiire paanaiteta. ³¹ Oonita abi samane tuuma ma baabe eetomi qidzoke noko patta muunarota. Eetemi, noi noko pobi hiireta, Nike ma napamae keke qaheubaqata tuumaqa gattiqa sama qidzanatare. ³² Oonita nokoi sisimata peite nokoqeke qaheubata tuumata.

³³ Tuusumi abi samane nokoke moo qupadzomaqi nagapa samaneho neta baa sosomaqi nokoke riite teka ota bosa biranateta. ³⁴ Biranatemu Dzesu unate abi tupu mina oke moomi noko sipisipi sooparaamaho isaki naatemi noi nokoho quba dzasa eete noo samane nokoke banaiteta.

³⁵⁻³⁶ Banaitomi bodza riitemi tumakhameto nohoi baaqi noke pobi

hiireta, Haba erai qanga. Oonita bodza riitemi isanate nii noko dzoobiremi nokoi dzoo ma nagapa qesa dzamonoke oorai ota tuumaqa nokome quba patta ttuma eete muunaqu mae?

³⁷Hiiremi noi nokoke pobi hiireta, Nikemae noko patta moitare. Hiimi nokoi hee, Nanai isanate tuumaqa sengi eserisa eserihio isakita ttuma eete dzobadzoba aimaqa noko moitemi muunaqu mae? ³⁸Hiiremi noi hiireta, Dzobadzoba nikeho toro ikabete oorai? Seke moorare. Hiiremi nokoi moo isaiteqi noke pobi hiireta, Eo, boto teena. Qate khaa paha eseriba ooqai oni.

³⁹⁻⁴⁰Hiiremi, noi nokoke hee, Abi noko tupu maina painake ttokata habesareiqi hiiremi qesa 100, qesa 50, oi oho isakita noko ttarita habeseta.

⁴¹Habese oomi, noi dzobadzoba boto teena ma khaa eseri oke aimaqi qusuke moo agoago hiireqi dzobadzobake qootoqi dzoo mutu mootomi tumakhameto nohoi oke pattabete abi moiteta.

Moitemi noi paha khaa eseri oke nokoho quba gama pattabeteta. ⁴²Oonita noko gama patta muunaqi qura eeteta. ⁴³⁻⁴⁴Ma noko patta saru ttuttuitemi asi 12 hee baata ma khaa qetta qesa oota. Qate dzobadzobake muunata abi ungapa oho dzare 5,000 naateta.

DZESU OBA HEEQATA QOORO TUUMATA

(Mat 14:22-23; Dzoh 6:15-21)

⁴⁵Oke eete soubire Dzesu tumakhameto nomeke dzoobiremi sisimata peiteqi oba totaqa Besaita nagapa toroqata qeehimi noi abi tupu aipo biireta. ⁴⁶Aipo biire qasuuqi noi torata peite pupu hiireta.

⁴⁷⁻⁴⁸Qate qupi sooromi sisima oi oba ttuu dzounipamuta oomi Dzesu noqeke osobita ooqi moomi utai tumakhame-toho robeta tooro baami noko kaipo minake eete dzaomata. Obetemi, Dzesui qupibake dzuridzarita qeemaqi nokoho torota oba heeta qooro tuumaqi noko ritare eeteta.

⁴⁹⁻⁵⁰Eesuhimi noko moomi noi oba heeta qoro tuusumi noko atti eeteta. Noko hee, Gisi ooniqi hiireqi areare hiireta. Hiiremi noi noko pobi hiireta, Eo, eto atti eetaino. Ana oionita nikeho qupa kebaratare.

⁵¹Oi Dzesu beedzaeho maikhatai dzobadzoba oke haba habanata biraitetaho khoobake nokoi ikaqi ruume naateta? ⁵²Oonita qupa nokohoi uhubaamake oomi noi uta qamuni hiiremi utai ao bamu naatemi noi nokoho toro qeemami sisimata peitemi noko atti sama eeteta.

GENESARE NAGAPA ABI KHETEDZANOMA OKE DZESU QIDZAITETA

(Mat 14:34-36)

⁵³Oonita nokoi oba dzongobeteqi Genesare igasata unate too pouta angina teeteta. ⁵⁴⁻⁵⁵Oonita noko sisima qaasuhimi oho abi Dzesuke moo gesina naateqi ao hairiamake haba totaqa oke gama dzongobeteqi Dzesui ika neta ootake qupadzomaqi nokoi khetedzanoma kahoba eete noho toro baa qaata.

⁵⁶Oi noi nagapa gattiqani mae, nagapa minani mae dzoo nagata tuumarota, oho sobadzata nokoi khetedzanoma mootomi nokomae ttoba patisigiqa nohoke hesate qidzanatareihi noke dzauri hiireta. Ma abi noke hesateta nokoi gama susupu qidzanateta.

**DZUTA ABI MIMI OHONGAHO NOO
HABARA QUSUBAITE QAATA**

(Mat 15:1-9)

7¹⁻³ Qate Pariseo ma Dzuta abi gama susupu uimane nokomeho pomata boto akobetaamake patta muuna qaarara, oonita Pariseo ma qetaqeta abi qesai Dzerusaremu neta baaqi Dzesuho toro tutturateqi moomi tumakhameto nohota qesai qaga oke riiteqi boto akobetaamake patta muunota.

⁴(Ma Dzuta abi noko ttuma eetoraiho sobadza neta baaqi oba taataamake patta muuna qaarara. Oonihe, poma agoba samaneke noko qusubaitaqi khoru ma ttoka qapu ma kapa qapu ma meramera teka akobetaqu, quba oonomake noko eesuqi ohonga tiibete qaata.)

⁵Oonita, Pariseo ma qetaqeta abi nokoi Dzesuke qasa hiireta, Ikanomake eeteqi tumakhameto niihoi uimaneho poma qusubaitaama naate boto akobetaamake paatta nokome muunorai?

⁶⁻⁷Hiiremi Dzesui noko pobi hiireta, Meenipamuke Dzeseai ikoiko abi nikeke qupadzomaqi ao hee, Abi nagarai too kaka nokomema naho dzapake qusubaitoraihe, qupa nokoi sererahuke oorai. Nokoi ttaroke naho hasama gegema hiireqi abiho sinasinake hee Ohongaho sinabidza ooniqi hiireqi oke abi bannaitorai. Oiqi Dzesea hiireta.

⁸Dzesui hee, Oi teehe quba bahe Ohongaho too qurake nike basesa eeteqi uimaneho pomata tatanga naatorai.

⁹Hiireqi Dzesui paha noorake hiireta, Uimane nikemehomake nike tatangaitareiqi meenipamuke Ohongaho too qura siginaitorai! ¹⁰Mosei Hee, Mai ma pai niimeke kokora eete qusubaitoreiqi hiireta. Ma noi paha hee, Teei maini mae pai nomeke qanganigiqi hiibaquko noi baataridzonigiqi hiireta.

¹¹Qate oho habarake nike hee, Abi oonoma teei maini mae pai nomeke hee,

Ana baasumake nii naho quba qesaqesa aimororihe, ¹²oi ao qaheuba qonoqono (nokoho totohoio koroba) naate oorai ooniqi hiirorai. Oke noi oberama hiiremi nike noke hoobiremi noi ota mai ma pai nomeho kokora eetaama naatorai.

¹³Idze, nike oke eeteqi uimane nikemehomake poma ipibireqi Ohongaho too qurake teetorai. Ma quba oonoma samaneke nike oberama eetorai. Oiqi hiireta.

**PATTA BAHE, QUPA BIRIBIRI
OI ABI SESERO EETORAI**

(Mat 15:10-20)

¹⁴Dzesui paha abi samaneke tuttuuteqi noko pobi hiireta, Nike gama susupu naho noo nookaqi erake qupadzomare, ¹⁵Quba abi teei muunami ttidzata qurataqu oi bamu abi oke kahosanomaitaqu. Oonihe quba abiho nakuta peiteqa biranataqu oio abi oke kahosanomaitakoi. ¹⁶(Tomanomai nookare.)

¹⁷Hiireqi Dzesui abi tupu oke qaate naga nometa peitemi tumakhameto nohoi qahura oho quba noke qasa hiiremi noi noko pobi hiireta, ¹⁸Qesaho qupai asuasuu ooraimi nikehoi paha oke eete oorai mae? Nookare. Quba abi muunami qurataqu oi qidzoke abi kahosanomaitaqu. ¹⁹Baamu, oi teqaha qupa nohota qurataidzaranihe, qausuta qurate ttidzama biranatorai. Mae nike oho tete moo pobitaama?

Noi o hiiretaho quba moomi pattai gama susupu qidza kekeni. ²⁰Noi erake hiireta, Quba qanga tee ma tee abiho qupata peite biranataqu oi abike kahosanomaitorai.

²¹Oho tete erake eete oorai, Iiha ma dzobidza qanga oi nakuta ooqi abiho qupa neta biranatorai oi samaho guume ma meera maina paina, ma teeta ma tanga, ma apuata, ma qupabage, ma koiri kairi, ²²ma ikoiko ma ritarita, ma

peetta ma qeraqera, ma ibo ma koke, ma sama qusuba ma rasaki, ²³quba qanga erai gamaqa naku neta peiteqi abike kahosanomaitorai. Oiqi Dzesu hiireta.

**RAABA ATAPA TEEI AI TATAUMAMI
SONGENA BAMU NAATETA**

(Mat 15:21-28)

²⁴Oke hiireqi Dzesui qoridze tuumaqi Tiro ma Sitona habata biranateqi naga teeta peiteta. Peiteqi noi hee, Abi eto naho pobike nookainoiqi hiiretahe, noi dzukubare hou eeteta.

²⁵Oi atapa teehe khatatai songenanoma oomi atapa oi Dzesuho pobi nooka baaqi, oko toro nohota gaipori kotorota. ²⁶Oonihe atapa noi Dzutahobahe Siroponikisa haba nenai qaata. Oonita atapa noi dzauri hiireqi hee, Songena teei khatata nahoho irita ooraimi oke nii ihaqu mae?

²⁷Hiiremi Dzesui atapa oke qahura noota toronaiteqi hiireta, Khametoi bosa patta muuna isanataridzonita dzobadzoba oke khametoho neta karabete haa quba biidzaqu oi bamu isanataqu.

²⁸Hiimi noi haaho noo oke sama nometa mootoqi hiireta, Mai name, oi meenihe, khametoho patta huhu qohare pesuta taatemi haai muunorai oni.

²⁹Hiiremi, Dzesu noke pobi hiireta, Nii oonoma hiiremi isanate oonita ni-ima tuumaqa moorare. Songena ao ni-iho khatata qaatemi oorai. ³⁰Hiiremi atapa oi nagapa tuumaqi moomi songena ao bamu naatemi khatata meramera tekata bage eete meeqota.

**TOMA SUSU MA TOO
ATIMANOMAKE DZESU QIDZAITETA**

³¹Oonita Dzesu burisi eeteqi Tiro habake qaateqi, Sitona nagapa riiteqi nagapa 10 oho bisata tuumaqi Garirea oba ttuuta biranateqi. ³²Obetemi, nokoi abi toma susu ma too atimanoma teeke noho toro dzeima baaqi, Dzesu boto nomeke

abi oho irita mootareiqi noke dzauri hiireta.

³³Hiiremi Dzesu abi tupu minaho neta noke qaheburoqi boto khameto nomeke abiho toma nakuta upubire ogidzoba eeteqi eteete nohoke hesateta. ³⁴Hesateqi, noi qusuke moohiqi heemaho hiireqi noke hee, Uhubare oiqi hiireta. (Oonihe nokoho totohoi Epatta.)

³⁵Hiiremi toma noho uhubami eteenohoi saqobami, noi ao noo rikeke hiireta. ³⁶Hiiremi Dzesui nokohe hee, Eto abi qesa oho pobi hiibainoiqi hiireta.

Oonihe abi oi qamuni oke riiteqi oho noo abi hiire paanaite soubiremi, ³⁷nokoi hasaqu minanipamuke eeteqi erake hiireta, Abi toma susuke noi tomanomaiteqi, too atimanomake noonomaitorai. Idze, noi quba samane bagenomanipamuke eetorai. Oiqi hiireta.

**DZESU ABI 4,000 NOKOHO
QUBA HEEBA MOOTOTA**

(Mat 15:32-39)

8 Oho sauta abi tupu minanipamu paha ttutturatemi, nokoho patta bamu naatemi Dzesui tumakhameto nomeho kira hiireqi pobi hiireta, ²Abi tupui naho toro ao qupi tapariho isakita ooraimi nokoho patta bamu naatemi, anai nokoho quba dzasa minake eete. ³Oi qesai kharata baaqorai. Oonita anai nokohe nagapata dzoobiremi, nokoho ttidza saa eetemi noko eto teteta qereqare eetaino.

⁴Hiiremi, tumakhameto nohoi hiireta, Ikanomake haba qanga erata heeba saridze nokohe moitemi muuna isanataqu? ⁵Hiimi noi hee, Dzobadzoba nikohe toro ikabete oorai? Hiiremi noko hee, ⁷ooraiqi hiireta.

⁶Oonita Dzesui hiiremi abi tupui ttokata habesemi noi dzobadzoba ⁷oke

aimaqi agoago eete qootoqi dzoo mutu mootomi tumakhameto nohoi oke abiho dzagata mootota. ⁷Paha khaa oberoqa teei nokoho toro oomi Dzesu oho irita agoago eeteqi, hiiremi tumakhameto nohoi paha oke nokoho dzagata mootota.

⁸Mootomi, noko patta muunaqi qura eeteta. Oonihe, pattaho saruke noko aimami asi pai 7 hee baata. ⁹Obete, abi ootaho dzare oi 4,000 ooni kaqa. Oonita noi noko dzoobiremi tuumata.

¹⁰Tuumami noi tumakhameto nomema sisimata peiteqi Tamanutta habata biranateta.

QUSUHO OBAOBA OKE DZESU TE PARISEOHO QUBA EETARA

(Mat 16:1-4; Ruk 12:54-56)

¹¹Qate Pariseo nokoi Dzesuho torota baaqi sohoro noo mina hiireta. Hiireqi noko noke toronaiteqi hee, Nii nanaho quba qusuho obaoba teeke eetaireqi hiireta.

¹²Hiiremi, noi qupa nometa misi teeteqi erake hiireta, Naane quba abi nagarai obaoba teehe quba hiirorai?

¹³Oobaoba oonoma oke bamu abi naga nikeho quba eetaqu. Oke ana bamu nike ikobetaqu. Hiireqi noi noko qateqi, paha sisimata peite totaqui temuta qeemata.

PARISEO MA HEROTEHO IKOIKO OHO QAAHURA

(Mat 16:5-12)

¹⁴⁻¹⁶Oonita Dzesui Pariseo ma Heroteho tete qanga oke qahura noota hiireqi hiireta, Pariseo ma Heroteho pattai togonoma oonita nike oho bakena geema qaarare. Hiiremi tumakhametoi patta aimare ruume naatemi dzobadzoba teenai keke sisima nakuta oomi noko qesai hee, Dzobadzoba bamu naatemi noi oho quba noo hiire kaqa.

¹⁷Hiiremi, Dzesu qupadzomaqi noko pobi hiireta, Quba apeho qubake nike dzobadzoba bamu naateho nooqake hiirorai? Nike moo pobitaama naate ruumenipamu naatorai mae? Eo, nikeho qupa tatanga naatorai Mae? ¹⁸Idze, nike nesenomanihe, moo pobitaamani. Nike tomanomanihe, nooka pobitaamani mae nikeho qupai uko ma ttauko eete? noo ¹⁹Nookare, Anai abi 5,000 oho quba dzobadzoba boto teenake qootomi, nike oho saru aimami asi ikabete hee baata? Hiiremi, noko hee, 12 oni. ²⁰Hiimi noi hiireta. Qate anai abi 4,000 oho quba dzobadzoba 7 oke qootomi, nike oho saru aimami asi pai ikabete hee baata? Nokoi hee, 7 oni. ²¹Hiiremi noi noko qasa hiireta, Oonita nike naho khooba qupadzomorai mae baamu? Oiqi hiireta.

BESAITA ABI NESE KHABANOMAKE DZESU QIDZAITETA

²²Qate nokoi Besaita nagapata biranatemi qesai abi nese khabanoma teeke Dzesuho toro dzeima baaqi, Dzesu noke hesataireqi hiireta.

²³Hiiremi Dzesui abi nese khabanoma basidzomaqi nopo nagapa tumeta biranateta. Biranateqi Dzesui nese nohota ogidzoba eete boto nome abiho irita mootoqi noke qasa hiireta, Nii quba moori mae? ²⁴Hiimi noi nese parara eeteqi hiireta, Abike ana moohimi ee qooro ooraiho qesa nokoi qooro tuuma ma baabake eesubi.

²⁵Hiiremi noi paha boto nome abiho neseta mootomi, noi bageke eete moomi pobirateta. Paha quba samane kharaqana oke no gama bageke eete mooqota. ²⁶Obetemi Dzesui noke nagapata dzoobireqi hiireta, Eto sepeke nagapata abi oho pobi hiibaino. Oiqi hiireta.

**PEETOROI KIRISTUHO
KHOOPA PAANITETA**

(Mat 16:13-20; Ruk 9:18-21)

²⁷ Dzesui tumakhameto nomema nokoi Piripi Kaesareaho nagapa gamittita biranateta. Oonihe, noi teteta tumakhameto nomeke qasa hiireta, Abi nokoi anake apeniqi hiirorai? ²⁸ Hiiremi noko hiireta, Dzohane sobasoba maikhata oioniqi hiiremi qesai hee, Eria ooniqi hiiremi, paha qesai hee, Too abihota teei ooniqi hiirorai.

²⁹ Hiiremi, noi noko qasa hiireta, Qateqa, nikemae anake apeniqi hiirorai? Hiiremi Peetoro noke eraiqi hiireta, Nii Kiristunipamu oni. ³⁰ Hiiremi noi nokoke hee, Eto oho pobi abike pobi hiibainoiqi hiireqi qamuni tatan-gake hiireta.

**NAPAI MARANGA BIIDZARIDZOHO
TETE PAANAITETA**

(Mat 16:21-28; Ruk 9:22-27)

³¹ Qate Dzesu sohoroiqi tumakhameto nome banaiteqi hiireta, Anai Abiho Isaki oonihe, ana abi mimi ma dzube abi bosa-bosa ma qetaqeta abi nokoho botota heme samaneke saridzemi noko basesa eeteqi ana teetemi baatakoi. Oonihe qupi tapari naatemake ana qoridzakoi. ³² Noi o hiireqi, paanaite hiireta.

Hiiremi Peetoro noke qaheburoqi qamuni hiibare boohimi, ³³ Dzesu burisi eete tumakhameto nome nesema moo Peetoroke pobiteqi hiireta, Saata, nii papatare! Peetoro, nii ikaqi Ohongaho tete ruumenihe abihoke qupadzomorai?

³⁴ Hiireqi noi abi tupu ma tumakhameto nomema nokoke ttuttuiteqi hiireta, Teei naho ipi suutare dza eetaqu no isanate sama nome bai hiire maranga biireqa anake iiha qaarare. ³⁵ Oi teei qaraqara nomeke qaanataquko noi quba seepe naatakoi. Qate teei qaraqara nomeke naho quba

ma sinabidzaho quba qaanataama naate abike moitaquko qaraqara nohoi meeke qidzanatakoi.

³⁶⁻³⁸ Oi abi teei ttoka ma haba gama susupu mai eete soubiremi qaraqara nohoi dzaetaqu oi ikanomake eeteqi noke hoobidzaqu? Oi dzaetemi, noi quba apeke moitemi, qaraqara nohoi paha qidzanataqu? Baamu. Nookare. Abi naga meeama ma pasenanoma eraho neta teei naho midza ma qesamane nahoho midzake eetaquko, ana Abiho Isaki oopi ipita Mai nameho dzadzama baaqi qaheuba angeroma gama baaqake namae abi oho midza eetakoita qupadzomare. Oiqi hiireta.

**DZESUI TUMAKHAMETO
QESAHO PENGATA OGASUMATA**

(Mat 17:1-13; Ruk 9:28-36)

9 Noi hiireqi hee, Abi erata habese ooraiho neta qesai baataamake oomi Ohongaho pobi beedzae minama biranahimake noko ao moorakoi. Oke ana meeke nike pobi hiire.

² Hiiremi qupi 6 naatemi, Dzesui Peetoro ma Dzakopo ma Dzohane nokoke dzeima noko gama tora teeta peiteta. ³ Ota nokoqeke oopi, Dzesui nokoho pengata ogasumami ttoba ma sasa nohoi khabakhabari hihidzanoma naateta oi ttokata abi teei ttoba teeke oho isakita khabanomaitare bitta eetorai oni.

⁴ Oke eetemi noko moohimi Eria ma Mose nopo nokoho pengata birabira naateqi Dzesuma qesa noo hiireta. ⁵⁻⁶ Oonita noko ququimaqi noo apeke hiibarota? Oho quba Peetoro Dzesuke hee, Mai name, napa erata ooraqu oi bagenoma. Oonita nii dza eete hiiremake, nanai baruba tapirike biidzare, teei niihoni, teei Mosehoni, teei Eriaho.

⁷ Hiiremi dzorobi teei nokoke sengibetemi, noo totoho teei dzorobi neta biranateqi erake hiireta, Eraio qeseba khata nahonita noo nohoke nike

nookorare. ⁸Hiimi tumakhameto nokoi nese dzoobire moomi, abi nopoi bamu naatemi Dzesu keke nokoma oota.

**ERIAHO NOO OKE DZESUI DZOHANE
SOBASOBATA MOOTOTA**

(Ruk 9:28-37; Mat 17:1-9)

⁹Qate Dzesu ma Peetoro ma Dzohane ma Dzakopo nokoi tora neta qurahiqi Dzesui noko qamuni hiireqi hiireta, Nike birabira erake moorihe, Abiho Isaki anai baate qoridzaamake ooraquta etoqa er-aho pobi abike pobi hiibaino.

¹⁰Hiiremi noko noo oke qahitoto qaata. Oonihe abi baata neta qoridzaquho khoobake noko qiri eeteqi, noko-mae qesa qasa hiireqi bitta eeteqi Dzesuke qasa hiireta, ¹¹Qetaqeta abi nokoi naane quba hee, Eriai bosata baamake sama tukutuku biranatakoqi hiiremi nana nookorai?

¹²⁻¹³Hiiremi Dzesu erake hiireta, Eria nome bosata baaqi quba samane ttarita mootaridzonihe, aoke Eriaho qesai baami, abiho dza hiiretaho isakita nokoi noke paru geemata. Oi Dzohanehoke agobake sinabidzata qeeteta, oke anai bamu nike ikobetaqu.

Oonihe Abiho Isaki anai heme minake saridzaridzoni. Saridzemi nokoi anake puutta hiibaqu oho qetaqeta paha ikanoma hiiremi oorai oke nike qupadzomorai mae? Oiqi hiireta.

**DZESU ABI KHATA OHO SONGENA
IIHAMI QIDZANATETA**

(Mat 17:14-21; Ruk 9:37-43)

¹⁴Oke Dzesu hiireqi nokoi tumakhameto qesaho toro biranateta. Biranate moomi abi tupu minai nokoke rome biireqi qetaqeta abima noko noo mina hiirota.

¹⁵Hiromi abi tupu oi Dzesuke moo roqobete noho torota hairiamake baaqi noho qaki eetemi noi noko qasa hiireta,

¹⁶Nike quba apeho quba noo minake hiirorai?

¹⁷⁻¹⁸Hiiremi abi tuputa teei erake hiireta, Banaita name, songena teei khata nahoho irita ooraimi noi potutu naate oorai. Oi songena noke aima biiremi noi too dzootorai, ma noho too horesa pereborai, ma gotta nohoi tataumorai. Oho qubake ana noke niiho toro dzeima baabe.

Oonihe, anai tumakhameto nihoke hee, Songena oke iihareiqi hiiremi noko hou eete.

¹⁹Hiiremi, Dzesui tumakhameto pobi hiireta, Idze, abi naga nike ikanomake ai tataumaamani! Anai pookeba samakeba naate nikeho torota baura eete baa qaimi, bodza apeta nike nooka hiisi eetaqu? Seke khata oke dzeima baabare.

²⁰Hiiremi nokoi khata oke dzeima baami songena Dzesuke moo gesina naateqi hairiamake khata oke aima piru-para eetemi noi ttokata taate burib-aro eetemi too horesa nohoi biranateta. ²¹Biranatemi Dzesui khata oho maike qasa hiireta, Quba oi bodza apeta sohorota?

²²Mai hee, Noi khata bittina oomi, songena oi sohoroci noke teetareiqi hiiremi, khata bodza ginaqake obata dzaga susumaqu, mae eepata dzuubaqu oho beedzae eetorai. Oonita oho isaki niiho toro ooraimake nii nakaho quba dzasa eeteqi hoobidzare.

²³Hiiremi Dzesu noke pobi hiireta, Nii hee, Oho isaki ooraimakeiqi hiire. Idze. Teei nooka hiisi eetemi quba samane minarake eetaquho isaki noho toro oorai?

²⁴Hiimi abi khata oho mai hee, Anai nooka hiisi eetoraihe, ikake eeteqi paha houpeu eetorai? Nii anake hoobidzare.

²⁵Hiiremi Dzesui moomi abi tupu oi ango minanatemi noi songena oke qamuni hiireqi hiireta, Nii abi khata oke naane quba toma susu ma potutunomaitorai? Oonita, nii noke

qaate tuumaqa etoqa paha noho irita biranataino.

²⁶ Hiiremi, songena areare hiireqi abi khata aima pirupara eete noke qaate tumumata. Tuusumi abi khata oi baataquho tomidza naatemi, abi samane hee, Noi baateniqi hiireta. ²⁷ Oonihe, Dzesui noke botota karabete ai qusubaitemi noi no-mae qoora isanateta.

²⁸ Qate Dzesui naga teeta peitemi tumakhameto nohoi noke qasa hiireta, Naane quba nanai songena oke iihare bitta eete? ²⁹ Hiiremi noi hee, Songena oonomake ihaqu oke abi bamu sepeke eetaquhe, pupu hiireqake ihami tuumakoi.

DZESU NOOMAE BAATE QORIDZAROTAHO NOO

(*Mat 17:22-23; Ruk 9:43-45*)

³⁰ Ipita noko gama tuumaqi, Dzesui hee, Anai songenake iihe eto abi oho nooke nookainoqi hiireta. Hiireqi noko Garirea habake dzongobeteta. Dzungobeteqi noi tumakhameto nomeke bainaite pobi hiireta, ³¹ Teei Abiho Isaki anake geema mootomake noko ana teete baatakoi. Baatemi qupi tapari naatemake ana paha eehaha naate qoridzakoi.

³² Hiiremi, Dzesuho tumakhametoho qupa uhubaama naatemi nokoi noo oho khooba quba noke qasa hiibarotahe atti eeteta.

QESA KOKORA EETAQU OI ABI MINAHO TETE ISAKI ONI

(*Mat 18:1-5; Ruk 9:46-48*)

³³ Obetemi noi nokoma gama Kapanao nagapata biranateqi ipita naga nakuta ooqi noi noko qasa hiireta, Noo apeke nike teteta qesa pobipobi hiirori? ³⁴ Hiiremi noko nipanata, oi noko teteta baahuqi apei nokohota abi mina naatarota oho nooke hiirota.

³⁵ Oho qubake Dzesui habeseqi tumakhameto Tuerebe nokoke tuttuuteqi pobi hiireta, Teei bosa qobaqoba naatare hiireqa noomae qupa gaibata ipina naate abi samaneho kokora eetore.

³⁶ Hiireqi noi khata gattiqa teeke nokoho bisata mootoqi noke amaki eeteqi noko pobi hiireta. ³⁷ Hee, Teei naho quba eeteqi khata oonoma teeke aima kokora eetaqu noi oke eeteqi anake oke eetakoi. Ma apei anake kokora eetaqu noi oke eeteqi Mai anake dzoobiremi baata paha noke eetakoi.

APEI NAPAHO IBO EETAAMA NOI NAPAHO DZAIRA KEKENI

(*Ruk 9:49-50*)

³⁸ Hiiremi tumakhata Dzohanei Dzesuke hee, Banaita name, teei dzapa ni-ihoho beedzaeta songenake ihami nana moori. Qate noi napaho nena ooramanita nanai noke qamuni hiire.

³⁹ Hiiremi Dzesu erake hiireta, Teei dzapa nahoho beedzaeta baura qidza bamenoma teeke eeteqi bamu gisake anake qanganiqi hiibaqu. ⁴⁰ Oonita etoqa noke qamuni hiibaino. Oi teei napaho ibo eetaama naataqu noi napaho nena keke.

⁴¹ Ma teei hee, Nike Kiristuho tumakhametoniqi qupadzomaqi khoruta oba giima nikeke moitaqu noi bamu ipi ma ari oho dzore naataqu. Oke ana meeke nike pobi hiire. Oi qi hiireta.

TORONATA TAATAQUI BAMENOMANIHE BATIGARA NAATAQUI QIDZA

(*Mat 18:6-9; Ruk 17:1-2*)

⁴² Hiireqi Dzesui hee, Abi teei gesaho angi naatemi khameto gamitti erana nooka hiisi eetoraihoti teei taataqu, angi abi oke bosata oma bamenoma paruta suutoqa oba ttuuta ai biidzapuko isanatarota.

⁴³ Oi qi hiireqi noi oke qahura noota hee, Boto temu nihoi niike qangata

dzeimake boohimi nii eto taatainoho isakita oke geema qaateqi boto temuma qaraqarata dzuubaqu oi isanatakoi. Oonihe, dzeimami nii taateqake boto eseima eepa tatangata dzuubaqu oi baamu isanataqu. ⁴⁴(Eepa oi bamu hiibaquhe, ota dzoodzoi oho keba muuna qaarakoi.)

⁴⁵Oho qesa oko niiho teei niike qangata dzeimake boohimi nii eto taatainoho isakita oke geema pone naateqa qaraqarata dzuubaqu oi isanatakoi. Oonihe, dzeimami nii taateqake oko eseima eepa tatangata dzuubaqu oi baamu isanataqu. ⁴⁶(Eepa oi bamu hiibaquhe, ota dzoodzoi oho kebake muuna qaarakoi.)

⁴⁷Oho qesa nese temu niihoi niike qangata dzeimake boohimi nii eto taatainoho isakita oke bikoumaqi nese temuma Ohongaho pobita dzuubaqu oi isanatakoi. Oonihe, dzeimami nii taatemake nokoi niike nese eseima gama eepa tatangata ai biidzaqu oi bamu isanataqu. ⁴⁸Qate eepa oi bamu hiibaquhe, ota dzoodzoi oho kebake muuna qaarakoi.

⁴⁹Qate Ohongai abi samaneke kaipoho eepata mootomi tomuho qesa oho meke biranatakoi. ⁵⁰Oonita tomu oi qidza. Oonihe, oho meke bamu naatemake oke nii quba apeke eetemi oho meke paha biranataqu? Baamu. Oho quba oora ma qaara nikhoho meke biranate qaamake nike keba ma dzapata qaarare. Oiqi hiireta.

APU MA ATAHO HOKA UHUTAQU OI QUBA BAMENOMA

(Mat 19:1-12; Ruk 16:18)

10¹⁻²Oonita Dzesui haba oke qaateqi oba Dzutani ma Dzutea habata biranatemu abi samane noho toro ttutturatemi noi saninoke banaite qaataho isakita paha nokoke tete banaiteta. Banaitemi Pariseo nokoi

baaqi noke toronaiteqi hee, Abi teei ata nomeke saqobaqu oi qaganomani, mae baamu?

³Hiiremi noi erake hiireta, Oohoke Mosei nike ikanomake pobi hiireta? ⁴Hiiremi nokoi hee, Abi teei ata nomeke saqobareiqi hiiremi oho pepa qeete tatangaitemi Mosei teqaha oho baike hiibara.

⁵Hiiremi Dzesui erake hiireta, Mosei qupa tatanga nikhoke qupadzomaqi tete oke paanaiteta. ⁶Oonihe, khoobanipamuta Ohonga quba minara mootoqi abi ma ata nopoqake qesaho quba korabetetanita qupadzomare.

⁷Oho qubake abi teei mai ma pai nomeke qaateqi ata nomeho toro atimaqi nopo esese sama teena naatakoi. ⁸Oi nopoi maina ma paina oonidzara, nopoi sama teenani. ⁹Oonita nopoke Ohonga nomae hongasiremi etoqa abi baura oke uhutaino. Oiqi qetaqeta agoba hiireta.

¹⁰Hiiremi ipita tumakhameto nohoi naga nakuta qeemaqi noke qasa hiiremi noi noko pobi hiireta, ¹¹Teei ata nomeke qaateqi maina teeke aimami guume naatakoi. ¹²Ma atapa teei apu nomeke qaateqa maina teeke aimami guume naatakoi. Oiqi hiireta.

DZESUI KHAMETO GAMITTI AGOAGO EETETA

(Mat 19:13-15; Ruk 18:15-17)

¹³Obetemi qesai khameto nokome aimaa baaqi Dzesu nokoke hesate agoago eetareiqi hiiremi, tumakhameto nohoi nokoke niiqi hiireta.

¹⁴Hiiremi Dzesu mooqi dzaubadzauba eeteqi erake hiireta, Khameto gamitti isanate naho toro baabare. Oho teteta nokoi Ohongaho pobi naatorai oonita etoqa nokoke tete siibaino. ¹⁵Khameto gamitti baaqi Ohongaho pobi naatoraiho isakita abi teei baabaama naataquko noi

bamu Ohongaho pobita dzuubaqu, oke ana bamu nike ikobetaqu.

¹⁶Oke hiireqi noi khameto amaki eeteqi boto nome nokoho irita mooto noko agoago eeteta.

**OHONGAHO POBI
NAATAQUI BAMENOMANI**

(Mat 19:16-30; Ruk 18:18-30)

¹⁷Ipita Dzesui biranate teteta tuusumi teei torouma baaqi noho toro pomai koto noke hee, Banaita qidza name, quba apeke ana eeteqake oho quba qaraqara tatanga saridzaqu?

¹⁸Hiiremi, Dzesu hiireta, Ohonga teenai qidzanita oho quba nii anake hee, Qidzaniqi hiire mae? ¹⁹Qate hu nooi hee, Nii eto teete baataino. Nii eto apuata eetaino. Nii eto quume eetaino. Nii eto tooi pokhi eetaino. Nii eto qesaho pobi qaanataino. Nii mai ma pai niimeke qusubaitare. Oiqi hiiremi nii qupadzomorai Mae?

²⁰Hiiremi noi Dzesu pobi hiireta, Banaita name, noo samane oke ana dzobadzoba nameho neta qusubaita baaorai.

²¹Hiiremi Dzesu noke iiha taate moo inobeteqi pobi hiireta, Oonihe, quba teeke nii eetaamake oorai. Oonita nii tuumaqa quba samane niiho torona oorai oho ttuma saridzeqi oke abi habanake moite soubiremake ttuma qusunai niho torota biranatokoita nii oke eeteqake baa anake iiha qaarare.

²²Hiiremi quba tongo nohoi hii khara oomi abi oi nese ma penga ruruhoromi nota bame eetemi noi Dzesuke qaate papateta. ²³Papatemi Dzesu tumakhameto nomeke mooqi erake hiireta, Qidzoke abi oma minanomai Ohongaho pobita dzuubaqu.

²⁴Oke hiiremi tumakhameto nohoi roqobetemi Dzesu paha hee, Khameto name, Ohongaho pobita dzuubaqu oi quba bamenoma. ²⁵Kamere hoo teei

baakoho puita dzuuba biranataqu oi baura bamenomanihe, abi quruma minanomai Ohongaho pobita dzuubaqu oio baura bamenomanipamu oni.

²⁶⁻²⁷Hiiremi nokoi hasaqu minake eete qesa pobipobi hiireta, Idze, apei tete saridzemi Ohonga noke ingonaitaqu? Hiiremi Dzesu nokoke iiha taate moo pobi hiireta, Abi oho beedzaeamanihe, Ohongai oho beedzae oorai. Oi baura minaraho beedzae noho torota oorai.

²⁸Hiiremi Peetoro iiha ma dzoobidza eeteqi Dzesu pobi hiireta, Nii moo. Nanai quba samane qaateqi niike iiha baaqorai.

²⁹⁻³⁰Hiiremi Dzesu erake hiireta, Teei naho quba ma sinabidzaho quba, quba samane nomeke qaataqu oi nagani mae, nomamane namemaneni mae, sasemane dzabamaneni mae, maini mae, atani mae, khametoni mae, dzoo qesa oke qaatequ noi gairaho isakita quba saridzakoi. Oi naga qesa ma, nomamane nanemane ma, sasemane dzabamane ma, paimane gottagotta ma, khameto ma dzoo qesa, quba oonomake noi poiqa bodzarata kaipoma saridzeqi ipi bodzata paha qaraqara tatanga saridzakoi. Meeke oke ana nike pobi hiire.

³¹Oonihe, qesa bosa qoororai nokoi ipina naatakoi, ma qesa ipina oorai nokoi bosa qoobakoi. Oiqi hiireta.

**DZESUI BAATE QORIDZAROTAHU
NOO PAHA HIIRETA**

(Mat 20:17-19; Ruk 18:31-34)

³²Obete nokoi Dzerusaremuho teteta tuumoqi Dzesu nokoho bosa qooro tuumomi, noko ipitotoqi noho noo quba qupa ororo eetemi ipinai attoibobo eeteta.

Eetemi noi Tuerebe nokoke qahebuoqi, ipita quba bamenoma noho torota biranatarotaho noo nokoke pobi hiireta. Hee, Nike nookare. ³³⁻³⁴Napai

Dzerusaremuta peqibihe, teei dzube abi ma qetaqeta abiho bosa qobaqoba nokoho quba Abiho Isaki anake geema mootoma, nokoi ana baataquho isakiniqi hiireqa raaba abiho torota mootakoi.

Mootoqi noko anake boto neinei eete ekepusa eeteqa buri ma baroke teetemi baatakoi. Oonihe qupi tapari naatemi ana qoridzakoi. Oiqi hiireta.

DZAKOPO MA DZOHANE SEIKE ABI MIMI NAATARE HIIRETA

(Mat 20:20-28)

³⁵Qate Dzebeteoho khameto Dzakopo ma Dzohane nopoi Dzesuho torota baaqi erake hiireta, Banaita nakame, nakai niho toro qasa hiibaqu oke nii nakaho quba eetareiqi naka dza eete.

³⁶Hiiremi noi nopoke qasa hiireta, Anai nipe naaneke eetareiqi nipe dza eete? ³⁷Hiiremi nopo hee, Dzapa pobi niho bodzata nakai ooqa teei boto pobi niikota habesemi, temu boto mage niikota habese qaaraqu oho naruke nii hiibare.

³⁸Hiimi Dzesui hee, Nipe qasa hiibi oke nipe ruume. Anai bameho khoruta muunaqu oke nipe paha isanate muunaqu? Oni mae quba bamenoma naho irita soobaqu oi paha nipeho irita sooromi isanataqu mae? ³⁹Hiiremi nopo ipi hiireta, Oi paha nakaho isaki oni.

Hiimi Dzesui hee, Khoruta ana quba bamenoma muunaqu oke nipe paha muunakoi, ma naho irita dzuui soobaqu oi paha nipeho irita soobakoi. ⁴⁰Oonihe, boto pobi nahota habesaqu, mae boto mage nahota habesaquho naru nipeke pobi hiibaqu oho isaki naho toro ooraidzara. Teka oke qesaho quba roibetemi nokomae ota habesakoi.

⁴¹Hiiremi tumakhameto 10 nokoi nooraho pobi nookaqi Dzakopo ma Dzohaneho dzauba eeteta. ⁴²Eetemi Dzesui nokoho kira hiireqi erake hiireta, Raaba

abiho pobipobi abi nokoi isanate abiho irita bedzabedzake eetorai, ma nokoho abi mimi nokoke soopara eetorai.

⁴³Oonihe, niqueqaho bisata quba oonoma eto biranataino. Oi nikeho torota apei abi mina naatare hiibaqu nomae nikeho kokora eetorare. ⁴⁴Ma apei nikehota bosa qobaqoba naatare hiibaqu noomae nike minaraho tteeki aimorare.

⁴⁵Oho qesa ana te hee, Abi samanei Abiho Isaki anaqaho kokora eetareiqi hiire baabara, bamu. Anai abiho kokora eeteqi qaraqara nameke mootoqa abi samaneke qangaho ekata saqobareiqi baaoraita qupadzomare. Oiqi hiireta.

DZESUI ABI NESE KHABANOMA BARATTIMEO QIDZAITETA

(Mat 20:29-34; Ruk 18:35-43)

⁴⁶⁻⁴⁷Oke hiiroramuti noko gama Dz-eriko nagapata biranateta. Biranateqi noi tumakhameto ma abi tupu minama noko gama nagapa oke qaasuhimi Barattimeo noi tete sigiqata habese oota. Abi oi Timaho khata oonihe noho nese khaba eete oomi noi tomama pobi nookami Dzesu Nadzaretteho nenai ota tuusuta. Oonita noi pobi nookaqi sokate hiireta, Dzesu, Tabitihho eema ma khata, nii naho quba dzasa eetare.

⁴⁸Oke hiromi, abi samane noke qamuni hiireqi hiireta, Noo angoo qaatatare. Hiiremi noi beedzae eete dzaubama hiireta, Oe, Tabitihho eema ma khata, nii naho quba dzasa eetare! ⁴⁹Hiimi, Dzesui roroko biireqi nokoke pobi hiireta, Abi oho kira hiiremi baabare.

Hiiremi nokoi abi nese khabanomaho kira hiireqi hee, Dzesui ao niho quba hiire oonita nii qupa too teeteqi qoridzare. ⁵⁰Hiiremi noi sasa nomeke ai siginaite tukubaqi Dzesuho toro biranateta.

⁵¹Biranatemi Dzesu noke hee, Quba apeke ana niike eetareiqi nii dza eete? Hiiremi abi nese khabanomai hee, Mai

name, ana paha nesenoma naatare dza eete.

⁵²Hiiremi Dzesu noke pobi hiireta, Nii ai tataumoraita niiho nese ao qidzanatare. Hiimi abi oi paha nesenoma naate qeemaqi teteta Dzesuke ipitotota.

DZERUSAREMU ABI NOKOI DZESUKE DZEIMA QAKI EETETA

(*Mat 21:1-11; Ruk
19:28-40; Dzoh 12:12-19*)

11¹⁻²Nagapa Bettepage ma Bettania nopo Oriba torata oomi Dzesu tumakhameto nomema nokoi gama oho robeta biranateta. Biranatem i Dzerusaremu sererahuke oomi Dzesui tumakhameto nomehota eserike dzoobireqi erake hiireta, Nagapa gattiqqa totaqa temuta oorai nipe ota dzuubahiqa toogi khata tee abi peitaama oke nipe ota mooqa saqoroqake dzeima baabare.

³Qate, abi tei ota hee, Nipe naane quba oke eetoraqi qasa hiibaquko erake hiibare, Eo, Soopara napahoi toogi khata oho quba hiireqi ipita paha hairiama noke dzoobiremi erata baabakoiqi hiibare.

⁴⁻⁶Oke Dzesu hiiremi nopo tuumaqi kosoramuta biranateqi moomi toogi khatake naga teehe patita suutomi oota. Oomi nopoi saqorota. Saqohimi abi qesai ota qooro ooqi qasa hiireta, Ae, nipe ikaqi hiireqi toogi khata oke saqohibi? Hiiremi, Dzesu bosata hiiretake nopoi noko pobi hiiremi, noko qaateta.

⁷Qaatemi nopo toogi khata oke Dzesuho toro dzeima baami abi nokoi sasa nokome toogi khataho irita saama eetemi Dzesu oho heta habese tuumata. ⁸Tuusumi, abi samane noho qaki eeteqi sasa nokome teteta rerengi eetemi qesai paha qeba neta ee henenake geemaqi teteta mootomi ota tuumata.

⁹Qate, bosana tuumata ma ipina baaqota noko gama garuruiqi hiireta,

Soopara napemeho dzaapa, dzoobe dzoobe! Nii baabe! Nii agoagonomani. ¹⁰Tabiti uumi napemeho dzapa pobi oi biranatorai. Oi hasanomanipamu! Ohonga dzoobe!

¹¹Oke hiiremi Dzesu Dzerusaremuta biranate Ohongaho biirita dzuubata. Dzuubaqi noi emoemoma tuumomi sure mootomi noi biranate Tuerebema noko gama Bettania nagapa gattiqata tuumata.

DZESU DZUNA MEE SARIDZAAMA NAATEQI EEKE BARU HIIRETA

(*Mat 21:18-19*)

¹²Iihai mootomi nokoi Bettania nagapa qaatemi Dzesuho ttidza saa eetemi, ¹³noi haba kharata ee dzunaho geeke mooqi ota tuumaqi mee nohoho qiri eeteta. Oonihe oi dzuna mee goomoraiho bodza ooraama naatemi noi gee keke moota.

¹⁴Oho qubake noi ee oke hee, Abi bamu paha niiho neta mee saridze muunaqu. Baamunipamu! Hiiremi tumakhameto oho noo nookaqi roqobeteta.

DZESUI OHONGAHO BIIRITA PISINISIHU ABIKE POBITETA

(*Mat 21:12-17; Ruk
19:45-48; Dzoh 2:13-22*)

¹⁵Obetemi noko Dzerusaremuta biranateqi Dzesui Ohongaho biirita dzuubata. Dzuubaqi moomi abi qesa ttuma biirota ma qesa ttuma aimota. Oho qubake noi noko hotou biireqi abi oma burisi eetoraicho qohare aima perebireqi abi qusubibiho ttuma aimotaho qohare oke paha ai perebireta. ¹⁶Ma qesai ttuba ma quba samane nokomema sepeke biirita dzuuba biranatomy noi oho tete siireta.

¹⁷Obeteqi Dzesui nokoke banaiteqi erake hiireta, Sinabidza noota hee, Naga nahoke abi tupu samaneho

pupu hibahiba naganiqi hiibaridzoni. Oiqi qeetetanita nike naane quba eranomake eetemi guume qopaho tomidza naatorai?

¹⁸ Hiiremi oho nooke dzube abi mimi ma qetaqeta abi nookaqi Dzesuke teetare hiireqi tete qirike eeteta. Oonihe, abi samane noho noo nokaqi ota qemami abi mimi nokoho quba ququimata. ¹⁹ Qate sure mootomi Dzesu tumakhameto nomema nagapa oke qaate biranata.

**TEEI ABIHO KAHOSAAMAI HIISI
EETAQUKO MEE SARIDZAKOI**

(Mat 21:20-22)

²⁰ Iihai mootomi nokoi paha burisi eete teteta tuusuqi moomi ee dzuna oi orotu ma gama baro eete oomi Peetoro oke qupadzomaqi Dzesu pobi hiireta, ²¹ Mai name, nii moorare. Ee dzuna nii baru hiireta oi ao baro eete oorai.

²² Hiiremi Dzesu noko gama pobi hiireta, Oionita Ohonga ai tatauma qaarare. ²³ Oi teei tora teeke hee, Nii oba ttuuta qeemaqa bamu naatare oke hiireqa noo oho mee biranataridzoho qupa houpeu eetaama naate hiisi keke eetaquko, oho isakita noho quba biranatako. ²⁴ Oke ana meeke nike pobi hiire.

Oho quba ana paha eraiqi hiire. Quba qesaqesaho quba nike Ohonga pupu hiireqa oke nike ao saridzakoiqi qupadzomaqi saridzakoi.

²⁵ Oonihe nike pupu hiibare boohimi abi teehe kahosa niho qupata oomi oke nii teesumi, qusu Mai nikehoi oho gesa kahosa nikehoke teetemi bamu naatako. ²⁶ (Qate nike qesaho kahosa qaataama naatemi Ohongai oho gesa bamu nikehoke qaataqu.) Oiqi hiireta.

**DZESUHO BEEDZAE KHOOBAKE
ABI MIMI POBI HIIBARA**

(Mat 21:23-27; Ruk 20:1-8)

²⁷⁻²⁸ Hiireqi nokoi paha Dzerusaremuta baaqi Dzesu biirita dzuubaqi tuuma ma baabake eesumi dzube abi bosa-bosa ma qetaqeta abi ma abi mimi nokoi gama noho toro biranate noke qasa hiireta, Naane beedzaema quba samane erake nii eetorai, ma apei hiiremi nii tete erake aimorai?

²⁹ Hiiremi Dzesu nokoke hee, Ana paha nike qasa noo teeke hiiremi oho ipike nike ana pobi hiiremake beedzae apeta ana quba samane eetoraiho khoobake ana nike pobi hiire paanaitakoi. ³⁰ Oonita Dzohane abi obama sooro qaata, baura oi Ohongahoni, mae abihoni? Nike naho noo ipi hiibare.

³¹ Hiiremi nokomae gesa pobipobi hiireta, Napai hee, Oi Ohongaho bauraniqi hiibaquko, noi oke hee, Oonita nike naane quba Dzohaneho noo nookaama naate qaataiqa hiibakoi. ³² Qate, napai hee, Oi abiho bauraniqi hiibaqu, sss! Oiqi hiireta oi teehe quba bahe abi minarai hee, Dzohanei Ohongaho too abi ooniqi qupadzomami nokoi abi tupuho attike eeteta.

³³ Oho qubake nokoi Dzesuho noo ipi hiireqi hee, Nanai khokhau oni. Hiiremi Dzesu noko pobi hiireta, Oho gesa beedzae apikota ana baura samane erake eetoraiho khoobake ana bamu nike pobi hiire paanaitaqu. Baamu. Oiqi hiireta.

**DZESUI DZUTA ABI
MIMIHO QAHURAKE
DZOOTA MOOTO HIIRETA**

(Mat 21:33-46; Ruk 20:9-19)

12 Dzesu ipibireqi qahura noota Dzutaho abi mimi pobi hiireta. Hee, Abi teei bai meehe dzoo teeke

dzaaro rome biireqi bai mee imitaquho kose qoomaqi, penono teeke suutoqi dzoo oke gama abi qesaho botota mootoqi hee, Oke soopara eetareiqi hiireqi haba kharata tuumata.

²Tuuma qaaramuti oho bodzata maikhatai kokora abi teeke dzoobireqi hee, Nii tuuma dzoo oho sooparaho torota mee batabireqi totaqa nahoke aima baabareiqi hiiremi tuumata.

³Tuumami nokoi kokora abi oke buribaroke teeteqi dzoobiremi habanake baata.

⁴Baami maikhata kokora abi paha teeke dzoobiremi tuumami, nokoi qiba nohoke urupusa eeteqi noke midzata mootata.

⁵Obetemi maikhata paha teeke dzoobiremi nokoi noke teetemi baateta. Baatemi maikhata paha qesa samaneke dzoobire tuumami, nokoi qesake buribaroke teeteqi qesake teete baateta.

⁶Baatemi maikhataho qeseba khata teenai keke noho dzagana oomi mai noke nokoho toro musaqi dzoobireqi hee, Khata nahoho tooke noko isanate qusbaitakoiqi hiiremi tuumata.

⁷Oonihe, dzoo oho soopara nokoi khatake mooqi qesa pobipobi hiireqi hee, Abirai dzoo erake mai eetakoi. Oonita napa noke teete baatemake oho maikhamoto naatareiqi hiireta.

⁸Hiireqi noko khatake karabete teete baatemi, keba nohoke dzoo sasata biireta.

⁹Biiremi, dzoo oho maikhatai oho ipike quba apeke eetaqu? Noi isanate baaqi dzoo sooparake gama teeteqi dzoo oke paha abi qesaho botota mootaridzoni.

¹⁰Hiireqi abi mimi oke dzesui hee, Paha noorake sinabidza noota qeetetake nike isaitaamani mae?

Oi hee, Gosogoso abi oma naga gootoqi, oma teeke oberaniqi hiiremi, ikanomake eete oma oi ao naga oho ttittira naate oorai?

¹¹Oke napaho nese moomi Ohonga Sooparaho bauranita oho hasa hiire. Oi qi hiiorai.

¹²Oonita Dzesu qahura noo oke hiiremi abi mimi moomi nokoho khooba paana naatemi noko noke karabetareiqi hiiretanihe, noko abi tupu oho attike eete noke qaate papateta.

OHONGA MA GAMAMANIKE MOITAQUHO NOO

(*Mat 22:15-22; Ruk 20:20-26*)

¹³Dzesuke papateqi abi mimi nokoi Pariseo ma Heroteho abi qesa hee, Nike Dzesuho hibahibata noke angina teetareiqi hiiremi tuumata.

¹⁴Tuumaqi nokoi noho toro biranate erake hiireta, Banaita naname, nana moomi nii meenipamu oni. Ma nii te abiho penga quba eetoraidzaranihe, meenipamuke nii Ohongaho tete abike banaitorai oke nana gesina. Qate, ttagetti oke nana Kaisa abi mina moitemi isanataqu, mae baamu? Oho omake nana isanate biidzaqu, mae baamu?

¹⁵Hiiremi, Dzesu ikoiko nokohoke qupadzomaqi noko pobi hiireta, Nike naane quba anake toronaisubi? Seke oma teeke aima baa ana moitemake ana moorare.

¹⁶Hiiremi oke noko aima baami noi aimaqi hee, Apeho gisigisi ma qetaqeta erani? Hiimi nokoi hee, Kaisa, abi minahoni.

¹⁷Hiimi Dzesu nokoke hee, Oonita Kaisahoke noke moitarenihe, Ohongahoke noomaeke moitare. Hiiremi nokoi nookaqi sahasaha minake eeteta.

SATUKEOI TUKUTUKUHO RUUME NAATEMI DZESU POBITETA

(*Mat 22:23-33; Ruk 20:27-40*)

¹⁸Obetemi Satukeo nokoi hee, Baatetai bamu paha eehaha naataquiqi hiire qaata. Oonihe, nokoi noho toro baaqi qasa hiireta,

¹⁹Banaita naname, Mosei napaho quba qeeteqi hee, Abi teeho nanei khametoamake baate ata qatemi

noma nohoi ata nohoke aimaqi naneho dzapake gisi qusubaitaridzoniqi qeeteta.

²⁰Oonihe, nomamane nanemane sebeni oi qaata. Nane gotta atapa teeke naate khametoamake baatemi, ²¹noho samaqanai paha atapa oke naateqi oho qesa khametoamake baatemi, samaqana nohoi oho qesa eeteta.

²²Ma sebeni nokoi gama oho qesa eeteqi khametoamake baatemi atapa oi paha musaqi baateta. ²³Qate atapa noi sebeni nokoke naateta. Oonita tuku-tuku bodzata noi nokohota paha apeke naataqu?

²⁴Hiiremi Dzesu hiireta, Sinabidzaho qetaqeta ma Ohongaho beedzae oke nike gama ruume naateqi oho quba obara naate oorai mae? ²⁵Nookare. Abi ma paimane baata neta qoridzaqake bamu qesa naataquhe, qusuho angero ooraiho qesa noko oorakoi.

²⁶Obete nike Moseho sinabidzata gee takomami noi ee hohoho teteta abi bata-batai qoridzaquhoke hiiremi nike noo oke isaitaamake oorai mae? Oi Ohongai Moseke hee, Abarhamu ma Isaka ma Dzakopo noko anake hee, Ohonga nanameiqi hiiroraiqi hiireta. ²⁷Oke hiiremi napa moomi Ohongai teqaha abi batabatanipamuhu Ohonganidzara. Baamu. Noi abi eehahaho Ohonganita noo oke nike oberama nookaama naate tukutuku bai hiirorai.

DZESUI HU NOO QESAHO QIBA PAANAITETA

(Mat 22:34-40)

²⁸Hiiremi noko qesa noo hiimi qetaqeta abihota teei baa nookaqi hee, Dzesu nokoho noo ipi bagenomanipamuke hiireniqi qupadzomata. Qupadzomaqi noi Dzesu qasa hiireta, Hu noo apei hu noo qesaho qibani?

²⁹Hiiremi Dzesu hiireta, Noo qibai hee, Isirae abi nike nookare, ³⁰Ohonga noi noqeke napaho Sooparanita nii

Ohonga Soopara niimeho dzake eeteqi, qupa ma gisi niime ma qiba ma beedzae niimema gama noho dzake eetore.

³¹Oiqi hiiremi noo oho samaqanai hee, Nii sama niimeho quba dzasa eetoraiho isakita samaqana niimeho dzasa eetoreiqi hiiroraita hu noo qesai bamu nopoke riitaqu.

³²Hiiremi, qetaqeta abi oi Dzesuke hee, Banaita name, oi noo bagenoma, Ohongai teenanipamu. Noho temu te ooraidzaranita noo meeke nii hiire.

³³Qate, qupa ma tittira niime ma beedzae niimema gama Ohongaho dzake eetaqu oi bagenoma. Ma nii sama niimeho dzasa eetoraiho isakita samaqana niimeho dzasa eetoraqu oi paha bagenomanipamu. Qate Ohongake qeere gabi eetaquho kiridza ma qonoqono moitaqu oi bagenomanihe, baura oi hu noo eseri eraho isaki baamu.

³⁴Hiiremi Dzesu moomi noi nokanokata noo oke hiiremi noi paha abi oke hee, Maa, nii Ohongaho pobi naatake boobiqi oorai oiqi hiireta. Hiiremi abi nokoi Dzesu paha qasa noo apeke hiibarota? Bamu oonita noko qaateta.

TABITIHO SORO MA SAINA OI DZESU KIRISTU SOOPARA

(Mat 22:41-46; Ruk 20:41-44)

³⁵Qate Dzesu paha biirita dzuubaqi abike toronaiteqi eraiqi hiireta, Ikanomake eeteqi qetaqeta abi nokoi hee, Kiristui Tabitiho eema ma khataniqi hiirorai? ³⁶Oi Tabiti nomae Qaheuba Sumasake qusubaitaqi hee, Ohonga Soopara noi Soopara nahoke hee, Nii boto pobi nahota habese qaamake, ibo samane niihoke ana oko pesu niihota mooto soubidzakoiqi hiireta.

³⁷Tabiti oke qeeteqi noomae Kiristuke Sooparaniqi hiireta. Oonita Kiristui

Tabitiho sooro ma saina oomi oho tete ikanoma? Oiqi Dzesu hiireta.

**DZESU HIIREMI QETAQETA ABIHO
KHOOPA AO PAANA NAATETA**

(Mat 23:1-36; Ruk 11:37-54; 20:45-47)

Dzesu noo hiire qaami abi tupu oi tidza qidzaqi dza eete noho noo nooka qaata. ³⁸Ma hibahiba nometa noi noorake hiireta, Nike qetaqeta abiho tete potti biire qaarare. Oi noko quba eranomaho dzake eetorai.

Noko sasa khara kharerepo qoomaqui tuumaqu, mae abi samane ttuma eetoraiho soobadzata nokoke dzoobe hiiremi nookaqu, ³⁹mae noko sinabidza guhuta habehabe bosabosata habesaqu, mae hoo ma patta tuputa noko teka qidzake aimaqu, ⁴⁰mae noko ttarumiho kapurake aima muuna bamuitaqui, quba samane oonomaho dza quba minake noko eetorai.

Oonihe noko sama nokome gimutta eeteqi pupu kharakhara sepeke hiirorai. Oho ipike noko quba bamenomanipamuke saridzakoi. Oiqi Dzesu hiireta.

**TTARUMI PAI OMA MUSAQI
NOMEKE OHONGA MOITETA**

(Ruk 21:1-4)

⁴¹Dzesui bodza teeta moomi qesai Ohongake ttuma moite qaataho mauba totaqita habesemi abi samane oho takurata biirorai noi moomi abi ttuma minanoma samanei oma mina oho takurata biirota. ⁴²Oonihe, ttarumi pai habana teei baaqi oma dzuunoma ttimuna eserike ota biiremi toea teenaho isaki naateta.

⁴³Oonita Dzesu tumakhameto nomeho quba hiireqi noko pobi hiireta, Ttarumi habana erai quba takurata biire oi abi samane oho takurata biiroraiho isaki gama riite. ⁴⁴Oke ana meeke niko pobi hiire. Oi noko gamaqa meupu nokomeho neta aima ota biiroraihe,

atapa erai seebe nomeho neta quba gamitti noho torona oori oke gamaqa takurata biire bamuite. Oiqi Dzesu hiireta.

**ABI DZERUSAREMU NGAUSA
EETAROTAHO NOO DZESU HIIRETA**

(Mat 24:1-2; Ruk 21:5-6)

13 Oonita Dzesui Ohongaho biiri qaasuhimi tumakhameto nohota teei noke hee, Banaita name, oma qidzama noko biiri mina erake gootomi ooraike nii moorare. Uububuu!

²Hiiremi Dzesui erake hiireta, Naga mimi nii moo hasa hiire Mae? Nookao, naga oke gootoqi oma qesa hee ma heeta mooto soubireta oke abi qesa paha aima biire bamuitemake naga oi ngaura naatako, oke hiireta.

**UUBA MA SAKABA
SOHOBAROTAHO NOO**

(Mat 24:3-14; Ruk 21:7-19)

³Qate Dzesu ipita Oriba torata habese biiri dzaga bobotomi Peetoro ma Dzakopo ma Dzohane ma Attereo noko seiqake noke oho noo quba qasa hiireta, ⁴Quba samane oi bodza apeta biranataqu? Ma oi biranate soubidzaquho qamodzamodza ikanoma biranataqu?

⁵Hiiremi Dzesu oke rerengi eeteqi hiireta, Teei eto niko ke ikobetainoho quba bakena geema qaarare. ⁶Oi abi samanei dzapa nahota baaqi hee, Anai Kiristu oniqi hiireqa abi samaneke ikobetakoi.

⁷Qate qaa biranataquho noo ma qaaho qamodzamodza oho noo samaneke niko nookami oi gama biranatakoi. Oonihe, oho ipi uhubaamake qaama niko etoqa oho attike eetaino. ⁸Oi abi tupu maina paina ma haba ma nagapa maina paina oho abi qesa koo ma taanga eetorakoi. Ma haba qesa ota tumu samane biranate qaarakoi. Paha seebe minai biranatakoi.

Oonihe, quba oi gama heme ma bameho sohosoho kekenita minanatakoi.

⁹Hiireqi Dzesui hee, Nike korabete qupadzoma qaarare. Nokoi nike batabidzareiqli noo ma qaata mootakoi, ma sinabidza guhuta nokoi nike buribaroke teetakoi. Ma nokoi nikeke ttoka ma habaho soopara ma abi qiba samaneho pengata mootomi nike ota naho khooba hiire paanaitakoi. ¹⁰Oonihe, nagapa samaneho abiho torota sinabidza erake hiibaridzoni, qaataquho tete baamu.

¹¹Ma noko nikeke toronaite batabidzareiqli mootoma, nike etoqa bosata hee, Napai ikaqi hiibaquiqli hiibaino. Oi niqueqeke bamu hiibaquhe, Qaheuba Sumasai hiibakoi. Oonita Qaheuba Sumasai bodza ooqata nike pobi hiibaqu noo teena oke nike nokoke pobi hiibare.

¹²Oi nane teei noma nomeke baataquho quba mootakoi. Ma mai teei khata nomeke oho isakita mootakoi. Ma khameto oho qesa maimane paimane nokomeho ibo eeteqi nokoke teete baataquho isakita mootakoi. ¹³Oi nike naho dzairamane oomi abi samane nikeke ibo eetakoi. Obete ape ma apepeperataamake qaaraqunokoke Ohonga ingonaitakoi. Oiqi Dzesui hiireta.

ABI HEME MA BAME MINA SARIDZAROTAHONO

(Mat 24:15-28; Ruk 21:20-24)

¹⁴Hiireqi Dzesui hee, Qate, isaita abi, nike qupadzomare, quba peranomake biirita upubiremake rubenga biranatemini nike mooraqu, oho bodzata apenei Dzutea habata ooraqu nokomae ao sakabaqi torata tuumare.

¹⁵Nookare. Teei naga totaqa itoqa eto totaqa temuta qeemaqa quba qesa aimainohe, ao sakaba tuumare. ¹⁶Mae teei dzoota ooga eto paha burisi eete na-

gata peite ttoba ma sasa nomeke aimainohe, ao sakabare!

¹⁷Ma bodza ota khameto qurana ma amenana ooraiho paimane, nokohota bame minanipamu biranatakoi.

¹⁸Oonihe, quba oi tamaho bodzata biranatainoho quba pupu hiibare. ¹⁹Oi Ohongai khoobanipamuta quba korabetemi uuba ma sakaba sohorogi biranate baaqoraihe, ipita quba bamenomanipamu biranatakoi.

²⁰Ma Ohonga Soopara bodza oke hoteitaama naatapuko abi ma quba samane oi baamunipamu naatarori. Obete Ohongai qesa dzapaqi uhutota noi nokoho quba dzasa eeteqa bodza oke hoteitakoi.

²¹Oonihe, bodza ota teei hee, Moorare, Kiristui erata ooraiqi hiibaqu, mae hee, Moorare, Kiristui ota ooraiqi hiibaqu, hiiremi nike etoqa oho noo nookaino! ²²⁻²³Kiristu oberobero ma too abi oberobero samanei biranateqa Ohonga abi qesa uhutotake nokoi mainata dzeimare hiireqi mumure ma obaoba obero samaneke mootakoi.

Aoke ana nike quba samane eraho pobihiiremi oorai oonita nike ao bakena geema qaarare. Oiqi hiireta.

QUBA ATTINOMA BIRANATE SOUBIREMAKE DZESU BIRANATAKAI

(Mat 24:29-31; Ruk 21:25-28)

²⁴Hiireqi Dzesui hee, Obete uuba ma sakaba oho totaqa qusuho ete qupi sooromake dzasidza baibudzaama naatemi, ²⁵taama qusuta uuba perebami qusuho beedzae ma tatanga gama rubabetakoi.

²⁶Rubabetemi anai Abiho Isaki ooqi bodza ota peretabita beedzae ma koina minama biranahimi noko moorakoi. ²⁷Ana biranateqa angero nameke dzoobiremi tuumaqa abi dzapa hiiretake nokoi totaqa ma totaqa, qusu

ma habaho moira neta ttuttuitakoi. Oiqi hiireta.

**ABI BODZA RUUMENIHE DZESU OKE
DZUNA EETA MOOTOTA**

(Mat 24:32-35; Ruk 21:29-33)

²⁸ Hiireqi Dzesui hee, Qate ee dzuhano qahurake nike nooka qupadzomare. Sama nohoi kebakeba naateqi sumana usaqe teetemi nike hee, Tii bodza dzomonoke ooraiqi hiirorai. ²⁹ Oho qesa quba samane ana hiire oi biranahima nike mooqake hee, Oi dzamoqa na-subiqi ao naga pouqata ooraiqi hiibare.

³⁰ Dzuta abi nagarai bamu naataamake ooraquta quba oi gama biranatakoi, oke ana meeke nike pobi hiire. ³¹ Qusu ma ttoka oi meeke uubakoi oonihe naho noo oi bamu uubaqu. Oiqi hiireta.

**NAGAHO MAIKHATA BURISI
EETARIDZOHO QAHURA**

(Mat 24:36-44; Ruk 17:26-30, 34-36)

³² Hiireqi Dzesui hee, Qate, bodza ma sau oohoke abi oni mae qusuho angeroni mae Khata ana, napai gama ruumenihe Mai teenai oho gesina. ³³ Oonita biranataqu bodza nike ruume naateqi roqoroqo ma sahasahama qaarare.

³⁴ Oho tete erake eete oorai. Naga teehe maikhatai naga nome qaasuqa kokora abi qesa nomeke baura pattabete moiteqi naga sooparake hee, Nii bakena geema qaarareiqi hiireqi haba kharata tuumami, ³⁵ nike qupadzomami nagaho maikhata paha burisi eete baabaqu, oi surenani, mae saubaponi, mae iihai dzuridzarini, mae saunabake baabaqu? Oho bodzake nike ruumenita bakena geemorare.

³⁶ Oi nike eto meeqomi noi bukhittidzake baaqa nike oonomake moorainoho quba bakena geema qaarare. ³⁷ Qateqa anai nike pobi hiibi noo teena oke ana minarake pobi hiire

oonita nookao, nike gama iso keke bakena geema qaarare, oke Dzesu hiireta.

**DZUTA ABI MIMI NOKOI DZESUHO
GUNU MA NARU HIIRETA**

(Mat 26:6-13; Dzoh 12:1-8)

14 Obete Ingona dzuma, ma abi bookha ngoru muunaridzoho dzuma, oi qupi eseriho nakuta biranataamake oomi dzube abi mimi ma qetaqeta abi nokoi Dzesuke teete kebaitare hiireqi oho gunu ma naru hiireta.

² Oonihe, nokoi hee, Abi samane qaa qupadzomainoho quba napai eto noke dzumata teetainoqi hiireta.

**ATAPA TEEI OBA BAGENOMA
DZESUHO QIBATA SURAITETA**

(Mat 26:1-5; Ruk 22:1-2; Dzoh 11:45-53)

³ Obete Bettania nagapata ooqi Dzesui Siimo abi pottomunoma noho nagata peite patta muunota.

Qate atapa teehe arabasta omaho mangi teei oota, oho oba mee ura moromoronoma oomi oho ttuma mina. Oonita mangi oke atapa oi aima baaqi huhuite oba oke Dzesuho qibata gesubireta.

⁴ Gesubiremi Dzuta ma karai dza-ubadzauba irita gunugunu hiireqi hiireta, Naane quba oba uranoma erake sepeke perebiremi bamu naate? ⁵ Teei oba oho ttuma quba hiiremi biranata-puko ao kina 60 naatemi oke abi habanake moitemi isanatarori. ⁶ Hiireqi nokoi atapa oke hiimota minake eeteta.

Hiimotomi Dzesu hiireta, nike qaata! Naane quba atapa oke dzakidzaki eetaqu? Noi naho irita obaoba bagenoma teeke eetemi oorai. ⁷ Abi habana nokoi sau samane nikeho torota ooraimi, bodza nikemae qupadzomaquta nike nokoke hoobidzareiqqa hoobidzakoi. Oonihe,

anai bamu nikeho toro bodza mina qaaraq.

⁸Qate atapa eraho torota ooriho isakita noi quba bagenoma anake eetemi oorai. Anake abi qurabiremi ana qoridzaqu oohoke noi qupadzomaqi naho samata oba erake suraite. ⁹Oonita ttoka ma haba ika ma ikata qesa ma nike sinabidza hiibaqu ota paha atapai erake eete oho pobike nike hiiremi nookakoi. Oke ana meeke nike pobi hiire. Oiqi Dzesu hiireta.

**DZUTA KHARIOTTA NENAI DZESU
GEEMA MOOTAREIQI HIIRETA**

(Mat 26:14-16; Ruk 22:3-6)

¹⁰Dzesui oma oho qamuni hiiremi, tuerebehota tee Dzuta Khariottaho nena, noi dzauba eete Dzesuke geema mootareiqi dzube abi mimiho toro tuumata. ¹¹Tuumami noko noho noo nookaqi qaki eeteqi Dzuta oho ttuma moitakoiqi hiireta. Hiiremi Dzutai Dzesuke geema mootarota oho pui qiri eeteta.

**DZESU HIIREMI TUMAKHAMETO
ESERI KIRIDZA ROIBETETA**

*(Mat 26:17-25; Ruk 22:7-14,
21-23; Dzoh 13:21-30)*

¹²Qate bookha muunaridzoho dzuma naatemi oho qupi bosabosata nokoi ingonaho kiridza dzubetomi tumakhameto nohoi Dzesuke qasa hiireta, Nii dza eete hiiremake nanai ikata tuumaqa ingonaho qonoqono oke urai eetemi nii ma napai muunaqu?

¹³⁻¹⁴Hiiremi, noi tumakhameto eseri nomeke dzoobireqi hee, Nagapa qiba ota nipe peitemi abi oba mangi mina aimanoma noi nipeke saaridzeqake nipe noma gama tuumare. Obete noi dzuubaqu ota nipe naga oho maikhatake hee, Banaita napahoi hee, Ingonaho qonoqono oke ana tumakhameto

namema gama muunaridzonita oho aabe suruhoi kaqaniqi hiibare.

¹⁵Hiiremake suruho heena mina noko ttarita mootomi oorai suruho oke noi nipe banaitemi nipe ota napame quba roibetare. Oiqi hiireta. ¹⁶Hiiremi tumakhameto nopo tuumaqi nagapa qibata peiteqi Dzesu nopo pobi hiiretaho isakita saridzeqi ota ingonaho kiridza roibeteta.

**DZESUI NOKOMA KIRIDZA MUUNOQI
DZUTAHO KHOOBA PAANAITETA**

*(Mat 26:20-25; Ruk 22:14,
21-23; Dzoh 13:21-30)*

¹⁷Qate ete biiremi Dzesui Tuerebema noko ota ttutturatiqi, ¹⁸kiridza oho patta muunoqi noi erake hiireta, Nikehota teei anama nakai ttaike patta muuhibi noi ao anake geema mootakoi oke ana bamu nike ikobetaqu.

¹⁹Hiiremi nokoho ttidza qanganatemi teena teena nokoi noke hee, Oi ana oni mae ape? Oiqi hiimi teei hee, Ana oni maeiqi hiireta. ²⁰Hiromi noi nokoke hee, Tuerebe nikhota teei anama naka ttuba teenaqata poinqanipamu patta gima muuhibi abi oioni!

²¹Nookare, Abiho Isaki quba qeetemi ooraiho isakita ana baatakoihe, apei anake geema mootaqu, Idze, noho torota quba bamenomanipamu biranatako! Pai noke dzoomaama naatapuko noho quba isanatarota. Oke hiireqi noi Dzutaho khooba paanaiteta.

**DZESU QUPI POSA USAQE
TEEKE PAANAITETA**

*(Mat 26:26-30; Ruk
22:15-20; 1 Kor 11:23-25)*

²²Hiireqi nokoi patta muunoqi Dzesui dzobadzoba teeke aimaqi agoago eete oke qooto nokoke moiteqi hiireta, Erai mee nohoho isaki oonita aimuunare. ²³Hiireqi noi khoru oke

aimaqi Ohonga dzoobe hiireqi noko moitemi noko gamaqa ota muunata.

²⁴Muuhimi noi noko eraiqi hiireta, Dzuu nameke minaraho quba poro tongo era saqore. ²⁵Qate ana bamu paha eka mee eraho oba muunaquhe, Ohongaho pobi biranatemake oke ana usaqeke muunakoi oke ana meeke nike pobi hiire.

**PEETOROI TUMAKHAMETOMA
DZESUKE PAPATAROTAHO NOO**

*(Mat 26:31-35; Ruk
22:31-34; Dzoh 13:36-38)*

²⁶Hiire qaateqi, noko hasa naa teeke hiire biranateqi Oriba torata tuumata.

²⁷Tuumaqi Dzesu nokoke pobi hiireta, Sinabidzata qeeteta oi hee, Ohongai sooparake teetemi sipisipi sakabakoiqi hiiremi ooraiho isakita nike gama sakabakoi. ²⁸Oonihe, anai baata neta qoridzeqake paha nikeho bosa qooroqi Garirea habaho isakita tuumakoi.

²⁹Hiiremi Peetoro noke pobi hiireta, Nokoi gamaqa niiho nookami qanganataqu kaqa. Qate naamae bamu niiho nookami qanganataqu. ³⁰Hiimi Dzesu noke pobi hiireta, Idze! Poiqa nee ungapa qupi eserike noo hiibaamake ao qupi taparike nii anake raraku biidzaama naatakoi. Oke ana bamu nii ikobetaqu.

³¹Hiimi Peetoro bedzabedza eete erake hiireta, Eehe, anai niima naka esese baataqu kaqa. Oonihe ana bamu nike raraku biidzaama naataqu. Hiiremi noo teena oke tumakhameto gama pobi hiireta.

**DZESUI GESEMANE DZOOTA
PUPU BAMENOMA HIIRETA**

(Mat 26:36-46; Ruk 22:39-46)

³²Ttoka teehe dzapa Gesemane ota Dzesui biranateqi tumakhameto nomeke pobi hiireta, Anai pupu hiibakoita nike

erata habese oorare. ³³Oke hiireqi noi Peetoro ma Dzakopo ma Dzohane nokoke dzeima qeemaqi attiuboubo minake eete ququimata.

³⁴Ququimaqi noi hee, Qupa nahoi bame minake eeteqi ana suqobire. Oonita nike erata roqoroqo ma sahasahama oorare. ³⁵Oke hiireqi noi gattiqa qeemaqi ttokata uhesaroqi tete apeta oho bame potti biidzaqu oho qiri eete pupu hiireta.

³⁶Hiireqi noi totoho nometa hee, Aba, oi Mai name, quba minaraho beedzae niiho toro ooraita bameho khoru erake nii naho neta aimare. Oonihe naho qupa hiibarori oi bamuhe, niihoi hiiremi ooraiho isakita biranatare.

³⁷Hiireqi noi qori baa moomi nokoi meeqoomi noi Peetoro pobi hiireta, Siimo nii meebo? Bodza hoteqake nii ee-hahaqake oorare bitta eete mae? Nikeho dzo ooraihe, ³⁸meera nikeho samake teetemi nike toronaho kabira naatainoho quba ao bakena geemaqa pupu hiirorare.

³⁹Hiireqi Dzesu paha qeema pupu hiireqi teena oke hiiroramuti burisi eete baa moomi noko paha meeqoota, ⁴⁰oi nese nokohoi sidzobetemi noko noo apeke noke pobi hiibarota?

⁴¹Obetemi noi tuumaqi, paha baaqi nokoke pobi hiireta, Nike uraira meeqi qidzanatoraidzo? Oionita bodza ao bamu naate.

⁴²Nookao, Abiho Isaki anake ao kahos abiho botota moosobita qoridze napa tuumare. Mooro! Abi anake geema moosobi noi ao erata baabe. Oiqi hiireta.

**DZUTAI DZESU KANABETEMI
IBO ABI DZESUKE AIMATA**

*(Mat 26:47-56; Ruk
22:47-53; Dzoh 18:3-12)*

⁴³Qate tuerebehota tee, Dzuta, noi dzube abi bosabosa ma qetaqeta abi ma abi mimi nokoho neta abi hoho teeke

saridzemi nokoi taanga ma qaa dzubeke aimaqi Dzutama gama baata.

⁴⁴Obete Dzuta gemagama abi noi ago bosata abi hoho oke suu ma pai mootoqi hiireta, Anai abi kanabetaqu oioni. Noke nike karabeteqa bage eete noke aima tumumare. ⁴⁵Oke bosata hiiretanita Dzutai baaqi Dzesuke dzaga boboto kanabeteqi eraiqi hiireta, Mai name, dzoobe.

⁴⁶⁻⁴⁷Hiiremi nokoi Dzesuke karabetemi, tumakhameto qesa sigiqata qoorota nokohota teei qaa dzube nomeke dzeimaqi dzube abi minaho kokora abi teeke teeteqi toma gee nohoke dzooto qagaumata.

⁴⁸Qagaumami Dzesu abi hoho oke pobi hiireta, Guume abi teeke karabetaquho isakita nike qaa dzube ma taangama anake karabetare baaqorai mae? Nookare. ⁴⁹Saninoko anai biirita nike banaite qaimi nike teqaha anake karebete qaarara. Oonihe, sinabidza noota qeetemi ooraiho isakita quba eranomai biranataridzonita isanate. Oiqi hiireta.

MAREKOI KHATA OOQI TUMAKHAMETOMA NOKO SAKABATA

⁵⁰⁻⁵²Dzesui oke hiiremi, tumakhameto nohoi gamaqa Dzesuke qaate sakaba tuumami ana Marekoi khata tuipanoma ooqi Dzesuke iihami abi hohoi ao anake karabetareiqi tuipa nahoke uumami ana habanake atti tuumata.

BATABIDZA TUPUTA DZESUHO MEE MA OBERA HIIRETA

(*Mat 26:57-68; Ruk 22:54-55, 63-71; Dzoh 18:13-14, 19-24*)

⁵³Qate abi hoho oi Dzesuke dzeima dzube abi minaho torota biranatemu dzube abi bosabosa ma abi mimi ma qetaqeta abi nokoi gamaqa noho quba ota ttutturateta. ⁵⁴Obetemi Peetoro Dzesu

ipitotoqi dzube abi minaho repa nakuta qeemaqi sogimoho torota eepa agima oota.

⁵⁵Qate dzube abi bosabosa ma batabidza abi mimi nokoi gama Dzesuke teetare hiireqi noho mee ma obero hiire qaaqi teqaha oho mee saridzara. ⁵⁶Oi abi samanei noke qomaqoma hiireta, oohihe nokoho noo totohoi teqaha teenata tuumara.

⁵⁷Qesai qooroqi noo oberake hiireqi hiireta, Abi oi hee, ⁵⁸Ohongaho biiri erake abi botoma gootoota oke ana namae ngausa eeteqake qupi tapariho nakuta paha biiri temu gootakoi oonihe bamu abi gootoraiho isaki naataquiqi hiiremi nana nookata. ⁵⁹Oke hiireta oonihe nokoho noo totoho teqaha teenata tuumara, baamu.

⁶⁰Oonita dzube abi mina noi bisa qaputa qooroqi Dzesuke qasa hiireta, Nokoi niiho qomaqoma ikanomake hiirorai? Nii bamu oho noo ipi hiibaqu mae?

⁶¹Hiiremi Dzesu nipanate noo ipi hiibaama naatemi dzube abi minai beedzae eete paha noke qasa hiireta, Nii Kiristu, Ohonga agoagonomaho khatani, mae bamu? ⁶²Hiiremi Dzesui hee, Oore, anai oni. Ma anai Abiho Isaki ooqi Ohonga beedzaenomaho samaqata qooro qaaqake qusuho peretabita baahumi nike moorakoi.

⁶³Hiiremi dzube abi minai sasa nomeke qohate hiireta, Oionita naane quba qesai paha noho qomaqoma ipibire hiibaqu? ⁶⁴Oi noi ao nomae oberama hee, Anai Ohongama sama teena oniqi hiiremi napa gama nooke. Oonita nike noke ikanomaniqi hiibaqu?

Hiiremi nokoi gama qarutoqi hee, Noi baataquho pobi ooniqi hiireta. ⁶⁵Hiireqi, qesai noho irita ekepusa eeteqi nese ma penga nohoke sengibete noke buribaroke teeteqi hiireta, Apei niike teete? Hiiba! Hiiremi sogimo nokoi noke

dzeima tuusuqi boto sepeiteqi noke teeteta.

**PEETOROI DZESU RARAKU
BIIDZAAMA NAATETA**

(*Mat 26:69-75; Ruk 22:56-62;
Dzoh 18:15-18, 25-27*)

⁶⁶Qate Peetoro qoo repa nakuta eepa agihimi dzube abi minaho kokora paimanehota teei baaqi, ⁶⁷Peetoro mo qeraqera eete hiireta, Nii paha Dzesu Nadzaretteho nenama nipe oori.

⁶⁸Hiimi noi bai hiireta, Nii hiireke ana ruume. Anai oho khoukhau oni. Hiireqi noi repa oke qaateqi tta eete paata tuumata.

⁶⁹Tuumami nee noo hiireta. Obete kokora atapa noi paha Peetoro moohiqi abi ota qoorota nokoke hee, Meeke abirai nokoho nenani. ⁷⁰Hiimi Peetoro paha bai hiireta. Oonihe gattiqi ipita abi oona qooro oota nokoi paha Peetoro pobi hiireta, Meenipamu nii Garirea habaho nenanita nii nokoho nenani.

⁷¹Hiiremi Peetoro tatanga naateqi erake hiireta, Abiqahe, nike hiiroraike ana ruumenipamu. Oke ana Ohongaho pengata hiibita qaata.

⁷²Hiimi, nee ungapa noo hiiremi qupi eseri naatemi Peetoro erake qupadzomata, Idze, Dzesu anake hee, Nee ungapa qupi eserike noo hiibaamake nii ao qupi taparike anake raraku biidzaama naatakoiqi hiire. Oke qupadzomaqi Peetoro ao tti ma ttiroba minake eeteta.

**NOKO PIRATOHU PENGATA
DZESUKE QOMA DZUBOBIROTA**

(*Mat 24:1-2, 11-14; Ruk
23:1-5; Dzoh 18:28-38*)

15 Iihai mootomi dzube abi bosabosa ma abi mimi ma ta mootota. ²Mootomi Piratoi noke qasa hiireta, Nii Dzuta abiho abi qibani, mae bamu? Hiiremi noi hee, Nii hiire, oioni!

³Hiiremi dzube abi bosabosa nokoi quba samaneho quba Dzesu qoma dzubobirota. ⁴Qoma dzubobiromi Pirata paha noke qasa hiireta, Nii moomi quba samaneho quba nokoi niike qomaqoma hiiremi nii bamu oho noo ipi hiibaqu? ⁵Hiiremi Dzesu nipanatemi Piratoi qupa ororo eeteta.

**PIRATOI DZESUKE
HAPAHAPANAITAREIQI HIIRETA**

(*Mat 27:15-26; Ruk 23:13-25;
Dzoh 18:39-19:16*)

⁶Obete Ingona dzuma mina oho bodzata abi samane baaqi Piratoi suta-suta abi saqobareiqi hiiremi noi saninokoke teeke saqoro qaata.

⁷Qate hu ma koridza biranatemi taanga abi qesai abike teete kebaiteta nokoke sutasuta nagata mooto oomi abi tee, dzapa noho Baraba, noi nokoma gama oota. ⁸Oomi abi tupui Piratohu toro peiteqi hee, Nii sutasuta abi saqororaiho isakita paha eetaqu maeiqi hiireta.

⁹⁻¹⁰Qate dzube abi bosabosa nokoi Dzesuke bisi naateqi geema mootomi oke Pirato mo qupadzomaqi noorake hiireta, Nike dza eetemi ana isanate Dzuta abi nikeho abi qibarake nikeho quba saqobaqu mae? ¹¹Hiiremi dzube abi bosabosai abi tupu oke kosikosi eetemi nokoi hee, Pirato nii Dzesuke saqobainohe noho habara Barabake nanaho quba saqobareiqi hiireta.

¹²Hiiremi Pirato paha nokoke pobi hiireta, Nike abirake Dzuta abiho abi qibaniqi hiirorai noke anai quba apeke eetemi nikehota isanataqu? ¹³Hiiremi nokoi qarutoqi hiireta, Noke hapahapanaitare.

¹⁴Hiiremi Pirato nokoke qasa hiireta, Naane quba? Baura qanga apeke noi eetemi nike oke hiire? Hiiremi abi tupu dzaubama qarutoqi paha hiireta, Noke meenipamuke hapahapanaitare! ¹⁵Hiiremi Pirato abi tupu oke hasu hiibareiqi

Barabake nokoho quba saqorota. Oonihe noi hiiremi qaa abi Dzesuke gabeho biiroramuti qaatemi Pirato hee, Noke isanate hapahapanaitareiqi hiireta.

**QAA ABI DZESUKE QEPUQEPU
EETE SOSORIDZO HIIRETA**

(Mat 27:27-31; Dzoh 19:2-3)

¹⁶Ma qaa abi nokoi Dzesuke aima tuumaqi qaa guhu Paraetoriota biranateqi qaa abi minaraho kira hiiremi ttuturateta. ¹⁷Tutturateqi, noko qepuqeputa sasa hihihinoma aima noke dzaaroqi guupake papara suutoqi oke qiba nohota dzaamotota.

¹⁸Dzaamotoqi noko ttaroke Dzesuho qaki eete hiire ta, Dzoobe dzoobe, nii Dzuta abiho abi qibani! ¹⁹Hiireqi nokoi qiba nohoke saaro sumuma teeteqi noho irita ekepusa eete noho toro pomai koto gairori kootorota.

²⁰Oonita noko oonomake noke sosoridzo hiiroramuti qaateqi sasa hihihinoma oke kuimaqi ttoba ma sasa nohoke eeteqi, Dzesu hapahapanaitare hiireqi noke dzeima sasata biranata.

**NOKO DZESUKE ABI QANGA
ESERIMA HAPAHAPANAITETA**

*(Mat 27:32-44; Ruk
23:26-43; Dzoh 19:17-27)*

²¹Noko biranate tuumatahe Dzesui hapahapa bittake eetemi Arekhatarou ma Roupouho mai Siimo noi nagapa Kureneoho nena noi teteta tuusumi nokoi abi oke qaanate hiiremi noi Dzesuho hapahapa aima tuumata.

²²Ma noko Dzesuke dzeima Gorigotta teka (oi qiba gotta teka) ota noko biranata. ²³Biranateqi noko bai obake too bairaho isakima sareteqi oke noke moitetahe noi te muunara.

²⁴⁻²⁵Oonita nokoi Dzesu ota hapahapanaiteta. Qate qaa abi nokoi Dzesuho ttoba ma barehota quba apeke nokome quba aimarota? Oke hiireqi noko baabe

biireqi oke gama pattabeteta. Obete noko noke hapahapanaiteta oho bodzai naini kiroko. ²⁶Ma noko qomaqoma nohoke ee sabinata qeeteta oi hee, DZU-TAHO ABI QIBA ERANI.

²⁷Nokoi guume abi eserike Dzesuma gama hapahapanaitemi teei Dzesuho po-bitu ootani temui mage nohota oota. ²⁸(Oi teehe bahe sinabidza agobani-pamuta Dzesuai qeeteta oi hee, Noko noke ritarita abima ooraquho isakita moototaiqi qeetemi oi ooqata meenoma naateta.)

²⁹Qate abi tuuma ma baaba eesuqi noko Dzesuke too neinei eete qiba baqebeteqi hiireta, Anh! Nii biiri ngausa eeteqi qupi tapariho nakuta oke paha gootaqu mae? ³⁰Oonita nii isanate sama niimeke ingonaiteqa ao hapahapata gaibare.

³¹Hiiremi oho qesa dzube abi bosa-bosa ma qetaqeta abima nokoi qesa noo hiireqi noho qepuqepu eete hiireta, Hee, Abi qesake noi ingonaite baaqoraihe, sama nomeke ingonaitare oke noi ikanoma hou eete? ³²Idze, noi Kiristu, Isirae abiho abi qiba ooniqi hiiroraita nomae poiqake hapahapata quratemake napai oke moo hiisi eetare.

Hiiremi abi noma hapahapanaiteta nopoi oho qesa noke too neinei eeteta.

DZESUI BAATETAHO NOO

*(Mat 27:45-56; Ruk
23:44-49; Dzoh 19:28-30)*

³³Eetemi ete bisata ttoka ma haba sautoqi, qupi mina sooromi tiri kirokota uhubata. ³⁴Bodza ota Dzesui dzaubama sokateqi hee, Eroi Eroi rama sabatani oiqi totoho nometa hiiremi oho khooba erani. Ohonga, Ohonga name, nii ikanomake eeteqi anake gaubire ooiqi hiireta.

³⁵Hiiremi qesai ota qooro nookaqi hiireta. Nooka. Noi Eriaho kira hiire. ³⁶Hiimi teei hee, Papata! Napai moomi Eria

baaqi noke aima qurataqu mae bamu? Oiqi hiireqi noi hairiama besa bidzaga teeke aima oba too bairanomata suqobire saarota soramu biireqi oho obake Dzesu moiteta.

³⁷ Oonihe, Dzesu sokata minake eete baateta. ³⁸ Baatemi biiriho ttoba hahari bisa qapuna qaata oi pei neta qohaba papatemi abi nakuke moota.

³⁹ Paha qaa pobipobi abi noi qooro ooqi Dzesuke dzaga boboto quba samane mooqomi noi oonomake baatemi noi hee, Meeke abirai Ohongaho khata ooniqi hiireta.

⁴⁰⁻⁴¹ Paha paimane qesai sererahuke qooroqi quba oke gama mooqota. Oi Maria nagapa Magataraho nena ma, Dzakopo gattiqa ma Dzosepeho pai Maria ma Sarome ikaqi Garirea habata Dzesuke iiha qaaqi kokora nohoke eete qaata ma paimane samane ikanei Dzesuma Dzerusaremuta baata paimane nokoi oke gama mooqota.

NOKOI DZESUHO KEBA OMA NAGATA MOOTOTA

(*Mat 27:57-61; Ruk 23:50-55; Dzoh 19:38-42*)

⁴² Obetemi sure mootomi iihai dzumaho roiroi bodza oomi, ⁴³ Dzosepe nagapa Arimatteaho nena (noi paha sinasina maimaneho nena ooqi Ohongaho pobi biranatarotaho beebete eete qaata) abi oi baaqi qupa too teeteqi Piratoho toro biranate Dzesuho keba quba qasa hiireta.

⁴⁴ Hiiremi Dzesu ango hairiamake baatetaho pobi nookaqi Pirato sahatete qaa pobipobi abiho kira hiireqi hee, ⁴⁵ Dzesu ango baate maiiqi hiiremi, oho pobike qaa pobipobi abi noke pobi hiiremi Piratoi hee, Keba nohoke Dzosepe moitareiqi hiireta.

⁴⁶ Hiiremi Dzosepe ttoba qidza khabanoma oho ttuma eete oke aimaqi Dzesuho keba hapahapata ai qurateta. Ai

qurateqi noi oke ttobama qegoroqi oma ma tapata keba naga usaqeke kaibetetaho nakuta keba nohoke mooto oma sarara teeke ai burisi eete keba naga pati pui siireta.

⁴⁷ Qate nokoi Dzesuho keba mootota tekake Maria Magataraho nena ma Maria Dzoseho pai nopoi moota.

DZESU QORIDZEMI ANGERO TEEI PAIMANE POBI HIIRETA

(*Mat 28:1-8; Ruk 24:1-12; Dzoh 20:1-10*)

16 Qate dzuma mina oi bamu naatemi, Maria Magatara nena ma Maria Dzakopoho pai ma Sarome nokoi Dzesuho keba bibi suraitare hiireqi bibi ura moromoronoma teehe ttuma eete aimaqi, ² baura bodzaho samasamata nokoi saunabanipamuta tuumata.

³ Tuumami ete gagabero kukubiremi nokoi keba nagata biranatake bohiqi qesa pobipobi hiireqi hee, Apei napaho quba keba naga patihoma oke burisi eetemi papataqu?

⁴ Hiiqi noko moomi oma minanipamu oke apei ao burisi eetemi papate ooto? ⁵ Oonihe nokoi keba naga ota dzuubaqi moomi abi khata sasa khabanoma dzaabanoma noi teka pobiqata habese oomi nokoi roqobeta minanipamuke eeteta.

⁶ Eetemi noi noko pobi hiireta, Etoqa roqobetaino. Oi Dzesu Nadzaretteho nenake noko hapahapanaitemi nike keba nohoho qirike eesubi, meeke? Oonihe noi meeqorihoma tekake nike moohimi no teqaha erata ooraidzara. Noi aoke qoridze papate. ⁷ Oonita nike tuumaqi eraho pobike Peetoro ma tumakhameto qesa Dzesuhoke pobi hiireqi hee, Dzesuho ango nikeho bosa qooroqi Garirea habata tuusubiqi hiibare. Oonita Dzesu bosata nike pobi hiiretaho isakita nike ota noke meeke moorakoi.

⁸ Hiiremi paimane sahateta minanipamuke eeteqi keba nagake qaateqi atti

tuumami attiuboubou nokoke suqobiremi noko teqaha noo oke abike pobi hiibara, baamu.

**MARIA MAGATARA NENAI
BOSA DZESUHO MEE MOOTA**

(Dzoh 20:11-18)

⁹Dzuma oi bamu naatemi oho iihai saunabanipamuta Dzesui baata neta qoridzeqi Maria Magattara nenaho torota bosa biranateta. (Oi bosata noho irita songena sebeni oomi Dzesui nokoke iihata, atapa oioni.)

¹⁰⁻¹¹Qate qesai qupi samane Dzesuho torona qaata nokoi tti ma ttaka eetomi, Maria noi tuumaqi oho pobi nokoke pobi hiireqi hee, Dzesui ao eehaha naate ooraimi anai noke moori, ooiqi hiiremi noko oho pobi tomama nookatahe hou eeteta.

**DZESU PAHA TUMAKHAMETO
ESERIHO TORO BIRANATETA**

(Ruk 24:13-35)

¹²Ipita nokohota eseri nopoi qeba neta qooro tuusumi Dzesui mainaho birabirata nopoho toro biranatemii moota. ¹³Moohimi noi nopoke qatemi nopoi burisi eete tuumaqi oho pobike noko gama pobi hiiretanihe, noke paha nopoho noo nookaama naateta.

**DZESU TUMAKHAMETO
MOO NOKOKE QARU
ABI ISAKINOMAITETA**

*(Mat 28:16-20; Ruk
24:36-49; Dzoh 20:19-23)*

¹⁴Qate Dzesui qoridzemi abi ma paimane noke mooqi tumakhameto qesake pobi hiiremi noko noo nookaama naate ooqi bodza teeta tumakhameto 11 nokoi patta muunomi Dzesui nokoho toro biranateta. Biranateqi noi kheukhau ma qupa tatanga nokohoho quba nokoke tete hiimotota.

¹⁵Qate baurahoke noi noko pobi hiireta, Nike ttoka ma haba samaneho abi nokoho torota tuumaqa Ohongaho boto biidza minara nokoke sinabidza erake pobi hiire sobasoba saridzaqu nokoke Ohongai ingonaitakoi. ¹⁶Qate apenei nooka hisi eetaama naataqu nokoke Ohongai hee, Baate bamu naataquho pobiniqi hiibakoi.

¹⁷Obete qesai nooka hiisi eetemake Ohongai baura nokohoke mumure erama mee hiibakoi: Oi noko songenake iihakoi, ma noo agiagita hiibakoi.

¹⁸Qate nokoi dzootatake aimaqu, mae quba baatanomake muunaqu oi baamu nokoke sesero eetaqu. Oonihe nokoi boto nokome khetedzanomaho irita mootomi qidzanatakoi. Oiqi Dzesui hiireta.

**DZESU SOOPARAI NOKOKE
QAATE MAIHO TORO PEITETA**

(Ruk 24:50-53; Apo 1:9-11)

¹⁹Hiire qaateqi Dzesu Sooparai qusuta peite Ohongaho sama pobiqata qoorota.

²⁰Qooro oomi qesa ma nokoi biranateqi haba samaneta tuumaqi ota abi sinabidza oke hiire paanaite qaata. Oonihe tuumaqi noko baura eetemi Soopara noi oho mumurema baura nokohoke mee hiire qaata.

(PAHA NOO SUHE AGOBA TEE)

(Qate paimane nokoi tuumaqi Peetoro ma qesamane noho nokoho toro isere mootoqi nokomae noo nookata oke nokoi hiire paanaite soubireta. Ipita Dzesu nomae abike ingonaitaquho noo ma qaraqara tatangaho noo oke tumakhameto nomeho botota mootomi nokoi abi totaqa ma totaqa gama pobi hiire soubireta.)

RUKAHO ISERE QIDZA

Ttotta Ruka qeeteta
Tii 69 ooni kaqa
Ttoroa Nagapani mae
Tteopiro Abi Mina
Toroasi Nagapani mae

PASARA MAPOHO NOO

(Apo 1:1-5)

1 O dzoobe Tteopiro:
Abi qesai ao samane naateqi eeho
aimaqa Dzesuho noo samane biranate
soubireta oho isereke nokoi qeetemi
oorai. ²Oi noo biranatota ooqata apenei
nese nokomema Dzesuma gama moo
qaata nokoi oho isere mootomi qeetorai.
³Ana poma oke nookami bagenoma
naatemi paha naamae noo oho khooba
korabete nookaqi ttarita qeeteqi abi
mina niiho quba oho isere qeetorai.
⁴Kiristuho pobi oke nii ao tomama
nookoraihe ana gee erake dzoobire-
make nii oke toronaiteqi moohimi niiho
qupata meenoma naataridzoni.

ANGEROI DZOHANE BIRANATAROTAHO NOO PAANAITETA

⁵Oionita Herotei Dzutea habaho qiba
naate qaataho bodzata dzube abi tee,
dzapa noho Dzakharia, noi Abiaho gemu
oho nenani. Ata nohoi oho qesa Aaro,
dzube abiho nenanita dzapa noho Eris-
abe. ⁶Nopoi Ohongaho pengata rike
ma pobiho isakita Sooparaho hu nooho
gigi ma goha samaneke qusubaite qaami
nopoke iiga hiibaquho tete oorara.
⁷Oonihe Erisabe qumai qaami khameto
nopohoi biranataamake qaami nopo
tasu naateta.

⁸Qate dzube abiho ttarike qusubaite
qaami Dzakharia noomae qaheuba bi-
irita peite dzube abiho isakita Ohongaho
pengata baura oke eetarotaho bodza

naateta. ⁹Oi Sooparaho biirita isaki
ura moromonomake qeebaquho bodza
oio dzube abiho pomata quba ttari-
noma kekeni. ¹⁰⁻¹¹Oonita Dzakharia
oho bodzata biirita dzuubaqi isaki ura
moromonomake qeeremi abi samanei
sasata qooro pupu hiromi Sooparaho
angero tee isaki ura moromonomaho
qohare oho pobi neta biranate qoorota.
¹²Noke Dzakharia moo roqobeteqi oho
atti minake eeteta.

¹³Oonihe angeroi noke erake pobi
hiireta, Bamu, eto atti eetaino. Dza-
kharia, nii pupu hiire qaabi oho nooke
Ohongai nookami ooraita ata niiho Eris-
abe noi niiho khata teeke dzoomakoi.
Dzoomamake nii noho dzapake Dzo-
hane hiibare. ¹⁴Oke eetemi niiho qupa
qidzanatemi nii oho qaki naatemi abi
paha samane nookami khataho isaki
bagenoma naatakoi.

¹⁵Oi teehe quba bahe Sooparaho
neseta khata oi abi mina naatakoi.
Oi paiho asi neta Qaheuba Suma-
sai noke raraku biire qaarakoita noi
eetoqa bai oba ma oba tatangake
hesataino. ¹⁶Noi Isirae abi samaneke
burisi eetemi nokoi Ohonga nokometa
atimakoi. ¹⁷Eria sumasaho beedzaeta
baura eete qaataho isakita Dzohanei bi-
ranateqi Soopara napahoi nome quba
abi tupu teeke mai eetaridzoho naru
agoba hiireta oke Dzohanei roibetareiqi
qeemakoi. Qeemaqa hiiremi oionita abi
mina ma adza nokoi gama basesa
nokome qaasuhiqa rike ma pobiho
nokanoka saridze qesa hongasidzakoi.

¹⁸Oke angeroi hiiremi Dzakharia
angero oke hee, Maqa, ata ma naka
ao tasu naate ooraita nii hiibi noo oi
meeni mae? Oke ana ikanomake eete
qupadzomaqu?

¹⁹Hiiremi angero noi hee, Anai
ape bahe Gabiriai Ohongaho pengata
qoororai. Oionita noi hiiremi anai baaqi
oho noo ao nii pobi hiire. ²⁰Oonihe

nii naho noo nookaama naateho qubake nii ao potutu naate qaamake khata dzoomaquo noo erana hiire oi meenoma naatemake nii paha noonoma naatakoi. Oiqi hiireqi qaateta.

²¹ Oonita abi biiriho sasana oota nokoi Dzakhariaho beebe eetomi bodza kharanateki noko hou eeteta. ²² Eetemi noi biranateqi nokoke agoago hiibarotanihe bitta eeteqi botoma qaseqase eetemi nokoi hee, Oo Noi biirita bakuho isakike moori ooniqi hiireta. ²³ Oonita Dzakharia noi tuhotuho baura nome kebanoke eete soubireqi burisi eete Nagapa tuumata.

²⁴ Qateqa bodza ota Erisabe noi apu naate qura eeteqi dzasidza paipu oho isakita sama nome dzukuro qaaqi eraiqi hiirota. ²⁵ Idze, abi nokoi quma nahoho ngiingi ma baaba eete qaabi oke Sooparai ai siginaiteqi quba bagenoma erake naho quba paanaisubi.

ANGERO NOI MARIAKE DZESUI BIRANATAROTAHU NARU HIIRETA

²⁶ Qate dzasidza sikisi naatemi Ohongai Angero Gabiria dzoobiremi noi Garirea habaho nagapa Nadzerette ota biranata. ²⁷ Oi ota atapa somoro usaqe, dzapa noho Maria noi Dzosepeho ata pobi oota. Qate Dzosepe noi Tabitiho gemu oho abi. Oonita Gabiria noi atapa oho toro biranata. ²⁸ Biranateqi noi hee, Dzoobe mina, qeseba atapa, Sooparai ao niima nipemae oorai.

²⁹ Oiqi hiiremi nookaqi roqobeteta. Noi hee, Noo eranomake hiire oho tete ikanoma?

³⁰ Hiiremi angerei noke hee, Maria, Ohongai niiho nookami bagenomanita nii etoqa attike eetaino, bamu. ³¹ Oonita nookao, nii qura eete khata dzoomakoi oonihe noho dzapake Dzesu, oi Ingona Mai, oke hiibakoi. ³² Noho dzapai peitanipamuke eetemi nokoi noke hee, Ohonga qusunipamuhu

khataniqi hiibakoi. Oi Ohonga Sooparai hiiremi noi Tabiti uumi nomeho poro qereta qoobakoi. ³³ Ota qooroqa noi Dzakopoho eemane khametoke soopara eetorakoi, oonihe poro qere nohohe isaki agoba qaaqa baamu bamu naataqu.

³⁴ Hiiremi Mariai angerei erake pobi hiireta, Anai apu naataamake ooraita tete ikanomake eete biranataqu?

³⁵ Hiiremi oho ipike angerei hee, Ohonganipamuhu beedzae oi Qaheuba Sumasa nohoi niiho irita qeemaqa niita takitotakoi. Oonita khata nii dzoomaquo noke hee, Qaheubana, Ohongaho Khatanipamu ooniqi hiibakoi.

³⁶ Noo oi keke bahe, Erisabe pai totaqui niihoi tasu naate oorai oonita abi noke qumaiqi hiioraihe noi ao dzasidza sikisiho isakita qura eete oorai. ³⁷ Oi Ohongai noo tee ma teeke hiireqa bamu bitta eetaqu.

³⁸ Oke hiiremi Maria erake hiireta, Oionita nii hiiremi ooraiho isaki biranatare. Oi ana aoke Soopara nameho tuhotuho atapa naate oorai. Hiimi angerei papateta.

MARIA OGAMAQI ERISABE SARIDZEMI HASA HIIRETA

³⁹ Oonita bodza eetemi Maria qoridze ao hairiamake Dzuteaho tora ma habata tuumata. ⁴⁰ Tuumaqi noi Dzakhariaho nagata peiteqi Erisabe saridze dzoobe hiire kanabeteta. ⁴¹⁻⁴² Kanabohimi Erisabei Mariaho noo totoho nookahimi Dzohanei khata asita dzooto kotoromi Qaheuba Sumasai Erisabe adzahahaitemi Erisabei sokateqi hee, Dzoobe mina! Paimane minarahota nii bagenomani, oho qesa khata niiho asina oorai noio dzapanomani! ⁴³ Oonita Soopara qidza nameho pai gotta niike ana moohimi ikanomake eete nii naho torota baabe? ⁴⁴ Nii nookao, nii ana dzoobe hiiremi naho

tomata taasuhimi khata naho asita oorai noi ao dzooto kotooroqi qakiqaki eete. ⁴⁵Oonita Sooparaho nooi niiho torota biranateta noo oi meenoma naatakoita nii nookaqi ao hiisi eetetaho qubake nii agoagonomani.

MARIA SUBESUBE HIIRETA

(1 Samue 2:1-10)

⁴⁶Oiqi hiiremi Mariai eraiqi hiireta, Uububuu! Naho qupa khatai Sooparaho hasa hiire. ⁴⁷Ohonga ingona mai name, naho gisi niiho nookami subesubenomani. ⁴⁸Oi teeho bahe tuhotuho atapa niiho anai qontoi ootanihe nii naho qupadzomami poiqa abi minarai naho pobi erake nookaqi anake agoagonomaniqi hiirorakoi. ⁴⁹Oi abi moohimi Beedzaeho Maikhatai quba bagenoma naho quba eetemi ooraita dzapa niihoi qaheubana bagenomani!

⁵⁰Apene ma apenei niike ququimorai abi oohomaho dzasake nii eetorakoi. ⁵¹Qate boto tatanga niihoi ao abi sama qusubanomaho qupake rasikiitorakoi. ⁵²Abi bise ma baisenomake nii poro qereta hotou biireqi qupa gaibanomake oho tekata mootorainomani.

⁵³Meupunomake nii seebeta dzoobireqi abi habanaho iisuta quba qidza mooto peitorai. ⁵⁴⁻⁵⁵Nii Abarahamu ma nanaho uimane neimane ma eemane khameto nokoho ma nanake naru hiiretaho isakita Isirae abi niiho qaru eetorai, nokoma nanaho dzasa minake nii eeteqi hoobirorai.

ERISABEI KHATA DZOHANEKE DZOOMATA

⁵⁶Oonita dzasidza tapariho isakita Mariai Erisabema nopomae naga teenata oota. Qate Erisabeho dzasidza ao naini naatemi oionita Maria burisi eete nagapa nome tuumata. ⁵⁷Oi teeho bahe Erisabei khata dzoomarotaho bodza

naatemi noi bosa khata dzoomami tuumata.

⁵⁸Oonita Erisabe ma Dzakharياهو dzuu koko ma qesamane nokohoi khata biranatetaho pobi nookaqi ao ttuturateqi Erisabeke hoobire Sooparaho dzapa qiraiteqi hee, Dzoobe! Eranomaho isakita Sooparaho qupa kokora biranatem mooraiqi hiireta.

⁵⁹Qate qupi qeth naatemi noko khatake sama koko geebanomaitare baata. Baaqi maiho dzapa qusubaitare hiireqi khatake Dzakharياهو hiibare eeteta. ⁶⁰Oonihe pai bai hiireqi hee, Baamu, noke Dzohane hiibakoi.

⁶¹Hiiremi nokoi paika hee, Qate ni-imaeho quni ma manita dzaapa oonomai ooraidzaranita ikanoma? ⁶²Oiqi hiireqi mai dzapa apeke mootareiqi noke toone eeteta. ⁶³Toone eetemi mai gee quba hiireqi ota qeeteta. Hee, dzapa nohoio Dzohane. Oke qeetemi noko gama roqobeteta. ⁶⁴Roqobetemi Dzakharياهو too saqobami eteete ao adzahaha naatemi noi Ohongaho hasa hiireta.

⁶⁵Hiiremi Dzutea habaho tora totaqa ma totaqa abi nokoke rome biire qaata qeena ma baana nokoi oho noo ma pobi gama hiire nooka pobitemi atti nokoke suqobireta. ⁶⁶Oi apene oho noo nookata nokoi atti ququimaqi hee, Khata erai ikanoma naataqu? Hiireta oi teeho bahe Sooparaho beedzae ao noho irita dzuubata.

DZAKHARIAI OHONGAHO SUBESUBE HIIRETA

⁶⁷Qate Qaheuba Sumasai Dzohaneho mai Dzakharياهو noke raraku biiremi noi too abiho isakita hiireqi hee, ⁶⁸Isirae abiho Ohonga Sooparai noko ma napaho bameke qupadzomaqi napake iboho botota hiiumake boobita napa noho hasa hiibare.

⁶⁹Noi kokora abi nome Tabitiho gemuho neta ingona abi teeke saridze

noke napaho quba beedzae moitemi oorai. ⁷⁰Agobanipamuke Ohongai qaheuba too abi nomeho teteta naru oke hiire baaorai.

⁷¹Oonita apene napaho ibo naate napake sesero eetorai nokoho botota noi napake ingonaitakoi. ⁷²Oi noi uimane napaho ma nanake qaheuba noota qesa hongasiretake noi qupadzomaqi oho baruna heena naatorai.

⁷³Noi Abarahamu eebobo napahoho quba noo tatangama naru hiireta oho meeke noi poiqa napa moitake boobi. ⁷⁴⁻⁷⁵Noi napake ibo napahoho ekata saqohibi. Oho qubake napa rike ma pobiho isakita qupi ma sau samaneke attia-make Ohongaho qaru eete qaarare.

⁷⁶Qate khata niike oho qesa Ohonga gusunaho too abi ooniqi hiibakoi. Oi nii Sooparaho bosa qooroqi tete nohoke biraitakoi. ⁷⁷Nii abike bapopotomi nokoi kahosaho dzamudzamu saridzeqa ingona maiho gesina naatakoi.

⁷⁸⁻⁷⁹Oonita Ohongai baruna heena naatemi napai noho ete agimare eete. Oi qesama napai khaa qupita habeseqi baataho utamoemoeta qaimi dzadza nohoi ao biranate hiiremi napai keba ma dzapaho tete nohota qeehibi dzoobe! Oiqi Dzakharia hiireta.

⁸⁰Oonita khata Dzohane noi bitoto qaami Sumasai noke beedzaenomaitemi noi kebanoke Isirae abiho bisata baura nome qere biidzakoiqi haba habanata hutingima qaata.

KHATA DZESUKE MARIA DZOOMATA

(Mat 1:18-25)

2 Bodza oho neta Romaho Kaisa, dzapa noho Augusto, noi haba ma nagapa samanipamuta noo dzoobireqi hee, Abi mina ma gattiqa oi iso keke dzapa nome ma nomeke ttarita qeetemi oorareiqi hiireta. ²⁻³Oonihe tete agiagi oi Kirinio noi Siria habaho kiape qaataho bodzata baura oi

biranateta. Biranatemi abi mutu ma khata ma gama dzapa nokome ttarita qeetareiqi nagapa khooba nokometa tuumata.

⁴⁻⁵Oonita Dzosepeho ata dzomadzoma naasumi noi noke dzeimaqi nopoi Garirea habaho nagapa Nadzarette qaate atomaqi Dzutea habaho nagapa Beterlehemu ota biranateqi dzapa nopome qeeteta.

⁶⁻⁷Oonihe nopoi ota ooqi khata qase dzoomata. Qase dzoomami aabe naga pui siire oomi nopoi hoo nagata qeemaqi pai ota eka bosa khata nome dzoomaqi ttobama qeegoroqi ota mootota.

ANGERO NOKO HOO SOOPARAKE QUPANOMAITETA

⁸Qate haba oho totaqiita hoo sipisipihoo soopara qesa qaata nokoi qupibake sipisipi tupu nokomeho bakena geemaqi oota. ⁹Oomi Sooparaho angeroi nokoho torota biranatemi Sooparaho koina nokoke gama rome biireta. Rome biiremi nokoi atti minanipamuke eeteta.

¹⁰Eetemi angeroi noko pobi hiireta, Bamu, abi minaraho qubake ana noo qidza qakinomake nike pobi hiibare eetenita atti eetainohe toma tiite nookare. ¹¹Oi Tabitiho nagapa khooba erata nikeho quba ingonaho isaki teeke poiqa dzoomami oorai, dzapa nohoio Kiristu Sooparani. ¹²Oonita nike qeehiqa hoo nagata moomi khata bittina teeke ttobama qegoro ota mootomi oorai oke nike mooqa oho mee qupadzomakoi.

¹³Oke hiihimi idze, qusuho qaa tupu minai angero oho totaqiita paana naateqi garuruiqi hiireta, ¹⁴Abi qesai ttokata Ohongaho qupa tooba eetorai nokoho qubake noi baruna heenata oke mee hiibi oonita dzapa pobi nohoke nike qaupuitare.

HOO SOOPARAI DZESU MOORARE TUUMATA

¹⁵ Oiqi hiireqi angeroi qusuta dza-temi hoo soopara nokoi qesa pobi hiireqi hee, Oionita Soopara napahoi napake quba biranate ooraiho pobi hiire oonita oke napamae moora quba ao qori Betterehemuta tuumare. ¹⁶ Hiireqi nokoi hairiamake qeemaqi Maria ma Dzosepe saridzeqi moohimi khata meenipamu hoo naga ota meeqota. ¹⁷ Oke mooqi khataho noo bosata nokoho torona biranateta oke noko ota paanaiteta.

¹⁸ Paanaitemi khataho noo hoo sooparaho toota qurateta oke abi qesa nookaqi roqobeteta. ¹⁹ Qate Maria noo ma quba ota biranateta oke qupadzomaqi iiha ma dzobidza nometa tani totota. ²⁰ Oonita hoo sooparai burisi eeteqi noo nokoho torona biranatemu moo nookata oho quba nokoi Ohongaho hasama gegema hiire tuumata.

DZESUKE DZAPA MOITETA

²¹ Qate qupi qeth naatemi bodza biranahimi Dzosepe ma kara nokoi khata oke sama koko gebanomaiteqi dzapa nohoke Dzesu hiireta, oi Maria khataho qura eetaamake oomi angeroi Dzesuho dzapa hiiretaho isaki oioni.

QAHEUBA ABI MA ATAPA NOPOI DZESU MOO QUPADZOMATA

²² Ma Moseho noota paimane khata dzoomaqa qupi pootiho isakita atahe nagata ooraridzoho teteke mai ma pai qusubaitemi oho bodza bamu naatemi nopoi khata aimaqi noke Ohonga moitareiqi Dzerusaremuta tuumata. ²³ Oi teeheo bamuhe Sooparaho hu noota noorake qeetemi qaata, Eka bosa khatai biranahima noke Sooparaho quba qaheubudzare oke qeetemi oota. ²⁴ Ma paha hu noo ota oi hee, Qusubibi eseri

mae buqo eseri Ohonga moitare oiqi hiiretanita nopo qusubaiteqi biiri ota peiteta.

²⁵ Peitemi Dzerusaremuta abi rike ma pobi teei oota, dzapa noho Simeo. Qaheuba Sumasai noho qupata baura eetemi noi Isirae abi samane qidzanataridzoho beebe eete qaata. ²⁶ Oi noi baataamake ooqa Ohonga Sooparaho Kiristuke bosa moorakoiqi Qaheuba Sumasa ao noke qupanomaitemi oota. ²⁷ Oonita mai ma pai biirita peihimi Sumasai Simeoke dzeimami biirita oho qesa peiteta.

Oi mai ma pai khata nopomeke hu noo hiire qaataho isakinomaitareiqi qeemata. ²⁸ Qeemami Simeo khatake amaki eeteqi Ohongaho hasa hiireqi eraiqi hiireta. ²⁹ O dzoobe, Maikhata name. Niiho noo agobanita naho qupa ao qidzanatemi poiqa nii isanate kokora abi niime anake saqoromi hasu ma kebata baatare. ³⁰ Oi teeheo quba bahe nese namema ana ao ingonaho isaki niihoke moori. ³¹⁻³² Isaki oke nii abi minaraho pengata paanaisubi. Noi Isirae abiho dzapa pobi mina naateqa paha raaba abi gama baibudzaquho dzadza naatakoi. ³³ Oonita noi khataho noo hiiremi mai ma pai gotta nohoi hasaqa eeteta.

³⁴⁻³⁵ Hasaqa eetemi Simeoi noko gama agoago eeteqi khataho pai Maria pobi hiireta, Nii Nookare. Khata erai khipidzeho isaki naatemi oi paha niiho qupa katoroqi suqobidzakoi. Oi abiho qupana oorai oi noho neta paana naatemi Isirae abi qesai noke peemaiteqi rubenga saridzakoinihe qesai nota atimaqi qidzanatakoi. Oiqi hiireta.

³⁶ Hiimi paha atapa tasu teei ota oota, dzapa noho Aana. Noi Ohongaho too atapa, mai nohoho dzapai Panua qate gemu nohoio Asere. ³⁷ Atapa oi somoro nometa tii sebeniho isakita apu naate qaami baatemi noi ttarumi

qaami tii noho qetti po biranateta. ³⁸Oonita noi Ohongaho biirita eteba ma qupibake hutingima Soopara tuuhoroqi pupu baura eete qaaqi teqaha ota tta eeta, bamu! Oonita bodza ooqata keke noi Dzesu khataho neta qeemaqi ao Ohonga dzoobe hiireqi qesai Dzerusaremuta ingonaho isaki saridzareiqi beebe eetota noi nokoke khata oho noo ma pobi hiire hiireke qeemata.

**DZOSEPE MA MARIA
KHATAKE AIMAQI
NADZARETTETA BIRANATETA**

³⁹Qate mai ma pai nopoi Sooparaho hu nooke qusubateqi khataho kiridza qeere soubireta. Soubireqi nokoi gama burisi eete nagapa tuumaqi Garireaho nagapa Nadzarette ota biranateta.

⁴⁰Qate Dzesu khata bitoto kotanga naate nokanokaho pobi naatemi Ohongaho baruna heena noho irita qaata.

**DZESUI PORO KHATA NAATE
QAHEUBA BIIRITA PEITETA**

⁴¹Ma mai ma pai nohoi ingona dzuma mina samaneke Dzerusaremuta tuuma qaata. ⁴²Qate khataho tii tuerebe naatemi nokoi dzuma mina oke qusubateqi noke dzeima atomaqi Dzerusaremuta peiteta. ⁴³Oonita nopoi ota khatake dzuma mina oke gama banaitomi qupi sebeni naatemi dzuma oi bamu naatemi nopoi burisi eete nagapa tuusuta.

Oonihe Dzesu khatai Dzerusaremuta qaatama naatemi mai ma pai ikanomake eete oho ruume naate tuusuta? ⁴⁴Oi nopoi hee, Khatai qesama dzaira napamema baoraiqi hiiremi sure mootomi nopoi qesamanehota qiri mina eeteta. ⁴⁵Qiri eete saridzaama naateqi burisi eete qiri eete tuumata. ⁴⁶Tuumaqi qupi tapariho nakuta qiri quba minake eetomi khatai qaheuba biirita ooqi banaita mimihio tuputa

habese ooqi qasa noo samaneke hiire nookahimi nopoi saridzeta. ⁴⁷Oonihe qesa samane khataho noo nookata nokoi moohimi noi nokanoka maikhataho isakita nokoho noo ipi hiire suqobireta.

⁴⁸Oke mai ma pai moo roqobeteqi pai gotta noke pobi hiireta. Khata name, nii ikaqi hiireqi nakake sesero eetemi mai niihoma nakai qupa qanga eeteqi niiho qiri quba mina etoraimi nii era oorai. ⁴⁹Hiiremi noi nopoke hee, Naane quba nipe naho qiri eete. Mai nameho qubatu dzooke ana mai eetaridzoke nipe ruumeni mae?

⁵⁰Hiiremi khataho nooke nopoi nooka hou eeteta. ⁵¹Oonihe noi nopoho noo qusubateqi nopoma tuumaqi nagapa Nadzarette biranateta. Qate pai gotta nohoi noo ma quba oke gama ttarima qupata mootota. ⁵²Qate Dzesui bitotomi nokanoka nohoi minanatemi Ohonga keke bahe abima gama noho nookami bagenoma naateta.

**DZOHANE SOBASOBANAHO
BAURA BIRANATETA**

(Mat 3:1-12; Mar 1:2-8; Dzoh 1:19-28)

3 Qate Ohongaho nooi Dzohanehota biranateta oi bodza ape bahe Kaisa Tiberio noi ao tii 15 oho isakita Roma abiho abi qiba naate oomi Pottio Pira-toi Dzuta abiho Kiape oota, ma Herotei Garireaho Sooparai oota, ma noma noho Piripoi nagapa Itturea ma Ttakhonitoho Sooparai oota, Risanioi paha nagapa Abireneho sooparai qaata. ²Oi paha Anasi ma Kaipa nopoi dzube abi mimi qaata bodza ota Ohongaho nooi haba habanata Dzakharialho khata Dzohane sobasobahota biranateta.

³Biranatemi oionita noi ao Dzutani obaho neta qeemata. Oi abi qupa burisi eeteqi kahosa dzamudzamu saridzarotaho sinabidzake noi ota

hiiremi nokoi qusubaitemi noi samaneke obama soorota.

⁴Oi teehe isaki bamuhe too abi Dze-seai noorake qeeteta, Noo totoho teei haba habanata baaqi qahurata hee, Sooparaho tete ao roibeteqi kosoramu nohoke gama paanaitare. ⁵Tubosa pou-bosa oke gama gimutta eete idzoidzo naatemi ngerongaroke pobiteqa oma huhuitemi saru naatare. ⁶Oke eete abi minarai Ohonga ingonaitaquo isaki moorakoi. Oiqi Dzeseai qeetemi Dzo-hanehota meenoma naateta.

⁷Oonita abi quba mina Dzohaneho torota sabasoba saridza quba ttutturatemi noi abi basesanoma qesake hee, Apei Dzohomaho ttari nena nikeke pobi hiiremi nike Ohongaho purabake arabidzareiqi baoraidzo? ⁸Oho quba nike etoqa hee, Bamu, nanaho mai Abarhamu oqai ooniqi hiibaino oi Ohongai oma eranomahota nome quba khametoke eehahaitaquo isaki ooraita nike ao qupa burisi eeteqi oho mee paanaitare. ⁹Nookao, aoke bose ee herake tupu teeteqi ee pareke dzootoqa eepata biidzake boobita qupadzomare.

¹⁰Oke hiiremi abi nokoi noke hee, Oonita nanai ikanomake eetaqu? ¹¹Hiiremi noi erake hiireta, Sasa eserinoma nikei isanate oho dzore ooraike teeke moitare ma patta iisunoma nikei paha quba oho dzore nokoke isakinomaitare.

¹²Noo oonomake hiiremi ttagetti api-api nokoi oho qesa sobasoba saridzareiqi noke qasa hiireta, Banaita, qate nanai? ¹³Hiiremi noi hee, Oonita ttagettiho dzare hiiremi ooraike eto nikeme quba minaitaino.

¹⁴Oke hiiremi qaa abi paha qasa hiireta Qate nanai? Hiimi hee, Oore, ttuma nikemeke nookami isanatarid-zoni. Etoqa abike qorobire nokohoke gi-imaqi nikemeke hee biidzaino.

¹⁵Oonita Dzohane noi noo oonoma samaneke hiiremi abi noho nookami at-

tinoma naatemi noko iiha dzoobireqi hee, Abirai Kiristu baabaridzoho mee oni mae? ¹⁶Hiiremi Dzohane noko pobi hiireta, Eehe, obama keke ana abike soororai. Qate naho ipita teei baahubi dzapa pobi nohoi nahoke riitanipamuke eete oorai oi oko sasa nohoho eka su-utaqu anai oho quba isanataamanita qupadzomare. ¹⁷Abi oio quba apema nike soobaqu bahe eepama, Qaheuba Sumasama soobakoi. Oonihe noi sa-rautanomanita biranateqi noi gottara meeke isunomaiteqi sasake sarauto eepa tatangata biidzakoi.

¹⁸Oke hiireqi Dzohanei abike sinasina hiireqi qogo ma saga samaneke hiireta.

HEROTEI DZOHANE QAANATEQI SUUTOTA

(Mat 14:3-4; Mar 6:17-18)

¹⁹Ma paha Herote noi noma nome Piripoho ata Herotia noke karabete oomi Dzohane noi Heroteho poma qanga qesa oke teenaitaqi oho niiqi hiireta. ²⁰Oke hiimi Herotei nookaqi noke sutasuta na-gata mootota.

DZOHANE DZESUKE SOOROTA

(Mat 3:13-17; Mar 1:9-11)

²¹Oonihe Herotei Dzohaneke suu-taamake oomi abi quba mina nokoi Dzohaneho torota sobasoba saridzareiqi ttutturatemi Dzesu paha noomae baaqi noho torota sobasoba oke saridzeta. ²²Saridze pupu hiimi qusu papatemi qusubibi quratoraiho qesake eete Qa-heuba Sumasai baaqi Dzesuho irita dzu-ubata. Dzuubami qusuta totoho teei bi-ranateqi hee, O qesebe khata name, ana niiho nookami bagenomani. Oiqi hiiremi nookata.

DZESUHO EEBOBO OHO TTARI

(Mat 1:1-17)

²³Qate Dzesuho tii bodza oi teutiho isaki naatemi quba oi biranateta. Oi

noke abi qupa nokomeho isakita hee, Noi Eriho eema, Dzosepeho khataniqi hi-ireta. ²⁴Qate Eriho mai ape bahe Mattatti, qate noho mai Rebi oonini, noho mai Merikhi ooni, qate noho mai Dzanai ma noho mai paha dzapa Dzosepe. ²⁵Qate noho mai Mattattia ooni, mai nohoi Amosi, ma noho mai Nahumu, qate noho mai Hesiri, ma noho mai Nagai. ²⁶Qate noho mai Maata, ma noho mai Mattattia, ma mai nohoi Semei, ma noho maio Dzosekhe, ma mai nohoi Dzota.

²⁷Qate Dzotaho mai Dzoana, noho mai Resa, qate mai nohoi Dzorobabe, qate mai nohoio Sarattie ooni, qate mai noho Neri. ²⁸Oni Neriho mai Merikhi, qate mai nohoio Atti, ma mai nohoio Kosamu, qate noho maio Erematamu, ma mai noho Ere. ²⁹Qate Ereho mai dzapa noho paha Dzosuba ma noho mai Eriese, ma mai nohoi Dzorimu, qate mai nohoio Mattatta, noio Rebiho khata.

³⁰Qate Rebiho mai Simeo, qate mai nohoio Dzuta, ma noho mai Dzosepe, ma mai nohoio Dzonamu, qate noi Eriakimuho khata. ³¹Qate Eriakimuho mai noi Merea, qate noho maio Mena, ma mai nohoi Mattatta, mai nohoi Nattamu, ma mai nohoio Tabiti. ³²Qate Tabitiho mai Dzese, qate noho maio Dzobette, ma mai noho Boasi, qate Boasiho mai Sara ma noho mai Naasoni. ³³Qate noi Aminataho khatani, qate Atami noho mai, ma mai nohoio Arani, qateqa noho mai Hesperomu, ma mai nohoi Pare.

³⁴Pareho maio Dzuta. Qate Dzutaho maio Dzakopo, ma noho mai Isaka, noi Abarahamuho khata. Ma Tterai noho mai ooni, qate mai nohoio Nakho. ³⁵Qate noho mai Serugu, ma mai nohoio Regu ma noho mai paha Perege qate noho mai Ebe ma mai noho Sera. ³⁶Qate Seraho mai Kaana, ma noho mai paha Arapakhata, ma mai nohoi Semu, qate noho mai Noa, qate Noaho mai Ramekha. ³⁷Ma mai nohoi Mettusere,

qate noho mai Enokha, noio Dzaretitiho khata, qate mai nohoi Maharere, ma mai nohoio Kaana. ³⁸Qate Kaanaho mai Enosi, ma noho mai Seetti, mai nohoio Aatamu. Qate Aatamui apeho nena bahe Ohongahoni.

DZESUI TORONA MINA SARIDZETA

(*Mat 4:1-11; Mar 1:12-13*)

4¹⁻²Oonita Dzesui Dzhohaneke Dzutani obata qatemi Ohongaho Sumasai noke qoro teetemi Dzesui haba habanata biranatem iibadzai qupi pootiho isakita noke toronaite qaami noi teqaha patta oho bodzata muunara.

Oonihe oho bodza bamu naatemi noho ttidza horesa eeteta. ³Horesa eetemi Iibadzai noke hee, Nii Ohongaho khatai ooraiqako oionita oma erake teeke pobi hiiremi dzobadzoba naatare. ⁴Hiiremi Dzesui erake hiireta, Oonihe qetaqeta teei hee, Abi patta keke muunaquko oi bamu noho quba isanataqu oiqi hiireta.

⁵Oke hiiremi Iibadzai noke tora khara teeta dzeima peiteqi haba samane oota oke hairiamake noke banaiteta. ⁶Banaisuhiqi Iibadzai eraiqi hiireta. Oho pobike gama naho botonaitemi ooraihe apeke moitaqu oke naamae. ⁷Oonita nii naho torota hasama gegema hiiremi oke ana ao niiho pobi hiibakoi. ⁸Oke hiiremi Dzesu noke erake pobi hiireta, Qate qetaqeta paha teei hee, Ohonga Soopara niimeho hasama gegema hiireqa noqaho qaruke eetoreiqi hiirorai.

⁹⁻¹¹Hiiremi noi paha Dzesuke dzeima Dzerusaremuta peiteqi pei Qaheuba Biiriho ttittirata mootoqi hee, Paha noorake qeetemi ooraita nookare. Hee, Ohongai angero nome pobi hiiremi eto niiho oko oma peemaitainoho qubake noko niike ingonaiteqi kharikhari eete qurataridzoni. Oke qeetemi ooraita nii qupadzomaqi ao tukuba qurateqi moorare.

¹²Oonihe Dzesui noho noo ipi erake hiireta, Qate paha noorake hi-

iremi oorai, Nii etoqa Ohonga Soopara niimeke toronaitaino. ¹³Oiqi hiiremi torona gama bamu naatemi Iibadzai isakiqata noke papateta.

**DZESUI BAURA MINA
NOMEKE SOHOROTA**

(Mat 4:12-17; Mar 1:14-15)

¹⁴Oionita Dzesui burisi eete Sumasaho beedzaeta Garirea habata biranateta. Biranatemu abi oho totaqina qaata nokoi noho pobi nooka soubireta. ¹⁵Qate noi guhu qesaqesa nokohota dzuubaqi nokoke tete banaite qaami noko gama susupu oho hasa hiireta.

**NADZARETTE NAGAPA ABI
DZESUKE BASESA EETETA**

(Mat 13:53-58; Mar 6:1-6)

¹⁶Oonita noi nagapa khooba nome Nadzarette ota peiteqi dzumata poma nometa sinabidza isaitareiqi qoorota. ¹⁷Qooromi noko noke too abi Dzeseaho gee noke moitemi noi takomaqi qetaqetaho tete erake saridzeta.

¹⁸Hee, Sooparaho Sumasai naho irita oorai oi teehe bahe noi anake ao poro qerenomaiteqi hiiremi ana abi habanake isere qidza hiiremi meupu saridzakoi, sutasuta abike saqobakoi, nese khabanomake nesenomaitakoi, qorobiremi ooraike ana qusubaitakoi. Oke eeteqi ana Soopara napameho baruna heenaho bodza paanaitakoi.

¹⁹Ooqaho isakita Dzesui isaite qaasuhiqi gee saaroqi oke oho soopara moiteqi habeseta. ²⁰Habesemi abi guhu oona oota nokoi gama roqobete noke rittabetota.

²¹Rittabetemi noi sohoroyi noko pobi hiireta, Sinabidza erana isaitemi toma nikehota taate oi poiqanipamu meenoma naasubi. ²²Hiiremi noo bagenoma noho toota qurateta oke noko gama nookatahe iiha dzoobireqi

hee, Noi Dzosepeho khatanita noi ikanomake eete oke hiire?

²³Hiiremi noi nokoho ipi erake hiireta, Meenipamuke nike anake pobi hiireqa hee, Nana nookami nii Kapanao nagapata baura bamenoma eeteta oho gesa nagapa khooba niime erata nanaho quba eetare. Oiqi nike hiibakoihe ipita nike anake bisi naate totoho eranomata ana pobi hiibakoi, Ttotta nii isanate sama niime qidzaitare oiqi nike hiibakoi.

²⁴Hiireqi noi hee, oi teehe quba bahe too abiho nooke haba mainaho abi isanate nookakoihe too abi teei nagapa khooba nometa hiiremi oho abi bamu qaupuitaqui oke ana bamu nike ikobetaqui.

²⁵Noo meenipamu erake ana nike pobi hiire nookare. Eriaho bodza agobata tii tapari ma teehe totaqita quui taataama naatemi ttoka minata seebe ttidza makanomai qaami Eriaho patta bamu naatemi ttarumi paimane samanei Isirae habata ooqi noke tuuhobarotahe Ohongai noho pati qohatareiqi ttarumi nokeho teeta dzoobiremi qidzanatetani mae? ²⁶Oi bamu, noi Isiraehe ttarumi paimane nikehoke potti biireqi Eriake raaba abiho ttarumi pai qee Sittona habaho nagapa Sareta ota dzoobiremi tuumaqi qidzanateta.

²⁷Ma paha too abi Eriaho bodza agobata Isiraehe abi pottomunoma samanei qaatanihe nokohota Ohongai teqaha teeke qidzaitaranihe raaba abi Naema Siria habaho abi mina noqake qidzaiteta, oonita nike khooba oke qupadzomare.

²⁸Oke Dzesu hiiremi sinabidzaho guhuna oota nokoi nookami nokoho humamutu biranateta. ²⁹Biranatemu nokoi ao qori noke nagapata hotou biireqi dzeima nagapa qeba nenaho tora ma tapata noke teetareiqi dzoobidzarota. ³⁰Oonihe ikanomake eeteqi noi nokoho bisata dzaake tuumata.

**DZESUI KAPANAŌ NAGAPATA
SONGENAKE HOTOU BIIRETA**

(Mar 1:21-28)

³¹ Oonita noi qurateqi Garirea ttuho nagapa Kapanaota biranate dzuma qe-saqesaho isakita abi noko ke banaitota. ³² Oonihe noho beedzae mainanita noi noko ke noo banaitemi abi roqobeta minake eeteta.

³³ Qate sinabidza guhu nokohota abi songena ngiinginoma teei oota noi sokateqi eraiqi hiireta. ³⁴ Ae! Dzesu Nadzaretteho nena, nii baami songena nanai ikabetaqu? Nii Ohongaho qaheubananike ana gesinanita nii ao nanake ngausa eetare baabe mae?

³⁵ Hiiremi Dzesui noke qamuni hiireqi hee, Too niime pati suutoqa abi oho neta tta eetare. Hiiremi songena noi abi oke minaraho bisata ai biiretahe noke sesero eetaamake ao biiranate tuumata. ³⁶ Tuumami noko gama hasaqu eeteqi qesa pobipobi hiireta, Abirai maikhataho isakita hiiremi songenai ao hairiamake biranate tuume! ³⁷ Oio ikanoma? Noo oke hiiremi oho pobi ao haba oke igabireta.

**DZESUI PETOROHŌ
MOTAMI QIDZAITETA**

(Mat 8:14-15; Mar 1:29-31)

³⁸ Qate Dzesui baura oke eeteqi qoridze sinabidza guhu oke qaateqi Siimo Peetoroho nagata peiteta. Qate Siimoho motami humamutu minake eete oomi nokoi oke Dzesu pobi hiireta. ³⁹ Pobi hiiremi noi noho irita baura eete humamutu oke qamuni hiiremi oi ao bamu naateta. Bamu naatemi noi hairiamake qoridzeqi noko ke kokora eeteta.

**DZESUI ABI HEMENOMA
SAMANEKE QIDZAITETA**

(Mat 8:16-17; Mar 1:32-34)

⁴⁰ Oonihe ete biidzaamake heme ma bamenoma samaneni pamuke abi noho torota dzeima baami noi boto nome nokoho irita mootoqi qidzaiteta. ⁴¹ Qidzaitemi songena samane areare hiireqi hee, Ae, nii Ohongaho Khataniqi hiireta. Hiiremi noi moomi noko ao hee, Kiristu oi ooniqi hiiremi noi nokoho noo tete siireqi qamuni hiireta.

**DZESU HABA OGAMAQI
SINABIDZA HIIRETA**

(Mar 1:35-39)

⁴² Qate iihai mootomi Dzesui nagapa oke qaateqi haba habana teeta tuumata. Tuumami abi samane noho qiri eete saridzeqi hee, Eto nanake qaate tuumaino oi qi hiireta.

⁴³ Hiiremi noi hee, Oonihe anai nagapa qesa samaneta Ohongaho noo ma pobi hiire soubidzarei qi noi anake dzoobiremi baatanita qaataquho tete bamu. ⁴⁴ Oke hiireqi noi tuumaqi Dzutea habaho sinabidza guhu samaneta dzuubaqi ota sinabidza hiire qaata.

**DZESUI HIIREMI SEKANA SAMANEI
PEETOROHŌ DZUPUTA AGOMATA**

(Mat 4:18-22; Mar 1:16-20)

5 Qate kupi teeta Dzesui Genesarette obo ttuho patisigita qooro sinabidza hiimi abi nooka quba beedzae eete noke qahiqahi eeteta. ² Qahiqahi eetemi noi moomi sisima eseri obo samaqata sutomi oota. Oonihe oho khaa apiapi mainata tuumaqi dzupu nokome akobohimi sisimai habanake oota. ³ Qate Siimoi sisima tee ho maikhata oomi Dzesui ota peiteqi Peetoro i oke gattiq a dzoobire qeemareiqi hiireta. Hiiremi qusubaitemi noi sisimata habese abike sererahuke sinabidza banaiteta.

⁴Banaite qaaramuti qaateqi noi Si-
imoke hee, Sisima oke dzoobire qausuta
biranate khaa quba dzupu mootare. ⁵Hi-
iremi Siimoi hiireta, Bosa qobaqoba
name, nanai qupi saubapota dzupu
mooto qaimi teqahama naate. Oonihe
niho too quba ana paha isanate dzupu
mootakoi.

⁶Oke hiire moosohimi khaa sama-
nenipamui agomaqi dzupuke uhutare
eeteta. ⁷Eetemi noko hairiamake qe-
samane nokome sisima temuna oota
nokoke boto sabiri eetemi baaqi hoobire
khaa aima sisimanaitemi idze! Sisima
suqobidzare eeteta. ⁸Eetemi Siimo Pee-
toro mooqi Dzesuho khooba qupad-
zomaqi oko toro nohota taateqi noke
pobi hiireta, Maqa anai abi qanganita nii
anake qaate papatare.

⁹Oiqi hiireta oi teehe quba bahe khaa
quba mina aimaqi nokoi gama pairuru
eeteqi noi oke hiireta. ¹⁰Oi Siimo keke
bahe Dzebeteoho khameto Dzakopo ma
Dzohane nopoi noma gama bauraho
ttaiqanita Dzesui Siimo ma nokoke hee,
Nike poiike sohoroqi abi eehahaho api-
api naatorakoita eto atti eetaino oiqi
hiireta. ¹¹Oonita nokoi sisima oke po-
biteqi unaunata biranateqi baura oke
gama pekha eeteqi Dzesuke iihata.

DZESUI ABI POTTOMUNOMA TEEKE QIDZAITEMI SAASARI NAATETA

(Mat 8:1-4; Mar 1:40-45)

¹²Qate Dzesui nagapa teeta oomi
abi pottomunoma teei noke mooqi
gaipori kotooroqi dzauri hiireta, Soopara
name, nii oho dza eete isanate anake
qidzaitakoi.

¹³Hiiremi noi boto dzoobire hesateqi
noke pobi hiireta, Oore ana oho dza eete
oonita ao qidzanatare. ¹⁴Oke hiimi pot-
tomu oi ao agimata. Agimami Dzesui
hee, Eto abi teeqake oho pobi hiibain-
ohe Mosei hu noota hiiretaho isakita
nii tuuma sama nihoi qidzanate oho

kiridzake nii biirita qeeremi ota khooba
paana naatakoi.

¹⁵Hiiremi noi tuumatanihe baura oho
pobi oi ao haba gegebetemi abi quba
mina Dzesuho noo nooka quba ma
sama qidzanata quba noho torota ttut-
turateta. ¹⁶Ttutturatemi oi noke suqo-
biremi noi seike haba habanata pupu hi-
ibare tuumata.

DZESUI ABI SAROSARONOMA TEEKE QIDZAITETA

(Mat 9:1-8; Mar 2:1-12)

¹⁷Qate bodza teeta Pariseo ma hu
nooho maimane nokoi baaqi tuputa
habese oomi Garirea habaho nagapa abi
samane totaqa ma totaqa baami oho
gesa Dzutea haba ma Dzerusaremu abi
nokoi gama Dzesuho torota ttutturatemi
noi nokoke tete banaitota.

¹⁸Qate noho torota abike qidza-
itaquho isaki meenipamu oota. Oke
hiireqi qesai abi sarosaronoma teeke
dzarima aima baaqi noke dzesuho dza-
gata mootareiqi qeemata. ¹⁹Oonihe abi
pui siire oomi bitta eeteqi noko naga
heeho biriki gee takomaqi abi oke dzari-
mama gama dzoobire qurateqi Dzesuho
dzagata mootota. ²⁰Mootomi Dzesu
moomi abi nokoho ai tatauma oonomai
oomi noi hiireta, Abiqa, kahosa nihoke
ana ao dzamute.

²¹Oke hiiremi Pariseo ma qetaqeta
abi nokoi qesa gunugunu hiireqi
hee, Ohonga teenai abiho kahosa
dzamutaquho isaki oorai. Oonihe noo
qaganoma erake hiire oi abi apeni?

²²Ooiqi hiimi Dzesu moohimi abi
gunugunu hiiremi noi noko pobi hiireta,
Nike naane quba iiha ma dzoobidza
oonomake eetora? ²³Anai abi erake
hee, Niho kahosa ao dzamute oiqi
hiiremi nikhota bamenoma naate
mae? Oonita anai hee, Abi nii qoridzeqa
qooro tuumare oke hiiremi nikhota
oho qesa bamenoma naataqu kaqa?

²⁴ Oonihe Abiho Isaki anai maikhata ooraiqi ttokata kahosa dzamutaquho tete ooraike nikemae qupadzoma qubake ana poiqa nikeho pengata abi sarosaronoma noo oke hiibakoi. Hiireqi noi abi oke hee, Nii ao qoridze dzarima niimeke aima nagapa tuumare.

²⁵ Oke hiimi noi hairiamake nokoho neseta qoridzeqi dzarima nome meeqota oke aima Ohongaho hasa hiireqi nagapa tuumata. ²⁶ Tuumami noko hasaquetemati atti noko suqobiremi Ohongaho subesube hiireta. Nokoi hee, Idze, poike quba nese agiagike moori! Oiqi hiireta.

DZESUI MATTEOHO KIRA HIIRETA

(Mat 9:9-13; Mar 2:13-17)

²⁷ Qateqa ipita Dzesui teeta tuumaqi moomi ttageetti apiapi tee, dzapa noho Rebi (Matteo) noi oho qohareta habese oomi noi noke hee, Baa anake iihare.

²⁸ Oke hiiremi noi qoridze baura oke ao gaubireqi noke iihata.

²⁹ Iihaqi noi bodza mootoqi naga nometa Dzesuho quba patta ma kabira minanipamuke mootoqi ttageetti apiapi qesa ma abi maina paina nokoi Rebima gama ota habese muunota.

³⁰ Muunomi Pariseo ma qetaqeta abi qesai Dzesuho tumakhameto nookami qanganatemi hee, Nike ikaqi hiireqi ttageetti apiapi ma kahosa oonomaho abima gama oba ma patta muuhibi?

³¹ Hiiremi Dzesui nokoho noo ipi hiireta, Ttottaho quba hiirorai oi sama rik-erikenoma bahe khettedzanomai hiirorai. ³² Oonita anai abi rike ma pobike bahe kahosanomake qupa burisi eetare hiire baaqorai.

DZESUI POMA USAQE NOMEKE PAANAITETA

(Mat 9:14-17; Mar 2:18-22)

³³ Hiiremi nokoi noke hee, Dzohane sobasobaho mai noi hiiremi noho tumakhametoi bodza samaneke hutingi

naate pupu baura eetorai ma teena oke paha Pariseo ma nanaho tumakhameto eetorai. ³⁴ Qate tumakhameto niihoi tete oke ruume naateqi oba ma pattaho qausuonomani.

Hiiremi Dzesui nokoke pobi hiireta, Nookao, Abi teei ata teeke naasuhimi abi oho qesamane nokoi qidzoke hutingi naataqu. ³⁵ Qate meenipamuke ipita apu oke nokoho bisata karabetemake bodza ota nokoi hutingiho tete gesina naatakoi. Oiqi hiireqi noi ipita baatarotaho qahurake hiireta.

³⁶ Ma noi tete agoba ma usaqeho qahura noo teeke nokoho quba hiireta. Hee, Abi teei sasa nome usari eeteqa bamu ttoba koko usaqe teeke aima sasa qosana nometa hiboto isanataqu. Oke eetaquko usaqe oi agobahoma qesa dzaira eetaama naatemi oho pui paha mina naatakoi.

³⁷ Oho qesa abi teei bai oba usaqe korabeteqa bamu oke nuupu agobata uqumami isanataqu. Ota uqumaquko bai oba oi qausu qohaba perebaqi nuupuma gama bamu naatakoi. ³⁸⁻³⁹ Oi abi teei bai oba agobaho isakike gesina naate baaorai noi qidzoke hairiamake tete usaqe oke muuna dza eetaqu, oi teehe bahe noi hee, Agobaio naho quba isanatoraiqa hiibakoi. Oonihe bai oba usaqe ana hiire oke paha nuupu usaqeta uqumaquho teteke qupadzomare. Oi nikeho poma agoba ma naho tete usaqeho qahuranita oho tete biranatemake abima gama qidzanatakoi.

DZESUI DZUMA MA BODZA MINARAO MAIKHATA KEKE

(Mat 12:1-8; Mar 2:23-28)

6 Dzuma teeta Dzesuma nokoi uiti dzoo bisata tuusuhiqi tumakhameto nokoi mee qesa oke rumuto botoma kurutete muunota. ² Muunomi Pariseo qesai oke moohimi nokohota qanganatemi nokoi hee, Baura oonomake dzumata

eetaqui qaganomanita oke naane quba eete?

³Hiiremi Dzesui noko pobi hiireta, Eehe, Tabiti qesamane nomema nokoho ttidza saa eetemi noi eetetake nike te isaite qupadzomoraidzarani kaqa. ⁴Oi noi Ohongaho parai nagata peiteqi dzobadzoba Ohongaho dzagata mooto qaata oke abike qaga hiire qaami dzube abi keke oke muuna qaatanihe Tabiti patta qaganoma oke aima muunaqi paha qesamane nome moitemi muunata. ⁵Hiireqi Dzesu nokoke hee, Oonita ana naamae Abiho Isaki ooraiqi oho qesa dzumaho maikhatanita noo oke qaato.

DZUMATA DZESUI ABI BOTO ATIMANOMAKE QIDZAITETA

(Mat 12:9-14; Mar 3:1-6)

⁶Qate paha dzuma teeta Dzesui sin-abidza guhuta peiteqi sohoroki abi banaiteta. Banaitemi abi boto atimanoma teei ota oota. ⁷Oomi Pariseo ma qetaqeta abi nokoi hee, Dzesui abi oke dzumarata qidzaitaquo noke noota mootakoiqi hiireqi noke nese taate mooqota.

⁸Oonihe nokoho iiha ma dzoobizake noi ao qupadzomaqi abi boto atimanomake hee, Nii qoridze bisa qaputa qoobare. ⁹Oke hiimi noi qoro qoorota. Qooromi Dzesui nokoke hee, Maqa, ana nikeke qasa noorake hiiremi nookare. Dzumata baura qidzake eeteqi abi qidzaitaquo isaki oorai, eo quba qangake eete abike teetaqui?

¹⁰Oke hiireqi nokoke asabiremi nokoi nooama naatemi noi abi oke hee, Boto niime tataitare. Oke hiimi qusubaitemi botoi pobirateta. ¹¹Pobiratemi nokoho dzauba peitemi noko qesa pobipobi hiireqi hee, Dzesuke ikanomake eetaqu oiqi hiireta.

ABI TUEREBE QARU ABI NAATAROTA NOKOKE DZESU ASATETA

(Mat 10:1-4; Mar 3:13-19)

¹²Bodza oho neta Dzesui torota peitemi qupi sooromi noi Ohongaho torota pupu hiire qaami iihai mootota. ¹³Iihai mootomi noi tumakhametoho kira hiireqi nokohota tuerebeke asateqi ipita nokoke paha Qaru Abi hiireta.

¹⁴Dzapa nokohoi Siimo, apeke noi paha Peetoro hiireta, ma noma noho Attere, ma Dzakopo, ma Dzohane, ma Piripo, ¹⁵ma Battoromeo, ma Matteo, ma Ttoma, ma Arapeoho khata Dzakopo, ma Romake qirutomaquo dzaodzaonoma, dzapa noho paha Siimo, ma Dzakopoho khata Dzuta, ¹⁶ma Dzuta Khariotta nena apei Dzesuke geema mootota, nokoqaho dzapake Dzesu hiireta.

DZESUI ABI SAMANENIPAMU HOOBIRE QAATA

(Mat 4:23-25)

¹⁷Hiire qaateqi Dzesui hapata gaibaqi katata roroko biiremi tumakhameto qesa, ma paha Dzerusaremu abi ma Dzutea abi ma besa neta Tiro ma Sitona nagapa abi, kitu minai baata.

¹⁸Nokoi noho noo nooka quba baata ma qesai sama rikerike noho torota saridza quba baata. Baami noi nokoho quba baura eeteta paha songenanomake qidzaiteta. ¹⁹Oi abi qidzaitaquo beedzae noho torota ttuunomai oomi abi samaneniipamui noke qegoroqi hesatare bedzabedza eetemi noi nokoke gama qidzaiteta.

DZESUI QUPA BAME MA TTIDZA QIDZAQIDZAHO KORIDZA BIIRETA

(Mat 5:1-12)

²⁰Obeteqi noi tumakhameto nome nese taate pobi hiireta,

Abi quba qesaho dzore, niikeho isaki bagenoma oi teehe bahe nikemae Ohongai qaha pobi mai eetakoi.

²¹ Qesa ma nikei poiqa ttidza saa eetorai nike iisunoma naatakoita eto tti ma sori hiibaino.

Qesa ma nikei poiqa tti ma ttakake hiiroraihe ipita nike too inatakoita nike ao qupa too teetare.

²² Qate qesa ma nikei Abiho Isaki anaho dzapata atimami abi qesai nikeho ibo eete dzapa nikeho qanga hiireqa qore hiire iihami tuumakoi oonihe nikeho isaki bagenoma naatako. ²³ Oke erake qupadzomare, too abike uimane neimanei oonoma eete qaataho qesa nikeke eetakoithe oho quba ipi ma ari nikeme minanipamuke qusuta saridza-koita heme oonomai biranahimake ao qaki ma naki eetare.

²⁴ Oonihe meupu minanoma nikei ipi ma habara nikeme ao saridze qaate. Oonita iisu minanoma nikeho isaki bamu naatemi idze, nikeho ttidza uhubakoi.

²⁵ Qesa ma nikei poiike qaki ma nakita ooraihe, dzasa! Nike ipita tti ma ttaka minanipamu hiibakoi.

²⁶ Qate qesa ma nikeho dzapake abi samane nookami bagenoma naatoraihe idzi! oi quba attinomanipamu; uimane neimane oho qesa agobake too abi oberaho dzapa nookami bagenoma naate qaatahe, qanganipamu!

**IBO ABIKE KOKORA EETAQUHO
TETEKE DZESU PAANAITETA**

(Mat 5:38-48)

²⁷ Qate ana noorake hiiremi nookare! Ibo nikemeho quba dzasa eetare. Nikeke bisi naatorai nokoke kokora eetare. ²⁸⁻²⁹ Ma abi nike baru hiirorai nokoke noo qidza hiibare. Noko nike qomogoma hiiremi nokoho quba pupu hiibare. Teei nike ngibasa temuta teetemi temuke paha bobotare.

Ma teei niiho sasa karabetaquko oionita eetoqa noke ttoba qaanataino. ³⁰ Nikeho torota quba teehe qasa hiiremi moitare. Moiteqa eto oho ipi quba hiibaino. ³¹ Nike dza eetemi abi nokoi nikeke ikanoma eetaqu oho isakita nike paha nokoke eetare.

³² Qate qesai nikeho kokora eetemi nike oho ipike nokoqaho kokora eetaquko oho mee kaqani? Bamu, oi ttoka abiho kokora isaki keneni. ³³ Oi erake eete oorai. Teei niike kokora eetemi oho habarake nii noke keke kokora eetaquko Ohongai oho quba niike dzoobe hiibaqu mae? Bamu, oi raaba abiho teteni.

³⁴ Ma abi teei niike quba moitemi niiho tinau noho torota ooraimi nii abi ooque keke quba moitemi noho tinau niiho torota ooraquko abi sinabidzaho sasana oorai noi oke moohimi oi ikanomake eete noho dzebidzebi naataqu. Bamu oi pisinisi abi nokomae keke qesa hoobiroraiho teteni.

³⁵ Oho quba nike ibo nikemeho quba dzasa eete kokora eetemi nikeho torota quba teeke tinauta aimare hiiremi eto oho iha ma dzoobidza eetainohe oho tinau aimare. Oke eetemi Ohongai oho ipi ma habara minamina nikehoke hiibakoi. Oi teehe bahe dzoobe hiibaamaho abi ma abi basesanoma nokoho quba Ohongai ohonga naatoraita nike oho tete suimami nikeke Ohongaho khametonipamu ooniqi hiibakoi. ³⁶ Ohongai gimuba hemenomanita nike oho qesa gimuba hemenoma naatare.

**OORA MA QAARA NAPAME
BATIBIDZAQUHO TETEKE
DZESU BIRAITETA**

(Mat 7:1-5)

³⁷ Dzesui hee, Nikei abike qomaqoma hiibaama naatemi bamu nikeho qomaqoma hiibaqu. Nikei qore ma geema hiibaama naatemi bamu nikeho qoro

ma geema hiibaquhe nike abiho kahosa qaatemi oho qesa nikehoke qaatakoi. ³⁸Nike baruna heenata moitemi oho ipike nikeke hee ma heeta isakia-make moitemi una biidzakoi. Oi teeho bahe qupa niimeho isakita moitemi oho isakita paha niike moitakoi.

³⁹Oke hiireqi Dzesu paha qahurata nokoke noorake pobi hiireta, Nese khabanomai nese qupike teteta dzeimami ikanoma naataqu bahe nopo esese koseta taatakoi.

⁴⁰Hiireqi Dzesui paha hee, Banaita teei tumakhata nome tete banaitemi noi ao mai nome qorobidzaquho tete ooraamanihe tumakhameto kebanoqake baura oke mai eete soubireqake maiho isakita peitaqu kaqani.

⁴¹Hiireqi noi qahurata hee, Niiho neseta pasenaho bittaku teei ooraimi ikanomake eete nii oho ruume naate temu nimeho neseta miriququ mooqa aimaqu? ⁴²Bittaku oi niiho neseta ooraimi nii oho ruumeke hee, Dzaira name nii qaatemi ana kahosaho miriququ niiho nesena ooraike aimare, oke hiiremi isanataqu mae? Oonita quseripo niimeke qaasuhiqake bosata pasenaho bittaku niimaeho neseta oorai oke hiimake eeteqa moo isanatemiriququ temu niimeho nesena ooraike nii aimami bamu ooqata otera naataqu. Qahura oke qupadzomare!

**BAURA QIDZAI MEE QIDZA
GOOMAKOIQI DZESU HIIRETA**

(Mat 7:17-20; 12:33-35)

⁴³Hiireqi Dzesui paha hee, Ee qidzai te mee qanga goomoraizara oho qesa ee qangai teqaha mee qidzake goomoraizara. ⁴⁴Oi abi teei ee mee teeke moo qupadzomaqi ee oho dzapa hiibakoi. Tukunita bamu kharuba aimaqu ma ttidzadzata oottoke saridzaama oke qupadzomare.

⁴⁵Ma abi teeho qupana oorai oi ao too nohota biranatakoi. Oi abi qangaho qupata noo hee eete oorai oi ao noho toota biranatakoi oho qesa abi qidzaho qupa iisuta meupu qidzai oorai oi paha too nohota paana naatakoi oiqi hiireta.

**NOO QUSUBA MA BASESAHO
QAHURAKE DZESU HIIRETA**

(Mat 7:21-27)

⁴⁶Dzesui paha erake hiireta, Nike isanate anake hee, Ohonga Sooparaniqi hiiroraihe naamae hiirorai noo oke nike naane quba qusubaitaama naatorai? ⁴⁷Nookare, teei naho torota baa noo nookaqi qusubaitorai noi quba apeho isaki oke ana poiike nike banaitakoi.

⁴⁸Oi teei naga gootare hiireqi ttoka toqomaqi manoqo suunipamuta khoobake paanaite ota sohoro simetti bittite oma mooto peite soubiremi tatanga naateta abi oi oho isaki ooni. Oi quu taatemi oba sooroqi naga tatanga oke bitta minake eeteta oi teeho bahe naga bageke eete goototaho isaki.

⁴⁹Qate teei naho noo tomama nooka arabirorai noi abi sepeke naga ttoka heeqata gootomi oba sooro naga teetemi bamu naatetaho isaki. Oonihe abi oho rubenga minanipamu, oke qupadzomare. Oiqi hiireta.

**ROMAHO QAA POBIBOBIHO
TUHOTUHOKE DZESU QIDZAITETA**

(Mat 8:5-13)

7 Oonita Dzesui noo samane oke gama hiiremi abiho tomata taatemi noi qurateqi nagapa Kapanaota tuumata.

²Qate nagapa ota Romaho Qaa pobipobi teei oomi noho kokora abi bagenoma teei batabata mina eete oota. ³Oomi noi Dzesuho beedzae pobi nookaqi qeemaqi Dzuta abi mimi qesa nokoho torota biranate Dzesuho quba qasa hiireta, Hee, Noi isanate hiiremi

naho kokora abi qidzanataquni mae? Tu-uma noke qasa hiibare.

⁴Hiiremi tuumaqi nokoi Dzesuho torota hee, Maqa, Abi dzapa pobinomanita isanate baura oke noho quba eetaquni mae? ⁵Oi noi Isirae abi napaho dza minake eeteqi aoke napaho sinabidza guhu teeke gootomi oorai.

⁶Hiiremi Dzesui nookaqi nokoma tuumata. Tuusuhimi naga oi sererahuke oomi Qaa abi noi dzairamane dzoobireqi hee, Soopara name anai abi qanganita nii anaho nagata peitaquho isaki bamu, eto sama niime sesero eete baabaino. ⁷⁻⁸Oi ana naamae niho torota qeemaquho midza eete. Oonihe ana sogimo name teeke hee, Tuumareiqi hiiremi tuumakoi. Ma paha teeke hee, Baabareiqi hiiremi noi baabakoi. Ma anai kokora abi nameke hee, Erake eetare. Oke hiima ao eetakoi oonita oonoma noo hiibaquho geebai paha niiho torota ooraike ana qupadzomami nii kharata oho nooqake hiiremi naho kokora abi ao qidzanatako.

⁹Oke hiiremi Dzesu nookaqi abi samane noma nokomae tuumota nokoho tomata noi Qaa abi oho hasahasa hiireta, Idze, ai tatauma nohoi mina. Oonomaho isakike anai te Isirae abi napameho bisata saridzara oke ana bamu nike ikobetaqu.

¹⁰Hiireqi Dzesui kokora abi qidzanatarotaho noo hiiremi Qaa abiho qaru khameto nokoi burisi eete nagata biranate moomi Qaaho kokora abi noi ao qidzanate oota.

DZESUI TTARUMI PAIHO KHATA TUKUTOMI EEHAHA NAATETA

¹¹Qate iihai mootomi Dzesui naga Naini ota tuusumi abi kitu mina nokoi noho tumakhametoke gainene eete gama tuumata. ¹²Oonita noi naga oke dzamoqaite moohimi ttarumi paiho khata teena baate oomi noho ke-

bake ai tuumaqi nagapa abi samanema nokoi tti ma ttaka hiireqi tuumata.

¹³Tuumami Dzesu Sooparai ttarumi paike mooqi dzasa eeteqi hee, Bamu, eto tti hiibaino. ¹⁴Oke hiiqi noi qeemaqi parangi oke hesatemi abi aimota nokoi roroko biiremi noi erake hiireta, Abi khata, niike ana hee, Qoridzare. ¹⁵Hiiremi baatetai qoro habese noonoma naasuhimi Dzesui noke paima oorareiqi hiireta.

¹⁶Hiiremi nokoi gama atti minake eeteqi Ohongaho hasa hiireqi hee, O Ohonga, nii abi nanaho toro ogama baaqi nanaho bisata too abi mina teeke upubiremi oorai, dzoobe! ¹⁷Hiiremi oho noo ma pobi oi tuumaqi ao haba oho totaqui ma Dzutea haba qesa gama gegebeteta.

DZOHANE SOBASOBA NOI HOU EETE TUMAKHAMETO DZOOBIRETA

(Mat 11:2-19)

¹⁸Oke eetemi Dzohane sobasobaho tumakhametoi Dzesu eetotaho isere gama maiho torota mooto soubireta. Oonita Dzohanei nookaqi tumakhameto nomehota eserike uhutota. ¹⁹Uhutoqi nopoke hee, Abi oke qasa noorake hiibare, Kiristui baabakoiqi hiireta oi nii oonimae bamu? Nanai paha teehe quba beebe eetaqu mae? Oiqi hiireqi nopoke dzoobireta.

²⁰Dzoobiremi Dzesuho torota biranate hee, Dzohane sobasoba noi nakake dzoobireqi hee, Nipe tuumaqi Dzesuke qasa noorake hiibare, Kiristui baabaridzo oi niini mae nanai paha teehe beebe eetoraidzo, oiqi hiiremi Dzesui baura nome ipibireqi khettedza ma hemenoma samaneke qidzaiteqi songenai abiho irina oota samaneke iihami biranate tuumami noi nese qupi qesa samanake nesenomaiteta.

²²Oonita baura oke eesuqi Dzesui Dzohaneho tumakhameto nopoke pobi hiireta, Nike moomi abi nese qupi nesenoma naatorai, ponei pobiratorai, pottomunomai saarari naatorai, toma susui toma uhuborai, baatetai eehaha naatorai ma abi qubaho dzore nokoi sinabidza nookami bagenoma naatorai oonita qubarake nipe moo nooka soubire oho isereke korabete Dzohaneho torota mooto soubidzare. ²³Noke pobi hiireqa hee, Dzesui hee, Naho nookami qanga naataama abi oonomaho isaki bagenomanita nii sutasutata ooraihe qupadzomare. Oiqi hiireqi nopoke dzoobireta.

²⁴Dzoobiremi Dzohaneho qaru khametoi tuumami Dzesui sohoruqi Dzohane sobasobaho nooke abi tupu ona oota nokoke qasa hiireta, Dzohane noi haba habanata oomi nike noi abi ikanomaniqi hiireqi ota qeemata? Hee, Uta tooro eebeke buribaro eetoraiho isakiniqi hiiretani mae? ²⁵Eo hee, abi sasa nee ma baunomaniqi hiire qeemata.

Oi bamu, abi sasa nee ma baunoma sasa khepo khaponoma oke nii isanate meusu nagapa qibaqata mooraridzonihe noi oonoma bamu. ²⁶Mae nike hee, Too abi oonita moorakiqi hiireta? Iidzo noi too abi bagenoma oonihe paha too abiho isaki riitorai.

²⁷Abi oi ape bahe nohoke Ohongai erake qeetemi oorai, Nookare, qaru khata nameke anai Kiristu niiho bosata dzoobiremi tuumaqi tete niihoke ao roibetakoi. Ooqi hiiretanita Dzohane noi abi oioni.

²⁸Oonita paimanei abike dzoomorai-hota teei Dzohaneke riitaquho isaki ooraama. Oonihe noo oi ttoka samaho dzapa pobi kekenita Ohongaho pobi naatorai-hota minama gattiqai gama oonomaho dzapa pobike suqobirorai.

²⁹Oke hiiremi abi samane oona oota nokoi ttageetti apiapima gama

Ohongahoke nookami bagenoma naateta oi teehe quba bahe nokoi bosata Dzohaneho neta sobasoba saridzeta. ³⁰Oonihe Pariseo ma hu nooho maimane nokoi Ohongaho pengata sama nokome sesero eeteqi Dzohaneho sobasoba bai hiire qaata.

³¹Oonita Dzesui Pariseoma nokoke qupadzomaqi eraiqi hiireta, Abi naga nike quba apeho isakita mooto hiiremi isanataqu, ma nikei quba apeho qesani? ³²Khameto sobadzata habese iinga naateqi hoho teei hoho temuke hee, Ae, nanai ao inabi teetemi nike naane quba naa teetara, qate nanai tti ma ttaka hiiremi nike ikaqi hiireqi oho surupo eetaama naateiqi hiirorai. Oonita Pariseo ma hu nooho maimane nikei oho isakita basesa eete Ohongaho kira temu ma temu kaitomaama.

³³Oi Dzohane sobasobana noi bai oba ma dzobadzobaho hutingima baaqi baura eetemi nike noke hee songenanomaniqi hiirorai. ³⁴Qate Abiho Isaki anai oho hutingiamake baaqi baura eetemi nike anake hee, Oo abi qausunoma, bai obaho muhimuhi noi ttageetti apiapi ma kahosa abiho dzairaniqi hiirorai. ³⁵Nookao, nokanokaho teteke apene qusubaitemi meenoma naatorai nokoio teteoho subesube hiibaridzonihe nikemae tete temuho baike hiirorai oho qesa temuke bai hiirorai, oi attinomani!

ATAPAI QUPA BURISI EETE BIBIKE DZESUHO OKOTA SURAITETA

³⁶Oke hiiremi Pariseohota teei Dzesuho noma nopomae patta muunareiqi hiiremi Dzesui noho nagata peite uhesharoqi qidzanatota. ³⁷Qidzanatomi idze, nagapa oho atapa kahosanoma teei nookami noi Pariseo oho nagata qidzanatomi noi omaho mangi ura moromoronoma teeke aima naga ota peiteta. ³⁸Peiteqi noi Dzesuho

oko torota qooro surupo minake eetemi surupo oi taate oko nohoke akobohimi noi habese qiba gee nomema oko nohoke dzamutota. Dzamutoqi oko nohoke kanabohiqi bibi ura moromoronoma nome aimaqi ooma oko nohoke suraiteta.

³⁹ Suraitemi Pariseo noi mooqi qupa nometa hee Ae, atapa pasenanomanita abirai too abi oorapuko atapa noke hesatoraike noi ao qupadzomaqi bai hi-ibarori. ⁴⁰ Oke qupata hiimi Dzesu noke pobi hiireta, Siimo, oi Siimo maina, nakaho noo oorai ooiqi hiireta. Hiiremi noi hee, Banaita name, isanate hiibo.

⁴¹ Hiiremi Dzesui hee, Qateqa abi eseri nopoi tinau abi teehe torota qaata, Temuho tinau oi siriba paipu hattatti, qate temuhoi pipiti. ⁴² Oonihe nopoi tinau nopome teetare bittake eete qaami oho maikhata oke mooqi kahosa nopohoke sepeke qagaumata. Qagaumami nii qupadzomami abi nopohota ape maikhata oho dza minake eetaqu?

⁴³ Hiiremi Siimoi oho ipike hee, Siribaho kahosa paipi hattatti naateta abi oioni kaqa. Hiiremi Dzesui hiireta, Oke meeke nii hiire.

⁴⁴ Oke hiireqi Dzesui atapa oke nese taate Siimoke pobi hiireta, Ataparake nii moo. Anai naga nihota peitemi naane quba nii anaho oko akobeteqi oba ana moitaama naate. Oonihe atapa erai surupoma oko nahoke akobeteqi qiba gee nomema dzamute. ⁴⁵ Hiibi ana niho nagata peitemi nii anake kanabetaama naate, qate atapa oi ao naho oko kanabeteqi qaataama. ⁴⁶ Oho qesa nii bibi qidzama naho qibake suraitarorihe bamuta ataparai niho habara naate oko nahoqake oho bibi qidzama suraite.

⁴⁷ Oonita ana hiiremi korabete nookare. Noho pasena samane qaariti bamu naatemi noi naho dzaodzao minake eete qaarakoi. Qate nii oni mae ape kahosa nome moohimi

gattiqa naatemi noi anake ruume naataqu abi oonomai qidzoke naho dzaodzao minake eetaqu oke niimae qupadzomare.

⁴⁸ Hiireqi noi atapa oke hee, oionita ana niho kahosa ao dzamute.

⁴⁹ Oke hiiremi qesa noma uhesaru qidzanatota nokoi qesa pobipobi hiireqi hee, Abirai ape noi paha abiho kahosake dzamutaqu? ⁵⁰ Hiiremi Dzesui atapa oke erake pobi hiireta, Ai tatauma nihoi isanatemi nii qidzante oonita hasu ma kebata tuumare oiqi hiireta.

**PAIMANE QESAI DZESUKE
TUUHOBARE NOMA
GAMA TUUMATA**

8 Qate kebanoke Dzesui tumakhameto tuerebe nomema noko nagapa minama gattiqata ogamaqi Ohongaho sinabidza nokoke pobi hiire tuumata. ²⁻³ Tuumami paimane qesai noke gainene eete qubatu nokometa quba saridzeqi noke kokora eete tuumata.

Oi Dzesui nokohota songena hotou bireta oi paha Maria Magattaraho nena, noho neta Dzesui songena sebenike hotou biireta, ma paha Heroteho tuhotuho abi Khoudza noho ata Dzoana ooni, qate Susana ma paha paimane qesa samane nokoi tuhotuho baura qidza samaneke nokoho quba eete qaata.

**SINABIDZAHO QAHURAKE DZESUI
GOOTARATA MOOTOTA**

(Mat 13:1-9; Mar 4:1-9)

⁴ Bodza ota nagapa maina painaho abi quba mina noho torota biranatemini noi qahura teeke noko pobi hiireta.

⁵ Bababa abi teei gottara nome bababa eetare tuumata. Tuumami qesai teteta taatemi abi qooromi nee qusunai baaqi muunata. ⁶ Qate gottara qesai oma heeta taatemi suna peitemi bibi bamu naatemi ohoumata. ⁷⁻⁸ Qate qesai baa bisata taatemi baai peite suqobireta.

Onihe gottara qesai ttoka bibinomata taate suuna peite mee goomami goottara teenai ao hattattiho isaki naate gaira naateta. Hiireqi noi hee, Tomanomai nookare.

**QAHURA NOOTA HIIBAUHO
TETEKE DZESUI QAUPUITETA**

(Mat 13:10-17; Mar 4:10-12)

⁹Oke hiiremi Dzesuho tuumakhame-toi noho torota qahura oho qasa hiireta.

¹⁰Hiiremi Dzesui hee, oi erake eete oorai. Abi minarake qahura noota hiiremi nokoi tomama nookami pobirataama naatemi nesema moohimi rikeqomaama naatemi hasaqa eetakoi. Qate oho khoobake ao nikemae saridzaridzoni.

**GOTTARAO QAHURA OHO
MEE DZESUI PAANAITETA**

(Mat 13:18-23; Mar 4:13-20)

¹¹Qahura oho khoobai erani. Gottara hiire, oio Ohongaho noo. ¹²Oonita qesai teteta taate suuna peitorai oi abi qesai sinabidza nookaqi ao hiisi eete qidzanataridzonihe Iibadzai baaqi oke abiho qupata karabebetoraiho isaki.

¹³Qate gottara qesai oma heeta taate suuna peite ohoumorai oi abi qesai sinabidza ttidza qidzaqidzama nookoraihe oho husi ma pai dzoobidzaama naate qaami kaipo ma qangahasi biranatemai ao taatoraiho isaki.

¹⁴Qate gottara qesai baa bisata taate suuna peitemi baai suqobirorai oi abi qesai noo oke nookoraihe ttokaho iinga ma siidza ma iiha ma dzoobidza samane biranateqi sinabidza nokohoke pupubiremi meeama natoraiho isaki.

¹⁵Qate gottara paha qesai ttoka bibinomata taate suuna peite gaira naatorai oi paha abi qesaho qupa adzahaha naatemi korabete nooka hiisinipamuke eete batigara naatorai ma bauraho mee samane goomoraiho isaki ooni.

**QAHURA NOOTA HIIBAUHO OI
DZONGI QEEBAQUHO ISAKI**

(Mar 4:21-25)

¹⁶Oonita qahura oi quba ape bahe abi teei dzongi qeereqi qohareta mootomi dzadzai minarake baibudzaquho isaki. Qate abi dzongi oke qohare pesuta mootomi dzadza biranataama naatemi bamu isanataqu. ¹⁷Oi quba dzukudzukuna ma dzahedzahena oi gama iso keke paanipamu naate soubidzaridzoni. ¹⁸Oonita teehe dzadza oho isaki ooraimake noke paha ipibire moitakoi. Qate teehe isaki bamu naatemi noho torona oorarori oke paha noho neta karabetaridzonita nike noo nookami eto arabidzaino.

**DZESUI NOMAMANE DZABAMANE
NOMEHO ISAKI PAANAITETA**

(Mat 12:46-50; Mar 3:31-35)

¹⁹Qateqa pai gotta ma nomamane dzabamane nohoi Dzesuke moorare baami abi pui siire oomi noko bitta eete sasata oota. ²⁰Oomi teei noke oho pobi hiireqi hee, Maqa, Pai gotta ma nomamane dzabamane niihoi sasata ooraiqi niiho quba hiire.

²¹Hiiremi noi noko erake pobi hiireta, Naho pai ma nomamane dzabamane nahoi apene bahe Ohongaho noo nookaqi qusubaitorai nike oioni.

**DZESUI BAPAMU QAMUNI
HIIREMI KEBARATETA**

(Mat 8:23-27; Mar 4:35-41)

²²Bodza teeta Dzesui sisimata peiteqi tumakhameto nomeke hee, Napa-mae oba ttu biireqa totaqa qee neta biranatare. Hiiremi nokoi parai qusubaite qeemota.

²³Qeehimi Dzesuho nese sidzobetemi meeqota. Meeqomi bapamuho isaki teei tora neta tooromi obaho pouma noko suqobidzare eetemi attinoma naateta.

²⁴Attinoma naatemi tumakhametoi noho toro baa tukutoqi hiireta, Mai! Mai naname, napai dzaetake boobi.

Oke hiimi noi qoridzeqi obaho pouma ma bapamu gama qamuni hiiremi ao kebarate bamu naateta. ²⁵Oke eetemi noi noko qasa hiireta, Teeqa, nikeho ai tatauma kaqani?

Hiiremi nokoho sama suu qooromi hasaqu eeteqi noko qesa pobipobi hiireta, Ae, abirai sama ikanoma ooraimi oba ma utai gama noho noo qusubaitorai? Oiqi hiireta.

DZESUI ABI SONGENA SAMANENOMAKE QIDZAITETA

(Mat 8:28-34; Mar 5:1-20)

²⁶Oonita nokoi qeehiqi Geraseno haba totaqita unateta. ²⁷Unateqi Dzesui ttokata peqihimi abi songena samanenuma teei noke saridzeta. Oonihe abi oi agoke naga qaateqi ttoba ma bareamake tuumaqi nesetu ma oma nagata qaata. ²⁸Noi Dzesuke mooqi idze ma mare hiire noho dzagata taate sokateqi hiireta, Oo Dzesu Ohonganipamuho khata nii anake ikabetaqu? Eto nanake sesero eetainoiqi niike dzauri hiire.

²⁹⁻³⁰Oiqi hiireta oi songenai qupi samaneke abi oho irita baami qesai noke eka ma ngibira tatangama suutoqi noke bakena geema oomi noi suta-suta oke gama uhutomi songenai noke dzeimaqi haba habanata tuuma qaata. Oonita Dzesui noke qasa hiireta, Dzapa niihoi ikanomani? Oke hiiremi songena samanei noho irita oomi noi hee, Anaho dzapaio Hubani.

³¹Oke hiiremi Dzesui songena abi oke qaatareiqi hiireta. Hiiremi songenai hee, Eto nanake dzoobiremi paha iibadza nagata tuumainoiqi hiireta. ³²Qate hoo kitu teei qeba neta peeku muusa oomi nokoi hee, Qate nii hiiremi nana isanate hoo oho irita dzuubare. Hiiremi te bai hi-

ibara. ³³Oonita songenai abi oke qaateqi hooho irita dzuubata. Dzuubami hooi hapa rometa sakaba qurate obata dzaga susumaqi baateta.

³⁴Qate hoo soopara nokoi quba oke mooqi sakaba tuumaqi oho isereke hoo poka naga ma nagapa abi gama pobi hiireta. ³⁵Pobi hiiremi nokoi quba oke moorare baaqi Dzesuho torota biranate moohimi abi songenanomai qaatati qidzanateta noi ao qupa pobirate ooqi ttoba ma sasa dzaabanomai oota. Noi Dzesuho oko torota habese noho noo nookaqi oomi nokoi atti minake eeteta.

³⁶Eetemi bosata Dzesui ikanomake eete songenanomake qidzaiteta oke apene moota nokoi oho isere gama ota isaiteta. ³⁷Isaitemi Geraseno haba oho abi totaqi ma totaqi nokoi gama atti uboubo eeteqi qupa muunaqi Dzesu nokoke papatareiqi hiireta. Hiiremi noi paha sisimata peiteqi burisi eete tuumarota.

³⁸Oonihe abi bosata songenanomai qaata noi Dzesuho gainene tuumare hiiremi bai hiireta. ³⁹Hee, Nii burisi eete nagapa tuusuhiqa Ohonga niike qidzaita oho isereke gama noko moite soubidzare. Hiiremi noi tuumaqi nagapa abike gama susupu pobi hiireqi hee, Eranomake Dzesui anake eetemi ooraiqi hiire hiireke tuumata.

DZAIROHO KHATATA BATABATA EETEMI DZESU NOOKAQI TUUMATA

(Mat 9:18-26; Mar 5:21-43)

⁴⁰Qate Dzesui burisi eete tuumaqi nagapata biranahimi abi tupu minai noho beebe eeteqi noho dzoobe ma kanakana hiireta. ⁴¹Hiireqi Sinabidza guhu soopara, dzapa noho Dzairo, noi baa Dzesuho torota subateqi hee, Ana dza eetemi nii naho nagata baabare. ⁴²Oi teehe bahe khatata teena naho, noho tii 12, noi batabata minake eete oorai. Oke hiiremi Dzesui ota tuusuhi

abi samanipamu noke qahiqahi eete tuumata.

**ATAPAI DZESUHO TTOBA
HESATE QIDZANATETA**

(Mat 9:18-26; Mar 5:21-43)

⁴³Tuumami atapa dzuu topoto qaata noi tii bodza tuerebe oho isakita ipi uhubaama qaami ttottai noke qidzaitaquo isaki bitta eete qaata. ⁴⁴Oonihe atapa oi qeemaqi Dzesuho sasake ngingitti eesuhimi idze ao dzuu ipi uhubata!

⁴⁵Uhubami Dzesui hee, apei anake hesate? Hiiremi nokoi gama bai hiiremi Peetoro hiireta, Mai name, abi minai niike rome biire qahiqahi eetoraita qupadzomo. ⁴⁶Hiiremi Dzesui hee, Anahota qidzaitaquo beedzae teei teehota qeeme oonita apei ana hesate? ⁴⁷Oke hiiremi atapa oi moohimi sama nome dzukubaquo isakiamaa naatemi noi tititi eete baaqi noho torota subateqi minaraho pengata isere nomeke mootoqi hee, Aoke nookami ana qidzanate.

⁴⁸Oke hiiremi Dzesu noke pobi hiireta, Khatata name ai tatauma niihoi isanatemi nii qidzanate oonita keba ma dzapata tuumare.

**DZAIROHO KHATATA BAATEMI
DZESU NOKE TUKUTOTA**

(Mar 5:22-24, 35-42)

⁴⁹Noo oke Dzesu hiiremi Guhu sooparaho nagata teei baaqi soopara oke pobi hiireta, Maqa, niiho khatata ao baate bamu naate oonita etoqa banaita sesero eetaino.

⁵⁰Oonihe Dzesui oho pobi nookaqi guhu sooparake hee, Bamu, nii ai tatamaqi eto iiha ma dzoobidzake eetaino. Khatata niihoi qidzanatakoi. ⁵¹⁻⁵²Oke hiireqi noi naga ota peite moomi nokoi tti ma ttaka hiiremi noi hiireta, Khatatai baataamanihe meeraho isakita ooraita eto tti ma ttaka hiibaino. ⁵³Oke hiiremi qesai moomi ao baatanipamuke

eete oomi nokoi Dzesuke too khepidze eeteta.

⁵⁴Oonita Dzesui abi minarake hotou biireqi Peetoro ma Dzohane ma Dzakopo ma mai ma pai qaanateqi khatata oke botota aimaqi noho kira hiireta, Khatata nii qoridzare! ⁵⁵Hiiremi hekhettidza hiireqi noi ao hairiamake qoridzeta. Qorihimi Dzesui noke patta moitareiqi hiireta. Hiiremi mai ma pai roqobeta minake eeteta.

⁵⁶Oonihe nokoi eto abike oho pobi hiibainoho qamunike Dzesu hiireta.

**DZESUI TUMAKHAMETO
NOME QARU DZOOBIRETA**

(Mat 10:5-15; Mar 6:7-13)

9Qate bodza ota Dzesui tumakhameto tuerebe nomeke ttuttuiteqi abi songenanoma ma heme ma bamenomake qidzaitaquo beedzae nokoke moiteta. ²Moiteqi nokoi qusuho noo ma pobi hiireqa abi qidzaitareiqi nokoke dzoobireta.

³Dzoobireqi noi hee, Nike etoqa teteho quba samane khakhaumaino, oi sumuni, mae asini, mae heebani, mae ttumani, mae ttoba ma sasaho paramu, oke eto aimaino. ⁴Qate nagapa teeta biranateqa eto somobasomo eetainohe naga teenaqata ooma, baura bamu naatemi paha nagapa teeta tuumare.

⁵⁻⁶Qate nagapa teei nika kokora eetaama naatemi nagapa oke qaasuhiqa khooba nokohoke paanaitareiqi oma aimo oko nikeme dzamutoqa tuumare.

Oke hiiremi nokoi nagapa samaneta tuumaqi ota qusuho isere qidza mootoqi hemenomake qidzaiteta.

**HEROTEI DZESUHO POBI
NOOKAQI SAHATETETA**

(Mat 14:1-2; Mar 6:12-16)

⁷Qate ttoka ma haba oho soopara Herote noi noo ma baura samane oho pobi nookaqi hou peu eeteta. Oi

teeho quba bahe noi Dzohaneho paru geematanita abi qesai hee, Dzohanei paha qoridzeqi baura nome ipibiroraiqi hiireta. ⁸Qate qesai hee, Eria oioniqi hiiremi qesai paha hee, Too abi agoba teei baata neta qoridzeqi eetoraiqi hiireta.

⁹Oke hiire qaami Herotei erake hiireta, Dzohaneke ana ao paru geematanihe abiraho pobike abi ikanoma hiiremi ana oho totohota nookorai? Oke hiireqi noi Dzesuke moora quba dza minake eeteta.

**DZESUI ABI 5,000 NOKOHO
QUBA PATTA BIRAITETA**

*(Mat 14:13-21; Mar
6:30-44; Dzoh 6:1-13)*

¹⁰Qate tumakhameto nokoi baura nokome soubireqi burisi eete isere nokomeke Dzesu pobi hiireta. Pobi hiire soubiremi noi nokoke dzeima seike tumaqi nagapa Bettessaitta ota tuumata. ¹¹Oonihe abi tupu oi ao qupadzomaqi noke iihami noi nokoke moo dzoobe hiireta. Hiireqi noi Ohongaho noo ma baura noko pobi hiireta, qate hemenoma hiiremi noi nokoke qidzaiteta.

¹²Qate ete aparana naatemi Dzesuho tumakhametoi noho torota biranate pobi hiireta, Napai haba habanata ooraita nii abi tupu erake dzoobiremi nokoi nagapa qesa ma abiho dzoo naga totaqi ma totaqina oorai ota tuumaqi heeba saridzeqa meerareiqi hiibare.

¹³Hiiremi noi hee, Eo, nikemae nokoke heeba moitaqu? Hiiremi nokoi hee, Oonihe nanaho torota oorai oi dzobadzoba paipu ma khaa ngoru eseriba oqaionita nanai isanate tuumaqi abi tupu mina eraho quba ttuma eete patta saridzaquni mae? ¹⁴Oonihe abi quba mina, oi paipu ttauseni.

Oke hiiremi noi tumakhameto pobi hiireta, Nike hiiremi abi dzare piipiti oho isakita hohoma habese tuumare. ¹⁵Oke

hiiremi noko abi pobi hiiremi gama oke eete habese soubireta.

¹⁶Obetemi noi dzobadzoba paipu ma sekana ngoru eseri oke aima qusu moohiqi agoago eete qotoqi tumakhameto moitemi ttihi biireta.

¹⁷Ttihi biiremi abi gama muuna isanatemi qetta ma saru aimami kamo tuerebeho isaki hee baata.

**PEETOROI KIRISTUHO KHOOBA
HIIRE PAANAITETA**

(Mat 16:13-19; Mar 8:27-29)

¹⁸Qate bodza teeta Dzesui tumakhametoma noko qaheubata pupu hiire ooqi noi noko qasa hiireta, Abi tupu nokoi anai ape ooniqi hiirorai?

¹⁹Hiiremi hiireta, Oo qesai hee, Dzohane sobasobaniqi hiiroraini, qesai hee, Eria ooniqi hiiroraini, paha qesai hee, Too abi agobaho teei qoridze baura eetorai ooiqi hiirorai.

²⁰Hiiremi noi nokoke toronaiteqi hee, Oore, oonihe nikemae anake ikaqi hiiroraiqi hiireta. Hiimi Peetoro erake hiireta, Bamu, nii Ohongaho Abi Mina Kiristu.

²¹Hiiremi nokoi eto abike oho pobi hiibainoho quba noi qamuni hiireta.

**DZESUI BAATE QORIDZAROTAHO
QAAMODZAMODZA**

(Mat 16:20-28; Mar 8:30-9:1)

²²Dzesui Peetoro ma nokoke hee, Anaio Abiho Isaki oke nii ao hiirenihe Dzuta abi soopara ma dzube abi mimi ma qetaqeta abi nokoi ana sesero minake eete bai hiireqa teetemi baatakoi. Oonihe qupi tapari naatemi ana ao qoridzakoita qupadzomare.

**TEEI SAMA NOME MARANGA
BIIREQI DZESUKE IIAKOI**

(Mat 16:24-28; Mar 8:34-9:1)

²³Oonita noi noko paha noorake pobi hiireta, Anake iihaquho dza oi teehe torota ooraquko noi isanate sama

nome maranga biireqa hapahapaho pobi hiireqi anake iihare. ²⁴Oi teei sama nomeho oorama qaara qaanateqi qaraqaraho dzore naatakoi, qate teei naho quba oorama qaara nome qaanataama naateqi qaraqara saridzakoi.

²⁵Oi erake eete oorai. Teei ttuma baura eete qaaqa ttokama haba gama mai eete soubiremi oi isanate burisi eete abi oke ingonaitaqu? ²⁶Eo oi heme nohoke adzahaitaqu? Oi bamu, oonita teei Abiho Isaki anaho midzani mae noo nahoho midzake eete ooraquko ipita anai Mai ma qaheuba angeroma gama naamaeho dzapa pobita biranataquta anai oho qesa abi oonomake midzata mootakoi. ²⁷Oonihe meeke ana hiire, Ohongaho dzapa pobi biranahimi abi napaho bisata qooro ooraihota qesai baataamake ao nese nokomema moorake boobi.

DZESUI OHO NOO MEE HIIBAREIQI BIRABIRA MAINATA BIRANATETA

(Mat 17:1-3; Mar 9:2-13)

²⁸Oke hiire qatemi qupi qeth naatemi Dzesui Peetoro ma Dzohane ma Dzakopo nokoke dzeima tora kakata pupu hiibareiqi peiteta. ²⁹Peiteqi noi sohero pupu hiimi nese ma penga noho ma sasa nohoi gama khabanoma hihihinoma naateta. ³⁰Naatemi idze, abi eseri oi Mose ma Eria nopoi oho qesa dzadza ma koinama biranateqi noma nokoi qesa noo hiireqi Dzesui Dzerusaremuta dzamonoke baura soubidzarotaho noo hiirota.

³¹Oonihe Peetoro ma kara nokoho nese sidzobetemi meeta. Meeqoqi paha nese parara eeteqi abi eseri Dzesuma qooro oota nokoho dzadza ma koina gama moo roqobeteta. ³²Oonita Mose ma Eriai Dzesu qatare boohimi Peetoro dzaga hosohoso quba hiireta, ³³Mai name, napa erata oorai oi dza-

panomanita nanai isanate parai naga tapari qusubaitare, teei niihoni teei Mosehoni teei Eriaho.

³⁴Oonihe noo oke hiihimi dzorobi teei baaqi nokoke sengibetemi noko atti ququimata. ³⁵Ququimami dzorobihi neta totho teei biranateqi hiireta, Eraio khata tobe sumanoma namaehonita noo nohoke korabete nookorare. ³⁶Qate noo tothoi bamu naatemi noko moohimi Dzesui noqeke oota. Oonita tumakhameto tapari nokoi teqaha oho isereke abi pobi hiire qaararanihe Dzesu qusuta peiteta ooqata hiireta.

TUMAKHAMETO BITTA EETEMI DZESUI SONGENA IIHATA

(Mat 17:14-21; Mar 9:14-29)

³⁷Qate iihai mootomi nokoi tora neta gaibami abi samane noke saridzeta. ³⁸Saridzeqi nokohota teei too dzoobireqi hiireta, Oe, Banaita name, khata erake moorare. ³⁹Noi naho buqo mutu teena. Oonihe songena teei noke aimami ao areare hiiremi ttidzagori amagorike eetemi too qarosa perebami aima kurukaru teeteqi te hairiamake qaatoraidzara. ⁴⁰⁻⁴¹Obetemi anai baa tumakhameto niihoho torota dzauri hiiremi noko songena oke hotou biidzare bitta eete qatemi oorai.

Oke hiiremi Dzesui tumakhameto qesa eraiqi hiireta, Idze, abinaga houpeu ma gau, sau samaneke anai nikeke amaki eete baa qaimi, bodza apeta nikemae qooro tuumaqu? Seke khata oke erata aima baabare. ⁴²Oonihe nokoi noke aima baahumi songena paha khatake aimaqi baqebaqe eeteta. Eetemi Dzesui songena ngiinginoma oke qamuni hiireqi khatake qidzaitaqi maiho dzagata mootota.

⁴³Mootomi abi minarai nookami Ohongaho dzapai poro kiranoma naateta.

**ABIHO HASAKE DZESU QAPUITAAMA
NAATE HAPAHAPAHOKE HIIRETA**

(Mat 17:22-23; Mar 9:30-32)

Oonihe nokoi quba oonomaho hasa-hasa hiimi Dzesui tumakhameto nome erake pobi hiireta. ⁴⁴Noorake korabete nooka qupadzomare. Anaio Abiho Isaki oonihe anake ao geemaqa abiho botota mootareiqi hiiremi oorai. ⁴⁵Ooiqi hiiretanihe nokoi tomama nookaqi teqaha oho mee saridzara ma noko noke oho qasa hiibare bitta eeteta.

**TUMAKHAMETO MINA NAATAREIQI
QESA BITTA MA KAKA EETETA**

(Mat 18:1-5; Mar 9:33-37)

⁴⁶Qate noko ruume nokometa qesa pobipobi hiireqi hee, napahota apenei Dzesuma gama abi mimi naataqu? ⁴⁷Oonihe Dzesui ao qupa nokohoho noo gesina naateqi khata gattiqa teeke aimaqi noke nokoho bisata mootomi qoorota.

⁴⁸Qooromi noi noko pobi hiireta, Nike naho dzapa qusubaitare hiirorai mae? Oonita teei naho quba eeteqi khata eranomake aima kokora eetoraquko oi anaho dzapa qusubaitaquho isaki naatakoi. Oi naho dzapa qusubaitaqa mai ana dzoobireta dzapa nohoke qusubaitakoi. Oonita qupadzomare, abi kokoranoma, sama gaibanoma noio abi minani.

**DZESUHO TUMAKHAMETOI ETO
TTARI NOKOMEQAKE QAUPUITAINO**

(Mar 9:38-40)

⁴⁹Hiiremi tumakhametohota Dzohanei oho ipike hee, Mai naname, Oore, oonihe nanai moohimi abi teei niiho dzapa quba eeteqi songena abiho irita oota oke iihami nana abi oke qamuni hiireta oi teeho bahe noi teqaha napaho ttarita oorara.

⁵⁰Hiiremi Dzesui noke hee, Bamu. Teei nike ibo eetaama naateqi baura qidzake eetorai oi abi ikanoma bahe dzairanita eto abi oonomake qamuni hiibaino.

**SAMARIA ABI DZESUKE NAGA
QAANATEMI MAINATA TUUMATA**

(Mar 10:1; Ruk 17:11; Dzoh 4:40-42)

⁵¹Qate Dzesui dzamonoqake qusuta peitarotaho bodza naatemi noi Dzerusaremuta tuumareiqi sama nome qaasumata. ⁵²Oke qupadzomaqi noi bosa qarū dzoobireqi hee, Tuumaqa Samaria habaho nagapa teeta naho quba roibetare hiireta.

⁵³Hiiremi nokoi tuumaqi roibetaro-tahe haba oho abi nookami Dzesui paha Dzerusaremuta tuumarotaho isaki naatemi nokoi biisi naate noke naga qaanateta. ⁵⁴Qaanatemi Dzakopo ma Dzohane nookami nopohota qanganatemi hiireta, Soopara nakame, nii dza eetemi nakai hiiremi eepa teei qusuta taateqa nokoke dzakasire bamuitaqa mae? ⁵⁵Hiiremi noi nopoke noosa hiireta.

⁵⁶Oonihe noko nagapa oke qaateqi temuta tuumata.

**TEEI DZESUKE IHAQU NOI AOQAKE
SAMA NOMEKE QAASUMARIDZONI**

(Mat 8:19-22)

⁵⁷Qate nokoi teeta tuumami abi teei baaqi noke hee, Nii tuumoraita ana niima nakai tuumakoi. ⁵⁸Hiiremi Dzesui noke pobi hiireta, Eehe, neei ttaqanomani, haa teekoi oho qesa suturunomani. Qate anai Abiho Isaki oonihe ikata qepe ma haba saridzoraqu oi baamu, oonita qupadzomare. Oiqi hiireta.

⁵⁹Qate abi mainake noi hee, Nii anake iihorareiqi hiireta. Hiiremi noi hee, Oore, oonihe nii qaatemi bosata naho mai baatemi ana qurabireqanoke niike

iihakoi. ⁶⁰Hiiremi Dzesu eraiqi hiireta, Nookare, Keba nokoio keba nokomeke qurabidzaquho isaki ooraini qate nii, nii isanate tuumaqa aoqake Ohongaho noo ma pobi paanaitare oiqi hiireta.

⁶¹Qate teei paha noke hee, Soopara name, anai isanate niike iihorakoi oonihē nii qaatemi ana bosata tuuma qesamane name aipo biireqanoke iihakoi. ⁶²Hiiremi Dzesui qahurata hiireta, Abi teei bōse aubotare boohiqa mainake mooraqu noi bamu Ohongaho pobi quba isanataqu, bamu!

QARU KHAMETO 70 NOKOKE DZESU DZOOBIRETA

10¹⁻²Qateqa, noo oi gama bamu naatemi Dzesu Sooparai qaru khameto qesaho quba paha hiireta, Noi hee, Mee gooma oorai oi meupu, oonihē baura abi oheraqanita nike rumutaquho maike dzauri hiiremi noi ao baura abike dzoota dzoobidzare. Oiqi hiireqi noi 70 oke uhutoqi noi guhu ma agapa qesa samaneta tuumarotaho isakita nokoke eseri eserike ao bosa dzoobireta.

³Dzoobireqi noi hee, Oionita nike tumare, oonihē sipisipi khametoke haa teekoho bisata dzoobiremi attinoma naatoraiho isakita ana nike dzoobihibi. ⁴Oi nike eto asi aimaino, ttuma sengi aimaino, oke sasa aimaino.

Qate nike teteta tusuhiqi abi saridzeqa eto nokoma qesa noo ma too minake eetaino. ⁵⁻⁶Ma nike naga teeta peitareiqā hee, Ohonga dzoobe! Oke hiiremi ai tataumanomai ota oomake oi bamu sapara naataqu. Qate oho abi ooraama naatemi nike mainata tuumami noo oi paha temuta meenoma naatakoi.

⁷Qate baura abi ipi ma ari nome ma nomeke saridzaridzonita nike teeta peiteqa nokoma keke muuna ma aima eete ooqa baura soubireqake nagapa mainata tuumare. Oke eetemi bamu somobaso-

moho isaki naataqu. ⁸Oi nike nagapa ape ma apeta peitaqu oho abi nikeke kokora eeteqi patta ikanoma nikeho dzagata mootaqui oke nike isanate aima muunare. ⁹Nagapa oho hemenomake qidzaitēqi nokoke hee, Oionita nike ao Ohongaho pobi naasubi.

¹⁰Qate nike nagapa teeta peitemi noko nikeho bai hiiremi nike otoba pati nokohota biranate eraqake hiibare, ¹¹Nookao, ao nike Ohongaho pobi naatarorihe bai hiiremi oko hau nakameke oma erata dzamutomi oi nikeho khooba paanaitakoi oiqi hiibare. ¹²Oi Sotomu nagapa abi nokoi quba bamenoma saridzorakoihe idze, nagapa teehe abi nikeke bai hiibaqu nokoio bame minanipamu saridzorakoi. Ooiqi hiireta.

NAGAPA BASESANOMA QESAHO QUBA DZESU TTI MA TTAKA HIIRETA (Mat 11:20-24)

¹³Oohoke Dzesui hee, Idze khoradzi nagapa, ma idze Bettēsaita! Obaoba bamenoma nikeho bisata eeteta oho isakita Ttiro ma Sitto nagapa besa pakina oorai nokoho bisata oho isakike paanaitapuko nokoi agobaqake some ma ttarumiho isakita qupa burisi eetarota. ¹⁴Oonita nokoho bame urai ooraiho Khoradzi ma Bettēsaitake maripa eetaquho bodzata nikeho bame oi nokohoke suqobidzakoi.

¹⁵Qate Kapanao. nikeho dzapake aima qusubaitaqui mae? Oi bamu. Dzapa nikehoi taatemi nike iibadza nagapata tuumakoi.

¹⁶Oiqi hiireqi noi burisi eete qaru khameto nomeke hee, Apenei nikeho noo nookaqui paha nahoke nookakoi. Qate nikeho noo bai hiibaqu nokoi paha naho bai hiibakoi. oho qesa mai ana dzoobireta noho bai hiibakoita qupadzomaqi tuumare, oiqi hiiremi tuumata.

**QARU ABI 70 NOKOI BAURA
EETORAMUTI SAMA
GEQOGEQOMA BAATA**

¹⁷Tuumaqi baura eete qaarumuti qaateqi qarukhameto nokoi sama geqoqeqoma burisi eete baa Dzesuho torota isere hiireqi erake hiireta, Oo Soopara naname, nana niho dzapata hiiremi meenipamu songenai nanaho noo qusubaite abi qatorai.

¹⁸Oonihe nokoi oonomaho totohota hiiremi Dzesui erake hiireta, Ae, moo nookami Saataho isaki baibaiho tomidzata ao qusuta taateo? Nookare.

¹⁹Meeke ana beedzae nike moitemi nike dzotata ma besabesaho isaki qorobidzakoi ma nike iboho beedzaeke suqobiremi quba oonomai bamu nike sesero eetaqu.

²⁰Oonihe, songenai nikeho noo qusubaitoraiqaho quba eto qaki eetainohe dzapa nikehoi qusuho ttarita baranate oorai oho quba isanate dzoobe hiibare, oihi hiireta.

**SUMASAI DZESUKE
QANOQANONOMAITEMI
HASA HIIRETA**

(Mat 11:25-27; 13:16-17)

²¹Bodza ooqata keke Qaheuba Sumasai Dzesuke uumami noi Ohonga hasa hiireqi hiireta, O mai name, qusu ma ttokaho maikhata, nii ttokaho nokanoka ma gesinanomaho neseke sirihami nokoi baura erake mooraamanihe oke nii sama gaibanomake banaitoraiho qubake ana niho hasama gegema hiire. Oore, mai name, nii nookami tete bagenomanita oho isakita nii eetorai, buububu!

²²Oke hiireqi Dzesui noko erake pobi hiireta, Baura minarake mai nahoi boto nahota mootomi oorai. Oonita khataho khoobanipamu oke mai keke gesinani, qate maiho khooba oke ape bahe khata anaio gesina ma paha anai apeneke ba-

naitare hiibaqu nike ma nokoi paha baura oho gesina aimakoi.

²³Hiireqi noi tumakhameto nomenipamuke asabireqi seike erake hiireta, Maa, quba nike moorai oi teeoh bahe Ohongai nikeho nese uhutomi moorai.

²⁴Nookare. Nike moorai quba oke too abi ma uimane neimaneho abi qiba samane moorai moora dza minake eete qaatahe te moorara, ma nike nookorai noo oke nookare dza eete qaataniihe te nookara. Oiqi hiiremi nookata.

**ABIKE QESA DZAIIRA EETAQUHO
TETEKE DZESUI PAANAITETA**

²⁵Bodza teeta hu nooho mai teei Dzesuke tononaitareiqi qoridze qasa hiireta, Banaita name, anai ikake eeteqa qaraqara saridzaqu? ²⁶Hiiremi Dzesu noke hee, Qate nii hu nooho qetaqeta isaitemi ikaiqi hiiorai?

²⁷Hiiremi noi hiireta, Hu nooi hee, Nii qupa ma sama, dza ma dzasa oke beedzae niimema gama susupu Ohonga Soopara niimeho torota mootorare. Oke hiireqi paha hee, Nii sama niimeho quba dzasa eetoraiho isakita temu niimeho quba dzasa eetorare oihi hu noo hiiorai.

²⁸Hiiremi Dzesui hee, Oke nii meeke hiirenita oke kaipoma qusubaite qaaqa qaararidzo. ²⁹Qate abi oi sama nome gimutta eetareiqi Dzesuke qasa hiireta, Oonihe naho temu hiibi oi ape oni?

³⁰Hiiremi Dzesu hiireta, Oo dzoobe. Dzuta abi teei Dzerusaremu qaateqi Dzerikhota tuumare tapata qurahita. Qurahimi guume abi qesai noke saridze buribaroke teeteqi ttoba ma haba nohoke karabete noke qaate tuumami noi baataquho isakita oota.

³¹Oho isakita oomi dzube abi teei paha ota qurateqi moota. Mooqi te hoobidzaranihe potti biireqi tuumata.

³²Ma Reebiho gemuhota teei ota baaqi noke moo oho qesa potti biireqi tuumata.

³³Qate ibo haba Samariaho abi teei haba kharata aabe tuumoqi ota biranate abi qettanoma moo dzasa mina eeteta. ³⁴Noi ao qurate bai obama maka nohoke akobete bibi suraiteqi suutota. Suutoqi noke ttoogi nomeho heeta mootoqi dzeima aabe nagata biranate noke tuuhorota.

³⁵Tuuhoro qaami iihai mootomi oma eserike aabe nagaho mai moiteqi hiireta, Isanate nii abi oke tuuhoro qaaqa moomi ttuma isanataama naatemi anai burisi eete baaqanoke oho koko nii moitakoi oiqi hiire tuumata.

³⁶Hiireqi Dzesu hu nooho mai oke hee, Qate nii nookami abi taparihota apei abi makanomake dzaira eeteta? ³⁷Hiiremi noi erake hiireta. Abi dzasa eeteta oioni.

Hiiremi Dzesu hee, Qateqa niimae tuumaqa oonomake eetore. Oiqi hiireta.

MATTAI MARIAKE BISI NAATEMI DZESUI POBITETA

³⁸Qate nokoi teteta tuumaqi nagapa teeta biranatem i ota atapa tee, dzapa noho Matta, noi Dzesu ma karake kokora eetareimi noho nagata peiteta. ³⁹Qate Mattaho dzaba, dzapa noho Maria, noi baaqi Dzesu oko toro nohota habese noo qidza nohoke korabete nookota.

⁴⁰Nookomi Mattai kokora baura noqeke eete oomi nohota kaiponoma naatemi noi baaqi hiireta, Soopara name, dzaba nahoi ana hoobidzaama naatemi ana naqeke kokora samane eetemi niihota isanatorai Mae?

⁴¹Hiiremi Sooparai noke hee, Matta! Matta, nii bukhi ttidzake eeteqi baura samaneke qupadzomorai, oho qanga bamuhe teena erake qupadzomare. ⁴²Maria noi paha poma qidza meenoma teeke saridze oorai oke bamu nohota karabetemi isanataqu. Ooiqi hiireta.

DZESUI PUPU HIIBAHUHO POMA QESAQESAKE PAANAITETA

(Mat 6:9-15; 7:7-11)

11 Qeteqa bodza teeta Dzesui qeba neta pupu hiireta. Hiire qaa-suhimi tumakhameto teei noorake noke pobi hiireta, Dzohane sobasoba noi tumakhameto nomeke pupuho tete banaiteta oonita nanai dza eetemi nii oho isakita nana banaitare.

²Hiiremi noi hee, Dzoobe, nike pupu hiibareiqi eranomaho totohota hiibare, Mai naname, dzapa nihoi subesubeno-manita rike ma pobi nihoi nanaho irita biranatare. ³⁻⁴Qate patta nana-hoke saninoke moitare. Ma nanai kahosa abi nanamehoke qaatoraita nii paha kahosa nanahoke qaatare. Oonihe eto nii nanake qaatem i toronaho kabira naataino.

⁵⁻⁷Oiqi hiireqi Dzesu noko pobi hiireta, Nikeho dzaira teei qupi qausuta baa naga pouta qooroqa hee, Dzaira name, naho qesa teei haba kharata baaqoriti naho nagata peitemi ana patta apeke noho dzagata mootaqu? Oho quba anai niho torota dzobadzoba tapariqaho quba qasa hiire.

Oke eete pupu hiiremi nikehota apei totoho eraiqi hiibaqu, Eehe, tete siire ooraimi khameto ma nanai gama meeoraita qidzoke qoridze oke nii moitaqu? ⁸Ana qupadzomami oho totohota bamu hiire isanataquhe nii aoke qoridzeqa dzare noi hiibaquho isakita noke moitakoi. Oi dzaira quba bamuhe noi pouqata qoro tototo hiiremi ooho qubake moitakoi.

⁹Oonita ana bamu nike ikobetaqu. Pupu hiire qaamake moitakoi, qiri eete qaaqake saridzakoi ma tuputupu teete qaamake tete geemakoi. ¹⁰Oi apeneke isaki moitorai bahe, pupu hiiroraike moitorai. Ma apenei saridzorai bahe qiri eetorai nokoi saridzorai. Ma apeneho

quba tete geemorai bahe tuputupu teetorai nokoho quba geemorai oioni.

¹¹Qate nikhota khata teeke mai nomeho torota sekanaho quba hiiremi mai isanate dzotata qanoma noke moitaqu? ¹²Eo khatai nee mutuho quba hiiremi besabesa moitaqu? Oi bamu.

¹³Nike obero abihoni isaki oonihe paha khameto nikeme quba qidza moitare gesinanita nike Qusu Mai nikemeho torota Qaheuba Sumasaho quba pupu hiire qama bamu qanataquhe moitakoi. Oiqi hiireta.

QESAI DZESUHO BAURA PUUTTA HIIREMI OHO IPIKE HIIRETA

(Mat 12:22-30; Mar 3:20-27)

¹⁴Qate songena teei abi teehe irita oomi noi potutu naate oomi Dzesui songena iihami tuumami abi oi paha noonoma naateta. Noonoma naatemi abi samane oho hasa hiireta.

¹⁵⁻¹⁶Oonihe qesai Dzesuke toronaiteqi qusuho mumure teehe quba hiireta. Qate paha qesai noke ekepusa eeteqi hee, Iidzo, noi songenaho abi qiba Beedzeburo (oi qongara pai ma Iibadza) dzapa nohota hiiremi songena atti tumoraiqi hiireta.

¹⁷Nokoi totoho oonomata hiiremi Dzesu ao obero nokohoke gesina naateqi noko pobi hiireta, Abi naga teei qesa hu ma koridza biidzaquko bamu qaaraku oho qesa nagapa mina teeta abi nokoi qesa ibo eetaquko bamu agoba qaarakuhe ao rubenga naatakoi. ¹⁸Oho quba paha Iibadzai sama nomeho goottaake eetaquko ikanomake eete noho nagapai isanate ooraqu?

Oi nike anahoke hee, Noi Beedzeburoho dzapata songenake iihoraiqi hiiremi ana nookorai. ¹⁹Oonihe anai Beedzeburoho dzapata songena hotou biiroraimake apeho dzapata nikemaeho qaru khametoi

songenake iihorai? Oho quba nokomae nikeke qanga hiibaridzoni.

²⁰Oonita anai Ohongaho beedzaema songenake hotou biiremi erake qupadzomare. Oo, meenipamuke Ohongaho beedzae napaho irita qeehibiqi hiibare.

²¹Qahura erake qupadzomare, Gume abi bise baisenomaho dzudzu ma sogimoi koo ma tangama ooraquko abi qanga noi attiamake naga tatangaho nakuta oorakoi ma qubadzage noi karabeteqi mai eete oorai oi qidzoke saqosaqonoma naataqu.

²²Oonihe abi mina beedzae minanoma teei baabaquko noi isanate gume abi oke suqobireqi koo ma taanga ma tepure nohoke gama geemaqi quba qidza nohoke ingonaiteqa saqoromi oi gama qidzanate teka nome ma nometa tuumakoi. Oiqi hiireqi Dzesui ingona baura nomehoke hiireta.

²³Noi nokoke hee, Nikehota teei anama ttaiqa baura eetaama naasuhiqa anake ibo eetakoi oi noi anama mee dzurutaama naasuqa dzakidzaki baura eetakoi oonita dzakidzaki oke qaatare.

BAURA QIDZA MAI EETAAMA NAATEMI QANGANIPAMU NAATAKAI

(Mat 12:43-45)

²⁴Oonihe ana qogo noo paha teeke hiire nookare. Songena teei abihoni irina oori oke hotou biiremi ikata qidza naataqu hiireqi songena oi tora ma ngaata tuumaqi bitta eete qaaramuti burisi eete paha abihoni qupa puita biranatareiqi hiireta.

²⁵Hiireqi baa moohimi abihoni qupa akobetemi ootahe Ikanomake eete habanake oota? ²⁶Habanake oomi noi miisi teeteqi songena paha qesa ngiigninomanipamu nokoke ttuttuiteqi nokomae gama ota dzuubata.

Oonita abi oi bosata qangama ootati qidzanatetanihe qupa ma oora ma qaara

nohoi sepeke oomi ipita nohota paha tete bamenoma attinomanipamu biranatetanita qupadzomare.

APENEI DZAPANOMANI?

²⁷ Qate Dzesui noo oonoma hiiromi garuba oho bisata atapa teei too dzoobireqi hiireta, Paiho khata asita nii baranateta ma amena nohota nii bitotota atapa oio dzapanomani.

²⁸ Hiiremi Dzesui hee, Oi meenihe, apenei Ohongaho noo nookaqi qusubaitorai tupu oio meeke dzapanomani ooiqi hiireta.

OHONGAHO MUMURE OORAIHE QESAI OKE TE QUPADZOMORAIDZARA

(Mat 12:38-42; Mar 8:12)

²⁹ Oonita abi quba minai eema ma totoqu eete Dzesuke sengibetemi noi noko pobi hiireta, Abi naga oopera nike naane obaobaho qirike eetorai. Oonita nike obaoba apeke saridzaqu bahe Dzonai torona saridzetaqaho isaki saridzakoi. ³⁰ Oi Dzonai Ninibe nagapa abiho torota biranateqi qogo noo hiireqi noomae Ohongaho mumure naateta oho qesa Abiho Isaki anai abi naga nikeho mumure naatakoi.

³¹ Nookare, agobake atapa mina teei haba kharanipamu, oi ttoka pobi nenata baaqi abi qiba Soromoho noo nookami nokanokanoma naateta. Oonihe anai Soromoho isaki riiteqi nikeho quba noo bagenomanipamu hiiremi nike nookaama naatemi oho quba ipi bodzata atapa mina oi ttota nikehoho bisata biranateqa nikeho qomaqoma minanipamu hiibakoi.

³² Oho qesa nagapa meusu Ninibe oho abi Dzonaho qogo noo nookaqi te basesa eetaranihe qupa burisi eeteta. Oonita Dzonaho isaki keke bahe anaio nikeho quba noo hiiremi nookaama naatemi oho quba ipi bodzata Ninibe

abi nokoi noo qohare nikehota isere mootoqi nikeke iiga minanipamu hiibakoi. Oonita nookare.

NESE OI OORA MA QAARAHO DZEBIDZEBI

(Mat 5:15; 6:22-23)

³³ Dzesui hee, Abi dzongike qeereqi teqaha qapuma saaroraidzara ma te qohare pesuta mootoraidzaranihe oke qohare heeta mootomi abi minarai isanate mooraridzoho isaki naatorai. ³⁴ Oonita nese niihoi ikata taatorai oi dzongiho qesa naate oora ma qaara niihoke dzeimorai.

Oi nese niihoi kokora baura qidzake asatoraquko niiho oora ma qaara gama dzaodzaonoma naatakoi. Oonihe niho nese oi qoredzaho pobi naataquko oora ma qaara niihoi qupisoobakoi. ³⁵ Oonita eto niiho oora ma qaara qupi soobainoho quba nese niimeke bakena geema qaarare. ³⁶ Oi oora ma qaara gama dzadzanomai keke ooraquko nikehota tete bagenoma naate qaarakoi. Oi baruna heenai koina minanomaho isakita tete baibudzakoi.

PARISEOI SAMA PATI NOKOMEKE QOHATE QAATA

*(Mat 23:1-36; Mar
12:38-40; Ruk 20:45-47)*

³⁷ Oonita Dzesui noo oonoma hiiromi Pariseo teei baaqi Dzesui noma nopo ttaike noho nagata patta muunareiqi hiireta. Hiiremi Dzesui ao peiteqi patataho qohareta habeseta. ³⁸ Qate Pariseo moohimi noi boto akobetaamake ao patta muunare eetemi noi oho iiha ma dzoobidza eeteta.

³⁹ Eetemi Dzesu Sooparai noke pobi hiireta, Maqa Pariseo ma nikei ttuba ma qapuhu sasaqake akobetorai qate nakuta guume ma rasaki samanei hee baaqorai. ⁴⁰ Ohongai sasake korabetetai nakuma gama korabetetanita abi

naga nike ikaqi hiireqi ota obero naatorai? ⁴¹Nakui saasari ooraquko nike qoredza bahe baruna heenaho teteke gesina naatakoi.

⁴²Oi Pariseo nike meeke ttumani mae pattani mae quba naane ma naaneke saridzorai oohota saninoqake oho kokoqake aima Ohongaho tteki quba mootorai. Oho qanga bamu, oke eetaridzonihe nike oonomake eeteqi dzasa tetenipamuke ruume naateqi sasaqake sooroqi oberama abike qahitotorai. Oke eetoraiho qubake nike quba bamenoma saridzakoi!

⁴³Oi Pariseo, nike sobadzata tuumami abi nikeho dzapa hiire qusubaitemi nike totoho oonoma nooka quba dza eetorai ma nike sinabidza guhuta peiteqa oho habehabe qidza bosabosa ota habesa quba dza minake eetorai Idze, nike oho ipike quba bamenoma saridzakoi!

⁴⁴Pariseo nike Qetaqeta abima gama ikoikononmani. Nikeho naku oi quba apeho isaki? Abi teei ruume naate sepeke qura tuuhu kebake qooro qahitotorai nike oho isaki oonita oi quba bamenomanipamu!

⁴⁵Oke Dzesu hiiremi hu nooho maimane teei hee, Banaita naname, nii noo oke hiireqi paha nanake kootore.

⁴⁶Hiiremi noi hee, Oionita nike paha oho mokosu koko moohiqake eete qeemorare. Oi teehe bahe nike sepeke abiho irita bame samane mooto peitemi areare hiiremi nike teqaha oke boto nikemema hesate adzahahaitoraidzara. Bamu.

⁴⁷Uimane neimane nikehoi too abike teete baaoraimi nikemae baura oho koko ipibireqi oho mumure biirorai. ⁴⁸Oi uimane neimane nikehoi too abike teete qaata oke nike qaupuiteqi eranomake eete abike sesero eeteqi isere nikeme ao ota mootorai.

⁴⁹Oi Ohongaho noo nokanokanoma teei eraiqi hiireta, Anai abi naga nokoho torota too abi ma qaru abi samaneke dzoobiremi tuumami nokoke sesero eete teetemi baatakoi. ⁵⁰Teetemi baate qaamake ttokaho husi ma pai moototaho bodza neta nokoho dzuu oke taanga abi oho qereta gama suraitemi bamenoma naatakoi! ⁵¹Apeneho dzuuhoke qeeteta bahe bosata Abereho dzuu ma tuuma qaaramuti Dzakharia noke haqa ma Biirihoho takurata teeteta abi oonomaho dzuu samane oonita nokoho dzuu gama abi naga nikeho irita peitakoi.

⁵²Oonita hu nooho maimane ikaqi nikemae nokanokaho tete ota dzuubaama naateqi qesai ota dzuubare hiiroraike nike naane quba tete siireqi teteho gehigehi dzukurorai? Idze nikeho bame minanipamu biranatakoi.

⁵³Noo oke Dzesu hiiremi Pariseo ma Qetaqeta abi nokoi noke anginaitareiqi qasa noo bamenoma samane noho torota mootota. ⁵⁴Oi nokoi hee, Noi noo teeke oberama hiimake oionita noke aima qomaqoma hiibakoiqi hiireta.

PARISEO MA KARAHO IKOIKO OHO KHOOBAKE DZESU PAANAITETA

(Mat 10:26-27)

12 Oonita quba oonomai biranatemi abi huba haba biireqi qesa qahiqahi eetemi Dzesui burisi eete tumakhameto nomeke bosa pobi hiireta, Maqa, Pariseoho ikoiko oi maa uubaqi qesa dzoobaquho isaki oonita eto oho patta naatano. ²Nokao, quba dzukuma ma dzahedzahena oi gama paana naate soubidzakoi.

³Oonita qupita noo teeqake hiiremi oi aoke ete dzadzata abi samaneho tomata dzuubakoi. Dzahe noo teeke hiiremi eehe, ao abi minaraho noo naatakoi oke qupadzomare.

APEKE QUQUIMAMI ISANATAQU?*(Mat 10:28-31)*

⁴Dzesui hee, Dzairamane name, qesai nikeke teetemi baatakoiqi hiiremi etoqa oho attike eetaino. Oi nokoi nike teetemi baatemi oho heeta nokoi paha quba apeke eetaqu, oi bamu. ⁵Qate teeqaho attike etaridzoni. Apeho atti bahe nike baatemi iibadza nagata dzoobidzaqu ma oho neta nikeke ingonaitaqu oho beedzae oi Ohongaho torota ooraita meeke noqaho qubake ququimare oke ana nike pobi hiire.

⁶Oonihē qupadzomare, Nee kipadza boto teena oke abi qesai tu Toeama ttuma eetoraihe, Ohongai teqaha noko teeke ruume naasuidzarani, bamu. ⁷Oonita nokoho ttuma gattiqanihe Ohongaho pengata nikemaeho ttuma minanipamu. Qiba gee nikehoho dzare oke noi gama aimaqi aimaqi nikeho pati qohatakoita noho torota inobetare.

DZESUKE QAUPUITAQUHO TETE*(Mat 10:32-33; 12:32; 10:19-20)*

⁸Oi keke bahe apenei anake raraku biireqi abihota paanitorai nokoke Abiho Isaki anai isanate Ohongaho angero nokoho pengata raraku biidzakoi. ⁹Qate teei anake bai hiiremi noke anai paha angeroho pengata bai hiibakoi.

¹⁰Qate qesai Abiho Isaki anake ruume naateqi ohera hiibaqu kahosa noko-hoke dzaamutaquho tete nome gattiqā ooraihe, apenei Qaheuba Sumasaho isaki moo pobiteqa qanganiqi hiibaqu nokoho kahosake dzaamutaquho tete ooraidzara bamu.

¹¹Oonita, tumakhameto name, ibo abi oonomai nike qomaqoma hiibareiqi sinabidza guhuta dzeimaqu mae ttoka sooparaho neseta dzeimaqu mae bise ma baise ape ma apeho pengata dzeimaqu bodza ota etoqa nike iha ma dzoobidza eeteqa hee, Ikaqi hiibaqu

mae noo ipi ikanoma hiibaqu ooiqi hiibaino. ¹²Oi bodza oqata keke Qaheuba Sumasa noomae oho noo nike banaitemi hiibakoi.

**ABI ETO TTOKAHO MEUPU
QUBA BEEDZAE EETAINO**

¹³Dzesui oke eete noo hiromi abi tupuhota teei hee, Banaita name, nii isanate nane gotta nahoke pobi hiiremi quba tongo nanai aimaridzo oke noi eto nome quba qahitotainohe ao batabidzare.

¹⁴Hiiremi Dzesui kaitomaqi hee, Oonita apei hiiremi anai quba samane nikehoho batabidza abi naataqu. ¹⁵Nookao, abi teehe quba samane huba haba biiremi oho quba noho oora ma qaarai qidzanataqu mae? Oi Bamuta nike eto peetta ma qeraqeraho angita dzuubainohe atti ququimare.

¹⁶Hiireqi Dzesui noo oke gotta ma paita mootoqi erake hiireta. Abi quba tongo minanoma teehe dzoota mee gairai biranateta. ¹⁷Gairai biranaatemi oho mai qupa nometa hiireta, Ae anai mee minanipamu oke ikata paramu mootoraqu? Bamuta erake eetakoi. ¹⁸Anai isanate goottara oho paramu naga gamitti nameke eseqotoqa paha mimiqapa gooto mee ma goottara samane name oho nakuta mootomi bageke eete qaarakoi. ¹⁹Oke eeteqanoke naamaeke pobi hiireqi hee, Qupa khata name dzoobe! Poiqa moomi nakaho paramu tii samaneho isaki mootomi ooraita qidzanatorare hiireqi nakamae patta ma oba saqubema muunaqa qakima naki eetorare.

²⁰Oke hiibakoiqi abi oi hiiretahe, bodza oqata Ohongai erake hiireta, Potutu nii! Qupi eraho nakuta nii baatake boobi. Oonita quba tongo minanipamu niihoke apei mai eetaqu? Oiqi Ohongai hiireta.

²¹ Oho quba nookare, abi oonoma qoredza eeteqi Ohongaho pengata quba samane nomeqaho quba qaanataqu noi oho ipike quba bamenoma saridzakoita qupadzomare.

**QUBA TEEQAHO BEDZABEDZA
EETEMI ISANATAKOI**

(Mat 6:25-34)

²² Oke hiireqi Dzesu burisi eete tumakhameto nome pobi hiireta, Nike noorake nooketa ttokata qaaraqhuo quba eto pattaho iha dzoobidzaino ma sama nikehoi ttoba ma sasa apeke dzaabaqu eto oho qupake muunaino. ²³ Oi sama nikehoi meeni qate ttoba ma bareio sasa, Pattai dzaetakoini qate qaraqaraio oorakoi.

²⁴ Oi nike neeke moorare. Nokoi dzoo eetaama, iisu ma paramu teeke mootaama oonihe Ohonga noomae noko sogo moitorai. Oonihe Ohongai moomi nee oi quba gattiqa ma sepeni qate noi abi nikeke moomi noho baruna heme biranataridzonita noi abi nikehoi pati qohatemi isanatakoi.

²⁵ Erake eete oorai, Abi teei sama nomeho baku geemami oho quba noho oora ma qaara minanataqu mae? ²⁶ Tete oonoma ooraamanita khooba apeho qubake nike oho qaseqase samaneke qaupuitaqu?

²⁷ Ma sihidzaho tete paha moorare. Noko angi angitaama, asi ootaamanihe noko haba biirorai ma nee ma bau noko-hoi gattiqa bamu. Soromoho nee ma bau oi minanipamu ootahe sihidzaho nohoke riitoraita oho khooba qupadzomami oi sihidzaho pobi keke bahe paha nikeho.

²⁸ Oonita nookare, baa ma bittina sobadzana biranatorai oke Ohongai ttoba ma sasanomaitoraihe oho ttuma mina bamu, ao ihaike qeeremi bamu naatakoi. Oonihe Ohongai nike moomi tobe sumanomanita qaarakoi. Oonita

nike ai tataumaqi ikaqi hiireqa hee, Ohongai qidzoke napake ttoba ma barenomaitaquihiibaqu?

**QUSUHO TTUMAKE
TTUTTUITARIDZONI**

²⁹ Oho quba etoqa hee, Napai patta ma oba apeke muunaqu oihi hiireqi oonomaho qupa ororo eetaino. ³⁰ Abi Ttokaho nena nokoho poma oke eete ooraihe qeepe ma haba nikehoi dzaetorai mae? Oke Ohonga mai ao sauqata tete qupadzomorai. ³¹ Oonita quba apeho baurake nike eetoraqu bahe Ohongaho baura ooqake eete qaama Ohongai quba qesa samane nikehoke haba habara mooto tumami isanatakoi.

**DZESUI ABI TUPU
NOMEKE TTAPUITETA**

(Mat 6:19-21)

³² Abi hohoqa name, nike nookare, Ohongai pobi nome nikeke qaanataqu bahe oke gama nike moite soubidzahuo dzake noi eetorai. ³³ Oi qusuho iisuta gume abi peitaamani, oho ttuma nahusa eetaamanita nike qusuho ttuma oho sengi qidza tatanga nikeme quba saridzeqa oonomaho ttuma mai eetare. Oi ttokaho quba qesa nikehoi torona naatoraita nike oho ttuma quba hiiremi biranatemake oke nike gama abi habanake moitemi nikehota qusuho ttumai meupu naate qaarakoi. ³⁴ Oi abiho qupa ika neta oorai oio noho ttumaho isaki oonita qupadzomare.

ROIROIHO TETEKE QUPADZOMARE

(Epe 6:14; Mat 25:1-13)

³⁵⁻³⁶ Oonita mai teei ata naateqi ao burisi eete nagapa baahumi abi noho beebe eesuqi ttoba dzapire dzongi qeere noho quba ao tete geemami hairiamake dzuubaquho pomake qupadzomaqi tete oke nikemae roibetare. ³⁷ Oi oho mai baaqi moomi baura abi ao noho quba

roibete ooma mai noi nokoma dzu-ubaqa nokoke kokora eeteqa hiiremi noko patta muunaqa qidzanatakoiki oke ana meeke nike pobi hiire. Oonita baura abi oonomaho isaki bagenomani.

³⁸ Oi mai noi saubapota baabaquni mae dzuridzarita baabaquni mae bodza apeta baabaqu? Baaqa moohimi baura abi nike roibete beebe ooma nikeho isaki bagenomanipamu oorakoi.

³⁹ Oonihe paha erake qupadzomare. Gume abi teei naga teeke geemareiqua bodza ma teteke noi te paanaitemi nagaho soopara nookoraizara. Nookaquko noi qesama nokoi ao noho beebe eeteqi noke naga qaanatakoiki. ⁴⁰ Qate Abiho Isaki anai gume abi bamuhe anai baabaquho bodzake nike ruume naatoraita roqoroqo ma sahasahama oorare.

KOKORA ABI QIDZA MA QANGAHO QAHURA

(Mat 24:45-51)

⁴¹ Oke hiiremi Peetoroiki hee, Qahura noorake nii abi minaraho quba hiireni mae nanaqaho qubake hiire.

⁴² Hiiremi Sooparai hee, Oonita apeho nokanoka isanaitemi noi tuhotuho abi qesake soopara eete qaami patta ma quba samane oi bodza nome ma nometa iso keke biranatoraqu oho tete qupadzomare. ⁴³ Naga soopara oonomai baura idzoidzoke eete ooma mai baaqa mooraqu abi ooho isaki bagenoma naatakoiki. ⁴⁴ Oi mai oke mooqi ao noke quba tongo nomeho sooparake upubidzakoi oke ana meeke nike pobi hiire.

⁴⁵⁻⁴⁶ Oonihe naga sooparai qupa nometa hee, Mmhm, Mai qoqotoke baoraiqi hiireqa ao oba ma patta saqubema muunami qiba noho ruume naaitemi noi kokora abi ma paimaneke buribaroke teete ooma mai nohoi bodza oonomata seike baaqi oke mooqa abi

oke naga sooparaho isaki qaanate noke abi sepe naatareiqi hiibakoi.

⁴⁷ Oi keke bahe maiho dza hiireta oke abi noi teqaha ruume naataranihe sepeke noho noo ai signaitetaho qubake noke paha bitte batte biidzakoi.

⁴⁸ Abi teei ruume quba oberama eetemi noke isakiqata teete pobitakoi, qate teeho gesina mina oomi noke soopara baura samaneke moitemi noi oho isakita ttuma mina aimakoi, mae noi baura sesero eetaquko noi oho ipike quba bamenomanipamu saridzakoi. Oi teeho bahe noho isaki mina kekeni.

KIRISTUI MAAMI HU MA KORIDZA SAMANE BIRANATORAI

(Mat 10:34-36)

⁴⁹ Nookare, Anai eepa bamenoma teeke qeeba quba baatanita naho qupai hee, Eto bodza sepeke kharanataino.

⁵⁰ Oi sobasoba bamenoma teei naho irita biranataridzoho qubake ao naho ttidza qosu sahauborai.

⁵¹ Mae nike qupadzomami anai ttokata gaibami oho quba hasu biranataqu? Oi bamu. Hasu bahe hu ma koridza samane biranatakoiki.

⁵² Oi naga teeta eseri nooka hiisi eetemi tapari basesa eetakoi. Mae tapari nooka hiisi eetemi eseri bamu.

⁵³ Oke eete oorakoi. Mai ma khatai naho nookami teei ai tataumakoini qate teemui bamu. Oho qesa pai ma khatata nopoho qupa maina paina naatakoiki. Motami ma anapidza oho qesa ota batabidzakoi oi oonomaho isaki naatakoiki Oiqi hiireta.

QAMODZAMODZAHO TETE

(Mat 16:2-3; Mar 8:11-13)

⁵⁴ Dzesui abi tupu oke dzaga bobotoqi hiireta, Ma nike apata moohimi perettabi peitemi nike hee, Oo quu taatake boobiqi hiirorai. Hiiremi bamu haba naataqu. ⁵⁵ Ma paha nike

hee, Utai dzaga neta toororaita haba ngorubatakoia hiirorai. ⁵⁶Hiiremi sapara naataama. Oi quba oonoma ttoka ma habata biranatemi oke nike ao saugata moo qupadzomorai.

Oonihe ana nike quba biranatarid-zoho qamodzamodza hiiremi nike ikoiko apeho quba khooba ruume naatorai? ⁵⁷Nikemae ao khooba mooqa hee, Meenipamu ooniqi hiibarorihe bamu.

**AOKE OHONGAKE SARIDZE
DZAIIRA EETARIDZOHU NOO**

(Mat 5:25-26)

⁵⁸Dzesui hee, Oi paha teei niho kahosa eete ooqi niike aima ttoka sooparaho torota tuusuhimi nii qupa niimeta hee, Idze! Eto ttoka sooparai naho nookami qanga naatemi anake sutasutaho pobi hiiremi pirittani anake aimaino hiireqi nii ao teteta temuke kebaitareiqi oho baura minake eetororai. Oonita paha Ohongaho neta oonoma eetaridzoni.

⁵⁹Oi kahosa nihoi bamenomanipamu oomi noi niike sutasuta tatangata mootomi nii qidzoke ota biranataqu, bamuta ao qupadzomare. Oke hiireta.

**ABI MINARAI QUPA
BURISI EETARIDZONI**

13¹⁻³Oho bodzata Dzesu pobi nookami Garirea abi qesai Dzerusaremuho biirita kiridza qereqi kabira dzuubetomi Pirato hiiremi qaa abi nokoi abi oke kabirama gama dzubeteta. Noo oke Dzesu nookaqi abi tupu pobi hiireta, Quba bamenoma oi Garirea abi nokoho irina taateta oho qubake nike hee, Idze, noko poi abi kahosa minanomanita ipi oonoma saridzeiqi hiire mae? Oi bamu. Nikemae qupa burisi eetaama naataquko oho qesa gama baate bamu naatakoi.

⁴Qate Siroamu oma penonoi abinike khooba apeho quba abi 18 nokoho irita

taatemi baateta oho quba nike nookami abi nokoho kahosai minanipamu ooqi Dzerusaremu abi ma nikehoke riitorai mae? ⁵Oi bamu, nike Ohongaho neta qupa burisi eetaama naataquko oho qesa dzaetakoi, oiqi Dzesu hiireta.

**OHONGAI TE HAIRIAMAKE ABIKE
GAUBIDZAAMAHO QAHURA**

⁶Oho quba Dzesui oke gotta ma paita mootoqi erake hiireta, Abi teei ee muri dzoo nometa dzaarota. Dzaaroqi qupi samaneke baaqi mee nohoho qiri eetemi bamu naate qaata. ⁷Qaami noi dzoo sooparake pobi hiireta, Maa, ao tii tapariho isaki anai ee muri eraho mee qiri eete baaorai. Oonihe bamu naate qaimi naane quba ee oi sepeke ttoka mina karabetaqu? Baamu, oonita oke ao geemaridzoni.

⁸Hiiremi dzoo sooparai hee, Mai name, nii qaatemi ana isanate paha tii teenaqaho nakuta noho khooba ttoka sakate bibi moitaqu mae? ⁹Bibi moite qaama bodza bamu naatemi mee goomaama naataquko oke isanate geema biidzakoi. Qupa napahoho qahura oke hiireqi hiireta.

**ATAPA HEMENOMAKE DZESU
DZUMATA QIDZAITETA**

¹⁰Dzuma teeta Dzesui Sinabidza guhuta peite abi banaiteqi moomi atapa hemenoma teei oota. ¹¹⁻¹²Heme nohoi tii bodza 18 naatemi atapa oi ao hohoqa naate oota. Oonita Dzesui noke pobi hiireta, Atapa, heme nihoi ao bamu naatare. ¹³Oke hiireqi boto nome noho irita mootomi sama ao pobiratemi noi Ohongaho hasa hiireta.

¹⁴Oonihe dzumata baura oonomai biranatemi guhu sooparahota otera naatemi noi abi tupu pobi hiireta. Baura bisa napahota oorai oi qupi qesaqesa oonita nike bodza ooqaho nakuta hemenomaho baura eetaqu oi teteni.

¹⁵ Hiiremi Dzesu Sooparai oho ipike hee, Ae ikoiko abi nike, dzumata nike burimakau ma ttogi nikeme eka saqoroqi noko oba muunareiqi ota dzeima tuumaamani kaqa! ¹⁶ Qate ataparai kabira bahe Abarahamuho dzuu kokonipamu, oonihe Saatai ao tii bodza 18 oho isakita noke suuto qaimi dzumata noho eka saqoromi nikehota obero naate kaqani!

¹⁷ Dzesui noo totoho oonomata hiireqi oona bai hiiretaho nenake gama midzahutaiteta. Qate Dzesui baura qidza samane eetotaho qubake garubai gama boto teeteta.

**SINABIDZA MEUPUNOMA
NAATARIDZOHO QAHURA**

(Mat 13:31-33; Mar 4:30-32)

¹⁸⁻¹⁹ Oonita Dzesui erake hiireta, Ohongaho pobi oi quba apeho isaki ma oke quba apeta mootomi isanataqu? Oi moepaho gottarai quba gattinqanihe abi teei oke aimaqi dzoo nometa dzaaromi peite eeho qesa naatemi nee gohabaqi ota taate sumudzataquho isaki naatorai.

²⁰ Oke hiireqi paha teena oke Dzesui hee, Ohongaho pobi oke qahura apeta hiiremi pobirataqu? ²¹ Oi iisiho qesa. Oke atapa teei aima qausoma sarete teenaite mootomi qausoi gama oho quba qura huitakoi. Oiqi hiireta.

**OHONGAHO POUTA DZUUBAQU
OKE SAMANEI BITTA EETAKOI**

(Mat 7:13-14, 21-23)

²² Oonita Dzesui haba ogamaqi nagapa samaneta peite ota sinabidza hiire hiireke tuuma qaaramuti Dzerusaremu ota biranateta. ²³ Oonihe Dzerusaremuta biranataamake oomi teei noho torota qasa noo hiireta, Soopara name, abi samanei sinabidzata sumudzate qidzanataqu, eo oberoqai ota qidzanataqu?

²⁴ Hiiremi noi abi noko pobi hiireta, Bamu, abi samane tete pou takurata dzuuba quba bitta eetakoi oke ana bamu nike ikobetequ. Oho qubake nike hairi eetainohe ao ota dzuubareiqi beedzae eetare.

²⁵ Oi erake eete oorai. Naga oho mai qeemaqi tete siiremake qesa nikei pouta baa tuputupu teete too dzoobireqa hee, Ae, Soopara naname, tete geemo. Hiiremi anai erake hiibakoi, Eehe, nike ika nena oke ana ruumeni.

²⁶ Hiiremi nikei eraiqi hiibakoi, Maqoe, nii nanaho otoba patita sinabidza hiiremi nookata ma paha nanai niima napai qesa dzaira eete ttaike patta muunata oke nii qupadzome? ²⁷ Hiiremi anai totoho erake eete hiibakoi, Anai abi naga kahosanoma nikeke ruume oonita ao papatare.

²⁸ Oonomake hiiremi nike moomi Abarahamu ma Isaka ma Dzakopo ma too abi ma kara nokoi gama Ohongaho pobita dzuubahima nikemaeke qirutomami sasata ooqa eema ma totoqu eesuga sama nikeme iiga minanipamuke hiibakoi. ²⁹ Oi ttoka ma haba samaneho abi ota dzuubakoihe nike bamu.

³⁰ Oonihe abi qesa poiqa dzapa pobinomai ipita pobiyama naatakoi ma poiqa qesa dzapa pobiyama nokoi ipita oho pobinoma naatakoita qupadzomare.

**DZESUI DZERUSAREMUHO
QUBA TTI MA TTAKA HIIRETA**

(Mat 23:37-39)

³¹ Noo oonomake Dzesui hiimi Pariseo qesai noke atti hubaiteqi hiireta, Maqa, Herote ao nii teetare hiirenita nii haba erake qaate mainata tuumare.

³² Hiiremi noi burisi eete noko pobi hiireta, Oo, nike tuuma haa teeko oke eraiqi pobi hiibare, Nookare, anai songena ihaqu ma abi qidzaitaqu oke

poiqa ma iihaike eetoraqutoke iihai temuta teteta tuumakoi. ³³Oi meeni-pamu poiqi ma iihai ma iihai temuta tu-umaqa Dzerusaremuta biranataridzo oi teehe bahe too abi baataquho qopaio Dzerusaremu.

³⁴Hiireqi noi hee, O Dzerusaremu, Dzerusaremu abi nike nookare. Khokhora paimanei khameto nokomeke ttuttuute hira pesuta mootoraiho isakita ana nike qidzaita quba hiire baoraihe nike oho gootae eete qaru abi nahoke omama teetorai, too abike gama teetemi bamu naatorai.

³⁵Oonita nike anake teeteqa bamu paha naho mee mooraquhe abi naga nike qopa nikemema gama ngausaho pobi naate qaaqa qaaqa kebanoke hee, Ohongaho Dzaapa baabe, Dzoobe, dzoobe, totoho oonomata hiireqanoke nike bodza ooqata naho mee moorakoi. Oiqi hiireta.

DZESUI ABI HEMENOMA QIDZAITEMI PARISEOHO TOO SAA EETETA

14¹⁻³Dzuma bodza teeta Pariseoho bosaqobaqoba teei Dzesu noma nopomae ttaike patta muunareiqi noke dzeima nagata peiteta. Peitemi abi oko ma boto tabaranoma teei noho dzagata oomi moota. Oonihe Pariseo nokoi Dzesuke rittabetota.

Rittabete oomi Dzesui hu nooho maimane ma Pariseoke asabireqi qasa hiireta, Nike hu noota moohimi abike dzumata qidzaitaquho tete oorai mae bamu? ⁴Hiiremi noko too saa eete oomi Dzesu abi oke qidzaita dzoobiremi tuumata.

⁵Tuumami Dzesui ipibireqi noko qasa hiireta. Maqa, nikehota khatani mae hooni mae haa teei koseta taatemi dzuma qubake nike te hairiamake noke dzeimoraidzarani mae? ⁶Hiiremi nokoi noo ipi apeke hiibarota, bamu.

SAMA QUSUBANOMAKE DZESU MIDZAHUBAITETA

⁷Obetemi Dzesu moomi aabe oona oota nokoi ao hairiamake teka qidzake mai eete habeseta. Oho qubake noi nokoho nooke erake hiireta. ⁸Hee, Qate teei ataho kiridza ma qonoqono biraiteqi nikeke ota dzeimami nike etoqa ao hairiamake abi mimiho teka mai eetaino.

⁹Oi erake eete oorai. Nike teka oke mai eetemi eto naga oho mai baaqi nike pobi hiireqa hee, Maqa, teka nii aima oorai oke abi dzapa pobinoma erake moitareiqi hiiremi nii midzata qeemaqi kharata habesaino.

¹⁰Oho qubake nii noho nagata peiteqa bosa bahe ipiqata habehima mai baaqi hee, Dzaira name, nii isanate dzamonoqake habesare hiiremake isanate nii ota habesemi oona habese ooraku oi nokohota nee ma baunoma naatakoi. ¹¹Oi teei sama nome qusubaitemi noke ai quratakoini qate teei sama nome ai quratemi noke qusubaitakoita qupadzomare.

IPI MA ARIAMAKE HOO MA PATTI MOOTARIDZOHO TETE

¹²Oke hiireqi abi teei Dzesuke naga nometa dzeimata noke Dzesui hee, Tete erake qupadzomare. Nii hoo ma patta teeke abiho quba eetare hiireqi etoqa quruma minanoma, qesa ma dzaira niimeke ota dzeimami noko ipi ma habarake hoo ma patta niiho quba biraitaino.

¹³Oonita nii hoo ma patta teeke eetare hiireqi nese qupi ma abi habana ma qosu ma pone ma abi oonomake ota dzeimami muunare. ¹⁴Oi nokoi quba apema niiho kiridza ma qonoqono eetaqu? Baamuta oho ipi ma arike nii abi pobiho tukutuku bodzata saridzakoi. Oonita oonomake eetemi niike agoagonamaniqi hiibakoi.

**SINABIDZA BAI HIIREMI BAMENOMA
NAATARIDZOHO QAHURA**

(Mat 22:1-10)

¹⁵Oke hiire qaatemi oona patta muunota nokohota teei hee, Ape ma apei Ohongaho pobita dzuubaqa ota patta muunaqu nokoio agoagonomani.

¹⁶Hiiremi Dzesui gotta ma pai teeke hiireta, Abi mina teei hoo ma patta mootareiqi bosata abi oona baabarota nokoho dzapa hiireqi pobi dzoobibiremi tuumata. ¹⁷Qate pattake roibete oomi noi qaru khata nome dzoobireqi hee, Patta abanire oonita ao baabare.

¹⁸Oiqi hiiremi tuumami nokoi gama totho teenata hee, Nii qaatemi nanai bamu qeemaquiqi hiireta. Oi bosabosai hee, Anai dzoo teeke ttuma eete ooraita oke tuuma moorakoi, qaataquho isaki bamu.

¹⁹Qate teei hee, Maa, anai buri-makau eseri eserike quba dzeimoraiho dzare 5 oho ttuma eete oorai. Anai nokoho beedzae isaki toronaitaridzonita nii qaatemi ana ota tuumare.

²⁰Qate temui hee ana ata naate ooraita qeemaquho isakiamana naate. ²¹Oonoma keke hiiremi qaru khatai burisi eete oho isere gama mai nomeho torota mootota.

²²Mootomi abi minahota qanga naatemi noi qaru khata nome pobi hiireta, Hairiamake tuumaqa nagapa sigi ma sasana, tume ma dzagana oorai ota abi habana, nese qupi, pone ma qosu, abi oonoma keke dzeima baabare. Oke hiimi qaru khata qusubaitaqi tuumatati baaqi hee, Oke ao eetenihaga naga pui siibaamake oorai.

²³Hiiremi mai hee, Oonita nii tete ma sobadza ma apota tuumaqa tototo hiiremi abi baa naho naga pui siibare. ²⁴Oonihe qesaho dzapa bosata hiireta nokohota teeqai bamu ttaike oho patta muunaqu, oke ana bamu dzaheitaqu

ooiqi mai hiireta. Qogo noo oke Dzesui noko pobi hiireta.

**NAPAI MARANGAHO POBI
NAATEQAKE DZESUKE IIAKAI**

(Mat 10:37-38)

²⁵Qate abi paha samanipamu tturatemi Dzesui noko dzaga bobotoqi pobi hiireta, ²⁶Teei anake iihare hiireqa mai ma pai, noma ma nane, sase ma dzaba, ata ma khameto, qesamane oonomata atimami bamu isanataqu, bamu. ²⁷Oi teei naho tumakhata naatare hiireqi sama nome marangaho pobi hiire qeemami isanatakoihe, tete teei paha ooraidzara.

²⁸Oke hiireqi Dzesui oho totaqa paha nagata mootoqi hee, Oi nikhota teei baura naga teeke gootare hiireqi bosata habese ttuma nome isaite moomi isanatemi gootakoi.

²⁹⁻³⁰Oi noi etoqa sohoroga husi ma pai mootoqa naga gotta ipibidzare bitta eeteqi qaatemi abi baaqa hee, Idzii, abirai naga nome sohorogi gootoriti qaate ooiki sosoridzo hiibainoho qubake noho ttuma isanataama naatemi noi ikaqi hiireqi sepeke sohobaqu? Oonita maranga hiibi oke abi qupadzomaqi oho tete mai eetare.

³¹Hiireqi Dzesui oke paha qaaha maimanehoto mootoqi hiireta, Ma paha Abi qiba teei qaa qogoimaqi baahumi abi qiba temui noma noko qaa eetare hiireqi bosata iha dzoobireqa hee, Iaqa, noho abi tupu oi tubenti ttauseni qaate nahoi teni ttauseni keke oonita anai noke isanataqu mae bamu? ³²Oke hiiremi noho qupai hee, Isanatakoiqua hiibaquko noi kurebetare qeemakoi.

Qate noho qupai hee, Qidzoke isanataquiqi hiibaquko noi ao bosata hasuho maimane dzoobiremi noko kiridza apeke abi qiba temuke moitemi noho qupai kebarataqu oonita eto pureke marangake mai

eetainohe bageke eete qupadzohiqa mai eetare. ³³Oonita nikhota apei naho tumakhatanipamu naataqu noi ttokaho tete samane oho dzore keke naateqa anake iha qaarare. Oiqi hiireta.

**MARANGAHO TETE
MEKENOMANIHE ETO
OTA PEPERATAINO**

(Mat 5:13; Mar 9:50)

³⁴Oke Dzesui paha tomuta mootoqi hiireta. Marangaho tete oi qidza tomuhu qesa. Oonihe tomuhu meke bamu naatemi oke ikake eetemi noho qaa ma meke paha biranataqu?

³⁵Oi bamunipamu. Tomuhu qaai bamu naatemi susu ma sasa naatemi oke ikake eetaqu? Ooma ttokake bibi moitaquni mae quba naane ma naane eetaqu? Oho tete bamu naatemi koseta biidzakoita nike marangata eto peperataino. Tomanomai nookare. Oiqi hiireta.

**DZESUI ABIKE
HOOBIRETAHO QAHURA**

(Mat 18:12-14)

15 Oonita ttagetti apiapi kahosanoma ma kara nokoi Dzesuho noo nookareiqi baata. ²Baami Pariseo ma qeteqeta abi oho niqi hiireqi erake hiireta, Ae! Abirai ikake eete kahosa abi dzeimaqi nokoma ttaike patta muunorai?

³Oke hiiremi Dzesui oho quba qahura erake hiireta, ⁴Nikhota abi teehe sipisipi 100 ooraimi nookami oho dzareta teei dzaetemi noi isanate 99 nokoke hoo poka rometa qaateqa tuuma temuhu qirike eete saridzakoi.

⁵Noi qiri minake eete saridzeqa qere kharupe biire qaki naate burisi eete baabakoi. ⁶Baa nagapata biranate qesa ma dzaira nome ttutuuteqa nokoke pobi hiibakoi. Maqa, naho sipisipi erai dzaetemi anai qiri minake eetoriti ao saridze

oonita napai oho qaki naatare. Oke eete hiibaridzoni.

⁷Qate Ohongaho tuputa abi 99 rike ma pobi oomi teei kahosaho neta ooha qupa burisi eetemake oho qesa qusuho angeroi ikake eetaqu? Oi nokoi 99 noko-hoke nookami isanatoraini qate teena ooha quba qaki ma naki minanipamu naatakoita nike naane quba naho nookami qanganataqu?

**ABIHO QAHURAKE
TTUMATA MOTO HIIRETA**

⁸Dzesui hee, Paha oke atapa moninomata hiire. Noho ttuma sarara tenihota teei bamu naatemi noi ikake eetaqu bahe ao hairiamake dzongi qeereqa qiri minake eete naga sarautoqa saridzakoi. ⁹Saridzeqonoke qesama dzaira nome gama ttutuute noko pobi hiibakoi, Maqa ttuma sarara naho teei bamu naatori oke ana qiri minake eete poiqanipamu saridze. Oonita napai gama oho qaki naatareiqi hiibakoi.

¹⁰Oonita oho qesa kahosa abi teei Ohongaho neta qupa burisi eetemi angero ma kara nokohota oho qaki minanipamu ooraridzoni oiqi hiireta.

**OHONGAHO KOKORAKE
DZESUI MAI MA KHAMETO
ESERIHOTA MOOTOTA**

¹¹Ma Dzesu paha hee, Abi teehe khameto eseri oota. ¹²Ooqi khata sabi noi mai nome pobi hiireta, Poro tongo nane ma nakaho naataridzo oke nii ao batabiremi naka mai eetare. Hiiremi mai noi qubadzage dzapa samane batibireqi nopo moite soubireta.

¹³Oonita qupi samane naataamake khata sabi ao quba samane nome ttutuuteqi haba kharata tuumata. Tuumaqi haba ota noi munasa munasaho isakita oota. ¹⁴Noi quba nomeke pipiripima eete bamuiteta.

Qate haba ota seebe mina biranatemu
abi khata noho ttidza horesa eeteta.

¹⁵Horesa eetemi noi abi hoo kitunoma
teehe torota qasa hiiremi noi noke
hoo kokora eetareiqi dzoobireta.

¹⁶Dzoobiremi tuumaqi huhu ma sasa
noko hoo moiteta oohota noi teeke
nome quba muunare hiiremi oho
soopara nokoi qaanateta.

¹⁷Qaanatemu noho ttidza qosu sa-
haubami noi hee, Iidzi. Mai nahoho
kokora abi samane nokoho patta meupui
ooraimi ana ikaqi hiireqi erata seebe
meerai? ¹⁸Ana isanate qoridzeqa tu-
uma mai nameho torota biranate noke
eraiqi hiibakoi, Mai name, anai Ohonga
ma nipeho pengata kahosa bamenoma
teeke eete oorai. ¹⁹Oho quba anake
khataniqi hiibaquho isakiamu naate
ooraihe nii nookami ana isanate niiho
kokora eeteqa qeepe ma haba gattiqa
saridzaqu mae? Oke hiibakoiqi hiireta.

²⁰Hiireqi noi qoridze tuuma qaaru-
muti mai nomeho dzagata biranatemu.
Oonihe noi sererahuke baaqomi mai
ao noke moohimi baruna nohoi heme
eetemi noi torouma tuumaqi khatake
dzoge biire aimaqi kanabeta minake
eeteta.

²¹Eetemi khatai hee, O mai name,
anai Ohonga ma nipeho pengata kahosa
bamenoma eete ooraiho qubake bamu
anake khataniqi hiiremi isanataqu.

²²Oke hiiretahe, mai burisi eete
kokora abi pobi hiireta, Nii hairiamake
tuuma ttoha ma sasa qidza bagenoma
aima baa khata sabike dzapireqa
oke sasa dzaaroqa boto nohota
ringi dzoobireqa noke khataho
isakinomaitare. ²³Ma burimakau khata
sapurunoma oke aima dzubeteqa hoo
ma patta eetemi qaki ma naki napahota
biranatare. ²⁴Oi teehe quba bahe khata
sabi nahoi bamu naateqi baataho isakita

qaariti poiike paha eehaha naasubi. Oiqi
hiiremi nokohota qaki ma nakinoma
naatemu oooqi Dzesui hiireta.

²⁵Oonihe Pariseo basesa eetotaho
qubake Dzesui ipibireqi hee, Oonihe eka
bosa khatai dzoota baura eetomi khata
sabi baata. Oho qubake nanei nagapa
dzamoiteqi nookami gitta ma kuiho
husu biranatemu. ²⁶Oho husu biranatemu
noi kokora abi teeke oho khooba qasa
hiireta.

²⁷Hiiremi noi hee, Maa, noma gotta
niihoi baami mai nipehoi noke moohimi
baataamanihe eehahake oorai. Oonita
mai hiiremi hoo khata sapurunoma oke
dzuubetemi noho quba qaki ma naki
era biranatorai. ²⁸Oonihe nane noo oke
nookami ttidza noho qanga naatemu noi
nagata peitaama naatemu mai noke tta-
putareiqi baata.

²⁹Oonihe nane maike hee, Nii
nookare. Tii samaneni pamuke ana niiho
baura eete baorai. Oonita ana niiho
noo tee ma teeke basesa eetaamanihe
nii meme khata gattinqa teeke ana
moitemi dzairamane namema nanai
oho qaki ma naki naatarota oke ana
te mooraidzarani. ³⁰Qate khata sabi
niihoi quruma ma quba nii noke
moiteta oke noi gama paimaneho neta
piripirike eete bamuiteta. Bamuite
qaariti baahumi nii ikake eeteqi noho
quba hoo sapurunoma oke dzubetemi
eranomai biranate?

³¹Hiiremi mai hee, Khata qidza name,
niima nakamae qupi ma sau samaneke
ttaike qaabi, nahu quba samane oi
niihoi keke. ³²Oonita qupadzomare,
noma gotta niihoi baataho neta ee-
haha naate baabe. Taata naatetake naka
paha saridze ooraita poiqa oho qaki ma
naki bodzai napamaeho irita oorai. Oiqi
hiireta.

**BAURA ABI MA MAI
NOHOHO QAHURA**

16 Bodza teeta Dzesui tumakhameto nome gotta ma pai erake hiireta. Abi quruma minanoma teehe quruma sooparai oberama eetemi abi qesai mai nohoho torota isere hiireqi hee, Niiho quruma ma quba rasakiitoraiqi hiireta.

²Hiiremi Mai noi abi oho kira hiiremi baami hee, Abi niiho isere ikanoma hiiremi ana nookorai? Oonita nii quruma soopara eete qaabi oi poike bamu naate. Oho quba isere niime ttari eete aima baa ana moitare.

³Oke hiiremi noi qupa muunaqi hee, Ae, mai ao naho baura qaanatemi anai baura apeke eetaqu? Ttoka baurake ana bitta eetakoqi gate pupu ma nenesake hiiroraquho midzake ana eetorai. ⁴Oi oonita anai abi qesaho nagata peitemi nokoi naho kokora eetoreimi ana erake eetakoqi hiireta.

⁵Hiireqi apeneho oma kahosa maiho torona oota quruma soopara noi ao nokoho kira hiiremi baata. Baami bosobosake noi hee, Maqa, niiho kahosa ikabete maiho torota oorai? ⁶Hiimi noi hee, Oriba bibi ttaramu mimi 20 oqaho isaki oorai. Hiiremi noi hee, Oionihe nii hairiamake qohareta habese gee niimeta dzare oke rasakiiteqa oho habarake ttaramu tteni oke hiire qeetare. Hiiremi qeeteta.

⁷Qeetemi abi oho samanake quruma soopara noi hee, Qate niiho kahosa? Hiimi noi hee, Oo, naho kahosaio uitti basiketti uani ttauseni ooniqi hiireta. Hiimi noi hee, Nii paha hairiamake oke rasakiiteqa oho habarake dzare qeth hattatti (800) hiire qeetare. Hiiremi noi qeeteta.

⁸Qeetemi quruma sooparai isere oke gama maiho torota mootomi mai noi noho oberake moo hasa hiireta. Oi teehe bahe pisinisi abi qesaho qibaio bitta ma

kakanomani. Nokoho isaki oonomai abi Ohonga ai tataumorai bitta ma kaka nokohoho isakike riitorai.

⁹Hiireqi Dzesui tumakhameto nomeke hee, Oonita nike dza eetemi anai nikeke hee, Isanate pisinisiho obero oonomake nike qaupuitemi qangahasi teei biranatemi ttoka abi nokoi nike naga nokometa dzeima kokora eetoreiqa hiiremi isanataqu mae?

¹⁰Oi bamu, oonihe baura gattiqa teeke abiho botota mootomi bageke eete kokora eetaquko abi oonomai paha baura minata isanatakoqi. Qate abi teehe botota baura gattiqa teeke mootomi ota taataquko noi oho qesa baura minata taataridzoni.

¹¹Oonita nike ttokaho pisinisi ma apota ao taate ooraquko apei adzahaha naate qusuho quba samaneke nikeho botota mootaqu? Oi bamu. ¹²Oho qesa nii abi mainaho quruma bageke eete soopara eetaama naataquko qidzoke nii isaki niimaehoke saridzaqu.

¹³Oi erake eete oorai. Kokora abi teei maimane eseriho too qusubaitaqu oho isaki ooraama. Noi teenaqaho dzake eete noho too qusubaitakoqi, gate teemuho goottaake eete bamu noho too qusubaitaqu. Oonita nike apeho kirake qusubaitaqu, Ohongahoni mae moniho? Oiqi hiireta.

**PARISEOHO OORA MA QAARAKE
DZESU PAANAITETA**

¹⁴Hiiremi Pariseo ma karaho quruma khooba paana naatemi nokoi noho ngiingi ma baaba eeteta.

¹⁵Eetemi Dzesui noko pobi hiireta, Nike abiho neta sama qusuba baura eeteqi isaki nikeme nookami bagenomanihe, Ohongai nikeho qupa moo soubireqi nookami oi quba peranomani.

¹⁶Nooka! Hu noo ma too abi nokoi Dzohane sobasoba maikhata ma gama gamodzamodza hiire qaimi poiqa anai

sinabidza mee hiire nookami abi minanipamu qeemaqi pui siirorai.

¹⁷Oonihe nike oho quba nookami hu nooi bamu too pasere eete nikeke gaamaqu? Idze! Ttoka ma haba bamu naatakoihe hu nooho bagohota teeqai baamu bamu naataqu.

APU MA ATAHO EKA

(*Mat 5:31-32; 19:9; Mar 10:11-12*)

¹⁸Dzesui hee, oonita teei ata usaqe naatareiqa bosabosake ai siginaitaqui noi pasenaho tete geemakoi. Oi abi noi oke eesuhimi ata bosabosake qesai nookami pasenaho pobi naatemi abi qidza apei noke naataqu?

ABI TTUMA MINANOMA MA DZASARO

¹⁹Dzesu paha erake hiireta, Abi ttuma minanoma teei qupi ma sau samaneke ttoba ma sasa qidza dzaaroqi qaki ma nakiho isakita qaata. ²⁰Qaami bodza teeta qesai abi habana makanoma teeke noho pouqata nenesa hiibare aima baa mootota, dzapa noho Dzasaro. ²¹Noi teehe quba hiibarainihe huhu ma saaru qoharena taatota ooqake muunare hiiretanihe bamu. Haai baaqi ao noke ririteta ma maka samane nohoke bisiteqi eeteimata.

²²Oke noi bitta eete qaaramuti baatemi angeroi noke dzeima Abarahamu ma karaho nagapa qidzata mootota.

Obetemi ipita abi ttumanomai paha baatemi qurabireta. ²³Qurabiremi noi iibadza nagata ooqi nese dzoobire moohimi Dzasaroi sererahuke Abarahamuho nagapa qidzata oota. ²⁴Oomi noi kira hiireqi hiireta, Abarahamu eebobo name, eepa gabi erai ao anake dzooromi nii isanate naho dzasa eeteqa Dzasaroke dzoobiremi noi boto khata nome obata upubireqa baa oke naho eteeteta suraitemi kebaratare!

²⁵Hiiremi Abarahamui bai hiireta, Eema khata name nookare. Dzasaroi oora ma qaara nometa qangahasi minata qaatati poike qidza ma riketa oorai. Qate nii aari ma moosuta qaariti poike heme niimeta ooraita qupadzomare. ²⁶Oi keke bahe nii ma nanaho bisata tupidza minai ooraimi nipe qesaho torota qeemaquho tete ooraidzara.

²⁷Hiimi noi hee, Eebobo name, oke nii ao hiirenita oho habarake nii isanate noo teeke mai nahoho nagata dzoobidzaqu mae? ²⁸Oi teehe bahe naho qesamane boto teena ota ooraimi nii qaru dzoobiremi nokoi eraqata eto baabainoho qamuni hiibare.

²⁹Hiiremi Abarahamu erake hiireta, Eehe, Mose ma too abi minaraho isere nokoho torota ooraita nokoi nookareiqqa nokoho nooke nookare.

³⁰Hiiremi noi hee, Abarahamu, eebobo name oi bamu. Teei baata neta qoridzeqa nokoho torota biranatemi nokoi noho noo qusubaiteqa ao qupa burisi eetakoi.

³¹Oke hiiremi Abarahamui hee, Nokoi Mose ma too abi minaraho noo nookaama naatoraita abi teei baata neta qoridzemi noko oho qesa noho noo arabidzakoi. Oi qi hiiretake Dzesu hiireta.

SINABIDZAHO ANGI MA KAKATI MA OHO AKOAKO

(*Mat 18:6-7, 21-22; Mar 9:42*)

17 Dzesui Tumakhameto nome erake pobi hiireta, Angi ma kakati samane oorai oorakoi, tete oke eete oorai. Oonihe apei angi oonoma mootorai noho irita quba bamenomanipamu taatakoi. ²Noi kopuna erana qesake sesero eetaamake ootata abi noke bosata bikomu teeke paruta suutoqi besata biiremi bamu naatapuko oi noho quba paha gattiqqa isanatarota. ³Oho qubake sama nikehoi

sesero baura oonomaho hutingi naatorare.

Qate niiho qesa tei niike sesero eetaquko noke qamuni hiibare. Hiiremi qupa burisi eetaquko kahosa oke nii qaatare. ⁴Oi qupi teena bahe qupi samaneke niike sesero eetemi qupanomaitemi qupa burisi eetemi kahosa nohoke eetoqa qaanatainohe gaubidza keke eetore. Oiqi Dzesu hiireta.

AI TATAUMA MINANATAQU, EO SAASARI NAATAQU?

⁵Qate tumakhametoi qaru abi naatareiqi noho torota baaqi hiireta, Soopara naname, nii hiiremi nanaho ai tatauma ao gaira naatare. ⁶Oke hiiremi Dzesui hee, Abiqahe, nike minanataquhoke hiireni. Oonihe nikeho ai tatauma oi moepa benara gamisimisi teehe isaki meenipamuke ooraquko nike ee tatanga oke hee, Tukubake eeteqa besata taatare. Oke hiimake nome ango meenoma naataridzoni.

BAURA ABI QUPA GAIDANOMA NAATORARE

⁷Dzesui hee, Oonita tete erake qupadzomare. Abi teehe kokora abi dzoo eetaquni mae hoo soopara eetaqu oke eete ooma sure mootomi noi baura oke qaate nagapa baahuma noke mai bamu hee, Oo nii habese qidzante dzapa pobinoma naatareiqi hiibaqu.

⁸Bamu, noi erake kokora abike pobi hiibakoi, Aoke nii patta khautoqa qohareta mootoqa anake tuuhoro ooma anai patta ma oba oke muuna isanatemake niimae ipita muunakoi. ⁹Oke hiireqi noi bamu kokora abi nomeho hasake hiibaqu. Oi teehe bahe kokora abi noi noo qusuba baura keke eetorai. Oke nike moomi poma oke eete oorai.

¹⁰Oho qesa nikei naho noo gama qusubaite soubireqa bamu oho quba dzapa pobinoma naataqu. Oke soubireqa erake nike hiibaridzoni. Kokora abi nanai niiho noo qusubaitenihe oberama eete. Oke hiireqa bamu maikhataho totohota hiibaqu. Oiqi hiireta.

DZESUI ABI POTTOMUNOMA TTENIKE QIDZAITETA

¹¹Qate Dzesui tumakhametoma noko Dzerusaremuho teteta tuumoqi Garirea ma Samaria habaho tukurata tuumota. ¹²Tuumoqi noko nagapa gattiqa teeta biranahimi abi pottomunoma tteni nokoi sererahuke qoorota. ¹³Qooro ooqi too dzoobireqi hiireta, Dzesu abi mina naname, nii nanaho quba dzasa eetare.

¹⁴Hiiremi Dzesu nese dzoobire mooqi nokoke hee, Oionita nike ao tuumaqa sama nikeme dzube abi banaitemi ikaqi hiibaqu?

Hiiremi noko tuumata. Tuumaqi moohimi sasa nokohoi sasari naateta. ¹⁵Sasari naasuhimi teei mooqi ao burisi eete hasama gegema hiireqi hee, Ohonga Dzoobe mina. ¹⁶Hiireqi noi Dzesuho oko torota taateqi noho subesube hiireta. Oonihe noi Dzuta abi bahe Samaria abi oni.

¹⁷Oho quba Dzesu eraiqi hiireta, Nike tteniho isaki ooqi gama qidzante. Oonita Samaria abi nii teenai era baabeni, qate Dzuta abi naini nokoi kaqani? ¹⁸Nokoi oho ruume bamuhe te burisi eete baa Ohongaho hasa hiidzara! Iidze, haba mainaho abi teena nii oo eete.

¹⁹Oke hiireqi noi abi oke hee, Oioni. Nii ai tataumami niiho sama qidzante oonita keba ma dzapata qoridze tuumare. Oke hiiremi tuumata.

IKANOMAKE EETE OHONGAHO POBI BIRANATAQU?

(Mat 24:23-28, 37-41)

²⁰ Qupi teeta Pariseo nokoi tototo hiireqi Dzesu qasa hiireta, Bodza apeta Ohongaho pobi meenipamuke biranataqu?

Hiiremi noi hee, Mmhm, Ohongaho pobi oke nesema mooraquho isaki bamu.

²¹ Oi qesai hee, Oi erani, eo oioniqi hi-ibakoihe bamu. Ohongaho pobi oio ao nikeho bisata ooraita qupadzomare.

²² Hiireqi noi ipita paha tumakhameto nome oho totaqui pobi hiireta. Ipita Abiho Isaki anake nesema mooraquho tete bamu naatemi nike anake paha qupi teeke mooraquho dza minanipamuke eeta-koihe bamu. ²³ Bodza ota abi qesai nike ikobeteqi hee, Noio erani, eo noi ota ooraiqa hiiremi eto oho totoho qusub-aitaqi tee ma teeta sepeke tuumaino.

²⁴ Oi bodza ota anaho tete erake eete oorakoi. Baibai ma noo dzobidzobi oke abi teena bahe samane haba totaqui ma totaqita moo nookaridzoni. ²⁵ Oonihe bosata ana heme samane saridzemi abi naga khepidzenomai nahoke nookami meeamaho isaki naatemake kebanoke tete ipina hiibi oi biranatakoi.

²⁶ Bodza ota tete ape bahe Noai agobake qaataho tomidzata naho tete dzukudzukuta ooqa biranatakoi. ²⁷ Oi abinaga nokoi sepesapeke patta ma oba muuna qesa naate qaaqi Noai hiire qaatake noko nookaama naate qaami noi suheqata sisimata peitemi obai sooroqi abike nukuromi minarai baate-tahoteke qupadzomare.

²⁸⁻²⁹ Oho qesa Rotti qaataho isakita biranatakoi. Agobake abi Sotomuna qaata nokoi oba ma patta muuna qaaqi dzoo eete qaata, naga gooto qaata. Qate Rottike angeroi dzoobiremi Sotomu qaate papateta bodzaqata oma eepanomai qusuta perebaqi nagapa oho

abi gama pupubiremi baatetaho teteke qupadzomare.

³⁰ Oi Abiho Isaki Anai ipita oho qesa dzukudzukuta baura eete qaamake naho khooba paana naatakoi oke qupadzomare.

³¹ Bodza ooqata tete erake eete oorakoi. Teei sama qidzanatareiqi naga totaqita peitemi ao uuba ma sakaba biiranatakoi. Biranahimi noi etoqa quba qesa nome khakhaumareiqi naga totaqita qeemainohe ao atti ttumare.

Oho qesa teei dzoo eetomi quba oi biranahimi eto noi quba samane nomeho iiha dzoobidzainohe ao atti tuumare. ³² Rottiho atai hairi eete baatetake qupadzomare. ³³ Oi teei qaraqaraho isaki nome ingonaitareiqi noi ango bamu naatakoi. Qate teei qaraqaraho isaki pekha eeteqa noomae qidzanatakoi.

³⁴⁻³⁵ Oi abi eseri dzoo ma baura eetoma teeke ao hira moitemi tuumakoihe teemu sapo teeteqa baatakoi. Qate eseri katata meeqoma teeke tukutomi ao tukumakoihe teemuho nese sidzobetemi ao baataho pobi naatakoi. Tete oonomai biranatakoi oke ana bamu niikeke dza-heitaqu. ³⁶ (Oi bamu)

³⁷ Hiiremi tumakhametoi hee, Soopara naname, Ikata qesa tuumakoiqi nii hiire? Hiiremi Dzesui hee, Oho teka ooraihe, erake qupadzomare, kheekhei poupanoma bahe kebaqake muunoraita eto nikemae oho patta naataino oiqi hiireta.

PUPUTA BATIGARA NAATARIDZOHO NOO

18 Oonita abi eto peperatainohe qupi ma sau samaneke pupu baura eetoraridzohoke qupadzomaqi Dzesui qahura noo erake hiireta. ² Noi hee, Rooho maripa mai teei nagapa teeta baura nome eeteqi noi te abike

ququima qaarara oho qesa Ohongake ququima qaarara.

³Qate nagapa oho nena tarumi pai noho qohareta peiteqi hiireta, ⁴Abi teei naho ibo eetemi nii anake hoobidzare. Oke keke hiire qaami bodza kharanatemi tototo hiiremi noi qupa nometa eraiqi hiireta, Idze, anai Ohonga ma abi iso keke basesa eetorainoma. ⁵Oonihe tarumi erai tototo samaneke hiioraimi anata sesero ma dzakidzakiho isaki naataino hiireqi ana isanate noke hoobireqa noho bame qogoimakoi.

⁶Oke hiireqi Dzesu Sooparai hee, Moorare, maripa abi qanga basesanomai hiire oke nike etoqa nookaama naataino.

⁷Oi Ohongai oho basesa bamuhe nike qupadzomami abi noho ttarina biranate oorai nokoi ai tataumaqi qupiba ma etebake noho torota dzauri hiire qaama noi bamu isanate nokoho bame qogoimaqu?

⁸Bamu, noi ao hairiamake nokoho baura eetakoi.

Oonihe teena eraqaho qupake ana muune. Abiho Isaki anai ttokata biranataqu bodzata abiho ai tataumai isanataquni mae bamu? Oiqi hiireta.

SAMA QUSUBANOMA MA QUPA GAIBANOMAHO ISAKI

⁹Qate abi qesai qesaho ngiingi ma baaba eeteqi sama nokomeho nookami rike ma pobiho isaki naatemi isanateta. Oho quba Dzesui gotta ma pai erake hiireta.

¹⁰Abi eseri nopoi pupu hiibareiqi Ohongaho biirita peiteta. Temui Pariseo oni qate temui ttageggi apiapi. ¹¹Oonita Pariseo noi pobinoke qooro qusuke mooqi sama qusubateqi eraho totohota hiireta, O Ohonga, abi qesai qosunoma, koiri kairinoma, sama sesenoma, ttageggi apiapi erana ooraiqaho isaki kekeni. ¹²Qate anai dzuma teenaho nakuta qupi eserike hutingi naatorai ma anai quba naane ma naaneke saridzorai ohot

qetta samaneke niiho quba qaheburo-rai oonita anaio qesaho isaki oonidzara, dzoobe.

¹³Oonomake hiiretahe ttageggi apiapi noi sigiqata ooqi subateqi boto sama teeteqi eraiqi hiireta. O Ohonga nii abi qanga anaho quba dzasa eetare. ¹⁴To-toho oonomata hiiremi Ohongai noke rike ma pobiho ttarita ipibiretahe temu bamu, oke ana bamu nike ikobetaqu.

Oi teei sama nome qusubaitemi Ohongai noke ai quratako qate apei sama nome ai qurataqu noke ai qusubaitakoi oiqi hiireta.

KHAMETOHO AGOAGO

(Mat 19:13-15; Mat 10:13-16)

¹⁵Qate abi ma paimane qesai khameto bittinake Dzesu hesate agoago eeta qubake nokoke aima baata. Baahumi tumakhametoi qamuni hiireta.

¹⁶Hiiremi Dzesui nookaqi hiireta, Oe, Khametoi Ohongaho dzubinani-pamu oonita nike etoqa nokoke tete si-ibainohe dzeima baabare. ¹⁷Oi khameto gamitti Ohongaho dzaodzaoo eetoraiho isakita abi eetaama naataquko bamu noho pobita dzuubaqu, bamu! Oke ana bamu nikeke dzaheitaqu.

QURUMA MINANOMAHO ANGI MA KAKATI

(Mat 19:16-30; Mar 10:17-31)

¹⁸Oke hiiremi abi soopara teei baaqi noke qasa eeteta. Banaita qidza name, baura qidza apeke ana eeteqanoke oho quba qaraqara tatanga saridzaqu?

¹⁹Hiiremi Dzesui noke toronaiteqi hee, Ohonga teenai qidza oke nii qupadzomaqi anake hee, Qidzaniqi hiireo? ²⁰Oonita hu nooi hee, Nii eto apuata eetaino, nii eto teete baataino, nii eto guume maina paina eetaino, nii eto tooi pokhi eetaino, Nii mai ma pai niime qusubaitare oiqi hiiremi oke nii gama qupadzomorai mae?

²¹ Hiiremi noi hee, Oo, dzobadzoba nameta noo oke ana gama qusubaita baorai.

²² Totoho oonomata hiiremi Dzesui noke hee, Oonihe poma teeke nii gesina naataamanita anake iihorareiqā isanate nii tuuma quba bosa niime gama oho ttuma quba hiiremi biranatemi ttuma oke gama abi habanaho quba batabiremi bamu naatare. Bamu naatemi niimae anake iihami quruma qusuna teei niiho quba iisuta peitakoi oi qī hiireta.

²³ Oonihe abi soopara noho quba bosai samaneni pamu oomi nota bamenoma naatemi noho penga ruruhorota.

²⁴ Oke Dzesu mooqī erake hiireta, Abi quruma minanomai qidzoke Ohongaho pobita dzuubaqu, ²⁵ Oi kamere teei baako puita dzuubaqu oi quba adzahaha bamuhe, abi quruma minanomai Ohongaho pobita dzuubaqu oio quba bamenomanipamu.

²⁶ Oke hiiremi qesai nookaqī erai qī hiireta, Idze, oonita qidzoke abi teei Ohongaho neta qidzanataqu.

²⁷ Oke hiiremi Dzesui hee, Abiho neta quba qesa eetaquho tete ooraama oonihe Ohongaho neta eetaqu oke bamu tee ma teeho bitta eetaqu.

²⁸ Hiiremi Peetoro noi hee, Nookare, nanamae aqake quba samane naname pekha eete niqake iihorai.

²⁹ Oke hiiremi Dzesui hee, Dzoobe, nike naga nikeme qaateqī ata ma khameto mai ma pai, nomamane nanemane qesamane nikeme gama qaate Ohongaho pobi iihorai. ³⁰ Oonita ape ma apei oonomake eetaqu niki oorama qaara nikemeta oho ipi ma ari samaneke saridza qaaqa oho tongo neta qaraqara tatanga saridzakoi oke ana meeke nike pobi hiire.

DZESUI BAATAROTAHO POBIKE PAHA HIIRETA

(Mat 20:17-19; Mar 10:32-34)

³¹ Oke hiiroramuti Dzesu tumakhameto tuerebe nomeke pobi hiireta, Qateqa, napa poiqa tuumaqa Dzerusaremuta biranatemi too abi samanei Abiho Isaki anaho qamodzamodza qeete qaabi oi ota gama meenoma naatare.

³² Oi Dzuta abi nokoi anake raaba abiho botota mootomi noko anake too neinei ma boto koko eeteqa ekepusa eetakoi. ³³ Oke eeteqanoke paha anake bitebate biireqa hapahapanaitemi baatakoi. Oonihe ete taparike paha qoridzakoi.

³⁴ Oiqī hiiretanihe nokoi nookami noo qahurani mai dzukudzukunaho tomidza naatemi nokoho qupa te uhubara.

DZESUI ABI TEEKE NESENOMAITETA

(Mat 20:29-34; Mar 10:46-52)

³⁵ Oonita nokoi teteta tuuma qaaramuti Dzeriko nagapake dzamoitemi abi tee nese khabanomai tete sigiqata habese nenesa hiirota.

³⁶ Hiioqī nookami abi tupu baa tuumami husu nookaqī oho khooba quba qasa hiireta.

³⁷ Hiiremi qesai hee, Dzesu Nadzaretteho nenaio baa tuusubiqī hiireta. ³⁸ Hiiremi noi sokateqī hiireta, Dzesu Tabitihō eema ma khata qoe! Nii naho quba dzasa eetare.

³⁹ Oke hiiremi tumakhameto qesai bosa qooro tuumata nokoi noke qamuni hiiremi eehe, noi beedzae eeteqī sokateta. Hee, Tabitihō eema ma khata, nii naho dzasa eetare.

⁴⁰ Oke hiromi Dzesu roroko biireqī hee, Noke dzeima baabareiqī hiireta. Oonita noko dzeima baami Dzesui noke qasa hiireta, ⁴¹ Nii dza eetemi ana ikake

eetaqu? Hiiremi noi hee, Soopara name, ana nesenoma naatare dza eete.

⁴²Hiiremi Dzesu noke hee, Dzoobe nii oho ai tataumanomanita qidzanteqa ao haba moorare. ⁴³Oke hiimi ao haba moo isanateta.

Oonita noi Ohongaho hasa ma gegema hiireqi qori Dzesuke ihami abi minarai oho qesa Ohonga dzoobe hiireta.

DZAKHEO DZESUKE MOOQI QUPA BURISI EETETA

19 Obete Dzesui Dzeriko nagapata biranate tuusuta. ²Tuusuhimi ttagetti apiapiho mai teei ota oota, dzapa noho Dzakheo, abi ttuma minanoma. ³Noi Dzesu moorare hiiretanihe noho sama hoteqa oomi noi abi tupu oke bittake eeteta. ⁴Oho qubake Dzesui tete apeta tuumotake noi qupadzomaqi girodzoma toroumaqi ao ee peiteta.

⁵Peitemi Dzesui ota biranate nese qusubaitte mooqi noke pobi hiireta, Dzakheo maqa! Anai poiqa niiho nagata peitare hiiremi ooraita ao quratare.

⁶Oke hiimi noho qupa tukubami noi qaki quba buu ma dzake qurate noke naga nometa dzeima peiteta. ⁷Oonihe abi samane moohimi Dzesui abi qanga oonomaho nagata peitemi noko oho barubaru hiireta.

⁸Oonihe dzakheoi Dzesuke ao dzaga bobotoqi tete nome pobitareiqi hiireta, O Soopara name nookare. Poiqake ana ttuma ma quruma name bisata geemaqa tota qike abi habanake moitake boobi. Ma paha abi tee ma teeke ana ttuma oberama aimami oorai qake oho ipike ana burisi eetakoi. Oonihe oho isakike keke bahe oho dzareke ana eserima ipibiremi oi noho naatakoi.

⁹Oke hiiremi Dzesui hee, O dzoobe, ana poiqa niiho nagata peiteqi moohimi nii Abarahamu ma karaho isakita ai tataumaqi ao ingonaho ttarita qeeme. ¹⁰Oonita qesai barubaru hiireta Dzesui

noko ke hee, Nike nookare, Abiho Isaki Anai tee ho quba baabaranihe abi eranomaho qesa rasaki naateta nokoho qiri eete ingonaitareiqi baata.

¹¹Dzesui noo oonomake hiiremi abi oona oota nokoi gama nookaqi qupadzomata.

DZESUI NOOMAE IPI MA ARIHO MAIKHATA OHO QARUHA

Qate Dzesui abi minama noko tuumoqi Dzerusaremu dzamoiteqi abi qesa erake qupadzomata. Oo, Ohongaho pobi ao ota paana naatake boobiqi hiireqi qeemota.

¹²Oho qubake Dzesui gotta ma pai erake hiireta, Abi mina dzapa pobinoma tee noi abi ma ttoka nome gama mai eetaridzoho geeba saridza qubake haba khara gamaniho nagapa qibata tuumata. ¹³Oonihe bosata noi kokora abi tteni nome ttuttuiteqi noko gama iso keke ttubenti kinake moite soubireqi hiireta, Anai tuusuhima nike gee ooma pisinisi ape ma apeke eetomake oho ttuma mina naataqu oke eetemi ana baabakoi.

¹⁴Oiqi hiire tuumata oonihe kokora abi bahe abi qesa noho pesuna qaata nokoi noho goottaেকে eeteqi qesa noo hiireta, Mmhm, noi bamu isanate napaho qiba naataqu. Oonita nokoi oho totohoto isere qeeteqi gamaniho nagapata dzoobireta.

¹⁵Oonihe abi oi ao hairiamake abi ma ttoka oho geeba saridzeqi burisi eete nagapata baata. Baaqi bosata kokora abi qesa ttuma moiteta nokoho kira hiireqi hiireta, Oonita pisinisi ikanomake nike eetemi ttuma minanate?

¹⁶Hiiremi kokora abi bosabosai baaqi hee, Soopara name, ttubenti kina nii ana moiteta oi ao tu hattatti kina (K200.00) natte oorai. ¹⁷Hiiremi noi hee, Dzoobe nii quba gattiqi ooma baura bageke eetemi oorai oho qubake ana

hiiremi nii nagapa tteni oho soopara oorakoi.

¹⁸Hiiremi paha teei baaqi hee, O soopara ttubenti kina nii ana moiteta oi aoke uani hattatti kina (K100.00) naate oorai. ¹⁹Hiiremi noi abi oke hee, Dzoobe, paha oho quba ana hiiremi nii nagapa boto teenaho soopara oorakoi.

²⁰Hiiremi abi paha teei baaqi hee, Soopara, ttubenti kina nii ana moiteta oke ana ttoba kisinama qoomata oi urai ooraita moora. ²¹Oi nii quba teeho dzoo eetaamake ao oho mee dzurutare hiiorai ma nii quba teeho baura eetaamake oho tuuma ao aimorai tete oonomake nii eetemi ana atti eete qatemi oorai.

²²Hiiremi Soopara noi noke hee, Oo, ana abi soropurunomani baura eetaamake oho ttuma aimorai ma quba teeho dzoo eetaamake oho mee rumutorai oke nii nookami oke eete ooraita nii ttuma oke aima omaho maimane nokoho qohareta mootomi ota bageke eete oorarori ma paha oho patisigi minanatarorihe baamunipamu! ²³Oonita kokora abi qanga, niimaeho tooi ao niiho isere hiiremi anai bamu niike kanabetaqu.

²⁴Oke hiireqi noi burisi eete qesa oona qoorota nokoke hee, Nike abiraho ttubenti kina oke noho botota aima oke abi tu hattatti kina saridze oorai noke moitare. ²⁵Oi teeho quba bamuhe abi eekara adzahahanomaho botota quba ipibidzakoi. ²⁶Qate abi gauho botona gettara gattiqa oorarori oke gama karabetakoi oke ana bamu nike dzaheitaqu.

²⁷Qate abi qesai naho ibo eeteqi hee, Abirai bamu nanaho qiba naataquihi hiororai nokoke nike aima baa naho pengata sobana sooromi bamu naatare.

DZESUI ABI QIBAHO ISAKITA DZERUSAREMUTA PEITETA

(*Mat 21:1-11; Mar
11:1-11; Dzoh 12:12-19*)

²⁸Oke hiire qaateqi Dzesui Dzerusaremu dzamoihiqi teteta peiteta.

²⁹Oonita noi Bettepage ma Bettania nagapa robeta biranahiqi tora Oriba hakha eeteqi tumakhameto eserike dzoobireqi eraiqi hiireta. ³⁰Hee, Nagapa gattiqa tupidza totaqina oorai ota nipe dzuuba moohimi toogi khata agiagi ota suuto oorai noke saqoroqa dzeima baabare. ³¹Qate teei nipeke hee, Nipe naane quba oke saqohibi ooiqi hiima hee, Oo, Soopara napahoi oho quba hiire. Ooqake nipe hiibare.

³²Oke hiiremi nopo tuumaqi moohimi Dzesu nopo pobi hiiretaqaho isaki biranateta. ³³Toogi khata oke nopoi saqohimi oho maimane mooqi hiireta, Maaqa naane quba toogi khata oke saqobi? ³⁴Hiiremi nopo hee, Teeho quba bahe Soopara napahoi oho quba hiire.

³⁵Oke hiiremi qatemi nopoi oke dzeima dzesuho torota biranateqi nokomae gama ttoba ma sasa qesa nokome toogike sama eeteqi Dzesuke noho heeta mootota. ³⁶Mootoqi noko gama qeemaqi qesai paha dzapa nohoke qusubateqi ttoba ma sasa nokome kuimaqi teteta tiitemi oho heeta qooro tuumata.

³⁷Tuuma qaaramuti Oriba hapa gaibahimi tumakhameto noko abi samanema nokoi garuruiqi Ohongaho obaoba ma baura samane nokoi moo qaataho qubake noho hasa minanipamuke hiire qurateta. ³⁸Nokoi hee, Dzoobe, Dzoobe! Ohongaho dzaapai ao abi qiba napaho naatareihi baabe. Oho quba napai dzapa pobi nohoke ai peitanipamuke eetemi qusuho hasu ma keba igabidzare.

³⁹Oke hiiromi Pariseo qesai garuba oho nakuta ooqi Dzesu pobi hiireta, Banaita, nokoi totoho oonomata hiiremi nii noko qamuni hiibare.

⁴⁰Hiiremi noi nokoke hee, Bamu, nokoi nipanatemi oma ma tapai gama areare hiibaridzoni.

DZESUI DZERUSAREMUHO TTI MA TTAKA HIIRETA

⁴¹Oke hiire Dzerusaremuta peqihiqi Dzesui nagapa oho abi quba tti ma surupo eeteta. ⁴²Noi hee, Hasu nike-meho pobike nike saridzarorihe bamu, hasu oho teteke nike ruume naateqi qahitotorai.

⁴³Oho qubake bodza teeta (Roma) abi ibo nikehoi qaa qogoimaqi nagapa nikehoke rome biireqa totaqa ma totaqa gama hottoutoqa ngausa eetakoi.

⁴⁴Oke eeteqa khameto nikehoma nikeke gama rubengaiteqa omama naga tatanga samane gootomi oorai oma oke gama kotooro qagaumaqake sepesapeitakoi. Oi teehe quba bahe Ohongai poiqa ogama baahumi oke nike ruume naate basesa eetorai.

DZESUI PISINISHO ISAKIKE BIIRITA HOTOU BIIRETA

*(Mat 21:12-17; Mar
11:15-19; Dzoh 2:13-21)*

⁴⁵⁻⁴⁶Oke hiireqi noi Ohongaho biirita peitemi pisinisi abi ota dzaodzaoma ttuma ma kapa eetomi noi mooqi hiireta, Totoho erake qeetemi oorai, Anaho nagaio pupu bauraho quba ooraiqi hiiorai. Oonihe nike ikake eeteqi oke maketti sobadzaho isakita mootorai? Oke hiireqi noi nokoke gama hotou biireta.

⁴⁷Obeteqi noi bodza samaneke biiri oho nakuta abi tete banaite qaami dzube abi mimi ma qetaqeta abi nokoi nagapa abi mimi qesama gama Dzesuke ngausa eetaquho tete qiri eetota. ⁴⁸Oonihe abi samanipamu noho noo

toma tiite nookataho isakita noko noke bitta eeteta.

PARISEOI DZESUHO BAURA OHO KHOOPA QUBA QASA HIIRETA

(Mat 21:23-27; Mar 11:27-33)

20 Oonita Dzesui qupi ma sau samaneke biirita abi sinabidza hiire qaami bodza teeta Dzube abi mimi ma qetaqeta abi ma bosa qobaqoba qesai baata. ²Baaqi noke qasa hiireta, Apei hiiremi nii eranomake eetorai? Niiho geeba ikanoma oomi nii oo hiiorai?

³Hiiremi noi hee, Oore, oonihe ana paha bosata nikeho quba qasa teeke hiiremi oho ipi hiiremake hiibakoi. ⁴Oi Dzohane sobasobai baura eete qaata oke nike moomi abiho nenani mae Ohongahoni?

⁵Hiiremi nokoi qupa nokometa hee, Idze, napai Dzohanehoke hee Ohongahoniqi hiibaquko noi ao napake hee, Oonita nike naane quba noho nooka qusubaitaama naatetaiqi hiibakoi. ⁶Oonihe napai hee, Dzohaneho baura oi abiho nenaniqi hiibaquko abi erana noo nookorai nokoi Dzohanehoke nookami too abinipamu naatemi noko napaho dzauba eeteqa omama teetaridzoni. ⁷Oke hiireqi nokoi Dzesu pobi hiireta, Dzohanehoke nanai hou eete.

⁸Hiiremi Dzesui hee, Oionita apei hiiremi ana eranoma eetorai oke ana oho qesa bamu nike pobi hiibaqu.

DZUTA ABI MIMIHO KHOOBAKE DZESUI QAHURATA PAANAITETA

(Mat 21:33-46; Mar 12:12)

⁹Oke hiireqi Dzesui nokoho qahurake abiho quba hiireqi erake hiireta, Abi mina teei dzoo teeke dzaaroqi oke geeba biireqi ttuma quba abi qesaho botota mootoqi haba kharata tuumaqi oota. ¹⁰Ota oomi mee rumutaquho bodza dza-

monatemi noi kokora abi nome abi nokoho torota dzoo oho mee qesa aima quba dzoobireta.

Oonihe nokoi kokora abi nohoke buribaroke teeteqi habanake dzoobireta.

¹¹Oho quba maikhatai oho habara abi teeke paha dzoobiremi nokoi noke oho qesa noo qanga hiireqi buribaroke teeteqi habanake dzoobireta. ¹²Oho quba paha teeke dzoobiremi noko noke kittikotti eeteqi hotou biireta.

¹³Oho qubake dzoo oho maikhatai hee, Idze anai ikate eetaqu? Anai qeseba khata teena nameke dzoobiremi nokoi qusubaitaqu kaqani. ¹⁴Oke hiireqi noke dzoobiretanihe, abi nokoi khatake mooqi qesa gunu ma naru hiireqi eraiqi hiireta, Maqa, maikhataho biidza teena oionita napa noke teeteqa quba tongo nohoke karabete mai eetare. ¹⁵Oke hiireqi khatake teeteqi kebake dzoota hotou biireta.

Oiqi hiireqi Dzesu abi tupu oke hee, Nokoi khata oonomake eetemi ooraiho qubake nike qupadzomami dzooho maikhata noi ikake eetaqu? ¹⁶Noi isanate baaqa abi naga oke ngausa eeteqa dzoo nome paha (raaba) abi qesaho botota mootakoi.

Oke Dzesu hiiremi Dzuta abiho khooba ota paana naatemi nokoi qarutoqi hee, Oi baamunipamu ooniqi hiireta.

¹⁷Hiiremi noi nokoke asabireqi eraiqi hiireta, Nike oho bai hiibihe khooba apeqaho qubake qetaqeta erai biranate? Oi hee, Naga gosogoso abi nokoi baura eesuhiqi oma teeke ngiingi eetemi ikanomake eete oma oi aoqake naga oho tittira naate oorai? ¹⁸Oho quba oma ngiingi eetetahota apei taataqu noi rubenga saridzakoi ma oma oi apeho irita taataqu taateqa noke huhuitemi

ngausa naatakoii ooiqi hiiremi ooraita qupadzomare.

¹⁹Hiiremi nokoi nookami qahura oi nokoho khooba paanaitemi bodza ooqata keke qetaqeta abi ma dzube abi mimi nokoi ao Dzesuke karabetarotahe abi qesa samane oona noo nookota nokoho attike eeteqi qaateta.

TTAGETTIHO TORONAKE DZESU OHO IPI HIIRETA

(*Mat 22:15-22; Mar 12:13-17*)

²⁰Oonita bosa qobaqoba nokoi tete qiri eeteqi Dzesuke ikanomake eeteqi nooma qoqopa eetemi angita qooromi karabeteqa haba oho kiapeho torota mootarota oho qubake nokoi sama gebageba abi ikoikonoma qesake saridzeqi Dzesuho torota dzoobiremi tuumata.

²¹Tuumaqi nokoi Dzesuho torota noo erake hiireta, Banaita naname, nanai moomi nii abi teena teehe penga qubake te eetoraidzaranihe, noo mee, tete rike ma pobi Ohongai hiiremi ooraiqaho isakita abike bapopotorai. ²²Oho quba nii qupadzomami Dzuta abi napai. Kaisaho torota ttagetti biiremi hu noota isanatorai, mae bamu?

²³Oke hiiremi Dzesui ao nokoho ikoiko qupadzomaqi noko pobi hiireta, Seke oma teeke ana banaitare. ²⁴Hiiremi oma sarara teeke noke moitemi hee, Apeho gisigisi ma qetaqeta oho samata biranatemi nike moorai.

²⁵Hiimi nokoi hee, Oio Kaisahoni. Hiimi noi hee, Kaisahonita quba samane nohoke noke moitarenihe, Ohongaho quba samane oke paha noomaeke moitare.

²⁶Hiiremi nokomaeho qoqopa nooi abiho pengata saqobami nokoi roqobeta minake eeteqi nipanateta.

**ABI BAATE QORIDZAUHO NOOKE
DZESU RERENGI EETETA**

(Mat 22:23-33; Mar 12:18-27)

²⁷Qate Satukeo abi qesai hee, Abiho tukutuku ooraamaniqi hiireqi baaqi Dzesuke toronaitareiqi qasa eeteta. ²⁸Hee, Banaita naname, Mosei nanaho quba erake eete qeeteta. Abi atanomai khata dzoomaamake baatemi noma nohoi gisi nohoke qusubaiteqi atapa oke naateqa biidza noho quba saridzareiqli hiireta. ²⁹Qate noorake qupadzomare.

Nomamane nanemane sebeni qaata. Qaaqi nane gottai ata naateqi khata dzoomaamake baateta. ³⁰Baatemi noho saamai ata oke naateqi oho qesa biidza saridzaamake baateta. ³¹Oho qesa noho saama eetemi nomamane qesai gama noke naate biidza saridzaamake baate bamu naateta.

³²⁻³³Oho qesa atapai musaqi baateta. Oonihe noi abi sebeni oke naate soubiretaho qubake abi baata neta qoridzaqu bodzata noi nokohota apeho pobi ooraqu?

³⁴Hiiremi Dzesu noko erake pobi hiireta, Nookare. Abi eehahai paimaneke naatemi paimane oho qesa abike naatorai ao tokata oke eete oorai. ³⁵Oonihe abi ma paimane baatorai minarahota apeneho dzapai qusu habata biiranataqu nokoi tukutuku bodzata eehaha naatakoihe bamu qesa naataqu. ³⁶Tukutukuho ttarita qoobaqu nokoi Ohongaho birabira naateqi angeroho isakita nokoi bamu qesa naataqu tete oke qupadzomare.

³⁷Oonihe nike hee, Qidzoke abi baateqa paha eehaha naataquiqli hiiroraiho khoobake ana noo erake hiire, Mosei agobake eehohota qooroqi uimane neimane ago baate bamu naate oota nokoke noi te hou eetaranihe eraiqli hiireta, O soopara nii Abarhamu ma Isaka mi Dzakopo ma nanaho Ohonga

teena oioniqli hiireta. ³⁸Oho qubake moomi Ohongai te dzaetaetaho pobi oonidzaranihe qaraqaranomaho pobi kekeni. Noi abi minarake qaraqaraho asinaitemi oorai.

³⁹Totoho oonomata Dzesui hiiremi qetaqeta abi qesai noke hee, Banaita, oke nii meenipamuke hiire. ⁴⁰Hiiremi oho quba abi paha teei noke noota toronaitaquo isakiamana naate qaateta.

**DZESUI DZUTA ABI MIMIKE
KIRISTUHO QASA HIIRETA**

(Mat 22:41-46; Mar 12:35-37)

⁴¹Nokoi torona oke qaatemi Dzesui nokoqake toronaiteqi hiireta, Abi qesai ikanomake eeteqi hee, Kiristui Tabitiho eema ma khataniqli hiirorai? ⁴²⁻⁴³Oi Samuhu geeta Tabiti noomae noo qeeteqi Ohonga mai ma Kiristuhoke hiireqi eraiqli hiireta, Sooparanipamu Nii Soopara nahoke hee, Anai ibo nihoke suqobireqi niho pesunaitakoi. Oonita nii oho beebe eeteqi poro qere nahoho samaqata qoobakoi.

⁴⁴Ooiqli hiireqi nopoho dzapake Soopara keke hiiremi ikanomake eeteqi qesai Kiristuke hee, Noi Tabitiho eema ma khataniqli hiibaqu oho tete oorai kaqanihe oi ikanoma?

**HU NOOHO MAIMANE
NOKOHO TETE OBERA**

(Mat 23:1-36; Mar 12:38-40; Ruk 11:37-54)

⁴⁵Oke hiiremi qetaqeta abima kara noo oho bittake eetemi garuba oho bisata Dzesui Dzauba barike tumakhameto nome pobi hiireta. ⁴⁶Hee, Qetaqeta abi nokoi quba qesaho dzaodzao minake eetorai. Nokoi sasa khara kharerepo qoomaqli tuuma ma baaba eetorai, ma ttumaho sobadzata abi nokoho dzapa qusubaitemi nokorai ma sinabidza guhuta teka bosata habesorai ma hoo ma pattaho qohare

bosata habesorai oonomaho dzaodzao minanipamuke noko eetorai.

⁴⁷ Oonihe tarumi nokoi nokoho torota sinasina aima quba biranatemi qetaqeta abi nokoi nokoho quba pupu hiireqi sepeke pupu kharaiteqi oho isakita tarumiho kapurake muunami bamu naatorai. Nokoi abi sepe bamuta oho ipike noko quba bamenomanipamu saridzakoi. Oho qubake nike qetaqeta abiho teteke potti biire qaarare. Oiqi hiireta.

**DZESU MOOMI TARUMI PAIHO
KIRIDZA BAGENOMANI**

(Mar 12:41-44)

21 Oonita bodza teeta Dzesui nese dzoobireqi moomi abi ttuma minanomai oma nokome qonotoqi maubaho takurata biirota. ²Biiromi moohimi tarumi pai habana teei ota qooroqi ttimuna eserike takurata mootota.

³Mootomi Dzesui hee, meenipamuke atapa habanarai takurata biire oi qesaho qonoqono gama suqobire. ⁴Oi teehe bahe qesai meupu nokometa isakiqata giimaqi qonotoraihe ataparaho paramu ao bamu naatemi qetta musaqi oke poiqa biire bamuite. Oke Dzesu hiireta.

**DZERUSAREMUHO BIIRI OKE ROMA
ABI RUBENGAITAROTAHO NOO**

(Mat 24:1-2; Mar 13:1-2)

⁵Qate biiri oke oma qidza dzapanoma nee ma baunomama gootota oke tumakhameto qesai moo hasa hiireta. ⁶Hiiremi Dzesui hee, Maqa oma hee ma heeta gooto baa qaimi nike moori oke gama kootoromi takoba soubidzaqu bodza ao hiiremi oorai.

**BAME QESAQESAHO
QAAMODZAMODZAKE
DZESU HIIRETA**

(Mat 24:3-14; Mar 13:3-13)

⁷Hiiremi nokoi noke oho qasa hiireta, Banaita naname, Nii hiireho mee bodza apeta biranataqu ma oho qaamodzamodza ikanoma biranataqu?

⁸Hiiremi noi hee, Meenipamuke qesama nikei ooqata oberama qupadzomorai oonita korabete nookare. Qesai naho dzapata baaqa hee, Oho bodza poiqanita anaio era baabe. Oke hiiremi nike eto nokoqe qaupuiteqa iihaino.

⁹Oho qesa nike noomaki uuba ma sakaba, qaa ma quba attinoma dzapa samane biranatemi etoqa oho quba ququimaino. Quba oonomai biranate qaamake kebanoke bodza oke suhe hiibakoi.

¹⁰Hiireqi noi hee, Haba maina paina qesa qaa qogoimakoi, qesa teeta ma taanga mina biranatakoi. ¹¹Tuumu mina rubabetakoi, khettedza ma heme maina paina biranatakoi, seebe mina biranatakoi ma qusuta quba attinoma biranate mumure oho isaki naatakoi.

¹²Oonihe oi biranataamake bosata nike naho quba baura eetoma abi qesai nike karabete bame moiteqi sinabidza guhu qesa ma sutasuta naga qesata qeema qohareta mootakoi, paha kiape ma abi qiba qesaho torota mootakoi. ¹³Mootakoihe ota nike naho isere qidza hiibakoi.

¹⁴Oho quba eto nike sauqata hee, ikanomake eete quba oonomake arabidzaquiqi hiibaino. ¹⁵Oi bodza ooqata keke ana naamae nike noo ipi moitemi nikeho too saqobami oho nokanokai nokoqe Suqobiremi noko too saa eetakoi.

¹⁶Oonihe paha mai ma pai, noma ma nane, qesamane nikehoi nikeho isere qanga hiiremi qesa ma nikei oho quba

baatakoi. ¹⁷ Oi naho dzapai nikeho irita oorakoi oho quba qesa samanei nike ibo eetakoi.

¹⁸ Oonihe Ohongaho pengata nike susupuke oorakoi. ¹⁹ Oi nike oho batigara naate qaaq qupa khata nikeme ingonaitakoi.

DZUTA ABIHO BAME BIRANATAROTA

(Mat 24:15-21; Mar 14:19)

²⁰ Dzesui hee, nike qaamodzamodzahoke hiire, oi raaba abike nike moomi bodza apeta nokoi qaa qogoimaqa Dzerusaremuke rome biidzaqu oio ngausa nohoho utani.

²¹ Oke moohiqa qesa ma nike Dzutea habana ooraqu nikemae ao sakaba tora ma tapata tuumare. Qate qesai totaqita ooraqu nikei roroko biidzainohe ao tta eete tuumare. Qate qeba nena oorai nokoi etoqa bosata nagapa ota peiteqa quba saridzariqi hiibainohe tuuma keke eetare.

²² Oi teehe quba bahe basesa noko-hoho too pasere bodza oio. Ooniqi hiire qeetemi oorai. ²³ Paimane qurana ma amenana ooraqu nokoho heme minanipamu ota biranataridzo oi nagapa oho abi ipima ari oke saridzaquho bodza. ²⁴ Bodza ota abi qesake dzubetemi bamu naatakoi qesake suutoqa haba maina painata mootakoi. Oke eeteqi Dzerusaremuke qorobire qaamake raaba abi oho qaai bamu naatakoi.

DZESU PAANA NAATARIDZOHO QAAMODZAMODZA

(Mat 24:29-31; Mar 13:24-27)

²⁵ Dzesui hee, Bodza ota ete ma dzasidza ma ttoka ma pomatti samane oho neta mumure qesa biranatakoi, ma besaho pouma husu minanipamu hiiremi abi susupu oho qupa muunakoi. ²⁶ Qusuho bise ma baise rubaruba eetakoi. Eetemi quba

bamenoma abiho irina biranataquho atti minanipamuke eeteqi qesai oho qupa ororo eete baatakoi.

²⁷ Oonihe bodza oi biranatemi Abiho Isaki anai biranatemi naho beedzae ma dzapa pobi paananipamu naatakoi. ²⁸ Oonita quba oonomaho qaamodzamodza oke nike mooqa hee, Nanai qidzanataquho bodza ao dzamonateiqi qupadzomaqi qoridzeqa Ohonga dzoobe hiibare.

QAAMODZAMODZA OKE POGARITA MOOTOTA

(Mat 24:32-35; Mar 13:28-31)

²⁹ Oke hiireqi Dzesui qahura teeke hiireta. ³⁰ Nike pogari ma ee qesa moohimi bittina soobaqu bodzata nike hee, Oo, ao mee eetakoiqi hiibakoi. ³¹ Oho qesa ana hiirori qamodzamodza oonomake nike moohiqa hee, Oo Ohongaho pobi ao biranatare eeteiqa hiibare.

³² Oi abi nagarai baate bamu naataamake qubarai gama meenoma naate soubidzakoi. Nookare. ³³ Qusu ma ttokai uubakoihe naho noo oi bamu sapara naataqu.

OKO MA BOTO TUPU OKE ROIBETAREIQA BEEBE EETARE

³⁴⁻³⁵ Oke hiireqi noi paha hee, Nike hutingi naate oora ma qaara nikemeke iinga ma siidza ma oba tatanga ma quba samanema eto rasakiitaino. Oi nike oonoma eetemi bodza oi seike biranate abi samane ttokana ooraiho irita taataquho isakita nikeho irita eto taataino.

³⁶ Oonita quba oonoma samane biranatare boohimi nike etoqi oho kabira naatainohe, Abiho Isaki anaho pengata qooromi isanatare hiireqi roqoroqo ma sahasahama pupu hiire qaarare. Oiqi hiireta.

³⁷ Oi etebake Dzesui oonomake eete biiriho neta qupi samaneke sinabidza

hiire qaatahe, qupibake noi tuumaqi Oriba torata mee qaata. ³⁸Ma iihai mootomi noi paha baaqi biirita peitemi abi samane noho torota tutturate noho noo nooka qaata.

**DZESUKE GEEMA MOOTAROTAHO
NARUKE DZUTAI HIIRETA**

*(Mat 26:1-5, 14-16; Mar 14:1-2,
10-11; Dzoh 11:45-53)*

22 Ingonaho dzuma mina, bodza oonomata Dzuta abi te dzobadzoba qura huitanoma muunoraidzara. ²Oonita Ingonaho dzuma oke bohimi dzube abi ma qetaqeta abi nokoi Dzesuho gunu ma naru hiireqi abi tupuho attike eeteqi tete qiri eete saridzaama naateta.

³Oonihe bodza ooqata Saatai tuerebehota teeke qaatutu biireta, dzapa noho Dzuta Khariottaho nena. ⁴Oho qubake noi Dzesuke geema mootareiqi dzube abi mimi ma pirittani mimiho torota biranate nokoma noo hiireta.

⁵Nokoi noho noo nookami nokoho qupa tukubami nokoi noke oho ttuma moitareiqi naru hiireta. ⁶Oho quba Dzutai noo oke tatangaiteqi garubaho amata Dzesuke ikanoma eete geema mootarota tete qiri eeteta.

**TUMAKHAMETO ESERIKE DZUMAHO
ROIBETAREIQI DZOOBIRETA**

*(Mat 26:17-25; Mar
14:12-21; Dzoh 13:21-30)*

⁷Oonita ingona dzumata nokoi sipisipi khata dzuubete roibetarota bodza naateta. ⁸Naatemi Dzesui Peetoro ma Dzohane dzoobireqi hee, Nipe tuumaqa ingonaho patta roibeteqa napa ttaike dzuma oke eetare. ⁹Hiiremi nopoi hee, Oke ika neta roibetaquiqi hiireta.

¹⁰Hiiremi noi hee, Nookare, nipe nagapa qiba pou minata dzubapihiqa abi oba mangi aimanoma teeke ota saridza-

koi. Oonita noi naga apeta peitaqu oke mooqa paha nipemae peitare.

¹¹Peiteqa naga oho mai khata pobi hiireqa hee, Banaita napahoi hee, Ana tumakhameto namema ingona dzumaho pattake suruho apeta muunaquiqi hiire ooqake hiibare. ¹²Hiiremi abi oi nike suruho heena mina roibetemi ooraike nipe banaitemi ota dzumaho roiroi eetare.

¹³Hiiremi nopo tuumaqi moomi Dzesu hiiretaho isakiqake saridzeqi ota urai eeteta.

**DZESUI TUMAKHAMETO AGOBAHO
ISAKI MUSAQI MOITETA**

*(Mat 26:26-30; Mar
14:22-26; 1 Kor 11:23-25)*

¹⁴Urai eetomi Dzesu baaqi tumakhametoma nokomae ooqata tirere eete qidzanateta. ¹⁵Qidzanatoqi noi noko pobi hiireta, Anai bame mina saridzare boobihe, oke saridzaamake bosata nikema ttaike dzumaho patta muuna quba dza minanipamuke eetoraita qupadzomare. ¹⁶Eraio tete usaqeho qaamodzamodza musaqi oonita erake anama napa gama muuhiqa bamu paha qaamodzamodza qupadzomaquhe Ohongaho pobi ao mee naatake boohibiqi qupadzomakoi.

¹⁷Oke hiireqi noi kooru oke aimaqi agoago hiire qaateqi noko pobi hiireta, Erake aim a nikeme quba pattabetare. ¹⁸Ana hiibi, Ohongaho pobi aoke napaho irita qeehibita eka mee eraho oba ana bamu paha qaamodzamodzaho isakita muunaquhe erai oho musaqi oni.

**DZESUI PORO TONGO USAQE
TUMAKHAMETOHO
QUBA PAANAITETA**

(1 Kor 10:16; 11:23-26)

¹⁹⁻²⁰Qate patta bosabosa oke noko qaateqi Dzesu dzobadzoba usaqe teeke aim agoago hiireqi qootoqi noko moiteqi hiireta, Eraio mee nahoho isaki

poiqa nikeho quba moote oonita nike nahoke qupadzomaqi mumure oke ipibirorare.

Hiireqi noi paha khooru aimaqi hee, poro tongo usaqe nikeho quba saqobare eete dzuu oho isaki erani.

²¹Oonihe lidze, nikehota teei naho qohareta ttaike boto dzoobire patta muunorai noi anake geema moosobi.

²²Abiho Isaki anai name isanate heme moorakoi oke geeta qeetemi tatanga naate ooraihe, abi apeho boto qubake ana ota biranataqu nohota bamenoma naatakoi.

²³Hiiremi tumakhameto nokoi noo oho quba qiri eeteqi hee, Napahota apei oonoma eetake boobi?

**TUMAKHAMETOI QESA
BITTA MA KAKA EETETA**

(Mar 9:34)

²⁴Oonihe noko noo oke qaateqi noko-maehota apei abi mina naatarota oho noo baurake eeteta. ²⁵Eetemi Dzesui noko pobi hiireta, Ttokata abi qibai meenipamuke abi sooparaho dzapa po-bitata soropurunoma naatemi nokoho pesuna oorai oke ikaqi hiibaqu, bamu.

²⁶Oonihe nikehota oho tete ooraidzara. Teei mina naatareiqa qupa gaibanomata oorare, ma apei soopara naatareiqa isanate qesaho tuhotuho naatorare. ²⁷Oi nike ttokaho pomake moohimi abi minai te qesake tuhororaidzaranihe noomae qidzanasuhimi qesai noho kokora eetorai. Oonihe nike naho teteke moohimi anai tuhotuhoho isakita oorai.

²⁸Oke hiire qaateqi Dzesu nokoke ttapuitareiqi hee, kaipo ma qangareba samane napake suqobire baoraihe nike ana qaataama ma peperataamani. ²⁹⁻³⁰Oho qubake Ohonga mai anaho quba poro tongoho pobi teeke hiiremi oorai. Oho isakita ana paha naamae ao nikeho baura kamo biiremi nike naho

qohareta oba ma patta ttaike muuna qaaqa poro qere nahota hoobire Isirae abi tupu samaneke batabire qaarakoi. Oiqi hiireta.

**DZESUI PEETOROKE
QOGO NOO HIIRETA**

*(Mat 26:31-35; Mar
14:27-31; Dzoh 13:36-38)*

³¹Hiireqi noi Peetoroqe dzaga bobotoqi ttokaho dzapa nohota hiireqi hee, O Siimo, Saatai ao nii benateqi eringa mutuho isakita niike kurutete huitemi nii nookorai mae? ³²Oonihe eto niiho ai tatauma goono naatinoiqi anai niike puputa too teetorai. Oonita nii dzogetoma qori paha pobirateqanoke oho qesa qesamane niimeke too teetorare.

³³Hiiremi noi roqobeteqi hee, Soopara name nookare. Anai niima nakamae sutasutata tuumaquni mae baataquni mae ikanomake eetaqu, teena oke naho qupa hiirorai.

³⁴Hiiremi Dzesu misi teteqi hee, O Peetoro, qupi sooreta nee ungapa noo hi-ibaamake nii anake hee, Noke ana ru-umeniqi hiire hiireke tuumami ao tapari naatakoi. Oke ana bamu nii ikotetaqu.

**DZESU KANEBA QUBA
HIIRETAHO KHOOBA**

³⁵Dzesu noko pobi hiireta, Tumakhameto, ana nike qaru dzoobireqi asi ma ttuma sengi ma oho sasa quba oonomaho amake dzoobiremi nikeho quba teeqi isanataama naateta mae? Hiiremi nokoi hee, Bamu oi gama isanata.

³⁶Hiiremi noi hee, Qate poiqa ana nike paha tete erake pobi hiire, Teeho asi ma ttuma sengi ooraimake aimare. Ma teeho qaa dzube ooraama naatemi noi isanate ttoba teeke ttuma quba mootomi biranatemai oke qaa dzube quba mootoqa aimare. ³⁷Ma oi teeho quba bahe qe-

taqeta teei nahoke hiireqi hee, Abi nookami noi koiri kairiho nenaniqi hiireta qetaqeta oi eto sapara naatainohe meeho tomidzabari naatare.

³⁸Oke hiiremi nokoi hee, Soopara naname, napahota qaa dzube eseri oi oorai. Hiimi hee, Ao isanatorai.

**DZESUI PUPU BAURA
BAMENOMA EETETA**

(Mat 26:36-46; Mar 14:32-42)

³⁹Hiireqi noko gama ota tta eeteqi Dzesui poma nomeke ihaqi tora Oribata tuumami tumakhameto noke iihata. ⁴⁰Oonita nokome mee qaata tekata biranateqi noi noko pobi hiireta, Nike angita dzuubainoho quba pupu hiiroqa oorare.

⁴¹Oke hiireqi Dzesui gattiqua qaeubaqi pomai kotooroqi nomae pupu hiireta. ⁴²Hee, O mai name, Ima ma bago ana qurataqu oke nii aima sigita biidzareiqa ana ao oho totohota hiibarorihe bamu, nii hiiroraiho isaki keke biranatare. ⁴³Hiiremi qusuho angero teei baaqi noke tatanga moiteta.

⁴⁴Oonita qupa bame minanipamu noke suqobiremi noi ipibire pupu hiromi bere nohoi dzuuho isaki noho irita sooroqi kohukohuma ttokata taateta. ⁴⁵Taatemi noi pupu hiire ootati qori tumakhametoho neta biranate moomi nokoho qupa bame minanipamui ao noko suqobiremi meeta.

⁴⁶Meehimi noi noko tukutoqi hiireta, Maqoe, naane meera baurake eetorai? Nike eto quba teeho kabira naataino hiireqi pupu hiirorare.

**DZUTAI KOKO ISAKI EETEIQI
DZESUKE GEEMA MOOTOTA**

(Mat 26:47-56; Mar 14:43-50; Dzoh 18:3-12)

⁴⁷Oke Dzesui hiihiimi idze, aoke abi hohoi baahuqi nokoho teei baaqi Dzesu kanabohiqi toone eeteta. Oonihe abi oi

ape bahe tumakhata tee, oi Dzuta Khar-iottaho nena ooni. ⁴⁸Oke eetemi Dzesui noke hee, Dzuta meeke nii Abiho Isaki anake kanabohiqi geema moote mae?

⁴⁹Hiiremi qaa biranatarota oke tumakhameto qesai mooqi hiireta, Soopara nanai qaa dzubenomanita nanai eetaqu mae? ⁵⁰Oonihe noi noo ipi hiibaamake tee, oi Peetoro, noi aoke dzube abi minaho kokora abike toma pobi nena oke dzooto qagaumata.

⁵¹Oho qubake Dzesui qaa abi hee, Nike qaatemi ana bosa erake eetare. Oke hiireqi kokora abiho toma hesatemi agimata. ⁵²Agimami dzube abi mimi ma Dzuta abiho bosa qobaqoba ma Piritani qesa nokoi Dzesuho dzagata baaqi sudzabeteta.

Sudzabetemi noi noko qasa hiireta, Anai koiri kairiho isaki apeho qubake nike koo ma taangama anake karabetare baabe. ⁵³Anai qupi samaneke nikema biirita baura eete baaoraimi nike teqaha ota anake hesatara. Oonihe poiqa qupihobodza ma pobi oonita nike eetareiqaeetakoi.

PEETOROI DZESUHO BAIKE HIIRETA

(Mat 26:57-58; Mar 14:53-54, 66-72; Dzoh 18:12-18, 25-27)

⁵⁴Oke hiiremi noko Dzesuke aimaqi dzeima zube abiho nagata tuumami Peetoro ipitoto baata. ⁵⁵Oonita noko dzube abi minaho naga patita biranate dzapa eeteqi eepa qeere oohoro agimota. Agimami Peetoro baaqi oho qesa nokoma oohorota.

⁵⁶Oonihe noi eepa dzadzaho neta oohoro oomi kokora atapa teei noke nese taate mooqi hee, Maa, abirai suma nopome qaabi. ⁵⁷Hiiremi noi atapa oho noo bai hiireta, Baamu noke ana ruume.

⁵⁸Hiiremi gattiqua ipita abi teei paha noke mooqi hee, Maqoe, nii nokohota tee oni. Hiiremi Peetoro hee, Abiqa anai bamu.

⁵⁹Oke hiiremi paha hauba tee bamu naatemi abi paha tee qahiqahike hiireta, Moomi abirai Garireaho abi oonita meenipamu noi Dzesuma karaho nenani. ⁶⁰Hiiremi Peetoro abi oke hee, Nii hiire oke ana hou.

Totoho oke hiihiimi khokhora mai ao noo hiireta. ⁶¹Hiiremi Dzesu burusi eete Peetoro ke nesema asabiremi noi qupadzomata. Noi hee, Idze, Sooparai anake hee, Nee noo hiibaamake nii anaho bai hiire hiireke tuumami tapari naatakoiki hiirori oi ao mee naate. ⁶²Oke hiireqi noi tta eetemi noho baruna masubatemi tti minake hiireta.

QAA ABI DZESUKE MIDZAHUBATEQI TEETETA

(*Mat 26:67-68; Mar 14:65*)

⁶³Qate pirittani ma karai quseripo naateqi Dzesuho nese sengibeteqi qoma dzubobireqi teeteta. ⁶⁴⁻⁶⁵Teeteqi hee, Oo nii too abi oonita apei nii teete noho dzapa hiibare. Hiireqi noo bamenoma samanema noke midzahubaiteta.

SINASINA TUPUTA DZESUKE QOMAQOMA HIIRETA

(*Mat 26:59-66; Mar 14:55-64; Dzoh 18:19-24*)

⁶⁶Qate iihai mootomi dzube abi ma qeteqeta abi mimiho sinasina tupui qopa nokometa ttutturata hiiremi Dzesuke ota dzeima baata. ⁶⁷Baami noko noke hee, Nii Kiristu oni mae bamu, oke nana pobi hiibare.

⁶⁸Hiiremi Dzesui hee, Ana hiiremi qidzoke nookaqu. Ma ana paha noo nameke hiiremi qidzoke nikhota meenoma naataqu. ⁶⁹Oonihe poo teena erake ana hiire. Ao bodza dzamonatemi niki Abiho Isaki anake moomi Ohongaho poro qereta peiteqa pobi robe nohota qooro oorakoi.

⁷⁰Hiiremi nokoi hee, Oke hiireqi nii hee, Anaio Ohongaho khatanipamu

ooniqi hiire mae? Hiiremi noi hee, Ana oioni oke nikemae ao hiire.

⁷¹Hiiremi nokoi hee, Iaqa! Nomaeho tooi hiiremi napa nooketa naane quba paha isere tee ma tee nohoho quba ro-roko biidzaqu? Baamu oiqi hiireta.

DZESUKE PIRATOHO PENGATA QOMAQOMA HIIRETA

(*Mat 27:1-2, 11-14; Mar 15:1-5; Dzoh 18:28-38*)

23 Oho quba abi tupu oi gama susupu qoridzeqi Dzesuke dzeimaqi kipe Piratoho torota tuumata. ²Ota biranateqi nokoi noho pengata Dzesuke qoma dzubobireqi eraiqi hiireta, Noi sama nome qusubateqi hee, Anai Kiristu, abi qiba ooniqi hiireqi Kaisaho ttagetti quba qamuni hiireqi abi naga nanaho qupa rasakiitorai.

³Hiiremi Piratoi Dzesu qasa hiireta, maqa, nii Dzutaho abi qibani mae? Hiiremi noi hee, Nii hiire oi mee. ⁴Hiiremi Piratoi dzube abi mimi ma abi tupu oona ttutturateta nokoke pobi hiireta, Kahosa nohoke saridzaamanita bamu.

⁵Hiiremi nokoi tototo hiireta, Maa, abirai Garirea habata sohoroci qeema Dzutea haba napahota baaqi mina ma adza gama nokoho qupake rasakiitorai.

PIRATOI DZESUKE HEROTEHO TOROTA DZOOBIRETA

⁶Hiiremi noi hee, Oonita noi Garireaho nenani mae? Hiiremi meenoma naatemi noi Heroteho pobi naateta. ⁷Qate Herote paha bodza ooqata Dzerusaremuta oomi Piratoi hiiremi noko Dzesuke noho torota dzeima tuumata.

⁸Qate Herotei Dzesu moomi noho qupa qidzaqidza biranateta. Oi noi aoqake noho pobi nookaqi noho torota obaoba teeke moora quba dza minake eete qaata. ⁹Oonita noi Dzesuho

torota qasa noo samaneke hiiretahe, noi teqaha oho ipi hiibara. ¹⁰Noi nipanatemi dzube abi ma qetaqeta abi mimi nokoi noo hee ma heeta hiireqi noke qoma dzubobirota.

¹¹Oonita Herotei ao noho ngiingi ma baaba eeteqi qaa abi nomema nokoi sohorohi noho qepuqepu hiireqi abi qibaho sasa qidzaho qaseqaseke aima noke dzaaroqi dzoobiremi paha noke Piratoho torota dzeima tuumata.

¹²Oonita Herotei oonomake eete Dzesuke Piratoho torota paha burisi eete-taho qubake abi mimi nopomae ibo nopome qaateqi qesa dzaira eeteta.

PIRATOI ABI BITTA EETE DZESUKE HAPAHAPANAITARE HIIRETA

(Mat 27:15-26; Mar 15:6-15; Dzoh 18:39; 19:16)

¹³Qate Piratoi paha Dzesu mooqi dzube abi mimi ma abiho bosa qobaqoba nokoke gama ttutuiteta. ¹⁴Tuttuiiteqi noko pobi hiireta, Nike abirake naho torota dzeima baaqi hee, Noi abi minaraho qupa rasakiitoraiqi hiiremi anai noke toronaite moomi qomaqoma nikehoi meeama naate.

¹⁵Oho qesa Herotei noho obero saridzaama naateqi noke burisi eetemi noi paha khooba apeho quba napaho bisata oorai? Noi kahosa bamenoma eete ooraimake oho quba baatakoithe bamu. ¹⁶Oho quba ana hiiremi noke gabeho biireqake saqobakoi.

¹⁷⁻¹⁸Hiireta oi teehe quba bahe Ingona Dzumata sutasutana oorai abihota Romaho Kiapei teeke sani saqoro qaata oke qupadzomaqi hiireta.

Hiiremi abi tupu nokoi gama qaru-toqi hiireta, Oi bamu! Barabake saqobareni qate abirake teetare! ¹⁹Nokoi Barabaho dzapa hiireta oi noi Dzerusaremuta Roma abiho qaa tuputa qesake teetemi Kiapei noke oho quba sutasutata mootomi oota.

²⁰Nokoi oonomake hiiretahe Piratoi Dzesuke saqobare hiireqi paha nokoke korabete qasa hiireta. ²¹Hiiremi garuruqi hee, Bamu! Abirake ao hapahapanaitare.

²²Hiiremi noi nokoke kebaitareiqi paha hiireta, Nookare noi kahosa bamenoma teeke eete ooraimake teetakoii onihe noi kahosa apeke eete oorai? Baamuta anai noke gabeho biiraqutoke saqobakoi. ²³Hiiremi abi tupu minanipamuho qubake nokoi dzaubama qarutoqi noho noo suqobireta.

²⁴Suqobiremi Piratoi nokoke bittake eete peperateqi nokoho noo qusubaiteta. ²⁵Oi nokoi hu ma koridza, teeta ma taangaho abi sutasutata oota Barabake saqobareiqi hiire Dzesuke hapahapanaitare hiiretahe isakita Piratoi temuke saqoroqi Dzesuke nokoho dza quba mootota.

DZESUKE HAPAHAPANAITETA

(Mat 27:32-34; Mar 15:21-32; Dzoh 19:17-27)

²⁶Oonita Piratoi nokoho dzake qusubaitemi Pirittani ma karai Dzesuke aimaqi tuumata. Tuumaqi hapahapa teeke mai eeteqi Dzesuke moiteta.

Oonihe noi bittake eetemi Kureneo nagapa nena, dzapa noho Siimo, noi haba kharata baahumi nokoi noke hee hapahapa oke nii aimareiqi tototo hiiremi Dzesu bosa qooro tuumami noi oke qere biire ipita iihata.

²⁷Ma paha paimane tupu teei noke iihaiqi noho quba tti ma ttaka eetota. ²⁸⁻³¹Eetomi Dzesu burisi eete qahura noota nokoke hee, Poiqa nike moohimi ee gattiqqa dzusanoma teena eranomake dzarate, oonihe ipita nikeho bisata abaqasa ngoruta eepa qaitema noho gaabi gattiqqa apei nikeho torota biranataqu?

Quba bamenomanipamu Dzerusaremu nikeho irita biranatemu

nike areare hiireqa hee, Napai qumai oorapu ma khameto amenana oorai nokoi biranataama naatapuko oi gattiqqa isanatarori. Nike bodza ota tora ma tapake hee, Nike nanake pupubire ngaumareiqqa hiibakoi.

Oonita Dzerusaremuho paimane, nike eto naho quba tti hiibainohe nikeme quba ma khameto nikemeho quba tti minake hiibare. Ooiqi hiireta.

³²Qate noko sutasuta abi koiri kairinoma eseri nopoke Dzesuma gama hapahapanaitareiqi dzeima tuumata.

³³Oonita noko qeba neta qeemaqi, poubosa teehe dzapa Qiba gotta, ota peiteqi Dzesuke ota koiri kairinoma eserima nokoke gama hapahapanaiteta. Temu mage neta ootani temu pobita oota.

³⁴Oke eesuhimi Dzesui pupu hiireta, Mai name, nokoi ruumeke naateqi eetoraita kahosa nokohoke qaatare. Oke hiireta. Qate qaa abi nokoi noho ttoba ma sasa mai eetare hiireqi baabe biireta.

³⁵Oonihe abi qesaqesai baura oke gama mooqi Dzuta abiho bosa qobobama gama qepuqepu hiireqi hiireta, Qesake noi qidzaita baaoraita Ohongai noke asatemi noi Kiristu ooraiqako sama nome hoobidzare.

³⁶Hiiremi qaa abi oba too bairanoma teeke noho quba mootoqi noho kasai hiireta. ³⁷Hee, nii Dzutaho abi qiba ooni mae? Oho quba isanate sama niime ingonaitare.

³⁸Qate qetaqeta paha teeke noho qiba suheta suutota oi hee, ERAIO DZUTAHO ABI QIBANI oiqi hiireta.

³⁹Qate abi koiri kairinomahota teei noke hee, Idze, nii Kiristu ooni kaqa oho quba sama nime ingonaisuqa nakake oho qesa ingonaitare.

⁴⁰Hiiremi temui noke qamuni hiireta, Ae, nii baatake boobiqi bamu Ohongaho attike eetaqu? Abirai nakama gama heme eraho ttaiqani. ⁴¹Nakamae pasena

eetetaho ipi nakaho irita taate oonihe abirai kahosaamani.

⁴²Hiireqi noi Dzesuke hee, Maqa nii pobi niimeta peiteqanoke nahoke qupadzomare. ⁴³Hiiremi Dzesu noke hee, Oore niima nakamae poiqa Ohongaho dzoo qidzata qeemare boobi. Oiqi hiireta.

DZESU BAATEMI BIIRIHO HAHARI PISISI EETETA

(*Mat 27:45-56; Mar
15:33-41; Dzoh 19:28-30*)

⁴⁴Qate oi tuerebe koroko naatemi haba gama qupi sooroqi tuuma ttiri kirokota dzadza eeteta. ⁴⁵Oi eteke dzasidzai sirihami biiriho ttoba hahari asuasuu oi bisata piisisi eetemi idze, poro ttangaho suruhoi paana naateta!

⁴⁶Eetemi Dzesui sokata minake eeteqi hiireta, Mai name, gisi nameke niiho botota ao moote. Oke hiiremi noho sumasa biranatemu baateta.

⁴⁷Quba oke qaa sooparai gama moo soubireqi Ohongaho dzapa qusubaitaqi hiireta, Meenipamu abiraio saasari qidzaniqi hiireta, ⁴⁸Oi keke bahe, abi qesa samane ota ttutturata quba attinoma oke gama mooqi pairuru eete sama nokome iga hiire tuumata.

⁴⁹Qate paimane ma qesamane Garirea habana Dzesu gainene eete baata nokoi dzasa eete sererahuke qooro oke gama mooqota.

DZESUHO KEBAKE QESAI OMA NAGANAITETA

(*Mat 27:57-61; Mar
15:42-47; Dzoh 19:38-42*)

⁵⁰Oonita Dzesu baatemi Dzuta abiho sinasina tupu minarahota tee noi abi rike ma pobi, dzapa noho Dzosepe, noi baata.

⁵¹Oonihe saunabake sinasina tupui Dzesuho otera hiiretake noi te qaupuitara. Bamu. Noi Dzuta abiho nagapa Ari-

matteaho nena ooqi Ohongaho pobi biranatarotaho beebe oota.

⁵²Abi oi Piratoho torota baaqi Dzesuho kebake aimareiqi hiiremi nota isanateta. ⁵³Oho quba qeemaqi kebake ai qurate ttoba khabanomama saama eete qegorota. Qegoroqi nomaeho oma naga kaibeteta oi agiagike oomi keba oke oho nakuta mootota. ⁵⁴Oi ete biiremi aoke dzuma mina oho boodza mee naatarotaho qubake nokoi ao hairiama oho roiroi eetota.

⁵⁵Oonita Dzesuho gainene paimane qesaqesa Garireana baata nokoi qeemaqi moohimi noho kebake oonomake aima nakuta mootota. ⁵⁶Oke mooqi nokomae burisi eete oho bibi ma quba uranoma qesaqesa oke roibetare hiire nagapata peiteta. Oonihe peitemi ete bidzabidzata dzuma tatanga ao sohoimi nokoi oke qusubateqi bodza oho nakuta te baura oke hesatara.

DZESU BAATA NETA QORIDZETA, DZOUBE

(*Mat 28:1-10; Mar 16:1-8; Dzhoh 20:1-10*)

24 Oonihe dzuma mina oi gama bamu naatemi iihai dzuridzarita paimane nokoi ura moromoroho isaki oke aima baata. ²Baaqi moohimi oma sarara asuasu naga kura biirota oke apei ao aima burisi eetemi papate oota? ³Papate oomi noko nakuta qeemaqi moohimi Dzesu Sooparaho kebai te ota oorara.

⁴Oonita qupa nokohoi uhubaama naatemi idze, abi eseri sasa khabanoma hihihinomai sigita qoorota. ⁵Qooro oomi paimanei ququimaqi pomai kotoromi nopoi hee, Ikaqi hiireqi nesetuta eehahaho qirike eesubi? Noi teqaha erata ooraidzara. ⁶Noke Ohonga ao tukutomi biranate tuume. Oho nooke noi Garirea habata nike pobi hiiremi nookatanita qupadzomare.

⁷Noi totoho erake eete hiireta, Abiho Isaki anake abi kahosanomaho botota mootomake anake hapahapanaitakoi. Oonita qupi tapari naatemi ana paha qoridzakoi ooqi hiireta.

⁸Oonita abi nopoi oke hiiremi totoho oke paimane ango qupadzomata. ⁹Oke qupadzomaqi noko burisi eete nesetu oke papate tuumaqi tumakhameto erebeni ma kara nokoho torota oho pobi hiire paanaiteta.

¹⁰Oonihe baaqi qaru abi erebeni oke pobi hiireta, paimane oho dzapaio Maria Magattaraho nena ma Dzoana ma Maria Dzakopoho pai ma paimane qesa paha. ¹¹Noko oho pobi hiire rerengi eetemi qaru abi nokoi nookami noo gattagattaho isaki naateta oho qubake nokoho qupa te rikeqomara. ¹²(Oi bamu)

TUMAKHAMETO ESERI EMAUSI NAGAPATA TUUSUQI DZESU SARIDZETA

(*Mar 16:12-13*)

¹³Qate bodza oqata tumakhameto nokohota eseri nagapa Emausi ota tuumareiqi teteta tuumota. Oonihe oi haba khara bahe tu haubaho isaki. ¹⁴Oonita nopoi tuumoqi quba bamenoma dzumata biranateta oho noo ma pobike hiirota.

¹⁵Hiiromi Dzesu nomae qeemaqi nopoma noko teena naate tuumota. ¹⁶Oonihe nopoho nese ikanomake eete qupi sooromi moo pobitaama naateta? ¹⁷Oho quba Dzesui nopoke hee, nipe soosomaqi noo bamenoma apeke qesa pobipobi hiirorai?

Hiiremi bame nopoke bahebiromi burisi eete noke qeraqera eeteta. ¹⁸Eeteqi tee, dzapa noho Keropa, (Arapeo) noi Dzesuke hee, Maa nii haba mainaho abi oho quba Dzerusaremuna quba bamenoma biranate oho pobi nii nookaamani mae? ¹⁹Hiiremi noi hee, Noo ape ooni?

Hiimi nopoi hee, Qateqa, abi tee dzapa noho Dzesu, Nadzaretteho nena, noi too abiho isakita Ohongaho penga ma abi minaraho neseta baura qidza bamenoma samaneke eete qaata. ²⁰Oonihe dzube abi mimi ma Dzuta abiho bosaqobaqoba nokoi noke karabeteqi raaba abiho sooparaho toro mootomi noke baataho pobi hiireqi noke hapahapanomaiteta.

²¹Oonihe nanai hee, Noi Dzuta abi naanake raaba abiho botota ingonaitareiqi hiire ootahe noi baatemi ao qupi tapari naate oorai (oi baata tatanga).

²²Qate paimane nanahota qesai nanake sahasaha moiteqi hee, Nanai saunaba dzuridzarita qori noho nesetuta tuume. ²³Tuumaqi ota biranate keba nohoke saridzaama naatehe angeroho birabirake moohimi angeroi nanake hee, Noi eehaha naate ooraiqi hiireta. Oonita paimane nokoi hairiamake nana pobi hiiremi nooke.

²⁴Nookaqi qesama nanai ao nesetuta qeemaqi paimane hiiroriho isakike moohimi noho keba ota oorara.

²⁵⁻²⁷Oke nopo hiimi Dzesui Moseho noo ma too abiho noo ika ma ikata noomaeke hesatota oke tumakhameto nopoho quba gama rerengi eete paanaite soubireta.

Noi hee, Obera abi nike! Khooba apeho qubake too abi nokoi oho noo samaneke hiire qeetemi nikeho qupa asuasuu naatemi nookaama naatorai? Kiristui isanate bosata heme mina saridzeqake dzapa pobi nometa peitaridzoni. Oke too abi noko hiireqi qeeteta.

²⁸Oke hiire qaramuti nokoi nagapa Emausiho kosoramuta biranateta. Biranate Dzesui paha nagapa mainata tuumaquho tomidza naatemi nopoi qaanateta. ²⁹Hee, Maqa, ao sure moote oonita nii isanate nakaho nagata

peitare, oke hiireqi tototo hiireta. Hiiremi noi nopoma gama peiteta.

³⁰Peiteqi noko tirere eete qidzanatemi heeba nokoho dzagata mootomi Dzesui dzobadzoba oke aima agoago eete eseqotoqi nopoke moiteta. ³¹Moitapihimi nopoi noho boto (mamaka) moo roqobeteqi noke gesina naateta. Oonihe gesina naasumi noi aoke nopoho neseta dzaeteta.

³²Oonita noi dzaetemi nopoi qesa qeraqera eete hiireta, Idze, teteta noi nakake bapopototoqi sinabidza oke rerengi eesuhimi nakaho qupata ao dzadzadza eete!

³³Oho subesube hiireqi nopoi ao qoro burisi eete Dzerusaremuta tuumaqi qupibake qesamane rebeni ma kara nokoke ttuttuiteqi Keropai isere hiireta.

³⁴Hee, Meenipamuke Soopara napahoi qoridze eehahake oorai. Noi Siimo Peetoroma nakaho toro biranatemi etebake moori! ³⁵Hiireqi Dzesui ikanomake eete dzobadzobake eseqotapihimi nopoi qupadzomata oho pomake gama noko pobi hiireta.

KIRISTU NOOMAE NOKOHO BISATA BIRANATETA

(*Mat 28:16-20; Mar
16:14-18; Dzoh 20:19-23*)

³⁶Oonihe nopoi oho pobi hiimi Dzesui noomae nokoho bisata qooroqi dzoobe hiireta. ³⁷Hiirmi noko noke mooqi qesai hee, Gisi ooniqi hiireqi atti sakabare eeteta.

³⁸Eetemi noi noko pobi hiireta, Nike naane quba ququimaqi iha ma dzoobidza samaneke eete? ³⁹Gisiho gotta ma hidzoba ooraamanihe nike anaho oko ma boto hesateqa moomi anaio mee ma gama iso keke oorai. ⁴⁰(Oi bamu)

⁴¹Oke hiiremi tota qita nokoho ttidza qidzanatetahe paha tota qita atti sama eeteta. Oonita noi nokoke hee, Nikehota

heeba teei oorai mae? ⁴²Hiiremi nokoi sekana ngoru qetta teeke no moiteta. ⁴³Moitemi noi aimaqi nokoho pengata muunata.

⁴⁴Muuna qaasuqi noi hiireta, Dzairamane, Moseho noo ma Tabitiho Samu oi too abihono ma gama teena naate naho bauraho qamodzamodza hiiremi qeete qaata. Noo oke ana nikema napamae qaata bodzata hiireqi hee, Noo oi gama naho neta meenoma naataridzoniqi hiire qaata.

⁴⁵Hiireqi nokoke pobitemi nokoho qupa uhubami qetaqeta oonomaho khooba oke nokoi gattiqa qupadzomata. ⁴⁶Oho qubake noi ipibireqi noko bapopototoqi hiireta, Anaio Kiristunipamu oonita ana bosata heme ma bame samane saridze baateta. Baateqi anai ao qupi taparika baata neta ooriti qoridze oorai oho tete paha teei te ooraidzara.

⁴⁷Oonihe poiike naho dzapa pobi biranatemini nike Dzerusaremuta sohoroga naho dzapa quba eeteqi abi tupu ma noo maina painata sinabidza hiire tuumami abi qupa burisi eetemi kahosake ako-

betakoi. Oke keke eete tuuma qaamake haba gegebetakoi.

⁴⁸Qate apenei oho baura qere bidzaqu bahe nike oioni. ⁴⁹Oonihe nike beedzae apema baura eetaqu bahe Mai naho Sumasa dzoobiremi baaqa nike beedzaenomaitaquho naru hiiremi oorai. Oho qubake nike nagapa qiba erata oho beebe eetoma meenoma naatare.

KIRISTUI NOKOKE QAATEQI DZAETETA

(Mar 16:19-20; Apo 1:9-12)

⁵⁰Oke hiire qaasuqi Dzesui noko dzeimaqi tupidza qeeho nagapa Bettania ota biranate boto nome dzoobireqi nokoke agoago eeteta. ⁵¹Eeteqi noi nokoho neseta peite dzaeteta.

⁵²Dzaetemi nokoi qupa qidzaqidza minanipamuke eete burisi eete Dzerusaremuta biranateta. ⁵³Biranate nokoi qupi samaneke Ohongaho biirita ooqi noho hasama gegema hiirota. (Poiqa nike Aposoro Qaru Abita takomaqa isere ipibire isaitare.)

Dzoobe Mina!

Ttotta Ruka

DZOHANEHO ISERE QIDZA

Dzohane Dzebeteo qeeteta
Epeso, Garatia
Tii 80 (?)
Kiristuho Ai Tatauma Tupu
Ttoka Ma Haba Minarana Oorai

OHONGAHO TOO NOOI ABIHO SAMA AIMATA

1 Dzoobe Dzairamane:
Khoobanipamuta too noo
teei qaata noio Ohongake tuuhoro
qaata. ²⁻³Ma too noo oi Ohongaho
isakinipamu ooqi noi khoobanipamuta
Ohongama nopo qesa dzaga boboto
qaata.

Noomae hiiremi quba minarai
biranateta. Oonihe biranatetaho neta
quba tee qaha noomae biranataro,
baamu, ⁴⁻⁵Noio qaraqaraho khooba
oonita qaraqara oi abi minarake
baiburoqi qupi ma khokhau ma basesa
nokohoke suqobire baaorai.

⁶⁻⁷Qate abi tee, dzapa noho Dzohane,
noke Ohonga dzoobiremi noi dzadza oho
isere abiho toro mootomi noko Ohon-
gake nooka hisi eetarota. ⁸Oi Dzohane
te oho dzadza ooraranihe noi dzadza
maikhataho isere mootareiqi baata.

⁹Oonita dzadzaho maikhata noomae
ttokata biranateqi abi gama susupu
baiburorai. ¹⁰Noi hiiremi ttoka ma
quba minarai biranatemini noi oho bisata
oota oonihe ttokaho abi ikake eeteqi
te noke gesina naataro? ¹¹Noi qubatu
nomeho bisata biranatemini qesamane no-
hoi noke raraku biidzaama naatetahe,
basesa eeteta.

¹²Oonihe oberoqi noke raraku
biireqi noho dzapata atimami noi
nokoke beedzaenomaitemi Ohongaho
khameto naatorai. ¹³Noko te abiho
ttarita biranataro, te abiho dza quba

biranataranihe Ohongai dza nometa
nokoke dzoomami oorai.

¹⁴Oonita Ohongaho too noo oi abiho
sama aimaqi napaho bisata habese
qaami napai dzapa pobi nohoke moomi
noi baruna heena ma noi meenomani-
pamu. Oonihe mai noi khata teena
nomeho dzapa pobi minaitoraiho isakita
noi qaata. ¹⁵Nohoke Dzohane soba-
sobai hiireqi hiireta, Anai bosata hee,
Teei naho tumena baaqorai noi naho
bosa qobaqobani. Oi ana biranataamake
qaami noi agoba baa qaabi. Oonita abi
oioniqi hiireta.

¹⁶Oonita abi oonomaho iisuta na-
pai gama ari ma mosu saridzorai.
¹⁷Oi hu nooi Moseho neta biranateta
oonihe, baruna heena ma quba mee oio
Dzesu Kiristuho nena biranatorai. ¹⁸Oi
abi Ohongaho mee mooraamanipamu
oonihe Ohonga khata teena Maiho dza-
gaqata agoba oorai noi noomae Ohon-
gaho khooba paanaitetai paanaitorai.

DZOHANE SOBASOBAHO NOO

(Mat 3:1-12; Mar 1:7-8; Ruk 3:15-17)

¹⁹Qate Dzerusaremuta Dzuta abi mimi
nokoi dzube abi ma Rebi abi qesa
dzoobiremi noko Dzohane sobasobaho
toro biranate toronaiteqi hiireta, Nii
ape oni? Hiiremi noi isere mootoqi
te dzaheitaranihe paanaiteqi hiireta,
Anai te Kiristu Ohongaho Soopara abi
oonidzara.

²⁰Oiqi hiiremi noko hee, Oonita nii
Eria ooni mae ape? Hiiremi noi hee,
Eo bamu. ²¹Hiiremi noko hee, Too abi
baabakoiqi Mosei hiireta oi nii oni?
²²Hiiremi noi paha bai hiireta.

Bai hiiremi noko noke hee, Qesai
nanake dzoobiremi baaqi oorai noo
apeke nana noko paha pobi hiibaqu?
²³⁻²⁴Oho quba nana niike hee, Nii ape
oniqi hiire, Nii sama niimeho ikaqi
hiireo?

Hiiremi noi erake hiireta, Totoho teei haba habanata sokateqi hee, Ohongai baahubita tete nikeme pobitareiqi Dze-sea hiiretanita anai oho isaki oni.

²⁵ Hiiremi noko Pariseoho nena ooqi tototo hiireqi hee, Nii Kiristu oonidzarani Dze-sea oonidzarani. Too abi oonidzarani nane quba nii abi obama soororai?

²⁶⁻²⁸ Oiqi hiireta oi teeho bahe, Dzohane-i Dzutani oba qee ne Bettania nagapata abi obama sooromi ota oho noo biranateta. Hiiremi Dzohane nokoke hee, Oore anai abi obama soororaihe, nikeho bisata teei oorai noho khoobake nikeruumeeni. Noi naho tumena baaqorami noho isaki nahoke suqobirorai. Anai abi oho oko sasa eka saqoba quba isanataama.

OHONGAI NAPAHO QUBA HOO DZOOPA BIRAITETA OI KIRISTU

²⁹ Qate iihai mootomi Dzohane moomi Dzesui noho toro baahumi noi qesamane nomeke hee, moorare. Ohongaho kiridza qeeremi ttoka abiho kahosa aima baamuitaquo Hoo Dzooba erani.

³⁰ Abi erahoke anai hee, Naho tumena abi teei baaqorai noi naho bosa qobaqobaniqi hiireta oi ana biranataa-make qaami noi agobake baa qaabi. ³¹ Ma ana te noke oho isakita gesina naate qaarara oonihe noke Isirae abiho quba paanaitareiqi ana abi obaqama soororai. Oiqi hiireta.

³² Qate Dzohane noi paha isere mootoqi hiireta, Ana moomi Sumasai qusubibiho isaki qusu neta qurateqi noho irita dzuubata. ³³ Meeke ana te bosata noke oho isakita gesina naate qaararanihe, anai abi obama soobareiqi Ohongai ana dzoobiremi baata, teena noi paha anake hee, Nii moomi Sumasai qurateqa teeho irita biranate qaaraku noio abike Qaheuba Sumasama soobakoiqi hiireta.

³⁴ Oonita noi Ohongaho khata oke ana nese namema moo pobiteqi oho isere moote. Oiqi Dzohane hiireta.

DZESUI TUMAKHAMETO ESERISA ESERI QUBA HIIRETA

³⁵ Qate iihai mootomi Dzohane sobasoba noi tumakhameto eseri nomema oomi Dzesui girodzohimi noi hee, ³⁶ Ohongai napaho Hoo Dzooba roibetoraita noke mooro!

³⁷ Hiiremi noho tumakhameto eseri oke nookaqi ao Dzesuke iihata. ³⁸ Iihami Dzesu burisi eete nopo mooqi hiireta, Nipe naane qiri? Hiiremi nopo hee, Banaita, (oonihe nokoho totohoi Rabi) nii ika neta meeqorai? Hiiremi no hee, Baaqu moorare.

³⁹ Oonita oi tteni kiroko naatemi nopo tuumaqi noho teka mooqi noma nokoi gamaqa oota. ⁴⁰ Oi ao nopo Dzohaneho noo nookaqi Dzesuke iihata.

Oonita nopohota tee, dzapa noho Attereoo, Siimo Peetorocho noma, ⁴¹ noi ao tuumaqi Siimo nane gotta nomeke saridzeqi hee, Nookare. Nanai aoke Kiristu (oonihe Heboro totohoio Mesia) noke saridzemi oorai. ⁴² Hiireqi noi noke dzeima Dzesuho toro biranateta.

Biranatemi Dzesu noke mooqi hiireta, Nii Siimo, Dzohane temuho khata. Oonihe dzapa niihoke Peetoro ooniqi hiibakoi (nokoho totohoi Kepa oi Podza).

DZESUI PIRIPI MA NATTANAHEHO KIRA HIIRETA

⁴³ Iihai mootomi Dzesui Garirea habata tuumare hiireqi Piripi saridzeqi hee, Nii ana iiha qaarare oiqi hiireta.

⁴⁴⁻⁴⁵ Qate Piripi noi Attereoo ma Peetoro ma nokoi gama Besaita nagapaho nena ooqi noi tuumaqi Nattanae saridze noke hee, Maaqa, Mose ma too abi gesai teehe noo qeeteta abi oke nanai saridzemi oorai. Noi Nadzarette nagapa nena Dzosepeho khata Dzesu oni.

⁴⁶Hiiremi Nattanae misi teteqi hee, Quba qidza apei Nadzarette nagapata biranataqu? Hiiremi Piripi hee, Seke baa mooro.

⁴⁷Hiireqi nopo baahumi Dzesu Nattanae mooqi nohoke hee, Moorare. ⁴⁸Isirae abi dzadzanoma, noonoma erani. Hiiremi Nattanae roqobeteqi hee, Ika neta nii anake gesina naateqi oke hiire? Hiiremi Dzesu noke hee, Eo, Piripi niiho kira hiibaamake oomi ana ao moohimi nii ee dzunaho pesuta oori. ⁴⁹Hiiremi Nattanae hiireta, Banaita name, nii Ohongaho khata Isiraeho abi qibanipamu.

⁵⁰Hiiremi Dzesu hiireta, Anai hee, Nii ee dzunaho pesuta ooriqi hiiremi ooqaho quba nii nooka hisi eete mae? ⁵¹Nookao, Abiho Isaki anai quba teema teeke qupadzohima qusu papatemi oho qaru samanei naho irita biranatemu nike moorakoi.

KANA NAGAPATA ESERI QESA NAATETA

2¹⁻²Qate iihai temu naatemi Garirea habaho nagapa Kanata abi ma atapa qesa naatemi Dzesuho pai gotta ota oota. Oonita nokoi Dzesu, tumakhameto nohoma gama ota dzeimami biranateta. ³Oonita noko patta ma oba muuhimi idze nokoho bai oba ao bamu naateta.

Bamu naatemi Dzesuho pai noke hee, Bai oba nokohoi ao bamu naate. ⁴Hiiremi Dzesu noke hee, Pai name, naho baura bodza biranataamake nii ikaqi hiireqi anake oho sese hiire? ⁵Hiiremi pai nohoi burisi eete kokora abi nokoke hee, Khata hiibaqu oke qusubaitare oiqi hiireta.

⁶⁻⁷Qate Dzuta abi sapunge moitorai tetehe quba omaho mangi taramuho isaki sikisi ota oomi Dzesu kokora abike hee, Oba keba giimaqa ota uquma hee baabare. Oiqi hiiremi noko uqumami mangi ao hee baami noi hee, ⁸Poiqa gi-

ima ttihu barabara abi moitare. Hiiremi noko moiteta.

⁹Oonihe obai ao baiho isaki naate oomi ttihu abi oke eeteimaqi te oho khooba qupadzomara, oonihe kokora abi giimata nokoi Dzesuho khooba ooqata qupadzomata.

¹⁰Oonita ttihu abi noi ata naateta abiho kira hiireqi hiireta, Abi minarai bai oba mekenoma oke bosata abi moitemi muuna qura eetemi mekeamake ipita moitorai. Oonihe nii ikanomake eete mekenomanipamu erake qaanatoriti ipiqata moite? Ooiqi hiiremi roqobeteta.

¹¹Oonomake eeteqi Dzesui Garirea habaho Kana nagapata sohoro obaoba eeteqi dzapa pobi nome paanaitemi tumakhameto nokoi noho torota atimata.

¹²Ipita Dzesui tumakhameto ma pai gotta ma nomamane nomema gama qurate Kapanao nagapata biranateqi bodza qesake (baura quba) oota.

DZESUI PISINISI ABIKE BIIRITA IIHATA

(*Mat 21:12-13; Mar 11:15-19; Ruk 19:45-46*)

¹³Oonita Isirae abi ingonaitetaho dzuma dzamo naatemi Dzesui Dzerusaremuta peiteta. ¹⁴Peiteqi noi moomi Ohongaho biirita pisinisi abi nokoi kiridza qeebaquho burimakau ma sipisipi ma qusubibi oke ttuma quba mootomi oota. Qate omaho maikhametoi haba maina painaho abiho ttuma habara mooto qaata nokoi qohare nokometa habese oota.

¹⁵Oonita Dzesui ngibirama gabeho teeke tiibeteqi nokoke sipisipi ma bari-makau ma gama susupu hotou biireqi oma maikhametoho qohare burisi eete oma nokohoke perebireta. ¹⁶Oonihe qesai qusubibi ttuma quba mootota nokoke noi hee, Etoqa Mai nahoho nagake qu-

ruma naga tiibetaino. Oonita qubaraké aima tuumare.

¹⁷⁻¹⁸ Oiqi hiireta oi teeho bahe sin-abidzata hee, O Ohonga, naga ni-ihoho dzaodzaoi anake qeeremi qaute. Oke qeete oomi tumakhameto noho nokoi aoke Dzesuho khooba ota moo qupadzomata.

Qate Dzesui pisinisi abi noko hotou bi-iremi Dzuta abi nokoi burisi eete noke qasa hiireta. Quba apeke nii nana banaitemi nana moo niho baura erake mee hiibaqu?

¹⁹ Hiiremi Dzesu sama nomeke qupadzomaqi hee, Nike guhurake ngausa eetemake qupi tapariho nakuta oke ana paha ai qusubaitakoi. ²⁰ Hiiremi Dzuta abi hee, Idze tii bodza 46 oho nakuta guhurake gooto baa qaimi nii qupi tapariho nakuta oke qusubaitaqui mae?

²¹ Oonihe noi sama nomeho qahura hiireqi oke guhuta mooto hiireta. ²² Oonita Dzesu ipita baata neta qoridze oomi noi bosata oho noo hiireta ma oho qetaqeta biranata oke tumakhameto nokoi gama qupadzomami pobirateta.

DZESUI ABI MINARAHO KHOOPA GESINA

²³ Qate Ingonaiteta dzuma bodzata Dzesu Dzerusaremuta ooqi obaoba eetomi abi samane oke moo qupadzomaqi noho dzapata atimata.

²⁴ Oonihe noi minaraho khooba qupadzomaqi te nokoma ipibidzara. ²⁵ Oi abiho ikoiko ooraike noi gesinanipamu naate ooqi naane quba oho subesube totohoke nookarota? Baamu.

NIKOTEMO NOKE DZESU TETE BANAITETA

3 Qate Pariseohota tee, dzapa noho Nikotemo, noi sinasina tupu nokoho nena. ² Oonita qupibake noi Dzesuho toro peite erake hiireta, Banaita name,

nana qupadzomami Ohongai hiiremi nii nanake banaitare baata. Oi teeho bahe nii Ohongama ipibidzama naatapuko nii obaoba eetoraiho isakita qidzoke eetarori.

³ Hiiremi Dzesui hee, Nookare, Khata usaqe biranataqu oqai keke abi teei Ohongaho pobi gesina naatakoi. ⁴ Oke ana baamu nii ikobetaqu. Hiiremi Nikotemo hee, Ikanomake eete abi agobai khata usaqeho isaki naataqu. Noi isanaate pai nomeho asita dzuubaqa paha biranataqu mae?

⁵⁻⁶ Hiiremi Dzesu hee, Eehe, samaho neta biranatorai oio samaqaho pobi. Qate Sumasaho neta biranatorai oi Sumasaho pobi. Oonita akoakoma Sumasaho asita biranataqu oqai keke abi teei Ohongaho pobita dzuubakoi. Oke ana meeke hiire.

⁷ Anai hee, Nike dzomadzoma usaqeta biranatareiqi hiiremi eto roqobetaino. ⁸ Oi uta noomae toororai teteke qupadzomare. Nii oho husuqake nookoraihe ika neta baaorai ma tuumorai oke ruume. Oonita abi Sumasaho asita biranatorai nokoho naku dzebidzebi oke nii oho qesa ruumeni.

⁹ Hiiremi Nikotemoi hee, Oho tete ikanoma ooraimi nii oke hiire? ¹⁰ Hiiremi Dzesui hiireta, Idze, nii Isirae abiho banaita minanihe oho teteke ruume? Nookare. ¹¹ Naka nesema mooraiho gesinata nakai hiiorai oi Ohongama nakai gesina naate oho isere mootorai. Oonihe ikanomake eete nike oho noo nookaama naatorai?

¹² Oonita anai ttokahoke nike pobi hiiremi nookaama naataquko ikanomake eete ana nike qusuhoke pobi hiiremi nooka hiisi eetaqu? ¹³ Ma paha apei qusuta peiteqa oho gesina naataqu bahe, abiho Isaki anai qusuho neta quratetai teena.

¹⁴⁻¹⁵ Mosei haba habanata dzoo gisigisi eehota goosoromi abi

qidzanateta, oonita nokoi Abiho Isaki anake oho qesa goosoromake apenei anake nooka hisi eetaqu nokoi qaraqara tatanga saridzakoi.

¹⁶ Oi Ohongai ttoka abiho quba dzasa minanipamu eete khata teena nome ai mootomi apene noke nooka hisi eetaqui bamu dzaetaquhe, qaraqara tatanga saridzakoi. ¹⁷ Oi Ohongai khata nome dzoobiremi ttoka abike qomaqoma hi-ibare quratarani. Bamu. Ttoka abike qidzaita qubake anai baaqorai.

¹⁸ Oho quba teei ana nooka hisi eetemi bamu noke qomaqoma hiibaqu. Oonihe nooka hisi eetaama naatorai nokoke ao qomaqoma hiibaridzoni. Oi teehe bahe, nokoi basesa eete Ohongaho khata teenaqaho dzapata atimaama naatorai. ¹⁹ Oho kahosai erani. Ddadzai ao ttoka abi baiburoraihe, abiho khooba qanganita noko ikaqi hiireqi dzadza oho gootta eete qupihio dzake eetorai?

²⁰ Oi qesai baura peranoma eeteqi eto oho khooba paana naatainoiqi hiireqi noko dzadzata qeemaama naate oke ibo eetorai. ²¹ Qate qesai meenomanita nokoi OKongaho beedzaeta baura qidza eete oke paanaitare hiireqi dzadzata qeemorai. Oiqi hiireta.

DZOHANE SOBASOBAI DZESUHO KHOOPA PAANAITETA

²² Ipita Dzesui tumakhameto dzeimaqi Dzutea habaho qeba neta tuumaqi nokoma gama oora ma qaara eeteqi nokoi abike obama soorota. ²³⁻²⁴ Qate Dzohane sobasobaho maike Herote sutasutata mootaamake oota. Oonita Sarimu habaho nagapa gattiqi Aino oho samata obai isanatemi abi ota biranatem i Dzohane nokoke obama sooro qaata.

²⁵ Oho quba Dzuta abi qesai ota baaqi Dzohaneho tumakhametoma qesa kurebeteqi akoako oho noo hiireta. ²⁶ Hiireqi noko Dzohaneho toro baaqi oho qasa hi-

ireta, Mai naname, Nii abi teema nipe Dzutani oba qee neta ooqi nii noho isere qidza mootota.

Oonihe moorare. Poiqa abi quba mina noho toro biranatem i noi ikanoma eete nii eetoraiho isakita noko obama soorarai?

²⁷ Hiiremi Dzohane hee, Teei sepeke baura eetaquho isaki baamuta, Ohonga hiiroraiho isakita eetorai. Oi ana bosata hiireqi hee, ²⁸ Ana naamae Kiristu oonidzara. Oonihe, Ohonga ana dzoobiremi anai Kiristuho roiroi bosa baorai. Oiqi hiiremi nike naho noo nookatanita qupadzomare.

²⁹ Oi erake eete oorai. Ata pobi oi teehe pobi bahe apu noomaeho pobi keke. Oonita teei ata pobi oke dzeima apuho botota mootoqa bamu apuke ttire eetaquhe, noho noo totoho nookaqi qaki eetakoi. ³⁰ Oonita anai oho isakita nikeke Dzesuho botota mootoqi qaki minake eete. Kiristuho dzapai peitakoini, nahoi quratakoi.

³¹ Noi pei neta baaorai noio minaraho qibanihe, ttokaho nena ana ttokaho isaki ooqi hiirorai. Qate qusuho nena noi minara ma napaho qibanita noi moo nooka qaataho isereke no mootorai. ³² Oonita isere oke abi naane quba nookaama naataqu? ³³⁻³⁴ Oi Ohonga noke dzoobiremi noi Ohongaqaho noo hiiroraita teei noho isere nooka qusubaitaqa Ohongake meenomaho isakita qaupuitakoi. ³⁵ Oonihe Ohongai khata nomeho dza minake eeteqi quba minara noho botota mootoqi Sumasake moitemi meupunoma naatorai.

³⁶ Oonita teei Ohongaho Khata nooka hisi eeteqi ao qaraqara tatanga mai eesubi. Qate teei Khata nooka hisi eetaama naataquko noi bamu qaraqara oke mooraquhe, Ohongaho taanga noho irita oorakoi.

DZESUI SAMARIA ATAPAHO AI TATAUMA TUKUTOTA

4¹⁻³ Dzesui tumakhameto samaneni-pamuke obama soorota. Oi Dzesui te noomae abi obama soobaranihe, tumakhameto nohoi oke eeteta. Oonita nokoho dzare Dzohanehoke riitemi oho isere Pariseoho toro hiiremi Dzesu oho qesa pobi nookata.

Pobi nookaqi Dzutea haba oke qaateqi paha Garirea habata tuumata. ⁴Oonihe noi tuumaqi Samaria habata bosa biranate, oho nagapa Sikhata biranata.

⁵Qate qgobanipamuke Dzakopoi khata nome Dzosepeke ttoka moiteta oho robeta oota. ⁶Ma paha Dzakopoho oba kose mina ota oota. Oomi Dzesui haba kharata baaqi ete bisata qidzanatare hiireqi oba kose oho samata habeseta.

⁷⁻⁸Qate noho tumakhameto nagapa Sikhata patta ttuma eetare tuusumi Samariaho atapa teei oba giimare baata. Baami Dzesu noke hee, Oba teeke ana moitemi muunareiqi hiireta. ⁹Oonihe Dzuta abi ma Samaria abi te qesa dzaira eete qaarara. Oho quba Dzesu oke hiiremi atapa oi hee, Nii Dzuta habaho abi oonita ikanomake eete nii Samariaho atapa anake oba quba qasa hiire?

¹⁰Oonihe Dzesu noke pobi hiireta, Nookare. Ohongai abike qonotoraike nii ruume. Ma ana nii oba quba qasa hiire naho khoobake nii ruume. Oke nii qupadzomapuko nii ao anake qasa hiiremi ana nii oba heuheunoma moitemi isanatarori.

¹¹Hiiremi noi hee, Mai name, kose oi khara ma niiho mangi bamu oonita nii ikanoma eete ana oba heuheunoma moitaqu? ¹²Nookare Dzakopo uumi nanaho noi noomae khata ma khameto, hoo ma haa nomema gama erata oba giima qaaqi oke nana moitemi oorai.

Oonita niiho dzapa mina apei nohoke riitaqu?

¹³Hiiremi Dzesui erake hiireta, Teei oba erake muunomi, ¹⁴⁻¹⁵isanataama naatemi paha muuna quba baatakoi. Qate oba anai abi moitemi muunaqa bamu paha oba quba baataqu, baamunipamu. Anai abi moitemi muunaqa oba oi noho nakuta heuheu eete ttuunoma naate agoba qaraqara qaarakoi.

¹⁶Hiiremi atapai hee, Mai name, oba oke nii ana moitemake anai bamu paha oba quba baate erata giimoraqu.

¹⁷Hiiremi Dzesu hee, Tuuma apu niime dzeima baabare. Hiiremi atapai hee, Anai apu bamu.

¹⁸Hiiremi Dzesu hee, Oke nii meeke hee, Naho apu bamuiqi hiire. Oi nii ao apu boto teena oke nii naate gaubire qaariti poike paha tema nipe oorai noi niiho apu oonidzaranita oke nii meeke hiire.

¹⁹Hiiremi noi hee, Mai name ana nookami nii too abihio isaki. ²⁰Oonihe Dzuta abima nikei hee, Dzerusaremuta naa ma pupu eetaridzoho qopaniqi hiiraini nanaho uimane neimane Garidze tora qeerata naa ma pupu eete qaatake nana eetorai.

²¹⁻²²Hiiremi Dzesu noke hee, Atapa nii naho noo nookare. Nike naa ma pupu eetoraike nike ruume. Qate ingonaho tete oi Dzuta abi nanaho neta biranatoraita nana naa ma pupu eetoraike nana gesina. Oonihe tora erani mae Dzerusaremuta abi Ohongaho toro naa ma pupu eetorai bodza oi ao bamu naatake boobi.

²³Oi Ohonga mai dza eetemi abi meenomai noho torota naa ma pupu eetaqu oke noko meenipamuke gutu boto Kharaho isakita naa ma pupu eetorakoi. Eetorakoi paha ao eetorai. ²⁴Oi Ohongai gutu boto kharanita abi noho torota naa ma pupu eetaqu oke noko meenipa-

muke gutu boto kharaho isakita noma qesa dzaira eetaridzoni.

²⁵ Hiiremi atapa oi hee, Ana qupad-zomami Mesia baabakoi. Oonihe noke paha Kiristu ooniqi hiirorai noi baaqake napake quba minara hiire pobitakoi. ²⁶ Hiiremi Dzesu hee, Ana nii pobi hiibi anaio Kiristu oni.

²⁷ Oke Dzesui hiihimi tumakhameto nohoi baaqi moomi noi atapama qesa noo hiiremi noko roqobeteta. Oonihe noko te atapake hee, Nii quba teeho quba hiireni mae? ²⁸ Ma noko oho qesa te Dzesuke hee, Nii ikanomake eete atapa erama qesa noo hiire oiqi hiibara.

Qate atapa oi oba mangi nome qaate hairiamake nagapa tuumaqi oho abi pobi hiireqi hee, ²⁹ Idze, anai oora ma qaara eete baa qaibi oke noi gama hiire paanaite soubire. Oonita nike baaqa moomi noi Kiristu ooni kaqa. ³⁰ Hiireqi noko nagapa qaate noke moora quba tuumata.

³¹ Tuumomi Dzesuho tumakhameto noke hee, Banaita, nii patta muunare. ³² Hiiremi noi hee, Naho torona patta oorai oke nike ruume. ³³ Hiiremi noko qesa pobipobi hiireqi hee, Teei ao patta noke moiteni mae?

³⁴ Hiiremi Dzesui hee, Eehe, naho patta oi teehe bahe Ononga ana dzoobiremi baaqi noho baura eete soubidzaqu oio naho pattani. ³⁵ Nookare. Nike hee, Oo dzasidza tapari naatemake uitti oi mee eetakoiki hiirorai kaqa. Oonihe, nike nese dzoobireqa moomi aoke dzoo teei oi baa naatemi rumutaquho isaki naate.

³⁶⁻³⁷ Oionita rumutaqu abi noi mee oke rumuto qaraqara tatangaho iisunaiteqa oho ipi ma ari saridzakoi oonihe noi bababa abima nopo esese ttaike oho ttidza qidzaqidza saridzakoi. Oke eetemi noo totoho erai meenoma naatakoi, oi hee, Teei dzabakoini teei rumutakoi.

³⁸ Oi qesai oho dzoo ma baura eete qaimi ana nike dzoobiremi nike oho baura eetaamake qaariti poiqa nokohota ipibireqa rumutakoi ooiqi hiireta.

³⁹ Obetemi atapa oi Samaria nagapa abike hee, Ana oora ma qaara name eete qaabi oke abi oi ana pobi hiire soubire. Oiqi hiiremi nokohota qesai nookaqi hisi eeteta. ⁴⁰ Oonita Samaria abi nokoi baaqi Dzesu nokoma oorareiqi hiiremi noi nokoma qupi eserike oota.

⁴¹ Oomi abi qesa samanei noomaeho toota nookaqi hisi eeteqi, atapa oke eraiqi hiireta, ⁴² Oo nii bosata hiiremi qesama nanai hou eetetanihe, poiqa nanai toma nanamema noho noo nookaqi hisi eete. Oi nana moomi abi erai ttoka abi napa minaraho ingona mai, oioniqi hiireta.

DZESUI QAA POBIBOHIHO KHATA QIDZAITETA

⁴³ Obetemi qupi eseri bamu naatemi Dzesu nagapa oke qaateqi Garireaho habata biranateta. Oonihe noi mooqi hee, ⁴⁴ Ohongaho too abi teei nagapa khooba nometa oomi nagapa abi teqaha noho dzapa qusubaitoraidzara, bamu. Oiqi hiireta.

⁴⁵ Oonita Dzesu Garirea habata biranatemu nagapa abi noho hasahasa hiireta. Oi teehe quba bahe nokoi bosata Dzuma mina eetareiqi Dzerusaremuta peite moomi noi ota obaoba paanaitota.

⁴⁶ Oonita noi bosata Garirea habaho nagapa Kana ota oba korabetemi baiho isaki naateta noi ota paha biranatemu gamaniho abi teei oota. Abi oi qaaho pobipobi. Qate noho khata heme aimaqi Kapanao nagapata ooqi baataquho isaki naateta. ⁴⁷ Oho quba Dzesui Dzutea haba qaate Garirea habata biranatehaha pobike mai nookaqi noi Dzesuho torota biranateqi hee, Nii isanate naho khata qidzaitaqu mae?

⁴⁸ Hiiremi Dzesu noke hee, Oo abi nike abaoba ma quba nese agiagi samane mooraama naataquko, nooka hisi eetaama naataqu kaqa? ⁴⁹ Hiiremi qaa pobipobi noi hee, Eo soopara name, naho khata eto baatainoho quba ao baabare.

⁵⁰ Hiiremi Dzesu noke pobi hiireta, Mai nii nookare. Khata niihoi ao eehaha naasubita nii tuumare. Noo oke Dzesu hiiremi noi nooka qupadzomaqi tuumata. ⁵¹ Tuumomi kokora abi noho baaqi hee, Maa aoke niiho khata eehaha naasubi. ⁵² Hiiremi noi bodza apeta khata asuratetaho qasa hiiremi nokoi hee, Aruku uani kirokota kebarateta.

⁵³ Hiiremi noi qupadzomami Dzesu noke hee, Khata niihoi eehaha naasubiqi hiireta bodza iso keke naateta. Oho qubake noi oko ma boto tupu nomema gama Dzesu nooka hisi eeteta. ⁵⁴ Oonita Dzesui Dzutea haba qaate Garirea habata biranateqi obaoba oke eetemi oio oho isere eseri naateta.

DZESUI BEDZATTA OBA TTUUTA ABI TEEKE QIDZAITETA

5 Ipita Dzesui dzuma nokoho teeke eetare hiireqi Dzerusaremuta peiteta.

² Qate Dzerusaremu nagapaho tete kura teehe dzapa sipisipiho pou oni. Oho saamaqata oba ttuu Rumerume, oho dzapa Heboro noota hee Bedzataniqi hiirorai. ³⁻⁴ Ma oho naga mina ma seu noho boto teenai oomi abi porobanoma samanei ota meeqota, oi nese khabanoma ma pone ma qosu ma kara noko meeqoqi obai poupa eetaquho beebe eete qaata.

⁵ Qate nokohota tee, tii bodza nohoi 38, noi pone naate ota meeta. ⁶ Obetemi Dzesu abi oke moomi pone naate oomi Dzesui noke qasa niireta, Nii qidzanatare dza eete mae?

⁷ Hiiremi abi pone hee, Eo oba poupa eetemi apei baaqa ana aima oba ttuuta

mootaqa? Baamuta ana naamae qeehimi aoke teei ana riite oba suqomami anai bitta eeteqi sepeke oorai.

⁸ Hiiremi Dzesu erake hiireta, Nii ao qori qepe niime aima tuumare. ⁹ Hiiremi bodza ooqata keke abi oi qidzanate qepe nome aimaqi qeema biranata.

¹⁰ Oonihe oi dzuma bodza oomi, Dzuta abi qesai abi qidzanatetake mooqi hee, Dzuma qaganomanita nii eto qepe niime aima tuumaino. ¹¹⁻¹³ Oiqi hiiremi noi hee, Oonihe poiqanipamuke abi teei anake qidzaita. Noi hiiremi, ana qepe name aima tuusubi.

Hiiremi noko hee, Abi ikanoma nioke hee, Qepe niime aima tuumareiqi hiire? Hiiremi abi qidzanateta noi noo ipi hiibare ruume naateta. Oi teehe quba bahe, oba ttuta abi samane pui siiremi Dzesu ao sama nome dzukuromi noi te moorara.

¹⁴ Oonihe gattiqa ipita Dzesui abi oke Ohongaho biirita saridzeqi noke pobi hiireta, Moorare, niiho sama qidzanate. Oonihe eto ipita paha quba bamenomanipamu niiho toro biranatainoho quba kahosa niime oke potti biire qaarare. ¹⁵ Hiiremi abi oi tuumaqi Dzuta abiho maimane oho pobi hiireqi hee, Abi anake qidzaita oi Dzesu ooniqi hiireta.

¹⁶ Oho quba Dzuta abi nokoi hee, Oonihe Dzesui quba oonoma dzumata eetorai oke hiireqi nokoi noke qomaqoma hiirota.

¹⁷ Hiromi Dzesu erake hiireta, Mai nahoi baura eete qaabiqi nakamae eetorai. ¹⁸ Hiiremi Dzuta abi nokoi hee Idzii, nii dzumake rasakiitorai, ma paha oho heeta nii Ohongama idzoidzoniqi hiireqi noke hee, Mai name ooniqi hiirorainoma. Oke hiireqi noko noho gunu dzoomata.

KHATAI MAIHO TETE SUIMORAI

¹⁹ Oho quba Dzesu nokoke eraiqi hiireta, Anai khata. Oonita ana naa-

mae qupadzomaqi baura eetaquho tete bamu. Oonihe anai mai name moomi eetorai tete oioni. Mai eetorai teena oke anai eetorai. ²⁰Oi Ohonga mai noi naho dza mina eeteqi quba minara noomae eetorai oke noi ana banaite qaabihe paha baura bamenomanipamu qesa ana banaitemi nike oho mee moo roqobetakoi.

²¹Oonita mai abike baata neta tukuto khakhoro biirorai oho isakita khata naamae ape ma apeke qupadzomaqu noko ke tukutakoi. ²²Paha Mai noomae abi batabidzaama. Batabidza baura oke noi gama naho botota mootomi oorai. ²³Oke eetemi abi samane Ohonga maiho dzapa qusubaitorai oho qesa khata anaho dzapa qusubaitaridzo.

Oonita teei Khataho dzapa qusubaitaama naataquko noi Mai ana dzoobire baata dzapa nohoke midzata mootakoi. ²⁴Nookare. Teei naho noo nookaqi mai ana dzoobiretake hisi eetaquko noke qomaqoma hiibaquho tete bamu. Ana hiiremi noi ao baata neta qoridze qaraqarata biranate oorai ma qaraqara tatanga oke mai eete qaarakoi. Oke ana meeke nike pobi hiire.

²⁵Oi baataho nena nokoi Ohongaho khata anaho totoho nookaqu nookahiqa noko eehaha naatakoi. Oho bodza biranatakoi oonihe ao poike biranahibi. Oke ana meeke nike pobi hiire. ²⁶Oi Ohonga mai noi qaraqaraho khooba. Oonita noi hiiremi ooraiho isakita anai oho qesa qaraqaraho khoobani. ²⁷Anai Abiho Isaki oonita Mai noi beedzae naho torota mootomi anai abi batabidzakoi.

²⁸Oonihe ana noo erake hiiremi eto roqobetaino. Oho bodzata abi nesetuna oorai, nokoi gamaqa susupu naho totoho nookakoi. ²⁹Nookami qusuba baura qidza eete qaata noko ke ana tukutomi noko biranate qaraqarata oorakoi. Qate quba qanga eete qaata noko ke ana tukutomi noko biranatemu oho ipike ana quba bamenoma noko moitakoi.

DZESUHO KHOOBA HIIRE PAANAITAQU OHO ISAKI OORAI

³⁰Qate ana eetorai oke ana naqeke eetaamanihe, ana Maiho toota nookoraiho isakita batabiremi oi meeta keke tuumorai. Oi teehe quba bahe anai dza nameke qusubaiteqi eetoraidzaranihe, Mai ana dzoobiretaho dza qusubaite eetorai. ³¹Ana sama nameho isere nikeho toro mootapuke isanataama naatarori. ³²Oonihe, maina teei naho isere qidza mootomi oorai. Oi ape bahe Dzohane sobasoba, ma ana qupadzomami noho isere oi mee.

³³⁻³⁵Oonita nike ao Dzohane sobasobaho torota noo dzoobire qasa hiiremi noi naho isere qidza mootomi meenoma naateta. Nookare. Dzohane noi dzongi qaita koina dzoobiroraiho qesa naatemi nike bodza oqata noho koina quba qaki ma naki eeteta. Oonihe anai abi oonomaho isere quba beebe eetaamanihe, nikeke ingonaita qubake ana oho noo hiire.

³⁶Qate naho mai ana baura moitemi ana eete soubidzaqu baura oi noomae naho khooba paanaiteqi Mai ana dzoobiretake qaupuitanipamuke eeteqi Dzohaneho isere gama qaupuitorai paha suqobirorai.

³⁷Paha Ohonga Mai ana dzoobireta noomae naho isere mootomi ooraihe, nike noho noo totoho nookaama ma noho isaki mooraama. Bamu. ³⁸Mai ana dzoobiremi ana baqorai. Oonihe noho nooi nikeho qupata bamu naatemi nike anake nooka hisi eetaama naatorai.

³⁹Nike sinabidza geeta qaraqara tatanga saridza quba qirike eetoraihe nookare. Gee oi gama naho khooba paanaitorai. ⁴⁰Oonita ikanomake eete nike ota isaiteqi naho torota qaraqara oke saridza quba baabaama naatorai?

⁴¹Abi naho dzapa qusubaita qubake ana te baqoraidzara, bamu. ⁴²⁻⁴³Oonihe

anai Ohonga Maiho dzapata baami nike te anake dzaira eetoraidzara. Ota ana moomi nike Ohongaho dzake eetaama.

⁴⁴Qate maina teei dzapa nometa baabaquko nike noke ao dzaira eetakoi. Oi nike qesaho dzapa qusubaitoraini qate nike Ohonga qusubaitemi noi oho quba nikeho hasa hiibaqu oho goottaeke nike eetorai. Oonita nike ikanomake eete nooka tani naataqu?

⁴⁵Qate anai Ohongaho pengata nike qomaqoma hiibakoiqi eto hiibaino. Nike teeho Dzapata atimorai oi Mose. Oonihe noomae nike qomaqoma hiirorai abi oioni. ⁴⁶Noi naho noo sohoru qeetetanita nike noho qetaqeta qusubaitapuke ao anake nooka hisi eetarori. ⁴⁷Oonihe nike noho qetaqeta qusubaitaama naatoraita ikanomake eete nike naho nooke qusubaitaqu? Baamunipamu.

DZESUI ABI PAIPU TTAUSENIKE PATTA MOITETA

(*Mat 14:13-21; Mar
6:30-44; Ruk 9:10-17*)

6 Ipita Dzesu haba oke qaateqi Garirea oba ttuu qee neta tuumata. Oba ttuu oho dzapa paha Tiberia. ²Qate abi quba mina bosata moomi noi porobanomake qidzaita qaami Ohongaho mumure naatemi noko noke ipito-toqi tuumata.

³⁻⁴Tuusumi Dzuta abiho ingona dzuma naatemi Dzesui tumakhameto nomema noko torata peiteqi habese karasi eeteta. ⁵⁻⁶Oke eesuiqi noi nese dzoobire moomi abi quba minai peqihimi noi nokoho quba eetarotake no ango qupadzomata.

Oonihe noi Piripike toronaita quba gasa hiireta, Abi samane baabeta napa ikata patta ttuma eetemi muuna isanataqu? ⁷Hiiremi Piripi hee, Eehe abi quba minanita napa ttuma tu hattatti kina (K200) oho isaki biiremi

noko gama too kakaho isakita patta muunani bamu isanataqu.

⁸Hiiremi Siimo Peetoroho noma Attereo, noi Dzesu pobi hiireta, ⁹Abi khata napaho teei heeba aima baabe. Oi dzobadzoba boto teena ma sekana ngoru eseri. Oonihe oi abi tupu minaraho quba qidzoke isanataqu.

¹⁰Hiiremi Dzesu hee, Nike abi pobi hiiremi habesare. Hiiremi garasi ota isanatemi abi ungapa ota habeseta oi 5,000 naateta kaqa. ¹¹Oonita Dzesui dzobadzoba oke aima Ohonga dzoobe hiireqi pattabetemi abi oona habeseta oi muunata. Ma teena oke noi sekana eetemi nokoho dza hiiretaho isakita biranateta.

¹²Obetemi abi muuna isanatemi qetta ma saru oomi oi eto qanganatainoho quba Dzesu hiiremi, tumakhameto nohoi oke ttutuiteta. ¹³Ttuttuiteqi dzobadzoba qetta oke baubotomi kamo 12, noko-maeho isaki hee eeteta.

¹⁴Oonita Dzesu oke eetemi abi moomi Ohongaho mumure naatemi noko erake hiireta, Meeke too abi mina ttokata biranatare hiireta oi era. ¹⁵Hiiremi Dzesu moomi nokoi noke abi qiba nokome quba upubidzare boomimi noi noqeke torata herototota.

¹⁶⁻¹⁷Obete sure mootomi tumakhameto nohoi qurate unaunata biranateqi sisima peite qee Kapanao nagapata tuumare hiiremi Dzesu nokoho toro biranataama naatemi qupi sooromi noko ao oba ttuu bisata tuumota.

¹⁸⁻¹⁹Oonihe uta mina tooromi oba horesa eetemi noko kiromita sebeniho isakita dzaomoqi moomi Dzesu obaho heeta qooro sisimaho toroqata biranatemi noko ququimata.

²⁰Ququimami Dzesui hee, Eo anai oonita eto atti eetaino. ²¹Hiiremi nokoi noke sisimata aimare hiiretahe, unauna

noko qupadzomata oke noko ikanomake eete ao hairiamake ota biranateta?

ABI QESAI DZESUHO QIRI MINAKE EETETA

²² Obetemi iihai mootomi abi tupu oi qirike eete oba ttuu tota qita qooroqi hee, Dzesui te arukuke torata qurate sisimata peitara. Ma sisima teenai keke ootahe, noho tumakhametoi noke qaate tuumata oonihe noi kaqani?

²³ Oiqi hiiretanihe Tiberia nagapaho sisima qesai unateta. Oonihe Dzesui dzobadzobaho agoago eetemi abi muunata teka oi te kharata oorara. ²⁴ Oonita abi tupu oi Dzesu ma tumakhameto nohoke mooraama naateqi nokoi goottae eeteqi sisima qesata peite Kapanao nagapata Dzesuho qiri eetareiqi tuumata.

DZESU NOOMAE QUSUHO PATTANI

²⁵ Tuumaqi noko oba ttuu tota qita biranate Dzesuke saridze qasa hiireta, Bannaita bodza apeta nii baaqorai? ²⁶ Hiiremi noi hee, Ana baura eetemi Ohongahoho mumure naatemi nike oke moo te mumure oho quba naho qiri eetoraidzaranihe, dzobadzoba nike muuna qura eetetaho quba naho qirike eetorai. Oke ana bamu nike ikotetaqu.

²⁷⁻²⁸ Oonihe etoqa dzaetaetaho patta quba beedzae eetaino. Nookare. Ohongai nikeho quba anake ponabetemi anai Abiho Isaki naate nike qaraqara tatanga moitemi oi nikeho patta naatemi nike ooqaho quba beedzae eete qaarare.

Hiiremi nokoi hee, Ikanomake eeteqi nanai Ohongahoho baura oho beedzae eetaqu? ²⁹ Hiiremi Dzesi hee, Ohonga ana dzoobiremi baaqorai oonita nike anake nooka hisi eesuqa Ohongahoho baura eetaakoi.

³⁰⁻³¹ Hiiremi nokoi hee, Oonihe, Moseho bodzata nanaho uimane haba habanata mana muuna qaata. Oonita Noi hiiremi qusu neta pattai quratemi

abi muuna qaataiqi hiirorai. Oonihe, nii baura apeke eetemi nanai oke hee, Ohongahoho mumure oonihi hiireqa niike nooka hisi eetaqu?

³² Hiiremi Dzesu nokoke erake hiireta, Patta qusuta quratemi abi muunata oke Mose te nokoke moitaranihe, Mai naho qusu patta mee nike moite baaorai. ³³ Ohongai patta moitemi qusuta quratorai oi ttoka abi qaraqara moitoraiho isaki.

³⁴ Hiiremi nokoi noke hee, O Soopara, patta oonomake nana moitemi muunorare. ³⁵ Hiiremi Dzesu nokoke pobi hiireta, Ana naamae qaraqaraho patta. Oonita apei naho toro biranataqu noi bamu patta quba baataqu, ma apei anake ai tataumaqu noi bamu oba quba baataqu, bamu.

³⁶⁻³⁷ Oonita ana hiire, teena oke paha hiire, Nike anake nesema mooraihe te ai tataumoraidzaranihe Ohonga naho botota mootomi oorai nokoio gama naho torota soomakoi.

Ma naho toro soomareiqi baabaqu abi oonomake ana bamu qiritomaqu, bamu. ³⁸ Anai te dza nameke qusubaita quba qurataranihe, mai anake dzoobireta noho dzake qusubaitaqi qurateta.

³⁹ Oonita mai ana dzoobireqi abi qesa naho botota mootota noi dza eetemi ana nokoke gama tuuhoro qaaqa ipi bodzata iso keke nokoke tuukutakoi. ⁴⁰ Oi Mai ana dzoobireta noi dza eetemi apenei anake mooqa nooka hisi eetaqu nokoi gama qaraqara tatanga saridzemi anai noko ipi bodzata tuukutakoi. Oiqi hiireta.

⁴¹ Oonita Dzuta abi gunugunu hiireta oi teehe quba bahe noi bosata hee, Patta qusuna quratorai oi ananihi hiiremi, noko erake hiireta, ⁴² Eehe, noi Dzosepeho khata. Mai ma pai nohoke napa gesinanihe, noi ikaqi hiireqi hee, Ana qusu neta quratoraihi hiire?

⁴³Noko gunugunu hiiremi Dzesui noko pobi hiireta, Nikehota eto paha gunugunu biranataino. ⁴⁴Nookare. Mai ana dzoobireta noi abi teeke qoqopa eetaama naatemi qidzoke abi oi naho toro soomami ana noke ipi bodzata tukutaqu. ⁴⁵Oi Too abi qeeteqi hee, Ohongai noko gama tete banaitakoiqi qeetetanita ape ma ape Ohongaho noo nookaqi noho toro tete gesina naatorai nokoio naho torota soomakoi.

⁴⁶Oonihe Ohongake nese taate iihorai oi abi qesa bahe, ana Ohongaho neta baarai ma ana teenai noke nese taate iihorai. ⁴⁷Oonita teei ana nooka hisi eetorai noi qaraqara tatanga mai eetorai oke meeke ana nike pobi hiire. ⁴⁸Oi teeho bahe ana naamae qaraqara oho pattani.

⁴⁹Nookare. Nikeho uimane haba habanata maana muunaqi baate bamu naateta. Oonihe ana naamae qaraqaraho patta. ⁵⁰Oi patta ape bahe ana qusuta qurateri abi teei anaho isakike muunaqa baataama naate qaaraq patta oioni.

⁵¹Ana namae patta qaraqaranomai qusuta qurateri teei patta erake muunaquko noi agoba qaraqara qarakoi. Oonihe patta ana ttoka abi moitemi qaraqara saridzaqu oi sama naamaehoni. ⁵²Qahura oke Dzesu hiiremi Dzuta abi nookami meeho isaki naatemi noko bababa bari naateqi hee, Abirai ikanomake eete sama nome napa moitemi muunaqu?

⁵³Oke hiiremi Dzesui noko ke ao kuibidzare hiireqi hee, Noo meenipamu ke ana nike pobi hiire. Nikei Abiho Isaki anaho hidzoba ma dzuu muunaama naataquko qaraqara bamu nikeho torota biranataqu. ⁵⁴Qate ape naho hidzoba ma dzuu muunorai noi qaraqara tatanga mai eetorai. Ma abi oke ana ipi bodzata tukutakoi.

⁵⁵Oi hidzoba ma dzuu naho patta ma obaho qesa. ⁵⁶⁻⁵⁷Oonita teei naho torota isaki mee giimoraqu no ma nakamae qesa dzaga boboto qaaqa oora ma qaara qidza eetorakoi. Oi mai ana dzoobiremi ana noho torota qaraqara giimoraita teei naho mee naku nometa aimoraqu noi naho toro qaraqara giimorakoi.

⁵⁸Qate uimane haba habanata patta muuna qaaqi baateta oi mainanini, ape patta erake muuna agoba qaaraq oi qahura maina. Oonita patta poiqa qusu neta quratorai oi ananita qupadzomare.

**OONITA DZESUHO
NOO QUBUBAITAQU OIO
PATTA MEE MA OBA**

⁵⁹Noo oke Dzesui Kapanao nagapaho sinabidza guhuta abi banaite pobi hiiremi, tumakhameto qesa samane noho noo nookaqi hee, Idze. ⁶⁰Noo oi bamenomanipamu. Abi oke qidzoke nooka qusubateqi noho dzuu ma hidzoba muunaqu oi qi hiireta.

⁶¹Oonihe Dzesuho tumakhameto oho qesa gunugunu oke hiiremi noi qupadzomaqi hiireta, Nike anake muunaquho noo oke nookami qanganate mae? ⁶²Oonita nookare Abiho Isaki anai burisi eete bosata qaataho robeta peqihimi nike moohimi nikehota isanataqu mae? ⁶³Nookare. Hidzoba hiibi hiidzobanipamu oi bamu nike hoobidzaquhe, meeke Sumasai qaraqaranomaitorai, Oonita noo ana nike pobi hiirorai oio Sumasa ma qaraqaraho isaki.

⁶⁴⁻⁶⁵Oonihe nikehota qesai ai tataumaama naatoraiho qahurani. Oi Ohongai abi teeke qoqotomaama naataquko qidzoke noi naho toro soomaqu ooqaho qubake ana oonomake eete qahurake hiire. Oiqi hiireta. Oonita ape ma ape ai tataumaama naatarota ma ape noke geema mootarotake Dzesui khoobanipamuta ao qupadzoma ooqi hiireta.

⁶⁶Oke hiiroramuti qaatemi oho qubake tumakhameto qesa ma abi samane nokoi noke gaubire te noke paha gainene eete qaarara. ⁶⁷Oho quba Dzesui tumakhameto tuerebe nomenipamuke hee, Oonita nike oho qesa anake papatare hiirorai kaqa?

⁶⁸Hiiremi Siimo Peetoro noi hee, Soopara naname, nanai niike papate apeho torota soomaqu? Baamu. ⁶⁹Nii teenai qaraqara tatanqaho pobi hibahiba. Oonita Nii Kiristu Ohongaho isaki qaheubana oke nana qupadzomaqi nooka tani naatorai.

⁷⁰Hiiremi Dzesu hee, Meeke ana tuerebe nikeke asatetanihe, nikhota teei iibadzaho isaki oonita nookare. ⁷¹Oiqi hiireta oi teehe bahe Siimo mainaho khata Dzuta Khariottaho nena noi tumakhameto tuerebama ooqi Dzesuke geema mootarotake Dzesui qupadzomaqi hiireta.

DZESUHO NOMAMANE TE NOKE NOOKA HISI EETARA

7 Oonita Dzutea abi nokoi Dzesuho gunu dzoomami noi Garirea habata tuume baabe eete qaaqi Dzutea haba potti biire qaata. ²Qate haba habanaho Baruba ma Iisu Meupunomaho Dzuma mina dzamo naateta.

³⁻⁴Dzamoqa naatemi, Dzesuho nomamanei noho gedzoba hiireqi hee, Abi teei qasanidzata quba eetaqu oke dzukudzukuta eetaamanita isanate nii Dzutea habata tuumami baura samane nii eetorai oke tumakhameto niiho minarai gama moorare. Oke nii eetareiqi minaraho neseta eetare.

⁵Nokoi hiireta oi Dzesu noomaeho nomamanei te noke nooka hisi eetara. ⁶Oke noko hiiremi Dzesu erake hiireta, Eehe, naho bodza biranatakoihe, poiqa ttoka abi ma nikeho bodza oni.

⁷Oi noko te nike ibo eetoraidazanihe, anai nokoho khooba qanga paanaitemi

nokoi anake ibo eetorai. ⁸Oho quba nike ao dzuma quba peitare. Qate naho bodza biranaataamake ooraita ana bamu poiqa dzumata tuumaqu.

⁹⁻¹⁰Oke hiireqi noi te bodza ooqata Garirea haba qaatara, oonihe noho nomamane ao tuumami ipita noi paata bahe dzaheke tuumaqi Dzerusaremuta peiteta.

ABI SAMANEI DZESUHO KHOOPA QIRI EETETA

¹¹Dzuta abi samanei Dzerusaremuta dzuma eeteqi noho qirike eete hee, abi oi kaqaniqi hiireta. ¹²Ma abi samane garubata noke noo maina painake hiireqi qesai hee, Noi abi qidzaniqi hiiretahe qesai hee, Eo noi abi ikobetake eetoraiqi hiireta. ¹³Oonihe nokoi gama Dzuta abi mimiho attike eete seiqaake noho noo hiireta.

¹⁴Qate dzumaho bisa qaputa Dzesui Ohongaho biirita peite abi banaiteta. ¹⁵Banaitomi Dzuta abi hasa hiireqi hee, Abirai sukuru mina baamuhe, gesina noho minanipamu.

¹⁶Hiiremi Dzesui hee, Oonihe naho hibahiba oi namaeho bahe, Mai ana dzoobireta oi noho. ¹⁷Oonita ana nameke hiirorai eo Ohongahoke hiirorai oke teei Ohongaho dza eetare hiireqi qase dzoomaquko, ao naho khooba qupadzomakoi.

¹⁸Oi teei sama qusuba baura eeteqi noo nomeke hiibakoihe, apei noke dzoobiretaho dzapa qusubaita hiibaqu noi obero bahe, meenipamu oni. ¹⁹Nookare. Mosei nike hu noo moiteta. Oonita nike gama naane quba oke qububaitaama naate anake teetare hiirorai?

²⁰Hiiremi garubai hee, Apei niike teetare hiirorai? Nii ao gisike naateqi oke hiire. Hiiremi Dzesu hee, Nookare. ²¹Ana baura qidza teeke dzumata eetemi nikhota obero naatorai kaqa.

Qupadzomare. ²² Sama koko geeba mootaqu oi Abarhamu ma karaho neenanihe Mosei oho pai tatanga mootomi nike dzumata oho geeba mootoqi khameto dzuubetorai.

²³ Oonita nike Moseho hu noo oke riitaino hiireqi dzumata ungapa geeba mootomi ana oho qesa dzumata abi teeke sama noho qidzaitemi naane quba nikhota qanganatorai? ²⁴ Oonita mee noho gama qupadzoma soubireqake hiibareni eto sasake soobaino.

**QESAI DZESUKE HEE,
KIRISTU OONIQI HIIRETA**

²⁵⁻²⁶ Hiiremi Dzerusaremuho abi qesai hee, Noke abi teetare hiirorai oi erani kaqa. Oonihe moorare. Noi paata noo hiiremi noko ikake eete noho noo ipi hiibaama naatorai. Pore napaho abi mimi moomi noi Soopara Kiristunipamu oni kaqa. ²⁷ Oonihe Kiristu baabaqu, napai bamu noho nagapa khooba qupadzomaquhe, abiraho nagapa khoobake napa gesina.

²⁸ Hiiremi Dzesu oho quba sokateqi biirita paanaite hiireta, Nike ana gesina ma naho khoobake gesinaniqi hiirorai. laqa, ana te naamae baabara. Mai ana dzoobireta noi meenipamu oonihe nike noke ruume. ²⁹ Qate noi ana dzoobiremi ana noho neta baaqoraita anai naqeke noke gesina.

³⁰ Noo oonomake noi hiiremi abi mimi nokoi noke karabetarotahe noho bodza biranatomake oomi abi te noke botoma hesatara. ³¹ Qate garubata qesa samane erake hiireta, Kiristunipamu baabaqu, baaqi noi obaoba samaneke eeteqi abirake beekho eetaquho tete bamu, oonita noio Kiristuni kaqa. Oiqi hiireqi nokoi nooka tani naateta.

**DZUTA ABI MIMI DZESUKE
KARABETAREIQI
PIRITANI DZOOBIRETA**

³² Qate garubai Dzesuho noo oonoma hiiremi Pariseo nookaqi noko dzube abi mimima nokoi Dzesuke karabeta quba sogimo dzoobiremi noko noho toro biranateta.

³³ Biranatemi Dzesui noo ipibireqi erake hiireta, Ana bodza hoteqa teeke nikhohi bisata ooqa burisi eete mai ana dzoobireta noho toro tuumakoi. ³⁴ Tuumami nike ana iihare bitta eeteqi naho qirike eete bamu saridzaqu.

³⁵⁻³⁶ Hiiremi Dzuta abi nokoi hee, Noi noo apeke hiireqi hee, Anai tuumaqu ota nike anake iihare bitta eete naho qiri eetareko hiibi? Abirai ikata tuumami napai noho qirike eetaqu? Mae noi Iisirae abi qesai raaba abi kharanaho bisata ooraiho neta tuumaqa Giriisi abi ma kara tete banaita? Oiqi hiireta.

**SUMASAHO QAHURAKE
OBATA MOOTO HIIRETA**

³⁷ Qate dzumaho suheta qonoqono mina eeteta bodza ota Dzesu qooro sokateqi hiireta, Teei oba quba baateqi isanate no baa naho toro muunare. ³⁸ Oonita apei ana oonomake eete ai tatamaqu qetaqeta hiiroraiho isakita naku nohota qaraqaraho oabio hee eete pereborakoi.

³⁹ Hiireta oi Dzesui ipita paha qusu dzadzaho pobi naatemi Sumasai abi ai tataumoraikhe soobarotahoke noi hiireta.

**QESAI AI TATAUMATANI
QESAI BAMU**

⁴⁰ Hiiremi garubata qesai Dzesuho noo oke nookaqi hee, Maa too abi baabakoiqi hiireta oioni. ⁴¹⁻⁴² Ma qesai hee, Abi oi Kiristunipamu ooniqi hiireta. Oonihe qesai erake hiireta, Eehe Tabitiho soro ma saina oi Tabitiho nagapa, Betterehemuta

biranatakoi oke sinabidzata qeetemi ooraita ikanomake eete Kiristui Garirea habata baabaqu?

⁴³Hiiremi noho noo quba garubata hu ma koridza biranateta. ⁴⁴Ma qesai noke karabetare hiiretahe, ikanomake eete abi noke hesataama naateta?

BOSA QOBAQOBAHO BASESA

⁴⁵Oonita sogimo nokoi burisi eete Pariseo ma dzube abi mimiho torota biranatemi noho qasa hiireta, Nike ikake eete noke aimaama naate? ⁴⁶Hiiremi nokoi hee, Abi qesai noo hiiroraihe, abi oio noo bamenomanipamuke hiirorai.

⁴⁷Hiiremi Pariseo nokoi hee, Idzo, noi paha nikeke ikobetorai. ⁴⁸⁻⁴⁹Meeke abi qesa rasakinoma nokoi hu noo ruume naate noho toro atimorai. Qate nike moomi bosa qobaqobani mae Pariseo nanahota teei noke nooka hisi eetorai mae?

⁵⁰Oonihe, nokomaeho tee Nikotemo noi bosata qupibake Dzesuho toro baata, noi qesamane nomeke hee, ⁵¹Oonihe napa hu noo napame qusubateqi abi teehe baura ma noo ipi nookaamake ao hairiamake noke qanga hiibaamani.

⁵²Hiiremi nokoi hee, Oonita nii paha Garireaho nenai oke hiire kaqa. Nii sinabidza geeta qiri eete moorare. Too abi oi bamu Garirea habata biranataqu, baamu! ⁵³(Oke hiireqi noko gama sakaba naga nome ma nometa tuumata.)

ATAPA PASENANOMAHO NOO

8 Qupi sooromi Dzesui qee Oriba torata peiteta. ²Qate iihai mootomi noi burisi eete Ohongaho biirita peitemi abi samane noho torota baami noi habese noko tete baanaiteta.

³⁻⁴Banaihimu qetaqeta abi ma Pariseo nokoi atapa teehe pasena paanaite noke dzeima garubaho bisata mootoqi Dzesuke pobi hiireta, Banaita naname, atapa

erai pasena eetemi nanai noho khooba saridze.

⁵Obetemi Mosei hu noota qeeteqi napake hee, Pasena eranoma saridzorai nokoke omama teetareiqi hiireta. Qate nii oke ikaqi hiibaqu? ⁶Oiqi hiireta oi teehe bahe, noko Dzesuho angi naate noke qomaqoma hiiba quba hiireta.

Oonihe Dzesui kautu eete boto nomema ttokata qeeteta. ⁷Qeetemi nokoi noke qasaqasa hiirorai noi qoridzeqi noko pobi hiireta, Oionita nikhota apei kahosaama, noi bosaho eete omama ataparake teetare. ⁸⁻⁹Oiqi hiireqi noi paha kautu eete ipibireqi ttokata qeetemi nokoi noo moo nookaqi subate abi mimi bosaho eete tta eesumi eehahai oho qesa sakabaqi bamu naateta.

Bamu naatemi Dzesu moomi atapa bisata oota noi noqeke oota. ¹⁰Oomi noi qoridze atapake qasa hiireta, Niho qomaqoma hiirorai abi oio kaqa? ¹¹Hiiremi noi hee, Mai name, bamu.

Hiiremi Dzesu hee, Oonita anai oho qesa bamu niiho qomaqoma hiibaqu, oonihe nii tuumaqa eto paha pasena teeke saridzaino ooiqi hiireta.

DZESUI TTOKA ABIHO DZADZA

¹²Oke hiiremi bamu naatemi Dzesu noi paha garubake hee, Anai ttoka abiho dzadza. Oonita teei anake iihau noi bamu basa qooto tuumaquhe qaraqarahho dzadzata tuumakoi. ¹³Hiiremi Pariseohota qesai hiireta, Eehe, sama niimeho nooke nii hiibi oonita noo oi oopera.

¹⁴Hiiremi Dzesu nokoke hee, Ana ikata baata ma ikata tuumaqu oke ana gesina. Oonita ana sama nameho noo hiibapuko oi bamu oho quba oopera naatarori. Oonihe anai ika neta baata ma tuumaqu oke nike ruume. ¹⁵Nike noo sasake hiirorai. Qate anai te abiho khooba sepeke sigumoraizara.

¹⁶⁻¹⁷ Nookao, nikeho hu noota qeetemi oorai oi hee, Abi eseri nopoi isere teeke mootaquuko oi meenoma naatakoi. Ooiqi hiirorai. Oonihe ana abiho khooba sigumaquuko oi meenoma naatakoi oi Mai ana dzoobireta noma nakamae eseri ooraita noo oi meenoma naatakoi. ¹⁸ Paha ana sama nameho isere mootapuko Mai ana dzoobireta noi naho isere qaupuitarori.

¹⁹ Hiiremi nokoi hee, Niiho mai noio kaqa? Hiiremi Dzesu hee, Mmhm, naho khooba ma mai nahoho khoobake nike ruume. Nike naho khooba qupadzomapuko, paha mai nahoho khooba qupadzomarori. ²⁰ Noo oke Dzesui biirita hiireqi ttumaho suruhota hiireta. Oonihe noho bodza biranatomake oomi noko qidzoke noke karabetarota.

TETE KOSORAMU OORAI

²¹ Oonita Dzesui paha nokoke hee, Ana tuusumake nike ota baabaquho isakiamana naate naho qiri eete saridzaama naate kahosa nikememagama baatakoi. ²² Hiiremi Dzuta abi nokoi qesa pobipobi hiireqi hee, Noi ikaqi hiireqi hee, Ana tuusumake nike ota baabaquho isakiamana naatakoiki hiire. Mae noi sama nome teetareke hiire?

²³ Hiiremi noi hee, Nike kataho neni anai pei nena. Oi anai ttokaho isaki bamuhe, nikemae oho isaki. ²⁴ Oi nike anake hee, Qaraqaranomaniqi hiibaama naataquuko nike kahosa nikememagama baatakoi. Oke ana bamu nike ikobetaqu. Oqaho qubake ana bosata hee, Nike kahosa nikememagama baatakoiki hiire.

²⁵ Hiiremi nokoi noke hee, Nii apei oni? Hiiremi Dzesui hee, Noo apeke ana hiiremi nike nookaqu? Baamu. ²⁶ Ana naamae nikeho noo samaneke hiireqa khooba nikehoke sigumaridzonihe, ana noo hiibi mai meenoma ana dzoobireta

too nohota ana nookaqi noo ooque anai ttoka abi nike pobi hiirorai.

²⁷ Oonihe Dzesu oke hiiremi nokoi te hee, Noi Ohonga Maike hiire ooiqi te qupadzomara. ²⁸ Oonita Dzesui erake hiireta, Ana naamae baura tee ma teeke eetoraidzaranihe, Mai ana bapopototomi oho noo hiiroraike nike ipita qupadzomakoi.

Oi nikei Abiho Isaki anake ai upubireqake naho khooba qaraqaranoma qupadzomakoi. ²⁹ Qate Mai ana dzoobireqi teqaha ana qaataranihe, anake gainene eete nakamae oorai. Oonita ana noho dzake qusubaita eetorai oioni.

QESAI AI TATAUMATA, QESAI BASESA EETETA

³⁰ Noo samane oonomake Dzesui hiiremi Dzuta abi samane noho torota atimata. ³¹ Atimami Dzesu nokoqake pobi hiireta, Dzoobe, qate nike naho nooke nookoraquuko naho khametonipamu naatakoi. ³² Nike noo mee oke gesina naatemi noo oi nike saqoromi adzahaha naatakoi.

³³ Hiiremi qesai basesa eeteqi hee, Nana Abarahamuho biidza ma suunai angiamana naate baaqorai oonita nii ikaqi hiireqi hee, Noo oi nike saqoromi adzahaha naatakoiki hiire? ³⁴ Hiiremi Dzesu nokoke hee, Ape ma ape kahosa eetorai nike kahosaho sutasuta oorai onita oke ana bamu nike ikobetaqu.

³⁵ Oonihe tete erake eete oorai. Apei Maiho naga qidzata agoba qaaraq? Oi sutasuta abi bahe, khataio ota agoba qaarakoi. ³⁶ Oonita anai khata ooiqi nike saqoromake nike adzahaha naate qaki naatakoi.

³⁷⁻³⁸ Qate nikei Abarahamuho ttidzata quurateta oke ana gesina. Oonihe naho Mai baura eetemi naho nese mooqoraike ana hiire paanaitemi naho nooke nike naane quba arabireqi anake teetare

hiirorai? Oi nike mai qanga nikemeho toota nookoraiki nike eetorai.

SAATAI ABI QESAHO MAI

³⁹Hiiremi nokoi hee, Nanaho mai ape bahe Abarahamu. Hiiremi Dzesui hee, Nike Abarahamuhi biidza ma suunanipamu oorapuko noke suima oororori. ⁴⁰Oonihe, anai noo mee Ohongaho toota nookaqi nike pobi hiiremi nike abi eranomake teetare hiirorai. ⁴¹Tete oonomake Abarahamu te aima qaarara. Oonita nike mai maina nikemeke suimaqi eetorai. ⁴²⁻⁴³Hiiremi nokoi hee, Nanai eehera khameto bamu. Nanaho mai Ohonga teena.

Hiiremi Dzesu nokoke hee, Bamu. Ana te namae baabaranihe Ohonga ana dzoobiremi ana baaqorai, oi anai noho nena qaaqi baaqorai. Oonita Ohongai nikeho mai oorapuko nike naho dzake eetarori. Qate nikeho toma susudzatemi nike naho noo ma totoho nookaama naatorai.

⁴⁴Oi teehe quba bahe Saatai khoobanipamuta taanga abi naatemi nohota tete mee bamu naatemi noi quba meeho teteke qaateta. Oonita noi sama nomeke eeteqi otera noo hiirorai. Noi otera abi ooqi oho mai naatemi nike noho khameto naate Saata mai nikemeho dzake qusubaitorai. ⁴⁵Oho quba ana noo mee nike pobi hiiremi nike naho noo aimaama naatorai.

⁴⁶Nookare, nikehota apei anake oberaniqi hiiremi isanataqu? Baamuta naane quba nike anake nooka hisi eetaama naatorai? ⁴⁷Oi nike Ohongaho khameto ooraama naate noo nookaama naatorai. Qate ape ma apei Ohongaho noo nookorai nokoio Ohongaho khameto.

DZESUI AGOAGO KHATA OONI

⁴⁸Hiiremi Dzuta abi nokoi noorake noke pobi hiireta, Nana hee nii raaba

abi songenanomaniqi hiiremi qidzoke nii oho bai hiibaqu.

⁴⁹Hiiremi Dzesu hee, Anai oonoma bahe Mai nameho dzapa qusubaitemi nike naho dzapa midzata mootorai. ⁵⁰Qate Teei quba minaraho pobipobi noi isanate naho dzapa qusubaitakoi. Oonihe anai te dzapa name qusubaitoraidzara. ⁵¹Nookare. Abi teei naho noo qusubaite qaaraquko bamu baataho kabira naataqu. Baamunipamu. Oke ana meeke nike pobi hiire.

⁵²Hiiremi Dzuta abi burisi eete noke hee, Nii oonoma hiiremi nana nookami nii songenaho isakinipamu. Abarahamu noi too abi ma noko gama baate bamu naateta. Oonita nii ikaqi hiireqi hee, Abi teei naho noo qusubaite qaaraquko baata bamu noke muunaquiqi hiire? ⁵³Abarahamu ma too abi nokoi gama baatetanita nii nokoke beekho eete abi minanipamu ape oni? Nii sama niime moomi apei oni?

⁵⁴Hiiremi Dzesu hee, Eo, anai dzapa name qusubaitapuko naho dzapa quba sepe naatarori. Qate nike hee, Onongai nanaho mai ooniqi hiiroraihe, Ohonga nike hiirorai teena noi naho Mai ooqi naho dzapake qusubaitorai. Oonita nike noke ruume oonihe, meeke ana naamae noke gesina. ⁵⁵Anai hee, Noke ana ruumeniqi hiibapuko ana nikeho gesa otera abi naatarori. Oonihe anai noke gesina naateqi noho noo qusubaite soubirorai.

⁵⁶Qate Abarahamu eebobo nikeho noi naho bodza quba beebe eete qidzanate qaata. Oonihe noi anake mooqi qaki minanipamuke eeteta. ⁵⁷Hiiremi Dzuta abi nokoi noke hee, Iaqqa, niiho tii 50 biranataamake aoke nii Abarahamuke moota mae?

⁵⁸Hiiremi Dzesu noko erake hiireta, Nookare. Abarahamu biranataamake oomi Anai Qaatai Qaarakoi. ⁵⁹Oke hiiremi nokohota bamenoma naatemi

noke oma tukuma teetare eetetanihe, noi dzukuroqi biirita tta eeteta.

ABI NESE KHABANOMAI NESENOMA NAATETA

9 Ipita Dzesu teeta tuusuqi moomi abi nese khabanoma teei oota. ²Oi pai noke oonoma dzoomata. Qate Dzesuho tumakhametoi noke qasa eeteta, Banaita naname, abirai noomae kahosa saridzeta mae eo mai pa pai nohoi kahosa saridzeqi pai noke oonomake dzoomata?

³Hiiremi Dzesui hee, Baamu. Mai ma pai baamu. Oho qesa noi te nomae kahosa eetemi biranatara. Oi Ohongai beedzae nome noho irita paanaitare hiiremi quba oi biranateta. (Khata, nookare.) ⁴⁻⁵Anai ttokata ooraquta ttoka abiho dzadza naatorai. Oonihe qupi sooromake abi qidzoke baura eetaqu. Oho quba ete dzadza ooraquta Ohonga ana dzoobiretaho baura oke napamae eetaridzoni.

⁶⁻⁷Oke hiireqi noi ttokata ogidzoba eete sare eeteqi oho akiakima abi nese khabanomaho nese suraiteqi noke pobi hiireta, Tuumaqa nese nime oba kose Siroamuta akobetare. Oiqi hiireta.

Qate Siroamuho khooba oi hee, Dzoobireta. Oonita Dzesu noke ota dzoobiremi noi ota tuuma nese nome akobetemi uhubami baata. ⁸Oonihe noi abi nese khabanomai qaata oke noho qesamane ma abi qesai gama gesina qaata.

Oonita noi baami nokoi hee, Idze, abi habese nenesa eetorai abi oi erani mae apeni? ⁹Hiiremi qesai hee, Oioni. Hiiremi paha qesai hee, Oi bamuhe noho tomidza tee ooniqi hiireta.

¹⁰Oonihe noomae hee, Eo anai oni. Hiiremi nokoi hee, Ikanomake eete niiho nese uhubami nii haba moori? Hiiremi abi oi hee, Abi tee, dzapa noho Dzesu, noi ttoka akiaki teeke korabeteqi naho

neseta suraite hee, Nii tuumaqa oba kose Siroamuta nese niime akobetareiqi hiiremi ana tuume. ¹¹Tuuma nese name akobetemi oi uhubami ana haba mooqi baabe.

¹²Hiiremi noko noke hee, Abi oi kaqani. Hiimi noi hee, Ana ruume, ¹³Oke hiiremi abi nese khaba eete qaatati qidzanateta noke noko dzeimaqi Pariseoho toro biranateta.

¹⁴(Oonihe Dzesui akiaki korabeteqi abiho nese pobiteta oke noi dzumata eeteta.) ¹⁵Oonita Pariseo noko oho qesa abi ikanomake eete haba moota noke qasa hiiremi noi hee, Maa abi noi ttoka akiaki naho neseta suraitemi ana akobetemi nese naho uhubami moorai. ¹⁶Hiiremi Pariseo qesai erake hiireta, Dzumake no riite baura eetemi nana nookami noi Ohongaho nenanidzara.

Oiqi hiiremi qesai hee, Eehe, ikanomake eete abi kahosanomai baura eetemi Ohongaho mumure eranomaho qesa naataqu? Oke hiireqi nokohota hu ma koridza biranateta. ¹⁷Birاناتemi noko paha abi nese khabanomai qaatake hee, Dzesui niiho nese qidzaitemi nii noho noo ikanoma hiibaqu? Hiiremi noi hee, Ana moomi too abi oni. Ooiqi hiireta.

¹⁸Oonihe Dzuta abi noko hou peu eeteqi hee, Abirai nese khabanomai biranate qaimi noho nese pobitemi haba moori tete oi ooraama. Oke hiireqi noko mai ma pai nohoho quba hiiremi baata. ¹⁹Baami nokoi nopoke hee, Erai khata nipehoni mae? Hiiremi nopoi hee, Oore. Hiimi nokoi hee, Qate noi nese khabanomai biranateta mae? Hiiremi hee Ooreiqi hiireta. Hiiremi noko hee, Oonihe noi ikanomake eete poiqa bageke eete mooqorai?

²⁰Hiiremi mai ma pai hee, Khata nakahoi nese khabanomai biranateta oke nake gesina. ²¹Oonihe noi poiqa quba moori teteke naka ruume. Mae

apei noho nese qidzaita oke paha ruume. Oonihe noi ao kotanga naate ooraita isanate noke qasa hiiremi noomae oho kхоoba paanaitare.

²²Oiqi hiireta oi teeho quba bahe, Dzuta abi mimi ago qiba teenaitaqi hee, Abi teei Dzesuho nookami Kiristu naataquko abi oke sinabidza guhuke qaanatareqiqi hiiremi qaata. Oonita mai ma pai oho attike eete hee, ²³Noio kotanganita noke oho qasa hiibareiqi hiireta.

²⁴Hiiremi noko paha abi nese khabama qaata noho quba hiireqi erake hiireta, Nanai nookami Dzesui kahosanomanita eto noho hasa hiibainohe, Onongaqake hasa hiibare. ²⁵Hiiremi noi hee, Noi kahosanomani mae bamu oke ana ruumenihe, ana nese khabanomai naate qaarita poiqa isanate haba moorai teena oke ana gesina.

²⁶Hiiremi noko paha hee, Dzesui ikanomake eeteqi niiho nese pobitemi oorai? ²⁷Hiiremi noi hee, Idze, ana ao hiiremi nike nookaama naateqi nike naane quba noo teena oke nookareiqi hiidzo? Mae nike oho qesa Dzesuho tumakhameto naatare hiire oorai?

²⁸Hiiremi noko noke garugaru hiireqi hee, Nii noho khatani. ²⁹Qate nanaio Moseho tumakhameto. Oi Ohongai Mose pobi hiireta oke nana nookorai. Qate abiraho khoobake nana ruume.

³⁰Hiiremi abi oi nokoke hee, Iaqa, noi naho nese pobitemi ana mooraihe, ikanomake eete abi mimima nike noho kхоoba ruume? ³¹Oi Ohongai abi kahosanomaho noo qusubaitaamanihe, teei Ohonga ai tataumami noi noho noo qusubaitorai oke napa gama gesinani. ³²Oi nese khabanoma teei biranatemai apei abi oonomake nese pobitaqu oho teteke napa nookaamake baa qaabi. ³³Oonita Dzesui Ohongaho neta baabaama naatapuko noi quba

eranomake eetaquho isakiamana naatarori.

³⁴Oke hiiremi noko hee, Nii kahosaho ttidzata biranateta oonita nii apei nanake bapopotaqu? Oke hiireqi noko noke ao hotou biiremi Isirae ttokaho dzore naateta.

BASESAI NESE KOTORORAI

³⁵Nokoi abi oke hotou biiremi Dzesu oke nookaqi noke saridze erake hiireta, Abiho Isaki noke nii qupadzomorai mae?

³⁶Hiiremi noi hee, Mai name, nii noke ana banaitemake ana isanate noke ai tataumakoi.

³⁷Hiiremi Dzesu noke hee, Apei nii noo pobi hiibike nii moobo? Anai erani.

³⁸Hiiremi noi Dzesuho toro pomai kotooroqi hee, Oo dzoobe, anai niike ai tataume. ³⁹Hiiremi Dzesui hee, Oore, Anai ttokata quratemai neseamai nesenoma naatoraini qate nesenomai neseama naatorai oke eete batabirorai.

⁴⁰Oke hiiremi Pariseoho qesai nookaqi noke hee, Iidzo, oonita qesa ma nanai neseamani kaqa. ⁴¹Hiiremi Dzesu noko pobi hiireta, Nike neseamaho isaki oorapuko, kahosa nikehoi bamu naatarori. Qate nike hee, Nanai nesenomaniqi hiiremi kahosa nikehoi urai oorai oorakoi, oiqi hiireta.

SIPISIPIHO QAHURA NOO

10 Dzesui hiireqi erake hiireta, Nookare. Teei sipisipiho naga pouke potti biireqa mainata dzongobete peitaqu noi ape bahe guume abinipamu. Oke ana bamu nike ikobetaqu. ²Qate teei pouqata dzuuborai noio sipisipiho Sooparani.

³Oonita nokoho tuhotuhoi pouta ooqa sooparake tete geemami noi sipisipi nome dzapaqi dzeimami noko noho totoho nookaqi biranatakoi. ⁴Biranate soubiremi noi nokoho bosa qooro tu-

umami nokoi noho totoho ago gesina naate noke iihorai.

⁵Qate noko abi qesaho noo totoho ruume. Oho quba abi maina baami noko bamu noke ihaquhe sakaba tuumakoi.

⁶Oonihe qahura noo oke Dzesu noko pobi hiiremi noko teqaha oho khooba qupadzomara.

DZESU NOOMAE SOOPARA QIDZA

⁷Oho quba Dzesui noko noorake pobi hiireta, Nookao. Sipisipihou pou oi pou ape bahe ana, Oke ana meeke nike pobi hiire. ⁸Qate abi anake riite baa qaari nokoi gama guume abi maina paina. Oonita sipisipi nikei nokoho noo totoho nookaamanihe nahoke nookorai. ⁹Anai oho pou oonita teei anata dzuubaquko qidzanatakoi. Ma noi naho neta tuume baabe eeteqa patta saridzorakoi.

¹⁰Qate guume abi noi teehe quba baaoraidzaranihe, guumeke qupadzomaqi sipisipike teeteqa dzuubeta quba baaorai. Oonita nookare! Nikei qaraqara meupunoma saridza qubake ana baaorai. ¹¹Oi nikeho soopara qidza anai nikeho habara naate baataridzo. Oonita hiibi, anaio nikeho soopara qidza.

¹²Qate teei nikeho maikhata bamu oonihe noi ttuma saridzare hiireqi sipisipike oberama soopara eeteqa moomi haa teeko baahuma noi ao atti tuumakoi. Tuumami haa oi nikeke aima sepesapeitaridzoni. ¹³Abi oonomai teqaha sipisipike qupadzomoraidzaranihe ttumaqake noi qupadzomorai.

¹⁴⁻¹⁵Oonita anai oonoma bahe soopara qidza. Mai ana qupadzomorai ma anai noke qupadzomorai. Oho qesa anai sipisipi name nikeke qupadzomami nike naho qupa toobake eetaridzoni. Oho qubake anai nikeho habara eete baatakoi. ¹⁶Oonihe naho sipisipi qesai ropuba erata ooraama. Oonita anai

noko paha dzeimami noko naho noo nookaqi baaqake kitu teena ma soopara teenai keke oorakoi.

¹⁷Ana naamae qaraqara name moosohiqa paha aimokoiqi hiiremi oho quba Ohonga Mai naho dza minake eetorai. Oi teei qaraqara nahoke karabetaquho tete bamu, ana naamae mootakoi. ¹⁸Naho Mai ao hiiremi anai qaraqara name mootaqu ma paha aimaqu oho beedzae naho toro oorai.

¹⁹Oke Dzesu hiiremi Dzuta abi qesahota hu ma koridza biranatemi qesa samane noorake hiireta, ²⁰Noi songenaho isakita ababara naate hiiroraita nike naane quba noho noo nookorai? ²¹Oke hiiremi qesai hee, Eo, songenai abi nese khabanomake qidzaitaamanita noi te songenanomaho isakita hiiroraidzara, baamu. Oke noko hiireta.

DZUTA ABI DZESU IBO EETETA

²²Qate tama bodzata Ohongaho biiri paha Dzerusaremuta agoago eete qaataho dzuma naatemi, ²³Dzesui biiri oke girodzomaqi Soromoho seuta biranateta. ²⁴Biranatemi Dzuta abi qesai noke rome biireqi hee, Nanai qisiqasi hiiroraita nii Kiristu oni mae bamu. Khooba niime paanaitemi nana nookare.

²⁵Hiiremi Dzesui hee, Ana bosata hiiremi nike nookaama naateta. Qate ana Mai nameho dzapata baura samane eetemi oi paha naho khooba paanitorai. ²⁶Oonita nike nookaama naatorai oi teehe quba bahe nikei naho sipisipi baamu. ²⁷Naho sipisipike ana qupadzomorai. Oi anai noko gesinanita nokoi naho noo totoho nookaqi anake iihorai. ²⁸⁻²⁹Iihaqi nokoi bamu dzaetaqu, baamu. Anai nokoqe qaraqara tatanga moitemi qaarakoi.

Qate teei nokoqe naho botota karabetaquho tete bamu. Oi naho mai nokoqe naho botota mootomi oorai ma noho beedzae minarahoke riite oorami

teei quba teeke noho botota karabetaquho isaki bamu. ³⁰Oonihe mai ma nakai sama teena.

³¹Oke hiiremi oi nokohota bamenoma naatemi aoke nokoi oma aimaqi noke teetare boohimi, ³²Dzesu qasa hiireta, Mai nameho baura qidza samane ana nike banaitemi ooraihota baura apeho qubake nike anake omama teetare hiire?

³³Hiiremi Dzuta abi nokoi hee, Baura qidzaho quba nanai te niike teetare hiiroraidzaranihe, nii abi ooqi sama niimeke Ohonga kimatetemi qaganomani-pamu naatemi nana hiire.

³⁴Hiiremi Dzesu noko erake pobi hiireta, Nikeho hu noota erake qeetemi oorai, Anai nikeke hee, Nikei ohonga-mane ooniqi hiireta.

³⁵Nookare. Ohongai oonomaho isakita sinabidza nomeho bosa qobaqoba nikeke hee, Nikei ohonga-mane ooiqi hiiremi ooraita sinabidza oke arabidzaquho tete bamu.

³⁶Oonita Ohonga anake agoago eete ttoka abihota dzoobiremi ana baaqi hee, Anai Ohongaho khataniqi hiiremi nike ikaqi hiire hee, Noo oi qaganomaniqi hiire? ³⁷Oi anai Ohongaho baura eetaama naataquko, eto anake nooka hisi eetaino.

³⁸Qate anai Ohongaho baura eetemi nike anake nooka hisi eetaridzonihe, anaqake hisi eetaama naataquko, baura ana eetorai oke moo qupadzomaqi hee, Oonita Ohongama nopoi qesa dzaga bobotoraiqa hiibare.

³⁹Hiiremi nokoi paha noke karabetare eetetanihe, noi nokoke potti biireqi tumata. ⁴⁰Tuumaqi oba Dzotani biireqi Dzohane sobasobai bosata abike obama sooro qaata ota biranateqi oota.

⁴¹Oomi abi samane baaqi erake hiireta, Oo Dzohane sobasobai teqaha noomae baura gesaqesa eetemi Ohongaho mumure naatara. Oonihe Dzohanei abiraho noo samane bamenoma hiireta

oio meeni. ⁴²Oiqi hiireqi abi samane ota Dzesuho torota atimata.

DZASOROI BAATEMI DZESUI POBI NOOKATA

11 Qate abi teehe dzapa Dzasaro noi khetedza aimata. Noho nagapa Bettania. Qate noho sase Matta ma dzaba nohoio Maria. ²Oonihe oi Maria teehe bahe, atapa oba ura moromoronoma aimaqi ooma Dzesuho oko suraiteqi qiba gee nomema noho oko dzamutota Oonita noho nane Dzasaro noi heme aimata. ³Heme aimami sase ma dzaba nopoi Dzesuho quba noo dzoobireqi hee, Mai nakame, qeseba temu niihoi batabata eete ooraita nookare.

⁴Oonita Dzesu oho noo nookaqi erake hiireta, Noi batabata eete ooraihe baatanipamu eetaquho isaki bamu. Oi Ohongaho dzapake hasa hiibaqu ma khata nohoho dzapake hasa hiibaquho isaki naate oorai. ⁵Oiqi hiireta. Oonihe oho tete oi era. Dzesui Dzasaro ma Matta ma dzaba Maria ma nokoho dza mina eete qaata. ⁶Oonita noi oho noo nookaqi naane quba ooqata keke qupi eserike oota?

⁷Oonihe qupi eseri bamu naatemi noi tumakhameto nomeke hee, Napa isanate poiqa Dzutea habata paha tuumareiqi hiireta. ⁸Hiiremi tumakhameto nokoi hee, Banaita naname bosata Dzutea abi nokoi niike omama teetare hiireta. Oho quba nii ikaqi hiireqi ota paha tuumareiqi hiire?

⁹⁻¹⁰Oiqi hiiretanihe Dzesui teqaha oho ruumeke oorara. Oho qubake noi erake hiireta. Eehe, ete dzadza oi saunaba 6 kirokota sohoro qeemaqi surena 6 kirokota bamu naatorai. Oonita abi qupibake tuumaquko meeke noi angita dzuubakoi. Oonihe anai ete bisaho isakita tuusubita angii nike hiire ota ana bamu dzuubaqu.

¹¹ Oiqi hiiretanihe noi temu nomehoke hee, Dzaira napaho Dzasaro noi meerake eete oorai. Oonita ana poiqa tuuma noke tukutakoi.

¹²⁻¹³ Dzesu oke hiireqi Dzasaro ago baate ootaho qahurake noi hiireta. Hiiremi tumakhameto nokoi hee, Soopara naname noi meerake eete ooraiqako qidzanatakoi, dzoobe. Oiqi hiireqi nokoi qupa nokometa hee, Dzasaro mee qidzanatakoiqi Dzesu hiiroraiqi hiireta.

¹⁴ Oho quba Dzesui paata hiireta. Baamu, Dzasaro ago baate. ¹⁵ Oonita anama napai ota oorapuko dzasai nikeke suqobidzarorihe napai kharata ooraimi noi baatemi ana nookami quba oi nikeho ai tatauma tukutakoi. ¹⁶ Oho totaqita bagemona naatakoita napa tuuma Dzasaroke saridzare.

Hiiremi Ttoma iiha dzoobireqi qe-samane nomeke hee, Oionita napa tuumaqa Dzasaroma gama baatare. (Oi Ttoma ape bahe noke abi hee, Noi eseima biranataiqi hiire qaata noio hiireta).

ABI TUKUTAQU MA QARAQARA SARIDZAQUHO KHOOBAL KIRISTU

¹⁷ Oho quba Dzusuu ma nokoi tuumora-muti nagapa gattiqa Bettania ota biranatare boohiqi nookami Dzasaroke ao qurabiiremi qupi eserisa eseri naateta.

¹⁸ Qate Bettania nagapa ma Dzerusaremuho takura oi dzamoqa, hapu haubaho isaki. ¹⁹ Oonita Dzuta abi samane Dzerusaremuna qaata nokoi Bettania nagapata biranate Matta ma Mariama noko Dzasaroho utu oota.

²⁰ Qate Dzesu biranatare eetemi Matta nookaqi noke saridzare tuumatahe, Maria nagata habeseqi te qoridzara. ²¹ Oonita Mattai Dzesuke tete kosoramuta saridzeqi hee, O Soopara name, nii erata baa oorapuko noma nahoi bamu baatarota. ²² Oonihe ana

qupadzomami nii quba tee ma teeho quba Ohonga pupu hiiremi ango nii moitakoi.

²³ Hiiremi Dzesu noke hee, Oore, noma niihoi qoridzakoi. ²⁴ Hiiremi Mattai hee, Ipita tukutuku bodzata noi qoridzaqu oke ana gesina.

²⁵ Hiimi Dzesu noke hee, Ana naamae tukutuku ma qaraqaraho khooba. Oho quba teei anake ai tataumaqu noi baatareiqi baatakoihe bamu qaraqaraho dzore naataqu. ²⁶ Oi ape ma apei ooraiqi anake ai tataumorai nokoi bamu baataho pobi naataqu, baamunipamu. Oke nii qupadzome?

²⁷ Hiiremi noi hee, Soopara name, oi mee. Kiristu Ohongaho Khatai ttokata baabakoiqi hiire qaabi ana moomi nii oioni!

ABIHO QUPA ASUASU OOMI DZESUI SURUPU EETETA

²⁸ Oke hiireqi Mattai tuumaqi seiqake dzabake pobi hiireqi hee, Banaita noi baaqi niiho quba hiire.

²⁹ Hiiremi Maria ao qori Mattama nopoi Dzesuho toro qeemata, ³⁰ oi Dzesu te nagapanipamuta peitaranihe Matta noke bosata kosoramuta saridzeta ooqata oota. ³¹ Oonita Dzuta abi ma paimane gama nagata ooqi Maria ttapuitare eesuqi moomi noi hairiamake qoridze paata tuusumi nokoi hee, Oo noi qura tuputa tuumaqa tti hiibakoiqi hiireqi noke iihata.

³² Qate Maria tete kosoramuta Dzesuho toro biranate oke toro nohota subate tti hiireta, O Soopara, nii erata oorapuko nane gottai bamu baatarota.

³³ Hiiremi Dzesui moomi Maria noi Dzuta abi samanema noko Dzasaroho tti ma ttaka hiiremi Dzesuho qupa ganganatemini noi hekhettidzaiqi hiireta, Noke nike ikata mootomi oorai? ³⁴ Hiiremi nokoi hee, Oo Soopara nii baaqi

tekake moorare. ³⁵Hiiremi noi ttiroba eeteta.

³⁶Ttiroba eetemi Dzuta abi qesai hee, Dzasa. Noho qupai Dzasaroho quba gimubata heme eete. ³⁷Hiiremi qesai hee, Oonihe abi oi nese khabanoma qidzaitorainoma oonita noi hiibapuko Dzasaro baataama naatarota kaqa.

DZESUI DZASAROKE TUKUTOTA

³⁸Hiiremi Dzesu paha hekhettidzaiqi qura tuputa biranate moomi oma naga oke oma sararama pui siiremi oota. ³⁹Oomi Dzesu hee, Omake ai papatare.

Hiiremi abi baatetaho sase Mattai hee, Soopara, qupi eserisa eseri naatemi ao dzahosa eete. ⁴⁰Hiiremi Dzesu noke hee, Nii ai tataumaquko Ohongaho dzapa pobi moorakoi oke ana bosata nii pobi hiire mae bamu?

⁴¹Hiiremi noko oma oke ai papatemi Dzesui qusuke mooqi hiireta, Mai name, ana pupu hiiremi nii nookorai, oho dzoobeke ana hiire. ⁴²Ma nii qupi samane naho noo nookorai oke ana gesina. Oonihe nii ana dzoobiretake abi tupu mina qooro oorai nokoi poiqaqe moo nooka qupadzoma quba ana paata hiire. ⁴³Hiireqi noi dzaubama sokateqi hee, Dzasaro, Nii ao biranatare.

⁴⁴Hiiremi abi baateta noi ao biranateta. Oonihe noho oko ma boto ttobama qegoromi oota oho qesa too ma koko noho gama sengibete oomi Dzesui hiireta, Noke saqoromi noomae tuumare.

QESAI AI TATAUMATA MA QESAI TEETARE HIIRETA

(*Mat 25:1-5; Mar 14:1-2; Ruk 22:1-2*)

⁴⁵Hiiremi Dzuta abi Mariaho toro oota nokohota samanei Dzesuho baura mooqi noke ai tataumata. ⁴⁶Qate qesai noke papateqi Dzesu baura oke eeteho isere Pariseoho toro mootota.

⁴⁷Mootomi Pariseo nokoi dzube abi mimima gama ttuturateqi hiireta. Abirai baura samane eetemi Ohongaho mumure naatoraita napa ikanomake eetaqu? ⁴⁸Napai noke qaanataama naatemi abi gama susupu noke nooka hisi eetemi Romaho gamamani baaqi biiri ma haba ma abi gama rubengaitakoi ooiqi hiireta.

⁴⁹Oonihe Kaipa noi tii oho bodzata dzube abi minai qaanita noi too abiho isakita noko pobi hiireta, Nike ruume baurake eetorai. ⁵⁰Abi minarai dzaetainoho quba abi teenaqai baatemi nike qupadzomami bamu isanataqu mae?

⁵¹Qate noi te noomae qupadzomaqi hiibaranihe noi Ohongaho dzube abi mina oomi Sumasai noho irita baura eesumi noi too abiho isakita hee, Dzesui Dzuta abi minaraho habara naate baatakoiki hiireta. ⁵²Oonihe oi Dzuta abi keke bahe Ohongaho khameto haba samaneta ooqi tupu teena naatarotaho quba hiireta.

⁵³Oke hiiremi nokoi ao Dzesuho suu ma pai mootomi qaata. ⁵⁴Oho qubake Dzesui Dzuta haba paata tuumarotaho isakiamana naatemi Eparamu nagapa oi haba habanaho patisigita oomi noi ota tuumaqi tumakhameto nomema gama oota.

⁵⁵Qate Dzuta abiho Ingona dzuma dzamoihimi abi qeba nena nokoi kiridza gere qaataho tuputa qeemaqa kahosa nokome kuibidzare hiireqi Dzerusaremuta peiteta. ⁵⁶⁻⁵⁷Peitemi Pariseo ma dzube abi mimi nokoi noo tatanga hiireqi hee, Dzesui ikata oorai oke abi teei gesina naataquko ango paanaitemi nana noke suutakoi ooiqi hiireta.

Hiiremi abi samanei biirita qesa saridzeqi hee, Nike qupadzomami noo bamenoma oi ooraimi Dzesui dzumarata baabaqu mae bamu? Oke hiireta.

**MARIAI DZESUHO OKOKE
BIBIMA SURAITETA**

(Mat 26:6-13; Mar 14:3-9)

12 Oonihe Ingona dzumai qupi 6 naataamake oomi Dzesui aoke Bettania nagapata biranate Dzasaro (apeke bosata eehahaiteta) noho nagata peiteta. ²Peitemi nokoi noke tuuhoro hoo ma patta mootota. Mootoqi Mattai khautomi Dzasaroi Dzesuma nokoi qidzanate patta muunata.

³Muunomi Maria noi oba ura moro-moronoma, mutusa qidza, ttuma minanipamu oke isaki teeke aima baaqi ooma Dzesuho oko suraiteti qiba gee nomema oko nohoke dzamutota. ⁴Oba oho ura oi naga masubate oota. Oonihe Dzesuho tumakhametohota tee, Dzuta Kariota nena ikai noke geema mootarota, noi niqi hiireqi hee, ⁵Oba uranoma oho ttuma quba hiibapuko ao tu hattatti kina biranatarori. Oke eetemi abi habanai oho meke saridzarori. ⁶Oiqi hiireta oi Dzutai te abi habana oho qupa muunaqi hiibaranihe, noi tumakhametoho oma sengi soopara eete qaaqi bodza qesata ota nome quba guume eete qaata oho qubake hiireta.

⁷⁻⁸Hiiremi Dzesui hee, Eo, eto Mariake noosa hiibaino. Oi abi habanai bodza samane nikeho toro oorami nokoke kokora eetareiqa eetorakoihe anai bamu bodza mina nikeho bisata ooraqu. Oonita abi naho keba qurabidzakoiqi hiireqi atapa erai ao anake kokora erake eete, oonita oke noho neta karabetemi bamu isanataqu. Oiqi hiireta.

**DZUBE ABI MIMI NOKOI
DZASARO TEETARE HIIRETA**

⁹Oonita Dzesui Dzasaroho nagata ootake Dzuta abi nookaqi abi sama-

nenipamu nokoi Dzesu keke bahe Dzasaro apeke Dzesui eehahaiteta nopoke moorare baata.

¹⁰Oonita dzube abi mimi paha Dzasaroke bisi naate noho suu ma pai mootota. ¹¹Oi teehe quba bahe Dzuta abi samane Dzasaroke moo qupadzomaqi Dzesuho toro atimata.

**DZESUI ABI QIBAHO ISAKITA
DZERUSAREMUTA PEITETA**

(Mat 21:1-11; Mar 11:1-11; Ruk 19:28-40)

¹²⁻¹³Qate iihai mootomi abi samane dzuma eetare baaqi nookami Dzesui Dzerusaremuta peitarota. Oho quba nokoi ee hehenake aimaqi noke dzeima quba tuumaqi sokateqi hiireta, Dzoobe dzoobe, Ohonga Sooparaho dzaapai Isirae abiho qiba naatareiqa baabe.

¹⁴Oke hiiretahe Dzesui ttogi khata teeke saridzeqi peite tuumata. ¹⁵Oonihe noi teehe quba peitaranihe Sinabidzata qeetemi oorai oi hee, Dzerusaremu ma Dzioho paimane nike atti eetaino. Oi nikeho abi qibai hasu quba ttogi khata peite baaqoraiqi hiireta.

¹⁶Oonihe, noho tumakhameto te bodza ooqata khooba qupadzomara. Oonihe ipita Dzesui qoridze dzadzata peitemi nokoho qupa pobiratemi qetaqeta bosana hiireta ma abi noke oonoma eetetake noko gama qupadzoma soubireta.

¹⁷Oonita Dzesui Dzasaro eehahaiteta bodzata abi oke mooqota nokoi oho isere qidza Dzerusaremuta mootomi, ¹⁸abi samane baura oho pobi nookaqi oho quba Dzesu moorare biranata. ¹⁹Oho quba Pariseo nokoi qesa pobipobi hiireqi hiireta. Moorare, Abi samane mutu ma khatai gama noke iihoraihe, napa bamu, oiqi hiireta.

**RAABA ABI QESAI DZESU
MOORARE BAATA**

²⁰ Qate Giriki abi qesai dzumata ser-
erahuke Ohonga pupu hiibare baata.
²¹ Baaqi nokoi Piripi, Garirea habaho na-
gapa Besaitaho nena, noho torota baaqi
hee, Mai naname, Nanai Dzesu moorare
hiireqi baabe.

²² Hiiremi Piripi qeemaqi Attereo pobi
hiireqi nopo esese Giriki abiho noo
Dzesuke pobi hiireta. ²³ Hiiremi Dzesu
oho noo ipike hee, O dzoobe, oke eete
Abiho Isaki anaho dzapa pobi haba
biidzaridzoni.

²⁴ Oonihe qahura erake qupadzomare.
Seporaho gottarai ttokata taate ari
naataama nataquko oi noqeke ooqa
bamu haba biidzaqu oke ana bamu
nike ikobetaqu. Oonihe ttokata taate
ari naatemi sepora samane ao haba
biidzakoi.

²⁵ Oi teei qaraqara nome qaanataquko
noi meupu oho dzore naatakoi. Qate
teei ttokaho qaraqara nome qaanataama
naataquko qaraqara meupunoma oi
noho pobi naate qaarakoi. ²⁶ Oonita teei
anake tuuhobare hiibaquko noi naho
tete oke iiha qaaqake, ana peitaquta
tuhotuho nahoma nakamae oorakoi. Ma
apei ana oonomake tuuhobaqu noho
dzapake Ohonga mai qusubaitakoi.

**DZESUI HAPAHAPATA
PEITAROTAHO IPI MA ARI**

²⁷ Dzesui hee, Oonihe ana oho noo hi-
iremi naho beedzae saqobami ana noo
apeke hiiremi isanataqu? Ana hee, Mai
name, ana kaipota oorami nii ana ing-
onaitareiqi hiibaquuni mae? Oi bamu.
Ooqaho qubake ana era baaqori. ²⁸ Hi-
ireqi noi pupu hiireta, O mai, niimaeho
dzapa pobi haba biidzare.

Hiiremi qusuta totoho teei biranateqi
hee, Ana hiiremi naho dzapai haba bi-
ire ooraihe minanatare boobi. ²⁹ Oke hi-

iremi abi samane ota qooro ooqi totoho
nookaqi qesai hee, Para hiire. Qate qesai
hee, Eo angero teei noo hiire.

³⁰ Hiiremi Dzesui erake hiireta,
Noo totoho oi te naho toma quba
baahuidzaranihe nikeke qupanomaita
quba baahubi. ³¹ Nookare, Ohongai
poike ttokaho tete maripa eete oho
baisa minanoma libadzake qirutomare
boobi.

³² Oi ttoka abi nokoi noke qusubaiteqi
anake hapahapata ai gosobakoi.
Oonihe gosoromake anai abi minarake
dzeimami abi samaneniipamui naho
toro pomai kotobakoi. ³³ O Hiireqi noi
ikanomake eete baate dzapa pobinoma
naatarotaho nooke hiireta.

³⁴ Hiiremi abi tupu oi hee, Eehe, hu
noota qeetemi oorai oi hee, Kiristui
baaqanoke, agoba qaarakoiqi hiiremi
nana nookorai. Oonita nii ikaqi hiireqi
hee, Abiho Isaki anake hapahapata ai
gosobakoiqi hiire? Abiho Isaki oi nii
ooni mae apeni?

³⁵ Hiiremi Dzesui noko pobi hiireta,
Nookare. Dzadzai nikeke baiburorai oi
bodza hoteqa. Qupi sooromake abi ao
tete qiri eetakoi. Oho quba dzadzai
nikeke baiburoraiqata ao tete aimare.
³⁶ Ana noo hiiremi oi dzadzaho isaki
naatemi nike ao qusubaiteqa anake
ai tataumake eeteqa nike dzadzaho
khameto naatakoi. Noo oke Dzesu paata
hiire qaateqi tuumami abi samane nokoi
noke te paha mooraama naateta.

³⁷ Oonita dzesu baura samane abiho
pengata eetemi Ohongaho mumure
naate qaata oonihe ikanomake eete abi
samane te noke ai tataumanipamuke
eetara? ³⁸ Oi teehe quba bahe Dzesea
hiiretaho isaki naateta. Noi hee, O
Soopara, beedzae niihoke abike gama
paanaitemi oorai oi nanai oho isere
gama mooto soubireta. Oonihe apenei
oke nookaqi hisi eetarai? ³⁹ Oiqi

hiiretaho isakita noko hisi eetare hou eeteta.

⁴⁰Oi Dzesea paha hee, Noko eto nese nokomema moomi qupa nokohoi uhubami noko naho toro burisi eetemi ana Ohongai nokoke qidzaitainoiqi noko hiiremi anai oho quba nokoho nese koto-roqi qupa nokohoke pui siiremi oorai. ⁴¹Oiqi hiireta oi Dzeseai Ohongaho dzapa pobi ma beedzae moomi suqobidzanoma naatemi oke eete paanaiteta.

⁴²Oonihe Dzuta abi mimi qesai qupata Dzesuke hisi eetetanihe, Pariseoi nokoke sinabidza guhu tete qaanatainoiqi hiireqi oke nokomae qahitoto qaata. ⁴³Oi nokoi teqaha Ohongaho dzapa pobi quba dzaodzao eetaranihe, abiho penga quba ququimata.

DZESUHO NOOI ABIKE BATABIDZAKOI

⁴⁴Oonita Dzesui sokateqi erake hiireta, Nookare. Teei naho dzapata atimaqu oi naho dzapa keke bahe Mai ana dzoobireta noho dzapata noi atimakoi. ⁴⁵Ma teei anake moo qupadzomaqi mai ana dzoobiretake noi moo qupadzomakoi.

⁴⁶Oi anai ttoka abiho bisata dzadzaho isakita baiburorai. Oonita apema apei naho dzapata atimaqu, bamu qupita basa qooto tuumoraqu. ⁴⁷Oi anai te ttoka abike qahitota quba baabaranihe noko gama qidzaita quba baata.

⁴⁸Oho quba teei naho noo nookaqi qusubaitaama naataquko ana bamu naamae noke qomaqoma hiibaqu. Oi bamuhe, naho noo ago hiiremi oorai oi abi naho noo nookaqi anake basesa eetorai nokoke qomaqoma hiibakoi. Ana ago hiire qaate oorai noo oi ipi bodzata abi oke suutakoi.

⁴⁹⁻⁵⁰Oi erake eete oorai. Ana te naamae baaqi noo nameke hiibaranihe, Mai ana dzoobireta noi tete sakateqi hibahiba totoho ana moitorai, hibahiba

nohota abi qaraqara tatanga saridzakoi. Oonita ana hiirorai noo oke ana noho toro nookaqi hiirorai. Oiqi Dzesu hiireta.

DZESUI TUMAKHAMETO KOKORA BAGENOMA EETOTA

13¹⁻³Qate Siimo Khariottaho nena naho khata Dzuta, noho qupata Saatai ango suu ma pai mootomi noi Dzesu geema mootakoiqi hiire oota. Oonihe Dzesui bosata Maiho neta baata paha burisi eete noho torota peitarota oke mai gama noho botota mootomi oota. Oke Dzesu gama qupadzoma soubireta. Oonita noko gama Ingonaho dzuma eetare boohiqi Dzesui moomi noomae ttoka haba qaate maiho torota peitarotaho bodza ao dzamo naateta.

Oonihe, Dzesui tumakhameto nome kokora eete qaata teena oke noi eete soubiremi bodza noho bamu naateta.

⁴⁻⁵Oonita surenake noko dzuma oho patta muunare boohitahe, bosata Dzesu qoridze sasa nome kuimaqi sama dzamudzamuke dzapireta. Dzapireqi noi kooruta oba uqumaqi bosaho eete tumakhametoho oko akobete sama dzamudzamu ooma oko nokohoke dzamutare hiireta.

⁶Oke hiireqi Dzesu tuumaqi Siimo Peetorohe torota qeemata. Qeemami Peetoroi Dzesu pobi hiireta, Nii ikabeteqi naho oke akobetaqu? ⁷Hiiremi Dzesu noke hee, Ana eesubi oke nii poiqa ruumenihe, ipita nii qupadzomakoi. ⁸Hiiremi Peetoroi hee, Nii abi minanita bamu anaho oko akobetaqu, baamu.

Hiiremi Dzesui hee, Nookao, oko ni ihoke ana akobetaama naataquko nii bamu anama naka ttaike ooraqu. ⁹Hiiremi Peetoroi hee, Oionita oko keke bahe, boto ma qiba ma gama akobetare.

¹⁰Hiimi Dzesui hee, Eo, teei oba taasumake noho sama ao saasari naatemi noke oko (oi oora ma qaaraho qahura) ooque dzamutakoi. Nike ao

saasari naate ooraihe, nikhota teei saasari naate ooraidzarani. ¹¹Oiqi hiireta oi teeho bahe, Dzutai noke geema mootorata oke noi qupadzomaqi hee, Nikehota teei saasari naate ooraidzaraniqi hiireta.

¹²Oonita poma nokomeke ihaqi Dzesui nokoke kokora eeteqi nokoho oko gama akobete soubireta. Oke eeteqi noi paha sasa nome dzaaroqi habese noko qasa hiireta. ¹³Ana eete oho khoobake nike qupadzome mae? Nike anake hee, Banaita ma Sooparaniqi hiirorai anai oho isakita nikeke kokora eetorai oonita oke nike meeke hiirorai.

¹⁴Oonihe anai nikhoho Soopara ma Banaita ooqi nikhoho tteki aima qaabi oonihe poiqa nikemae ipibireqa qesaqesaho tteki aima qaarare. ¹⁵Oi ana oora ma qaaraho akoako tete nike banaitemi oke nikemae ipibire eetorare.

¹⁶Tete erake eete oorai. Kokora abi noi Soopara nome beekho eetaquho tete bamu, eo qaru khata noi mai nome riitaquho tete bamu. ¹⁷Noo oke nike nookehe, oke nike qusubaita qaamake nikhoho isaki bagenoma naatakoi. ¹⁸Ana nike gama asatetake ana gesina, oonita ana hiire noo oi ao nikhoho naate.

Oonihe nikhota teei oorai noho nooi bamenoma. Oi noo teeke sinabidzata qeeteta oi meenoma naatake boobi. Oi hee, Teei anama naka ttaike patta muunoraihe noi ana qorobidzare boobi. ¹⁹Oiqi hiiremi ooraita oke ana nike qupanomaitemi oi meenoma naatemake nike anake qupadzomaqi hee, Meeke Dzesui Agoago khata ooniqi hiibakoi.

²⁰⁻²¹Oonita anai abi qaru dzoobiremi teei qaru abi oonomake kokora eetaqu oke eesuqi noi anake kokora eetakoi ma paha Mai ana dzoobiretake kokora eetakoi oi bagenomanihe, iidzi nikhota teei ana geehibi oio bamenoma. Oke ana bamu nike ikobetaqu.

DZUTAI DZESUKE GEEMA MOOTOTA

(*Mat 26:20-25; Mar 14:17-21; Ruk 22:21-23*)

²²Dzesui Dzutaho noo oke qahurata hiireqi noi hekhettidzaita.

²³Oho quba tumakhameto roqobeteqi qesa qeraqera eeteqi hee, Apehoke noi hiire? Qate Dzesui tumakahta Dzohane anaho dza mina eete qaata. ²⁴Oonita anai Dzesuho dzaganipamuta oomi Peetoroi anake toone eeteqi hee, Dzesuke qasa hiiremi noi abi oke paanaitareiqi hiireta.

²⁵Hiiremi anai Dzesuho dzagata tirere eete seike qasa hiireta, Soopara, abi nii geema mootaqu oi apeni? ²⁶Hiiremi Dzesui hee, Anai patta ponabete abi moitaqu abi oioni. Hiireqi noi patta oke suuta suqobire Siimo Khariotta nenaho khata Dzutake moitemi muunata. Muuhimi Saatai ao noho qupake mai eeteta.

²⁷Mai eetemi Dzesui Dzutake hee, Niho qupana oorai oke hiariamake eetare. ²⁸Oiqi hiiretahe seike hiiremi minara patta muunota nokoi te nooka pobitara. Qesai hee, ²⁹Noi oma sengi sooparanita Dzesui hiiremi noi quba teeke dzumaho quba ttuma eetareiqi hiire kaqa, Eo ttuma teeke abi habana moitareiqi hiire kaqa, Oiqi hiireta.

³⁰Oonita Dzutai patta oke muunaqi tta eeteqi kha qupita tuumata.

DZESUI PAI USAQE TEEKE MOOTOTA

³¹Dzutai tuumami Dzesui hiireta, Oionita poiqa Abiho Isaki anaho dzapai minanatakoi. Minanasuhimi Ohongaho dzapa oho qesa minanatakoi. ³²Ana hiiremi Ohongaho dzapa minanatemini oho qesa Ohongai hiiremi naho dzapa minanatakoi. Oonihe noi hiiremi ao hairiamake minanatakoi.

³³Khameto name dzasa. Anai ao nike qaasubi. Qaate tuumami nike naho

giri eetakoi. Oonihe ota naho toro baabaquho tete bamu naatakoi oke ana bosata Dzuta abi pobi hiireta teena oke paha nike pobi hiire.

³⁴Oonihe nikeqaho qubake ana pai erake moote. Anai nike dzaira eete qaabi oho isakita qesa nikeme dzaira eete qaarare. ³⁵Oi nikeme qesa dzaira eete qaama abi minarai oke mooqake hee, Dzesuho tumakhameto oioniqi hiibakoi. Oiqi hiireta.

DZESUI PEETOROHO BASESAKE POBITETA

*(Mat 26:31-35; Mar
14:27-31; Ruk 22:31-35)*

³⁶Hiiremi Siimo Peetoro noi Dzesuke hee, Oonihe nii ikata tuumakoiqi hiire? Hiiremi Dzesui baatahoke hiireqi hee, Nookare anai tuumami nii bamu poiqake oho tete ihaquhe ipita nii oho tete saridze ana ihaqa nakamae oho ttaiqa naatakoi. ³⁷Hiiremi Peetoro hee, Mmhm, Ana niiho quba baatareiqa baatakoi oonita ana naane quba nii ihaama naataqu?

³⁸Hiiremi Dzesu noke hee Oo, nii naho quba baataqu mae? Nooka, nee ungapai noo hiibaamake nii anake gaubire raraku biidzaama naatakoi, oonihe ao tapari naatakoi. Oke ana bamu nii ikobetaqu.

DZESUI MAIHO PATI MA DZUBINANIPAMU

14 Dzesui hee, Oonihe nike eto qupa muunaino. Nike Ohongake ai tataumaqi oho qesa anake ai tatauma qaarare. ²Oi Mai nahoho nagapata suruho samane nikeho quba oorai. Ooraama naatapuko oke ana ao nike pobi hiibarori.

Oonita ana tuumaqu oi teehe quba bahe ana nikeho quba isaki roibetare tuumakoi. ³Teka ma isaki nikeho quba roibeteqanoke ana burisi eete baa nike

dzeima anama napai gama teenata qopa koobire qaarakoi. ⁴Oonita anai tuumaqu oho qopa ma teteke nike gesina naatorai.

⁵Hiiremi Ttomai hee, Soopara naname, nii tuumaqu tekake nana nookaamanita ikabeteqi oho tete saridzaqu?

⁶Hiiremi Dzesui noke pobi hiireta, Ana naamae minaraho mee ma tete ma qaraqara oonita teei anake potti biireqi bamu Maiho torota biranataqu, baamu. ⁷Oi nike anake gesinanipamu naatapuko ao Mai nahoke gesinanipamu naatarori. Oonihe aoke nike noke mooqi isakiqata gesina.

⁸Hiiremi Piripi hee, Soopara naname, Mai niime nanake banaitemake nanata isanatakoi.

⁹Hiiremi Dzesui hee, Piripi ana nikeho toro agoba qaabi oonita nii ikanomake eete anake gesina naataama? Nookare. Teei anake moo pobiteqi mai nahoke moo pobitorai. Oonita nii ikanomake eeteqi hee, Mai niime nanake banaitareiqi hiire? ¹⁰Mai ma nakamae qesa dzaga boboto baaqoraika nii qupadzome mae? Ana nike noo hiirorai oke ana te naamae hiiroraidzaranihe, Mai naho toro baura eetemi hiirorai.

¹¹Mai ma nakamae qesa dzaga bobotorai oke nike qupadzomare. Eo oho ruumeke naate baura ana eetoraike nike qupadzomare. Meenipamuke ana nike pobi hiire. ¹²Nikei ana nooka hisi eeteqi baura ana eetoraike nike paha eetakoi. Oonihe ana Mai nameho torota peitakoi oho qubake ana eetoraiho isakita nike ipibireqa minanipamuke eetorakoi.

¹³Oi nike naho dzapata atimaqi quba tee ma teehe quba hiiremi ana nike moitemi Ohonga mai noi khataho nookami nee ma baunoma naatakoi. ¹⁴Oonita nike naho dzapa quba eeteqi teehe quba hiiremi ana qusubaitakoi, oiqi hiireta.

**SUMASAI TUMAKHAMETO
ISAKINOMAITAROTA OHO NOO**

¹⁵ Oonihe nike naho dzake eetaquko ana pai qesa mootomi oorai oke nike iso keke qusubaite soubidzakoi. ¹⁶ Oi teeho bahe anai Mai pupu hiiremi noi hobihobi teeke paha nikeho quba dzoobiremi noi nikeke beedzaenomaite tuuhoro agoba qaarakoi.

¹⁷ Dzapa nohoi Sumasa meenoma. Oonihe ttoka abi nokoi noke ruume, noke mooraamanita qidzoke noke gesina naataqu. Qate noi nikeho bisata ooqa nikeke tuuhoro qaama meeke nike noke gesina naatakoi. ¹⁸ Oi anai bamu nikeke toki ma hoeboho isakita qaataquhe ana oho isakita paha nikeho toro biranatakoi.

¹⁹ Ttoka abi nokoi ana mooraama naatake boobihe nike anake Sumasaho isakita mooqorakoi. ²⁰ Oi anai qaraqarata qaami nike oho qesa qaraqarata oorakoi. Oke eetemi anai maike dzaga bobotomi oho qesa nike ma napa qesa dzaga bobotoraqu oke nike ao ota qupadzomakoi.

²¹ Oonita apei naho dzaodzao eetoraqu ma naho noo qere biire qusubaitoraqu abi oioni. Noi oho pomata naho dza eetemi Mai nahoi abi oonomaho dza mina eetemi anai paha noho dzaodzao eeteqa isaki name noke banaitemi qupadzomakoi.

²² Hiimi Dzuta, oi Khariottaho nena bahe Dzuta temu, noi Dzesuke hee, Soopara, nii ikanomake eete sama niime nanake banaite qaaqa ttoka abi banaitaama naataqu? ²³ Hiiremi Dzesu noke hee, Eo, teei naho dzaodzao eetaquko noi naho noo qusubaitemi naho mai noho dzake eeteqa noma nakamae abi oho toro biranate napai gama oora ma qaara eete qaarakoi.

²⁴ Qate teei naho gottaeke eeteqi bamu naho noo qusubaitaqu. Oonihe

ana noo hiiremi nike nookorai oi naho noo bahe Mai ana dzoobireta noho noonii. ²⁵ Oi anai nikeho neta ooriti tuusubita anai aoke nike pobi hiire.

²⁶ Qate Mai noi Qaheuba Sumasa dzoobiremi Hobihobi noi naho dza-pata baaqake ana nike tete banaite qaibi oke noi nike qupanomaite qaaqa quba samane minara nike banaitakoi. ²⁷ Nookare. Anai hasuho mai oonita isaki nameke nikeho qupata dzeebiremi nike qangahasita poupaama naatakoi, oke ttoka abi gesina naataquho isaki bamu. Oonita eto nike quba tee ma teeho qupa muunaino, teeho atti eetaino.

²⁸ Anai ao nikeke hee, Ana tuumaqa paha burisi eete baabakoiqi hiire oi ana mai nameho toro biranatemii noho isaki oi gutu boto kharanita oi ttokaho isaki nahoke riite ooraimi nikeho beedzae ota minanatakoi. Oho qubake ana tuumarei qi hiire oho khoobake nike bageke eete qupadzoma soubidzaquko qaki naatakoi. ²⁹ Ana aoke nike oho pobi hiirenita oi mee naatemake nike qupadzomakoi.

³⁰ Dzasa, ttoka abiho mai Iibadza noi baahutita napa noo erake kharaitaquho isaki bamu. Oi noi naho irita haa eetarorihe, baamu. ³¹ Ttoka abi ma nike gama moomi anai Mai nameho dzaodzao eeteqi noi ana pobi hiiremi ooraiho baurake ana qusubaite soubidzaridzoni. Oonita napa qoridze tuumaqa oke soubidzare. Oiqi hiireta.

DZESUI BAI MEEHO EKA KHOOBA

15 Oonita nokoi dzoo ota tuusuqi Dzesui hee, Anai eka meenomaho khoobani qate naho Mai ekaho pobipobi. ² Oonita oqina meeama qesai naho torota ooraquko Mai oke geema biidzakoi. Qateqa oqina qesai meenoma ooma oke noi pobite kokora eetemi noho mee qidza gaira naatakoi. ³ Oonita ana Maiho noo nike moitemi

oi ao nikeho qupake pobitemi oorai oke qupadzomare.

⁴Qate oqina teei eka khoobake qaataquko nomae mee goomaquho tete bamu. Nike oho qesa anake qaate mee eetaquho tete baamuta napa qesaho toro atima qaarare. ⁵Oi anai eka khoobani qate nike oho iqina, Nike naho amake baura apeke eetemi meenoma naataqu? Baamuta napa qesaho toro atimami meenoma naatakoi. ⁶Oonita teei naho toro atimaama naatemi Mai noi pare oke kuibiremi sasata ngorubatemi nokoi quba oonomake ttuttuite eepata biiremi qaite bamu naatakoi, oke qupadzomare.

⁷Oonihe nike naho toro atimami naho nooi nike uumami nike bauraho quba teehe dzake eete pupu hiiremi oi ao nikeho pobi naatakoi. ⁸Oonita nike naho tumakhametonipamu naate mee samaneke goomami mai nahohota nee ma baunoma naatakoi.

⁹Nookao. Naho mai anaho kokora eete baaoraiho isakita anai nike kokora eetoraita nike kokora baura oke ipibire eetore. ¹⁰Nike naho noo qusubaitoraquko, ana nike kokoraho tete banaitorai oke ana bamu nikeke qaanataqu. Oi anai mai nameho noo qusubaiteqi kokora baura noi paanaitemi oorai ota ipibire qaarakoi.

¹¹Noo oke ana teehe quba nike pobi hiidzaranihe naho qupa qidzaqidza oorai oi paha nikeho naatemi nikeho qupa qidzanipamu naata qubake hiirorai. ¹²Oonita anai nike kokora eete qaabi teteke nike ipibire qesaqesaho kokora eetoreiqi ana pai oke moote.

¹³Tete erake eete oorai. Abi teei dzairamane nomeho habara eete baataqu teei kokora baura oonomake riitaquho isaki bamu. Oonita anai pai mootomi oke nike qusubaitemi anai isanate nikeke hee, ¹⁴Naho dzairamaneniqi hiibakoi. ¹⁵Oi tuhotuho

abi teei mai nomeho qupa ruume. Qate anai bamu nikeke hee, Naho tuhotuhoniqi hiibaquhe noo samane ana maiho toota nokata oke gama ana nike pobi hiiremi nookoraita ana nikeke ringiringinaisubi.

¹⁶Oi nike te anake asatarani. Anai nikeho dzohidzohi mai nikeke asate dzoobiremi nike bauraho mee samane goomami souba sakabaridzoni. Oke eetemi nike Maike quba tee ma teehe pupu hiiremi noi nahoke qupadzomaqi oke nike moitakoi. ¹⁷Oho isakita nike qesaqesaho kokora eete qaarare.

AI TATAUMANOMAKE TTOKA ABI IBO EETAKOI

¹⁸Oonihe ttoka abi nokoi nikeho ibo eetemake nike hee, Oo noko bosata Dzesuho ibo eetetai eetoraiqa hiibare. ¹⁹Oi nike ttokaho pobi oorapuko nokoi nikeho dzake eetarorihe, ana nike asatemi nike mainaho pobi naatemi oho quba ttoka abi nike ibo eetakoi.

²⁰Oonita ana bosata nike noo hiireqi hee, Tuhotuho abi nikei Soopara nikeme anake beekho eetaquho tete bamu. Ttoka abi nokoi naho ibo eetoraiqi nikeho ibo eetakoi. Oiqi hiiretanita qupadzomare. Nokoi naho noo nookaama naatetaho isakita nikeho noo nookaama naatakoi. ²¹Oi mai ana dzoobiretake noko ruume naatemi nike tete bamenoma samane nokoho torota saridzakoi.

²²Anai baaqi nokoho torota noo hiibaama naatapuko nokoho kahosa oi bamu bamenoma naatarorihe poiqa noko quba apema kahosa bamenoma nokome sirihaku? ²³Baamu, teei anake ibo eeteqi mai nahoke ibo eetorai.

²⁴Anai baura samane nokoho torota eete qaabi oke paha apei eetaquho isaki oorai? Baamu. Baura oke ana eetaama naatapuko nokoho kahosa bamenoma ooraama naatarorihe, noko ana

keke bahe mai nahoke mooqi ibo eetorai. ²⁵Samu teeta erake qeetemi oorai, Khooba amata noko sepeke naho ibo eetorai. Oonita noo oi nokoho neta meenoma naatorai.

²⁶⁻²⁷Oonita nike ana ma napai khoobanipamuta baura eete baaqorai oonita nike naho khooba hiire paanaitare. Qate Hobihobi ana hiire noi Maiho nena oorai oonita ana noke nikeho quba dzoobiremi baaqake noi nike hoobire naho khooba hiire paanaitakoi. Noio Sumasa meenoma. Oi qi hiireta.

16 Dzesui hee, Ana noorake hiiremi eto nookami qanganataino. ²Oi noko nikeke sinabidza guhuta hotou bi-idzakoi. Oi keke bahe, qesai Ohongake kokora eetareiqqa nikeke teete baatakoi.

³⁻⁴Oi teeho quba bahe noko Mai ma nakake ruumeke naate eetakoi. Bosata ana nikema napamae oota oho quba ana te oho noo hiibaranihe noko oonoma eetaridzoho bodza biranatemini nike ao khooba qupadzoma quba anai poiqa nike pobi hiiremi nooke.

SUMASAI HOBIHOBIHO ISAKITA OORAI

⁵Dzesui hee, Qate Mai ana dzoobireta noho torota ana poiqa tuusuhimi nike anake hee, Nii ikata tuusubiqi hiibaquho isaki bamu. ⁶Oonihe, ana noo oonoma hiiremi ikanomake eete dzasai nikeke suqobire?

⁷Oonihe ana bamu nike ikobetaqu. Ana tuumaama nataquko Hobihobi Noi bamu baabaqu. Oonita ana tuumaqu oio tete qidza. Tuusuhiqa ana Hobihobi dzoobiremi nikeho toro baabakoi. ⁸Noi baaqanoke ttoka abiho torota kahosaho noo ma pobipobiho noo ma maripaho noo oke noi gama tototo hiire paanaitakoi.

⁹Oi basesanoma nokoi anake nooka hisi eetaama naatemi Hobihobi noi

oho kahosa paanaitakoi. ¹⁰Qate ana mai nameho torota tuumami nike ana mooraama naatemi pobipobi eetaquho teteke noi paanaitakoi.

¹¹Qate ttokaho Maike ao batabire oomi Hobihobi noi kahosa ipi saridzaquho teteke rerengi eetakoi. ¹²Noo samaneke ana paha nike pobi hiibaror-ihe, dzaasa, nikeho toma susudzatemi nike nookaquho isakiana naate.

¹³Oonihe Sumasa meenomai baaqake bamu noo nomeke hiibaquhe noi nookorai oke no hiibakoi. Noi nike dzeimami nike tete mee gama saridzakoi, ma ipita biranataqu oke noi paanaitemi qupadzomakoi. ¹⁴Noi nahota giimaqi nikeho quba paanaitemi naho dzapa pobi biranatakoi.

¹⁵Oi maiho botona oorai oi gama noho pobi oni. Oho quba anai hee, Hobihobi noi naho ttuta giimaqi nikeho quba paanaitakoiqi hiire. ¹⁶Bodza hoteqake nike ana moohiqa mooraama naatakoi oonihe paha bodza hoteqake mooraama naasuhiqa paha hobihobiho teteta moorakoi.

DZESUHO BIRABIRA IKANOMA NAATAROTAHO NOO

¹⁷Oke Dzesu hiiremi tumakhameto qesai qesa pobipobi hiireqi hiireta, Noi ikaiqi hiireqi hee, bodza hoteqa ke nike ana moohiqa mooraama naatakoi, ma bodza hoteqake mooraama naasuhiqa paha moorakoiqi hiirorai? ¹⁸Noi paha hee, Ana Maiho torota tuusubi, oho quba oke hiireqi noi ikaqi hiire? Bodza hoteqa oi ikanomani. Noi hiiroraike napai ruumeni.

¹⁹Nokoi oke hiireqi Dzesuke oho qasa hiibare boohimi Dzesu ao qupadzomaqi noko pobi hiireta, Anai hee, Bodza hoteqake nike ana moohiqa mooraama naatakoi ma bodza hoteqake mooraama naasuhiqa paha moorakoiqi hiiremi nike tete qirike eete qesa qasa hiirorai mae?

²⁰Nookare. Ttoka abi nokoi bisata qaki ma naki eetakoiihe, nike oho tti ma ttaka hiibakoi. Oonihe aoke nikeho qupa bameke tiibetemi oi qidzaqidzaho isaki naatakoi. Oke meeke ana hiibi.

²¹Tete erake eete oorai. Atapa teei khata dzoomare heme moorai oi teeho quba bahe, oi oho bodzani. Qate noi heme mooqoraqutoke khata dzoomaqa moomi ungapanita noi heme oke ruume naate qaki naatakoi. ²²Oho qesa poiqa nikeho qupa heme eete ooraihe, anai ipita paha nike moohimake nikeho qupa qidzanipamuke naatakoi. Qate qupa qidzaqidza nikeho apei karabetaqu? Oi baamu.

²³Oonita nike ruume noo poiqaqe hiirorihe ao paana naatakoi. Meeke anai hiibita nike naho quba eeteqa Maike quba teeho pupu hiiremi moitakoi. ²⁴Oi nike Ohonga pupu hiireqi naho dzapa quba hiibaamake qaarita poiqa nike naho quba eeteqi hiireqake saridzakoi. Saridzemi nikeho qupa qidzanipamu naatakoi, oiqi hiireta.

²⁵Dzesui hee, Nookare. Anai hoore noo samane erake hiire baaoraihe poiqa ana mee oho isakita hiireqa maihoke ana paanaite hiiremi nike nookorakoi. ²⁶Poiqa nikemae Ohonga pupu hiireqa naho dzapa quba hiiremi mee eetakoi.

²⁷Oi anai nikeho habara eete pupu hiiremi bamu ooqaho quba mee eetaquhe, anai Ohonga maiho nenanita oke nike qupadzomaqi naho dzake qusubaitemi oho quba mai noomae nikeho dzake eete moitakoi. ²⁸Oi ana maiho neta baaqi ttoka abiho bisata qaarita burisi eete maiho torota ruusuhimi nike naho quru khameto naatemi mai oke gama qaupuitakoi.

²⁹⁻³⁰Hiiremi tumakhameto nohoi hee, Oo dzoobe, nii hoore noota hiire qaarita poiqe paanaite hiiremi, nana qupadzomami nii quba minara gesina naatemi abi teei niike beekho eetaquho

isaki ooraama. Oonita nii Ohongaho beedzaeta baaqoraimi nanai niiho neta soomoraqu oke nanai poiqa nookami pobirate.

³¹Hiiremi Dzesui hee, Iidzo, nike nookami pobirate mae? ³²Nookao, aoke nike anake qaate tee ma teeta sakaba tuumake boohimi ana naqeke orake boobi, oonihe nike ikaqi oke hiire.

³³Nookare, ana oho noo teeho quba hiibaranihe nike naho toro sooma quba hiiroraihe nike tokaho torona mina saridzake boobi. Oonihe mai ma naka-mae ooraita anai torona nikehoke ao qo-goimakoita eto atti eetaino. Oiqi Dzesui hiireta.

DZESUI PUPU BAMENOMA TUMAKHAMETO QUBA HIIRETA

17 Qate Dzesui pupu hiireqi nese qusuke mooqi hiireta, Mai name, bodza ao bamu naate oonita nii khata niimeho dzapa pobi paanaisuma anai oho qesa niiho dzapa pobi paanaitakoi. ²Nii hiiremi anai abi minara pobitaquho isaki naateqi abi nii ana moitemi ooraike ana qaraqara tatanga moitorai.

³Oonihe abi nokoi Ohonga meenoma niqake gesina naataqu ma nii Dzesui Kiristu anake dzoobire baatake noko gesina naataqu oio qaraqara tatangaho mee. ⁴Oi nii anake baura moiteta oke ana eete soubireqi ttokata niiho dzapa pobi paanaitemi gesina naatorai.

⁵Oonita agobanipamuke nii hiiremi anai ttoka ma haba biraiteqi oho dzapa pobinomai qaatanita nii hiiremi anai paha (ingona) biraiteqa oho pobinoma naatare. ⁶Oi nii abi qesa naho botota mootomi anai dzapa pobi nihoke nokoho quba paanaite soubidzare. Nokoi niiho botota oomi nii noko naho botota mootomi noko niiho noo nooka qusubaitorakoi.

⁷Nii ana moitetaho isaki oi gama niiho nena baatake noko ao qupadzomorai.

⁸Oi nii ana noo banaiteta teena oke ana nokoke moitemi aribidzaamanihe nii ana dzoobiremi ana dzubina niihoho nenake noko gama qupadzomorai.

⁹⁻¹⁰Oonita anai te ttoka abiho quba poiqa pupu hiibaamanihe, anai tumakhameto nokoho quba pupu hiire. Noko niho pobi oomi nii nokoke naho botota mootomi anai nokoqaho quba pupu hiire. Oonihe naho pobi oi niihoni ma niho pobi paha nahonita noko anahota dzapanoma naataridzoni.

¹¹Qate nokoi erata ooraimi anai nokoke ttokata qaateqi niho torota qeehibi. Oonita Qaheuba Mai name, nii ana moitemi oorai abi oke nii dzapa pobi niimema sahotomi nakamae teenata ooraiho isakita nokoma napa gama teenata oorare. ¹²Oi nokoma nanai qaaqi ana dzapa pobi niihoma nokoke sahoto qaari. Nii ana moiteta oke ana gama bakena gemami noko qidzake ooraihe meeke sinabidzai oho gamodzamodza hiiretaho isakita Dzuta libadzaho pobi noio bamu naate.

¹³Oonita ana ttoka qaasuhiqi naho dzaodzao nokoke khakhoro biirorareiqi ana niho noo nokoke moitemi nookorai.

¹⁴Oonita anai ttokaho pobiama naatemi noko oho qesa oho pobiama naatemi ttoka abi nokoke ibo eetaridzoni.

¹⁵Oonihe nii nokoke ttokata hiuma quba hiiroraidzaranihe, nokoi eto Saataho kabira naatainoho quba nii noko bakena gemareiqi ana hiire. ¹⁶Oi anai ttokaho pobi bamu oho qesa noko oho pobi bamu. ¹⁷Oonita niho noo oi meenoma keke. Ooma nii isanate nokoke pona hiibare.

¹⁸⁻¹⁹Oi nii ana dzoobiremi ttokata baataho isakita anai nokoke dzoobiremi ttokata abiho bisata oorakoita oi ana nokoho quba paha sama name pona hiiremi nokohota pona oi meenomani-pamu naatare.

²⁰Oonihe anai te nokoqaho quba keke pupu hiiroraidzaranihe, nokoi sinabidza oke ape ma apeho toro hiiremi nooka tani naataqu nokoho quba paha pupu hiirorai. ²¹Obete Mai nii ma nakai qesa dzaga bobotoraiho isakita noko nakama gama qesa dzaga boboto oomake ttoka abi moohiqa nii ana dzoobiretake noko qupadzomakoi.

²²Qate dzapa pobi nii ana moitemi oorai ooma ana noko dzapiremi nakamae teenata ooraiho isakita nokomae teenata oorakoi.

²³Oonita nii ana dzaga bobotorai ana oho qesa noko dzaga bobotorai. Nii ana kokora eetoraike nii paha nokoke eetemi ttoka abi moo qupadzomaqa hee, Meenipamuke Ohongai khata nome dzoobiremi baaqi nokoho bisata ooraiqi hiibakoi.

²⁴O Mai name, qusu ma ttokaho husi ma pai biranataamake qaami nii naho dza minake eeteqi dzapa pobi anake moite baa qaabi. Oonihe tumakhameto nii naho botota mootomi oorai nokoi oho pobi mooqorare hiire ana dza eetemi noko anama napa ttaike oorare.

²⁵O pobipobiho mai ttoka abi niike ruumenihe ana teenai nii gesinani-pamu. Oonihe anai niho neta baami qesaho qupa aoke uhuborai. dzoobe. ²⁶Oi anai niho dzapa ma pobi gama nokoho torota paanaitetai paanaitorakoi. Oke eete qaaqi anai nokoma ttaike oomake nii anake kokora eetorai oi paha nokoho oora ma qaarata baura eetorakoi. Pupu oke Dzesu hiireta.

DZUTAI DZESUKE GEEMA MOOTOTA

(*Mat 26:47-56; Mar 14:43-50; Ruk 22:47-53*)

18 Oonihe Dzesui pupu oonomake hiireta oi noi tumakhameto nomema tuumaqi oba Ketoro biireqi Oriba ee meehe dzoo tuuta tuumaqi noi ota pupu oke hiireta.

²Oonihe Dzesui qupi samane tumakhameto nomema nokoi ota ttuturate qaata oke Dzuta gemagama abi qupadzomata. ³Qupadzomami Pariseo ma dzube abi mimi nokoi hiiremi pirittani eepa ma dzongi ma koo ma tanganomai noke gainene eetemi Dzutai noko dzeima ota biranateta.

⁴Biranatemi quba noomaeho irina biranatarota Dzesu aoke qupadzomaqi nokoho toro biranate qasa hiireta, Apeho qirike nike eete? ⁵Oonihe Dzutai nokoho bisata qooro oomi nokoi hee, Dzesu nagapa Nadzaretteho nena noho qirike eete.

⁶Hiiremi Dzesui hee, Anai erani. Hiiremi noko ubaqomaqi tumereke taateta. ⁷Taatemi noi paha hee, Mae apeho qirike eete? Hiiremi nokoi hee, Eo, Dzesu, Nadzaretteho nena.

⁸Hiiremi noi nokoke hee, Anai era, oke ana ao nike pobi hiire oonita nike anake saridze oorai. Oho quba naho samaqana oorai nokoke saqoromi tumare. ⁹Oke noi teehe quba hi-ibaranihe noi ao hee, Ohonga, nii ana moitemi ooraihoti anai te teeke sepeke gaubidzaraniqi hiire qaasumi ao noo oho mee ota biranateta.

¹⁰Oonihe Dzesui tumakhameto nome saqobareiqi hiiremi Peetoro ai hairiamake qaa dzube dzeimaqi dzube abi minaho kokora abi noho toma dzooto qagaumata. Qate kokora abiho dzapaio Marokho. ¹¹Oonita Peetoro oke eetemi Dzesui noke hee, Maqa, Mai ana maranga biiremi oorai oke anai ikanomake eete oho isaki arabidzaqu? Baamu, oke ana isanate mai eetaridzonita nii dzube niimeke paha quhisanaaitare. Oiqi Dzesu hiireta.

NOKOI DZESUKE DZEIMAQI ANASIHO TOROTA MOOTOTA

¹²Oonita qaa pobipobi noi hiiremi qaa tupu ma Dzuta abi mimiho tuhotuho nokoi Dzesuke suutoqi dzeima tuumata.

¹³Qate Kaipa noi tii oho nakuta dzube abi mina oomi noho aimi Anasi urai oomi noko Dzesu dzeimaqi bosa noho torota biranateta. ¹⁴Oonihe oi Kaipa ape bahe bosata noi Dzuta abi mimike sanabidza hiireqi hee, Teei abi minaraho habara eete baataqui isanatakoqi hiireta abi oioni.

PEETOROI DZESUKE BAI HIIRETA

*(Mat 26:69-70; Mar
14:66-68; Ruk 22:55-57)*

¹⁵Oonihe Siimo Peetoro noi tumakhata Dzohane anama nakai Dzesuke ipotota. Qate anai Dzube abi mina gesina naate qaatanita anai ao Dzesuma gama abi minaho naga repa nakuta qeemata. ¹⁶Qate Peetoro naga pouta qooro oomi (anai dzube abiho dzaira ooqi) burisi eete biranate repa pouho soopara atapa oke pobi hiiremi nohota isanatemi Peetoro ma nakai repa nakuta qeemata.

¹⁷Qeehimi tuhotuho atapa noi Peetoro mooqi hee, Nii paha Dzesuho tumakhatani kaqa. ¹⁸Hiiremi noi hee Eo, baamu. Qate abi oona oota noko dzapa eete eepa qeere agihimi Peetoro nokoho bisata biranate eepa agimata.

DZUBE ABI MINA NOI DZESUKE TORONAITETA

¹⁹Obetemi dzube abi mina noi Dzesuke banaita baura nohoho qasa hiireqi paha tumakhameto nohoho qasa hiireta.

²⁰Hiiremi Dzesui oho ipike hee, Abi minarake ana noo paanaite banaitorai. Oi Dzuta abiho sinabidza guhuni mae biirini mae ika ma ikata ttutturatorai ota anai nokoke saridze banaitoraini qate

ana te dzukudzukuta noo hiiroraidzara. ²¹Oho qubake nii naane quba anake oho qasa hiibaqu? Naho noo nookorai oi abi samanenita nii isanate nokoke qasa hiibare.

²²Hiiremi abi ota gooro oota teei boto gooma hohoite Dzesuke teeteqi hee, Iidzo nii oonomake eete dzube abi minaho noo ipi hiidzo! ²³Hiiremi Dzesui noke hee, Oo ana oberama hiiremake oho baike hiibarenihe, ana hiire oi isanatemi nii naane quba anake teete?

**PEETORO BAI HIIREMI
ESERI NAATETA**

*(Mat 26:71-75; Mar
14:69-72; Ruk 22:58-62)*

²⁴Hiiremi Anasi Dzesuke paha suutoqi dzube abi mina Kaipaho torota dzoobireta. ²⁵Qate Siimo Peetoro noi gooro eepa agima oomi qesai noke pobi hiireta, Maa, nii Dzesuho tumakhata ooni kaqa. Hiimi bai hiireta, Anai bamu.

²⁶Hiiremi dzube abiho kokora abi tee (noi Marokho apeho toma Peetoro dzooto qagaumata noho qesama koko) oonita abi oi hee, Meeke nii ee mee dzootuuta oomi anai moori. ²⁷Hiiremi Peetoro paha bai hiireta. Hiimi idze, Nee noo hiiremi qupadzomata.

**NOKOI DZESUKE DZEIMAQI
PIRATOHU DZAGATA MOOTOTA**

*(Mat 27:1-2, 11-14; Mar
15:1-5; Ruk 23:1-5)*

²⁸Qate Dzesuke noko dzeima Kaipahotoro biranate paha kaipake qaate qaa guhu Paraitorioti biranatemi iihai mootota. Oonihe Dzuta abi nokoi Ingona Dzumaho kiridza muunare qupadzomaqi eto oho qaga riitaino hiireqi te Paraitorionipamuta dzuubarani. ²⁹Dzuubaama naatemi Piratoi biranate nokoke qasa hiireta, Oomaqoma apeho quba noke dzeima baabe?

³⁰Hiiremi nokoi hee, Eo abirai baura qanga eetaama naatapuko nanai ikaqi hiireqi noke dzeima niho torota baabarori? ³¹Hiiremi Piratoi hee, Isanate noke nike aima huu noo nikemeho isakita pobiitare. Hiiremi Dzuta abi nokoi hee, Eetakoihe, abike teetaquho qaga gamani nanaho torota mootomi oorai ³²(Oiqi hiireta oi teeho quba bahe Dzesu bosata ikanomake eete baatarotaho noo hiiremi oho isaki naateta).

³³Oke noko hiiremi Piratoi burisi eete qaa guhu dzuubaqi Dzesuho quba hiireqi noke qasa hiireta, Maa, nii Dzuta abiho abi qibani mae bamu? ³⁴Hiiremi Dzesui hee, Abi naho khooba paanaitemi nii oho qasa hiire, mae eo niimae oho qasake hiire?

³⁵Hiiremi Piratoi hee, Anai Dzuta abi apei oho isakita hiibaqu? Oonihe nii ikanomake eetemi niimaeho noo oke nikeho dzube abi mimi ma abi qesa nokoi niike naho botota mootomi oorai?

³⁶Hiiremi Dzesui erake hiireta, Anai ttokaho abi qibanidzara. Anai ttokaho abi qiba oho isaki oorapuko, naho tuhotuho abi nokoi ao naho tepure naatemi anai bamu Dzuta abiho angita dzubarori. Qate naho pobio mainani.

³⁷Hiiremi Piratoi hee, Oonita nii abi qiba mainani kaqa. Hiiremi Dzesui erake hiireta. Nii anake hee, Abi qiban-
iqi hiire oi erake eete oorai. Anai quba meeho maikhata oke paanaitare baami ape ma ape abi meenomani nokoio naho noo qusubaitorai.

³⁸⁻⁴⁰Hiiremi Piratoi hee, Oonihe meeho tetei ikanomani?

**ABI TOTOTO HIIREMI PIRATOI
DZESU HAPAHAPANAITARE HIIRETA**

*(Mat 27:15-31; Mar
15:6-20; Ruk 23:13-25)*

Oiqi hiireqi Piratoi biranate Dzuta abi pobi hiireta, Noho oberake ana qiri

eete saridzama. Oonita Ingonaho dzu-mata gamani sutasuta abi teeke nikeho quba saqoro baaorai tete oke iihaiqi nike isanate Dzuta abi nikemeho abi qibarake ingonaite saqobaqu mae? Hiiremi nokoi qarutoqi hee, Abi oke bahe Barabake saqobareiqi hiireta. Oonihe Barabai koiri kairiho maikhatanita noko naane quba noqake saqobareiqi hiireta?

19¹⁻²Oho quba Piratoi nakuta qeemaqi hiiremi qaa abi nokoi Dzesu aimaqi bitte biiroramuti qaateqi qepuqepu hiireqi gupake papara korabete noho qibata dzamotoqi sasa topa dzuunoma aima oke noke dzaarota. Dzaaroqi noko noho toro biranate hee, O dzoobe dzoobe. ³Dzuta abiho abi qiba nii! Oiqi hiireqi noko boto sepeite noke teetota.

Oke eetemi Piratoi paha biranate Dzuta abi pobi hiireta, Nookare. ⁴Ana abi oke toronaite noho obero saridzaama naateqi noke nikeho pengata moote. ⁵Hiiremi Dzesui ttoba topa dzuunoma ma guupaho paparama gama biranatem i Piratoi nokoke hee, Dzasa. Abirake moorare.

⁶Hiiremi dzube abi mimi ma nokoho qesamane qarutoqi hiireta, Baamu, hapahapanaitare! Noke hapahapanaitare! Hiimi Pirattoi hee, Anai noho kahosa ru-ume oonita nikemae noke aima hapahapanaitare. ⁷Hiiremi Dzuta abi nokoi hee, Maa, abirai nanaho huke riiteqi sama nome Ohonga kimatetoraita noi oho quba baataridzoni.

⁸Hiiremi Piratoi nookami Dzesui sama nomeke kimatetetaho qubake noi atti minake eeteta. ⁹Noi Dzesuke dzeimaqi paha qaa guhu dzuubaqi noke qasa hiireta, Niiho khooba ikanoma?

¹⁰Oiqi hiiretahe, Dzesui te oho noo ipi hiibara. Oho quba Pirato noke hee, Maa niike saqobaquni mae hapahapanaitaqui oho isaki naho toro ooraita nii bamu naho noo ipi hiibaqu?

¹¹Hiiremi Dzesui hee, Nookare. Ohonga qusunai oho isaki niike moitaama naatapuko oke nii anake eetaquho tete bamu naatarori. Oonita niiho kahosa ooraihe Dzuta abi anake niiho torota mootomi oorai nokoho kahosai niihoke riite oorai.

¹²Hiimi Piratoi beedzae eete Dzesuke saqobarota qate Dzuta abi nokoi qarutoqi hee, Bamu, teei Kaisaho noo riiteqi sama nomeke noho habara mootare hiireqa oonoma eetakoita nii abi erake saqobaquko nii aoke Kaisaho ibo naatakoi. ¹³Hiiremi Piratoi noo oke nookaqi Dzesu dzeima biranate gamaniho qohareta habeseta. Teka oho dzapa Simeri Qohare, qate Hebuuroho noota oke hee Gabattaniqi hiire qaata.

¹⁴Obete Dzuta abiho Ingona dzumaho roiroi bodza oomi ete bisa naatemi Piratoi Dzuta abi oke pobi hiireta, Nike abi qiba nikeme Dzesuke moorare. ¹⁵Hiiremi noko dzaubama qarutoqi hee, Eo, Noho dzapa ao bamu naatare. Noke hapahapanaitemi bamu naatare!

Hiiremi Piratoi nokoke hee, Anai isanate nikeho abi qibake hapahapanaitaqui? Hiiremi dzube abi mimi hee, Bamu, nanaho abi qibaio Kaisa teena. ¹⁶Hiiremi Piratto nokoke kebaitare hiireqi nokoi Dzesu hapahapanaita quba noke abi naga nokoho botota mootota.

DZESUKE NOKO HAPAHAPANAITETA

Nokoi Dzesuke mai eete hapahapa moitemi noomae aima tuumata. ¹⁷Tuumaqi nokoi hapa peite Qiba Gottaho tongota biranateta. Oonihe Qiba Gootta oke Heboro noota hee Gorigottaniqi hiirorai. ¹⁸Teka ota nokoi Dzesuke abi qanga eserima hapahapanaiteta. Noi bisata oomi pobi nohota abi teei ootani teei mage robeta oota.

¹⁹Qate Pirattoi hiiremi hapahapaho suheta qetaqeta erai peiteta, DZESU

NADZARETTEHO NENARAI DZUTA ABIHO ABI QIBANI. ²⁰Qate nokoi Dzesu hapahapanaiteta tekai nagapa mina oho kosoramuta oomi noo qiba oke Heboro noo ma Romaho noo ma Girisihoo noota gama qeete oomi Dzuta abi noo maina painanoma girodzomaqi noo oke isaitota.

²¹⁻²²Oho quba dzube abi mimi bisi naate Pirattoke pobi hiireta, Oke eto qeeteqi hee, Dzuta abiho abi qibaiqi hiibainohe, erake qeetare, Abi noomae hee, Anai Dzuta abiho abi qibaniqi hiirairaiqi qeetare. Oke noko hiiremi Piratoi hee, Baamu! Ana qeete oke ango qeete qaate.

²³⁻²⁴Oonita qaa abi nokoi Dzesu hapahapanaite qaateqi ttoba ma sasa nohoke aima batabiremi qaa abi eserisa eseriho quba teena teenaho isaki naateta. Oonihe sasa khara kharerepo nohoke noko bosata koridzaamake ootota oonita qaa abi nokoi qesa pobipobi hiireta, Maa, eto uhutomi qanganatainohe napa-hota apeo oke mai eetaqu oho qubake napa isanate baabe biidzare. Oiqi hiireta oi teehe quba bahe sinabidzata qetaqeta teei hee, Ttoba ma bare nahoke noko nokome quba pattabetetahe, sasa nahoho quba nokoi baabe biiretaiqi hiiremi qaa abi oke eetemi oqata meenoma naateta.

²⁵⁻²⁶Qate Dzesu hapahapata oomi pai gotta nohoi oho khoobata qooro oomi paiho dzaba Keropaho ata ma Maria Magattaraho nena ma nokoi noma noko gama oota.

Oho quba Dzesui pai mooqoqi paha Dzohane qeseba tuumakhata nome anake mooqi pai nomeke pobi hiireta Pai name, nii khata erake moomi niiho khata naatare. ²⁷Oiqi hiireqi khata anake noi hee, Nii atapa erake moomi noi niiho pai naatare. Oke hiiremi anai bodza oqata noke qupadzomaqi ipita

noke dzeimaqi naga nameta tuumaqi naka qesa kokora eete qaata.

DZESUI BAATETA

(*Mat 27:54-56; Mar 15:33-41; Ruk 23:44-49*)

²⁸⁻²⁹Oonita quba oi gama bamu naatemi Dzesu moomi sinabidzaho qetaqetai gama meenoma naate soubiremi noi erake hiireta. Naho baruna uhube. Oke noi hiiremi oba mangi toobairanoma heenomai ota oomi abi noko besa bidzaga teeke suqobireqi saarota soramu biire too nohota mootota.

³⁰Mootomi noi oba too bairanoma oke muunaqi erake hiireta. Oioni, baura oi gama mee eetemi bamu naate. Oiqi hiiremi suma noho khapere eetemi gisi tuumata.

³¹Qate iihai Ingona dzuma minaho roiroi bodza oomi eto abi kebanoke baatemi keba nokohoi dzuma oke sesero eetaino hiireqi Dzuta abi Piratoho torota biranateqi qasa hiiremi noi qaa abi dzoobiremi oko nokohoke geqobiremi hairiamake baatemi qurabidzare tuumata. ³²Tuumaqi noko ota biranate abi eseri Dzesuma hapahapanaiteta nopoho oko bosa teete geqobireta.

³³Oonihe noko moomi Dzesui ao baate oomi noko te oko nohoke geqobidzara.

³⁴⁻³⁶Oonoma naateta oi teehe quba bahe sinabidzaho qeteqeta teei hee, Gotta nohoke bamu geqobidzaquiqi hiiremi ota meenoma naateta. Oke ana Dzohane namae mooqi isere mootomi nike nookami meenomanita niike nookare. Qate qaa abi teei kooma noho qebake kotoro pui eetemi Idze, ao oba ma dzuu esese biranate. ³⁷Oi qetaqeta teei paha hee, Nokomae abi kootorota mookosu koko oke moohirareiqi hiirorai oioni.

**DZESUHO KEBAKE NOKO
OMA NAGATA MOOTOTA**

*(Mat 27:57-61; Mar
15:42-47; Ruk 23:50-56)*

³⁸⁻³⁹Obetemi Dzosepe Arimatteoho nena (noi bosata qupibake Dzesuho torota biranateta) noi Dzesuho tumakhata naatetanihe Dzuta abi mimiho attike eeteqi noi te nokoho pengata paaqata qaarara. Oonihe noi Piratoho torota baaqi Dzesuho keba quba qasa hiiremi Piratohota isanatemi noi aima tuumata.

Oonita Nikotemo oho qesa ganobine ma eebeke uranoma qesa, oho bame 30 kiro oho isakike gama aima baata. ⁴⁰Baaqi noko Dzuta abi keba nokome qurabire qaataho pomata ganobine ma eebeke uranoma ma ttoba qesa aimaqi ooma Dzesuho keba sengi eete qegorota.

⁴¹Qate noko Dzesu hapahapanaitetaho neta dzoo teei oomi oho nakuta oma naga agiagi kaibetetai oota oi Dzosepe noomaehonita oho nakuta abiho keba mootaamake habanake qaata. ⁴²Oonita Dzuma mina ao biranatare boohimi oma naga dzamoqata oomi noko Dzesuho keba oho nakuta mootota.

**DZESUI BAATA NETA
QORIDZETA, DZOOBE!**

(Mat 28:1-8; Mar 16:1-8; Ruk 24:1-12)

20 Qate dzuma mina bamu naatemi Saate dzuridzarita Maria Magattara nenai qori qura tupu ota biranate moomi apei ao oma sarara oke burisi eetemi paatike oota? ²Oho qubake noi burisi eete toroumaqi Siimo Peetoro ma Dzesuho qeseba tumakhata Dzohane anaho toro biranateqi naka pobi hiireta, Maaqa Soopara napahoke noko oma nagata hiумаqi ikata ai tuume oke paimane nanai ruume!

³Hiiremi Peetoro anama nakamae hairiamake qeemaqi oma nagata tumare hiireqi, torouma tuumata. ⁴Tuusuhiqi anai Peetoro riite bosa qura patita biranateta. ⁵Biranateqi ana subate nese dzoobire moomi ttoba sengi keke ootahe anai te dzuubara.

⁶Oonihe Siimo Peetoro ipita baaqi ao dzuubaqi saamaha ttoba sengi moo pobiteta. ⁷Ma qiba sengi nohoke te samaho ttobama teenaite mootomi ooraranihe, sigita qoomami oomi noi moota.

⁸Oke noi moohimi ana atti quba qura patita ootahe anai naamae dzuubaqi moomi naho qupa pobirateta. ⁹Oi bosata nanai Dzesu baate qoridzarotaho sinabidza qetaqetake te nooka pobite qaarara. ¹⁰Qate nakamae oho mumure moohimi qupa pobiratemi nakai qaki minake eete burisi eete nagapa tuumata.

**MARIA MAGATTARAO
NENAI DZESUKE MOOTA**

(Mar 16:9-10)

¹¹⁻¹²Oonihe Maria noi qura patita biranate paata qooro tti hiireta. Tti hiireqi noi subate nese nakuta dzoobire moomi, Angero eseri ttoba khabanoma dzaabanomai Dzesuho keba meeqtotah tekata habeseqi temu qiba robeta oota, temu oko robeta oota.

¹³Ooqi nopoi hee, Atapa nii ikaqi tti hiire? Hiiremi noi hee, Soopara nahoke noko aimaqi ikata tuume oke ana ruumeni? ¹⁴Hiiremi Dzesu noho tumeta qooro oomi noi burisi eete noke mootahe, noho nese dzuubara.

¹⁵Oonita Dzesu noke pobi hiireta, Apeho qirike eete tti hiire? Hiiremi noi qupa nometa hee Dzoo oho mai ooniqi hiireqi hiireta, Mai, nii noho keba aime mae? Aima ikata moote? Hiiremake ana ttuma aimakoi.

¹⁶Hiiremi Dzesui noke hee, Maria! Oiqi hiiremi Maria pasere eete hee, Banaita name! (Qate Heboroho totohota

oi hee Rabuni ooniqi hiireta.)¹⁷ Hiiremi Dzesui hiireta Eehe, anai mai nameho torota peitaamake ooraita nii eto ana aima gimutta eetaino. Qate tuumaqa qe-samane nahoke pobi hiireqa hee, Anai mai ma Ohonga nike ma napameho torota peqibiqi hiibare.

¹⁸ Oiqi hiiremi Maria Magattaraho nena noi angu tumakhametoho toro biranate pobi hiireta, Nookare, anai nese namema Soopara napame poiqanipamuke moori. Oiqi hiireqi noo Dzesu noke pobi hiireta oke noi paha noko gama pobi hiireta.

TUMAKHAMETO MA ABI SAMANE DZESUKE MOOTA

(*Mar 16:14-18; Ruk 24:36-49*)

¹⁹ Qate oho Saate surena qupi sooromi Tumakhameto nanai Dzuta abi mim-iho atti eete tete siire tatanga naatemi Dzesui ikanomake eeteqi nanaho bisata qooroqi hiireta, Dzoobe ma kanakana!²⁰ Oiqi hiireqi noi nanake boto ma sama nomeho dzori banaitemi tumakhameto nanai Soopara naname moohimi nanaho baruna tukuba minanipamuke eeteta.

²¹ Eetemi Dzesui paha hee, Dzoobe, qupa nikehoi kebaratate. Oi Mai ana dzoobiretaho isakita ana naamae nikeke beedzaeta dzoobihimi nike poiqa qaru abi naate. ²² Hiireqi noi suuqa teeteqi hee, Naho Sumasai nikehota qeeme. ²³ Oonita nikei oho baura eeteqa abiho kahosa dzamutomi bamu naatakoi, qate nike qaanate kahosa dzamutaama naataquko kahosa nokohoi qaarakoi ooiqi hiireta.

TTOMAHO QUPA POBIRATETA

²⁴ Qate Ttoma, apeke abi hee Pai noke teema nopoke teenaita dzoomataiqi hiire qaata, noi tuerebehota tee. Oonihe, Dzesui oonomake eete qesa nanaho torota biranatemu Ttomai ikata oota?²⁵ Oho qubake tumakhameto qesai ipita

noke hee, Maa nanai aoke Soopara napame moori. Hiiremi noi hee, Eehe, anai nese namema berumaho dzori oke noho botota mooqa, boto name noho qeba dzorita eepoqotoqake qupadzomakoihe bamu.

²⁶ Oiqi hiiretanita qupi 8 naatemi tumakhameto nana Ttomama gama suruhu minata ooqi tete siiremi tatanga naate oomi Dzesui paha baaqi nanaho bisata qooroqi hee, Dzoobe ma kanakana!²⁷ Oiqi hiireqi noi qeemaqi Ttoma pobi hiireta, Oionita boto niime boto nahota upubire berumaho dzori oke mooqi, boto niime qeba dzori nahota eepoqotoqake eto hou eetainohe qupadzomare.

²⁸ Hiiremi Ttomai beubeu eete hee, Soopara ma Ohonga name, oi nii oni. ²⁹ Hiiremi Dzesu noke pobi hiireta, Ttoma nii nookare. Abi mooraamake ao qupadzomorai nokoio rike ma pobi oni. Qate nii teehe quba qupadzo-hidzaranihe moorake eete qupadzome. Oke noi hiireta.

TUMAKHATA DZOHANEI GEERAHO KHOOBA PAANAITETA

³⁰ Qate baura oonoma samaneke Dzesui tumakhameto nome nanaho pengata eetemi Ohongaho mumure naatetanihe qesaho isereke gee eranomata qeetaama naateta. ³¹ Oonihe noo eranomake ana qeetemi nike isaiteqi hisi eetaridzoni. Nike hee, Oo, Dzesui Kiristu, Ohongaho Khataniqi hiireqa dzapa nohoho quba qaraqaranoma naataridzoni. Oiqi Dzohane anai qeeteta qupadzomare.

TUMAKHAMETO QESAI IKAKE EETE PISINISITA TUUMATA

21 Ipita tumakhameto nohoi Tiberi-aho oba ttuuta oomi Dzesui paha sama nome nokoke banaiteqi, erake eete banaiteta.

²⁻³Oi Siimo Peetoro ma Ttoma (oi teema nopoi biranatetahoni) ma Natanae Garirea habaho nagapa Kanaho nena, ma Dzebete oho khameto naka, ma Dzesuho tumakhameto paha eseri nanai gama ota ooqi, Siimo Peetoro nanake hee, Anai paha Khaa apiapi naatare tuume. Hiiremi nanai hee, Oonita napa gama tuumare. Hiireqi nana biranate sisimata peite quipibake dzobi eete saridzaama naate qaami iihai mootota.

⁴Iihai mootomi Dzesui baaqi igasata qoorotahe tumakhameto nanai te noke moo qupadzomara. ⁵Oonita Dzesui noo dzoobireqi hee, Khameto name, kabira saridze mae?

⁶Hiiremi nanai hee, Baamu. Hiiremi noi hee, Dzupu oke sisima pobi neta mootoqake saridzakoi. Hiiremi nanai ota mootota. Oonihe kabira samaneni-pamu agomami nanai oke dzeima quba bitta eeteta. ⁷Oonita Dzesuho qeseba tumakhata anai Peetoro pobi hiireta, Maa, Soopara napaho oioni. Hiiremi Peetoro Sooparaho dzapa nookami noho beedzae saqobami eto Dzesu noho habana mooraino hiireqi noi hairiamake sasa aima sama nome qegoroqi obata kautu eeteta.

⁸Qate nanai iigasa sererahuke oomi mita 200 naatemi qesai botti gattiqata qurateqi tumakhameto nanai khaa ma dzupu qama dzeima igasa neta dzaoma baata. ⁹Oonita baaqi nanai unate dzupuke igasata qaate peite moomi sekana eepata dzooro abaniremi dzobadzoba teei paha oota.

¹⁰Oonita Dzesui nanake hee, Nikehota agome oho neta paha sekana qesa aima erama teenaitare. ¹¹Hiiremi Siimo Peetoro obata sura gimutta eetoqi ooqi dzupu oke noomae keke dzeima igasata peite moomi sekana mimi 153 oho nakuta ootahe dzupu te uhubara.

¹²Obete Dzesui nanake hee, Nike baa patta muunare. Hiiremi tumakhameto nanai moomi Sooparanipamu oonihe, nanai beubeu eeteqi apei noke hee, Dzoobe Sooparaniqi hiibarota? Baamu.

¹³Oonita Dzesui dzobadzoba ma sekana oke aima pattabete nana moiteta. ¹⁴Oke eete Dzesui baata neta qoridzeqi sama nome nanake banaitemi bodza tapari naateta.

DZESUI PEETOROKE TTIDZA KOOTOROTA

¹⁵Oonita nanai saunaba patta oke muuna bamuitemi Dzesui Siimo Peetoro tokaho dzapata hee, Siimo Dzona, qupa niihoi khaa apiapiho pisinisita oorai, mae naho neta oorai? Hiiremi noi bere kotooroqi hee, Oo Soopara name, anai niiho dzake eetorai oke nii gesina. Hiiremi noi hee, Oonita nii sipisipi khameto nahoke sinabidzaho sogo moitorare.

¹⁶Oke hiireqi Dzesui paha noke tokaho dzapata hiireqi hee, Siimo Dzohane, Niiho qupa naho torota oorai, mae bamu? Hiimi noi Dzesuke hee, Oore Soopara, ana niiho dzake eetorai oke nii qesina. Hiiremi noi hee, Oonihe sipisipi gamitti nahoke nii isanate soopara eetoraridzoni.

¹⁷Oke Dzesu hiireqi gattiqa ipita noi paha noo teena oke hiiremi tapari naateta. Hee, Siimo Dzohane, Meenipamuke nii naho dzake eetorai, eo bamu? Oonita noi totoho taparika hee Nii naho dzake eetorai mae bamuiqi hiiremi Peetorohota bame mina eetemi noi Dzesuke hee, Soopara name, nii quba minaraho gesina keke oonita naho qupa niiho torota oorai oke nii paha gesina. Hiiremi Dzesui noke hee, Oonihe nii qeseba sipisipi nahoke patta moitorare eto qaataino.

¹⁸⁻¹⁹Dzesui Peetoro hee, Nookare! Nii eehaha niimeta siihu suutoqi ni-

imae qupadzomaqi tee ma teeta tuuma qaari. Oonihe nii poiqa nasura naatemi maina teei (Sumasa) niike sasa dzaaroqa dzeima tee ma teeta tuuma qaaraqu — oi niiho dza bahe noho — oke ana bamu nii ikobetaqu. Oiqi hiireta oi paha Peetoro ipita poma attinomata baatemi oho quba Ohongaho dzapa pobi haba gegebetarotaho isakita Dzesui oke hiireta. Noi hee, Oho quba nii anaqake iha qaarare.

**DZOHANE NAAMAEHO
NOO QETTA MA KOKO**

²⁰Hiiremi Peetoro nookatanihe noi burisi eete moomi ape qupi posaho bodzata Dzesuho dzagaqata tirere eeteqi hee Soopara, ape niike geema mootare boobiqi qasa hiireta, oi Dzohane ana. ²¹Oonita Peetoro anake mooqi Dzesu pobi hiireta, Soopara, qate Dzohanei ikanomake eetaqu? ²²Hiiremi Dzesui noke eraiqi hiireta, Ae Anai Dzohaneke hee, Ana dza eetemi nii naho beebe eete qaamake ana paha biranatakoiki hi-

ibaquni mae ikanomake ana hiibaqu oi niiho noo bamu. Niiho noo oke hee, Nii anaqake iha qaarare.

²³Oiqi Dzesui hiiremi oho nooke sin-abidzaho oko ma boto samane oberama nookaqi anahoke qesai hee, Tumakhata Dzohane noi bamu baataquihi hiirorai. Oonihe Dzesui te anake hee Nii bamu baataquihi hiibarani. Bamu. Noi Peetoro hee Ana dza eetemi noi naho beebe eete qaamake ana paha biranatakoiki hi-ibaquko oi bamu niiho noo naataquihi hiireta.

²⁴Oonita tumakhata quba oke gama moo soubireqi isere mootoqi qeeterai oi ape bahe ana. Ma isere nahoi meenihe oke napa gama gesina. ²⁵Qate Dzesui paha quba samane eete qaata oho isere gama iso keke qeete soubidzapuko ana qupadzomami qetaqeta gee samane ttokata oorai oi qidzoke oho quba isanatorori.

Noo oioni
Ana Dzohane

APOSORO

QARU ABIHO ISERE

Ttotta Ruka qeeteta
 Roma Nagapa
 Tii 62 (?)
 Abi Mina Tteopiro
 Ttoroa Nagapa (?)

QAHEUBA SUMASAHO NARU

(Ruk 24:48-49)

1 O Tteopiro, abi mina name, Dzoobe: Ana bosata pepa niiho quba qeeteta oi Dzesui sohorogi quba eete qaata ma banaite qaata oho isereke ana niiho quba qeeteta.

²Qate noi qusuta peitare boohiqi noo tatanga nomeke Tumakhameto pobi hiireta ma Qaheuba Sumasa nokoho quba dzoobidzakoiqi hiireta. ³Oonihe noi sama eehaha nome nokoke banaitomi qupadzomata. Qupadzomami noi Ohongaho pobi qesaqesa noko pobi hiire paanaite qaami bodza pooti naateta.

⁴Ma oho bodza teeta nokoi Dzesuke saridze oomi noi hiireta, Nike eto Dzerusaremu nagapake qaateqi tee ma teeta tuumainohe ota gama susupu ttutturrate Maiho naru tatangaho bebe eesuma ana nike pobi hiireta oi meenoma naataridzoni. ⁵Oi Dzohane noio obama abi sooro qaata oonihe bodza ao dzamoqa naasuhiimi ana naamae nikeke Sumasama soobakoiqi hiireta.

⁶Oonihe bodza teeta nokoi totoho eranomata Dzesuke qasa hiireta, Soopara naname, nii Isirae abi nanaho bosa qobaqobai ao bodzaqarata ibo napame Romake suqobidzaqu mae?

⁷Hiiremi noi erake hiireta, Nikei oho bodza ma sau qupadzomaquho isaki baamu oonihe oke Mai noqeke quba oonoma gesina naate oorai. ⁸Oonihe hi-

ibi, Qaheuba Sumasa nikhota gaibaqa nike beedzaenomaitemake oionita nike ao sohoroga oko ma boto tupu naho Dzerusaremuta oorai ma Dzuttea habana oorai ma Samaria habana oorai ma haba samaneta oorai nokohota naho noo ma sinabidza mekeqoma hiire paanaitemi kata gamaqi habaho moirata soobeqomakoi. Oiqi Dzesu hiireta.

KIRISTU QUSUHO ISAKITA PEITETA

(Mar 16:19-20; Ruk 24:50-53)

⁹Ma Dzesui quba oonomaho pobike Qaru Abi nokoke pobi hiireqi bodza oqata keke nokoho nese ma pengata adzahaha naate, qusuta peitemi nokoi moohimi perettabi ao noke sengi eeteta.

¹⁰Ma nokoi nese dzoobireqi noi qusute bamu naatetaho tekake moohimi abi eseri sasa khabanomai nokoho bisata qoorota. ¹¹Nopoi hee, O Garirea nena, nike abi naga ikanomai qusuke rittabetorai? Oi Dzesu nike qaate qusuta tuume oonihe tete teena ota paha burisi eetakoi.

QARU ABI DZUTAHO HABARA SARIDZETA

¹²Oiqi nopoi hiiremi Qaru Abi nokoi tora dzapa Oriba ota ooqi burisi eete Dzerusaremuta biranateta oi te kharata ooraranihe dzuma surenake qeemaquho isaki. ¹³Oonita Dzerusaremuta biranateqi suruho nokome ota oora ma qaara eetota nokoi ota sohorogi pupu hiirota.

Qate abiho dzapa ttari oi Peetoro ma Dzohane ma Dzakopo ma Attereo ma Piripo ma Ttoma ma Battoromeo ma Matteo ma Dzakopo Aripeoho khata ma Siimo Romaho khepidzenoma ma Dzuta Dzakopoho khata. ¹⁴Ma paha Dzesuho pai ma nomamane noho ma paimane qesama noko gama qupa teenaite pupu baura eetota oke noko ota eete oota.

15-17 Oomi bodza qesa naatemi Peetoro noi abi tupu, dzare nokoho 120, oho bisata qooroqi erake noko pobi hiireta. Dzairamane name, napaho ttarita teei Dzesuke geema mootoqi qaa tupu oke dzeimami nokoi Dzesuke aimata dzapa nohoio Dzuta. Oonihe baura nome oke eeteta oi teeho bahe Qaheuba Sumasa oke agobanipameke Tabitiho toonaitemi qeetetaho isaki oi oqaho quba meenoma naateta. Oiqi hiireta.

¹⁸(Qate mooro. Dzuta noi pasena nomeho ttuma aima ooma ttoka teeke mai eeteqi ota suma kopidza eete taate qura qohabami ttidza nohoi biranateta. ¹⁹Obetemi oho pobi Dzerusaremuta baami noko ona qaata nokoi nookaqi noo kokometa haba oke Akettamaniqi hiireta, oonihe haba oi Dzutaho kasu ooniqi hiirorai.)

²⁰Oonita Peetoro ipibireqi hee, Aoke Samuhu pepata erake hiiremi oorai, Nagapa nohoi agiagi naatare abi teei eto oota ooraino. Ma oi paha teeta hee, Sinabidza baura nohoke isanate maina teei aimaridzoni.

²¹⁻²²Oke hiiremi ooraita Dzesuke Dzo-hane obama soorotaho bodza ma Dzesui abiniqake napake qaate peiteta bodza oho nakuta apenei Dzesuma napamae ttaike oora ma qaara eete baa qaabi abi oonomahota teei paana naateqake abi oio napake hoobire Dzesu qoridzetaho mee hibahiba naatare.

²³Hiiremi nokoi abi eserike paanaiteta, oi Sabaho khata Dzosepe (oonihe dzapa temu nohoi Dzusto) qate temuho dzapai Mattiasi, nopo oioni. ²⁴Ma nopoke paanaiteqi pupu hiireqi nokoi hiireta, ²⁵O Soopara qupa mohimohi, nii isanate abi eseri nopoho neta teeke moomi isanatemi nii noke Dzutaho tekata mootomi qaru abiho baura erake Dzuta gaubiretake noi mai eetare.

²⁶Ma oho baabeke noko biiremi oi Mattiasike paanaitemi noi qaru abiho ttarita ipibireta.

SUMASAI QARU ABIKE NOONOMAITETA

2 Qate Ingonaho dzuma ao kharata tumami bodza pipiti naatemi patta ponabetaquho dzuma naate oomi Peetoro ma kara nokoi gama susupu ttuturateqi tupu teenata oota. ²Oonita qusuta bapamuho qesa husu minanipamu teei biranateqi naga noko oota nokoke suqobireta.

³Suqobiremi noko moohimi Ohongaho too dzadzai nokoho irita biranate qooro soubiremi, ⁴Qaheuba Sumasai nokoke gama qooro teetemi nokoi ao nagapa noo maina painata sinabidza hiireta. Oonihe te sepeke hiibaranihe Sumasa nokoke banaitetaho isakita hiireta.

⁵Oonihe Ohongaho dzaodzaonomaho Dzuta abi qesa Dzerusaremu nagapana qaata nokoi qeena ma baana oni. ⁶Oonita bapamuho husu oi nokoho tomata dzuubami nokoi gama baa ttuturateqi abi samanei nookahimi Qaru Abi nokoi noo totoho maina paina nokohonipamuta hiirota oonita minarai hasaqui eeteta.

⁷Ma nokoi hasa hiireqi hiireta, Abinaga erai gama Garirea abi keke. ⁸Oonita nokoi ikanomake eeteqi noo maina paina napahota hiiremi maikhameto nookorai?

⁹Napai Pattia ma Meette ma Eera, Mesopotamia ma Dzutea haba nena ma Asia gattiqa ma apoho abi ooni. ¹⁰Pirigia ma Papirai ma Agitta ma Ribia nena ma Kirene nena ma Romana baata abi oi Dzuta abinipamu ma paha nokoho nakuta dzuuboraiho abi. ¹¹Oi paha Kerette abi ma Arabia abi napama teena totoho maina paina napa-

hota Ohongaho baura attinomake noko hiire paanaitorai oi qi hiireta.

¹²Oho totoho maina painata Qaru Abi sinabidza hiiremi abi nokoi houpeu eeteqi qesa pobipobi hiireta, Eria naane obaoba? ¹³Oonita qesai Qaru Abi nokoke sube ma pasena hiireta. Oi nokoi bai oba agiagike muunaqi ruume nooke hiiroraiqi hiireta.

PEETOROI NOO IPI HIIRETA

¹⁴Nokoi qepuqepu hiiremi Peetoro noi ttuerebe nokoho bisata qoridze dzaubarike hiireta, O Dzuttea abi ma Dzerusaremuta oorai abi, dzoobe. Nikei bage eete toma ttiteqa naho noo nookare. ¹⁵Saunaba naini kiroko naataamake oorami nanake nike hee, Bai oba nike suqobirorai ooiqi hiire mae? Oi baamu.

¹⁶Oonihe hore noo too abi Dzoerei hiireta oho meeke nike erake moori. ¹⁷Oi Ohongai noho toota eraiqi hiireta, Anai kebanoke Sumasa name dzoobiremi haba samaneho abike igabire soubirema mutu ma khata nokoi too abiho isakita hiibakoi, ma abi tasu nokoi nese parara eeteqa baku meenomaho qesa mooqa tete qupadzomakoi. ¹⁸Oonita ana kokora abi ma paimane nameho quba eeteqa Sumasa name dzoobiremi nokoi naho too naate hiibakoi.

¹⁹⁻²⁰Ma ana nokoke qusuta quba agiagi banaiteqa ttokata mumureho isaki dzoobiremi dzuu biranatemu eepa ma dzapunamu ma quba biranatakoi oi etei burisi eetemi qupi sooromi dzasidzai dzuu eetakoi.

Oke eete soubiremi abi nokoi Soopara minake qaupuitaquo bodza ao biranatakoi. ²¹Biranatemu oionita apenei Soopara oho dzapake qiraitaquo nokoke ana qidzaitakoi oi qi Dzoere hiiretanita oho mee era.

²²Hiireqi Peetoro hee, Oionita Isirae abi, nike toma tiiteqa noo erake nookare. Dzesu Nadzarette nenake Ohongai husi ma painomaitemi noi bisa nikhota quba nese agiagi ma baura bamenoma samane eete qaami oi Ohongaho mumure naatemu nike te oho ruume naatoraidzara. ²³Qate niki abi oonoma Dzesuke teetareiqi noke tuuma abiho botota mootomi hapahapanaitemi baateta.

Oonihe oi teehe quba bahe Ohongai sauqata qupadzomaqi oho tete biraitemi nike qusubaiteta. ²⁴Oonita Ohongai noke paha qaraqaranomaiteqi baata ma hemehe neta saqorotaho isakita noi ao eehahaho pobi naateqi baatake suqobireta.

²⁵Nookao, agobake Tabiti noi Dzesuho too naateqi eraiqi hiireta, Anai moomi Ohonga anake dzaga bobotorai oho isaki oni. Oi noi naho boto pobita ooraimi ana bamu quba teehe atti eetaqu. ²⁶Oho qubake ana ttidza qidza eetemi naho too hasahasa hiirorai. Oho qesa sama nahoi bage eete oorakoi.

²⁷Oi teehe bamuhe nii gisi nahoke sepeke gaubiremi rubenga naataquho tete bamu oi nii qeseba khata niime anake qatemi ngausa naataqu oi teqaha ooraidzara. ²⁸Baamu, nii anake qaraqaraho tete banaitemi ota tuumakoi oi nii anake penganaite qaama qaama anai oho qaki naate qarakoi oi qi Tabitti Dzesuhoke qeeteqi hiireta.

²⁹Oonita Peetoro noo ipibireqi Dzuta abike hee, Qesa ma dzairamane name, uumi napaho Tabiti noi baatemu qurabireta oonita nohoke ana te hiiremi nike nookoraidzara baamu. Napa moomi noho nesetu napahota ooraita noi Dzesuhoke eeteqi hiireta. ³⁰Oi noi too abi qaaqi Ohonga naru noo tatanga noho irita mootota oi biidza ma suna nohota teei abi mina naatarotaho naru.

Oonita Dzesuho naruke Tabiti qupad-zomaqi hiireta.

³¹Noi Kiristuho hore noo paanaiteqi hee, naho qeseba khatai bamu koseta qaami noho samai ota arinataqu oonihe, baata neta qoridzaqu oho noo hiireta.

³²Oonita Ohongai Dzesuke ao tukuto qoridzemi nana nese nanamema noke moota.

³³Qate noi qoridze peiqi Ohonga maiho boto pobi naate oorai napake naru hiiretaho isakita Sumasa nanaho irita dzoobiremi soororai ma sobasoba ooqake nike poiqa moo nookorai. ³⁴Oi Tabiti teqaha noomae qusuta peitaranita oi te noho noonidzara.

Oonihe Tabiti eraiqi hiireta, Ohonga mai noi Soopara mina nahoke hee, Nii naho boto pobi naateqa erata qoobare.

³⁵Qooro qaama ibo abi nihoke anai aimami noko oko toro niikota ttuttureate qaarare oke Ohongai Dzesuke pobi hiiremi Tabiti qaupuiteqi hiireta.

³⁶Oonita Peetoro noi ipibireqi hee, Isirae abi qeena ma baana ma nike gama korabete nookare. Nike Dzesu hapahapanaitemi baateta oonihe noke Ohongai tekata upubiremi noi Kiristu ma Soopara mina napahoke naate oorai. Oiqi Peetoro hiireta.

ABI SAMANE QUPA BURISI EETETA

³⁷Noo oke Peetoro hiiremi oi nokoho tomata dzubaqi qupa nokohoke kootoromi nokoi Peetoro ma qaru abi qesa minarake pobi hiireta, Dzairamane nana ikanomake eetaqu?

³⁸Hiiremi Peetoro hee, Nike qupa burisi eete Dzesu Kiristuho dzapa mai eetare. Mai eeteqi sinabidzaho sobasobata dzuubami kahosa nikeho dzamutomi Ohonga mai noi Qaheuba Sumasama nikeke dzou eete qarakoi. ³⁹Oi nike keke bahe eemane khameto ma abi kharana oorai minarama nikeke

Ohonga Soopara napahoi ao Qaheuba Sumasaho pobi hiiremi oorai.

⁴⁰Ma Peetoro noi oonomake hiiroqi ipibire noko pobi hiireta. Nike abi naga rasakinomake qaateqa baa aimare.

⁴¹Oke hiire qaami apenei Peetoro sinabidza nookami meenoma naateta (oi tiri ttauseni oni kaqa) nokoi sobasoba saridzeqi Qaru abi nokota ipibireta.

NOKOHO OORA MA QAARAI MAINA NAATETA

⁴²Oonihe nokoi gama ota teenaqata oomi, Qaru abi nokoke sinabidza pobi hiire banaitemi bage eete nokomae qaata. Ma teena naateqi dzobadzoba qooto muunaqi pupu baura eete qaata.

⁴³Oonita Qaru abi nokoi quba nese agiagi eetemi mumure naatemi nokoi moo nookami attinoma naateta.

⁴⁴Oonita nooka hiisi etaeta abi nokoi tupu teenata oomi quba nokohoi ttaiqi kekeni. ⁴⁵Ma qesa nokoi quba tongo ma qubabosa nokome ttuma quba mootomi oma biranahimi qesamanei patta ma qubaho dzore qaata nokoho quba isakiqata batabire moite qaata.

⁴⁶Qate qupi samane noko Ohongaho biirita ttuttureate qupa teena eete qaaqi, burisi eete naga nokometa patta qooto muuna qaaqi muuna ma aima qidza eete qaata. ⁴⁷Oi noko Ohongaho hasa hiire qaami abi paha qesai nokohoke nookami bagenoma naate qaata. Ma Ohongai abi sinabidzaho dza minake eete qaata nokoke aimaqi Qaru abiho tuputa ipibiremi qidzanate qaata.

QARU ABI HIIREMI ABI PONE QIDZANATETA

3¹⁻²Qate ete aparana naahiimi pupu bodza naatemi Peetoro ma Dzohane nopoi Ohongaho Biirita peiteta. Oonihe abi pone (paiho amenata pone naate qaata) noke qesamane nohoi bodza samane aima tuuma Biiri pouta mootomi

habese qaami nokoi sinabidza guhu ota tuuma ma baaba eesumi noi nokoke ttuma ma qurumaho pupu ma nenesa hiire qaata noio ota habese oota.

³Oonita abi ponei moohimi Peetoro ma Dzohane Biiri nakuta dzuubake boohimi nopoke nenesa hiireta. ⁴Hiiremi Peetoro noke moohimi Dzohane paha oke eeteta. Nopoi hee, Maa, nii nese taate nakake moorare. ⁵Hiiremi noi hairiamake erake qupadzomata, nopoi quba teeke ana moitareke hiibi.

⁶Hiimi Peetoro hiireta, Maaqa, anai ttuma baamu, siriba baamu. Oonihe quba naho torona oorai oke ana isanate nii moitakoi. Oonita Dzesu Kiristu Nadzarette nenaho dzapata nii ao qoori tuumare. ⁷Hiireqi noi noho boto pobita aima qusubaitemi oko ma sama nohoi tatanga naatemi noi tukuba qoorota.

⁸Ma noi nopoma gama sinabidza guhuta peiteqi nome tuuma ma baaba eesuhiqui Ohonga hasa ma gegema hiireta. ⁹Oonita noi tuuma ma baaba eesuhiqui Ohongaho dzoobe hiromi, abi ma paimane nokoi noke mooqi hee, ¹⁰Biiri pou qidzata habese ttuma ma qurumaho nenesa hiire qaapu abi oioni. Oi quba nese agiagi oke mooqi noko hasa hasa minanipamuke hiireta.

PEETOROI OHONGAHO BIIRITA SINABIDZA HIIRETA

¹¹Obetemi abi oi Peetoro ma Dzohane nopohota soomata oi biiriho totaqi suba kharanoma oke hee Soromoho suruhoniqi hiire qaata ota nokoi oomi abi samanei nokoho toro torouma baaqi hasaqu eeteta.

¹²Oke eetemi Peetoro abi tupuke mooqi hiireta, Isirae abinaga, nike naane quba abiqake mooqi oho hasahasa minanipamuke hiiroraidzo? Nike qupadzomami Dzohane ma nakamaeho beedzae isanatorai mae sinabidza nakahoi bagenoma naatemi

ooqaho qubake abirai tuuma ma baaba eetorai mae? Oi baamunipamu! ¹³Uimane napaho Abarahamu ma Isaka ma Dzakopo nokoho Ohonga noi khata nome Dzesu Soopara noho beedzaeke abi eraho irita paanaite.

Oonihe Dzesuke nikei ibo eeteqi raaba abi nokohota mootomi Piratoi noke ingonaitare hiiremi nike oho bai hiireta. ¹⁴Dzesui qupa sasarinama ma rikerikenomanihe nike teqaha noke ingonaitara. Baamu, nike Kiape Piratoke tototo hiireqi taanga abike ingonaitareiqi hiireta. ¹⁵Qate nike Dzesuke baatata mootota oonihe noi qaraqaraho maikhatanita noke Ohonga baata neta eehahaitemi qoridzetake nana nese nanamema mooqorai.

¹⁶Oonita abi erai Dzesuho dzapake nookaqi hiisi eeteqi dzapa nohota paha qidzanate. Oi abi nike moo nookahimi noomaeho ai tataumai isanatemi Dzesuho beedzae noho irita dzuubami noho sama pobirate.

¹⁷Peetoro hee, Qateqa, Qesamane obero name, Ana qupadzomami bosa qobaqoba nikeho ma nikei ruume nike-maeho isakita oke eetepu. ¹⁸Oonihe Kiristui heme oonomake aimarotake Ohongai hiireqi oho nooke too abi nomeho toota hiire paanaitemi biranateta tete ooqake Ohonga biraitemi nike qusubaitemi oonoma eetepu.

¹⁹Oho quba nike qupa burisi eeteqa oora ma qaara qanqa nikeme tume biiremi hongma kahosa nikehoke Ohongai dzamutakoi. Oke eeteqake Soopara mina napahoi nike khakhope biirorakoi.

²⁰Oonihe Khakhope biiroraquho khooba erani: Kiristuke Ohongai agobake uhutota. Oonihe too abi noho too naateqi hee, ²¹Kiristuke qusuta qaanatemi quba samaneke roibete isanatemake Dzesuke ana ttokata dzoobiremi paana naatakoiqui hiireta, khooba oioni.

²²Peetoroi hee, Ohongai Moseke qupanomaitemi noi abike hee, Ohongai anake upubiremi anai too abi nohonihe, naho temuke noi dzairamane nikeho neta teeke uhuto upubiremi nike noho too qusubaite soubidzare. ²³Oonihe teei noke qusubaitaama naataquko noke rubengaitemi abihota bamu naatakoi. ²⁴⁻²⁶Oiqi Mosei agobake hiireta oonihe Samue ma too abi samane nokoi noo teena oke hiire baaorai.

Oi Ohongai naru oke Abarhamu ma ttari nohoke moiteqi eraqi hiireta, Niho sooro ma sainata ttoka minaraho abi nokoi oho agoago saridzakoi. Oiqi hiiretanita nikei naru noo oho eemane khameto oomi Ohongai qaheuba qaru khata nome ai upubireqi noke bosata nikeho quba dzoobiremi noi nikeho qupa burisi eetemi sasari naataridzo — agoago oioni. Oho qubake nike koirikairi nikemeho isaki sigita biiremake noi nikeke agoago oke eetakoi, khooba oioni. Oiqi Peetoroi hiireta.

PEETORO MA DZOHANEKE SUTASUTATA MOOTOTA

4 Oke Peetoroi hiireqi Dzohane ma nopoi abi noo pobi hiiromi sinabidzaho soopara mimi ma Satukeo nokoi biiriho pirittaniho pobipobi abima noko nopoho torota biranateta. ²Oi nopoi noo ma sinabidza oke abi tupuke pobi hiireqi Dzesu baata neta eehaha naate qoridzetaho noo oke hiimi abi mimi nokoi oke nookami qanganateta.

³Qanganatemi nokoi nopoke aima suutotanihe ao sure mootomi nokoi iihaihoke qupadzomaqi nopoke suta-suta nagata mootota. ⁴Oonihe biirita abi samane sinabidza noo nookaqi hiisi eeteta abi nokoho dzare paipu ttauseni naateta.

SINASINA TUPUI QARU ABIKE NOOTA MOOTOTA

⁵⁻⁶Obetemi iihai mootomi abi mimi ma hobihobi ma sinabidza soopara mina nokoi gama Dzerusaremuta ttutturateta. Oi Dzube abi mina Anasi ma Kaipa ma Dzohane (noi abi maina) ma Aresatte nokoi gama Dzube abi mimiho quni ma mani keke. Oonita noko hiiremi qaru abi eseri oke aima garuba nokoho bisata mootota. ⁷Mootoqi qasa hiireta, Apeho beedzae ma dzapata nipei ooba oke eeteo?

⁸Oke hiiremi Qaheuba Sumasai Peetorohe sahurunomaitemi noi erake hiireta, Abi mimi ma abiho bosa qobaqoba name nookare. ⁹Nike nakeke hee, Apei nipeho husi ma pai naatemi nipei abi pone erake kokora eeteqi hiire.

¹⁰Oonita ana hiire paanaitemi Isirae abi ma nike gama susupu nookare. Dzesu Kiristu Nadzarette nagapa nenake nikei hapahapata teetemi baateta noke Ohongai baata neta tukuto eehahaitemi qori oorai noqaho beedzaeho qubake abi erai sama ma sasa qidza eeteqi oorai.

¹¹Oonita nike naga gosogoso abiho isaki ooqi Dzesu oma oonomaho bai hiireta oonihe noi ao naga oho ttittira naate oorai. ¹²Ma napa paha maina teehe dzapata qidzanataqu oho tete te ooraidzara, baamu.

¹³Hiiremi nokoi Peetoro ma Dzohaneke moohimi nopoi abi sepe nokanoka guhu dzuubaamaho isaki oonihe nopoi too ananama noo hiiremi abi moo nookami nokoi bosata Dzesuma qaata oonita nokoi oho hasa hiireqi iiha ma dzoobidza eeteta. ¹⁴Oonihe abi ponei qaata noi nopoma noko qooro oomi nokoi mooqi tee ma teeke hiiba quba bitta eeteta. ¹⁵Bitta eeteqi nokoi noko iihami tta eete naga patita oomi nokomae keke dzahe gunugunu hiireta. ¹⁶Nokoi hee, Napa nopoke ikanomake

eetaqu? Nopo ao quba eetemi oho pobi Dzerusaremuna oorai nokoi ago nookami Ohongaho mumure naate oorai. Oho qubake ikaqi oke gimutta eetaqu?

¹⁷Oonline eto noo erai ango abiho otoa patita dzuubami nooka tani naatainoho quba napa nopoke qamuni hiireqa hee, Eetoqa Dzusuhu dzapake ipita abike pobi hiibainoiqi hiibare. ¹⁸Oiqi hiireta. Oonita nokoi Dzohane ma Peetoroho quba hiiremi baami nopoke dzoobidzareiqi noo tatanga hiireqi hiireta, Eetoqa Dzesuhu dzapake abi pobi hiibainonipamu!

¹⁹Oonihe Peetoro ma Dzohane erake noko pobi hiireta, Nikeho nooke qusubateqa Ohongaho nooke qaatareiqi nike hiibi mae? ²⁰Oonihe nanai quba moo qaabi ma nooka hiire qaabi oke qaataquho isaki baamunipamu.

²¹⁻²²Oke hiiremi Dzuta abi mimi nokoi ao nopoke eheitarota. Oonihe abi pone oho tii bodza 40 naatemi obaoba oke noho irita eetemi abihota bagenoma naateta. Oho qubake Dzuta abi mimi hee, Eto abi minarai oho nookami qanganatainoiqi hiiretanita nopoke tee ma teeke eetaquho tete bamu naatemi nokoi nopoke paha qaupasasa gaamaqi dzoobiremi tuumata.

SINABIDZA HIIBAHUHO BEEDZAE QUBA PUPU HIIRETA

²³Oonita nopoke saaqoromi nopoi qesamane nopomeho toro biranateqi abi mimi ma bosa qobaqoba nokoi noo ikanoma hiireta isere oke qesamane nopome gama pobi hiire soubireta.

²⁴Hiiremi nookaqi noko totoho nokome teenaita qusubateqi Ohongaho toro pupu hiireqi hiireta, O agoago khata teena. Nii qusu ma ttoka ma besa oke nii khooba nokohoma gama mooto soubireta. ²⁵Oke eetetai Qaheuba Sumasa dzoobiremi noi uumi

nanaho Tabiti qaru khata niihoho too adzahahaitemi noi eraiqi hiireta, Abi soropurunoma nokoi naane quba dzauba eetorai? Ma abi nokoi naane quba noo sepesapeke qupadzomorai? ²⁶Oi ttokaho abi qiba nokoi ttarita qooromi bosa qobaqoba nokoi oho gesa ttuttureteqi nokoma gama Ohonga ma Kiristu nopoho ibo eeteqi basesa eetorai. Oiqi Ttabitti hiireta.

²⁷Oonita meenipake nagapa eraho abi nokoi qaheuba khata Dzesu apeke Ohonga nii upubireta noke nokoi ibo eeteqi Herote ma Pottio Pirato nopoma raaba abi ma Isirae abi ma noko gamaqa noo teenaiteta. ²⁸Oonihe niimaeho boto ma too niihoi hiiretaho isakiqata noko eetorai.

²⁹Oonita Ohonga niimae moomi nokoi qaupasasa gaamami attinoma naatarorihe iboho isaki oke nii rasaki eeteqi qaru khameto niime beedzae moitemi nokoi too ananama niiho sinabidza hiire qaari oke paanaite qaarare. ³⁰Oke eesuhima niimae boto dzoobiremi abiho sama ma sasa qidzanatorare ma quba nese agiagi biranatemu mumure naatorare. Oonihe oi gama qaheuba khata niiho, Kiristuhu dzapata biranate qaarare.

³¹Oiqi hiire pupu hiimi naga nokoi oota oi ngungudza eesuhimi Qaheuba Sumasa nokoho qupake qanoqanonomaitemi sinabidza oke noko beedzaema hiire qaata.

SINABIDZAHU ABI TUPUI QUPA TEENA KEKE

³²Obetemi sinabidza qusubaitetaho tupu mokoi quba samane nokome gama mootoqi ttaike aima qaata ma ipibidza ma hongasidza mekeqoma eete qaata. Nokoi quba niiho naaho hiibaamake teenaita aima qaata. ³³Ma Qaru abi nokoi Dzesu Kiristu baata neta qoridzetaho noo hiire qaami mee nokoi mina-

nipamu naatemi abi minarai dzoobe ma kanakanaho isakinipamuta qaata.

³⁴Ma bisa nokohota teei teqaha sepeke qaarara. Quba tongo ma qubabosa, guhu ma naga, dzoo ma hoo oi qaami oke noko oma quba hiiremi biranatem oke ³⁵Qaru abi moitemi pattabete abi ooho dzoreke isakiqata moite qaata.

³⁶Qate abi teei qaata dzapa noho Dzosepe noke Qaru abi paha dzapa moiteta oi Banabe (dzapa nohoho khoobai ttapuita khata) noi Reebiho eema. Kusu Kipuro nena. ³⁷Noi oho qesa eeteqi quba tongo nome oho ttuma quba hiiremi biranatem noi oke gama aima Qaru abiho dzagata mooto soubireta.

ANANIA MA SAPIRAHO IKOIKO

5¹⁻²Oonihe abi teehe dzapa Anania ma ata noho Sapira nopoi ttoka nopome tteke ttuma quba hiiremi biranatem qesai oma gama Qaru abi moitetaho isaki bahe nopomae qesa naru hiireqi seike oma koko teeke nopome quba qaateqi koko temuke noi aima Qaru abiho dzagata mootoqi hee, oqaioniqi hiireta.

³Oke hiiremi Peetoro hee, Anania nii naane qubake Saatai niiho qupa rasaki eetemi Qaheuba Sumasake ikobeteqi ttoka ma haba niimeho ttuma koko qahitotoraizdo? ⁴Ttoka ma haba niihoho koko teei oorareiqā oorakoi. Mae nipe oho ttuma quba hiiremi oma biranatem ooma nipe quba tee ma teeke eetarorihe, naane qubake qupa niihoi niike ikobetemi nii oke eeteo? Nii abi nanake bahe Ohongake ikobetareiqi hee, Ttuma paha teei te ooraidzaraniqi hiire oi bamenoma!

⁵Hiiremi Anania noi noo oke nookahiqi taate baateta. Obetemi qesai moo nookata nokoi atti minanipamuke eeteta. ⁶Qate abi khameto nokoi

Ananiaho kebake aima tuuma ao qurabireta.

⁷Obetemi bodza khara naataamake ata nohoi noka pobitaamake teka teena ota biranateta. ⁸Biranatem Peetoro noke qasa hiireqi hee, Ttokaho ttuma oqaioni mae? Nii ana pobi hiibare, Hiiremi noi hee, Oore oqaioni.

⁹Hiiremi Peetoro erake no pobi hiireta, Apu ma nipe naane qubake Ohongaho Sumasa ikobetareiqi erake eete? Oionita moorare, abi khameto apu niihoko ai tuuma qurabire nokoi burisi eete baahuqi naga pou samata qooro ooraita nokoi paha niiho kebake aima tuuma qurabidzakoi.

Noi oke hiimi Sapirai ao oko toro nohota taate baateta. ¹⁰Baatemi abi khameto nokoi keba nohoko aima tuuma apu noho qurabireta teka teena ota noke qurabireta. ¹¹Obetemi sobasoba tupu nokoi oho pobi nookaqi gama susupu atti ququimaqi qaata.

QARU ABI OHONGAHO OBAOBA EETOTA

¹²Oonita Qaru abi nokoi obaoba ma quba nese agiagi maina painake abiho pengata eetemi noko mooqi teena naate Ohongaho biiri totaqa, dzapa noho Soro-moho suruhu ota noko ttutturata qaata. ¹³Oonihe abi sigina qesai nokoho ttaiqa naataranihe nokohoko nookami dzapa pobinoma naateta. ¹⁴Qate abi paha qesa samane, oi abi ma paimane tupu minai nooka hiisi eeteqi Ohongata ipibireta.

¹⁵Oke eetemi nokoi qesa ma dzaira nokoho apenei keba ma khetedza naate mee dzeuba qaata, ma pone ma qe- qesa naate meramera tekata mee qaata, nokoke teteta mootomi Peetoro baa riinimi noho sumusumui nokoke siri- hahimi qidzanate qaata. ¹⁶Oke eetemi Dzerusaremu nagapa totaqa ma totaqa abi tupu mina qaata, nokoi gama susupu khetedzanoma ma songena ngiinginoma

oke aima biranatemi nokoi oho qesa gama qidzanate qaata.

OHONGAHO ANGEROI QARU ABIKE INGONAITETA

¹⁷Qateqa dzube abi mina ma Satukeoho nena nokoi ¹⁸Qaru abiho baurake bisi naateqi Qaru abi mimike aimaqi sutasuta naga minata mootota.

¹⁹Oonihe qupibake Sooparaho angero teei sutasuta naga mina oke kurauma noko dzeima qurateqi hiireta, ²⁰Nikei tuumaqa Ohongaho Biirita peiteqa teka nikemeta qooroqa qaraqara tatangaho kuku ma khooba abike pobi hiire qaarare.

²¹Hiiremi nokoi tuumaqi Biirita dzuubaqi saunaba samaneke abi ma khata nokoke qusuho qaraqara oho pobi hiireta.

Oonihe dzube abi mina ma qesa noho torona oota nokoi sinasina tupu ma Isiraeo Kanusoreho tupu mina oke gama ttuttuiteqi habeseta. Nokoi hee, Oonita noo dzoobiremi sutasuta nagata oorai qaru abi oke dzeima baabareiqi hiireta. ²²Oonihe pirittani nokoi qeemaqi sutasuta nagake moohimi nokoi bamu naateta. Bamu naatemi noko ao burisi eete oho isere hiireta. ²³Hee, Ae! sutasuta nagaho tete oi sibasibai oori, qate tete soopara abi paha pouta oori. Oonihe nanai tete geema pei moohimi teei te nakuta oorara, baamu!

²⁴Noo oke hiiremi Biiriho soopara ma dzube abi mimi nokoi nookaqi oho iiha ma dzoobidza eeteqi hee, Nokoi ikanomake eeteqi biranate? ²⁵Oke hiiremi teei baaqi hee, Maqa, nikei sutasutata mootota abi naga nokoi qaheuba biirita abi ma khata sinabidza pobi hiirorai. ²⁶Oke hiimi biiriho soopara ma pirittani nokoi tuumaqi moota, Ma nokoi qaru abike urupusa eete aimarotahe eto abi qesai nokomaeke omama teetainoiqi nokoke keba ma dzapata dzeima baata.

²⁷Oonita nokoi Qaru abi oke aima bisa nokometa mootomi dzube abi minai nokoke qasa hiireta. ²⁸Nanai nike Dzesuho dzapake hiire paanaitainoiqi hiiretake nike naane quba abi bapopotomi dzapa oi Dzerusaremuta gegebetorai?

²⁹Hiiremi Peetoroi Qesamane nomeho puike naateqi noo ipi erake hiireta. Baamu, nanai abiho nooke qateqi Ohongaho noo qusubaitorai. ³⁰Nookao, nikei Dzesuke hapahapanaitemi baateta. Noke uimane napahoho Ohonga Mai tukutoqi qaraqara moiteta.

³¹Oi Isirae abi ma napai qupa buirisi baura eeteqa kahosa napemeho dzamudzamu saridza qubake Ohongai noke ai qusubaitemi noi bosa qobaqoba ma ingona mai minanipamu napahoke naate oorai. ³²Oonita nanai nese nanamema quba oke gama mooqi hiirorai, oonihe nanaqeke keke bamuhe apenei Ohongake qusubaitorai nokoma nanake Ohongai Sumasa nome moitemi ooraita nanaio noho noo qaupuitorai. Oiqi hiireta.

QARU ABIKE HESATAINOIQI GAMARIEI HIIRETA

³³Hiiremi noko noo oke nookami nokoho dzauba peitemi Qaru abi oke teetareiqi hiireta. ³⁴Oonihe Kaunsoriho tupu ota Sattukeo abi keke bahe paha Pariseoho abi teei oota, dzapa noho Gamarie, noi hu nooho sinasina abinipamu, noho dzapake abi qusubaite qaata oonita noi Qaru abi nokoke hee, Nikei paata qurateqa oorareqa teeke eetare.

³⁵Noi oke hiiremi Qaru abi nokoi paata quratemi abi oi qesamane nomeke erake pobi hiireta. Isiraeoho maimane nookao. Abinaga erake quba teeke eetareiqi iiha dzoobireqake eetare. ³⁶Bosata abi teei qaata dzapa noho Teuta, noi hee, Anai abi ohonga, bosa qobaqoba nokohoniqi hiiremi abi

400 nohota ipibireta. Obetemi Roma abi noke teetemi oko ma boto noho sakabami oho noo bamu naateta.

³⁷Qate noho ipiqata Garirea habaho abi teei qaata, dzapa noho Dzuta (oi abi maina). Noi dzapa qetaqeta bodza napahota abi qesake ikobeteqi dzeima qaatahe noi oho qesa bamu naatemi noho oko ma boto gama sakabaqi baamu naateta. ³⁸Oonita quba oonoma biranate qaimi ana nike pobi hiire nookare. Nike abinaga erake qaatemi noko sepeke oorare.

Nokoi noo ma baura mina erake eetorai oi noko qupa nokometa eetoraquko oi rasakinoma naatakoi. ³⁹Oonihe Onongaho baurai ooraquko nike nokoke suqobidzaquho isakiama naatakoi ma Ohongaho baurai ooraquko nike Ohongake ibo eetakoita nookare, ooiqi hiireta.

QARU ABI OHO MIDZA BAHE QAKI NAATETA

⁴⁰Oke hiiremi nokoi qaru abi nokoho quba hiiremi garubata peitemi gouma teeteqi erake hiireta. Nike Dzesuho dzapake abi pobi hiibainoiqi hiireqi dzoobireta. ⁴¹Dzoobiremi nokoi Dzesuho dzapaho quba heme saridzetaho midza te eetaranihe ohongahonga naateta.

⁴²Oke eeteqi noko bodza ma sau samane Dzesuke Kiristu ooniqi hiireqi oho noo ma sinabidza Biirita hiire qaata. Oho qesa naga nokome ma nokometa nokoi hiire qaata.

QARU ABIHO HOBIHOBI SEBENIKE UHUTOTA

6 Bodza ota sinabidzaho abi tupu gaira naatemi noko patta ttihi biire qaami Girikiho noonoma nokoi qesa Heboroho noota hiire qaata nokoke hee, Nikei naane quba nanaho ttarumike qaateqi ooraidzo? ²Oke hiiremi Qaru abi mimi

nokoi abi ttuttuiteqi hiireta, Nanamae Ohongaho baura qaateqa samaho ttihi biidzaqu oi baamu isanataqu. Oonita nikohe neta abi sebenike oho baura quba paanaitare.

³Oonihe abi nokanoka, Sumasanoma oomake nike batabireqi napai nokoke oho baura moitemi eetorare. ⁴Qate nanaio bodza nanameta pupu ma sinabidza baura oke eete qaarakoi.

⁵Noo oke Qaru abi mimi hiiremi minarai nookami isanatemi nokoi abi erake paanaiteta: oi Setepano (abi nooka hiisi eetanoma, Qaheuba Sumasa noho qupata heuheu eete qaata) ma Piripo ma Porokoro ma Nikano ma Ttimo ma Pamenama ma Nikora (noi Attiokhia nagapa nena raaba abi Dzuta abihota ipibireta). ⁶Nokoqake uhutoqi nokoke Qaru abiho dzagata mootomi noko qiba nokohota boto mootoqi agoago eeteta.

SETEPANOKE DZUTA ABI QOMAQOMA HIIRETA

⁷Obetemi Ohongaho sinabidza kata gaamami Dzerusaremuta abi tupu minanipamu naateta. Paha dzube abihota minanipamui sinabidza nooka tani naateta. ⁸Qate Setepanoke abi nookami bagenoma beedzae minanoma noi abiho bisata quba nese agiagi eete qaami sube-subeho isaki naate qaata.

⁹Oonihe abi tupu nokanoka naga teehe nena naga oke hee Saqosaqo abiniqi hiire qaata, oho neta Kirena abi ma Aresatteria abi ma Kirikia abi ma Asia gattiqaho abi oi teena naateqi Setepano ma noko qesa kurebete qaata. ¹⁰Oonihe noo oke noi Sumasama hiiremi nokanokanomani-pamu naatemi nokoho noo asaqbami bitta eete qaateta.

¹¹Oonihe nokoi noho qore ma geema hiibareiqi abi qesa uhutomi nokoi hee, Abi oi Mose ma Ohongake dzakidzake eetoraiqi hiiremi nana nooke. ¹²Oke

hiireqi nokoi abi sepe ma Dzuta abi mimi ma qetaqeta abi qesake bitta ma kaka eetemi nokoi Setepanoho qaa mootoqi aima sinasina abi mimiho nagata tuumata.

¹³Oonihe ao noo suutoqi qesamane moitemi aima oota noko oke hiiremi Setepanoho obero noo erake hiireta, Abi oi hapaho qaheuba biiri ma hu noo napahoqe qangake keke hiiremi nanai nookorai. ¹⁴Noi hee, Dzesu Nadzarette ho nenai nagapa erake ngausa eeteqa tete Mose napaho quba hiire paanaiteta oke rasaki eetakoii noo oonomake hiirorai. ¹⁵Oonihe sinasina tuputa oota nokoi gama moohimi Setepanoi angero midza ma attiamaho isakita oota.

SETEPANOI SINASINA TUPUKE SINABIDZA HIIRETA

7 Oonita dzube abi mina noi erake hiireta, Oi noo mee ooni mae? ²Hiiremi Setepano noi eraiqi hiireta, Maimane ma dzairamane name nike nookare. Napaho eebobo Abrahamu noi Harani nagapa Mesopotamia habata qaami Ohongaho totoho noho toro biranateqi hiireta, ³Nii poike haba khooba ma nagapa qiba niime qaateqa haba anai niiho quba hiire oorai ota tuuma qaarare.

⁴Hiiremi Abarhamu noi noo oke nookaqi Kharattea haba nome qaateqi Harani nagapata tuumami mai noho baatemi Ohongai haba nike ma napai maikhameto naate oorai erata dzeima baata. ⁵Dzeima baaqi haba koko teeqake noi teqaha noke moitara, baamuhe Abarhamui biidzaamake ooqi ipita ee-manee khameto nomema gama mai eetarotahoo naruqake Ohongai hiireta.

⁶Ohongai tete erake noke pobi hiireta. Biidza ma khata niiho nokoi haba kharata tuumaqa dzore ma aabeho isakita gaama haba oho maikhametoi nokeke sesero eete qaamake tii 400

naatakoi. ⁷Oonihe tii 400 naatemake haba oho maikhameto apenei suta-suta baura moitoraqu nokeke ana ipi moitakoi oiqi Ohongai hiireta. Noi hee, Nokeke ipi moitemi biidza ma khata nihoi saqosaqo naateqake biranate haba erata baaqa anaho qaru eete qaarakoi.

⁸Qate Ohongai sama geebaho noo Abarhamuke moitemi qusubaite qaata. Oonita Ohonga hiiretaho isakita khata noho biranate qupi 8 naatemi noke geebanomaiteta. Geebanomaitemi Isaka noi bitoto qaaqi ipita Dzakupoho mai naateta. Dzakupoi abi tuerebe nokoho mai oio Isirae abihoo nase ooni. ⁹Qate neimane napaho nokoi noma nokome Dzosepe biisi naateqi noke ttuma quba mootomi noi Aigitta habata tuumata.

¹⁰Oonihe Onongai noke gainene eete qaata. Oonita noi qangahasita oomi Ohonga noke hoobiremi Aigittaho abi qiba Parao noi noke moomi noho qupa qidzanipamu naatemi noho dza eeteqi noke minaraho soopara upubiremi haba mina noho ma guhu ma nagapa noho oke noi gama soopara eete qaata.

¹¹Qate Aititta ma Kana habata seebe mina biranatemee neimane napaho seebe meeqi ttidza uhuba bosasuba qaata. ¹²Qaaqi Dzakupoo noi nookami Aigitta habata patta oorai hiiremi nookaqi khameto nome dzoobiremi ota tuumata.

¹³Oonihe bodza temuta Dzosepe noomae nanemane nomeho khooba hiire paanaitemi ota Parao noi Dzosepe biranatehoo khooba gesina naateta. ¹⁴Obetemi Dzosepe hiiremi mai noho Dzakupoo noi quba samane nome gama susupu aimaqi nokoi abi ma paimane dzare 75 naateqi Aigitta habata tuumata.

¹⁵Oonita Dzakupoo noi Aigitta habata qaaqi baateta ma khameto noho oi neimane napaho nokoi oho qesa baate baamu naateta. ¹⁶Baatemi noko keba nokohoke aima baaqi Abarhamu

noi Sekhemu nagapa Hamoro ma quni ma manihota ttoka teke nesetu quba ttuma eeteta ota nokoi keba nokohoke mootota.

¹⁷Obetemi Ohonga naru noo Abarahamu pobi hiireta oi kebanonipamuke tataumarota oonita nokoi Aigitta habata minanipamu huba biireta.

¹⁸Oke eete qaami Aigitta abi qiba usaqe tee biranateta noi Dzosepeho isaki ababara naateta. ¹⁹Noi neimane napa-hoke eenateqi sesero minake eete qaata. Eesuqi khameto bittina teete kebaite qaata.

²⁰Qate kebanoke Mose biranateta. Biranatemu Ohonga nookami noi khata bagenoma oonita pai noke dzasidza tapariho isakita maiho nagata amena moitemi qaata. ²¹Qaami nokoi noke dzukuromi Paraoho khatatai saridzeqi aimami noi noho khata naateta. ²²Eetemi Aigittaho banaita mimi noke noo moite qaami nokanokaho gesina saridzeqi, Aigittaho noo ma baura oho abi mina naateta.

²³Oonihe Mosei qaami tii noho 40 naatemi dzairamane nome Isirae oho abi tupu noko ke moorare qupa nohota tukubami tuumata. ²⁴Tuumoqi noi moohimi Aigitta abi teei Isirae teeke oberama eetomi noi qesa nomeke hoobidzarei Aigitta abi oke teetemi baateta. ²⁵Oi noi erake qupadzomata, Ohongai anake asatemi ana noho boto naate Isirae abike Paraoho botota karabetareimi Isirae abi nokoi khooba qupadzomaridzoni. Oke hiireqi noi Aigitta abi oke teeteta.

²⁶⁻²⁷Oonihe noho qesamane oke te qupadzomara. Oi iihai mootomi Mosei nokoho toro tuumomi Isirae abi eseri nokomae samai keke temu temuke botoma teetomi noi mooqi hee, Nipe sama teenanihe naane quba qesa teetorai? Hiiremi abi qaa sohorota noi hee, Nii nakaho kiapeni, mae ape ni-

ike nanaho soopara moote? ²⁸Oonita nii arukuke Aigitta abi teete baateta oho qesake nii anake teetareke hiireo?

²⁹Hiiremi oionita Mosei oho totoho nookami atti noke suqobiremi noi Mitia habata tuumaqi abi agiagiho bisata soomata. Oonihe noi ota ata naatemi khameto noho eseri biranateta.

³⁰Oonita noi ota qaami tii pooti naatemi noi tora Sinaiho khoobata tuumomi ee hoho teei qaitomi oho gabi nakuta Ohongaho angero teei ota biranateta. ³¹Oonihe Mosei hee, Quba ape oke eetorai hiireta, bageke eete moorakoi hiireqi ota qeemomi Sooparaho totoho ota biranateta. ³²Oi hee, Anaio Abarahamu ma Isaka ma Dzakopoho eebobo ma uimane niihoho Ononga oonita nookare.

Hiiremi Mosei noo oke nooka roqobeteqi subateta. ³³Subatemi Ohongai eraiqi hiireta, Nii ttoka qoore oi Qaheubananita oko sasa niime ao hiu-mare. ³⁴Oonita abi tupu nahoi Aigittata ooraiqi abiho botota heme saridzeqi tti ma ttaka eete baa qaimi ana poiqa oke suhe hiibaridzoni. Oho quba ana niike dzoobiremi Aigitta habata tuumami ana hiiremi nii abi tupu ota hiimakoi.

³⁵Oiqi Ohongai Moseke pobi hiiretake Setepanoi abi mimi qupanomaiteta. Noi hee, Oonita nika moomi qesai Mose dzaira eetaama naateqi hee, Apei nika kiape ma soopara nanaho uhuto-taiqi hiireta. Oonihe Ohongai angero dzoobiremi noi eepa gabi nakuta biranateqi bosa qobaqoba ma ingona maiho baura oke Mose teena mai eetare pobi hiireta. ³⁶Hiiremi noi tuumaqi obaoba samaneke Aigitta habata eetetati noko dzeima baaqi besa dzuunoma ma haba habanata obaoba samane eetemi mumure naate qaami tii paha pooti baamu naateta.

³⁷Oi Mosei keke Isirae abi eraiqi pobi hiireta, Ohonga noomae too abi teeke

anaho tomidzake qesamane nikehoho bisata saridzakoi.³⁸ Oke hiireqi noi keke haba habanata neimane napahoho garubata qaaqi Sinai torata angeroho toota oora ma qaaraho sinasina bamenoma nookaqi oke noko pobi hiireta.

³⁹⁻⁴⁰Hiiremi neimane napaho noko Moseho noo bai hiireqi ai signaiteta. Oi nokoho qupai hee, Ao burisi eete Aigitta habata tuumareiqi hiiremi noko Aaro erake pobi hiireta, Maqa! Mose nanake Aigitta habata dzeima baata noi poi tumama dzaeteta kaqa? Oonita nii gisigisi teeke korabetemi noi nanaho ohonga naate bosa qooromi nana burisi eete Aigitta habata tuumare.

⁴¹Oke hiiremi Aaroi kau gisigisi teeke botoma korabeteqi nokomaeho boto kinisa oho hasahasa hiireqi oho kiridza qeereta. ⁴²Oke bohimi Ohongai noko qaatemi qupa nokohoi rasaki naatemi noko dzasidza ma pomatti (oi sinabidza oberobero) ota qeemaqi soomata.

Oho qubake Amosi too abi nokohota noo qeeteta oi erake hiire oorai, Isirae maikhameto nike tii pooti haba habanata qaaqi kabiraho kiridza mae kiridza qesa oke Ohonga anaho quba qeereta mae? ⁴³Eehe, nike Morokhaho paraike qusubaita qaaqi, paha Repani noho taama gisigisike khakhauma qaata. Quba oonomai Isirae ma nikeho ohongahoho isaki naatemi noko pupu hiireqi korabete qaabi. Oho qubake anai hiiremake qaa abi noko nike suutoqa dzeima Baberonia nagapata tuumakoi oiqi hiiremi Amosi qeeteta.

⁴⁴Hiireqi Setepanoi Dzuta abi mimike hee, Oonita uimane napahoho sinabidza parai naga haba habanata qaata oho horeke Ohongai bosata Mose banaitemi oho isakita gootota. ⁴⁵Obetemi Uimane napaho sinabidza parai suba oke biire biire baa pei qaami, Mose bahe Dzosuba (Dzesuho qaamodzamodza) noi

bosa qooromi erata raaba abiho bisata baaqi biranateta.

Biranatemi Ohongai raaba abi iihami uimane napaho haba oke mai eeteqi sinabidza parai suba oke biire qaami Tabiti biranateta. ⁴⁶Biranatemi Ohonga nohoke nookami bagenoma naatemi oho quba noi Dzakopoho Ohonga (Ohonganipamu) noho biiri teeke gootareiqi hiireta. ⁴⁷Oonihe noomae bahe, khata noho Soromo (noi paha Dzesuho qaamodzamodza) noio Ohongahoho biiri gootota.

⁴⁸Oonihe Ohongai qusu ma quba minarahonita abi botoma gootorai naga ota noi ikanomake eete oora ma qaara eetaqu? Baamu. Oho qubake Dzesea too abiho toota noo erake hiireta. ⁴⁹Qusui naho ttube ma ttaraki qaate ttokai naho basanita naho naga ikanomake gootomake isanataqu? Ma teeka ikanomake korabetemi ana ota mee qidzanaataqu? Noo oke Soopara napahoi hiireqi hee, ⁵⁰Apeho boto bahe Naamaeho botoi quba erake korabete soubireta. Oiqa Ohongai hiireta.

⁵¹Noo oke Setepanoi Dzuta abi mimike pobi hiireqi noi hee, Oonita qiba qanganoma nike! Qupa ma toma nikehoi uhubaamanipamu. Oonita neimane nikehoi eete qaata teteke nike iihaiqa Qaheuba Sumasake basesa eetoraizdo? ⁵²Oonita too abi samane baa qaata nokohota teena teeke nikeho neimanei ingonaiteta, mae nokoke gama sesero eete qaata? Baamu, nokoke gama sesero eete qaata.

Oi apenei pobipobi ma rikerikeho Maikhata biranatarotaho qaamodzamodzake hiireta noko nikeho neimane gama teetemi baateta. Qaaramuti Maikhata noomae biranatemi nike noke geema mootomi teeteta. Nikeio eeteta! Oke Setepanoi nokoke pobi hiireta.

SETEPANOKE MARANGA BIIREMI BAATETA

⁵³Setepanoi ipibireqi Dzuta abi mimike hiimotoqi hiireta, Oonita hu nooke angeroi tooma hiireta oke nike too kakama aimatahe qusubaitaamanipamu ooni! ⁵⁴Noo oke Setepanoi hiiremi nokoho ttidza qosu sahaubami dzauba minake eeteta.

⁵⁵Oonihe Setepano noke Qaheuba Sumasai ao raraku biiremi noi qusuta nese dzoobire Ohongaho dzapa pobi moohimi Abiho Isaki pobita qooroqi oota. ⁵⁶Oke mooqi noi hee, Idze! Qusu papatemi ana moohimi abiho isaki Dzesui Ohongaho boto pobita oorami ana moori.

⁵⁷Oke hiiremi noko qarutoqi noho noo rasaki eeteqi toma nokome isingi koto noke aima hotou hotou biireta.

⁵⁸Nokoi tuuma nagapa tumeta noke omama teetare boohita. Oke boohiqi soopara nokoi sasa khara nokomeke kuimaqi abi eehaha tee, dzapa noho Sauro, noho dzagata tupu biireta. Tupu biireqi Setepanoke omama teeteta.

⁵⁹Oonihe nokoi Setepanoke omama teetomi noi pupu totoho eraiqi hiireta, O Soopara Dzesu, nii gisi nahoke aimare. ⁶⁰Oke hiireqi dzaubama sokateqi eraiqi hiireta. Soopara name, nii kahosa nokoho erake qaatere, oiqi hiireqi baateta. Baatemi Sauro (oi Pauro) noi nookami isanateta.

SAUROI SINABIDZAHO ABI BIKHI BAKHA EETETA

8¹⁻³Nokoi Setepanoke omama teetemi baatemi sinabidza abi qesai noho keba qurabireqi tti ma ttaka noho eetota. Oonihe Sauro (oi Pauro) noi beedzae eeteqi sobasobaho abi ma paimane sesero minake eeteqi nagaho isakita peiteqi nokoke aima tuumami sutasutata qaata.

Khooba oho qubake bodza ooqate sinabidzaho abi tupu Dzerusaremu nagapana qaata nokota uuba ma sakaba mina biranatemini nokoi sakabaqi Dzutea ma Saramia habata tuuma tee ma teeta soomaqi qaata. Oonihe Qaru abi mimi nokoqi keke Dzerusaremuta qaata.

PIRIPO MA KARAI SAMARIATA SINABIDZA BAURA EETETA

⁴Oonihe apenei qaaho atti ika ma ikata tuumata noko abike sinabidza pobi hiire tuumata. ⁵Oonita Piripoi Samaria habaho nagapa qibata biranateqi Kiristuho noo ma sinabidza nokoho quba hiire paanaite qaata. ⁶Oke eete qaaqi obaoba maina paina eetemi abi tupu minai gamaqa noho noo ma baura quba dzaodza minanipamuke eeteta.

⁷Oi noi abiho irita songena ngiingnoma samaneke iihami arearema biranate atti tuumata. Paha pone ma qosu samaneke qidzaiteta. ⁸Eetemi nagapa oho abi qakiqaki minake eeteta.

⁹Oonihe nagapa ota abi tee qaata dzapa noho Simona noi sama nome qusubaitaqi hee, Anai minaniqi hiireqi iima ttopo eetemi Samaria abi tupu minai nookami attinoma naate qaata. ¹⁰Eetemi mina ma gattiqa nokoi nahoke nookami mina naatemi eraiqi hiire qaata. Abirai Ohongaho beedzae minanipamuniqi hiireqi hee, Beedzae teehe bahe oioniqi hiire qaata. ¹¹Eetemi noho iima ttopoi nokoke qupa rasakinomaitemi nokoi bodza kharake nota atima qaata.

¹²Qaami Piripoi Ohongaho pobi ma Kiristuho isere qidza hiiremi abi ma paimane gama susupu nooka hiisi eeteqi sinabidzaho sobasoba saridze soubireta. ¹³Saridze soubiremi Simona oho qesa sinabidza nookaqi noomae sobasoba saridzeqi Piripoho dzagata qaata. Qaami Piripoi obaoba maina painake eetemi noi mooqi boto gamaqi qaata.

QARU ABI ESERI SUMASAKE SAMARIATA QAUPUITETA

¹⁴ Oionita Samariaho abi ma paimane sinabidza nooka hiisi eetemi oho pobi Dzerusaremuta baami Qaru abi nookaqi Peetoro ma Dzohane dzoobiremi ota tumata. ¹⁵ Tuuma biranateqi Samaria abi nokoi Sumasa saridzareiqi pupu hiireta.

¹⁶ Oi bosata noko sobasoba saridzetahe Qaheuba Sumasai noko raraku bidzaamake oota oi teehe bahe noko Dzesu Kiristuho dzapa nookaqi obaqaho sobasobake saridzeta. ¹⁷ Oonita Qaru abi nopoi boto nopome qiba nokohota mootoqi agoago eetemi Qaheuba Sumasake saridzeta.

¹⁸ Qate nopoi abi ma paimaneho qibata boto nopome mootomi Sumasa biranatemu Simonai mooqi baura oonoma saridzare hiireqi noi nopoke oho ttuma moitare hiireta, ¹⁹ Nipei beedzae oho gesa teeke ana moitemake, ana abi teehe qibata boto name mootomake noi Sumasanoma naatare.

²⁰ Hiiremi Peetoro eraiqi hiireta. Maqa, nii Ohongaho kokorake ttuma eetareiqi hiibi mae? Idzii! Nii ao oma niimema rubenga naasuidzo. ²¹ Nii Ohongake ikobetareiqi baura eraho ttaiqa naataquho tete baamunipamu!

²² Oho qubake nii rasaki niimeke qaatani pamuke eeteqa Ohongake pupu hiiremi noi qupa qanga niihoke qidzaitaqu mae? ²³ Oi ana moohimi nii pasesahano dzoquta ooraimi oho togoi niike igabiremi oorai.

²⁴ Oke hiiremi Simonai hee, Oonita nipemae naho quba Ohongaho toro pupu hiiremake ana ingonaitemi quba nipei hiibi oi eetoqa naho irita biranataino. Oiqi hiireta.

²⁵ Qate Qaru abi nopoi isere nopome ma Ohongaho noo oke gama abi ma khata pobi hiire tatangaite soubireqi burisi eete Dzerusaremuta tuumata.

Oonihe tuusuqi nopoi Samariaho nagapa gamitti samaneke Sinabidza pobi hiire hiireke tuumata.

PIRIFOI AIGITTA ABIHO SINABIDZA TETE GEEMATA

²⁶ Qate Sooparaho angero teei Piripoke eraiqi pobi hiireta, Nii qoridze pobi neta tuusuhiqa Dzerusaremu nagapa robena Gadza nagapana tete quratorai tete oi haba habana oonihe nii ota tuumare. ²⁷ Hiiremi Piripoi noo oke qusubaitaqi tuumata.

Qate Ettiopia habata atapa qiba teei qaata, dzapa noho Kattake, Noho kokora abi puniama nokanoka minanoma noi ttuma ma quruma mina nohoke soopara eete qaata. Oonihe noi Dzerusaremu nagapata Ohonga penga bobotare baa peiteta. ²⁸ Peiteqi burisi eete karesita habeseqi nagapa nometa tuusuhiqi too abi Dzeseaho pepake isaitota.

²⁹ Oke eesuhimi Sumasai Piripoke hee, Nii hairiamake tuuma karesi qeerake saridzare. ³⁰ Hiiremi Piripo torouma qeema saridze nookami noi too abi Dzeseaho geeta isaitomi noi noke qasa hiireta. Nii noo isaitoraihe oho khooba qupadzomorai mae?

³¹ Hiiremi noi hee, Abi teei oho khooba ana pobi hiiremake ana nookareni baamu. Oonita noi Piripoke ota peitareiqi hiiremi pei noma habeseta.

³² Qate noo qetaqeta noi isaitota oi erani. Abi noke sipisipiho isakita aimami nooamake tuumorai, mae sipisipi khata teeke suu geemami nipanatoraiho qesake noi noo amake oota. ³³⁻³⁴ Nokoi noke midzata mootomi noi oho quba noo ipi hiibaquho tete baamu naateta. Ma ttokata nokoi qaraqara nohoke geemataho qubake apei ororiba nohoke isaitaqa?

Oho teteta isaiteqi abi mina noi Piripo qasa hiireqi hee, Too abi noi apehoke hi-

ireta, sama nomeke hiiretani mae apeke hiireta? Oho khoobake nii hiire ana nookare. ³⁵Hiiremi Piripoi too abiho noota ipibireqi Dzesuho isere qidza no pobi hiiremi nookata.

³⁶Oke nopo hiire tuuma qaramuti obata biranate. Biranateqi abi minai hiireta, Moora, oba ooraita ana sobasoba quba hiiremi nii isanate anake obama soobaqu mae? ³⁷Hiiremi Piripoi hee, Anai noo nii pobi hiibi oke nii qupa susupu niimema nooka hiisi eetaquko oke eetakoi. Hiiremi noi hee, Dzesu Kiristu Ohongaho khata oke ana qupa susupu namema ai tataume. ³⁸Oke hiireqi Piripo ma abi mina nopoi ota karesi qaateqi obata qurateqi Piripoi obama noke soorota.

³⁹Obeteqi nopoi oba neta baa peihiqi Ohongaho Sumasai ao Piripoke raraku biiremi abi mina noi noke mooraama naateta. ⁴⁰Oonihe meeke abi mina noi ttidza qidzama tete nometa tuumata. Qate Piripoi Adzota nagapata biranatemu moota. Oonita noi ota sohoruqi nagapa samaneke sinabidza pobi hiire tuuma qaramuti Kaisarea nagapa biranate.

PAURO QUPA BURISI EETETA

(Apo 22:4-16; 26:9-18)

9Qate Sauro (oi Pauro) noi dzauba bisamu naateqi Dzesuho oko ma boto ibo eetemi noho qupata eepa qooridzemi noi dzube abi minaho torota tuumata. ²Tuuma gunu ma naru hiiremi Ttamasiko nagapata dzuta abi qaata nokoho pepake dzube abi mina qeeteqi moitemi Sauro aima qee ota sinabidza nokanoka abi ma paimane saridze aima boto suuto Dzerusaremu nagapata aima baabareiqi tuumata.

³Oonihe qesa ma nokoi tete bosaho eete tuuma Ttamasiko nagapa dzamoitemi qusuta eepa dzadza kisakisama uhubaqi qura noke rome

biireta. ⁴Eetemi noi ttokata taasuhimi ota totoho teei hee, Sauro, Sauro nii naane iboke eeteqi anake iihorai?

⁵Hiiremi Sauroi qasa hiireta, Oonita Soopara name nii ape oni? Hiimi hee, Anai ape bahe Dzesu Kiristu nii ibo eetorai ooni. ⁶Oonita nii qooridzeqa Ttamasiko nagapata tuumake teei niike ota saridzeqa sinasina hiiremi oke nii qusubaitare. ⁷Noo oonoma hiromi abi noma noko baaota nokoi noo totohoqake nookatani quba teeke te ota mooraranita noko noo apeke hiiremi isanatarota? Baamu.

⁸Qate Sauro noi ttoka neta qoridzemi eehe, nese nohoi ao khaba eeteta. Khaba eetemi qesamane nohoi boto nohota kharikhari eete ai Ttamasiko nagapata tuumata. ⁹Tuumaqi noi ota biranate qupi taparique eetetahe nese noho teqaha uhubara, ma noi teqaha oba ma patta muunara.

¹⁰Oonihe Ttamasikota Dzesuho qaru khata teei qaata dzapa noho Anania. Noke Ohongai tukutoqi hee, Anania! ¹¹⁻¹²Oke hiiremi noi hee, Oe Ohonga anai erani. Hiiremi Ohongai ipibireqi hiireta, Maa, tete teehe dzapa pobipobi ota nii tuuma Dzutaha nagapa peiteqa abi tee, dzapa noho Sauro, noi Tarasu nagapa nena. Oonihe noi naho pupu hiiroraita qupa nohoi quba erake qupadzome: Abi teehe dzapa Anania noi naho toro baahuqa boto nome qiba nahota mootomi nese uhubareiqi hiirorai. Oonita nii tuuma noke saridze qidzaitare.

¹³Sooparai noo oke hiiremi Ananiai eraiqi hiireta, Abi ohoke minanipamuke hiiremi ana nookorai, noi dzagana nihoke Dzerusaremu nagapata adzapeke sesero eetorai. ¹⁴Obeteqi erata nanai niho dzapa qiraitorai nanake suuto ai tuumare dzube abi minai noke pobi hiiremi oorai.

¹⁵ Hiiremi Ohongai hee, Abi oke naamae asatemi noi naho kamo naate dzapa pobi nahoke raaba abi qiba ma Isirae tupu nokohota aima tuuma qaarakoi. ¹⁶ Oi noi dzapa pobi nahoho quba iima ma bago samaneke saridze qaaraqu oke ana isanate noke banaitakoita nii tuuma noke qidzaitare.

¹⁷ Oke hiiremi Anania noi tuuma naga hiireta ota peiteqi Sauroho qibata boto mootoqi hiireta, Sauro, qeseba khata name. Dzesu Sooparai teteta niiho toro biranate noi ana dzoobiremi baabe. Oonita nese niiho uhubami Qaheuba Sumasai ao niike raraku biidzare.

¹⁸ Oke hiiremi noho neseta quba qoringi tomidza teei taatemi nese uhubami haba moota. Oonita noi qooridze hiiremi Ananiai noke obama soorota. ¹⁹ Obama sooromi oionita noi patta muunaqi tatanga aimata.

SAURO (PAURO) TTAMASIKOTA SINABIDZA HIIROTA

²⁰ Ma Sauro noi Ttamasikota Dzesuho oko ma boto ma nokoi isakiqata oota. Ooqi noi ao Dzuta abiho sinabidza guhuta peiteqi Dzesuho khooba hiire paanaiteqi eraiqi hiireta, Dzesu Kiristu noio Ohongaho khatanipamu ooni. ²¹ Oke hiiremi nokoi nookaqi houpeu eeteqi hiireta, Dzerusaremu nagapata dzapa oke abi qiraite qaami oho quba noi nokoke sesero minake eeteqi suuto baa qaarita erata oho qesa abi suutoqa dzeima dzube abi mimi nokoho botota mootare baata. Oonihe noi ikanomake eeteqi ao maina naate oorai, eo baamu? Atti quba hiireqi oke hiireta.

²² Oonihe Sauro noi bedzabedza eeteqi hiireta, Dzesu noi Kiristunipamu ooniqi hiireqi sinabidza noo suunipamuta hiire paanaitemi oi Dzuta abi hu noonoma nokoke suqobidzaquho isaki naateta.

²³ Oho ipi ota dzuta abi nokoi Sauro teetare gunu dzoomata. ²⁴⁻²⁵ Gunu dzoomatanihe noi ao pobi nookata. Oi nokoi repa patita sogimo qooro qaata, oonihe qesamane nohoi noke susu kamo minata sengibeteqi qupibake repa heeta dzoobiremi ttokata qurate biranate atti tuumata.

PAUROI DZERUSAREMUTA BAAQI QARU ABI MOOTA

²⁶ Tuumaqi Sauroi Dzerusaremu nagapata biranateqi Dzesuho Qaru abi nokohota ipibidzare eeteta. Oonihe noi ao Dzesuho khata naateta oke nokoi nookami teqahama naatemi atti eeteta. ²⁷ Oonihe Banabei noke dzaira eete Qaru abi nokoho toro dzeima tuumaqi Dzesui teteta Sauro saridzetaho noo ma pobi hiireta. Ma noi Ttamasikota Dzesuho tete hiire paanaiteta oho pobi ma biidza noo nokoke pobi hiireta, oke Banabei gama nokoho pengata hiire paanaiteta.

²⁸ Hiiremi Sauro (Pauro) noi nokoma Dzerusaremuta qaaqi Dzesuho sinabidza attiamake abi pobi hiire qaata. ²⁹ Ma Dzuta abi qesa Girisi noota hiire qaata noi nokoma noo hiire nookaqi noo buribaro eeteta. Oonita otera abi noke teetare hiireta. ³⁰ Hiiremi dzairamane noho nokoi nookaqi noke Kaisarea nagapata dzeima tuuma dzoobiremi tuuma qaaramuti Tarasu nagapa khooba nometa biranata.

³¹ Qate sobasoba abi ma paimane Dzuta ma Garirea ma Samaria habana qaata nokohota hasu ma keba biranata. Hasu ma kebata isakiqata qaaqi nokoi Ohongaho pengata subateqi qesa qahiqahi eete qaata. Oonihe Qaheuba Sumasai husi ma pai nokoho naatemi sinabidza haba gegebetemi tupu nokohoi mina naateta.

PEETOROI AIREA MA TABITTA QIDZAITETA

³²⁻³³Qate Peetoroi teteta tuuma qaaramuti Ohongaho oko ma boto Ritta nagapata qaata nokoho toro biranata. Oonihe noi ota abi teke moota, dzapa noho Airea. Noi oko ma boto atimanoma naate tii eith-ho isakita meera keke eete qaata.

³⁴Ma Peetoro noke pobi hiireta, Airea, Dzesu Kiristu niike qidzaihibita qori qepe niime qoomare. Hiiremi hairi-make qoridzeta. ³⁵Oke eetemi Ritta ma Saromi nagapanai oke mooqi qupa burisi eeteqi Ohongaho oko ma boto tupu naateta.

³⁶Qate paha Dzoopa nagapata atapa eehaha teei qaata dzapa noho Tabitta (Qate girisi noota oke hee Subaroho isaki ooniqi hiire qaata) noi abi samaneke kokora qidzanipamuke abiho tteki aima qaata. ³⁷Oonita Peetoro Dzoopata qaata bodzata Tabitta heme minake eeteqi baatare eeteta. Aoke baatemi qesai keba nohoke akobeteqi naga teehe nakuta ai pei mootota.

³⁸Oonihe Ritta nagapa oi Dzoopa nagapaho samaqata qaata. Oho qubake sobasoba abi tupu nokoi Peetoro pobi nookaqi abi eserike dzoobiremi tuuma noke dzeima ao baabare hiireta. ³⁹Hiiremi Peetoroi nookaqi adzanoke noko tuumata. Tuuma biranate moomi kebai meeqota. Ota dzeima peiteta, peite moomi paimane ttarumi keke keba nakunaite tti ma ttaka eete Tabittai eehaha qaaqi nokoho quba sasa hiboto qaata oke peetoro ke banaiteta.

⁴⁰Banaitemi Peetoroi noko tepatetemi biranahimi noi pomai kotooroqi pupu hiireta. Pupu hiire qaasuqi keba dzaga bobotoqi eraiqi hiireta, Tabitta nii qoridzare. Hiiremi noi nese parara eeteqi Peetoro mooqi qori habeseta. ⁴¹Habesemi noho botota aimami qori

qoorota. Qoohimi sobasoba abi ma ttarumi paimane nokoi peiteqi moomi Tabitta qaraqaranoma naatemi qupa qidzanipamu naateta.

⁴²Obetemi oho pobi Dzoopa nagapata gegebetemi tupu minanipamui noko Soopara nooka hiisi eeteta. ⁴³Ma Peetoroi Dzoopata qaatahe abi teehe dzapa Simona sihu korakora abi noi noho nagata bodza samane noma nopo ttaike qaata.

KONERIOI ANGEROHO NOO NOOKATA

10 Qate Kaisarea nagapata abi teei qaata, dzapa noho Konerio, noi raaba abi Itaria habaho qaa abi tupu nokoho soopara naate qaata. ²Oonita noi oko ma boto nomema noko Ohonga qupadzoma qaata. Noi Dzuta abi samaneke kokora bageke eete qaata, paha Ohongaho toro saninoqake pupu hiire qaata.

³Oonita Konerio noi oke eete qaami ete teehe surenake Ohongaho angero teei noho toro biranateqi noho kira hiireqi hiireta, Konerio. ⁴Oonita kira oke hiiremi noi nese qooroqi moo sahateteqi hiireta, Soopara name, quba apeni? Hiiremi noi hiireta, Pupu ma kokora nihoho pobi Ohongaho tomata taatemi noi nookami bagenoma.

⁵Oho qubake nii qaru dzoobiremi tuuma Dzoopa nagapata abi teehe dzapa Siimo, dzapa usaqe noho Peetoro noke dzeima baabare. ⁶Noi Simona ma nopo oorai. Simona noi sihu korakora abi noma nopo oora ma qaara eetorai. Naga nohoi besa patisigiqata oorai.

⁷⁻⁸Oonita angero noo oke hiire tuusumi Konerio noi qaa abi Ohonga ai tataumanoma teeke uhutoqi kokora abi eseri noho baura eete qaata nopo oho gesa uhuto nokoke noo ma pobi hiire soubiremi Dzoopa nagapata tuumata.

PEETOROI BAKUHO ISAKI MOOTA

⁹Qate iihai mootomi abi noko tumaqi teteta meeta. Meeqomi iihai mootomi tuusumi ete bisa naatemi noko nagapa dzamoitemi Peetoro naga suruhu heena pupu hiibare peiteta. ¹⁰Oonihe noi patta quba ttidza saa eetemi qesai noho quba patta khautomi noi bakuho isaki geemata. ¹¹Geema moohimi qusu papatemi boto qesai ttoba khabanoma nakunomaho isaki oke pobi ma mage, tume ma dzaga aimaqi oke dzoobiremi ttokata gaibata.

¹²Oonihe oho nakuta kabira maina paina, dzotata ma siriquba ma qusuho nee maina paina ota oota. ¹³Oomi to-toho teei biranateqi hiireta, Peetoro, nii qori kabira oke teete dzuubete muunare. ¹⁴Oonihe Peetoro bai hiireta, Ohonga name, oio Baamu. Quba qataqatani mae quba sepesape oke ana muunaamanipamu.

¹⁵⁻¹⁶Oke hiiremi totoho oi paha hee, Ohongai ao sasari eetorai oke nii eto baaba eetaino oihi hiiretanihe quba biranateta oi qupi tapari naatemi ao hairiamake dzeimami qusuta peiteta. ¹⁷Oonita Peetoro quba nese agiagi oke moo nookaqi qupa muunaqi hee, oi quba ikanomani? Oiqi hiireta.

Hiimi Konerioi abi dzoobire baata nokoi nagapa biranateqi Simonaho naga qasa hiire tuuma qaaramuti naga pouta qoorota. ¹⁸Qooroqi qasa hiireta, Siimo dzapa usaqe noho Peetoro noi naga erata meeqorai mae?

¹⁹Oke hiimi Peetoro quba nese agiagi mootaho quba iiha ma dzoobidza eesumi Sumasai noke pobi hiireta, Moorare, abi tapari naga erata biranateqiihi qasa hiibi. ²⁰Oonita nii gaibaqa nokoma nike tuumare, oonihe nii eto oho qupa ororo eetaino. Oi anai noko gainene eetemi baabe.

²¹Hiiremi Peetoro qurate noko pobi hiireta, Anaho qirike eetorai gate anai eranita naane quba baaorai? ²²Hiiremi abi nokoi hiireta, Qaa abi soopara nanaho Konerio noke Ohongai moomi qidza ma pobipobi, noke Dzuta abi nookami qidza naatorai. Oonihe qahheuba angero teei baaqi noke hee, Nii tuuma Peetoro quba hiiremi baaqake noi too nomema noo hiibare. Oke hiiremi nanai baabe.

²³Hiiremi Peetoro nokoho quba qepe ma haba eetemi noko meeta. Qate iihai mootomi Peetoro Dzoopa abi qesama noko gama Kaisarea abike gainene eete tuumata.

**PEETOROI RAABA ABI
KONERIOHO NAGATA PEITETA**

²⁴Tuumomi iihai mootomi Peetoro ma nokoi Kaisarea nagapata biranateta. Qate Konerio noi oko ma boto ma dzairamane nome gama ttuttuite beebe eetomi noko biranateta.

²⁵Biranateqi Peetoro nagata peitemi Konerioi noho dzagata pomai koto hasa hiireta.

²⁶Oonihe Peetoro noke ai qusubateqi hiireta, Anai paha abi, niiho qesanita nii qoridzare. ²⁷Hiireqi nopo qesa noo ma too eeteqi nagata peitemi abi tupu minanipamui oomi moota.

²⁸Mooqi Peetoro noko gama pobi hiireta, Nikei Dzuta abi nanaho khoobake nikemae gesinani. Nanai abi agiagi nikema ipibidza ma hongasidza eetaquho qagai oorai. Oonihe Ohongai oho kuku ma khooba anake banaitemi anai bamu isanate abi teeke paha hee ngiginomaniqi hiibaqu, baamu. ²⁹Oonita nikei anaho quba hiiremi ana te qupa minake muunaranihe baaqi oho hasa hiibita naane qubake nike naho quba hiiororai?

³⁰⁻³¹Oiqi hiiremi Konerio erake no pobi hiireta, Maqa, anai quba nese

agiagi moo baa qaimi ete bodza eserisa eseri naate. Oho noo nii pobi hiire nii nookare. Ana naga nameta surenake pupu hiromi abi tee, sasa noho khabanomanipamu noi naho toro biranateqi ana pobi hiireta, Konerio, Ohongai niho pupu nookami niho kokora oi qidzani.

³² Oho quba nii abi dzoobiremi Dzoopa nagapata tuuma Simona, dzapa temu noho Peetoro noke dzeimami niho toro baabare. Abi noi Simona siihu korakoraho naga besa pouta oorai. ³³ Oonita Peetoro erata baaqa noo qesa hiiremi nii nookakoi. Oke angeroi hiiremi anai abi dzoobiremi niho quba qeemami nii baabe. Qate nii naho noo nookaqi baami anaho ttidza qidzanate. Ohongai noo nii pobi hiireta oke nii nana pobi hiiremi nana oke nookareiqi ttutturatorai. Oiqi Konerio hiireta.

KONERIOI PEETOROHO TOOTA SINABIDZA NOOKATA

³⁴ Oke Konerio hiiremi Peetoro hee, Meeke ana qupadzomami Ohongai abi napahoke te nookami teqaha teei teemuke riite ooraidzara. ³⁵ Oonita abi noo ma sama maina paina nokoho neta qesai Ohongaho atti ququimaqi baura qidza eete qaaraquko nokohoke Ohonga nookami qidza naatakoi.

³⁶ Qate Ohongai Isirae abi nanaho quba noo meenomake dzoobiremi saridzeta oho pobike nike nookorai. Noo oio Dzesu Kiristu noi abi minara napaho Soopara oioni, noke dzoobiremi noi hasu ma ponaho tete biraitemi oho isere qidza pobi hiire soubirorai. ³⁷ Oonita noo Dzutea habata igabire oorai oi erani.

Bosata, Dzohane noi sobasobaho baura eete qaata oho ipita Nadzarete nagapa nena Dzesu noi Garirea habata qori qooro tuumata. ³⁸⁻³⁹ Qate Dzesu noke Ohongai Qaheuba Sumasama beedzaenomaitemi noi tuumaqi kokora

baura qidza eetemi iibadzai abi sesero eete qaata nokoke qidzaita qaata. Oi Ohongai noke gainene eetemi noi baura oke eete qaata.

Eete qaami Dzutea haba ma Dzerusaremu nagapana hiireta ma eeteta oke qesa ma nanai gama moo nooka soubire oho mee hibahiba naate oorai. Oonihe abi nokoi Dzesuke hapahapata teetemi baateta. ⁴⁰ Baatemi ete tapari naatemi Ohongai noke baata neta tukutota. Tukutoqi hiiremi noi qesahota biranatemu moo nookata. ⁴¹ Oonihe abi sepehota bahe, Ohongai qesa ma nanake asatemi oomi Dzesu baata neta qoridzemi nana nese nanameme noke mooqota ma noma nanai ttaike oba ma patta muunata oioni.

⁴²⁻⁴³ Qate noi baata neta qoridze nanake noo tatanga moitemi nanai abi minarake noho pobi hiirorai. Kiristuho nooke Ohongaho too abi gama hiireqi agobake noho qaamodzamodza hiire qaata. Oonita Ohongai Dzesu Kiristuke upubiremi noi abi eehaha ma baateta gamaqa batabidzakoi. Oonihe poiqa apenei noho dzapa nookaqi hiisi eetaqu kahosa nokohoke Ohongai ao dzamutakoi. Noo oke nanai pobi hiirorai.

QAHEUBA SUMASAI RAABA ABI RARAKU BIIRETA

⁴⁴⁻⁴⁶ Qate noo oke Peetoro hiimi abi oona noo nookata nokoke Qaheuba Sumasai ao raraku biiremi nokoi nagapa noo maina painaho totohota Ohonga hasa hiirota. Hasa hiromi Dzuta abi qesa sobasoba tupuna ooqi Peetoro gainene eete baata nokoi moohimi Ohongai oonomake raaba abike Sumasama irangi eetemi pairuru eeteta.

⁴⁷ Hiiremi Peetoro erake hiireta. Qateqa, nanahota Sumasa qurateta oho qesa abinaga erahota quratemi ikaqi

nokoke sobasobaho oba qaanatemi isanataqu? Baamu. ⁴⁸Oiqi hiireqi noi noko qupanomaitemi nokoi abi nokoke Dzesuho dzapata ipibireqi obama soorota. Sooromi nokoi Peetoro qaanatemi ete bodza qesata nokoma qaata.

PEETOROI ISERE DZERUSAREMUTA HIIRETA

11 Oonihe Qaru abi qesa ma sinabidza abi Dzuta habana qaata nokoi raaba abi sinabidzake nookaqi Ohongama ipibiretaho pobi dzadzangike nookata. ²Oonita Peetoro Dzerusaremuta peitemi sama geebanomaho dzaodzaonoma nokoi raaba abiho nookami hou peunoma naateta. ³Nokoi Peetoro ke hee, Nii naane quba raaba abiho botota patta aimaqi nokoma nike ttaike muuna ma aima eetemi nana nookorai.

⁴⁻⁵Hiiremi quba Kaisareata biranateta oke Peetoro toqoma teeteqi noko pobi hiireta, Oore, Anai Dzoopa nagapata pupu hiire oomi Ohongai naho qupata erake paanaitemi ana moota.

⁶Ota ana nese qooroqi moomi qusuta boto qesai ttoba khabanomaho isaki oke mage ma pobi, tume ma dzagata aima ttokata quratomu oho nakuta quba sepe-sepe kabira oko ma botonoma ma oko ma botoama qesai qaanoma ma qusuho nee gotta oi paha oota. ⁷Ma noo totoho teei naho tomata dzubata oi hee, Peetoro nii moori oke teete khauto muunare.

⁸Hiiremi ana hiireta, Eo, Ohonga name, quba muunaama, quba sepesape oonoma oke ana te muunoraidzarani. ⁹Oke hiimi qusu neta noo totoho oi beedzae eeteqi hiireta, Ohongai quba hiire sasari eesubi oke nii etoqa ooho ngingi eetaino. Oiqi hiireta. ¹⁰Quba biranateta oi qupi tapari naho dzagata biranatemi botoi oke paha dzeimami qusuta peiteta.

¹¹Oonita quba oi bamu naasuhimi aoke Kaisarea nagapa nena, abi tapari naho qaru qeemaqi nanai ootata biranateta. ¹²Biranhimi anai nokoma tumareiqi Sumasai hiireta. Oonihe noi hee, Eetoqa qupa bitobitoma tuumaino oiqi hiireta.

Oke hiiremi dzairamane napaho 6 noko anama baata nanai tuumaqi qaaho bosa qobaqobaho nagata peiteta. ¹³Peitemi abi oi noo ma pobi nanake hiireta. Hee, Naho nagata angero teei baaqi ana pobi hiireta, Nii Dzopa nagapata qaru dzoobire tuumaqi Siimo Peetoro dzeima niiho toro baabare. ¹⁴Noi baa noo hiiremake abi niiho nagana oorai ma nike gamaqa qidzanatako.

¹⁵Oke qaa pobipoib noi hiiremi ana sinabidza noko pobi hiimi agoba napa-hota Sumasa qurateta oho qesa noko-hota gaibata. ¹⁶Eetemi ana Sooparaho noo erake qupadzomata: Dzohanei abi obama soorota oonihe nikeke Sumasama soobakoi. ¹⁷Oke Dzesu Kiristui agobake hiiremi napa Soopara napame nooka hiisi eetemi Ohonga napake Sumasa moitetai teena oke raaba abiho quba irangi eetemi ana ikaqi Ohongake bai ibarota? Baamu, ooiqi Peetoro hiireta.

¹⁸Noi oho ipi hiiremi noko nooka nipanatemi qupa nokohoi kebaratemi nokoi gama Ohongaho hasahasa hiireqi hiireta, Oboboo, Ohongai raaba abi nokoho qupa ai burisi eetemi qaraqara mai eetareiqi hiibi. Dzoobe mina! Oiqi hiireta.

BANABE MA PAUROHO BAURAI ATTIOKHIATA BIRANATETA

¹⁹Qate bosata Setepanoke teetemi uuba ma sakaba mina biranateta bodzata abi apenei Poenikia haba ma Kiporo sunga ma Attiokhia nagapata atti tuumata nokoi Dzuta abiqake sinabidza pobi hiire qaata.

²⁰Oonihe nokoho neta qesa Kipuro kusu ma Kirene haba nena nokoi Attiokhia nagapata tuumaqi Dzuta abiqake keke bahe paha Giriki abike Soopara Kiristuho sinabidza pobi hiireta. ²¹Obetemi Soopara noko beedzae moitemi oho isakita nokoi abi tupu minake pobi hiiremi qupa nokoho burisi eetemi noko Ohongaho pobi naateta.

²²Ma oho pobi Dzerusaremuta baami Dzesuho oko ma boto tupu nookaqi Banabe dzoobiremi tuumaqi Attiokhia nagapata biranateta. ²³Biranateqi noi Ohongaho qupa kokora oke moomi noho qupa qidzanateta. Oonita noi nokoke qogo ma saga hiireqi hee, Nike qupa teenaiteqa Ohonga Sooparaho torota atimaqi battigara naate qaarareiqi hiireta.

²⁴Oi Banabei abi bagenoma oho quba nohota Qaheuba Sumasai heuheu eete qaami ai tatauma noho meupunoma naate qaata. Oho qubake nagapa oho abi adzapei adzahaha naateqi Ohongaho pobi naateta.

²⁵Oonihe Banabe noi Ttarasu nagapata tuumaqi Pauroho qiri eeteta. ²⁶Qiri eete saridzeqi noke dzeima Attiokhia nagapata nopo baata. Baaqi nopo abi samaneke sinabidza pobi hiire banaite qaami tii teena bamu naateta. Oonita Attiokhia nagapata Dzesuho oke ma botoi dzaodzaonoma naate qaami abi signai sohoroqi nokoke Kiristuke suimorai abiniqi hiire qaata.

²⁷Qate bodza ota too abi Dzerusaremuho nenai Attiokhia nagapa tuumata. ²⁸Ma nokohota tee, dzapa noho Agobo, noke Sumasai qupanomaitemi haba samaneta seebe mina biranatarota oho hore noo hiireta. (Oonihe seebe oi Karauttio Gaminiho abi mina noi qaata bodzata meenoma naateta.)

²⁹Oonita abi Attiokhiana qaata nokoi seebe biranatarotaho pobi nookaqi oma

nokohoi ootaho isaki ttuttuiteqi Dzutea habata qesamane nokoho qaataho torota dzoobidzare hiire tatangaiteta. ³⁰Oma oke ttuttuiteqi Banabe ma Pauro moitemi aima tuuma Dzerusaremuho sinabidza abi mimi noke moitemi seebe oho paramu naateta.

HEROTEI DZAKOPOKE TEETEIQI PEETOROKE SUUTOTA

12 Qate bodza oho robeta Kana habaho kiaepe mina abi qiba Herote, noi sobasoba abi qesa teete kootoroqi sutasuta nagata mooto qaata. ²Noi hiiremi Dzohaneho nane Dzakopo noho paruke noko geemami baateta.

³Oke eetemi Dzuta abi basesanoma nokoi oke moo hasa hiiremi Herote ohongahonga naate hiiremi oho qesa Peetoroqe Ingona dzumaho bodza ooqata suutota. ⁴Oi noi hee, Ingona dzuma baamu naatemi Dzuta abike banaiteqa teetare qupadzomaqi hiiremi sutasuta nagata mootomi qaa abi 16 nokoi soopara eeteta. ⁵Oonihe oko my boto tupu nokoi Ohongaho toro pekhure teeteqi noho quba pupu hiireta.

ANGEROI PEETOROKE SAQOROMI SINABIDZA TUPUTA BIRANATETA

⁶Noko pupu hiiromi Herote noi hee, Iihai mootomi anai noke Dzuta abi banaitakoiqi hiireta. Oonihe qupi ota qaa abi eseri nopoi Peetoro ngibira eserima bisa nopometa suutomi noi meeta. Meeqomi qaa abi qesai tete sirasirata soopara qooro oota. ⁷Oonihe naga suruho nakuta Ohongaho angero teei biranatemi naga gama saa eeteta.

Eesumi angeroi Peetoroqe qebata tuputupu teeteqi hiireta. Ae, nii hairiamake qoori. Oke hiiremi Peetorohe botona ngibira suuto oota oi saqobata. ⁸Ma angeroi hee, Oko sasa niime dzaabare. Hiiremi no dzaarota

Dzaromi noi hee, Oionita sasa khara niime dzaaro baa anake iihare.

⁹Hiiremi noi noho ipita biranateta. Oonihe angero noke quba pobi hiire banaiteta oke noi qupadzohimi bakuta mooraiho isaki naateta. ¹⁰Obetemi nopoi teteta tuusuqi qaa abi qooro oota teeke riiteqi oho qesa paha teeke riite tete sirasira tatanga qainiho oke moomi noomae kuraubami nopoi biranateta. Biranate qaaramuti, teteta tuusuqi tete teeke riiteqi angero noke gaubire papateta.

¹¹Oonihe, Peetoro ho qupa ota rikeqomami noi erake qupadzomata. Ohonga noi ao angero nome dzoobiremi Heroteho angi neta ma Dzuta abi nokoho dzauba neta ana saqohibi. ¹²Noi oke qupadzoma rikeqomaqi tuuma Dzohane Marekoho pai, dzapa Maria, noho nagata biranateta.

Oonihe abi adzapei ttutturati ota Peetoro ho quba pupu hiirota. ¹³Hiiromi Peetoro baaqi nagapa qaahota tuputupu teetemi kokora atapa tee dzapa noho Rootte noi hee, Apei pou tupu teete hiireqi qurateta. ¹⁴Qurateqi noo to-toho nookami Peetoro ho. Oonihe te tete geemaranihe qaki eeteqi naga nakuta peiteqi hee, Peetoro baaqi qoo paata qooro oorai. ¹⁵Hiiremi nokoi noke hee, niho qupa ruume naatemi nii hiire. Oonihe noi qiba baqebeteqi hiireta, Baamu! Peetoronipamui qooro oorai. Hiimi nokoi hee, Idze! Oi poi gisi noho oonihi hiireta.

¹⁶Oonihe Peetoro paha tonabetemi nokoi tete geemaqi Peetoro mooqi ubaqomata. ¹⁷Ubaqomami nokoi noo nipanatareiqi nokoke boto qamuni eeteqi Ohongai sutasuta naga neta noke saqoromi tta eete baata oho pobike noko hiire soubireta. Ma noi hee, Nike noo ma pobi erake Dzakopo ma dzairamane qesamaneke pobi hiibare.

Noi oke noko pobi hiireqi nebe teeta qaheuba tuumata.

¹⁸Oonita iihai mootomi qaa abi nokoi Peetoro qiri minake eeteqi ikanomake eete bamu naateta oke hiireqi ruume naateta. ¹⁹Obetemi Herotei hee, Nike ao saridzeqake aimare. Hiiremi noko qiri eeteqi bittanipamu eetemi qaa abi sutasuta nagata Peetoro soopara eeteta nokoho khoobaho qirike eete saridzaama naate Herotei hee, nokoi ao baatareiqi hiireta. Hiireqi noi Dzutea haba qaateqi Kaisarea nagapata qura ota qaata.

HEROTEI BAATETAHO KHOOBA

²⁰Qate Herote noi bodza ota Ttiro ma Sittona nagapa nena nokoke ibo eeteta. Oi nokoi bosata Herotema muuna ma aima ttaiqake eete qaata oi ota ipi uhubata. Oonihe nagapa oho maikhametoi teena naate biranateqi Herotema paha qesa dzaira eetaareiqi abi ohongaho abi mina tee dzapa noho Barasto noke noko hiire kebaitemi noi abi qiba Heroteke noo oke pobi hiireta. ²¹Oonihe Herotei oho noo ipi hiibarotaho bodza baami noi abi qibaho nee ma bau nome eeteqi poro qereta qooromi abi samane ttutturati oomi Herotei sama qaupu noo nomeke noko pobi hiireta.

²²Hiiromi abi gama susupu noke qoqopa eeteqi qarutoqi hiireta, Ububuu noorai abiho baamuhe Ohongahoni. ²³Oke nokoi hiire qaami noi oke qamuni hiibaama naatemi Sooparaho angero teei ao noke heme mina moitemi dzoodzo minanipamui noho ttidza geemami baateta.

PAURO MA BANABE DZERUSAREMU TUMATATI MAREKOMA BAATA

²⁴Qate Ohongaho noo oi haba gegeteta. ²⁵Haba gegetetemi Banabe ma Pauro Dzerusaremuta baura eetaare hiireta oke eete soubireqi burisi eete At-

tiokhia nagapata tuumare eesuqi Dzohane Mareko noke nopoi dzeima noko gama tuumaqi Attiokhia aimata.

PAURO MA BANABEKE SUMASAI UHUTOTA

13 Attiokhia nagapata sobasobaho tuputa too abi qesa ma paha baina qesai qaata. Nokohota Banabe ma Simeo (dzapa totaqa noho Nigere) ma Rukio Kirene nena ma Manae, noi abi qiba Herote noho sinasina tupuho abi teei ooni, qate musaqa baataio Pauro.

²Oonita qupi teeta nokoi pattaho hutingi naate naa ma pupu eetomi Sumasai paanaiteqi hiireta, Anai Banabe ma Sauro baura pobi hiiremi ooraita oho quba roibetare. ³Hiiremi nokoi hutingi naate qaaqi boto nokome qiba nopohota mooto agoago eeteqi sinabidza baurata dzoobireta.

QARU ABI KIPOROTA SINABIDZA SOHOROTA

⁴⁻⁵Qate abi khata tee, oi Dzohane Mareko, noi mai Banabe ma Pauro nopoke baurata tuuhobare hiiremi nopohota isanatemu Qaheuba Sumasai noko dzeimami tuumaqi Serukia nagapata biranate. Ota biraneteqi nokoi sisima aimaqi Kiporo kusuta tuumata. Tuumaqi kusu oho hagapa qiba Sarami ota biranateqi Dzuta abi nokoho sinabidza guhuta peiteqi noko Ohongaho noo hiireta.

⁶⁻⁸Ota noo hiire qaaramuti kusu oke dzongobete soubireqi nokoi Paapo nagapata biranate. Biranate nokoi ota kiape teke saridzeta dzapa nohoi Seregio (dzapa temu noho paha Pauro). Oonita kiape Seregio noi abi nokanokanomai Ohongaho noo nookareiqi Banabe ma Pauroho garu hiireta.

Hiiremi nopoi baatahe ota moomi kiapheho sinasina abi teei oota. Noi Dzuta abi tee, dzapa noho Dzesukhata

(ma dzapa temu noho Girisi noona hiirorai oi Erima. Oho khooba hee, Baabe ma Basarani). Noi too abi oberoeranita baabe ma basara nometa qaata. Oonita Banabe ma Pauroi kiape Seregioho torota sinabidza hiibare boohimi Dzesukhatai kiapeke sinabidza oke qanateqi Banabe ma Pauroke basesa eeteta.

⁹⁻¹⁰Basesa eetemi Pauro (dzapa bosa-bosa noho Sauro) Sumasai qupa nohoke adzahaitemi noi abi oke hee, Nii Dzesukhata bahe Iibadzakhata! Oi nii qidza ma pobipobiho ibo tatangani! Qupa nihota ikoiko ma baabe oberoeraha nooi heenipamu eete ooraiho qubake Sooparaho tete rasiki eetorai oke qidzoke qaataqu. ¹¹Oho qubake Ohongaho beedzae khooba moorare. Nii ao ibau khabau eeteqa bodza qesata dzadzaho ruumeke qaarare.

Oke Pauroi hiiremi ota nese noho qupi sooromi houpeu eeteqi basabasa eete abi boto nohota aimareiqi hiireta. ¹²Oonita quba agiagi oonomai biranatemu kiape mooqi sinabidzahoke nookami attinoma nasuhiimi Ohongahota atimata.

PAURO MA BANABEI ATTIOKHIA ABI SINABIDZA HIIRETA

¹³Nokoi Ohongata atimami Pauro ma Banabe ma Mareko nokoi Paapo nagapa oke qaateqi sisimata peite Papiria habata Peraga nagapata biranate. Ooniheta ota Dzohane Mareko noi ikanomake eete nokoqe qaateqi burisi eete Dzerusaremuta tuumata?

¹⁴Qate Pauro ma Banabe nopoi Peregia nagapa mina Attiokhia ota biranateqi Dzuta abiho sinabidza guhuta gama pei habeseta. ¹⁵Habese oomi soopara nokoi hu noo ma too abi nokoho getaqeta qesa oke gama isaite soubireqi eraiqi hiireta. Dzairamane, nike sinabidza teeke hiiroraiqake hiire nana nookare.

¹⁶Oonita Pauroi qoridzeqi boto qusubajte botoma nokoke qamuni hiireqi hiireta, Isirae abi ma abi qesa nikema gama Ohongake ququimorai nike nookare. ¹⁷Isirae abi napaho Ohongai uimane napahoke asatemi Agitta habata qaami Ohonga hiiremi nokoho dzare haba hiireta.

¹⁸Qate kebanoke noi beedzae ma tatanga nometa noko dzeimami baata. Baaqi haba habanata birante barubaru hiire qaami Ohongai pokeba sama kebata nokoke dzeima qaami tii 40 baamu naateta.

¹⁹Paha ipita noi Kana habata abi tupu sebeni nokoke rubengaitaqi hiiremi neimane napahoi ttoka ma haba oke karabeteta. Oke eete ota qaami tii 450 baamu naateta. ²⁰Ma oho tongo neta nokoi Kana habata qaami noi nokoho quba batabidza abi uhutomi nokoi abi minarake soopara eete qaami bodza ota too abi Samue biranateta.

²¹Too abi Samuei biranate qaami noko abi qiba quba hiiremi Ohongai Bedzamiho eemane tupu nokoho neta Kiisiho khata Sauroke uhutomi noi tii 40-ho nakuta noko dzeima qaata.

²²Qaami Ohongai noke qasuhiqi Dze-seho khata Tabitike abi qiba nokoho upubireta.

Oi teehe bahe Ohongai hee, Ana Dze-seho khateke saridzemi noio anaho too qusubajte soubidzakoiqi hiireta. ²³Qate Tabitiho ttarita Isirae abi napaho Ingona mai teei ao biranateqi Ohongaho naru noo agobake hiireta oke meenomaiteta oi ape bahe Dzesu ooni.

²⁴Oonihe Dzesui paana naataamake oomi abiho bisata Dzohane sobasoba baaqi Isirae abi qupa burisi eeta qubake nokoke obama soorota. ²⁵Oonihe Dzohane noi hee, Anai ape oniqi hiiorai. Oi nike anake hee, Kiristui baabaqu abi oioniqi hiiroraihe baamunipamu. Abi noi Noomae ipita baabakoi oonihe noi

abi mina, anai oko sasa nohoke eka su-uta quba bamu isanataqu oke Dzohane hiireta.

²⁶Oonita dzairamane name, nike Abarahamuho eemane khameto ma gesamane nikeho bisata Ohongaho ququimorai ana nike noo ma pobi hiiremi nookare. ²⁷Ohongai napake ingonaitarota naru noo oke too abi napaho quba qeetemi dzuma samaneke isaitorai oke Dzerusaremu abi mina ma adzai nookorai oonihe nokoi Dzesuke teesui naru noo oke meenomaiteta oke noko teqaha qupadzomara. ²⁸Nokoi Dzesuho kahosa qirinipamu eeteqi quba bamenoma saridzaama naatetahe sepeke Piratoho torota qiba qeereqi Dzesuke teete baateta.

²⁹Obete sinabidzata hiiretaho isakita nokoi eete soubireqi hapahapata hiu-maqi nesetuhu oma nagata mootota. ³⁰Oonihe Ohongai Dzesuke tukutomi qoridzeta. ³¹Qoridzeqi noma Garirea haba nena Dzerusaremu nagapata gama peiteta noi nokoho torota ete bodza samaneta biranateta. Biranatemi moota abi nokoi pobi hibahiba noho naate oorai.

³²Oi Ohongai uimane napahoke naru hiiretaho mee oho isere qidzake nakai era hiibi oi Ohongai Dzesu tukutomi eemane khameto napahota meenoma naate oorai. ³³Oho quba nike ttidza qidzaqidza eetare. Oi Samu Hu tuta Ohonga abi qibai noo erake hiiremi qeeteta, Khata name poiqake ana niike (baata neta) dzoohibita nii naho poro qereta peiteqa ota qooro qaarare, oke qeetemi oorai.

³⁴Oi Ohongai Dzesu baata neta tukutomi ooraita noi bamu paha ipita baatata biranataqu. Oho quba Ohongai noke erake hiireta, Anai Tabitiho pobi hiireta oho mee qaheuba qaraqara tatanga oke ana ao Khata niike moite qaate. ³⁵Oiqi hiireta paha Samu teeta no erake

qetemi oorai, Qaheuba abi niihoi eto baate aritete gnausa natainoho isakita Ohonga nii qidzoke noke qaataqu.

³⁶Oke Tabitti qeetetahe oi te noomaeho noonidzara. Napa nookami Tabiti noi Ohonga baura hiireta oke abi nomeho torota eete soubireqi noomae baateta. Baatemi uimane neimane nokoho tuputa mootomi keba nohoi arinate ngausa naateta. ³⁷Oonihe Ohongai Dzesuke tukutomi abi oi teqaha arinate baamu naatara.

³⁸Quni ma mani name hiire nookare. Napaha kahosa dzumudzamuke abi oi ooqata saridzemi nikeho naatemi ana nikeke qupanomaisubi. ³⁹Moseho hu nooi nikeho kahosa biisi naatareiqi bitta eeteta. Oonihe Dzesuhota soomami nikeho kahosa qagaubakoi.

⁴⁰Nookare, too abi nokoi basesaho nooke qeeteta oi hee, ⁴¹Nike qaaraquta ana baura bamenoma teeke eetemi baura oho pobi hiiremi nikeho tomata taatemi qidzoke nike nookaqu. Oho quba puutta abike nike tomama nooka roqobetakoithe ao rubenga naatakoi. Oiqi qeeteta. Oonita noo oi eto nikeho naataino hiireqi naka qogo noo hiire.

⁴²Oke hiireqi Pauro ma Banabe nopoi sinabidza guhuta biranahiimi abi noko dzuma temuta paha noo teena oke hiibareiqi hiireta. ⁴³Oonita garuba nokohota Dzuta abi samane ma Dzuta abiho qahiqahi qesa (oi raaba abi) nokoi gama Pauro ma Banabeta atimami nopoi hee, Dzoobe, Ohongaho kokorata subate qaarareiqi qogo ma saga hiireta.

⁴⁴⁻⁴⁵Qateqa dzuma temu nokohoi dzamonahimi nagapa oho abi Onongaho noo nookare samanei biranateta. Biranahimi Dzuta abi qesa nokoi moo nookahimi qanga naatemi Pauroho noo baaba eeteqi noke ai qurateta.

⁴⁶Oke eetemi Pauro ma Banabe nopoi nokoke qanganipamuta moo hiireta, Dzuta abi nikeke Ohonga noo bosata

hiibareiqi baaorai. Oonihe nikemae goottae eeteqi qaraqara tatangaho pobi naatare bai hiirenita nakai nikeke qaateqa raabe abi nokohota tuumakoi. ⁴⁷Oi teeho bahe Ohonga erake hiireta, Anai nii raaba abiho dzongi ma eepa moototata korakora nokoho naate tuuma qaaqa habaho moirata soubidzare oiqi hiireta.

⁴⁸Oke Pauro hiiremi raaba abi nokoi qupa qidzanteqi noko Ohongaho noo nookaquho hasa minake hiireta. Qaraqara tatangaho pobi naatarota nokoi gamaqa sinabidza nooka hiisi eeteta. Eetemi Ohongaho noo haba ota gegebeteta.

⁴⁹⁻⁵⁰Oonihe nagapa oho abi mimi ma paha paimane qesaqesa apene Dzuta abiho sinabidzata qahiqahi eeteta nokoke Dzuta abi kosikosi eete suu ma pai mootomi nagapa ma haba qaa aimaqi Pauro ma Banabe nopoke teete ihaqi haba ota hotou biireta. ⁵¹Hotou biiremi nokoke qomaqoma hiireqi nopoi oko nopomeho kaususu tepateteqi Ikonio nagapata tuumata. ⁵²Tuusumi Qaheuba Sumasai nopota meupunoma naatemi qakiqaki eeteta.

PAURO MA BANABEI IKONIOTA BAURA EETETA

14 Oonita Pauro ma Banabei Ikonio nagapata biranateqi oho qesa Dzuta abiho sinabidza guhuta dzuubaqi sinabidza hiiremi meenoma naateta. Obetemi Dzuta ma Girisi abi samanei Dzesuho oko ma boto tupu naateta.

²Qate Dzuta abi qesaio sinabidza oho gottae eeteqi nagapa oho abi ttidza kooromi Kiristuho abi nokoho dzauba eeteta. ³Oonihe nopoi beedzae eete dzasidza ma bodza qesa nagapa ota qaaqi Ohongaho neta soomaqi atiamake sinabidza hiire qaata. Oke eesuhimi Ohongaio ingona noo nomeho khooba paanaiteqi nopoho husi ma pai

naatemi obaoba bamenoma maina paina ota eeteta.

⁴Eetemi nagapa oho abi batabireqi qesai Dzuta abihota soomata ma qesai qaru abi nopohota soomata. ⁵Oho ipita raaba abi ma Dzuta abi qesai qaru abi nopoke omama teetare guunu dzoomata.

⁶Guunu Dzoomami nopoi nookaqi atti Rikaonia habata tuumata. ⁷Paha Ristera ma Dzerebe ma nagapa qesata nopoi tuumaqi ota sinabidza hiire qaata.

QARU ABI NOPOI RISTERATA BAURA EETETA

⁸Qate Ristera nagapata abi teei qaata noi oko atimanoma paiho ttidza qausuta oonomake eete biranateqi tuuma ma baabaamake qaata. ⁹Pauro sinabidza hiromi abi noi nookami Pauro moohimi abi oho ai tatauma isanatemi noi qidzanataquho isaki naateta. ¹⁰Oho qubake Pauro dzaubama sokateqi hiireta, Nii oko niimema qori qoobare. Hiiremi abi oi tukuba qoridze qooro tuumata.

¹¹Qooro tuumami Pauroi quba eeteta oke abi tupu mina nokoi mooqi too ttuturateqi Rikaonia noo nokometa hiireta, Ohonga qesaqesai ao abi sama eeteqi abi napaho bisata biranatareqi oorai. ¹²Hiireqi noko Banabeke hee, Dzeusi mai ooniqi hiireta. Qate Pauroi noo hibahibata adzahaha naatemi nokoi noke hee, Heremesiniqi hiireta. ¹³Oonita Dzeusiho kiridza abi hiiremi burimakau ma sihidzake khakhaumaqi nokoi nagapa oho kosoramuta Dzeusiho naga qaatata tuuma mootota. Ota nokoi Pauro ma Banabehe kiridza qeebare ttutturata.

¹⁴Oonihe Pauro ma Banabe nookaqi sama ma sasa nopome utotoqi ao hairiama abiho bisata tuumaqi Girihi noota sokate hiireta, ¹⁵Idze abinaga, naane qubake nike qubarakete eetorai? Nakai napa gama abi sama teena, nikeho qesanihe noo qidzake aima baa hiirorai.

Oi teeho bahe Ononga qaraqaranomai qusu ma ttoka ma besa ma quba minara mootota nohoke nookaqa baura meemaa eranomake nike tume biireqa Ohongaho pobi naatareiqi naka baaorai.

¹⁶Oi agoba baaorai raaba abi qesama nikei tete maina nikeme saridze qaata. ¹⁷Oonihe Ohonga mee noi te nike ma nokoho seeno naatara, nike noho khooba gesina naatareiqi hiiremi quu ma ete iso keke biranatemu meupunoma naatemi ttidza qidzanate qaabi. ¹⁸Qate qaru abi nopoi tototo hiire kebaite qaami qaami nokoi kiridza qeba qeba oke qaateta.

PAUROKE TEETEMI EEHAHA NAATE TEREBETA TUUMATA

¹⁹Oonihe Attiokia ma Ikonio nagapaho Dzuta abi nokoi biranateqi Pauro omama teetareiqi noko ke hoobire kosikosi eete teetemi baateta. Oonihe nokoi hee, Bamu eehaha naataquiqi hiireqi kebake nagapa tumeta dzeimaqi tapata biidzarota. ²⁰Oonihe tumakhametoi biranateqi Pauro nakunaite herohero eesuhimi noi paha eehaha naateqi nagapa peiteta. ²¹Peitemi iihai mootomi Banabe ma nopoi Ristera nagapa qaateqi Terebe nagapata tuumata.

Ma nopoi nagapa ota sinabidza baura eete qaami tumakhameto samaneni-pamu naatemi nopoi burisi eete Ristera ma Ikonio ma Attiokhiata paha biranateqi. ²²Oi nopo nagapa samaneta biranateqi Dzesuho oko ma boto tupu noko ke ai tataumata hoobire noko Sooparama qaarareiqi hiire tatangaiteqi erake hiireta, Napa ima ma bagoho neta qaaqa Ohongaho pobita dzuubaridzonihi hiireta.

²³Hiireqi nopo nagapaho isaki soopara nokoho upubireqi hutingi naate qaaqa pupu ma agoago eeteqi nooka

hiisi etaeta nokohoho isakita Ohongama ipibidzare hiireqi noko ke qaateta.

QARU ABI PAHA SIRIAHO ATTIOKHIATA TUUMATA

²⁴Qaateqi Pauro ma Banabe nopoi Pisia haba dzongobeteqi Papiria habata biranateta. ²⁵Oonita nopoi Perega nagapata sinabidza hiiroramuti Attaria nagapa qurateta. ²⁶Qurateqi nopo ota sisimata tuuma qaramuti paha Siria habaho Attiokhia nagapa ota biranateta. Oi sinabidza abi tupu nokoi Ohongaho kokora quba mootoqi baura nopoi pobi hiiremi bosaho eeteta nopoi paha ota biranateta.

²⁷Nopoi ota biranateqi oko ma boto tupu tuttuuteqi hee, Ohongai nakaho husi ma pai naatemi raaba abihota baura eetemi nokoi sinabidzata dzuubata, dzoobe! Oke eete isere hiire soubireta. ²⁸Ma nopoi bodza kharabariqa ota Dzesuho oko ma boto tupu nokoho bisata qaata.

QARU ABI DZERUSAREMUTA GARUBA EETETA

15 Pauro ma Banabei Attiokhiata qaami Dzutea habaho sobasobaho tuputa abi qesai Attiokhia nagapata tuumaqi sinabidza abi erake hiireta, Nike Moseho noo qusubaite sama nikeme geeba mootaama naataquko baamuqa Ohongaho pobi naataqu. ²Oke hiiremi Pauro ma Banabei nokoma kurebeta minake eete qaaramuti erake hiire suutota. Pauro ma Banabe ma sobasoba abi oi Ttitto ma qesa nokoho neta noo oke Qaru abi mimi ma sinabidza bosa qobaqoba Dzerusaremu nagapana oorai nokoho toro aima tuumare.

³Oiqi hiireqi tete nokohoke biiraite tuumaqi Poenikia ma Samariaho sinabidza oko ma boto samaneke eraiqi hiireta. Hee, Paha raaba abi samane

sinabidza nookorai. Oho pobi hiiremi nookami nokota ttidza qidza minani-pamu biranateta.

⁴Qate nokoi Dzerusaremuta baaqi sinabidza abi mimi ma quru abi mimi ma noko garuba eeteqi Ohongai Pauro ma Banabe nopo hoobiremi sinabidza baura eetemi meenoma naateta oho noo ma pobike noko ke hiire paanaiteta. ⁵Noo ma pobi oke hiiremi Pariseo qesa Kiristuho sinabidza ai tataumanoma nokoi eraiqi hiireta, Raaba abi nokoho torota sinabidza hiireqa noko ke sama koko geebanomaiteqa hiiremi noko Moseho hu noo qusubaite soubiremi isanatako oi qi hiireta.

⁶Oho quba Qaru abi mimi ma sinabidzaho bosa qobaqoba noo oke noko-geke hiire tutturateqi noo hiire burib-aro eeteqi Peetoro qoridze erake hiireta, ⁷Dzairamane name raaba abi noko bosata teehe toota sinabidza nookarid-zoniqi hiireqi Ohongai napahota ape bahe anake asatemi oho too naatemi nokoi nooka tani naateta.

⁸Obetemi Ohongai qupa mohimohi oonita Dzuta abi napake Qaheuba Sumasa moiteta oho qesa raaba abi qaupuiteqi moiteta. ⁹Napai noke nooka hiisi eetemi qupa napahoi sasari naateta oho qesa nokoi nooka hiisi eetemi qupa sasari naatetaho isakita Ohongai te hiimotara.

¹⁰Oi erake eete oorai. Hu noo ma apo oi Dzuta abiho uimane neimane ma napaho moirata gama pereborai. Oonita niko ikaqi hiireqi Ohongake toronaiteqi oke paha raaba abiho qereta goosobaqu? ¹¹Oe, oi baamu isanataqu. Napa erake nookorai: abi qidzante pobirataqu oi Dzuta abi ma raaba abi gama susupu Soopara Dzesuho baruna heenata keke pobirate qidza naatorai.

¹²Peetoro noo oonomake hiiremi sinabidzaho abi mimi nokoi nipanate oomi Pauro ma Banabei raaba abiho bisata

Ohongai kinisa nokoho botona mootota oho pobike noko korabete pobi hiiremi nooka pobiteta.

¹³Nopo hiire soubiremi Dzakopo oho ipi erake hiireta, Dzairamane, toma ti-ite nookare. ¹⁴Ohongai raaba abi nokohota abi aimami noho pobi naatare tete saridzeta. Oho noo ma pobike Siimo Peetoro ai ohiiremi napa nooke.

¹⁵Obetemi noho nooi too abihoma iso keke naatorai. ¹⁶Nokoi erake hiireqi qeeteta, Ohonga anai paha qurateqa Tabitiho naga arinateta oke paha usari eeteqi upubiremi bagenoma naatako.

¹⁷Oonihe raaba abi qeba nena ma tume nena nokoi Ohongaho qiri eete saridzako oi raaba abi nokoi naho pobi naatemi naho dzapai nokoho irita biranatako.

¹⁸Ana nikeho Onongai noo oke hiire baa qaatai hiibi oi oni.

¹⁹Dzakopoi hee, Oiqi Amosi ma Dz-eremia ma Dzesea nokoi qeeteta, oonita Raaba abi ango Ohongahota qeemami eto napai nokoho irita hu nooho bameke mootaino, naho noo oi oni. ²⁰Oonihe, raaba abi ai tataumorai nokoi eto Ohongaho habara quba qesaqesa upubidzaino, mae apuata eetaino mae kabira dzaganoma muunaino eo keba ooraike muunaino oho isakita napa noo hiire geeta qeete tatangaiteqa pepa oke Pauro ma Banabeho botota mootare.

²¹Oi teehe bahe Moseho noo agobake ehahaiteqi sohoroi nagapaho isakita isaite baa qaabi ma bodza erata sinabidza nagaho isakita isaite nookorai. Oho qubake oi dzaetaino isaki oioni. Oiqi Dzakopo hiireta.

GARUBAI RAABA ABIHO QUBA PEPA QEETETA

²²Oke Dzakopoi hiiremi qaru abi ma bosa qobaqoba nokoi sobasoba tupu pobi hiiremi isanatemi abi eserike uhutota. Dzapa nopoho Dzuta, oi Sabaho khata, ma Siira nopo dzaira

pepa oke aima tuumareiqi sinabidzaho bosa qobaqoba nopoke uhutoqi Pauro ma Banabe nokoke Attiokhia nagapata dzoobireta.

²³Ma Nokoho quba pepa dzoobireta, Oi hee, Raaba abiho bisata Attiokhia nagapa ma Siria ma Kirikia ma haba qesata oorai qaru abi ma bosa qobaqoba nanai dzairamane naname nikeho qaki naateqi pepa erake nikeho quba dzoobire. ²⁴Oi nanai moo nookaama naasuhimi abi qesa nanaho neta qeemaqi qupa nikehoke rasakitemi nikehota kurekure biranata.

²⁵Oho quba nana oke nooka ttutturateqi abi eserike dzoobiremi Pauro ma Banabe ma noko nikeho toro qeemorai. ²⁶Abi naga oi Soopara Dzesu Kiristuho dzapa quba sama nopome bagara biirorai. ²⁷Obete abi eseri uhutota Dzuta ma Siira nopoi qeemami noo oke nookare.

²⁸Oi Sumasa ma nanai qupa teenaiteqi eraqake keke hiire. ²⁹Nike eto Ohongaho habara quba qesaqesa upubidzaino ma kabira dzuuma ooraike muunaino, ma dzaganomake muunaino, paha etoqa pasena eetaino. Nike nooraqake qusubaitemi bagenoma naatako. Dzoobe, aipo!

³⁰Noo oke qeeteqi nokoho botota mooto dzoobireqi aipo biiremi tuumata. Tuumaqi Attiokhia nagapata biranate oko ma boto tupu ttutuute pepa moiteta. ³¹Moitemi isaiteqi dzaira noo qeeteta oke mooqi oho ttidza qidzaqidza eeteta.

³²Oonita Dzuta ma Siira nopoi sinabidza abi oonita qesamane sinabidzaho noo samane pobi hiire tatangaiteqi too teeteta. ³³Qate nopoi nokoma oora ma qaara eetarotaho bodza baamu naasuhimi nokoi oho ttidza qidza eeteqi nopoke paha dzoobiremi Dzerusaremuho qesamane nopomeho toro tuumarota. ³⁴Oonihe

Siirai nokoma oorareiqi hiiremi Dzutai keke tuumata.

³⁵Qate Pauro ma Banabe Attiokhia nagapata ooqi sinabidza abi qesama nokoi hobihobi eeteqi sinabidza hiireqi Ohongaho nooke bodza minaminaho isakita abi ma khata pobi hiire qaata.

PAURO MA BANABEI QESA PAPANETA

³⁶Ohongaho noo Attiokhia abike bannaite qaaqi Pauroi Banabeke eraiqi hiireta, Baa naka burisi eete paha nagapa samanena raaba abi sinabidza pobi hiiremi nooka qaata oke tuuma karabidzare, nokoi ikanomake eetorai?

³⁷Oho qubake hiiremi Banabe noi paha Dzohane Marekoma nokoi gama tuumareiqi hiireta. ³⁸Oonihe Marekoi noi bosata nopoma Papiiria habata baura agiagita biranateqi nopoke qaateqi burisi eeteta oho qubake Pauro abi onomake qupadzomami teqaha nohota isanatarata.

³⁹Oho qubake Pauro ma Banabe kure ma taara minake eeteqi batabireta. Batabireqi Banabe noi Dzohane Marekoi dzeimaqi nopo sisima pei Kipuro sungata tuumata. ⁴⁰⁻⁴¹Qate Pauroi hobihobi nome Siira aimami nopoke sobasoba tupu agoago eeteqi dzoobireqi hee, Ohongaho kokorata tuumareiqi aipo biiremi tuumata. Tuuma Siria ma Kirikia haba dzongobeteqi Dzesuho oko ma boto tupu qesaqesa saridze tatangaiteta.

PAUROI PAHA SINABIDZA TUPU QESA KARABIDZARE TUUMATA

16 Pauro ma Siira nopoi tuuma qaaramuti Tterebe ma Ristera nagapata biranata. Obetemi Ristera nagapa ota Dzesuho tumakhata teei qaata dzapa noho Timotteo noho pai Dzuta atapa ai tataumanoma, ma mai nohoi Giriki abi ooni. ²Oonihe Ristera ma Ikonio nagapa nena sinabidza

nokanoka nokoi Timotteo khooba qidza hiire paanaiteqi Pauro pobi hiireta.

³Pobi hiiremi Pauro noma noko-mae tuume baabe eetareiqi hiireta. Oonihe ttoka ota Dzuta abi qaata nokoi khatake hee, mai nohoi Giriki abi oniqi qupadzoma soubireta. Oonita oho noo kebaitareiqi Pauroi Timotteo aima sama geebanomaiteta. ⁴Sama geebanomaiteteqi noko tapari nagapa samaneta tuumaqi qaru abi ma bosa qobaqoba Dzerusaremu nagapata noo tatanga hiire pepata qeetetake nokoho quba rerengi eete soubireta.

⁵Baura oke noko eete qaami Dzesuho oko ma boto tupu noko ai tataumaqi kata gaamata ma eete samane raaba abi nokoho torota biiresore eete qaaqi nokanoka abi tupui samane naateta.

SUMASAI BAKUTA PAUROKE ABI BANAITETA MA RUKAHO NOO

⁶Oonita Pauro ma Siira ma Timotteo nokoi Asia gattiagaho habata sinabidza hiibarotahe Qaheuba Sumasai oho bodzata qamuni hiiremi nokoi Perigia ma Garattia haba dzongobete tuumata. ⁷Tuumaqi Misia haba kokota biranateqi totaqlike paketomaqi Bittinia habata tuumare hiiremi Dzesuho Sumasai paha nokoho bai hiireta. ⁸Oho quba nokoi Misia haba paketoma tuuma qaaramuti besa pakita Ttoroa nagapata biranata.

⁹Ota biranateqi qupibake Pauro noi bakuta moohimi Maketonia abi teei noho toro biranate tti ma sori hiireqi erake hiireta. Nii Maketonia habata qeemaqi nanake hoobidzare. ¹⁰Oonita Pauro noi quba oke bakuta mooqi eraiqi hiireta, Maketonia habata tuuma pobi qidza hiibareiqi Ohongai hiibi oi oni. Oke hiiremi Ruka anai nokoho gainene naatareiqi nokoma tuumare roibeteta (oi anai ttotta ooqi noko ke kokora eetarota).

ATAPA RIITIAI KIRISTUHO POBI NAATETA

¹¹ Roibeteqi Pauro ma Siira ma Timoteo ma Ruka nanai gama sisimata peiteqi Ttoroa nagapa qaateqi tete paake tuuma qaaramuti Samottara kusuta biranateta. Iihai mootomi tuuma qaarumuti Neapori nagapata unateta. ¹² Ota sisimata tta eeteqi tuuma qaaramuti Maketonia habaho nagapa qiba Piripi ota biranateta.

Oonihe Roma abi nokoio oho maikhametoi qaata. ¹³ Nagapa ota bodza qesata nanai qaami dzuma dzamo naatemi nagapa kokota oba teei qaata ota erake hiireqi qurateta. Dzuta abi pupu hiirorai oho qopa oioni oba tee ooraita napa qura moorare. Oke hiireqi qurahimi paimane ttutturata oomi saridzeqi ota habeseqi sinabidza pobi hiireta.

¹⁴ Hiiremi nokoho tuputa atapa teei Ohongake ququima qaata, dzapa noho Riitia, noi ttoba ma sasaho pai, Ttiattira nagapa nena. Oonita Sooparai hiiremi atapa oho qupa uhubami Pauroho noo toma qepe tiiteqi nookata. ¹⁵ Nookaqa Riitia noomae oko ma boto nomema noko sinabidzaho sobasoba quba hiiremi soorota. Sooromi noi hee, Nike ana moomi Sooparaho pobi naahibiqako naho nagata peitemi ana nike kokora eetakoiqi hiiremi nana peiteta.

¹⁶ Qate bodza teeta pupuho sobadzata qurahiimi sutasuta atapa teei nanake saridzeta. Atapa noi songenanomai qaaqi khooba ma bangaro paana eete qaami maikhameto noho sinasina nohoho quba abiho torota ttuma aima qaata. ¹⁷ Noi Pauro ma nanake saridzeqi sokateqi hiireta, Abi nagarai Ohonga Minaho garu eeteqi tete nohoke hiire paanaitorai.

Oonihe noi onomake eete kira ma husu bodza samaneke hiirota. ¹⁸ Hiiromi

Pauroi oho gottae eeteqi burisi eete songena erake pobi hiireta, Ana Dzesu Kiristuho quba eeteqi nii pobi hiirenita atapa oke nii ao qaate papatare. Oke hiiremi songenai ao biranate tuumata.

ABIHO TTUMA BAMU NAATEMI PAURO MA SIIRAKE SUUTOTA

¹⁹⁻²⁰ Pauroi songenake iihami tuumami atapa khata oho maikhametoi moohimi ttumaho isaki nokoho oi ao bamu naatemi nokoi Pauro ma Siira aimaqi nagapa bisata kiapheho toro dzeima tuumaqi nopoho qomaqoma hiireqi eraiqi hiireta. Nopoi Dzuta abi nagapa nanahota baaqi qupa rasaki eetoraidzo. ²¹ Oke eesuqi poma agiagi samane Roma abi eetaamata eetoraidzo.

²² Oke hiiremi abi tupu minai qooro oota nokoi dzauba minake eeteqi nopoke tetatetake teesuhimi kiaepe sasa nopohoke ao kuima teetare hiiremi gouma teeteta. ²³ Gouma buribaroke teeteqi sutasuta nagata biireqi sooparai tete siiremi tatanga naatemi hee, Bageqake eete soopara eetaireqi hiireta.

²⁴ Oonomake hiiremi sutasutaho sooparai naga naku bisa qaputa mootoqi oko nopohoke puuta tooma suutota.

SUTASUTA SOOPARAI PAUROHO TOROTA SINABIDZA SARIDZETA

²⁵ Suutomi Pauro ma Siirai naa ma pupu hiiromi sutasuta abi qesai oke toma tiite nookota. ²⁶ Nookomi saubapo dzeubami Idze! tumu mina rubabetemi sutasuta nagaho hahari poupa eetemi tete sirasira hiuba soubireta ma abi gama puuta too hiuba soubiireta.

²⁷ Eetemi sutasuta soopara noi meera neta nookaqi qoridze moomi tete sirasira paatinoke oomi noi hee, Idze! sutasuta abi nokoi ao atti tuumeiqi hiireqi qaa dzube quhisata dzeima sama nome ao kootobare eeteta, ²⁸ Oke eetare eesumi

Pauroi sookateqi hiireta, Eo, sama niime eto sesero eetaino, nanai gama susupu ooraidzo!

²⁹ Hiiremi qaa sooparai dzongi quba hiimi oko ma boto nohoi moitemi bukhittidzake naga dzuubami suu gaa eetemi noi tititima qeemaqi Pauro ma Siira nopoho dzagata taateta. ³⁰ Taatemi Pauro hiiremi noi qori naga neta nopoke dzeima biranate qasa hiireta, Abi ohonga name, ana dzaetare eeteqi kebai ooraita ikanomake eeteqi qidzanataqu?

³¹ Hiiremi nopoi erake hiireta, Nookao Soopara Dzesu Kiristuke ai tataumaqake qidzanatakoi. Oonihe nii quni ma mani niimema gama qidza naatakoi. ³² Oke hiireqi nopoi oko ma boto nohoma nokoke Dzesu Sooparaho noo hiire paanaiteta.

³³ Hiire paanaitemi nookaqi noi ao nopoke dzeimaqi gou qetta nopohoke akotete suutota. Suutoqi hiiremi nopoi quni ma mani nohama nokoke sinabidzaho obama soorota. ³⁴ Sooromi noomaeho nagata mootoqi hiiremi patta khauto urai eetemi muunata. Oonihe qaa abi oi quni ma mani nomema nokoi Ohongaho pobi naatetaho quba ttidza qidzaqidza minanipamuke eeteta.

PAURO MA SIIRAI SUTASUTATA TTA EETETA

³⁵ Iihai mootomi kiaepe noko pirittani seike erake hiire dzoobireta, Abi eseri nopoke dzaheqake soqobare. ³⁶ Oke hiiremi sutasuta sooparai nookaqi Pauro erake pobi hiireta, Ana nipe saqoromi tuumareiqi kiaepe noko noo dzoobiremi baabe, oho quba nipe biranate tuuma keba ma dzapata qaarare.

³⁷ Hiiremi eehe, Pauroi bai hiireta. Hee, Baamu, nokoi Roma abi nakake noota mootaamake ao abiho soobadzata nakake gabeho biireqi sutasuta nagata biireta. Biireqi paha eranomake eete tteike naka dzoobidzaqu? Oi baamu!

Nokomae baaqa paata naka dzeimami nana isanate tuumakoi.

³⁸ Pauro noo oke hiiremi pirittani nokoi burisi eete tuumaqi kiaepe pobi hiiremi nopoi Roma abiho isaki ootaho pobi oke nookaqi roqobeteta. ³⁹ Roqobeteqi qupa muunaqi nopoho toro baaqi ttapuiteqi sutasuta naga neta dzeima baaqi hee, Nike isanate nagapa nana-hoke qaate tuumaqi mae? Oke hiireta.

⁴⁰ Hiiremi nopo sutasuta nagata biranateqi Riitia noho nagata tuumaqi Dzesuho okoma boto tupuke qogo ma saaga hiireqi tuumata.

PAURO MA SIIRAI TTESARONIKA ABIKE SINABIDZA HIIRETA

17 Oonita Pauro ma Siira nopoi Aporo ma Aporonia nagapa eseri oke riite Ttesaronika nagapata biranate oota. Oi Dzuta abi nokoho sinabidza naga teei ota oota.

² Oonita Pauro nome eete qaata oke eeteqi dzuma taparike nokoma sinabidza naga nokohota dzuubaqi sinabidza hiire nookata. Hiireqi sinabidza ma noo qesaho khooba hiire paanaiteqi erake hiireta, ³ Kiristui baateqa qoridzarotaho teteke noi saridzaama naatapuko bamu isanatarota. Oke sinabidzata hiiremi ooraita Dzesuho dzapa pobi ana nika pobi hiirorai noio Ohongaho abi mina Kiristunipamu oni.

⁴ Hiiremi qesa nokoi noo oke nooka hiisi eeteqi Pauro ma Siirahota soomata. Eetemi Giriki abi Ohongaho ququima qaatai oho qesa nokoho neta ipibireta, ma paimane mimi samanei paha biranateta.

⁵ Eetemi abi samanei sinabidza nookami Dzuta abi noko nookami nokota qanga naatemi nokoi abi ngiingi nganginoma ma basesanoma ttuuteqi sokasoka hiireqi Dzasoho nagata Pauro ma Siira ootata ttutturateta.

Ttutturateqi nopoke aimaqi abiho tuputa mootareiqi hiireta. ⁶Hiiretahe nopoho qiri eeteqi saridzaama naate nokoi Dzaso ma sinabidza nokanoka qesa aimaqi nagapa soopara nokoho toro dzeima tuumata.

Oonihe erake hiireqi sokasoka hiire tuumata, Haba samaneta qupa rasaki eetorai abi oio nanaho toro biranate. ⁷Oonihe Dzasoi nokoke kokora eetorai ma nokoi Roma abi qiba Kaisaho noo riteqi abi ohonga agiagi tee, dzapa noho Dzesu, noho pobi hiiremi haba gegebete. ⁸Noo oke hiireqi nagapa abi ma soopara bitta ma kaka eeteta. ⁹Eetemi nagapa soopara hiiremi Dzaso ma qesamane noho nokoi sama nokomeho ttuma naru hiire mootomi nagapa sooparai nokoke saqoromi tuumata.

BEREA ABI PAURO MA SIIRAHOTA SINABIDZA NOOKATA

¹⁰Ma sinabidza nokanoka nokoi Pauro ma Siira qupibake dzoobiremi Berea nagapata tuumata. Ota biranateqi nopoi Dzuta abiho sinabidza guhuta peiteqi sinabidza hiirepu.

¹¹Obetemi Berea nagapa ota Dzuta abi nokoi keba ma dzapaho pobi qate Ttesaronika nagapa nena nokoi abi naga bise baisanoma. Berea abi nokoi sinabidza nooka quba dza minake eeteta. Eeteqi noo nopohoke hee, meeni mae oberaniqi hiireqi qupi samane kuku ma khooba qiri eeteqi suuta dzuubaqi sinabidzaho gee isaite nooka qaata. ¹²Oke eeteqi nokohota samanei Dzesuho oko ma boto naateta ma paha nokohota Giriki abi ma paimane mimi qesa samanei nokota ipibireta.

¹³Oonihe Pauroi Ohongaho noo Berea nagapata hiire paanaitemi oho pobi Ttesaronike nagapata tuumami oho quba Dzuta abi nookaqi Berea nagapata baaqi nagapa maikhametoke bitta ma kaka eetemi qupa mutu ma biribiri eeteta.

¹⁴Oke eetemi Siira ma Timotteo nopoi Berea ota keke qaata. ¹⁵Oonihe sinabidza nokanoka nokoi Pauro pobi hiiremi noi nagapa oke qaate tuuma qaramuti besata biranate. Oonita abi noko Pauro dzeima tuuma Atteni nagapata mootomi noi erake pobi hiireta, Nike burisi eete hiiremake Siira ma Timotteo nopoi adzanoke erata baabare. Oiqi hiireta.

PAUROI ATTENI NAGAPA ABI QUPANOMAITETA

¹⁶Oke hiiremi Berea abi nokoi burisi eeteta. Ma Pauro noi Atteni nagapata Siira ma Timotteo nopoho beebe ooqi neemi gisigisi samanei ota oomi mooqi qupa nohota eepa gaiteta. ¹⁷Qaitemi noi Dzuta abi nokoho sinabidza guhuta dzuubaqi Dzuta abi (nokomae ma Giriki abi qesai Dzuta abihota atima qaata) nokohota gama sisinabidzaho noo hiiremi nookata. Ma noi paha qupi samane otoa patita abi saridze sinabidza pobi hiire hiireke tuumata.

¹⁸Qate nagapa ota abi nokanoka minanoma samanei qaata, dzapa ttari nokohoi Epikure abi (nokoi quba samane etteimorai) ma Sittoike abi (huttinginoma). Oho neta abi nokoi Pauro saridzeqi qesai hee, Ae, tetterapo ooraqi ikaitorai! Hiiremi qesai Pauroho erake hiireta, Bamu, noi ohonga dzapa samanehota agiagi teehoke hiirorai kaqani. Oke hiireta oi teeho bahe Pauro noi Dzesuho pobi hiireta ma noi baata nena qoridzetaho noo hiiremi nokoi totho oonomata hiireta.

¹⁹Oke hiireqi tora kokota uta apiapi naga minanipamu teeho dzapa Areopago ota dzeima peiteqi noke hee, Isanate nii noo agiagi hiibi, naane qubake hiibi? ²⁰Noo oi toma agiagi nanahoni, oho khoobama hiire nookare. ²¹Oiqi hiireta oi Atteni nagapaho abi dzore ma nagapa maikhata nokoi noo

ma pobi agiagi hiire nookoraqu oqahō dzaodzaoke eete qaata.

²²Oionita Pauro noi Areopago noo sobadzata tuuma qooroqi abi erake pobi hiireta, Dzoobe Atteni nagapaho abi mimi. Ana khooba nikeho erake moorai. Nike sinabidza ma ohonga maina paina samaneho pomata atimorai. ²³Ana nagapa nikhota tuuma ma baaba eesuqi neemi gisigisi nikeho moo qaaramuti aratta teeta qetaqeta teeke ana isaitemi hee, Erai Ohonga agiagi teehe tekaniqi hiirorai. Oonita nike ohonga agiagike ao qupadzomaqi noho kokora sohororai Ohonga teena oke ana nikeho quba rerengi eetake boobita nookare.

²⁴Ohonga noqeke ttoka mootoqi oho heeta quba samane mooto soubireta noi ape bahe qusu ma ttokaho maikhatani-pamu. ²⁵Abi guhuke botoma gootorai ota noi oora ma qaara te eetoraidzara. Ma noi quba teehe qiri eetemi abi baura eetemi biranatoraiho tete baamu. Oi noi keke abi napa qaraqara ma hee ma hoonomake saridzeta paha quba minara saridzorai.

²⁶Noi abi biidza teenaqake saridzeqi noho neta abi tupu samane huba haba biireqi noko ma napai tuuma qaararotaho bodza ma hu ma koridza noi keke hiireta. ²⁷Noi hee, Abiho qupa khatai qiri qee ma baa peite qaama abi noomae Ohongake saridzaqu mae, oiqi hiireqi Ohongai oke eeteta. Oi noi kharaqata bahe bisa napahota abi napake gama isanate oorai.

²⁸Oi paha naa sutasuta abi nikhota teei hee, Napai noho qaraqaraho nakuta ooraiqi quba minara eetorai oi teehe quba bahe napai Ohongaho biidza ma suunaniqi hiiremi naa oi oke hiirorai. ²⁹Oonita napai meeke noho biidza ma suuna ooraiqako ikaqi hiireqi abi napai boto napamema gori ma siriba ma omama gisigisi nee ma baunoma ohongaho qaseqase korabetorai? Oi Ohon-

gai oho isaki ooniqi eetoqa napai qupadzomaino.

³⁰Oi abi ruumema baa qaata oke Ohonga moo te oho kahosa hairiamake eete qaarara oonihe oho bodza ao bamu naate. Poiqa ttoka abi gama susupu qupa burisi eetareiqi hiirorai. ³¹Noi bodza ao hiireqi, ota haba samane abi napaho khooba paanaitakoi, ipi ma ariho isaki moitakoi. Ma abi teei baura oke eetareiqi Ohongai noke upubireta. Oonita ttoka abi gama susupu abi oke nooka hiisi eetareiqi Ohongai noke baata neta tuku-tomi oorai.

³²Qate Pauro noi Dzesu Kiristu ao baata neta qoridzetaho noo hiiremi qesai ao gattagatta hiireqi noke ngiingi ma baaba eeteta. Qate qesai tete siireqi hee, Oionita noo oke bodza teeta paha hiire nana nookaqu kaqani. ³³Oke hiiremi Pauroi noko qaate tuumata.

³⁴Oonihe abi qesai Paurohota atimaqi Dzesuho pobi naateta. Nokohota sinasina abi mina Areopagona qaata dzapa Tionision, ma atapa tee dzapa noho Dzamari ma paha abi qesai nooka hiisi eeteta.

PAUROI KORITTI NAGAPATA BAURA EETETA

18 Oonita Pauroi Atteni nagapa qaateqi Koritti nagapata tuumata. ²Ota Dzuta abi teeke saridzeta dzapa noho Akuira (noi Potu habata biranateta) ma ata noho Pisisira. Oi noma nopoi Itaria habata oomi abi qiba Kaisa Karauttio noi Dzuta abike Roma qaanteqi iihata. Iihami nopo nagapa oke qaateqi burisi eeteqi Koritti nagapata biranateta.

³Biranatemi Pauroi nopoho toro noo hiibareiqi peiteta. Peite moohimi parai korakora noomae gesina naate qaata baura teena oke Akuira noi oqata eetota. Oho quba noi nopoma noko qesa baura nokome ipibireta. ⁴Ma Pauro noi

dzuma samaneta Dzuta abiho sinabidza guhuta peiteqi Dzuta abi ma Giriki abi nokoho quba sinabidza dzuubeteqi adzahaiteta.

⁵Qata Siira ma Timotteo nopo Makettonia habata baaqi moomi Pauroi sinabidza baura mekeqoma eeteqi Dzesu noi Kiristunipamu oho khooba Dzuta abike hiire rerengi eete soubireta. ⁶Oonihe hiire soubiremi nokoi noo nohoke basesa eeteqi ngiingi robe eetemi noi sasa nome baabaaba eetemi miriququ perebami erake noko pobi hiireta. Nikei baatareiqā baatare, oonihe kahosa nikehoi bamu naho naataqu. Oionita ana Dzuta abi nike qaateqā raaba abi nokohota keke baura eetorakoi oiqi hiireta.

⁷Qate abi teehe dzapa Titio Dzusto noi Giriki abi oonihe noi paha Dzuta abiho sinabidza qahiqahi ooni. Oonita Pauroi noho nagata peiteqi ota sinabidza hiire qaata. Oi naga nohoi Dzuta abiho guhu saamaqata oota. ⁸Oonihe Dzuta abiho guhu soopara, dzapa noho Kirispo, quni ma mani nohoma nokoi sinabidza nookaqi Dzesuho oko ma boto naateta. Eetemi Koritti abi nokoho neta samaneqai sinabidza nookata, nooka hiisi eetemi sinabidza obama soorota.

⁹Ma qupi teeta Sooparai bakuta Pau-roho torota biranate erake hiireta, Nii eto atti ququimaqa sinabidza qaatainohe, oke hiire qarare. ¹⁰Oi ana niike hohoba eesuhima abi noko bamu quba teeke niike eetaqu. Oi nagapa erata naho abi tupu quba minai oorai. ¹¹Oke hiiremi Pauro noi sohorō sama nomeho hutingike naate nagapa oho abike Ohongahō noo hiire banaite qaami tii bodza teena ma qetta naateta.

¹²Oonihe Gario noi Giriki haba Akhahō totaqita kīape mina naate qaata bodzata Dzuta abi nokoi qesa hongasireqi Pauro ibo eete kīapeho toro aima tuumata. ¹³Nokoi noho qomaqoma

hiireqi hee, abi erai quba nanai hu noo qusubaitē eetorai oke riiteqi hiiremi abi qesa Ohonga agiagi teeke ao qusubaitareiqi eetorai.

¹⁴Hiiremi Pauroi noo totaqa hiibare eesumi Gario qamuni hiireqi Dzuta abi pobi hiireta, Abi erai roota kahosa bamenoma teeke saridzapuko oi ana isanate nikeho noo nookarori, oonihe baamu. ¹⁵Nikei noo sepeho quba ma noo khooba nikemehō quba ma sinabidza nikemehō quba noke geema mootorai oonita nikemae noo oke hiire tatan-gaitare oi naho baura baamu.

¹⁶⁻¹⁷Hiireqi noi nokoke iihami biranateta. Biranate midza nokome quba eeteqi abi nokoi Dzuta abiho sinabidza guhu soopara dzapa noho Sostene noke kīapeho pengata buribaroke teete iihami kīape moo nomena naateta.

PAUROI PAHA SIRIA HABATA TUUMATA

¹⁸Oionita Pauroi Koritti nagapata paha isakiqata qaaqi burisi eetareiqi nokanoka tupuma nokoi qesa aipo biireqi Pirisira ma Akuira noma nokoi sisima peiteqi Siria habata qesa gainene eete tuumata. Oonihe Sekherea nagapa gattiqaho unaunate biranate Pauroi sama nomeho hutingi naatota oke qaateqi some nome topotota (oi teehe bahe noi moomi Ohongai noke Koritti ota herohero eetarota oi ao meenoma naateta). ¹⁹Ma ooneta paha tuuma qaaramuti nokoi Epeso nagapata biranateqi Pauroi dzairamane eseri nomeke sisimata qaateta.

Qaateqi Pauroi Dzuta abiho sinabidza guhuta peiteqi nokoma sinabidza qesa pobipobi hiire nookata. ²⁰Noi isanate nokoma qaarareiqi Dzuta abi noko qaanatare hiiremi bai hiireqi erake hiireta. ²¹Anai tuumake boohibita, ipita Ohongai nookami ana nikeho toro burisi

eetakoi. Oiqi hiire aipo biireqi sisima peite Epeso nagapa qaateqi tuumata.

²²Tuuma Kaisarea nagapata biranateqi ota sisimata tta eeteqi Kiristuho oko ma botoke dzoobe hiireta. Hiireqi burisi eete girodzomaqi Attiokhia nagapata biranateqi.

PAUROI PAHA POBI NOME KARABIDZARE TUUMATA

²³Biranateqi Pauroi Attiokhia nagapata gattiqā ooreqā boohiqi sinabidza qaru dzongobeteqi nagapa qesake karabidzare tuumata. Oi Garattia ma Piri-gia habata Dzesuho sinabidza quni ma manike noo hiire tatangaiteta.

²⁴Qateqā Epeso nagapata Dzuta abi teei baata dzapa noho Aporo, Aresattaria, Apirikaho nena. Noi nooho kotanganipamu oomi noi sinabidza hiire qaami oi kinisaho isaki naate qaata. ²⁵Oonihe Ohongaho sinabidza gesa noke banaitemi ooque keke gesina naate qaata. Noi Dzohane sobasoba maikhata noho pobike nookata Dzesuho sinabidzake paha heeqata abi banaite qaata. ²⁶Oonihe noi oho koko nookaamake qaaqi oke qaate qaata. Abi oi Dzuta abiho guhuta peiteqi attiamake sinabidza hiireqi suu ma heeta hiirota.

²⁷Hiiromi Akuira ma Pirisira nopoi nookami koko isanataama naatemi noke dzaira eeteqi Sumasaho sinabidza kokoke noke banaitemi pobirateta. Pobiratemi noi ao Girisi habaho tota-qi Akhaidzata tuumare hiiremi sinabidza nokanoka abi nokoi qesamaneho quba dzaira pepa qeeteqi moitemi aima tuumata.

Oonita Aporo tuuma qaaramuti Koritti nagapa biranateqi abi Ohongaho baruna heenata sinabidza nooka hiisi eeteta nokoke hobidza minake eeteta.

²⁸Oi noi sinabidza pepa bosabosa oho neta giimaqi Dzesu noi Kiristunipamu-

niqi hiire oho khoobake abiho pengata hiire paanaitemi Dzuta abi oona qaata nokoi bai hiibaquho isakiana naateta.

PAUROI EPESO NAGAPATA BAURA EETETA

19 Oonita Aporoi Koritti nagapata oomi Pauroi tora ma haba dzongobeteqi tuuma qaaramuti Epeso nagapata biranateqi sinabidza nokanoka abi saridzeta. Oonihe nokoho sinabidza teqahama naatemi noi qasa hiireta. ²Nike sinabidza nookaqi Sumasaho pobi naate oorai mae baamu? Hiiremi noko hee, Baamu, Qaheuba Sumasa ooraiho pobike te nookoraidzara.

Oke hiiremi Pauroi hee, Oonita nike apeho teteke qupadzomaqi sinabidzaho sobasoba aimata? Hiiremi nokoi hee, ³Nanai Dzohane sobasobaho sinabidza qupadzomaqi sobasoba saridzeta.

⁴Hiiremi Pauro erake noko pobi hiireta, Maqa, Dzohanei abi qupa burisi eetareiqi nokoke obama sooroqi hee, Teei anaho tumena baaorai noke nooka hiise eetareiqi hiireta, Oi ape bahe Kiristuhoke hiireta. ⁵Pauro oke hiiremi abi nokoi noo oke nookaqi Soopara Dzesuho dzapa qupadzomami obama soorota.

⁶⁻⁷Sooroqi Pauroi qiba nokohota boto nome mootomi Qaheuba Sumasai nokoke raraku biiremi oionita nokoi ao Ohongaho too naate noo maina painata sinabidza hiireta. Oonihe abi oke eeteta oho dzare oi tuerebe oni.

⁸Eetemi Pauro noi Dzuta abiho sinabidza guhuta beubeuamake peiteqi dzasidza tapariho isakita noo hiireqi Ohongaho pobi ma tete hiire hunateqi oho khoobake rerengi eete hiireta.

⁹Oonihe abi qesai basesa eete noo nookaama naateqi garubaho pengata Kiristuho tete qanga hiiremi Pauroi nokoke qaateqi sinabidzaho dza eeteta nokeke ttuttuiteqi ete samaneke abi teeho dzapa Ttirano noho sukuru na-

gata sinabidza banaite qaata. ¹⁰Oke eete qaami abi Asia gattiqa habana qaata nokoi gama susupu Dzuta ma Giriki abi sinabidza nooka qaami tii eseri baamu naateta.

SIKEBAHO KHAMETO PAUROHO QASAQASA OBERAMA EETETA

¹¹Obete Ohongai Pauroho husi ma pai naatemi noi obaoba nese agiagi eeteta. ¹²Eetemi abi nokoi Pauroi bauraho ttoba ma dzamudzamu toba aima qaata oke aimaqi khettedzanoma nokoho toro aima tuumami hesateqi qidzanaate qaata ma songena nokoho irina qaatai atti tuumata.

¹³⁻¹⁴Oonihe Dzuta abi qesa kaabanoma nokoi oota oi Dzube abi teehe dzapa Sikeba noho khameto sebeni nokoi oota. Nokoi bodza teeta girodzomaqi hee, Napai qaseqase eeteqa Soopara Dzesuho dzapa hiireqa songena abihho irina ooraike iihareiqi hiireta. Nokoi hee, Napai Songena erake pobi hiibare, Dzesuho dzapa pobi (Pauroi hiirairai) nii noho too quba paapatatare. Oke hiireqi nokoi qeemata.

¹⁵Qeemaqi nokoi noo oke abi songenanoma pobi hiimi songenai noko noo ipi erake hiireta, Ae, Dzesuke ana qupadzomorai ma Pauroke oho qesa ana qupadzomorai. ¹⁶Qate niki ika nena? Oke hiire abi songenanomai qaa eeteqi sasa qate khametoke teete sigubireqi sasa nokoho qohata teetemi habanake dzuu suura naate nagata tta eete sakaba tuumata.

¹⁷⁻¹⁸Ma quba oho pobi Epeso nagapata baami Dzuta abi ma Giriki abi nookaqi atti minake eeteta. Eeteqi nooka hiisi eeteqi biranateqi baabe ma basara nokome quba eete qaata oke ngiingi ma baaba eeteqi oonoma gama gaubireta.

¹⁹Qate abi adzapei baru ttari eete qaata nokoi pepa nokome khakhauma biranateqi otoa patihho eepata

qeereta. Oonihe gee oho ttumake noko ttuttuitapuko siriba gettara 50 ttauseni naatarotahe noko ooma Ohongaho kiridza qeereta. ²⁰Oi abi nokoi oonomake eetemi Ohongaho noo pobi qoridzeqi souba sakabata.

EPESO ABI PAUROHOKE NOOKAMI QANGA NAATETA

²¹Oonita Pauroi baura oke eete qaaramuti soubireqi hee, Ana Maketonia ma Akhaidza abike tuuma karibireqa Dzerusaremuta tuumaqa oho tongo neta oho qesa ana Roma moorakoi. ²²Oiqi hiiretanihe hobihobi nome eseri Timotteo ma Erasto nopo bosa dzoobiremi Maketonia habata qooro tuumami noomae qaata ota paha gattiqa oota.

²³Ma oho bodzata Epeso nagapata sinabidzaho taara minai biranateqi. ²⁴Oi siribaho nee ma bau korakora abi tee qaata dzapa noho Temettero abi oi Attemi neemi oberaho guhu gisigisi gamittimittike siribama korabetemi abi noko ttuma eetemi noma baura oonoma eete qaata nokoho toro oma minai biranate qaata.

²⁵Obetemi Temettero noi baura abi qesa nome ttuttuite erake hiireta, Dzairamane napaho baura oi oma napaho saridzorai oke niki gesinani. ²⁶Oonita abi teei baorai, Pauro oioni, niki noho khooba gesina. Noi Epeso nagapa napaho Asia Gattiqa haba nena abi adzepeke qupa rasaki eeteqi hee, Abi botoma neemi gisigisi korabetorai oi quba meeama.

²⁷Noi hee, Pauroi oke hiiremi baura napahoho dzapa pobiama naataqu oi keke bahe, neemi napaho Attemi noho guhu barari biidzakoi, ma Attemi nomaehe dzapake Asia Gattiqaha haba ma haba qesaho abi gama susupu ququimorai oonita dzapa pobi noho isanate napahota baamu naataqu mae?

²⁸ Temettero noo oke noko pobi hiiremi nookami qupa nokoho dzauba eetemi sookateqi erake hiireta, Epeso nagapa neemi Attemi noi minanipamu. ²⁹ Hiire qarutomi nagapa abiho qupa tukutomi oko tumutumumu biireqi biranate ttutturatoramuti sobadza nokometa tumata. Obetemi Maketoniaho abi eseri Pauroke hoobire oota, dzapa nopoho Gaio ma Arittako, nopoke noko karabete aima tuumata.

³⁰ Tuumami Pauroi nookaqi abi oho garubata tuumare hiiremi qesamane noko qaanateta. ³¹ Qate haba oho abi mimi qesa Pauroho dzairamane qaata nokoi paha garubata tuumaino hiireqi noo dzoobiremi Pauro noo nookata.

³² Obetemi garuba nokometa noo nganganoma hiimi qesa mina oota nokoi hee, ikanomake hiire eetoraqi hiireqi hou eeteta. ³³ Abi nokoi oke eete oomi Dzuta abi nokoi gesina abi nokome dzapa noho Aresatte noke abiho bisata mootomi qooroqomi nokoi noke qiruqiru biiremi noi noo hibahiba qohareta peiteqi noo geemare boto qamuni eeteta.

³⁴ Obetemi abi nokoi noke mooqi hee, Dzuta abi ooniqi hiireqi too samanei ttutturateqi hee, Ohonga bahe Epeso nagapaho neemi Attemi noqaho dzapa pobi minanipamu oni.

³⁵ Oonoma hiire qaaramuti Epeso nagapaho gamani qetaqeta abi noi nokoke hasu hiire kebaiteqi erake hiireta, Epeso nagapa eraho abi nookare. Napai Attemi mina napameho guhu soopara eetorai ma qusu neta gisigisi nohoi qaratemina pahota oho soopara eetorai. ³⁶ Oonita haba minarata apeo oke ruume naataqu? Oonomai baamuhe, qupa nikohe kebaratemina quba eto sepesapeke eetaino. ³⁷ Abiho ohera hiibaino. Nokoi neemi guhu napahota teqaha quba teeke aima dzukubara ma neemi Attemi Ttianake te ngiingi eetara.

³⁸ Mae Temettero ma abi noho nokoi abi teehoke nookami qanga naatoraiqako noo ma kahosa hiibaqu bodza dzamonatemina Kiape oorai nokoho torota hiibare. ³⁹ Mae nikemaeho noo teei ooraiqako bosa qobaqobaho garubata aima tuumare.

⁴⁰ Oonihe nikohe poike ikoiko eesuhimi sepeke qaa biranatare eete oho noo qubake abi qiba napaho qaru hiiremi napa tuumaqi tee ma teeke hiimi nookami baamu isanataqu. ⁴¹ Qateqa qetaqeta abi oke hiiremi garuba nookaqi sakabata.

PAUROI PAHA MAKETONIA MA GIRISI HABATA GIRODZOMATA

20 Noo ma nooaga oi baamu naa-sumi Pauroi sobasoba tupuho quba hiiremi baami qogo ma saga hiireqi Maketonia habata tuumata. ² Haba oke dzongobete tuusuqi sobasoba tupu qaata nokoke qogo hiire tatangaiteqi tuuma qaaramuti Girisi habata biranatare.

³ Ota dzasidza tapariko qaaramuti besata qura sisima aima Siria habata tuumare hiiremi Dzuta abi ota qaa mootomi tete mainake aimare hiireqi Maketonia habata tuumata.

⁴ Tuumami abi naga erai noke iha Asia Gattiqata tuumata, oi Berea napaga nena Sopate noi Piriuhu khata ma Ttesaronia nagapa nena Aristako ma Sekutto ma Gaio ma Timotteo ma Asia Gattiqahabaho nena Ttikhiku ma Ttoropimo. ⁵ Abi oio bosa qooroqi Ttoroa nagapata Pauro ma nanaho beebe oota.

⁶ Qate nanai ingona dzuma baamu naatemina Pirihihi nagapata sisima peiteqi ete paiputa tuuma qaaramuti Ttoroa nagapata noko saridzeta. Saridzeqi ete bodza sebeniko qata.

**PAUROI TTOROATA
EUTTIKOKE EEHAHAITETA**

⁷Obete Sateta nanai qupi posa muunareiqi tutturateta. Oonihe Pauroi hee, Iihai mootomi tuumare hiiqi sinabidza hiire qaami saubapo dzeubata. ⁸Dzeubami naga naku nanai oota ota dzongi samanei dzadza eetota.

⁹Oonihe Pauro sinabidza hiiremi bodza khara naatemi abi khata tee dzapa noho Euttiko noi haba moramorata habeseqi mee ruume naateta. Oonihe suruhu nokoi oota oi heenata oomi noi taate suruhu eserike riite tokata taate baateta. ¹⁰Baatemi Pauro ao hairiamake qura khata dzogebiire aimaqi erake pobi hiireta. Eo baamu, eto tti ma ttaka hiibaino, noho baruna eehahake oorai.

¹¹Oke hiireqi naga nakuta peiteqi qupi posa moiteqi qaate patta muunata. Muunaqi nokoma sinabidzaho noo hiromi iihai mootota. ¹²Iihai mootomi abi nokoi khatake ttidza qidzaqidzake eete naga nohota dzeima tuumata. Qate Pauro ma nanai qaate tuumata.

**PAURO NOI TTOROA QAATE
MIRETTE NAGAPATA BAATA**

¹³Pauro hiiremi qesa nanai sisimata peiteqi Aso nagapata tuumata. ¹⁴Qate noomae torata tete biireqi Aso nagapata nanake saridzeqi sisimata peite hee biireqi nanai gama tuumata. Tuuma qaaramuti Mittirena nagapa biranateta.

¹⁵Oneta tuuma qaaramuti iihai mootomi Kio sungata biranate riiteqi Samo kusuta biranateta. Ma ooneta tuuma qaaramuti Mirette nagapata biranateta. ¹⁶Oi Pauro noi Sumasaho dzumata Dzerusaremu biranatakoiqi hiireqi Epeso abima bodza minake oorainoho quba Epeso nagapa riiteqi pobi neta sisimata tta eeteta.

PAUROI EPESO ABIKE AIPO BIIRETA

¹⁷Pauroi sisimata tta eeteqi qaru dzoobiremi Epeso nagapata tuumaqi sinabidzaho bosaqobaqoba dzeima unau-nata baata. ¹⁸Baami Pauroi noko erake pobi hiireta, Dzoobe, ana khoobanipamuta Asia Gattiqa nikeho habata biranateqi ao nikeho toro baura name bosana eete qaata oke nike nooka baaqoraidzo.

¹⁹Anake abi ngingi ma baaba eete qaami ana tti ma ttidza heme ipima Sooparaho qaru eete qaata. Oi Dzuta abi noko sesero ma dzakidzaki eesubomi ana teeta ma taanga ipima qaata. ²⁰Ma ana te noo nikeke qoredza eete qaarara. Nike qidzanata quba sinabidza noo samaneke naga ma paata nike pobi hiire qaata. ²¹Ma Dzuta abi ma Giriki abi Ohonga dzaga bobotoqi Soopara napame Dzesu Kiristu nooka hiisi eetareiqi qupa nikeho tukuto qaata.

²²Obete poiqa Sumasa naho qupa qooro teetemi Dzerusaremu nagapa tuusubi. Tuusuhimi quba ikanomai naho toro biranataqu? Oke ana ruume. ²³Teena anai nagapa samaneta biranate qaimi Qaheuba Sumasai ana erake pobi hiirorai, sutasuta ma heme ma bame qee ota niiho beebe eetorai oiqi hiirorai.

²⁴Oonihe anai qaraqara nameho nookami ttuma minanoma naasuidzara, tete naho quba roibeteta oke iiha qaarareiqi hiirorai ma Ohongai hasu ma keba nohoho pobi qidza hiire gegebetareiqi Soopara Dzesui ana pobi hiireta, baura oke eete qaaqa soubidzareiqi qupa nahoi hiirorai.

²⁵Paha teeke hiire nookare, ana qusuho noo pobi qidza hiireqi nikeho bisata oora ma qaara eetemi nike ana mooraihe paha ipita nese ma penga naho baamu mooraqu. ²⁶Ohongai sinabidzaho noo naho irita suutomi oorai oke ana nike pobi hiire soubireta,

²⁷ teeqake te qatemi ooraidzara, baamu.

Oho quba poike toma agiagita hiire nookare, teehe kahosa oorareiqā oorakoihe oi baamu naho naataqu.

²⁸ Oonita nike sama nikeme soopara eeteqā sinabidza tupu nikeme isanate soopara eetore. Qaheuba Sumasai nike nokoho bosa qobaqoba hiiretaho quba nike Sooparah oko ma boto noomaeho dzuui soorota noko sinabidzaho sogo moite qaama keba ma dzapata qaarare.

²⁹ Oonihe ana qupadzomami haa idzahuba qaanoma nokoho toro biranateqī sipisipi baamu ingonaitaqu.

³⁰ Paha nikemaeho bisata abi biranate sinabidza ngiingirobe eete ai tatauma abi nokoho angī naatemi ota dzuubakoi.

³¹ Oho quba nikemae bakena geema qaarare. Oi tii tapari qupi samane tti ma dzasa ma qogo ma saga, noo hibahiba oke te qatemi perebara nike ooho qupadzomaqī qaarare. ³² (bisa 32 oi qoorata oorai)

³³ Anai te ttuma ma quruma quba tti ma sori hiibara. ³⁴ Ana abi naga namema nana ttuma gattiqa saridzeta oke boto eseri namema saridzemi nanaho quba biranate take nike nookorai. ³⁵ Ana koo ma taanga nikeho quba irangi eetemi ooma nike ao baura beedzaema eeteqī pepeqa ma roroqa noko hoobire qaarare. Oho teteta qooroqī ana oke nike banaitemi oorai.

Oonita nike ota qooroqa Soopara Dze-sui noo erake hiireta oke qupadzomare. Hee, Isaki teeke biraitemi ooraike nike aimaqu tete nome ooraihe, nikemae abihu ttihi biidzaqu tete oio dzapa pobinomanipamu, oiqī hiireta. Qate ana nike Ohongaho botota mootomi baruna heena nohoi nike bakena geemami Beedzaeho Maikhatai nike isakinomaite qaarare. Qaama nike noho qaheuba abi tupuma ttaiqa naate ipi ma ari saridze isanatakoi.

³⁶ Oonita Pauro noi noo oke hiire soubireqī pomai koroqī nokoma pupu hiireta. ³⁷ Pupu hiiremi tti ngusuru ngasuruiqī dzoge biire aimaqī noke kanabeteta. ³⁸ Oi noi noo samane hiireta oonihe noi hee, Nike baamu paha ana mooraqu ooqaho quba qupa noko-hoi qanganipamu naatemi tti minake hiireta.

Oionita noko Pauroke dzeimami sisimata peitemi nokoi aipo biireta.

DZERUSAREMUTA TUUMAREIQI PAUROI SISIMA PEITETA

21 Hiibi nanai Epesoho maimane gaubireqī pobinoke tuuma qaaramuti Koo sungata biranate. Iihai mootomi Roti sungata dzuubaqī tuuma Pattara nagapata biranate. ² Ota sisima teei Peonike habata tuumareiqī roibetomi saridzeqī ota peiteqī tuumata.

³ Tuuma qaaramuti Kiporo sunga moohimi mage neta oomi riiteta. Ma Siria haba neta tuuma qaaramuti Ttiro nagapata biranate. Ota sisimai quruma perebireta.

⁴ Perebiromi nana Ttiro nagapata peiteqī sinabidza tuputa abi qesa saridzeqī nokoma qupi sebenike qaata. Qaami Sumasai bapopotomi nokoi Pauro Dzerusaremu nagapata eto tuumainoho qubake qaanaata.

⁵ Ota nana qaami tuumaqu bodza dzamonatemi abi ma paimane ma khata ma khameto nanai gama igasata pomai koroqī pupu hiireta. ⁶ Pupu hiireqī qesa aipo biireqī sisima peqimi noko nagapata burisi eeteta.

KAESAREA NAGAPATA AGABOI PAUROKE SINASINA HIIRETA

⁷ Ma Ttiro nagapake qaate tuuma qaaramuti Ttoremae nagapata biranateqī sisimata tta eeteta. Qate nanai ota sinabidza tupu abi saridzeqī qupi teenake nokoma meeta.

⁸Ihai mootomi tuuma qaaramuti Kaisarea nagapata biranate Piripo saridzeta. Piripo ape bahe bosata Dzerusaremuta ttiihu abi sebenike aimata noi nokohota teei oonita nanai noho nagata peiteta. ⁹Qate noho atasare eserisa eseri somoroi qaata nokoi paha too abiho isaki naate qaata.

¹⁰Obetemi nanai ota ipibire qaami Dzutea haba nena too abi teehe dzapa Agabo noi nanaho toro biranateta. ¹¹Biranateqi makuku Paurohoke aimaqi ooma oko ma boto nohoke suutoqi hiireta, Qaheuba Sumasa noi erake hiire, Makuku eraho maikhata noi Dzerusaremu nagapata tuuma biranatemu Dzuta abi noko eranomake eeteqi raaba abiho botota mootakoiqi hiire.

¹²Noo oke Agabo hiiremi nanamae ma nagapa maikhamoto ma gama Pauro Dzerusaremu nagapata tuumainoho bame eeteqi qaanateta. ¹³Qaanatemi noi erake hiireta, Naane quba tti minake hiireqi qupa nahoke ai buribaro eetoraidzo? Ana Dzerusaremu nagapata sutasuta peitaqu oi keke bahe, Soopara Dzesuho quba eeteqi baatare roibetorai.

¹⁴Hiiremi oho bai hiiremi tatanga naatemi noko ma nanai gama qaateqi hee. Isanate, Sooparaho noo meenoma naatare.

PAURO DZERUSAREMUTA TUUMAQI ISERE NOME HIIRETA

¹⁵Baura bisa qesa baamu naatemi nanai roibeteqi Dzerusaremu nagapata tuumare eeteta. ¹⁶Eetemi Kaisarea nagapata nena sinabidza tupu abi qesai nana dzeimaqi abi teehe dzapa Manaso, sinabidza abi agoba Kipiro sunga nena, noho hagata nana mootota.

¹⁷Obete tuuma qaaramuti Dzerusaremu nagapata biranatemu ota sinabidza abi qesai nana dzaira eeteta.

¹⁸Oonihe ihai mootomi Pauroi nanake dzeimaqi Dzakopoho torota peiteta.

Nanai ota peiteqi oomi sinabidzaho bosa qobaqoba qesa biranate soubireta. ¹⁹Biranatemu Pauroi boto nokoho aimaqi, Ohongai husi ma pai naatemi raaba abi nokoho toro sinabidza baura eetemi mee biranateta, oho noo ma pobi mekeqomake hiire soubireta.

PAUROI BIIRITA PEITETA

²⁰Pauro isere mooto soubiremi nokoi gama Ohonga hasa hiireqi Pauro erake pobi hiireta, Dzaira naname, abi dzare ttauseni bahe oho samaneniipamu ao nooka hiisi eetoraimi nii moorai. Oonihe abi qesa erata oorai nokoi paha hu nooho dzaodzaonoma. ²¹Oonita sigita niiho noo teeke erake hiire baami nana nookorai. Hee, Dzuta abi raaba abiho bisata oorai nokoi Moseho noo qaatareiqi pobi hiirorai, hiiqi khame-toho samata geeba mootainoiqi qamuni hiirorai, ma Dzuta abi oora ma qaara tete napame qaatareiqi qamuni hiirorai. ²²Nagapa eraho abi noko niiho totoho erake nookorai. Ma nii Dzerusaremu nagapata baabe oho pobi noko ao nooka soubidzakoita nookare.

²³Oho qubake nii quba apeke eetaqu oke nana hiiremi nii niimae oke eetare. Nanahota abi eserisa eseri oorai nokoi Ohongahota noo tatanga nokome mootomi ooraiho qubake ttarumi nokome topotaamake oorai. ²⁴Oonita nanai niike nokohota mootomi nii nokoho isakita quba eeteqa ttuma nokohoke biiremi ttarumi nokome topotare. Nii oke eetemi minarai niike eraiqi hiibakoi, Oo, noo nohoi baami nana nookata oi meeama, noi hu noo qusubaitoraiqa hiibaridzonita oke nii eetare.

²⁵Qate nanai raaba abi sobasobahoke hee, Ohonga oberoaberaho kiridza kabira dzuuma oorai, kabira dzaganoma

oke qaasuhiqa dza ma rumubake bi-idzare hiire tatangaiteta, oke nii gesina.

²⁶Oke hiiremi Pauro noi abi eserisa eseri nokohota ipibiremi iihai mootomi sama sasa ma quba nokome roibete soubireqi Ohongaho biirita dzuubata. Dzuubaqi Pauroi bodza nokoho hutingi bamu naatarota ma oho kiridza qee-barota oho noo abike pobi hiireta.

DZUTA ABI NOKOI PAUROKE BIIRITA KARABETETA

²⁷Oonita nokoi ttarumi nokome topotomi ete bodza sebeni oi baamu naatare boohimi Dzuta abi Asia Gattiqaho haba nena nokoi Pauroke biirita mooqi abi qesa oona oota nokoke gama kosibeteta.

²⁸Kosibete Pauro aimaqi suu ubaqotoqi hiireta. Ae, Isirae abi baa nana hoobidzare. Abirai haba samaneta tuumaqi Dzuta abi napa ibo eeteqi hu noo napaho ma biiri napaho baaba eeteqi bi-iri napahota Giriki abi dzeima baaqi qaheuba nagake kanesanomaitorai.

²⁹Oiqi hiireta oi teehe quba bahe bosata nokoi moomi Pauro noi Epeso nagapa nena Ttoropimo ma nopoi Dzerusaremu nagapata tuuma ma baaba eetota. Oho quba nokoi hee, Raaba abi oke qaheuba biirita dzeima peite ootaiqi qupadzomaqi oho areare hiireta. ³⁰Oonita Pauroke nokoi karabetemi nagapa abi gamaqa oko tumutumumu biireqi gururuiqi ttutturateqi abi qesai Pauro biirita hotou biireqi ao hairiamake oho tete siireta.

ROMAHO QAA SOOPARAI PAUROKE HEROHERO EETETA

³¹Oonita abi noko Pauro aimaqi teete kebaitare eesumi oho pobi oi Roma qaa abi minaho tomata taatemi roqobeteqi erake hiireta, Dzerusaremu abi noko gama susupu qaa aimaqi eetorai. ³²Noo oke hiireqi hairiamake qaa abi mimi ma gamitti aimaqi gururuiqi tuumata.

Oonita Dzuta abi nokoi Pauroke teesuhiqi moomi soopara minai qaa abima gama biranatemi noko qaateta. ³³Oonihe qaaho soopara minai biranateqi qaanahiqi ngibira eserima Pauro suutota. Suutoqi noi Pauroho dzapa qasa hiireta ma quba apeke eeteta oho qasa eeteta. ³⁴Eesumi abi noko sokasoka ma garugaru hiire rasaki eetemi te nooka pobitara.

Oonita sooparai hiiremi qaa abi noko Pauro aima qaa naga nokometa tuumata. ³⁵Tuusuhiqui Pauroi irita peitare boohimi Dzuta abi noko noke qeegoromi qaa abi noke qusuta aimaqi peiteta. ³⁶Peitemi abi tupu minai iihaiqi soka-soka hiire tuumaqi erake hiireta, Abi oi baamu naatare! Oiqi hiireta.

PAUROI NOO HIIBAROTA OI QAA SOOPARATA ISANATETA

³⁷Dzuta abi sokasoka hiimi Pauroi iri qusuta ooqi dzuubare boohiqi qaa sooparake Girisi noota qasa hiireta, Maqo ana isanate noo teeke nii pobi hiibaqu mae? Hiiremi sooparai hee, Ae, Nii Girisi noo nookorai mae? ³⁸Abiniqake Aigitta abi teei qaa eetare qaa abi po ttauseni aimaqi haba habanata tuumata nii abi oioni mae ape?

³⁹Qasa hiiremi Pauroi erake hiireta, Ana Dzuta abi, Kirisi habaho nagapa Ttaraso dzapa pobinoma, anaio oho nenanani. Oonita nii nookami ana noo gattiqabi pobi hiibare. ⁴⁰Hiiremi nookami Pauroi iri kokota qoroqi abi boto qamuni eetemi noo nipanatemi Dzuta abiho noota noo hiireta.

PAUROI ISERE NOME SOHOROTA

22 Heboro noota Pauroi hee, Dzairaname ma abi mimi name, ana khooba name hiire nookare. ²Pauro noi oke hiiqi Dzuta abiho noota noo hiiremi noko nookaqi poupaamake oota.

³Oomi noi ipibire pobi hiireta, Ana Dzuta abi, Kirisi habata Ttaraso nagapata biranateta. Oonihe ana Dzerusaremu eraqata baa nokanoka nagata qaaqi bitotota. Bitotoqi banaita Gamarie noho dzagata qaami sinabidza banaitemi abi mimi napameho noo qusubaite kokora eete qaata. Paha poike nike Ohongaho dzaodzao eetoraizdo anai oho qesa Ohongaho eeteqi ima ma bago heeta qaaqi tatanga naateta.

⁴Eeteqi sinabidza usaqe baamu naatareiqi ana ibo eeteqi abi oni mae paimane gama suutoqi sutasuta nagata mooto qaata. ⁵Oi dzube abi mina ma sinasina abi mimima nokoi naho khooba gama gesina. Nokoi qesamane napaho Ttamasiko nagapata ooraidzo nokoho pepa qeeteqi ana moitemi erake hiireqi aima tuumata, Ana qeota abi ma paimane oonoma saridze suutoqa Dzerusaremu nagapata aima baamake ipi moitare. Oke Pauro hiireta.

**PAUROI IKANOMAKE EETE
KIRISTUHO ABI NAAETETA**

(Apo 9:3-19; 26:12-18)

⁶Oonita Pauroi noo nome ipibireqi hee, Anai oke qupadzomaqi teteta tumomi ete bisata Ttamasiko nagapa dzamoihimi qusu neta eepa dzadza minai biiqi baa anaho nese kootorota. ⁷Kootoromi ana tookata taate ooqi to-toho teeke erake nookata, Sauro, Sauro oe nii naane quba ana teete iihoraidzo?

⁸Hiiremi anai hiireta, Soopara name nii ape oni? Hiiremi erake ana pobi hiireta, Dzesu Nadzarette nagapa nenake nii teete iihorai teena anaio. ⁹Oiqi hiireta oonihe abi anama qaata nokoi eepa dzadza keke mootahe, noo anake pobi hiiretake te nookara.

¹⁰Eetemi ana qasa hiireqi hiireta, Soopara name, ana quba apeke eetareke nii hiibi? Hiiremi Sooparai erake ana pobi hiireta, Nii qoridzeqa Ttamasiko

nagapata tuumamake, quba nii eetoraizd-zoke ota nii pobi hiibakoi. ¹¹Oiqi hiiretanita eepa dzadzai nese naho kootoromi qupi sooromi qesamane nahoi ana basidzomaqi Ttamasiko nagapata dzeima tuumata.

¹²Nagapa ota abi teei qaata dzapa noho Anania. Noi hu nooho tete aimanoma, Dzuta abi nagapa oqana qaata nokoi noho nookami qidzani. ¹³Abi oi naho toro biranateqi erake hiireta, Dzaira name Sauro. Nii nese parara eetare. Hiimi anai nese parara eete haba moota.

¹⁴Moomi noorake pobi hiireta, Uimane napaho, noko ma napaho Ohonga noi khooba nome paanaitareiqi hiiremi nii qidzaho maikhata moorare mooqi too nohota noo nookareiqi nii asateta. ¹⁵Obetemi nii quba moo nooke oho pobike haba samaneta abi pobi hiire tuumare. ¹⁶Sigita nii ikabete sepeke ooraqu? Nii qoridze Dzesuho dzapa qiraitemi niike sinabidza obama sooromi pasena niiho dzamutare. Oiqi Anania ana pobi hiireta oke Pauro hiireta.

**PAUROKE OHONGAI RAABA
ABIHO QUBA UHUTOTA**

¹⁷Pauroi hee, Oke Anania ana pobi hiiremi qusubaiteta. Oonihe ana burisi eeteqi Dzerusaremu nagapata biranateqi Ohongaho biirita peiteqi pupu hiireqi neneho isakita Dzesu moota. ¹⁸Moomi erake ana pobi hiireta, Nagapa eraho abi noko niiho toota noo naho nookaqa gottae eetakoi. Oho quba nii hairiamake Dzerusaremu qaateqa tuumare.

¹⁹Hiiremi ana noo ipike hee, Soopara name ana abi niihoke sutasutata mootoqi sinabidza naga samaneta aima peiteqi gouma teete qaata. ²⁰Qesai hibahiba niiho Settepano teetare sasa nokome tupubiremi ana soopara eetemi teeteta oke ana nookami isanateta.

Oi nagapa eraho abi gama nooka soubiroraita ana niiho pobi isanate hiibakoi.

²¹Oke hiiremi Sooparai bai hiireta, Baamu. Ana haba kharata raaba abiho torota nii dzoobihibita ao tuumare. Oiqi Dzesu hiiremi ana nookata.

QAA SOOPARA PAUROKE HEROHERO EETETA

²²Oke Pauro hiimi eehe, Abi noko toma tiisuta nokoi noo musaqi nohoke nookami raaba abiho naatemi noko sokate qarutoqi hiireta, Ae! Pauro noi peranomanipamu oonita noho dzapa baamu naatare. ²³Oke hiire sookateqi sasa khara nokome kuimaqi pomu tupu teetemi peiteta.

²⁴Peitemi soopara minai hiiremi qaa abi nokoi Pauro naga nokometa aima peiteta. Obetemi abi noko naane quba sookateo oho khooba nookakoiqi qaa sooparai gouma teetare hiireta. ²⁵Oonihe nokoi gouma teetareiqi hoo sasa siihuma suutare boohimi Pauroi qaa sooparake erake hiireta, Nikei Roma abi anake sepeke sesero eete noo nahoke hiire pobitaamake gouma teetemi isanataqu mae?

²⁶Oke hiiremi noi soopara mina nomeho toro tuuma pobi hiireqi hiireta, Nii ikake eetareiqi hiibi. Abi oio Roma abinipamu oni. ²⁷Oke hiiremi soopara minai ao Pauroho toro tuumaqi qasa hiireta, Maa meenipamu nii Roma abi oni mae? Hiiremi Pauroi hee, Oi meenipamu.

²⁸Oke noi hiiremi qesai Pauroke buribaroke eete tonaitare boohita nokoi ao qaateta.

²⁹Qate Pauroi Roma abi ootaho pobike qaa soopara minai nookaqi sahateta. Oi teehe bahe Pauroke noi ao suutomu oota.

³⁰Oonita iihai mootomi qaa soopara minai Dzuta abi noko Pauroke naane

quba nookami qanganateta oho khoobanipamu nooka quba dzube abi mimi ma sinasina tupu gama susupu hiiremi ttutturateta. Ttutturahimi Pauro dzeima qura nokoho torota mootota.

PAUROI DZUTA ABIHO SINASINA TUPUHO TOROTA NOO HIIRETA

23¹⁻²Pauroi Dzuta abiho sinasina tupuke qeraqera eeteqi noorake hiireta, Qesamane name, ana hu nooho bai ma qamuni hiibaamake Ohongaho pengata qaatai qaabi. Oke hiiremi dzube abi mina Anania noi abi Pauroho dzagana qoroqota nokoke hee, Pauroke toota teetare. Hiiremi teeteta.

³Teetemi Pauroi hee, Ttidza makanoma nii! Oi nii anake Ohongaho hu noota batabidzare hiireqi oho tekata habese ooraihe hu noo oke riiteqi ana oberama teetare hiire oonita Ohongai paha niike teetare boohibi.

⁴Oke hiiremi abi qoroqota nokoi hee, Nii oonomake Ohongaho dzube abi minake pobi hiidzo? ⁵Hiiremi Pauroi hee, Qesamane name, sinabidzata noo erake hiirorai. Nii eto abiho sooparake qanga hiibaino. Ana noo oke nookorai. Oonita abirai dzube abi mina oori oke ana nookaamake noo oke hiire.

⁶Pauroi oke hiireqi nese dzoobire moohimi tupuho abi qesai Satukeo ma qesai Pariseo oonita nokoi hu ma koridza biidzareiqi noi sokateqi hee, Abi qesamane name ana naamae Pariseo abi oho gottanipamu. Oonita baata neta qoridzaquho noo oorai oke qusubaitorai oqaho quba nike anake noota mootoraidzo.

⁷Pauroi oke hiiremi Pariseo ma Satukeo nokoi qesa kurebeteqi hu ma koridzanoma naateta. ⁸Oi Satukeo abi nokoi baata neta qoridzaqu ma angero ma gutu boto khara quba oonomaho baike hiirorai qate Pariseo abi nokoi oho nookami meenomani.

⁹Oho quba garuba nokometa gesa kurebeteta. Kurebete Pariseo abi nokoho tuputa sinabidzaho banaita gesai qoridzeqi tatangama erake hiireta, Nana abi eraho kahosa moomi baamu, angeroni mae gutu boto khara teei noke pobi hiiretaiqako ikabete sepeke bai hiibaqu? ¹⁰Hiireqi baaba minake hiiremi qaa soopara minai hee, Tupu nokoi Pauroke ngausa eetainoiqui hiiremi qaa abi nokoi biranateqi Pauroke abi bisata dzeima naga nokometa tuumata. ¹¹Obetemi qupi oqata Ohonga Sooparai Pauroho torota biranateqi qupanomaiteta. Nii Dzerusaremu nagapa erata anake paanaisubi oho gesa Roma nagapata anake paanaitakoita etoqa ququimaino oiqui hiireta.

DZUTA ABI PAUROHO GUNU MA NARU TATANGA HIIRETA

¹²⁻¹³Oonita iihai mootomi Dzuta abi gesa hongasireqi pattaho hutingi naate hee, Pauro teeteqanoke oba ma patta muunare hiireqi gunu dzoomata. Oonihe abi erake hiireta nokoho dzare poti riiteta.

¹⁴Abi nokoio too abi mimi ma Dzuta abi mimi nokoho toro tuumaqi paanaiteqi erake hiireta, Nana patta hutingi minanipamuke eeteqi Pauro teeteqanoke oqata quba muunare naru hiire. ¹⁵Oho quba sinasina tupu ma nikei qaa soopara minaho toro noo dzoobireqa hee, Nii Pauro nanaho garubata dzoobire baami noo noho paha hiibare. Hiiremi noi noo nikeho nookaqi oke eetema nana ao Pauro teteta teetakoi. Oiqui hiireta.

¹⁶Oonihe Pauroho mapui teetaquho noo nookata. Nookaqa qaa nagata peiteqi nasami nome pobi hiireta. ¹⁷Pobi hiiremi Pauroi qaa abiho kira hiireqi erake hiireta, Nii khata erake qaa soopara minaho toro dzeima

tuumami noo teeke pobi hiibare. ¹⁸Hiiremi qaa abi noi khatake soopara minaho torota dzeima tuumaqi noke pobi hiireta. Sutasuta abi Pauro noi naho kira hiireqi hee, Khata erake dzeima qaa sooparaho torota mootomi noo hiibare. Hiiremi khata erai noo nii pobi hiibare dzeima naka baabe. ¹⁹Oke hiireqi pobi hiiremi soopara minai khata botota aimaqi sigiqata tuumaqi qasa hiireta, Noo apeke hiibaqu?

²⁰Hiiremi khatai hee, Dzuta abi noko niiho toro noo mootomi baabareiqui hiire nookao. Pauro garuba nokometa dzeima tuumaqi khooba nome paanaite soubidzareiqui hiibakoi. ²¹Pobi hiiremi noo nokoho eto nookaino. Abi nokoho dzare 40 riite oio Pauro teetare hiiraidzo. Noko patta hutingi minanipamuke eete ooraiqi Pauro teeteqi sapunge muunare naru hiire roibeteqi niiho noo beebe oorai.

²²Khata noi noo oke hiiremi soopara minai hee, Nii noo hiire paanaisubi oke eto abi pobi hiibaino hiireqi dzoobireta.

PAUROKE SEIKE KIAPE PERIKHIHO TOROTA DZOOBIRETA

²³Oonita qaa soopara minai qaa bosa qobaqoba eseri dzeima baaqi erake pobi hiireta. Nipe hiiremi qaa abi okoma tuumaqu oi 200, qate oosina tuumaqu 70, qate koo aimaqu 200 oi roibeteqa qupibaho 9 kiroko eesuhiima nike Kaisarea nagapa tatangata tuumare. ²⁴Ma Pauro oosi teeke saama mootare. Eeteqi tteike soopara eeteqi kiaepe mina Perikhi noho toro aima tuumare.

²⁵Oke hiireqi kiaepeho quba dzaira pepa teeke erake hiireqi qeeteta.

²⁶Hee, Dzoobe Pirikhi, kiaepe qidza name, anai niiho quba pepa era qeete.

²⁷Qaa abi noko abi teeke aima qeeme noko Dzuta abi teetare eeteta (dzapa noho Pauro). Anai nookami noi Roma

abinipamu naatemi qaa abima nana tumamaqi nokoho botota hiumata.

²⁸Oonihe noke noota moototaho quba khooba nookareiqi bosa qobaqoba nokoho garubata aima tuumata.

²⁹Aima tuumami hu noo nokomeke qupadzomaqi qomaqoma hiiremi ana nookata. Quba eeteta oi te peiteqi teeta ma suutaho isaki naatara.

³⁰Qate abi qesai geema mootoqi Pauro teetare hiiremi nookaqi niiho toro dzoobiremi qeeme oio. Ma qomaqoma hiirorai abi oio noke oho qesa ana iihami niiho toro qeeme nokoi noo nohoke nii pobi hiibare.

Anai Dzerusaremuho kiape, Kautio Risia.

³¹Noo ooque dzaira pepata qeetemi qaa nokoi soopara nokomeho too qusubaita pepa aimaqi qupibake dzeima tuuma qaaramuti Attipatti nagapata biranateta. ³²Biranatemi iihai mootomi okoma tuumataho qaa abi nokoi naga nokometa burisi eesumi oosinai keke Pauro dzeima tuuma qaaramuti Kaisarea nagapa biranateta.

³³Biranateqi Kiapeho dzaira pepa moiteqi Pauroke oho qesa noho botota mootota. ³⁴Mootomi kiape Perikhi dzaira pepa nome isaiteqi Pauroke haba khooba nohoho qasa hiiremi hiireta, Ana Kirikia haba nena.

³⁵Hiiremi kiapei hee, Noota nii mootorai abi naga oi baamake niiho noo hiibakoi. Oke hiireqi qaa abi pobi hiiremi Heroteho qaa guhuta mootoqi Soopara eeteta.

DZUTA ABI BAAQI PAUROKE QOHARENAITETA

24 Ete bodza boto teena bamu naatemi dzube abi mina Anania noma abi mimi qesa, ma noo soopara teehe dzapa Tetturu, nokoi Kaisarea nagapata tuumaqi kiapeho torota Pauroho noo hiibare biranateta.

²Oonita kiapei hiiremi Pauro qeemami Tetturu qomaqoma hiireqi kiape noorake pobi hiireta, Kiape qidza naname, nii isanate nana soopara eetemi keba ma hasata oorai. Paha abi tupu era nanaho quba iiha ma dzoobidza eeteqi hoobirorai. ³Hoobiremi nanaho nagapaho isaki quba samane isanate soubirorai.

⁴⁻⁵Oonita noo hiire kharanainoho quba nii kebarateqi nookami noo hote teeke nii pobi hiibare. Abi eraho nookami qanga naatorai, noi iima barunoma Dzuta abi haba samane tuuma oorai nokoke kosibetorai. Qate paha sinabidza abi otera nokoke nanai hee, Nadzaretteho nenaniqi hiirorai noi nokohota bosa qobaqoba naate oorai

⁶Ma paha noi biiri nanaho makanomaitare eesuhimi aimata. ⁷⁻⁸Ma nanai noo nii pobi hiibi oke niimae qasaqasa hiireqi khooba isanate paanaitakoi.

⁹Noo oke Tetturu hiiremi Dzuta abi noko noke hoobireqi noo noho qaupuiteta.

PAUROI PERIKHIHO TOROTA NOO NOME POBI HIIRETA

¹⁰Oonita kiapei Pauro botoma qaseqase eetemi noorake hiireta, Nii haba erata tii samaneke kiape oorai oke ana qupadzomaqi noo name iiha ma dzoobidzaamake hiibakoi. ¹¹Ana Dzerusaremu nagapata Ohonga penga bototareiqi qeema qaami ete ma qupi 12 keke naateta nii noo oho quba abi qasa hiiremi nii pobi hiibakoi.

¹²Oi ana biirita mae sinabidza guhu qesata mae sinabidza nagapata abi ma nana sinabidzaho baabani mae abike kosikosi oke ana te eetemi noko moorara. ¹³Ma abi oi qomaqoma hiireqi noo hiirorai oho mee apeke nii banaitaqui?

¹⁴Paha teeke hiire paanaitemi nookare. Tete meeho ngiingike nokoi eetorai ota ana qoororai oke noko hiirorai, oi meenipamu eetorai. Ma nokoho noo ma sinabidza aimaqi hu noo qibata sinabidza qeetemi oorai ma too abi hiire qeeteta oke ana nookami oi mee, uimane neimane napaho ma nokoho Ohonga noho qaruke eetorai.

¹⁵Oonita qaaqi abi qidza ma qanga baata neta qoridzaquke mai eetakoi, oho quba abi era noko ma ana gama qupadzomorai. ¹⁶Oke eete qaaqi Ohongaho pengata ma abiho pengata kahosaamake oora quba sama nameho bakena geema oorai.

¹⁷Ma ana tii samaneke haba kharata qaaqi sinabidzaho ttuma samaneke ttut-tuite qaatati Dzerusaremu nagapata qesamane nameho torota aima tuumata. ¹⁸Ma kiridza qeeba quba roibeteqi Biirita dzuuba oomi noko ota ana saridzeta. Sarihimi nanai te abiho tupu gairuru ma soropuruho tuputa oorara te husu ma noo agata oorara, baamu.

¹⁹Oonihe Asia haba neta Dzuta abi qesai Biiri ota biranate naho qomaqoma hiireqi abi kosibeteta oonihe ikaqi hiireqi nokomae teqaha niiho toro biranate oke hiire paanaitoraidzara. ²⁰Mae ipita ana sinasina tupu nokohota qooroqomi naho kahosa teeke nookataiqako abi erana qoororai nokoi isanate nii pobi hiibare.

²¹Oonihe anai noo teenaqake nokoho bisata hiiremi oke noko nookami nokohota isanataama naateta kaqa, oi ana paata erake pobi hiireta: Baata neta qoridzaqu oi oorai noo teena oke ana qusubaitorai qesai oke nookaqi anake noota mootomi nikeho pengata qoororai. Oke Pauro hiireta.

²²Hiiremi kiae Perikhi noi Pauroho noo oke hiire hiumaranihe oke mootota. Oi teehe bahe noi sinabidza usaqe Dzesuho pobi te nookaamake oorara. Oonihe noi gimuttake eete erake hi-

ireta, Qaa soopara Risiai Dzerusaremu nagapa neta quratemake noo nokohoke hiimakoi. ²³Oke hiireqi noi qaa soopara erake pobi hiireta. Nike baaqi kokora eetare hiiremi eto bai hiibainoiqi hiireta.

PERIKHI HIIREMI PAUROI TII ESERIKE SUTASUTATA OOTA

²⁴Oonita qupi qesa naatemi Perikhi noi Dzuta abiho neta ata noho Tturusira noma nopo ooqi Pauroho quba hiiremi dzeima peiteqi Pauroi Dzesu Kiristu nooka hiisi eetaridzoho khooba pobi hiireta. ²⁵Oonihe hiiqi pobipobiho tete ma pasenaho hutingi naataquho tete ma ipi bodzaho ipi ma ari hiiremi Perikhi atti roqobeteqi Pauro erake pobi hiireta. Oo, kebanoke naamae bodza mootoqake paha niiho quba hiiremi ipibidzakoita tuumare.

²⁶Hiireta oi noi dza eetemi Pauroi noke ttuma moitakoiqi hiireqi bodza samane dzeimaqi noma nopo noo hiire qaatahe Pauro te noke ttuma moitara.

²⁷Oonihe tii eseri bamu naatemi kiae teehe dzapa Porokio Pesto noi Perikhiho habara naateta. Oonihe Perikhi noi Dzuta abi qupa qidzaqidza moitareiqi te Pauro sutasuta nagata saqobara. Bamu, qaateqi tuumata.

PAUROI NOO NOME KAISAHO TOROTA HIIBAKOIQI HIIRETA

25 Qate ao ete tapiriho nakuta Pesto noi bukhi ttidzake soopara baura nome mai eeteqi Kaisarea nagapa qaate Dzerusaremu nagapata peiteta. ²Peite biranatemu dzube abi mina ma Dzuta abi mimi nokoi noho toro bitanateqi Pauroho noo pobi hiireta. ³Hee, nii nana-hoke nooka isanatemake hiire Pauro Dzerusaremuta biranatare pobi hiibare. Oiqi hiireta oi noko teteta qaa mooto Pauro teetare qupadzomaqi oke kiae pobi hiireta.

⁴Hiiremi Pestoi erake hiireta, Pau-roi Kaisarea nagapata sutasutata oorakoi oonihe ana paha hairiaamake burisi eete ota quratakoi. ⁵Oonita nike Pauroho kahosa noo hiibareiqā anama gama qurate hiibare. Hiiremi mee eetaqu mae baamu. Oiqi hiireta.

⁶Oonita Pestoi qupi 8 oni mae 10 oke Dzerusaremu nagapata ooiqī Kaisarea nagapata qurateta. Iihai mootomi noi noo qohareta peiteqi hiiremi Pauo aima peiteta. ⁷Peitemi Dzerusaremu nagapana nena Dzuta abi noko rome biireqi bedz-
 abedza eete Pauroke qomaqoma hi-irota. ⁸Oonihe qomaqomaho mee te bi-iranatara. Oi Pauroi noo nokohoke ai qurateqi erake hiireta. Maqa, Dzuta abi nikeho hu noo mae nikeho qaheuba Bi-iri mae Roma abi qiba oi te anake qo-
 maqoma hiiremi isanatoraidzara.

⁹Hiiremi Pestoi Dzuta abiho ttidza qidzaqidza quba Pauo qasa hiireta, Nii isanate Dzerusaremu nagapata tuumaqa ota noo niime hiire uhutaqu mae?

¹⁰Hiiremi Pauroi hee, Baamu. Roma abi qibaho noo qohare oi eraqanita naho noo erata hiire uhutare. Nii ni-
 imae naho khooba gesina naatemi ana Dzuta abike quba qanga teeke eetara.

¹¹Ana hongā ma kahosa mina teeke ee-
 tapuko hiibarori. Teetare hiiremi ana sama name baamu qanatarori. Nokoi o-
 otera qubake qomaqoma naho hiiroraita apei nokoho ttidza qidzaqidza quba eete anake nokoho botota mootaqu, baa-
 munipamu! Oonita anai Roma abiho po-
 bita Roma abi qubake noo nameke hi-
 ibareiqi hiibi.

¹²Oke Pauo hiiremi Pestoi qeraqera eeteqi sinasina abi nomema noko hiire qaasuqi Pauroke pobi hiireta, Abi qiba Kaisaho quba hiire oonita isanate nii abi qiba noho toro tuumare. Oiqi hiireta.

PESTOI AGIRIPAKE PAUROHO QASA HIIRETA

¹³Oonita ete bodza qesa baamu naa-
 sumi abi qiba gattiqa Agiripa ma Benike nopo ipai keke Kaisarea nagap-
 ata qurateqi Pestoma nokoi qesa dzaira eeteta.

¹⁴Obete nopoi noma oora ma qaara eesumi Pestoi Pauroho noo ma po-
 bike Agiripa eraiqi hiireta, Perikhi noi sutasuta abi teeke qate tuumami oorai. Oonita ana Dzerusaremuta peit-
 eta. ¹⁵Peitemi dzube abi mimi ma bosa qobaqoba nokoi naho torota ttutturata anai abi oke teete baatareiqi ana pobi hiireta.

¹⁶⁻¹⁷Oke hiiremi anai bai hiiremi Dzuta abi paha qesai anama nagapa er-
 ata baahumi iihai mootomi anai no ma noko gama dzeima noo qohareta tu-
 umata. ¹⁸Eetemi noko Pauroho pasena khooba teeke paanaitare hiimi ana moohimi oi mainata tuumata.

¹⁹Oi noko sinabidza nokomeho quba kurebeteta. Ma abi baateta teehe dzapa Dzesu noho dzapake aima hiireta. Abi oohoke Pauroi eraiqi hiireta: Abi oi ao qori oorai.

²⁰Oke hiiremi ana noo oonomaho quba hou eeteqi hee, Pauo nii Dzerusaremu nagapata peitemi ana ota noo niihoke suhe hiimare, oke anai noke pobi hiireta. ²¹Hiiremi Pauroi Roma abi qibanipamu noo nome suhe hiimare hiireta. Hiiremi isanateta oonihe Pauo tuumaquho bodza naatemake ana hiiremi Roma abi qibaho toro tuumareiqi noke sutasuta nagata mootomi beebe oorai.

²²Oke Pestoi hiiremi Agiripai hiireta, Abi oi noo teeke hiire ana nookare dza eete. Hiiremi Pestoi hee, Isanate iihaike niimae noo nookare.

²³Oonita iihai mootomi Agiripa ma Benike nee ma bau nopomema garuba

nagata peiteqi qaa soopara mimi ma nagapa oho abi gama dzeimaqi peiteta. Peite soubiremi Pestoi hiiremi noko Pauro ai peiteta.

²⁴Peitemi Pestoi noo erake hiireta, Dzoobe abi qiba Agiripa ma abi qesamane name ana noo hiire nike nookare. Abi erana gooro oorai noho qubake Dzuta abi adzapei Dzerusaremu nagapata sookate bedzabedza eete eraiqi hiireta, Noi baamu ooraqunipamu oni! ²⁵Oonomake hiiremi anai noho kahosa qiri eete qupadzomami noke teete baataquho isaki baamu. Oonihe noi Roma abiho qiba Kiasaho qubake hiiremi oho qubake anai noke noho torota dzoobire tuumakoi.

²⁶Oonihe ana noo mee qiri eete abi qibaho quba dzaira pepa qeetare hou peu eesubi. Eetemi oho qubake abi erake abi qiba Agiripa ma nikeho quba qaa-suhimi nikei khooba noho saridzemake ana noo noho qeetemi tuumare. ²⁷Oi anai abi teehe noo ma kahosake qeetaamake sepeke dzoobire Roma nagapata tuumaquho teteke ana isanatamani. Oke Pestoi hiireta.

PAUROI NOO NOME AGIRIPAHO TOROTA HIIRETA

26 Oke Pestoi hiiremi Agiripai Pauro pobi hiireta, Oionita niimae khooba niime hiire nana nookare. Hiiremi Pauroi boto nome dzoobireqi noo erake noko pobi hiireta. ²Hee, Ao Dzuta abiho nooi anake gomaqoma hiirorai oho totaquire poike abi qiba Agiripa niho pengata hiibareiqi naho qupa qidzanate.

³Oi teehe bahe ana nookami nii dzuta abi nanaho sinabidzaho kurekure ma quba eetoraiho khooba gesina. Oonita nii nookamake ana noo name hiibare.

⁴⁻⁵Ana bittina nameta Dzuta abi qesamane nameho bisata oora ma qaara eete bitotoqi Dzerusaremuta baa qaata

oke noko gama gesina. Pariseo sinabidzaho nanemane gotta naate qaata nokoma nanai qaataho khoobake noko noo nooka qaaqi oke ao mee hiibarorihe baamu.

⁶Anai sutasuta nagata oorai oi quba teehe quba bahe, Ohongai uimane napahoho naru hiireta. Ma sau samane Ohonga kiridza ma qonoqono qeere qaibi. ⁷Oonita abi qiba name ana noo oqaho tidza dzebidzebi noko anake gomaqoma hiirorai.

⁸Oi Ohongai abi baatetake tukutorai, oke nike naane qubake nookami quba eetaamaho isaki naatorai? ⁹Oho qubake ana namaehoke hiire nike nookare.

Anai Dzesu Nasarette nena noho dzapake ngausa eetare oho baurake name eete qaata. ¹⁰Dzerusaremu nagapata ana oke eetota. Eetoqi dzube abi mimi nokoke qasa hiiremi gee tatanga ana moitemi ana sobasoba tupu adzepeke teete sutasuta naga samaneta mooto qaata. Paha abike gabehoma teete baatareiqi noko boto peitemi naho botoi oho qesa peite qaata.

¹¹Oi ana Dzuta abi nokoho sinabidza guhu samaneta peiteqi hee, Sobasoba tupu nike Dzesuho dzapa benatorai dzapa oke noko poiqa ngiingi ma peranomake hiibareiqi ana bedzabedza eete hiire qaata. Anai paha qaa battigarake naate nagapa kharanipamuta tuuma nokoke teete sigubire qaata. Oke Pauro hiireta.

PAUROI IKANOMAKE EETE KIRISTUHO POBI NAATETA

(Apo 9:3-19; 22:6-16)

¹²Pauroi hee, Anai tete oonoma eete qaaramuti dzube abi mimiho toro peitemi noko pepa tatanga ana moiteqi hiiremi ana Ttamasiko nagapata tuumareiqi tuumata. ¹³Ana tuuma qaami eete bisana naatare eesuhimi qusu neta dzadza qurateqi ana ma abi anama tu-

umota nanake rome biireta. Oboboo! Abi qiba name, ete dzadza oi saparapara-noma, dzadza mootai minanipamu!

¹⁴Obetemi nana ttokata taate oomi totoho teei Dzuta abiho noota hiireta, Sauro, Sauro qoe! Nii naane quba ana teete iihoraidzo? Nii qidzoke sama ni-meke bagara biire qaaraqu. ¹⁵Hiiremi anai hee, Ohonga name nii ape oni?

Hiiremi noi hee, Nii Dzesuke teete iihorai anai ooni. ¹⁶Oonihe nii nahoke moohibi ma paha ana ipita niike bannaitoraqu oke nii qauputeqa naho qaru eete qaarareiqi ana isaki name niike bannaihibi oonita nii ao qori qoobare.

¹⁷⁻¹⁸Oi ana niike dzoobiremi nii raaba abiho toro biranatemu nokoni mae Dzuta abi nokoi niiho qaa mootomake ana ni-ike herohero eetakoi. Oke eete qaama raaba nokoho nese uhubami nokoi qupi nokome tume biireqa Saataho eka kuibire Ohongaho botona naate kahosaho dzamudzamu saridzakoi. Kahosaho dzamudzamuke saridzeqa qesai ao anake nooka tani eetorai nokoma gama qidzata qarakoi. Totoho oiqi hiireta oke Pauroi hiireta.

PAUROI BAURA NOME AGIRIPA BANAITETA

¹⁹Pauroi ipibireqi hee, Oonita abi qiba name Agiripa, ana qusu neta noo oke nooka qusubaiteta. ²⁰Oi bosata Ttamasiko nagapa abi ma Dzerusaremu nagapa nena abi ma paha Dzuta haba maikhameto nokoi keke bahe raaba abi gama qupa nokoho burisi eeteqi Ohongaho toro atimaqa noho botota oho mee qidza saridzare anai sinabidza pobi hiire baorai.

²¹Ooqaho qubake Dzuta abi nokoi Biiri nokometa ana aimaqi teetare eeteta. ²²Eesumi Ohongai ana hohoba eete baaqoraimi ana sinabidza hiiretai hiirorai. Hiireqi abi mimi ma gamitti gama pobi hiirorai.

Oi noo agiagi bahe, Mose ma too abi hore noo hiire noo qeeteta paasa oke hiirorai. ²³Oi teehe bahe Kiristu noi heme mooqa baatare hiireta. Paha, baateqa oho neta bosa qooro qoridze-make dzadzaho tete nohoi Dzuta abi ma raaba abi nokoho torota biranatareiqi nokoi hiireta, noo oke ana too teetorai.

AGIRIPAI NOOKA HIISI EETAREIQI PAURO KOSIBETETA

²⁴Pauro noi khooba nome hiire po-bitapihimi Pestoi noo minake hiireqi hiireta, Ae, Pauro, niiho qupa rasaki naate. Pepa minake qeetemi oorai oke isaite qaabarobaro naatorai oio.

²⁵Hiiremi Pauroi hee, Abi qidza name Pesto, ana qupa rasaki noo bahe, noo mee, noo attinoma hiirorai. ²⁶Noo oho khoobake abi qiba Agiripai isanate nookorai, noho torota ana adzahaha naateqi hiirorai. Quba ana hiirorai oi dzukudzukuta te biranatare, oke ikanomake eete ruume naataqu?

²⁷Oke hiireqi Pauroi temuke dzaga bobotoqi hee, Abi qiba Agiripa, nii too abi nokoho noo nooka hiisi eetorai mae? Ana qupadzomami nii nooka qupadzomorai kaqani.

²⁸Hiiremi Agiripai Pauro qepuqepu hiireqi hee, Ae, nii bodza hoteqa teeke noo oonomake hiiremi ana ao Kiristuhu abi naatake boobi mae?

²⁹Hiimi Pauroi hee, Bodza hoteqani mae khara, oonihe Ohongaho pengata ana dza eetemi nii keke bahe abi qesama nike poiqake noo erana nookaidzo, nikeke Ohongai hoobiremi anaho qesa naatareiqi hiibi. Oi sutasutahoke te hi-ibidzaranihe sinabidzahoke hiibi.

³⁰Oke hiiremi abi qiba Agiripa ma ki-ape Pesto ma Benike ma abi qesa noko qoridze ao biranatare. ³¹Biranateqi qesa pobi pobi hiireqi erake hiireta, Mmhm, Pauro eetorai oi te teeta ma taangaho pobi oonidzara.

³²Ma Agiripai Pesto erake pobi hiireta. Abi noi Roma abi qibanipamu Kaisaho torota noo nome hiibareiqi hiireta oke hiibaama naatapuko nii isanate noke saqoromi tuumarorihe baamu.

PAUROKE SISIMATA MOOTOMI ROMA ROBETA TUUMATA

27 Oonita Itaria habata tuumaqu bodza dzamo naatemi kiaepe hiiremi Romaho qaa soopara tee, dzapa noho Dzurio, noi Augustuhu qaa mimiho hohota tee onita noi Pauro ma sutasuta abi qesa aimaqi sisimata peiteta. ²Sisima oi Attaramitte nagapa nena, oi Asia Gattiqaho nagapa unauna ttarita oota, ota tuumare hiiretaho isaki. Sisima ota peiteta, Maketonia abi teehe dzapa Aristako, Ttesaronike nagapa nena, noma gama tuumata.

³⁻⁴Oonita iihai mootomi sisimai Sitto nagapata unatemi Dzurioi Pauro dzaira eeteqi nookami nagapata peiteqi qesamane nome noo hiiremi tetehe heeba ma apo moiteta. Qate sisimata paha peitemi utai tuumota neta baami nanai Kiporo sunga ma Asia habaho takurata tuumata. ⁵Tuumaqi Kirikia ma Pamuria haba girodzoma qaaramuti Rikia habata nagapa Mira ota biranateta.

⁶Ota Aresattiria nagapa neta sisima teei oota. Oi Itaria habata tuumare eetemi qaa sooparai nana aimaqi ota peiteta. ⁷Peiteqi kebanoqake tuuma Kinita nagapa oota neta biranateta.

⁸Paha utai nanake ai burisi eetemi nagapa oke tuume biireqi Kerete sunga ma Saramo sungaho takurata tuumata. Kaipoke eete tuuma qaaramuti sunga oke riiteqi kebanoke Rasa nagapa samaqata besa khata tee oota, oho dzapa Unauna Qidza, ota nanai dzuubaqi oro (aga) biireqi oota.

⁹Ooqi besata bodza kharanipamuke tuuma qaata paha bapamu bodza dzamoqa naateta, oho quba Pauroi

qogo noo hiireta. ¹⁰Hee, Maimane name, kabira dzubetaquho dzuma aoke bamu naatemi bapamuho bodza dzamo naasubita eto tuumaino. Tuumaquko ana qupadzomami napaho sisimai huhunaatemi quruma keke bahe, abi napa gamaqa besata quratainoho qubake ana iiha ma dzoobidza eete.

¹¹Oke hiiretahe qaa sooparai Pauroho noo nookaama naateqi sisima soopara ma sisima maikhata nopoho noo qusubaiteta. ¹²Oi teehe bahe oba iruru moomi sisimai ota bapamu bodzata isanaate ooraquho isakiamanaateta. Oonihe Kerette sunga oho besa khata paha tee, dzapa noho Poiniki, oi oota oonita ota dzuuba ooma bapamu naataqu mae baamu oiqi hiireta. Oi besa khata oho puita sisima dzuubaquko uta dzagana toobaqu bodzata bamu sisima sesero eetequ oke qupadzomata.

BAPAMU MINAI TOOROTA

¹³Oonita nanai beebe eete oomi tume nanahota uta oberai tooromi sisimaho abi tuumare hiireqi oro (aga) dzeimaqi Kerete sungake girodzoma tuumota. ¹⁴Oonihe tuumomi dzaga neta uta minanipamu toorota dzapa noho Dzagana.

¹⁵Oi tooroqi sisima suqobiremi tuumare biita eetoramuti qaatemi ai qee ma baa biireta. ¹⁶Biire tuuma qaaramuti sungahoho gattiqaa tee, dzapa noho Kautta, oho tume neta qeehiqi kaipo minake eete sisima qaanateta.

¹⁷Qaanate eetoramuti botti nohoke dzeima pei neta teenaite suutota. Oonihe, sisima omata rubenga naataino hiireqi ngibira mimima suutota. Obete poodza teehe dzapa Siriti ota sisima ngausa naataino hiireqi parai qoqobiremi qurahimi utai nanake ai qee ma baa biiremi tuumata. ¹⁸Ma uta tatangai toorotaho qubake iihai mootomi nokoi quruma quba qesake besata biiremi tuumata.

¹⁹Paha iihai mootomi sisimaho koo ma tanga topoto biireta. ²⁰Oonihe qupi samaneho nakuta uta minanipamui tooromi ete ma pomatti teeqai te biranataama naatemi qupa nanahoi togo eeteqi hee, Qidzanataquho tete ao baamu naate oiqi hiireta.

²¹Hiiremi abi nokoi patta qaate qaami Pauroi tuuma bisa nokohota qooroqi eraiqi hiireta, Dzairamane, nike noo naho nookapuko hapa Kerete kusuta ooraropu. Oorapuko quba attinoma ma quruma sesero erai baamu biranatarori. ²²Oonihe nike eto atti ququmaino. Abi napai baamu dzaetaquhe sisimai meenipamu rubenga naatakoi.

²³Oi Ohonga apeho qaruke ana eetoraimi ana raraku biirorai noi angero nome qupibake dzoobiremi naho torota biranateta. ²⁴Biranateqi erake ana pobi hiireta, Pauro, nii eto atti eetaino. Nii Roma abi qiba Kaisa noho toro biranatanipamuke eetakoita nookare. Ohongai niiho quba eetemi abi niima sisimana oorai nikeri gamaqa isanatakoi.

²⁵Oiqi angeroi hiireta oonita dzairamane name, nikeho qupa qidza naatare. Anai Ohongaho quba te qupa naho esei naatoraidzara, noo ana pobi hiire ooqai biranatakoi. ²⁶Oi sisimai suunga teeta peiteqi huhunahimake napai unatakoi. Oiqi Pauro hiireta.

²⁷Obetemi Attiria besata qee ma baa peite oomi qupi ma ete 14 naatemi saubapota sisimaho abi noko qupadzomami haba dzamoitoraiho isaki naateta. ²⁸Oke qupadzomaqi isakike dzoobire qurateri isaki noho 50 mita naateta. Eetemi paha qeehiqi isaki dzoobiremi ao 20 mita gattiqqa naateta. ²⁹Oonihe podzata peitainoiho atti eeteqi sisima ipita oro eserisa eserike biiremi qurateri iihai mootare hiireqi pupu hiirota.

³⁰Hiiromi sisimaho abi gesa nokoi sisima qaateqi atti tuumare qupad-

zomaqi botti gaubiremi qarateri iko-beteqi eraiqi hiireta. Nana sisima bosata oro teeke biidzareiqi quratakoi. ³¹Oke hiiremi Pauroi qaa soopara ma abi nome erake pobi hiireta, Sisimaho abi atti tumami nike besata quratakoi. ³²Pobi hiiremi qaa abi nokoi botti eka geemami besa aima tuumata.

³³Obetemi iihai mootare beebe eeteqi Pauroi abi gama susupu eraiqi pobi hiireta, Nike patta muunaamake oorami nikeho ttidza ma sama dzopa eetorami ete 14 baamu naate. ³⁴Oho qubaka erata patta muunare hiiremi nike eto bai hiibaino. Patta muunaqa isanate qaama unate oorakoi. Oi nikeho oko ma boto khata teeqai bamu uhubaquhe gama isanatakoi.

³⁵Oke hiire soubireqi dzobadzoba teeke aima Ohonga dzoobe hiireqi qootoqi nokoho neseta muunata.

³⁶Muunami noko moomi qupa nokoho uhubami oho gesa muuna soubireta.

SISIMAI RUBENGA NAATETAHE ABI ISANATETA

³⁷⁻³⁸Qate abi sisimana oota dzare nokoho 276. Oonita patta muuna isanateqi eringa mutu sisimana oota oke gama besata biiremi sisima adzahaha naate heena naateta.

³⁹Iihai mooto paana naatemi noko haba moomi ipi bosa naateta. Naasuhimi besa amena teete podzaama mooqi sisimai igasa ooqata unatareiqi, ⁴⁰abi noko oro (aga) eke geemami besata qurateri birisa saqoroqi parai qusubaitemi uta aimami tuumata. ⁴¹Tuusui ttoka heena naasuhimi sisima bosai kattiboto tatauhimi besaho pouma minai sisima ipike ngausaiteta.

⁴²Oionita baka huhunateri sutasuta abi nokoi atti qosebetareimi qaa abi nokoke teete kebaitareiqi hiireta. ⁴³Oonihe Soopara nokohoi Pauroho quba dzasa eeteqi qaanateta. Qaanateqi

hiiremi qoseqose abi noko besata taateqi qosebeteqi unateta. ⁴⁴Qate qesai ee sabina aimata ma sisimaho sabina heeta peiteqi tuumata. Oke eeteqi gama susupu tora aimata.

PAURO MA QESAMANE MARITA SUNGATA OOTA

28 Unate soubireqi suunga oho dzapa Marita hiiremi nana nookata. ²Nookami suunga oho maikhameto noko kokora bagenomanipamuke nanake eeteqi quu ma dzapaho quba eepa minake qeere qaitemi nana agimata.

³Agihiqi Pauroi kau susu ttuttuteqi eepata biihimi oho nakuta dzootata gaama baataqu teei piruparama biranateqi Pauro botota gaamaqi qeegoro oota. ⁴Eesuhimi haba oho maikhameto noko dzootata mooqi qesa pobipobi hiireqi hiireta, Noi abi gairurunomanipamu noi besata qurate baatarorihe unateqi ipi nomeke ao era saridze.

⁵Oiqi hiimi Pauroi dzootata kuima eepata biiremi dzootatai gaamaamaho isaki naateta. ⁶Qooroqomi noko mooqi hee, Biidzaqu mae hairiamake taate baataqu mae hiireqi mooqota. Mooqomi tee ma teeke eetara oke mooqi hee, Abi noi Poro gootta ooniqi hiireta.

⁷Qate nanai qaata oho dzamonoqata abi qiba nokoho dzapa Pobirio noho haba ma nagapa qaata. Eetemi abi oio nana dzoobe ma kanakana hiiremi nana noho nagata peite ete taparike qaata. ⁸Qaami Pobirioho mai khetedza naateqi dzuu topotota. Topotomi Pauroi nookaqi naga nohota peiteqi qiba nohota boto mootoqi pupu hiireqi qidzaiteta.

⁹Oke eetemi suunga oho abi pobi nookaqi abi qesa heme ma bamenomai biranatemai qidzaiteta. ¹⁰Eetemi oho ipike abi nokoho qupa qidza naatemi kokora ma korakora minanipamuke nanake eeteta. Ma tuuma bodza nanaho

dzamo naatemi kiridza ma qonoqono tetehe heeba ma quba sisimata mootota.

PAURO MA KARA ROMATA BIRANATETA

¹¹Oi sisima ape bahe Aresatteriaho teei bapamu bodzaho isakita ota (aga) biiremi qaata oonihe sisimaho koko bosanata neemi noma ma nane teeho gisigisike qabitemi oota. Oonita nanai kusu ota dzasidza taparike qaaqi sisima ota peiteta. ¹²Peite tuuma qaaramuti Siraku nagapata biranateqi ete taparike ota qaata.

¹³Oneta uta moiteqi girodzoma tuuma qaaramuti Regio nagapata biranateqi. ¹⁴Obetemi iihai mootomi tume nanahota uta tooroqi nana huitemi qupi ma ete tapariqake tuuma qaramuti Puteori nagapata biiranateqi. Ma oonomake eete tuuma qaaramuti Roma nagapata biranateqi.

¹⁵Obetemi nagapa oho nohanoka abi nanaho pobi ao nookaqi baa Apio oho qohare ma aabe naga tapari nagapa ooqata nana saridzeta. Saridzemi Pauroi mooqi Ohongaho hasa hiiremi noho qupa qidza naateta. ¹⁶Oionita Roma nagapata biranatemai kiapei hiiremi Pauro sutasuta nagata te mootara. Qaa abi teei noke soopara eetemi naga sepe teeta oora ma qaara eetota.

PAUROI ROMATA SINABIDZA PAANAITETA

¹⁷Oonita qupi tapari naatemi Dzuta abiho bosa qobaqobaho quba hiiremi ttutturatemi Pauro noo erake noko pobi hiireta, Dzairamane, ana Dzuta abi qesa nameke te dzakidzaki eetara ma uimane napame nokoho noo te riitara. Obetemi abi noko anake sepeke teetomi Roma abi noko ana ingonaitareiqi Dzerusaremu nagapata sutota. ¹⁸Suutoqi Roma abi nokoi kahosa nahoho qiri eete saridzama

naate saqobare hiireta. Oi noko moohimi anai teeta ma tangaho pobiama naateta.

¹⁹Oonihe Dzuta abi qesamane napame nokoho nooke erata aima baa hiibareiqi ana te oho quba baabara. Oonihe nike nooka quba ana nike dzeimami baabe. ²⁰Nokoi agobake Ohongai Kiristuhoke hiiretahe mee biranatareiqi Isirae abi ma napai gamaqa oho beebe eete baa qaata ooqaha qubake noko anake ngibira erama suutomi oorai.

²¹Oke hiiremi noko noke pobi hiireta, Eo qee Dzuta haba khooba napameta oorai nokoi niiho noo te nanaho quba qeetara ma abi nokome te dzoobiremi baa niiho kahosa noo hiiremi nana nookara, baamu. ²²Oho quba nii noo aima oorai oke niimae hiire nana nookare. Oi nanai nookami Dzesuho tete iihoraiho abike haba samaneho abi ibo ma kote eetorai.

²³Oke hiireqi nokoi bodza mootota. Obetemi oi dzamo naatemi Dzuta abi samanei Pauroho nagata ttutturateta. Tutturatemi noi saunabake sohoroci sinabidza hiireqi Ohongaho pobi oke hiire paanaite qaami qupi soorota. Eetemi noi Moseho hu nooho qiba ma too abiho geeta qeeteta oho neta Dzesuho mee paanaiteqi qupa nokoho kebaitare hiireta. ²⁴Hiire qaami abi qesai noo nohoke dzaira eeteta, qate qesai oke ibo eeteta.

²⁵Oonita noko qesa kurebetemi Pauroi teena erake noko pobi hiireta, Qaheuba Sumasai too abi Dzesea pobi hiiremi uimane nikehoho quba meenipamuke qeeteta.

²⁶Oi hee, Nii tuumaqa abi tupuke erake pobi hiibare: Tomama nookareiqi nookakoihe baamu tete qupadzomaqu, nesema moorareiqi moorakoihe qidzoke moo pobitaqu. ²⁷Oi abi tupu eraho qupai tatanga naatemi toma nokohoi susudzatemi nese nokohoi qupi sororai. Oonita qidzoke nokoho nese tete mooraqu qidzoke toma nokohoi noo nookaqu, qidzoke nokoho qupa uhuba burisi eetemi anai noko qidzaitaqui oiqi qeeteta.

²⁸Oho qubake Pauroi hee, Ana nike pobi hiire nookare: Ohongai korakoraho tete saridzeta. Oi ao Raaba abi nokoho pobi naatemi nokoi isanate nookaqa qidzanatakoi. ²⁹Noo ooqake Pauro hiiremi noko ao sakaba tuumata.

³⁰Oionita Pauroi Roma nagapata tii eserike ooqi naga noomae ttumata oomi abi noko noho toro biranate qaami noi tee ma teeke tete siibara.

³¹Noi Ohongaho noo ma pobi hiireqi Soopara Dzesu Kiristuho noo khooba attiamake hiire paanaite qaami sesero ma dzakidzaki te ooqata biranatarata baamu.

Noo oidzoni
Anai Ttotta Ruka

ROMA

OHONGAI DZAIIRA PEPA

Pauro Sauro Qeeteta
Senikhirea, Girisi
Tii 58
Dzuta Abi ma Raaba Abi
Roma, Itaria Haba

PAUROI NAANE QUBA QEETETA

1 Dzairamane Dzoobe:
Anai Pauro. Oi Dzesu Kiristui anake Ohongaho sinabidza quba qaheburoqi nikeho qaruru abi naatare hiiremi oho sutasutata oorai. ²Sinabidza erahonaruke Ohongai agobanipamuke hiiremi noho too abi oke qaheuba geeta qeeteta.

³Oi naru ape bahe noomaehokhata gottagottai ⁴Tabitiho ttarita biranate baateqi Qaheuba Sumasahobeedzaeta paha eehaha naatemi abinoke hee, Ohongaho khantanipamuooniqi hiibarotaho naru. Oonita oigama meenoma naatemi Dzesu Kiristuinapaho Soopara mina naate oorai.

⁵Qate noi baruna heenata qaruru abigesa ma nanake dzoobiremi nagapainaha abi nike pobi hiiremi nike gamaqa susupu dzapa pobi nohokenookaqi qusubaitare. ⁶Oi Dzesu Kiristui paha nikeho kira hiiremi nike oho ttaiqani.

⁷Oonita Romaho neta apeneho dzake Ohongai eetemi noho pobi naate oorai, Ohonga mai ma Dzesu Kiristui nikeho dzoobe hiireqi hasu moote.

PAUROI ROMA ABI MOORARE QUPADZOMATA

⁸Maqa, guhu ma nagapa samane nookami nooka hisi eeta nikehoi dzapapobinoma naatemi ana oho quba Ohongake dzoobe hiirorai noo bosabosa oke ana nike pobi hiire. ⁹Oi anai sama ma

gisima Khata nohoho sinabidza bauraeeteqi qupi ma sau samane nikeho qubapupu hiirorai oke Ohongai nookami oorai.

¹⁰Oi ana pupu hiireqi hee, Ohonganii ohonga naate bodza ma tete apeke biiraitemi ana Roma abihotorota biranataqu oi poiqani mae? Oho isakita ana pupu hiirorai. ¹¹Anai nike sinabidzabagenoma teeke banaitemi nikeho tete pobirataquho dza minake eetorai. ¹²Oke eetemi oi nikeho ai tataumake hoobidzakoima oi paha nahoke too teetaridzoni.

¹³Dzairamane nookare. Bodza ma sau samaneke anai nikeho torota biranatare hiireqi bitta eete qaari. Oi ana nagapa abi qesaqesaho neta bauraeetemi mee eetoraiho isakita nikeho torota meenoma naatare hiirorai. ¹⁴Oi Giriki abi mae Raaba abi, nokanoka abi mae ruume abi anai gama nikeho torota bauraeetaama naataquko kahosanoma naatakoi. ¹⁵Oho qubake naho beedzae ooraiho isakita ana Roma nagapana oorai nikeke sinabidza pobi hiibareiqi qupadzomorai.

SINABIDZA OI BEEDZAENOMANI

¹⁶Mooro! Kiristuho sinabidza oi Ohongaho beedzae oonita oho midzai anata baamunipamu! Apenei nooka hisi eetorai ao sinabidza nokoke qidzaitorai. Oi meeke Dzuta abi bosanihe paha Giriki abima gamaqa. Oi sinabidzai hee, ¹⁷Abi ai tataumaqata oho pobinoma naatakoiqi qeetemi ooraita abi nooka hisi eete qaami Ohongaho pobi ooqata suu ma heenoma naatemi nookorai. Oiqi hiirorai.

ABI SAMANEI OHONGAKE TUME BIIREMI OORAI

¹⁸Oi erake eete oorai. Apenei noo meeke qahitotoqi baurangiingi ma baabanoma eetorai Ohonga oho goottae minake eetorai. ¹⁹Oi Ohongai tete qe-

saqesa nokoho quba paanaitemi noko te oho ruumenidzara, bamu. Noko noho boto popo qesaqesa moorai.

²⁰Mooqi paha quba qesa dzukudzukuna ooraike qupadzomaridzonihe bamu, noko te noho beedzae ma Ohonga noomaeho isakike qupadzomaridzarani. Oho qubake nokoke kanabetaquho tete bamu. ²¹Nokoi Ohonga gesinaho isaki naatetanihe Ohonganipamuke te qupadzomaqi noho subesube hiibara, te noho dzoobe hiibara, bamu. Nokoho qiba burisi eetemi qupa nokohoi kiringa biireta.

²²Nokoi hee, Nania gesina abi ooniqi hiiretanihe paha rasakinipamu naateta.

²³Nokoi Ohonga qaraqara ma dzapa pobinomake sigire teeteqi oho habarake abi sepeni mae nee, kabirani mae dzotata quba oonoma baatanoma oke qaupuitorai.

²⁴Oionita nokoho qupai oho dzaodzao eetemi noko quba peranoma oke iihaiqi sama nokome midzahubaitemi oho ipike Ohonga nokoke gaubireta. Oi eraho quba. ²⁵Nokoi Maikhatake subesube hiire qaararidzonihe noko noho noo obero hiireqi oho habarake motamota nohoke qaupuitorai.

²⁶⁻²⁷Oho qubake Ohongai nokoho torota baura qaatemi noko rumuba midzanoma nokome iihaiqi abi ma paimane nokoi tete dzongobete qesa qaateqi qupa bageta atapai atapake aimami ungapai ungapake oho qesa aimaqi tete oberanipamu oke biraiteqi oho ipike quba bamenomanipamu sotomuta saridzetai saridzorai.

²⁸Nokoi Ohonga qupanaitaquo goot-taeke eetemi Ohongai nokoke kuibidzanipamuke eeteta. Oi nokoi qiba ruume nokomeho isakita ipibire qaaqi bamu naatetai bamu naatorai.

²⁹Nokohota heenoma oorai oi tete obero qanga, peetta ma qeraqera, teeta

ma tanga, ibo ma kote, ikoiko ma too pokhi, ³⁰Ohongaho goottae ma gatteta, kosikosi ma sama qusuba, qanga eetaa-make eetoraidzo.

³¹Nokoi baruna heena ma dzasake ruume. Mai ma paiho basesa, qupa asuasu, hu dzongodzongo ma quba oonomai nokohota ttunomai oorai. ³²Oonihe nokoi teqaha Ohongaho hu ma koridza ruume naate eetoraidzaranihe, abi tete oonoma aimaqa baataridzoke qupadzomaqi sama nokomeke bagara biire oke eeteqi abike oho teteta dzeima qubake qakiqaki eetorai, idzii!

OHONGAI BATABIRORAI OI MEENIPAMU

2¹⁻²Qateqa Ohongai abi qanga oonomake maripa eetemi maripa noho oio idzoidzo attinoma meenipamu. Oonihe abiqi nii niimae abi oonomake idzoidzoke maripa eetareiqi sama niimeke maripaiqi oke eetakoi. Oi teehe quba bahe abi qanga eetorai teena oke paha niimae eetorai.

³Mae nii qupa niimeta hee, Eo, anai isanate abi maina oonomake maripa eetemi bamu naho naataquihi hiibaqu oke nii isanate hiibakoihe tete qanga teena oke nii aimami Ohongaho maripai bamu nii teetaqu mae? Iaqa! ⁴Ohonga baruna heena ma qupa kokoranomai nlike pokeba samakebata dzeima qaimi nii qupa burisi eetaridzoke ruume naate mae?

⁵Nookare. Qupa tatanga ma basesa niimeho isakita nii Ohongaho ibo ma dzauba mooto peite qaami paana naatemake noi nii maripaiqi ngausaitakoi. ⁶Oi abi tete aimoraiho isakita Ohongai ipi moitakoi.

⁷Oi tete erake eete oorai. Qesai qaraqara tatanga oorai hiireqi baura qidza eete qaama qaama Ohongai nokoke qusubaita dzadza ma koinata mootomi qaarakoi. ⁸Qate qesai tete

nokome ihaqi noo meeke arabireqi oberake qusubaita qaama Ohongaho ibo ma kote nokoke teetakoi.

⁹Oho qubake Dzuta abi ooni mae raaba abi, apenei tete qangake iihorai nokoi heme ma bameke keke saridzakai. ¹⁰Qate apene tete qidzake iihorai nokoi hasu ma keba saridze dzapa pobi koina ma dzadzanoma naate qarakoi, oi Dzuta abi ooni mae raaba abi oioni.

¹¹Oi Ohongai teqaha abiho penga quba eetoraizara, bamu. Hu noo ruumeho dzongodzongo abike dzongodzongo nohoho isakita noke rubengaitakoi. ¹²Ma hu noo rasikitorai nokoke huho isakita maripa eetemi bamu adzahaha naataqu. ¹³Oi abi tomama hu noo nookami bamu nokoke ingonaitaquhe apene nooka qusubaitoraike ingonaitaridzonihe ikanomani?

¹⁴Qate nagapa qesaqesaho abi hu noo oke ruume. Ruumenihe hu noo nookaamake ao qusubaitorai tete oonomai paha hu nooho habara. ¹⁵Oonita hu nooho tomidzake qupa nokometa qeetemi ooraike noko baura nokometa paanaitorai. Oi nokoho qupa khata ma nakui abi qesaqesa nokomeke gesina naateqi qesake qomaqoma hiirorai, qesake hee, Sasari oonihi hiirorai oi gesina oonomaho isaki nokoho torota oorai.

¹⁶Ma naamae oqahao isakita Dzesu Kiristuho sinabidzata tete paanaitoraita bodza apeta Ohonga noomae abiho tete dzukudzukuna oke gama paanaite soubireqa nokoke maripa eetaqu?

HU NOOI QIDZANIHE TOO PASERENOMANI

¹⁷Nookao, nii hee, Anai Dzuta abi hu noonomani Ohongai naho husi ma pai naate ooraiqi hiirorai. ¹⁸Oonita oho banaitai niike bapopotomi nii oho khooba gamaqa qupadzomaqi ¹⁹qangake bai hiireqi qidzaqake mee hiireqi

sama niimeke hee, Oo anaio nese qupihoo banaitanita dzadzama qupita tuumorai, oiqi hiidzo?

²⁰Nii poi hee, Anai ruume abiho tisa, khametoho sinasina abi oonihi hiireqi hu noo mee ma oho gesina aimorai, Meeke? ²¹Oionita nii qesake tete banaitaqi ikanomake eete sama niimeke oho tete banaitaama naatorai?

Oi nii abike hee, Nii eto guume eetaino ooiqi hiiroraihe niimae guume tee ma teeke eetorai kaqa. Eo nii hee, Nii eto apuata eetainoqi hiiroraihe niimae eetorai mae?

²²Paha nii neemi oberaho goottaek eetorai oi isanate oonihe nii koridza biidzaamake qemaqa Ohongaho biirike hee, Naga sepeniqi hiibaquko oio guumeho tomidza naatako.

²³Oi hu nooi niiho beedzae naate ooraihe niimae oho tete riitemi Ohongahota midzanomanipamu naatorai. Nii oonoma eetoraiho quba raaba abi qesai ²⁴Ohongaho pobi nookaqi noke qanga hiirorai, oho totaaike gee teeta qeetemi ooraita qupadzomare.

NOO QUSUBA OIO GEEBAHO ISAKI ONI

²⁵Oi Dzuta abi nike nookare. Nike hu noo qusubaitaquko oho sama geebai oho mumure naatako. Oonihe nike hu noo qusubaitaama naatemi geeba oi seepe naatorai.

²⁶Qate hu nooke ruumeho abi oho nookaamake ao oho isaki qusubaitaqi geebaama nokoi paha geebanomaho isaki naataridzoni. ²⁷Ma oi keke bahe nokoi oho geebaamake ooqi baura qidza eetoraiqi qesa ma nikei hu nooho qetaqeta ma geebanoma nikeke midzahubaitorai.

²⁸Oonita abiho sasani mae sama geebake moohiqa bamu oqahao quba noke hee, Dzuta abi subesubenomaniqi hiibaqu. ²⁹Oonihe Onongaho geeba

oi qupa ma nakuho isaki, oi qetaqeta paana bahe dzukudzukuna oonita oho abio Isirae abinipamu (suqobidza abi). Noi te abiho penga quba eetoraidzaranihe Ohongaho toota hasa-hasa saridza qubake eetorai.

OONITA DZUTA ABIHO ISAKI SAPARAPARANOMANI MAE?

3 Oonita quba apeho qubake Dzuta abiho sama geebaho hasa hiibaqu? Mae khooba apeho quba Dzuta abiho dzapa nookami poro kiranoma naataqu?

²Oi oho khooba paha gattiqa oorai. Oi Ohongai sinabidza nomeke Dzuta abiho botota mootomi nokoi oho tuhotuho naate baaorai, oonita moohimi oi paha poro kiranomaho isaki naatorai. ³Meeke qesai nookaama naatetanihe kahosa nokohoi teqaha abi ai tataumoraiho teteke siibara.

⁴Oi baamunipamu! Abi minarai obero noonomanihe Ohonga teenaqaho nooi meenomani. Tabiti oho qesa kahosanomanihe noi eraho totohota hiireqi qeeteta. Hee, Soopara, qupa rike nihoi qesahoke suqobiremi niho nooi keke meenomanita pobiratakoi.

⁵Oiqi hiiremi napa moomi abiho qanga paana naatemi Ohongaho qidzai qanga oke pobitareiqi biranatorai. Oonita oho isakita Ohonga napake pobitemi napai oho bai hiibaqu mae? Oi bamu. ⁶Oho bai hiiremi ikanomake eeteqi nagapa maina painaho abike Ohongai batabiremi isanataqu.

⁷Mooro. Anai noo teeke oberama hiiremi Ohonga anake ingonaitemi noho dzapa pobi haba gegebetemi noi oho quba kahosa nahoho isakita anake ngausa eetaqu oi bamu. ⁸(Oonihe totoho nahoke qesai ikake eeteqi ngiingirobe eeteqi hee, Pauroi erake hiiorai, Nike biidza qangake dzaabare. Dzaaromake mee qidza ota biranatakoi. Idze!

Ana noo oonomake te hiioraidzaranita nokoho obero ota paana naatakoi.)

ABI RIKE MA POBI TEEI TE OORAI DZARA

⁹Qate raaba abi napa hiiorai nokoi qangani napai qidzani mae? Mmhm. Oho tete bamu. Hiidzo, Dzuta abi ma raaba abi napai gama kahosanomani.

¹⁰Oi erake qeetemi oorai: Abi rikerikenoma te ooraidzara ma abi qupa dzohidzohinoma bamunipamu! Teei Ohongaho qiri eetaqu oi paha goono. ¹¹Abi gamaqa noke tume biireqi gauho isaki naatorai.

¹²Teei kokora eetaqu oi te ooraidzara. Bamu dzanadzana! ¹³Nokoi ikobetake eeteqi too saqobami eehe, oi nesetuhu pobi naatemi eteete nokohoi buribaro eete dzohamaho isaki naatorai. Too nokohoi togo ma baruho isaki.

¹⁴Qate oko nokohoi teeta ma taanga quba torouma tuumorai. ¹⁵⁻¹⁶Tuumami ehequ nokohota tti ma khang ma idze ma mare biranatorai. ¹⁷Oi hasuho teteke noko ruumenihe ¹⁸Ohongaho penga quba ququimaamani.

¹⁹Oho isakita qeeteta oi hu nooho nenai oho abike qupanomaitemi napa gesina. Oke eetemi ttoka ma haba minaraho abi ota keke dzuubaqi noo ipi apeke Ohongaho pengata hiibaqu? ²⁰Bamu. Oke moomi abi totaqui ma totaqui teei hu nooho baura eeteqi bamu oho teteta pobirataqu. Oi teehe quba bahe hu nooke moo nookahimi kahosa oqata paana naatorai!

OONIHE KIRISTUHO NETA ABI TEEI RIKE MA POBI SARIDZAKOI

²¹Qateqa poiqa moohimi Ohongai abi pobitaqu oi hu noota bahe tete mainata paana naatorai. Oonihe too abi ma hu noo oi teqaha oho ruume naate qaarara. Baamu, nokoi oho pobi hiire qaata. ²²Qate pobipobi Ohonga-

hoke ikanomake eete saridzaqu? Oi abi apenei Dzesu Kiristu ai tataumorai napai oke saridzorai. Oi ape ma ape Ohongake saridzaqu oho tete samane bamuhe teena oioni.

²³ Oi abi minarai kahosanomai keke Ohongaho pobihio isakiamanihe ²⁴ Dzesu Kiristui baruna heenata abihio ttuma naatemi abi ooqata Ohongaho pobipobi saridzorai.

²⁵ Oi Ohongai Dzesuke asatemi noho dzuui abihio hasa ma pona naatemi nokoho kahosa agoba baaoraike qagaumami abi nooka tani naatemi Ohongaho pobi ooqata meenoma naatorai. ²⁶ Kahosa agobahoke Ohongai teqaha ruume naataranihe beebe qariti poiqa pobipobi nomeke paanaitorai. Paanaitemi moohimi Ohonga pobipobinomai abi Dzesu ai tataumorai napaqake pobipobinomaitorai.

²⁷ Oonita sama qusuba bauraho tete siiremi oorai. Apei oke siireta? Oi hu noo bahe ai tataumai oke siiremi oorai. ²⁸ Oi nanai qupadzomami Ohongai hu noo baura eetaamaha abike pobipobinomaitorai.

²⁹ Mae nike qupadzomami Ohongai raaba abihio pobi naataama naateqi Dzuta abihio pobi keke naatorai? Baamu, noi noko ma napaho ttaiqani. ³⁰ Raaba abi mae Dzuta abi nooka hiisi eetaqu eetemi Ohongai ttari temuho nena ma ttari temuho nena iso keke rikerikeno-maitakoi oi noi oho isaki oni.

³¹ Oonita nanai noo totoho oonomata hiireqi hu nooke qirutomorai mae? Oi baamu. Hiidzo, hu nooho baura maina, oi abihio kahosake paanaite qomaqoma hiiroraiho isaki oonita nanai oke te bai hiibaranihe oke hee, Oho bauranomaniqui hiirorai. Oioni.

ABARAHAMUI RIKE MA POBINOMANIQI HIIRETAHO KHOOBA

4 Qate Abarahamui Dzuta abi napaho eebobo nohoke napai ikaqi hiibaqu?

² Baura nohoho quba noke hee, Abi pobipobi oonihi hiiremi noi oho quba sama qusubaitemi abi qesahota bamu oera naataquhe, noi Ohongaho pengata baura nomeho quba sama qusubaitemi bamu isanataqu.

³ Oi Sinabidzai hee, Abarahamui Ohonga ai tataumami ai tatauma nohoke Ohongai moohimi pobipobihio isaki naateta.

⁴ Oi erake eete oorai. Ttokata teei baura teeke eetemi oho ipi ma ari noke moitaridzoni. ⁵ Qate teei bauraho isakiamama naatemi noke ipi ma habara moitaquho tete bamu. Oonihe abi mina teei ohonga naateqi abi habana teeke rikerikeno-maitaquho tete oorai. Oi abi habana noi abi minake ai tataumami ai tatauma nohoi abi minahota bagenoma, rike ma pobihio isaki naatakoi.

⁶ Oi abi teei bauraho isakiamama naatemi Ohongai noke rikerikeno-maitemi bagenoma naataquhoke Tabiti noomae hiireta. ⁷ Noi hee, Apeneho tete qangake dzamutoqa kahosa nokohoke Ohongai teetaqu abi nokoho isaki bagenomani. ⁸ Oi Ohongai abi teehe kahosa dzamutoqa ruume naataqu abi oho isakio bagenomani. Oiqi Tabiti hiireta.

⁹ Oonihe napai hee, Abarahamuho ai tataumake Ohonga moohimi rik-erikeho isaki naatetanita oke napa qupadzomami isaki bagenoma oi paha raaba abihio naate oorai mae Dzuta abihio kekeni? ¹⁰ Bamu, oi raaba abi ma minaraho pobi. Totoho oi bodza apeta biranateta? Abarahamui raaba abihio isakita ooqi sama geebanoma

naataamake oomi oho noo totoho qidza biranateta.

¹¹Oonita khooba apeho quba sama geeba oi noho irita biranateta bahe Abarahamui ai tataumaqi aoke Ohongaho rikerike saridze ootaho quba geeba oi biranateta. Oke eetemi raaba abi ape ma ape ipita Ohongake ai tataumaqi noho rikerike saridzarota Abarahamu noi napaho mai ma qaamodzamodza naateta. ¹²Ma paha oke eeteqi noi geebanomaho totaqi qooroqi raaba abi ma Dzuta abi apene ma apene noho ehequ ihaqi ai tataumarota noi nokoho mai ma basoqabaqoba naate-tanita qupadzomare.

OHONGAHO NARU OI MINARAHO POBI

¹³Oonita moomi Abarahamui ttoka abi minarake mai eetarotaho naru Ohongai hiiremi oota. Oonihe Abarahamu mae biidza ma suuna noho nokoi naruho mee oke teqaha hu nooho teteta saridzara. Noi ai tataumaqi oho popibobi aimaqi tete ooqata keke naruho mee saridzeta. ¹⁴Nooka. Hu nooho teteta abi naru oho mee saridzaquho isaki oorapuko ai tataumanomai oho dzore naatarota.

¹⁵Oonihe baamu, hu nooi too paserenomani. Qate hu nooho teteta qeemaama naatemi kahosaho noo totoho teqaha ota biranatoraidzara.

¹⁶Oonita ai tataumaho teteta baruna heenai oho mee qidza moitorai. Oke eetemi eema ma khatai Abarahamuho ehequ iso keke ihaqi ai tataumata naru oho mee saridzakoi, oi raaba abi ooni mae hu nooho repa nena. ¹⁷Oi erake qeetemi oorai: Anai Abarahamu niike uhutomi nii nagapa noo maina painaho eebobo naatakoi. Oiqi Ohongai hiiremi Abarahamu nookami quba naane ma naane bamu naatemi oke mee hiibaquho isaki, ma abi baatetake tuku-

taquho isaki, oi Ohongaho torota ooraiqi hiireta.

¹⁸Oke hiireqi noi teqaha peperatara, baamu. Noho torota noo biranateta oi hee, Eema ma khata niihoi gairai biranatakoi. Oke hiiremi noi nagapa maina painaho eebobo naatare hiireqi nooka hisi eeteta. ¹⁹Oonita ata nohoi khata dzoomaquo bodza ao riite oomi sama noomaeho beedzae oho qesa bamu naateta oi noho tii ao 100 oi oota.

²⁰Oonihe noi teqaha oho qupa muunara bamu. Noo qidza noke moiteta oke keke qupadzomaqi noi te naru oke gaubidzaranihe ai tataumata beedzae aimaqi Ohongaho hasa hiire qaata. ²¹Noi hee, Ohongai naru hiiretanita noi oho mee paanaitakoi.

²²Oke hiiremi Ohongai noke hee, Abi pobipobiho isaki ooniqi hiireta. ²³Oonihe hiireta noi teqaha oke Abarahamuqaha quba hiibaranihe noi ²⁴Dzesuke baata neta tukutomi noi napaho Soopara mina naate ooraimi apenema napa nooka hisi eetorai Ohongai Abarahamu ma napa gamaqa pobipobiho isakiniqi hiiremi oorai.

²⁵Oi napaho kahosake teeta qubake Ohongai Dzesuke baatata moototanita noi paha noke tukutomi napai oho quba noho rikerike saridzemi oorai, dzoobe.

NAPAI OHONGAHO RIKE MA POBITA QAKIQAKI NAATORARE

5 Oonita napai nooka hisi eetemi Ohonga napake pobipobi ooniqi hiiremi ooraita Ohonga ma napaho takurata ibo ao bamu naatemi napai Kiristuho neta oho hasu saridze qaarare. ²Napai noho kurata Ohongaho baruna heena saridzeqi dzapa pobi ma dzadza nohoke qupadzomaqa qakiqaki naate qaarare.

³Qate oi keke bahe napa qangahasi saridzeqa paha oho quba qaki naatare. Oi teeho bahe qangahasi oke napa suqo-

biremi napaho battigara biranatakoi. ⁴Biranatemi oho mee paha biranatarid-zoho roiroi eete qaarare.

⁵Ma oho roiroi teqaha meeamandzara. Oi Ohongai Sumasa nome napake moitemi Sumasai hiiremi Ohongai dzasa eetoraiho pomake napa gesina naate soubidzare. ⁶Oi napai gama Ohonga ruume naateqi ngiingiho isakita qaami Kiristu napake ingonaitare baateta.

⁷Moorare, qidzoke abi teei temu nomeho habara baataqu, mae teei paha abi qidza bagenoma teehe quba baataqu kaqa. ⁸Oonihe napai gama ritarita abi keke qaami Ohongai dzasaho tete mee nome napake banaitoreiqi Kiristui napaho habara naate baateta.

⁹Qate napai noho rikerike saridza qubake baateta oi keke bahe ibo tee ma teei biranatemi ota noi napake takoma qaarakoi. ¹⁰Oi napai Ohonga ibo eete qaami khata teena nohoi napake Ohongama teenaitareiqi baateta.

Oi Khooba apeho quba bahe, qaraqara usaqe nomema napake teenaiteqa takoma qaarareiqi oke noi eeteta. ¹¹Ma paha Dzesu Soopara napahoi napake Ohongama teenaiteta oke napa qupadzomaqi qasanidza eetorakoi.

AATAMUI BAATAHO KHOOBANI QATE KIRISTUI QARAQARAHONI

¹²Oonita qupadzomare. Abi bosobosai sohoroi kahosa saridzeqi baateta. Oonihe kahosa oi paha abi minaraho isaki naatemi oho ipike baatai minarake suqobirorai. ¹³Oi hu nooi biranataa-make oomi kahosai ao biranateta oi abiho qupai ao nokomaeke teeteta.

¹⁴Oonihe hu nooho amata kahosa oke teqaha ttarita hiire qaararanihe Aatamu ma Moseho takurata baatai te ipi uhubara. Oi tatanga naateta. Aatamu eetetaho isakita qesai kahosa saridzetani, qesai mainake eeteqi kahosa

saridzemi baatai nokoke gama suqobireta. Oonita Aatamui abi minarake kahosanomaitetanihe ipita Kiristui minarake eehahanomaitarotaho qaamodzake Autumui eeteta.

¹⁵Oonihe kahosa oi tete mainani qate qaraqaraho qonoqonoi paha maina. Oi abi bosabosa noi kahosaho tete biraitemi abi minarai oho ipike baateta. Qate Ohongaho baruna heena biranatemi abi temu Dzesu Kiristu noi ipiamake abi samaneke rikerike qonotomi oi paha minaraho quba meupunomani-pamu naateta. ¹⁶Hiibi Aatamui kahosa biraiteqi abike baataho pobiniqi hiireta qate Kiristui moomi abi samanei kahosa hubanomanihe noi napake rikerike qonotota.

¹⁷Erake eete oorai. Aatamui kahosa biraiteqi baatake upubiremi baata oi abi qiba baisanoma naate qaata. Qate temu, Dzesu Kiristui baruna heenata rikerike nome abi qonotomi napa oho me-upu saridzemi qaraqarai napaho abi qiba naate qaarakoi.

¹⁸Oonita paha hiire, teei kahosa biraitemi abi minarai ota rubenga saridzorai. Qate temui baura qidza teeke eetemi abi paha samanepamu qaraqaraho rikerike saridzeqi qaarakoi. ¹⁹Oi abi temu Aatamui noo nookaama naatetaho qubake abi gama susupu kahosanoma naateta. Oonihe abi temu Kiristui noo qusuba baura eetemi oho quba abi paha samane oho rikerike saridze qaarakoi.

²⁰Oonita khooba apeho qubake hu nooi biranateta? Oi abi ota kahosa nokome mooqake hee, attinomanipamu ooniqi hiibarota ma poiqake hiibaridzoni. Kahosa oio bamenomanihe, ²¹Ohongaho baruna heenai paha isaki oke suqobirorai. Oi kahosai abi qiba baisanomaho teteta abike baatata mooto qaabi, qate Dzesu Kiristu Soopara napahoi abike rikerikenomaitemi poiqa baruna heenai

oho abi qiba naate abi napake qaraqara tatangata mooto qarakoi.

**KIRISTUMA BAATEQI NAPAI
BAATAHO POBIAMA NAATETA**

6 Napa nookami baruna heenai kahosake suqobire qarakoiqi hiiremi napai isanate kahosaho teteta atima qaaraqau mae? ²Idze, baamunipamu! Napai kahosaho teteta baata saridzeta oonita ikaqi hiireqi ota paha qeemaqu?

³Apene ma napa sobasoba saridze oorai napai Dzesu Kiristuma taiqa naatetaho sobasoba aoke saridzeta. Mae oho teteke nike ruume? ⁴Baamu, napai sobasoba saridzeta oi teehe bahe baatai Dzesu Kiristuma napake qurabiretaho qaseqase. Oi napake qurabiretaho Dzesu Kiristui mai nomeho dzapa pobita qoridzetaho isakita napai oho qesa qoridze noma oora ma qaara usaqe qidza saridzorai.

**KIRISTUMA QORIDZEQI NAPAI
QARAQARAHO POBI NAATETA**

⁵Oi napai baata nohoho tomidza naatetaho isakita napa paha qoridzeta nohoho tomidza naate qarakoi.

⁶Tete erake qupadzomare. Napai sama agoba napameho nookami meeke kahosaho isaki qaatanihe, isaki oi hapahapata bamu naateta. Bamu naatemi napai kahosaho dzore naate rikerikeho pobi naatetanita napai kahosake paha eehahaitaquho tete baamu. ⁷Oi teei baateqi noi kahosaho dzore naatorai.

⁸Oonita Kiristuma napa baatetai noma paha eehaha naatoraiqi qupadzomare. ⁹Oi Kiristui baata neta qoridzetanita bamu paha baataqu. Baatai poiqa noke bitta mina eetoraita qupadzomare.

¹⁰Noi qupi teenake baateta oi noi abiho kahosa quba baateta. Oonihe noi baatake kuimaqi Ohongake

qupadzomaqi qaraqaraqata qarakoi. ¹¹Oonita nikema napai oho qesa kahosaho pobi naate qaaqi baatata oho isakiamana naate qaateqi poiqa Dzesu Kiristuiho ehequke ihaqi Ohongaqake qupanaite qaraqara qarakoi.

¹²Oho qubake kahosai paha abi qiba baisanomaho isakita tototo hiiremi nike paha oho qaru eetareiqi eto qupadzomano. ¹³Oi baamunipamu. Boto ma sama nikeme pasena ma kahosaho koo ma tanga quba etoqa mootainohe, abi baataho neta qoridze Ohongaho baura qidza eetorare hiireqi boto ma sama nikeme oho koo ma tanga naatareiqi mootare.

¹⁴Oi qesa ma napai hu nooho repata qaariti poiqa baruna heenaho asita oorai. Oonita nookare, kahosai eto paha nikeho abi qiba baisanoma naataino.

**KOO MA TAANGA SASARI NAATEQI
NAPAI BAURA QIDZA EETORARE**

¹⁵Oho tete ika neta tuumorai? Napai kahosaho pobiama naate baruna heenaho pobi naatetanita oho qubake paha kahosa saridzaqu mae? Idze, oho tete goono. ¹⁶Tei quba teehe noo qusubaitaqi oho sutasutata oorakoi. Oi nike kahosa qusubaitaqi baata saridzaquni mae tete qidza qusubaitaqui oho tota- taqike nike rume naate mae? Oi baamu, Ohonga dzoobe!

¹⁷Meeke nike kahosaho qaru eete qaatanihe, isaki apeta nikeho quba sin- abidza noo biranateta oke nike nookaqi qupa soranga eetaranihe oke qusubaiteta. ¹⁸Qusubaitemi Ohongai kahosa nikehoho ekake saqoroqi nikeke baura qidzaho ekama suutomi oorai.

¹⁹Nookare. Qesama nike ai tataumata kotanga naataamake ooraiho qubake ana noorake abiho pomata mooto hi- ibakoi. Oi nike boto ma sama nikeme ngiingi ma baabaho koo ma taanga quba mootoqi baura peranomata qaatani

poiqa oho habarake sama nikemeke sin-abidza rikerikenomaho qaru eetareiqi mootomi oora ma qaara sasari naatare.

²⁰Oi nike pasenaho qaru eeteqi rik-erikeho dzore naate qaata. ²¹Qate oho mee ikanomake saridze qaata? Oho meeio baataho pobi oonita nike oho midzake poiqa eetorai.

²²Qaateqa Ohongai pasenaho angita nike saqoroqi eka qidzama nike suutomi nike oora ma qaara sasariho mee saridze ooraiqi qaraqara tatangata qaarakoi. ²³Tete erake eete oorai, Kahosaho ipi ma ari oio baata. Qate Dzesu Kiristu Soopara napahoi baura mina eetemi oho ipike Ohongai napake qaraqara tatanga moitorai.

KIRISTU BAATE HU NOOHO NGIBIRA UHUTOMI NAPA SAQOSAQO ONI

7 Qesama nike hu nooi tete hiiroraike ruumeni kaqa qate qesai gesina. Oi teei eehahake qaraquta noi hu nooho pesuta oomi kosibetorai. Qate noi baatemi hu nooi te noho noo ipibiroraidzara.

²Paha atapa teei apu naatemi noi eehahake qaraquta hu nooi atapa oke qaanatemi atapa noi mainake naataquho tete bamu. Oonihe apui baatemi hu nooi atapa oke qaanataamani. ³Apu nohoi eehahake oomi noi mainake naataquko noke hee atapa sama sesenomaniqi hi-ibakoi. Oonihe apu nohoi baatemi noi mainake naatare hiibaquko hu noo bamu noke qaanataqu.

⁴Oonihe ana hiire oi eraho qahura. Nike hu nooho pobi naate qaata oi nike apu naate qaataho tomidza qaata. Oonihe aoke hu noo baate bamu naateta. Ikanomake eete baateta bahe Dzesui baateta bodzata oi baateta. Oi nike hu nooho sutasutata oomi oho ttangai nikeho irita qaatanihe hu nooho isaki ao bamu naatemi nikei Kiristu qoridze eehaha naate ooraike naataridzoni. Nike

noke naateqake Ohongaho quba mee qidza dzoomakoi.

⁵Mooro, napai sama agobaho isakita oomi kahosaho dza oi napaho husi ma paita baura eesumi hu nooi hoobireqi mee dzooma qaata oho dzapaio baatani. ⁶Oi hu nooi napake ngibira tatangama suuto qaatahe oho isaki ao baatemi napai sumasa usaqema Ohongaho baura eete qaarakoi.

KAHOSA OIO ABI QANGA BAISANOMA

⁷Oonihe napai oke qupadzomaqi hee, Oo, hu noo oi kahosa ooniqi hiibaquini mae? Oi bamuhe, hu nooi biranataama naatapuko anai kahosata qeemareiqi bamu qupadzomarota. Oi hu nooi hee, Nii eto peetta eetaino. Hiibaama naatapuko naho qupai bamu oho maka saridzarota. ⁸Oonihe hu nooi oho isakita ana dzeimami kahosa oi ao anata rumuba minaraho dzebidzebi tatanga naateta.

Oonita moohimi hu nooi abi ohoke qupanomaitaama naatemi kahosa oi bamu eehaha naataqu. ⁹Oi anai hu noo mooraamake qaataho bodzata gattiqa isanate qaata. Oonihe hu nooi paana naatemi kahosai anata meenoma naatemi idze, anai ao baatake qase dzoomata.

¹⁰Oi hu nooi qaraqaraho mumure naatare hiire biranatananihe oi anata baataho qaamodzamodza naateta. ¹¹Oi paha kahosai anake ikobeteqi hee, Hu nooi niiho dzairaniqi hiireqi ana ota dzeimaqi oho koo ma taangama anake teetemi ana baateta.

¹²Oonita hiibi hu nooi nome qanga bamu, oho koridzakoridzai rike ma pobi. ¹³Oonihe oke moohimi quba qidzai anake teetemi baateta mae? Oi bamuhe kahosai anake tete qangata dzeimami hu nooi anake tete qidza banaitarotahe kahosa oke botokoko eetemi ka-

hosai hu noo oke aimaqi ooma anake teeteta. Oonita ana poiqa kahosaho teteke moohimi kahosa oi ikoiko abi qanganipamu!

**KIRISTUI KEKE ABIKE
INGONAITEMI POBIRATAKOI**

¹⁴Oke napa gama moorai. Hu nooi qusuho qogonihe kahosai anake ikoibetemi anai baataho ttuma naateta. ¹⁵Oi ana quba qanga teeke eetare gottae eeteqi ikaqi hiireqi paha teena oke eete qaata? Eo, quba qidza teeke eetare hiireqi ikanomake eete oonoma eetaama naate qaata?

¹⁶Qangaho gootae eeteqi teena oke eete qaataho khooba erani: oke eesuqi ana moomi hu nooi oobera bahe meenipamuke qomaqoma hiireta. ¹⁷Oionita baura qanga eete qaata oi ana bahe kahosa noomae naho husi ma paita tatanga naateqi anahota oho baura eete qaata oioni. ¹⁸Quba qidza eetaquho dza oi naho torota qaatahe, oke ana qusubaitarotaho isakiama naate qaata.

Oonita moomi husi ma pai nahota baura qidza eetaquho tete teqaha qaarara bamu. ¹⁹Qidzake eetare hiiqi qangake eete. ²⁰Oonihe qangaho gootae eesuqi oke eete qaataho khobai ana bahe kahosa naho husi ma paita qaata oio anake suqobire qaata.

²¹Oho quba moohimi anai baura qidza teeke eetarotaho dzebidzebi ootahe oho sirasira paha oota. ²²⁻²³Qupa khatai Ohongaho hu ma koridza qusubaitaquho dzebidzebi ootanihe ana moomi kahosai naho husi ma paita qaata oi naho qibana dza qaata oke suqobire qaata.

²⁴Ae, anai idze ma mareho maikhata qaata oonita naho isaki baatanoma oke apei ingonaitemi qidzanatarota? ²⁵Ohonga dzoobe, napaho Soopara Dzesu Kiristui ao anama napake ingonaitemi oorai. Oonita ana eete

qaata oi qibaho dzama anai Ohongaho qaru abi naatare hiire qaatanihe, boto ma samama kahosaho dzebidzibike qusubaite qaata, tete oke eete qaatanihe napai poiqa Kiristuhota atimorai, ma oho quba tete qidza saridzorai, uububuu!

**KIRISTUI AOKE NAPA INGONAITEQI
SUMASA MOITEMI OORAI**

8 Oonita hiidzo, poiqa apene ma napa Dzesu Kiristuhota atimorai napai batabidza oho pobiana naateta. ²Oi teehe quba bahe Dzesu Kiristui napaho quba qaraqaraho tete biraitemi tete oi napa agobake kahosa saridzeqi baate qaataho pomake ao tete siiremi oorai.

³Oi abiho pepepe oomi, hu nooi beedzae apema abike baura qidzaho tatanga moitemi qusubaitarota? Baamuta Ohongai kahosa teetare hiireqi khata teena nomeke dzoobiremi noi abi kahosanomaho ttarita qooroqi kahosaho tete rubengaiteta. ⁴Rubengaitemi apene ma napa Sumasama oora ma qaara qidza eetorai napai hu nooi tototo hiire qaataho isakita ao peiteqi ttokaho tete potti biirorai.

⁵Oi qesaho qupai samaho nenanita Sumasake qusubaitorai. Qate qesa ma napaho qupai Sumasaho nenanita Sumasake qusubaitorai. ⁶Samaho dzebidzebiho ipi ma kokoio baata. Qate Sumasaho dzebidzebiho ipi oi keba ma dzapa, ma qaraqara tatanga. ⁷Erake eete oorai. Samaho dzebidzebi oi Ohongaho ibo eete noke qusubaitaama naatorai oi teehe bahe oho bitta minake eetorai. ⁸Oho qubake samaho nena nokoi Ohongaho noo qusubaitaquho isaki bamu.

⁹Oonihe Sumasai nikeho bisata oora ma qaara eetemi nikei teqaha samaho nenanidzara nike Sumasahoni. Eo nikehota Kiristuhu Sumasai abi teehe torota

oora ma qaara eetaama naataquko abi oi te noho pobi oonidzara.

¹⁰Qate Kiristui nikeho irina baura eetoraiho quba totaŋike moomi nike samaho dza qusubaite qaatai baatata ipi uhubatanihe, paha totaŋi moomi Sumasai nikeke rikerikenomaitemi nike qaraqarata ipibirorai. ¹¹Oonita Ohongaho Sumasai Dzesuke baata neta tukutotai nikeho irita baura eetemi nike oho baura moorai. Oore, Ohongai Dzesu Kiristuke tukutota noi hiiremi Sumasa nohoi nike tiibetemi sama ma gisi nikehoi gamaqa eehahaho sama naatorakoi.

¹²Oioni Dzairamane, poiqa napai ttokaho qubata ipibidzaquho qagai oorai. ¹³Samaho dzake qusubaihiqako baatakoi. Qate Sumasaho beedzaema samaho dzake kebaite qaqaq qaraqaraho pobita qaarakoi.

SUMASANOMAI AO OHONGAHO DZUBINA NAASUBI

¹⁴Oi Apeneke Ohongaho Sumasai dzeimami ota tuumorai napaiho Ohongaho khameto. ¹⁵Oonita nike paha burisi eete hu nooho angita qeemaqa oho tuhotuho naate oho attioboubo eetaquho tete bamunipamu. Aoke Ohongai dzapa nome napaho irita qeetemi ooraiho qubake napai noke hee, O qeseba mai naname (papa) oke hiirorai oi teehe bahe napai qakiqaki oho ttaiqani.

¹⁶Oi paha Sumasa noomae napake qupanomaiteqi hee, Nike Ohongaho khameto ooniqi hiirorai. ¹⁷Oonita khameto naateqi paha Ohongaho quba bauraho ttaiqa naate oorai paha Dzesu Kiristuhu quba ttaiqani. Oonihe Kiristu ma napai oho qesa teeta ma tangaho ttaiqa naatemake oho ipike napai oho qesa Kiristuma gama dzapa pobinoma naate qaarakoita qupadzomare.

¹⁸Oonihe ipita dzapa pobinoma naate qaaraqo oi bagenoma, minanipamu. Poiqa napa isakiqata bame saridzoraihe

napaho dzapa pobi oi oke riitanipamu eetakoi.

OHONGAHO BOTO POPOI GAMA NAPAHO BEEBE EETORAI

¹⁹Oi keke bahe Ohongaho boto popo minarai gamaqa susupu qanganate soubireqi oho qahiqahita ooraiho quba beebe eeteqi hee, Bodza apeta Ohongaho khametoi dzapa pobinoma naatemi nanaho isaki hiuumami paata biranataqu?

²⁰Oiqi hiiroraho khooba erani. Noho boto popo minarai teqaha sama nome ma nome qahitotoraidzaranihe Ohonga noomae qaanatemi beebe eetorai. ²¹Oi abi qanganatemi Ohongaho motamota oi paha gama sutasutata ooraiqi Ohongaho khameto bodza apeta dzadzaho pobinipamu naataqu oho beebe eete qaamake saqobakoi.

²²Napa gama moomi Ohongaho boto popo minarai teena naate oho idze ma mare hiire beebe eete baaqorai. ²³Ma paha napamae oho qesa eetorai. Quba qidza napaho irina biranate soubidzaqu Sumasai oho ponapona naatoraihe napa ipita garuba teena naateqa oho qidza gama saridze Ohongaho isakinipamu naataqu oho khekhe ma dzuidzui hiirorai.

²⁴Ohongai napake ingonaitetanihe, napai oho sohosohoqake saridze ooraiqi suhe nohoho beebe eetorai. Oi suheke napa ao moorapuko, khooba apeho quba paha beebe eetarori? ²⁵Oonihe mooraamake napa Ohongake tuhoropi pekhure teete qaamake oi biranate soubidzakoita mooro!

SUMASAI POIQA NAPAHO DZAIRA MA HOBIHOBI

²⁶Oonita suhe oi biranataamake qaaraquta napaho pepepeke Sumasai qupadzomaqi totaŋike qere biire takomorai. Oi erake eete oorai. ²⁷Napa

teeho quba pupu hiireqa qapoqapo hiire mee ma haba aihimake Sumasai abi napaho qupa gesina naateqi oho totoho pobitemi Ohongai toma tiite nookaqi aoke tete qupadzomakoi.

Oonita moohimi Sumasai oke eeteqi nooka hiisi eetorai napaho pui naate pupu hiirorai. ²⁸Noi baura oonoma samaneke eetoraimi apeneke Ohonga dzapami noho dzaodzaoke eetorai nokoma napahota tete samane pobiratorai.

²⁹Moorare, Ohongai agobanipamuke abi gesina naateqi dzapa hiiremi noko ma napai khata nohoho tomidza naataridzoni. Oke eetemi Kiristui napa samaneho nane gottanipamu naatakoi. ³⁰Oi Ohonga napaho dzapa agoba hiiretaho isakita napaho kira hiirorai. Kira hiireqi rikerikenomaitorai, rikerikenomaiteqi dzadzanomaite qaarakoi, uububuu!

OHONGAHO DZASAI BIRANATEMI NAPAI SUQOBIDZA ABI NAATORAI

³¹Oionita oke napai ikaqi hiibaqu? Ohongai oho isakita napaho baura eetoraimi teei napake suqobidzaquho tete bamu. ³²Oi Ohongai napake ingonaitare hiireqi qeseba khata teena nome sesero eetetanita suhe qidza napai saridzaquhota Ohongai bamu poma teeke qaataquhe khata nome qupadzomaqi oke gama napa moite soubidzakoi.

³³Oonita Ohongai ao napake rik-erikeho isaki ooniqi hiiremi ooraiho qubake ape napake qomaqoma hiiremi isanataqu? ³⁴Dzesu Kiristu noomae napake qomaqoma hiibarotahe baamu, noi napaho quba eeteqi baateta. Baatetanihe Maiho beedzaeta qoridze noho boto pobi naatemi teei napake qomaqoma hiibarotaho abike Kiristui qamuni hiirorai oonita qupadzomare.

³⁵Qateqa Dzesu Kiristui dzasa quba napaho baura eetoraita ape oke

geemaqu. Oi kaipo ma qangarebani, mae uuba ma sakabani mae quba minaraho seebe ma dzore mae teeta ma taangani mae quba ape noho baura oke geemaqu? Baamunipamu!

³⁶Meeke qetaqeta agoba teeta qesai tti ma sori nokomeke hiireqi hee, Nanai Ohonga niiho quba eetemi bodza samaneke noko nanake teetorai, nanake kabiraho isakita kittikotti eetoraike hiire oi ikaqi hiireqi oho totohota hiirorai? ³⁷Ae! Quba bamenoma oonomai napaho torota biranatem i oke napai suqobirorai. Oi teeho quba bahe Kiristui napaho dzasa eeteqi tuuhoromi napai quba bamenoma gama suqobire qaarakoi!

³⁸Oonita quba poupanomani mae baatanoma, abi minani mae noho qaru abi tee, oi poiqaho isakini mae ipina biranataquho isaki, ³⁹oi hee nenani mae suu nena, mae quba naane ma naane biranataqu ana qupadzomami oi gama napake bitta eetakoi. Ohongai napaho quba dzasa eetemi Dzesu Soopara mina napahoi napaho quba eetoraike geemaquho tete baamanipamu, Ohonga dzoobe!

PAUROI DZUTA ABI QESAMANE NOMEHO QUBA DZASA EETETA

9 Oonihe ana bamu nike ikobetaqu, ana noo hiibaqui meenipamu, oke Qaheuba Sumasaho pengata hiire. ²⁻³Dzairamane Isiraeho nena, anai dzuu koko qesamane name nikeho habara eeteqi Kiristuho dzore naate baruho isaki naatareihi Ohonga pupu hiibarorihe oho tete bamu. Anata noo oi bamenomanipamu ooraimi gimubata heme eete.

⁴Moorare, nikeho pobi erani: Sin-abidzaho uimane neimane, ma oho naru noo, ma Ohongama qesa hongasidzaquho noo, ma noho oko ma boto tupuho ttaiqa, ma hu nooho khooba, ma qaheuba biiriho tuhotuho, ma oho dzapa

pobi minanipamu oi gama Isirae abi nikeho pobi naate baaqorai. ⁵Ma paha ttari ooqata Kiristu biranateta teena noi Ohonga dzakapa oorai qaarakoi. Oi mee.

OHONGAI TTARI NOME GAMA GESINA

⁶Oonihe nike etoqa hee, Ohongaho noo tatanga agoba oi porei quba sepe naatorai oiqi hiibaino. Bamu. ⁷Meeke Isiraeo ttarita qesai oho isakiamo naatorai. Oi qesai Abarahamuho dzuu qetta kekenihe, sinabidza teei nokoke hee, Isimaere bamuhe Isakai niiho biidza ma suunaniqi hiibakoi oke hiiremi ooraita qesai Isiraenipamuho pobi oonidzara.

⁸Oi teeho quba bahe, sasanai te Ohongaho khameto oonidzaranihe naru hiiretahoi noho biidza ma suunaniqi hiirorai. ⁹Naru noo Ohongai Abrahamu moiteta oho totoho erake eete hiirorai, Khata dzoomaquo bodza biranatemake ana baaqa oke mee hiiremi Sarahai nipemaeho khatanipamu dzoomakoi. Oi qi Ohonga hiireta.

¹⁰Qate ipita napaho uumi Isakaho atai Isakaho torota tete teena oke saridzeta. ¹¹Rebeka ma nopoho khameto eserike asi teenata dzoomaamake oomi tete qidzani mae tete qangake khameto nopoi saridzaamake oota. ¹²Ooni Ohongai Rebekake hee, Ipinai bosabosake ee peota ao dzootakoiqi hiireta.

Oke noi sauqata hiireqi ao Dzakopoke asatemi Ohongaho teteke napai moomi agoba tatanga naate baaqorai. ¹³Oi Ohonga paha erake hiireta, Dzakopoho dzake ana eetoraihe Esauho gootae ooniqi ao sauqata hiireta.

¹⁴Oonita oke napai ikaqi hiibaqu? Oke hee, Ohongai sepeke qesaho dzake eete qesaho gootae eetemi nohota tete rasakinomai ooraiqi napa hiibaquni mae? Oi bamu! ¹⁵Oonihe nookare. Ohongai Moseke hee, Anai abi teeho

dzasa eetareiqe eetakoi ma anai teeho qupa kokora eetareiqe eetakoi.

¹⁶Oiqi hiireta oonita moomi abi bamu dza nometa mae etaeta nomeqata isaki saridzaquhe Ohongai baruna heena nomeho quba eetemi saridzakoi. ¹⁷Oi qetaqetata Ohongai Paraoke hee, Anai niique uhutota oi teeho bahe beedzae nahoke paanaitemi oi soubasakabami abi mina ttokana oorai oho pobi nookami attinoma naata qubake ana niike uhutota. Oi qi hiireta.

¹⁸Oonita mooro. Abi teei oho basesanoma naata qubake Ohongai oonomake hiibareiqe hiibakoi ma noi teeho dzasa eetareiqe dzasa eetakoi, oi noomaeho pobi ooni.

QIDZANI MAE QANGA OI OHONGAHO KEKENI

¹⁹Oho quba teei hee, Napai gama Ohongaho botota ooraita naane qubake Ohongai paha abiho iiga hiirorai? ²⁰Oiqi abi ruumei hiibaqu kaqa. Abiqa nii! Oho totohota nii Ohongaho noo ipi hiibaqu mae? Maikhatai boto kinisa teeke korabetemi oi burisi eeteqa hee, Naane quba nii anake eraho isakita korabeteo? Ooiqi hiiremi isanataqu mae?

²¹Oi bamu. Qahura erake qupadzomare. Qapu tesutesu abi noi ttoka akiakihota isaki teeke aimaqi qapu too bau memenoma, neseho isaki korabeteqa paha akiakihota paha isaki teeke aimaga susu qapu korabetemi ikata otera naataqu? Oi bamu. ²²Oho qesa Ohongai pokeba sama kebata susu qapu, oi Paraohe qahura, oke aimami basesa eete qaami Ohonga beedzae nome noho irita paanaitareiqi oho poti koko qeete banaitemi noi isanate rubengaho pobi naateta, oho qanga baamu.

²³Qate Ohongai baruna heena nometa abi too bau memenomake neseho pobi quba korabeteqi dzapa pobi minanipamu nomeke qesa banaitareiqi

noke baiburomi noi paha nee ma bau ooqaho isaki naatorakoi, oi paha qidza. ²⁴Oonihe abi oi ape bahe Ohongai abi kira hiirorai oi napa, oi Dzuta abi ma raaba abi napa gamaqa.

AI TATAUMAI QIDZANATAQUHONI, BASESAI RUBENGAHO ROPUBA

²⁵Oi Ohongai too abi Hoseaho geeta erake hiireta, Abi qeena ma baana qe-sake anai te hee, Nokoi naho oko ma botoniqi hiire qaarara oonihe nokoke ana poiqa robedza biire qaarakoi, ana nokoke potti biire qaatahe poiqa dza-saho quba aimorakoi. ²⁶Ma haba qe-sata oorai nokohoke hee, Oo nokoi naho abi oonidzaraniqi hiire qaata ota paha nokoke hee, Oo, Ohonga qaraqaranom-aho khametoniqi hiibakoi (oi raaba abi ma napa).

²⁷Oonihe Isirae abiho qubake Dze-sea noi areare hiireqi eraiqi hiireta, Isirae abi nokoho dzarei igasaho isaki naataridzonihe basesa nokohoho quba nokohota ipi susuqake ingonaitakoi. ²⁸Ma Ohongai oho isere hoteitaama naatapuko ttokata Dzuta abiho dzapa ao gono naatorota.

²⁹Oiqi hiiretanihe paha bosata erake hiireta, Ohonga qaa tupuho mai noi napaho quba biidza ma suuna teeqake ingonaitama naatapuko napame Sotomu ma Gomoraho isakima gama teetemi ao bamu naatarotaiqi hiireta. ³⁰Oi oonita oke napa bamu tee ma teeke hiibaquhe, moohimi raaba abi haba qesaqesa nokoi Ohongaho rikerike qiri eetaama naate qaatahe ao nooka hiisi eeteqi saridzorai, dzoobe.

DZUTA ABI IKAKE EETEIQI HU NOOKE TUUHORAI?

³¹Qate Isirae abi paha rikerikeho qiri eetoraihe hu nooke tuhoroi ota saridzaama naatorai. ³²Oi teehe quba bahe, noko baura nokomeke qupad-

zomaqi nooka hiisi eetaama naateqi oho omata dzogetomorai.

³³Oi qetaqeta eraho isaki naate oorai. Ohongai hee, Anai gamamaniho naga qiba (Dzio) ota oma bamenoma mootomi dzogetomaquho isaki naatorai. Oonihe teei oma (oi Kiristu) oke qaupuitaquko bamu rubenga naataqu. Oiqi hiireta.

DZUTA ABI QIDZANATAREIQA HU NOOKE QAATARE

10 O Dzairamane, naho qupai hee, isanate Ohongaho torota pupu baura eete qaamake Ohongai Isirae abi ingonaitaqu mae? ²Oi anai moomi noko tete nokometa Ohongaho dzaodzao to-midza naatoraihe oho nokanoka bamu. ³Ohongaho neta rikerike saridzaquho teteke noko ruumeni. Nokoi Ohongaho rikerikeke siginaiteqi nokomeke upu-bidzarei oho beedzae eetorai.

⁴Oonihe mooro. Teei Ohonga nooka tani eeteqi ao noho rikerikeke saridzora-raita hu nooi noke paha qaanataquho tete bamu. ⁵Oi Mose noomae erake qeeteta. Hu nooho neta abi teei rikerikeke saridzare hiibaqu noi hu noo oho bameta oora ma qaara eeteqa qidzoke saridzaqu. Oiqi qeeteta.

QIDZANATAQUHO TETE MAINA BAGENOMA

⁶Oonihe ai tataumata rikerike saridzaquho tete mainanipamu. Oi hee, Etoqa iiha ma dzoobidza niimeta hee, Kiristu qusunake saridze dzeima baabarei apei peitaqu? ⁷Oiqi hiibaino, ma eto hee, Apei qura tuputa gaibaqa Kiristuho keba tukutomi qori peitaqu?

⁸Bamu, oke eto qupadzomaino. Oho tete erake eete oorai. Qidzanataquho noo oi kharata ooraama. Oi ao niiho qupana oorai ma oi niiho too pubani. Noo ape bahe, nanai nike hiire paanaisubi sinabidza noo teena. ⁹Oi

Dzesu Kiristuke Ohongai ao baata neta tukutomi noi napaho Soopara mina naate ooraike nii qupadzomaqa tooma hiire rerengi eetaquko qidzanatakoii.

¹⁰Oi abi qupama Ohongaho rik-erike saridzare hiiremi noho tooi oke qaupuitemi qidzanatorai, tete oioni. ¹¹Oi noo mee. Qetaqeta agobai hee, Apene ma apene Ohongahota atimorai nokoi bamu rubenga naataqu.

¹²Oonihe Dzuta abi mae raaba abi, oho koridza ooraamani. Soopara mina napahoi nokoke gama teenaitare qupadzomaqi nokohota apenei noho pupu hi-iroraike oho meupunomaitorakoi. ¹³Oi teehe quba bahe, Apene Ohongake benataqu nokoke noi ingonaitakoiqi hiiremi oorai.

¹⁴Oonihe baura abi erake qupadzomare: qesai Ohongahoke ai tataumaama naateqi qidzoke noho torota pupu hiibaqu. Ma noko noho pobi nookaama naate qaaraquta ikanomake eete noke ai tataumaqu? Ma paha, teei sinabidza nokoke pobi hiibaama naatemi qidzoke qupadzomaqu. ¹⁵Oi keke bahe, noorake qeetemi oorai. Abi apenei pobi qidza paanaitareiqi oho qaruke tuumorai ehequ nokohoke moomi bagenomani. Oiqi hiiretanihe teei nokoho tete biraite dzoobidzaama naatemi ikanomake eeteqi nokoho quba pobi qidza paanaitaqu oonita qupadzomare.

IKAQI DZUTA ABI QESAI NOO NOOKAAMA NAATORAI?

¹⁶Oonihe Dzeseai hee, O Soopara name, abi oiberaqai nanaho isere nookami meenoma naatorai. Oiqi hiiretanita nookami abi qesai sinabidza qusubaitaama naatorai. ¹⁷Oonihe abi noo nookaqi Kiristuho noonipamuke nookoraqutoke qesai ai tataumaridzoni.

¹⁸Oonihe ana qasa noorake hiire. Nokoi oho noo ma pobi bosata te

nookarani mae? Bamu, oke nookata. Too abi nokoho noo ma pobi oi tora ma haba ma kusu hoho samaneta gegebeteta. ¹⁹Oonita raaba abi sinabidza nookaridzoke Isirae abi nike ruume naasubi mae? Moorare, bosata Mosei Ohongaho eeteqi hee, Anai raaba abi ruume ma potutu, dzore ma abeho isaki nokoho torota baura eetemi nokoi ao peota dzootomi nikei bisi naate nokoke bitta ma kaka eeteqa nikemeke paha mai eetaqu kaqa.

²⁰Oiqi Mose hiiretani qate Dzeseai Ohongaho noo oke ipibire paanaiteqi hiireta, Raaba abi qesai te naho qiri eetareiqi baa oho sinasina aimaranihe nike moomi ikanomake eetemi anai nokoke tete banaitemi ao nokoi anake saridzorai?

²¹Oiqi raaba abihoke hiiretanihe Isirae aehoke Ohonga erake hiireta. Mmhm! Saunaba ma surenake anai bai hibahiba ma basesanoma nikeke botore biire baaoraihe, bamu! Oiqi hiireta.

DZUTA ABIHO TTARI ESERINIHE QESAI QUPA BURISI EETAQU MAE?

11 Pauroi qeeteqi hee, Oho quba anai qasa hiire. Ohongai oko ma boto nomeke kuimorai mae? Oi bamu. Ana naamae paha Isirae abi tee oni. Abarahamui naho eeboboni, Beedzami noi naho uumi. ²Oonita Ohongai agobanipamuke oko ma boto nome gesina naateqi ikanomake eeteqi abi oke paha kuibiidzaqu?

Bamu. Too abi Eria qeetetake nike ruume naate mae? Noi Isirae abi mage nena nokoho isere mootoqi Ohonga pobi hiireta, ³O Soopara name, nokoi qaheuba haqa qesa nihoke geemaqi too abi nihoke gamaqa teetemi baate bamu naatemi ana naqe naatemi noko paha anake teetareiqi hiirorai. ⁴Oiqi Eria hiiretanihe Ohongai oho ipike ikaiqi hiireta? Oke noi erake hiireta, Eehe, Too abi qesai Baqariho neemi

gisigisike qusubaitaama, nokoho dzare sebeni ttauseni, nokoke ana dzapa name quba ingonaitemi oorai.

⁵Oiqi hiiretanita poiqa bodzarata oho qesa Ohongai baruna heenata abiho qetta ma kokoke qaheburomi oorai. ⁶Oi baruna heenahonita qupadzomare. Oi abi teqaha oho baura eeteqi ipi ma koko ota saridzara.

⁷Oionita oke noo apeke hiibaqu bahe Ohongai Isirae abi asatetahota abi samanei Ohongaho neta isaki saridzareiqi tototo hiire beedzae eetoraihe saridzaama naate basesanoma naatorai. ⁸Oi sinabidzata oho ipi erake qeetemi oorai, Ohongai hiiremi khaa qupi nokoke sengibetemi nokoho nese qupi soororai ta toma nokoho susudzatorai. Oiqi qeetetai poiqa meenoma naatorai.

⁹Ma abi oonomahoke Tabiti hee, Basesa nokoho oi angi ma kakatiho isaki naateqi ttidzata dzuubaqi nokoke teetakoi. ¹⁰Nese nokoho quhira biiremi ibau khabau eetemi ipi suuba besi eete oho hemema noko tuumorare. Oiqi Tabiti hiireta.

DZUTA ABI MA RAABA ABIHO QAHURA

¹¹Oonihe Isirae abi oho isakita dzogetomorai oho quba taate bamu naataqu mae? Oi bamuhe noko dzogetomami raaba abi totaqa ma totaqa ao qidzanataquho pui teena ota dzuuborai. Dzuubami Isirae abi paidzasuiqi paha nokomae qeemaqu mae? ¹²Oonita Dzuta abi nokoi dzogetomaqi oho puita abi minarai oho meupu saridzoraiho isaki ooraihe Isirae abi paha noo qusubaitemake ikanoma naataqu bahe oho puita dzuubaqu oi gairanipamu naataridzoni.

¹³Maqa, Ohonga hiiremi anai raaba abi nikeho qaru eeteqi baura name qaupuite hiibita raaba abi nike poiqa

korabete nookare. ¹⁴Ana Ikanomake eetemi Isirae qesamane nahota qesai qupa iiga hiiremi nokoke qidzaitaqui oho baurake ana eetorai.

¹⁵Oi Ohongai Dzuta abike qerepasa eeteqi raaba abike nakunaitoraihe noi Dzuta abike paha aimami ikanoma naataqu bahe qaraqarai baatake suqobidzaquho isaki naatakoi, uububu!

¹⁶Erake eete oorai. Ponaponai qidzanataquko minarai qidzanatakoi oi khoobata qidzanataquko gigi ma goha napai gama qidzanatakoi. ¹⁷Qate Isiraei dzaquba gohanita oho neta Ohongai basesa abi qesake geema biireqi raaba abi raquraqu gohaho isaki nikeke oho tekata suutomi nike oho khooba ma dzusaho ttaiqa naate oorai. ¹⁸Oonihe nike etoqa sama qusubaiteqi dzaquba goha nokoho ngiingi eetaino. Oho khoobai nikeke aimoraini qate nikei te khoobake aimoraidzaranita sama qusubai baamu.

¹⁹Nike poi hee, Ohongai nanake nakunaitareiqi dzaquba gohake geema biireta. ²⁰Oo hiiremi bamu isanataqu. Nokoi ai tataumaama naatemi geemata. Qate noi nikeke teehe quba oho tekanomaitaranihe nike ai tatauma saridzetaho qubanita eto qiba peitainohe ququimare.

²¹Oi Ohongai goha bosabosa oke ingonaitaama naatetanita bamu sepeke nikeke ingonaitaqui, tete oke qupadzomare. ²²Moorare, Ohongaho hoqere ma tepure esese oorai. Goha qesa taate-tai hoqereho pobi naatoraini qate nike noho baruna heenata atima qaaraquko nike tepure nohoho pobi naatorakoi. Atimaama naatemi hoqere ota taatemi nike rubenga naataino.

²³Oho qesa nokoi basesaho neta burisi eetaquko nokoke paha oho tekata ipibidzakoi, oi Ohongai paha nokoke tekanomaitaquiho isaki oorai. Oi erake eete oorai. ²⁴Ohongai dzaquba

nagapaho goha bosabosa geemaqi goha mainake ota ipibiremi oorai oi nike. Qate noi ipita paha bosabosake ipibiremi dzaqubai isanatanipamuke eetakoi.

**DZUTA ABI ROROKO BIIREMI
RAABA ABIHO PUI BIRANATETA**

²⁵ Oonita raaba abi Dzairamane name naho dza oi hee, Nike eto eraho ru-umeke naate qiba peitaino. Isiraeho isaki erake eete oorai. Nokohota basesa teei biranatemi raaba abi nikei sin-abidza qusubaitomake noko paha oho ttaiqa naateqi Isiraema napa gamaqa qidzanatakoi.

²⁶ Oke qeteqeta teei hee, Gamani nagapa (oi Dzerusaremu) neta ingo-naitaquho isaki teei biranateqi Dza-kopoho poma hakehake oke gama ai siginaitemi burisi eetakoi. Hongasidza noo oke bamu sepeke mee hiibaquhe, ²⁷ Anai kahosa nokohoke teetemi bamu naatemake meenoma naatakoi. Oiqi Ohongai hiireta.

²⁸ Oonita Dzuta abi nokoi sinabidza basesa eetorai oi teehe quba bahe, nikei dzubaquho isaki naatorai. Qate Ohongai nokoho kira hiirorai oi paha teehe bahe noi uimane neimaneho dzapa qusub-aiteqi hiirorai. ²⁹ Oi Ohongai sauqata quba biraitorai ma abiho dzapa hiirorai oke bamu paha bai hiibaqu.

³⁰ Oke moomi raaba abi sinabidza qusubaitaama naate qaata nikei Isiraeho basesa oqahho quba Ohongaho baruna heena saridzorai. ³¹ Oonihe Isirae poiqa qusubaitaama naatemi nike baruna heenaho pobi naate ooraiho ipike noko oho qesa kebanoke Ohongaho baruna heena saridzaridzoni.

³² Oonita Ohongai nokoke basesaho asita bautotomi oorai oi teehe quba bamuhe noi abi samane minarama napaho quba dzasa eetakoiqi eetorai. Dzoobe!

**OHONGAKE HASAMA GEGEMA
HIIBAQUHO ISAKINIPAMU**

³³ Obooboo! Ohongaho nokanoka ma gesina oke moomi ttuunomanipamu! Noho tetei mainanita abi bamu gesina naataqu. Ma qupa dzohidzohi nohoke abi qiri eete bamu saridzaqu. ³⁴ Noho qupana oorai oke apei mooraqu. Eo apei noke sinasina hiibaqu? ³⁵ Ma paha apei Ohongaho noo khabara hiibaqu?

³⁶ Oi bamunipamu. Noi Noomae quba minaraho khooba ma tete ma oho agoagonomanita napa isanate noke subesube hiire qaarakoi. Oi mee!

**OORA MA QAARA NAPAMEKE
KIRIDZA QEEBARE**

12 Dzairamane, Ohongaho baruna heena erana gama hiirorai, oho ipike nike ma napai isanate qupa ma sama ma oora ma qaara napame gama qeeremi qaito noho kiridza naatorare. Oi tuhotuho oho isaki naate oomake Ohongahota bagenomanipamu naatakoi. ² Oi nike ttokaho oora ma qaara eete qaariti poiqa ogasumaqi iiha ma dzoobidza qidzanoma naate Ohongaho dzake qusubaitaqa tete pobi ma rike ma sesese ota tuuma qaaraquta oho gesinanipamu naate qaarare.

³ Qate, Ohongaho qupa kokora naho torota ooraiho isakita ana nike gama susupu quba qesahoke qupanomaisubi. Ohongai baura teeke nikeho qupanaitorai oi ai tatauma nikehoho isaki oonita oke eto nookami sama qusubanoma naatainohe paha baura oho koridza koridza gama moo pobiteqa qusubaitare. ⁴ Oi oko ma boto napameke mooro. Oi sama teenanihe baura nohoi maina paina oorai. ⁵ Ma napai oho qesa maina painanihe Kiristuho sinabidzata paha oonomaho isakita ttaike oorai.

⁶Oonita Ohongai baruna heenata napaho isaki eeteqi baura maina painake napa moitemi oorai. ⁷Teeho ai tataumaho isakita Ohongai noke sinabidza hibahibata mootoraini, teehe gesinaho isakita noke kokora baura moitoraini qate teei bapopotoraiho isakita noke banaita baurata mootorai.

⁸Qate teei kharuba teetaquho isakita Ohonga noke oho bauranomaitoraini, paha teei ttihu bidzaquho gesinata noke tekanomaitemi noi isanate qupa teenama oke eetaridzoni. Qate teei bosa qoobaqu oke noi isanate dzaodzaoma eetorare, ma teei qesaho tteki aimareiqi oke tooinainama eetaridzoni.

BAURA NAPAMEHO TETE MA EIPA QUPADZOMARE

⁹Oonomaqake baura eetorare, oonihe etoqa samama abiho dzasake eetainohe, pasenaho ngiingi eeteqi mee qidza keke goomorare. ¹⁰Napai dzoobe ma kanakanaho isakita qesaho pati qohate qaarare.

¹¹Qate napa Soopara napameho baura eesuqi eepaho dzaodzaoma eetare. Etoqa tee ma teeta sapsupu eetaino. ¹²Oi gama mee eetakoi hiireqi qaki eetareni qangahasita pekhure teete pupuma quba minarake suqobire qaarare.

¹³Ma qaheuba bauraho abike nike bageke eete korabetemi noko bamu quba teehe dzore naataquhe nike nokoho sumu naate qaarare oioni. ¹⁴Qate qesai nike sesero eetemi nike nokoke eto baru hiibainohe ipa ma mana aimare.

¹⁵Obetemi qesai tti ma ttaka hiiremi ttipuitareni qesai qaki ma nakita ooraquko isanate oho ttaike naatare. ¹⁶Ma nikehota qesaho iiha ma dzoobidzai bagenoma qesahoke suqobiroraiho isaki ooraihe etoqa nokoi oho qiba peitainohe qupa gaibanomata

nike gama qupa teenanipamu naate qesa tuuhoro qaarare.

¹⁷Qate teei niike oberama eetaquko etoqa too pasere eetainohe abi minaraho quba tete qidza keke biraite qaarare. ¹⁸Oi nike abi minarama nikei hasu ma kebata oorakoiqi hiire qaarare. ¹⁹Oho quba, dzairamane eto dzapu biidza ari qupadzomaino. Pobipobi baura oi mainomanita erake qeetemi oorai. Ari tuku-tuku oi naho botota ooraita ana namae abiho ipi ma ari moitakoi. Oiqi Soopara mina napahoi hiiremi oorai.

²⁰Oho qubake ibo niuhoho ttidza saa eetemi noke patta moitareni oba quba baatemi paha moitare. Oi Nii noke iisunomaiteqa ibo nohoke suqobidzakoi. ²¹Oonita etoqa qangai niike suqobidzainohe nii qangake qidzama suqobire qaarare.

GAMANI MA KAUNSORIHO PESUTA QAAARARE

13 Nikei iso keke gamani ma karaho noo qusubaite qaarare. Oi nokoho beedzae oi teehe bahe Ohongaho nenanita beedzae oorai oke Ohongai paanaiteta.

²Oho qubake abi teei oho basesa eetaquko Ohongaho isaki riitakoi. Riiteqi noi oho ipi ma habara saridzakoi. ³Oi oho soopara te baura qidzaho ibo eetoraizaranihe qangaho basesake eetorai. Oonita nii bamu abi beedzae oonomaho atti eetaqu mae? Isanate nii baura qidzake dzoomami oho hasa hiiremi nii bamu noho atti eetaqu.

⁴Mooro. Pirittani noi Ohongaho garu eeteqi niike qidzaitakoi. Qate nii baura qanga teeke dzoomaqi atti eetaridzoni. Oi noi te sepeke saipa aimoraizarani. Noi Ohongaho quba eeteqi koiri kairiho ipi moitare tuumorai.

⁵Oonita nike noo qusubaiteqa eto saipa oho atti quba keke eetainohe tete qidzaniqi hiireqi qusubaite qaarare.

⁶Nokoi sanisanike Ohongaho qaru eetoraimi napai oqaho qubake ttagetti bireqi oho baura too teetorai.

⁷Oonita ttagetti oke ttagettiho opisa moiteqa raiseniho ttuma oke paha oho abi moitare. Qate apeho dzapake qusubaitaridzo teena oke paha eetare. Ma isaki ape ma apeke hiibaqu oke gama qusubaitate soubidzare. Oi paha nii abiho ttumapi ma ari moitaridzo oke hairiamake moitemi oho kahosa bamu naatare.

DZASAHO TETE

⁸Qate nii dzasaho quba eetaqu oke ipibireqi sama niime qaanataama naate moite qaarare. Oi teei temu nomeho dzasa eetoraquko oi hu nooho isaki keke bahe bagenomanipamu naatakoi. ⁹Oi hu nooi hee, Nii eto apuata eetaino, Nii eto teete baataino, Nii eto guume eetaino Nii eto peetta eetaino.

Ohoke hiiroraihe oho noo ape ma ape paha oorai oke gamaqa susupu sengibeteqi nooraho nakuta mootomi meenoma naataqu, noorai noo ape bahe, Nii sama niimeho quba dzasa eetoraiho isakita samaqana niimeho dzasa eete qaarare. ¹⁰Oi oni. Oi dzasaho tete teqaha abi sesero eetoraidzara. Oi hu nooho isaki keke bahe bagenomanipamu naatakoi.

NAPAHO OORA MA QAARA IDZOIDZO NAATARE

¹¹Moorare, napai bosata nooka hiisi eeteqi ingona saridzeqi suhe saridzaa-make qaariti poiqa moohimi dzamoqanipamu naatoraita bodza qupadzomaqi meeraho neta ao tukuba eehahanipamu naatare. ¹²Iihai mootomi ete suubeta qupihho quba samane oke napa gama kuibireqa dzadzaho koo ma taanga mai eete ooma gama baura eete qaarare. ¹³⁻¹⁴Qate samaho dzake tume biireqa gume ma meera, ma obaho rasaki, ma ooso ma dzauba ma quba oonoma oke

nike gama gaubidzare. Gaubireqa ete dzadzata tuumare hiireqi Dzesu Kiristu Soopara napemeho isakike dzaaroqa qupa sasarima tuuma qaarare.

NIKE QESAQESA DZA EETEIQI ETO QESA IIGA HIIBAINO

14 Qate teei ai tataumata kotanga naataamake oomi etoqa noke qanganiqui hiibainohe kokora eetare. Oi teei hee, ²Anai isanate patta ape ma apeke gama muuna soubidzakoiqi hiirorai. Qate teei ruumema ooqi hee, Bamu anai quba qesaho hutingi oniqi hiirorai.

³Oonita abi hutingiamai etoqa hutinginomaho ngiingi ma baaba eetaino, ma etoqa hutinginomai temuke qanga hiibaino oi nopo esese Ohongaho abi. ⁴Oi nii Ohonga apei noho kokora abi tee ma teeke qanga hiibaqu? Noi mai nomeho neta isanataquni mae taataqu, oi noho quba. Oonihe, Ohonga Mai nohoi bedzaenomanita noi hiiremi abi oi isanatakoi.

⁵Oi keke bahe, teei hee, Poiqa dzumani qate iihai oi bodza sepe. Oke hiibakoini qate temui hee, Bamu, bodzai gama iso kekeniqi hiibakoi. Nookare oke hiibareiqqa hiibakoi, oonihe abi teei tete apeke moohimi noomaeho quba isanataqu noi tete oqake iihare. ⁶Oi teei dzumake qupadzomaqi hee, Ohongahoniqi hiireqi oke qusubaitareiqqa qusubaitakoi.

Ma teei hee, Patta oi gama Ohongaho nena kekeniqi hiireqi noi isanate noho hasa hiireqake muunakoi. Qate abi hutinginomai hee, Bamu oi patta qaganomaniqi hiireqi oke bamu muunaqu. Oonihe oke muunaama naateqi Ohongaho hasa hiiremi isanatorai. ⁷Oi abi oora ma qaara eetorai ma baatorai nokoi teqaha nome ma nomeke eesubiqi eetoraidzara.

⁸Baamu, Ohonga hiiroraiqaho isakita napai oora ma qaara eetorai ma baa-

torai. Maa, khooba apeho qubake Kiristui baateqi paha qoridzeta? ⁹Oi abi eehaha ma abi baatetaho Bosa Qobaqoba mina naate qaarakoiqi hiire oke eeteta.

¹⁰Oionita nii ikaqi hiireqi qesa niimeke batabireqa noke ngiingi ma baaba eetaqu? Bamu, napai iso keke Ohongaho dzagata qooromake noomae napake batabidzakoi. ¹¹Ohongaho qetaqeta teei hee, Ana naamae abike Soopara eetoraiho isakita nokoi gama iso keke naho torota pomai kotoqqa isere nome ma nomeke hiibakei. ¹²Oiqi hiiremi ooraita meeke napahota tee ma teei isere nome ma nomeke dzahaitequho tetei baamunipamu. Hiibakoi!

NAKAI QUBA EESUHIQA ETO TEMU NAKAMEKE SESERO EETAINO

¹³Oho qubake napai qesaqesa batabire baaqorai oke poiqa qaatare. Qate sama napame batabireqa eto temu napameho angi ma kakati naatainoke qupadzomare. ¹⁴Moor! Dzesu Soopara napahoi anake qupanomaitemi ana moomi quba nane ma nane oi noomae teqaha qanganidzara.

Oonihe teei quba moomi nohota qanganataquko oi paha noho quba qanganatakoi. ¹⁵Oi nii patta teeke muunami temu niihota qanganatemi nii beedzae eete muunaquko nii dzasaho teteke riiteqi oke muunakoi. Oonita erake qupadzomare Dzesu Kiristu baateqi niqake bahe nipeke qaraqara moitemi ooraita nii eto patta quba abi oke sesero eetaino.

¹⁶Oonita nii quba qidzake eetemi oke abi eto nookami qangaho isaki naataino. ¹⁷Oi erake eete oorai. Ohongaho pobi oi te oba ma pattata ooraidzara, bamu. Qaheuba Sumasai tete qidza biraitemi abi minarai hasu ma kebata qupa qidzaqidza saridzaqu oio tete noho oke eete oorai.

¹⁸Oonita teei oho teteta Kiristuhu kokora eetoraquko oi Ohongahota

isanatakoi ma paha abihota bage eetakoi. ¹⁹Oho qubake napai hasuho tete iihaga qesaqesaho pati qohate qaarareiqi qeemare.

²⁰Quba qesa minaraho qaga ooraa-manuhe, teei hee, Qaganomaniqi hiireqi quba teeke muunaquko sama kakati nome eetakoi. Oonita eto pattani mae quba teeho qubake Ohongaho baura sesero eetaino.

²¹Oonita nii pattani mae kabirani mae oba too bairanomani mae quba apeke muunami temu niihota qanganataqu oi bamu isanataqu. ²²⁻²³Oho qubake nii quba teeke hee, Qidzaniqi qupadzomaquko oi bamu niho neta qanganataquhe nii Ohongahoke dzaga boboto eetemi niho quba isanatakoihe eto abi sigina nookami qanganatano.

Oi teei quba teeke hee, Qidzaniqi hiireqi oke eesuqi quba qangaho kabira naataama naataquko, abi oho isaki bagenoma. Oonihe teei qupa eserima qeema muunaquko noi sama nome kakatinitakoi. Oi teeho quba bahe noi qupa rikeqomaamake eetemi nohota kahosanoma naatakoi.

NAPAI KIRISTUHO TETE SUIMARE

15¹⁻²Oionita qesa ma napa ao kotanga naatorai napai eto sama napameho pati qohatainohe abi qesaho pepepe aimaqa nokoke qere bidzare. Napai qesamane napameho pati qohate tuumami nokoi paha kotanga naataridzoni.

³Oi Kiristui oho qesa te sama nome ingonaitara, bamu. Qetaqeta teei Dzesuho totohota Ohongake hee, Niike abi ima ma bagonaitemi oi naho naate oorai ooiqi hiireta. ⁴Qate noo oonomake qeetemi oorai oi teeho bahe noo oi napake bapopotomi napai sinabidza oke isaite qupa too teete battigara naateqa quba ipinaho iiha ma dzoobidza eeteqi bamu peperataqu.

⁵Oho quba Ohongai nikeke kharuba teeteqa battigaranomaitemi nike gama Kiristuhota atimaqa qupa teenaitare.

**KIRISTUI DZUTA ABI MA
RAABA ABIHO NANE GOTTA**

⁶Qupa teenaiteqa totoho paha teenaite Ohonga Mai ma Dzesu Kiristu Soopara napemeho hasa ma gegema hiirorare. ⁷Oonita Kiristui napake korabetemi Ohongahota bagenoma naate ooraiho isakita napai qesaqesake too teete qaarare.

⁸Korabete nookare. Kiristui Ohongaho qaru eeteqi naru noo agobake sinabidzaho uimane neimane pobi hiireta oke abi mina ttokana ooraiho quba mee hiireqi noi Dzuta abiho ttarita biranateta. ⁹Oke eetemi raaba abi oho qesa Ohongaho baruna heena quba hasa hiirorare.

Oi Dzesuhoke erake qeetemi oorai, Anai abi tupu samane ttokana ooraiho bisata niiho noo ma pobi hiireqa dzapa nihota hasa naa hiibakoi. ¹⁰Ma mainata noi hee, Haba maina painaho abi nike noho abi tupuma gama qaki ma naki eetare. ¹¹Oke qeeteta paha teeta hee, Guhu samane nike Soopara mina napameho hasa hiirorare oi noo maina paina nike gama noho subesube hiire qaarare.

¹²Oiqi hiireta paha Dzeseai hee, Dzese (Tabitiho mai) noho sooro ma sainai biranateqake abi minarake soopara eete qaama noko nohota atima qaarakoi. ¹³Oiqi hiiremi ooraita Ohongai nike dzeimaqi ai tataumaho hasu ma keba ma qaki ma naki minaitemi nike Qaheuba Sumasaho beedzaeta quba ipina biranataquho iiha ma dzoobidzake eete qaamake oi biranatare.

**PAUROI BAURA
NOMEKE QAUPUITETA**

¹⁴⁻¹⁵Oonihe dzairamane name, ana qupadzomami nike nokanokanomanita tete qidza nikemae saridzaqu ma qesa sinasina hiibaqu oho isaki nikeho torota oorai. Oonihe Ohongai adzahaha naate anake baura erake moitemi ooraiho quba anai beedzae eete nikeke qupanomaitEQi qeete.

¹⁶Ohongai hiiremi anai Dzesu Kiristuho qaru eeteqi raaba abi nikeho quba sinabidza hiiremi Qaheuba Sumasai nikeke qanoqanonomaitemi nike Ohongaho kiridza naatemi nohota mekenoma naatorai. ¹⁷Oonita anai Dzesu Kiristuho neta Ohongaho quba samaneke saridzeqi oke qaupuitorai.

¹⁸Oonihe Kiristui ana beedzaenomaitemi ana too ma botoma gama baura eete tuumaqi raaba abi ma kara qusubaitoraiho isereke ana qidzoke isaite soubidzaqu. ¹⁹Oi Sumasaho beedzae oonita Ohongaho obaoba ma mumure bamenoma samaneke ana eeteqi Dzerusaremuta sohoro sinabidza hiireqi girodzoma tuuma qaaramuti Irurikumumu nagapata soubiretaho ana hiire.

²⁰Oonita qupadzomare. Kiristuho dzapa pobi ao tee ma teeta tuumata haba oqata ana tuumaama. Oi teeho quba bahe anai abi mainaho husi ma paiho heeta naga gootaquho isaki bamu. ²¹Oi sinabidzata erake qeetemi oorai. Qesaho neta isere mootaaama naate qaami oho noo ma pobike noko nookaama naate qaariti poiqa ao moo pobite qupadzomakoi.

**PAUROI ROMA NAGAPA MA SIPANIA
HABA OGAMARE QUPADZOMATA**

²²Oiqi hiiroraiho isakita ana baura eetomi noo oi ana nikeho torota biranatarotaho tete sirasira naate qaabi.

²³Qate ana poiqa erata ipibire baura eetaquho bodza bamu naatemi ana nikeho torota qeemareiqi bodza ma sau samaneke oho dza eete baaqoraikē poiqa qusubaitakoi.

²⁴Oi anai Sipania habata tuumakoiqi qupadzomoraita tuusuhiqake haakha eete nikeke moorakoi. Mooqa tuumare bohimate nike naho quba adzahaha naate isakinomaitemake ana tuumakoi. ²⁵Oonihe ana bosata Dzerusaremuta tuumaqa Ohongaho okoma boto tupu oona oorai nokoke kokora teeke eeteqake burisi eete paha nike mooqake tuumakoi.

²⁶Oi Maketonia ma Herene abi ao ttuma teeke tuttuuteqi Dzerusaremuho abi tupu habana oke kiridza qidza moitareiqi hiiremi oorai. ²⁷Nokoi hee, Dzuta abi nokoi raaba abi nanake sinabidzanomaitemi nanai oho ipi ma arike nokoke ttumama hoobidzakoiqi hiiorai.

²⁸Oonita ana nokoke oho mee moite soubireqake nokoke qaateqa Sipania haba robeta tuumaridzoni. ²⁹Qate tusuhiqa ana girodzomake eete Kiristui anake heenomaitoraikē nikeke moita quba biranatakoi.

³⁰⁻³²Oonita Dzairamane name, Sumasa nikeke dzasaho teteta dzeimami nike Dzesu Kiristu Soopara napameho quba eeteqi anake qupadzomaqi anama napai teena naasuhiqa Ohongake pupu hiiremi qesai Dzutea habata nooka hisi eetaama nokoi eto naho kakati naataino.

Ma oko ma boto tupu Dzerusare-muna oorai nokoke ana kokora eetaqu oke nokoi eto bai hiibaino. Oho isakita nikema napa pupu hiire qaamake Ohonga hiiremi anai qupa qidzaqidzama nikehota biranate uta aimakoi.

³³Oionita Ohonga hasu ma keba qidzanoma noi nikema qaarare. Noo oioni.

PAUROI QESAKE DZOOBE MA KANAKANA HIIRETA

16 Qateqa dzaba Poebei peparake aima qeehibi noi Kenikhereaho oko ma boto erana ooraike kokora qidza eete baaorai. ²Oonita nike noke moohima noi qaheubanaho isaki naataquko isanate Soopara napameho quba eeteqi nike noke paha kokora eetare. Nohota quba tee ma teei isanataama naatemi noke too teetare. Oi noomae qaheuba abi qesa ma nanake basidzoma baaorai.

³Qate Naho hobihobi Akuira ma ata noho Pirisika isanate nopoho boto aimare. ⁴Oi anai qangahasi minata oomi nopoi sama nopome bagara biireqi anake hiiumami ana oho hasa hiiorai, oi ana bahe raaba abiho sinabidza tupu samanema nanai oho hasa hiiorai. ⁵Ma sinabidza abi tupu nopoho nagata ttut-turatorai nike nokoho dzooobe hiibare.

Qate naho dzaira qidza tee dzapa noho Epaineto, noi Asia gattiqaho habata Kiristuke nooka tani naateqi haba oho sinabidza abi nane naate oorai noho dzooobe hiibare. ⁶Ma Maria oho qesa nanaho kokora bagenomanipamuke eetota noke dzooobe hiibare.

⁷Qateqa naho qesamane eseri Ateroniko ma Dzunia, nopo bosa qooroqi Kiristu gesina naateta. Nopo ma nanake gama suutomi qaata. Oonita Qaru abi mimi qesai nopohoke nookami dzapa pobinoma naatoraita isanate nopoho boto aimare.

⁸Qate Soopara mina napahoho neta dzaira temu nahoho dzapai Apiriato, paha noke boto moitare. ⁹Moiteqa sinabidzaho hobihobi abi napame, dzapa noho Urivano ma Sitakho nopoke dzooobe hiibare.

¹⁰Ma Kiristui abi Apere noho dzake eetoraita noke boto moitare. Paha Aritoburo noho oko ma boto gama dzooobe

hiibare. ¹¹Naho qesa Herottio noho boto aihia paha Narakisoho oko ma boto Soopara napame ai tataumorai nokoho botoke nike aimare.

¹²Turupaina ma Turuposai Ohongaho baura eetoraikē dzoobe hiireqa, oho qesa dzaira Pesita noi Soopara napameho baura abi minanita noke dzoobe hiibare. ¹³Paha Sooparaho abi qidza Rupu nakai pai teenaita pai ma nopoke dzoobe hiibare.

¹⁴Qate Asukiritu ma Peregoni ma Hereme ma Patoroba ma Heremesi ma dzairamane qesai nokoma gama oorai nokoho qaki naatare. ¹⁵Qate Pirorogo ma Dzuria ma Nere dzaba ma nopo ma Orupa ma qaheuba abi nokoma gama oorai nokoke gama dzoobe hiibare.

¹⁶Nookare, Ohongaho oko ma boto tupu totaqa ma totaquina nokoi gama teena naate nikeho qaki ma naki eetoraita Ohongaho pengata qesa kanabetare.

ABI QESAI SESERO BAURA EETORAIHO QOGO NOO

¹⁷Oonihe, dzairamane name, nike gama sinabidza nookorai oke qesai ai signaiteqi hu ma koridza mootoqi nikeke sesero eetorai oonita ana dza eetemi nike nokoke sasanaitare. ¹⁸Oi abi oonomai Soopara mina napameho bauraho gootae eeteqi dza nokome qusubaitaiteqi abi pupa rikerikenomake mainata dzeimare hiireqi nokoke qoqopa eete ikobetorai. Oonita nokoke kuibidzare.

¹⁹Qupadzomare. Abi samane nookami noo qusuba nikehoi bagenomanipamu naatemi ana oho hasa hiire. Oonihe ana dza eetemi nike tete qidzaho gesinanipamu naataridzoni, qate qanga oonomaho teteke nike eto

qase dzoomaino. ²⁰Oi Ohongai hasuho maikhatanita noi nike hoobire Saataho isaki oke hairiamake qorobidzakoi. Oonita, Dzesu Soopara napameho baruna heena nikeho irita qaarare.

QESAI PAHA SUHEQATA DZOUBE HIIRETAHO NOO

²¹Qateqa naho torona oorai oi Timoteo naho hobihobi ma naho qesa Soripato ma Rukio ma Dzaso nokoi gamaqa hee, Dzoobe.

²²(Ana Teutio, Ohongaho pengata Pauroho boto naateqi dzaira pepa erake qeesubiqi paha naamae dzoobe hiire.)

²³Maqa Gaio naho sumu naatorai oonita noi sinabidzaho abi tupu ma noko gamaqa nikeho dzoobe hiire. ²⁴Qate nagaparaho qetaqeta abi, dzapa noho Erasto, noi Koato noma nomema nopoi oho qesa nikeho quba dzoobe hiire.

OHONGA NAPAMEHO HASAMA GEGEMA HIIRORARE

²⁵⁻²⁶Oionita anai Dzesu Kiristuho noo paanaiteqi nike sinabidza erake banaitemi ooraiho isakita Ohongai nikeke battigaranomaite qaarakoi. Noo oi agobanipamuke beebe eete baa qaimi poiqake paanaite soubire. Paanaitorai oi noo ape bahe Agoba Qaaraqhuho Ohongai bosata hiiremi too abi nohoi geeta qeetetahoni. Oi hee, Dzuta abi ma raaba abi ma gama nike ao noo qusubaitaiteqa ai tataumare. Oiqi hiiremi Paana naatorai.

²⁷Uububu! Napai gamaqa Dzus Kiristuho gausata Ohonga nokanokaho Maikhatanipamuke qupadzomaqi noho hasama gegema hiire qaraqara qaarare. Oi mee!

Anaio Pauro

1 KORITTI

OHO DZAIIRA PEPA BOSABOSA

Sauro Pauro Qeeteta

Epeso Nagapa

Tii 57

Sinabidzaho oko ma boto tupu

Koritti, Girisi Haba Akhaia

DZASAHO NOO

1 Dzoobe:

Ohongaho dza hiiremi ana Pauroi Dzesu Kiristuho qaru abi naate ooraita Sostene noma qidza ma nakai peparake qeete. ²Oke Ohongaho oko ma boto tupu Korittina oorai nikeho quba dzoobihibi. Oonita Ohongai nike agoago eetemi nike Dzesu Kiristuho dzapata noomaeho pobi naate oorai, oi nike keke bahe haba ika ma ikata abi nokoi Soopara Dzesu Kiristuho dzapa qiraitorai oi noko ma nikeho noo gamaqa. ³Oonita Ohonga mai ma Soopara Dzesu Kiristui hiiremi keba ma dzapa nikehota biranatare.

PAUROI OHONGAKE

DZOOBE HIIRETA

⁴Qateqa Ohongai Dzesu Kiristuho quba eeteqi ao nike isakinomaitemi ana nookaqi ttidza qidza eeteqi oho dzoobe hiirorai.

⁵Ohongai nike sinabidza minaraho meupunomaitemi nikeho nokanoka ma hibahiba minanatorai. ⁶Minanateqi Kiristuho noo bosabosa nikeho toro biranateta oke qaupuitorai.

⁷Oke eete ooraita nike bauraho koo ma tanga tee ma teehe dzore naate ooraidzaranihe Soopara Dzesu Kiristu paana naate soubidzare hiireqi nike baura noho eetoraidzo. ⁸Noi nike mutuite qaama bodza noho dzamonatemi nike quba eetaama ma eetoraiho kahosaamake noho neseta qoobakoi.

⁹Oi teehe bahe Ohonga Mai noi napake khata Dzesu Kiristu Soopara napamema qesa hongasidzare hiireqi dzeimoraihe noi napa gaubidzaamani.

KORITTI ABI QESA HU MA KORIDZA BIIRETA

¹⁰Dzairamane name ana Dzesu Kiristu Soopara napameho dzapata noo teeke hiibita etoqa nookami qanganataino. Nike eto hu ma koridza ma noo maina painata oorainohe qupa ma qiba teenaita qesa hongasireqa noo teenani-pamuta qaarare.

¹¹Oke teehe qubake hiidzaranihe Khoroeho nena oorai anai nokoho isere nookami nike qesa papate maina painake oorai. ¹²Oi Ana nookami nikehota teei hee, Anai Pauroho nenaniqi hiiremi teei hee, Anaio Aporoho abi ooniqi hiiremi paha teei hee, Mmhm anai Peetorohoniqi hiiroraini qate teei paha hee, Baamu anaio Kiristuhota atimoraiqi hiirorai. ¹³Iaqa! Kiristuke dzuubetemi noi maina painake oorai kaqa! Mae ana Pauroi nikeho quba hapahapata baateta?

Mae ana Pauroho dzapai nike dzongobetemi nike obama soorota? ¹⁴Menoke ana naamae te nike obama soobara, Kirisipo ma Gaio nopoqake soorota oonita nike hee, ¹⁵Pauroho dzapata sobasoba saridzetaiqqa hiibaino.

¹⁶Meeke ana Setepanoho oko ma botoke obama soorotanihe paha qesake ana ruumeni. ¹⁷Anai abi obama soobareiqi Kiristui te ana dzoobidzaranihe abike sinabidza pobi hiibareiqi dzoobireta. Oonihe eto naamaeho noo mekenoma naatemi Kiristui hapahapata baatetaho noo sapara naatainohe qubake ana noho noo keke hiireta.

OHONGAHO GESINAI ABIHOKE SUQOBIRORAI

¹⁸ Oi baataho pobi nokoi sinabidza oke nookami khepidzenoma naatoraini qate qidzanatorai nokoi nookami Ohongaho bedzae oi oni! ¹⁹ Oi Ohongahoke eraiqi qeetemi oorai, Anai ttokaho nokanoka abiho nokanokake rasakiiteqi Gesina abiho gesinake ai sasanaitakai.

²⁰⁻²¹ Oonita moomi aoke Ohongai ttokaho nokanoka rasakiitemi ooraita oho nokanoka abi kaqa? Qetaqeta abiho gesina kaqa? Ma sinasina abiho pui ikata oorai? Baamu, dzaetaetaha isaki oke Ohonga mooqi purupuru hiirorai. Oi Ohongai dza ma nokanoka nometa tete biraitemi sinabidza oke hiiremi nookaqi abi qidzanatorai. Oonihe oke ttoka abi nookaqi putta hiirorainihe Ohongake saridzaqu oke noko nokanoka nokometa bitta eetorai.

²² Erake eete oorai. Dzuta abi nokoi Ohongaho mumure dzobi tuumorai ma Giriki abi ma karai ttokaho nokanoka oho qirike eetorai. ²³ Qate nanaio abi Kiristuke hapahapanaitetaha sinabidzake hiiremi Dzuta abi nookami qanganatorai ma Giriki abi (qesamane nikehoi) nookami qepuqepunoma naatorai.

²⁴ Oonihe Dzuta abini mae Giriki abini mae apeho kira hiiremi Ohongaho noo qusubaitorai nokoi nookami Kiristuo Ohongaho nokanoka ma beedzae khoobanipamu ooni. ²⁵ Oi abi nokoi Ohongake hee, Ruumeniqi hiimi eehe, ruume nohoi abiho gesina suqobirorai. Nokoi noke hee, Pepepeniqi hiiremi ikanomake eete pepepe nohoi beedzae nokohoke riitorai?

ABI DZAPA POBINOMAI OBERAQANI ABI SEPE SAMANEKE DZEIMATA

²⁶ Dzairamane, qesa ma nanai sinabidzaho quba eeteqi nikeke dzeimata.

Oonita khooba nikeme qupadzomare. Nikehota abi gesinanoma samane ooraama ma abi dzapa pobinoma beedzaenoma samane baamu. ²⁷ Oi Ohongai ttokaho ruume abike aimaqi ooma gesina abike midzahubaiteqi oho pepeqa ma roroqanomake asate ooma beedzaenomake midzata mootorai.

²⁸ Ohongai ttokaho abi sepe, susu qopanake tuttuiteqi beedzaenomaitemi nokoi abi pobi ma dzapanomake ao too attumami rubenga naatorai. ²⁹ Oke eete ooraita abi apei Ohongaho pengata sama qusubaitemi isanataqu?

³⁰ Baamunipamu. Ohongai nikeke Dzesu Kiristuhu asita baubotomi ooraita napahota nokanoka ma rikerike ma saqosaqo ma agoago mootomi oorai oi quba apeho isaki bahe Kiristunipamu ooni. ³¹ Oho qubake qetaqeta teei hee, Teei quba teehe hasa hiibareiqi Sooparaqaho quba hasa hiibare. Oiqi hiirorai.

PAUROI HAPAHAPAHO NOO QAUPUITETA

2 Abiqahе anai nikeho torota biranateta oi anai Ohongaho isere nikeho toro mootoqi teqaha abi dzapa pobinomaho poma ma totohota hiibara. ² Oi anai qupa nameta hee, Abiho torota bamu noo qesaqesa hiire nookaquhe napaho habara Kiristuke hapahapanaiteta ooqaho noo hiiremi bamu sapara naataqu oiqi hiire ana baurata qeemata.

³ Nookao, anai nikeho bisata sama tititi eeteqi peperate atti irita qaata. ⁴⁻⁵ Oi nike etoqa abiho nokanoka quba ai tataumami meeama naatainohe Ohongaho beedzae ooqaho quba ai tataumareiqi anai abi gesinaho too ma totoho qaateqi sama ai qurateqi nike Ohongaho beedzae oho tete banaite qaata.

OHONGAI NAPAKE OHO GESINA MOITEMI OORAI

⁶ Qupadzome, abi kotangaho neta anai nokanokata hiibaquho isaki meeke naho toro oorai, oonihe ttoka abiho gesinai taataridzoho teteta anai bamu hiibaqu.

⁷ Qate Ohongai agobaqake tete saridzetaho oke noi qahitoto qaaqi abiniqake naho torota paanaiteta noo agiagi teena oke nanai quusuho nokanokata hiire rerengi eetoraita meenipamuke noi napake isakinomaitemi oorai.

⁸ Noo agiagiho tete qidza oke ttokaho nokanoka maikhametoi saridzara.

⁹ Saridzapuko bamu dzadzaho maikhata Dzesuke teetarota. Ohoke qeteqetai eraiqi hiirorai, Nesema mooraama ma tomama nookaama ma qupata peitaama quba samane oonomake Ohongai abi noho dzake eetorai napaho quba roibetemi oorai. Oiqi Dzesea hiire qeeteta.

SUMASANOMAI KIRISTUHO NOO NOOKORAI

¹⁰⁻¹¹ Nookare. Abi teei dzaira nomeho qupaho khooba baamu qupadzomaqu, qupa maikhatai keke gesina. Oonita Ohongaho qupa khooba oke abi bamu qupadzomaquhe Sumasai noqeke qupadzomorai. Oonihe Ohongai Sumasa nomeke dzoobiremi noo oke napaho quba paanaiteta. Oi Sumasai quba samane oho khooba gesina naate soubiroraita Ohongaho nakunipamuta ooraiho poma teeqake noi riitaama.

¹² Oonita napa Sumasanoma oorai oi te abiho nenanidzara oi Ohongaho nenanita baruna henata quba samane napake moitemi ooraike qupadzomare. ¹³ Oi nanai noo ma pobi hiirorai oke quba sepeho khooba gesina naatoraiho totoho te nanake banaitara oonihe Sumasai nana banaitetaho totohota nanai hiirorai. Oonita Sumasaho

noo oke abi Sumasanomake pobi hiiremi ao qupadzomaridzoni.

¹⁴ Oho quba abi Sumasaamai Ohonga Sumasaho noo qidzoke nookaqu oi noi nookami quba sepe naatakoi. Oi teeho quba bahe nokoho qupata oho apiapi baamu. ¹⁵ Oi Sumasanomai keke quba oonomaho khooba qupadzomorai ooni, qate qesai oho amake ikabetaqu, baamunipamu.

¹⁶ Oi qetaqeta teei hee, Apei Soopara napemeho qupa ao gesina naate noke sinasina hiibaqu, oi baamu. Oiqi hiirorainihe aoke napai Kiristuho qupake qupadzomorai, ma Sumasai oho khoobani.

OHONGAHO BAURA ABI NANAI BAURA ABI MEE

3 Napai Kiristuho qupa ao qupadzomorainihe, Dzairamane name, agobake ana nikeho toro biranateta bodza ota nike teqaha Sumasanoma ooraranita anai nike oonomaho isakita noo hiibarotaho tete bamu naatemi ana paiho tomidza naate nikeke dzoomata. Dzoohimi nike Kiristuho khameto saganaho isaki oota. ² Ana patta tatanga bahe amena keke nike moiteta oi nike patta muunaquho isaki oorara.

³⁻⁴ Oonihe oho qesa nike poiqarai oho isaki bamu. Oi ikanomake eete nike ttoka abiho isakita oora ma qaara eeteqi tti ma ttire, ooso ma dzaubata oorai? Nike ana Pauroho abi anai Aporoho abi hiirorai oke nike ttoka abiho isakita hiirorai. Oi teeho bahe nike Sumasaho kotanga baamu.

OHONGAI AGOAGO EETEMI MEE BIRANATORAI

⁵ Aporo noi ape ma ana Pauroi ape? Nakai qaru eete Ohongaho bauraho kamo moototaho isakita ana nameke banaitemi noi oho qesa nomeke ba-

naitemi nike Ohonga nooka hiisi eeteta.
⁶Anaio biraitake eetetani Aporo noi baa uumata.

Oonihe agoago eetemi mee eeteta oi ape bahe Ohonga teena. ⁷Oonita biraitorai mae baa uumorai abi oonomaho dzapake bamu qiraitaquhe agoago hiiremi meenoma naatoraiho maikhata, dzapa noqahoke qiraitakoi.

⁸⁻⁹Oi Aporo ma nakai Ohongaho baura abi, ma nikei nakaho naga ma dzoo oonita qupadzomare. Oho quba ana biraitorai ma noi baa uumorai nakai iso kekenita baura nome ma nomeho isakita bauraho ipi ma ari ipita saridzakoi.

EEPAI NAGA MA DZOOHO KHOOPA PAANAITORAI

¹⁰Ohongai anake isakinomaitemi ana naga gosogoso maikhatai basa tatanga bittitemi temui oho heeta mooto peitorai oonihe nakamae esese iso keke korabetanipamuke eete gootaridzoni. ¹¹Oonita basa tatanga bittitemi oorai oi Dzesu Kiristu keke ma oho temu paha ooraidzara.

¹²Qate oho heeta isaki apema gootomi qaaraqumae bamu, oi omani mae gorini mae siriba, eo eeni mae siruni mae peri ma quba oonoma ooma nagake gootaqu ota naga gosogoso khoobai paana naatakoi. ¹³Oi Sooparai paana naataquho bodzata noi eepaho isakima oke toronaite khooba paanaitakoi.

¹⁴Oonita teei oho heeta quba gootomi eepa oke bitta eetaquko oho abi ipi ma ari nome saridzakoi. ¹⁵Qate teehe baura eepa naataquko noi oho bame gere bidzakoi oonihe Ohongai noke ingonaiteqa eepata takomaquho isaki naatakoi.

OKO MA BOTO TUPU OI OHONGAHO QAHEUBA BIIRI

¹⁶Nike Ohongaho Biiri naate ooraimi noho Sumasai nikeho bisata oora ma qaara eetorai oke nike nookaamani mae? ¹⁷Nikemae Ohongaho Biiri qaheubanani teei noho Biiri sesero eetaquko noomaeke Ohonga sesero eetakoita qupadzomare!

NAPA EETOQA SAMA QUSUBAITAINO

¹⁸Eto nike sama nikeme ikobeteqa hee, Anaio ttokaho nokanoka ma gesinanomaniqi hiibainohe qusuho nokanoka ma gesina aimareiqqa ttokaho nokanoka oho dzore naatare. ¹⁹Oi abiho gesinake Ohongai nookami rasakinomani. Oi qetaqeta teei hee, Abi ttokaho nokanokanomaho ttimekake Ohongai rasakiitemi manuba naatorai.

²⁰Oi paha hee, Ttokaho nokanoka abiho qupake Ohongai rasakiitemi teqahama naatorai. ²¹Oiqi hiire qeetemi ooraita etoqa ttokaho nokanokake qaupuitaino.

²²Oi erake eete oorai. Ttokaho quba samane ooni mae quba qaraqaranomani mae baatanomani mae poiqahoni mae ipi bodzahoni mae Pauroni mae Aporoni mae (Kipa) Peetoroni mae quba ape ma ape oi gama minara ma nikeho pobi kekeni. ²³Oonihe nikemae paha Kiristuho pobi oni oho qesa noio Ohongahoni.

SOOPARA NOOMAE BAURA ABIHO KHOOPA PAANAITORAI

4 Oho qubake nike etoqa abi nanahoke nookami dzapa pobinoma naatainohe nanahoke hee, Kiristui Ohongaho isaki ttunoma mai eete ooraiho tuhotuho abi suunena ooqai ooniqi hiibare. ²Oonihe Kiristuho tuhotuho abi nanai idzoidzoke baura tuhoru qararidzoniqi hiibare.

³Qate ana sama namehoke hiibakoi. Abi naho noo hiibaquni mae garubata naho khooba saqobaqu oke ana nookami bamu oho quba otera naataqu. Ma paha ana naamaeho khooba paanaitaquko bamu sama nameke iiga hiibaqu. ⁴Ana kahosa name ruume oonihe naho kahosa ooraama oke ana bamu hiibaqu, oi Dzesu Sooparai oonomaho maripa abi oni.

⁵Oonita oho batabidza bodza biranataamake eto nike pureke batabidzainohe Soopara noomae baaqanoke qupita dzukudzukuna ooraiqako oke noomae paanaitakoi ma qupaho ttitti ma bapo gama baiburomi paana naatakoi. Paana naatemi Ohongai ape ma apeho hasahasa hiibaqu oke noomae paanaitakoita eto nike baura nohoke karabetaino.

KORITTI ABI SAMA NOKOME QUSUBAITETA

⁶Dzairamane name, noo oke ana Aporo ma sama nakameta mootoqi qeesubi oi teehe bahe nike etoqa tete dzongobeteqi temuho dzapa ai qusubaihiqa temuhoke ai quratainoiqi hiire qeete. ⁷Abiqa apei niike upubiremi nii abi mina naatorai. Niike Ohongai qubatu moitemi nii naane sama qusuba baurake eeteqi oke hee, Naamaeho boto poponiqi hiibaqu?

⁸Teeqa! nike nanaho amata ao abi qiba naate meupu saridze saqubema muunoraidzo! Oi ana dza eetemi nike abi qiba meenipamuho isaki saridze nanama gama teena naate baura erake qere biidzarori. ⁹Oonihe ana qupadzomami Ohongai qaru abi ma nanake gama baataho kabira naatareiqi mootomi nanai angero ma abi minaraho neseta kittikottiho isakita oorai.

¹⁰Oonita nanai Kiristuho quba eeteqi qabarobaro naatemi nikemae Kiristuho gesina abi naate oorai kaqa! Nanaho

beedzae quratemi nikei ao ee peota dzootorai mae? Nanai ngepe nenani nikemae abi dzakapa naatorai kaqani.

¹¹Meenipamuke nana oba ma patta quba qangahasi eeteqi ttoba ma bareamake ooraimi abi nanake bikhi bakha eetemi teka qiri eetorai. ¹²Nanai boto nanamema tidza baurake eetorai. Noko nanake baru hiiremi nokohe agoago eetorai ma nanake dzakidzaki eesumi nanai oho tiqina (ipi) hiibaama. ¹³Noko nanaho dzapa ai gaibami nanai nokoho toro tti ma sori hiirorai. Nanai toki ma qonenamuho isakita abi minaraho susu ma sasa naate baaoraita baura mee oke moorare.

KORITTI ABI PAUROKE SUIMARE HIIRETA

¹⁴Maqa, ana te nike midzata mootareiqi erake qeetaranihe khameto nameke qogo ma saga hiibaquho isakita qeesubi. ¹⁵Kiristuho neta abi soopara nikeke teteta dzeimaquho kitu kharai oorai oke nike qupadzomorai kaqanihe mai gotta nikehoi samane bamu. Kiristuhota ana teenai nikeho quba sinabidza hiireqi nikeke dzoomata.

¹⁶Oonita ana dza eetemi nike naho tete moo pobiteqa suima qaarare. ¹⁷Oho qubake ana sinabidzaho khata gotta qidza Timotteo nikeho toro dzoobiremi qeeme. Noi Dzesu Sooparaho neta atimoraita noi nike naho tete banaitakoi. Anai sinabidzaho oko ma boto tupu naga samaneta oorai nokoke tete banaitorai oke nike paha noho toota gesina naatakoi.

¹⁸Oi paha ana nookami nikehota qesai sama qusubaiteteqi hee, Pauroi qidzoke nanaho torota biranataqu. ¹⁹Oke hiiroraihe Soopara napahoi oho bai hiibaama naatemi ana ao dzamonoke nikeho torota qeema moohimi apeneho beedzae oorai ma apeneho noo meeama naatorai.

²⁰ Oi Ohongaho pobi oi te noo kinisata meenoma naatoraidzaranihe baura mee-qata khooba paana naatorai. ²¹ Oonita nike dza eetemi anai taangama nikeho torota qeemaquni mae dzasa eete keba ma dzapata qeemaqu, oke nikemae hiibare.

PASENA PERANOMA EETETA

5 Oi ana isere nookami meeke nikeho abi teei mai nomeho ata aimaqi nopomae oorai mae? Iidze! Pasena peranoma oonomake tuuma abi ma karai eetaamanihe nike! ² Oho qubake nike tti ma khangi hiiremi quba bamenoma oi nikehota bamu naatarorihe nike nookami dzapanoma naatorai kaqa!

³ Nooka! Naho samai kharata ooraihe nike ma napa teenata ooraquho isakita ana qupa khata name ao dzoobireqi abi eranoma eetorai noke maripa eesubi. ⁴ Oio naho qupa khata nikehoma teena naate ttutture Soopara napameho quba eeteqi Dzesu Kiristuho beedzaeta hiiremi abi oke ⁵ Iibadzaho botota mootomi noi sama nohoke sesero eete qaamake Soopara Dzesu biranataqu bodzata noi abi oho gisiquake ingonaitare.

MAA MA KABIRAHO QANGAKE QUPADZOMARE

⁶ Maa teei suubami minarai suubakoi oke nike ruume naataama oonita nike sama qusuba baura oonomake eetemi qanganipamu naatorai. ⁷ Oonita nike maa qanga oke uuma sasata biireqake nike Ohongaho quba maa dzobadzoba agiagi mekenomaho isaki naatare.

Nookao, Hoo Dzooba napahoke dzu-betemi noi ao oho gaaga naate nikeho beebe eetorai. ⁸ Oho quba dzuma noho habesareiqi nike quba togonoma oke qaatare. Ngiingi ma peranoma oho togoke qaateqa napai qupa sasari ma rik-erikeho mee mekenoma naateqa ingo-

naitaquho dzuma nohoho ttaiqa naatemi abihota mekenoma naatakoi.

KAHOSA ABIKE QAATAQUHO NOO

⁹ Ana bosata noo qeeteqi hee, Nike pasena abima muuna ma aimae eetaino. ¹⁰ Oke hiireqi ana teqaha ttoka abi pasesanoma, tti ma ttirenoma, eehaha maka ma neemi gisi qusubaitorainoma noko-hoke qupadzomaqi qeetara. Oi tokata abi oonomai keke ooraita nokoho amata ikata tuumaqu? Baamu.

¹¹ Oi ana eraiqi hiirorai, Teei hee, Anai Kiristuho abi ooniqi hiireqi paha pasena aimorai, mae tti ma ttire eetorai mae neemi gisi qusubaitorai, mae ooso ma dzauba eetorai, mae oba tatangaho dzaodzao eetorai mae eehaha makaho isaki oorai noi oonomake eete ooraquho etoqa nike noma ttaike muuna ma aimae eetoraino.

¹² Oi anai Ohonga apei sasana ooraiho oora ma qaara batabire pobitaqu? Bamuhe nikemaeho oko ma boto tupuke batabire pobitoraqu oio anaho ma nikeho pobi. ¹³ Oonita abi pasenanoma oke nike qaheubudzare, qate Ohonga noomae abi sasana oorai nokoke maripaiqi pobitakoi.

KIRISTUHO NENA ETO QESA QOHARETA MOOTAINO

6 Qateqa nikeho torota kahosa biranatemi noo oke nike naane quba sinabidza abi bosa qobaqoba nokoho torota mootaama naateqi oke ttokaho soopara abi sinabidzaama noho torota mootorai? ² Idze! Sinabidza abi napai qaaqa sinabidzaama nokoho noo suhe hiire batabidzakoi, oke nike nookaamani mae? Nookao! Nike qaaqa sinabidzaa-make ttaike batabidzaquho isaki ooraita ikanomake eete noo gamitti nikeme pobitaquho isakiama naatorai?

³⁻⁴ Maaqa, nike abike keke bahe angeroke batabidzaridzo oi ooraita nike

naane baura eeteqi oora ma qaaraho gigi ma goha nikeme pobitaama naatorai? Nike nokoke hee, Raaba abi sepesape ooniqi hiireqi ikake eeteqi nokoho patita noo nikeme hiire nookorai?

⁵Oke ana nookami midzanomani-pamu naate oorai. Nikemaeho bisata gesina abi bamu naatemi sinabidzaho noma ma nane batabidzaquho tete goono naatorai kaqa? ⁶Oonita nike oho quba noma ma nane nikemeho noo biribirinoma oke sinabidza nookaamaho pengata hiiremi bamu isanataqu.

SUMASA NIKEKE AKOBETEMI POBIRATETA

⁷Oi nike ao hu ma koridzaho isakiamu naate ootanita teei quba oberama eetemi temu nohoi oho kahosa eetaama naatemi isanatororihe bamu, nike paha qupa biribiri oonomata qeemami isanataamani. ⁸Oke eesuqi nike qesamane nikemeho hasu tete karabetemi guumeho isaki naatorai.

⁹Tete oopera oonomai Ohongaho pobi naataama, mae oho totaquire nike nookaama? Eto tete ruume naate ngaata tuumaino, oi abi pasenanomani mae ohonga maina painanomani, ¹⁰mae guume ma meeranomani mae nai ma sainomani mae guumenomani mae peetta ma qeraqeranomani mae oba tatangaho dzaodzaonomani mae noo qanganomani mae quba karabetorainomani, abi oonomai bamu Ohongaho pobita dzuubaqu, bamu.

¹¹Meeke qesa ma niki quba oonomaho isakita qaatanihe nikeho qanga akobetemi nike Ohonga noomaeho pobi naate oorai. Nikeke kahosaamaho isakiniqi hiiretahe oho khoobai teeho bamuhe Soopara Dzesu Kiristu ma Ohongaho Sumasa ooqai oni.

SAMA NIKEHOI OHONGAHO POBI

¹²Oi nike poi erake hiirorai, Quba samane minarake eetaqu oho tete oorai. Nookao, nike quba tee ma teeke eetemi teqahama naatemi baamu isanataqu. Quba qesaho qaga oorai ma quba qesaho qaga ooraama. Oonihe quba teeho qaga ooraama naatemi nike sepeke ohongahonga naate ota paha qeemaqa oho kabira naatemi oi bamu isanataqu.

¹³Oi paha teei hee, Pattai qausuho pobi ma oho qesa qausui pattaho pobi oke hiibareiqha hiibakoi. Oonihe Ohongai hiiremi quba dzaetaeta, qausu ma patta esese paha baamu naatakoita etoqa oho totohoke quba minarata mootoqi hiibaino. Boto ma sama napahoi teqaha pasenaho quba ooraidzaranihe oi Ohongaho pobi ma Sooparai oho pobi. ¹⁴Oi nopoi qesaho pobi oni. Ohongai Soopara Dzesuke tukutotai paha napake beedzae teena nomema tukutomi qidzanate qaararidzoni.

¹⁵Oi paha boto ma sama nikehoi nike-maeho pobi bamuhe Kiristuhoni. Mae oohoke nike paha ruumeni? Oonita boto ma samai Kiristuhoni pobi naate oomi teei oke pasenaho quba mootomi bamu isanataqu. Oi bamenomanipamu! ¹⁶Oi qetaqeta teei erake eete hiirorai. Hee, Nopo esese sama teena naatakoi. Oiqi hiiroraita teei boto ma sama nomeke atapa pasenanomaho quba mootoqi noma nopoi ao sama teenaho ttaiqa naate ooraike nike eto ruume naatainohe qupadzomaqi ququimare.

¹⁷Qate teei Sooparaho torota atimaquko qupa khata nohoi Sumasama teena naate qarakoi. Oonita pasenaho tete oke eto hesatainonipamu. ¹⁸Kahosa qesai te hairiamake abi oho oko ma samake teetoraidzaranihe pasena oio bodza ooqata keke abi oho boto ma samake ao midzahubaite qarakoita qupadzomare.

SAMA NIKEHOI OHONGAHO NAGA

¹⁹Nikei teqaha sama nikemae-honidzarani. Oko ma boto nikehoio Qaheuba Sumasaho Biiri oke nike qupadzomare. ²⁰Oi Ohongai nike ma napaho ttuma bamenomanipake biireqi napake ooqata raraku biire ooraita napai oko ma sama napemema gama noho dzapa qusubajte qaarare, oi dzapanoma.

ATA MA APUHO TETE

7 Qateqa dzaira pepata nike anake qasa noo qesa qeetetaho noo ipike poike qeete. Teei anake hee, Abi teei somoroke qaaraqo oke nii nookami isanataquni mae? ²Hiiremi oke ana moomi bamu tee ma teeta obero naataquhe teena, pasenaho torona samanei ooraiho quba abi samane atanoma keke naatemi paimane oho qesa apunoma naatemi isanataridzoni.

³Oonihe abi sama nome atake qaanataquni mae ata sama nome apuke qaanataqu oio ooqata obero naatakoi.

⁴Ataho samai noomaehonidzara ma apuho samai te noomaehonidzara baamu. Sama nopohoio qesaho ttaiqanipamu.

⁵Nopo eto sepeke teei temuke sama qaanataino. Oonihe nopo qesa naru hiireqi hee, Oo nakamae bodza hoteqa teeke oho hutingi naasuqa pupu baura eetaireqi hiibaquko oi paha qidza. Oonihe pupu baura oho bodza bamu naasumake hutingi oke nopomae paha qaatare. Qaataama naatemi etoqa Saatai nopoke toronata dzeimaino.

⁶Qate anai apu ma ata ao qesa naataireqi hiire oke ana teqaha tototo hiireqi hiidzaranihe tete biraiteqi hiire.

⁷Oi naamae somoroke ooraiho isakita paha qesai oorareqi nike hiibaquko oi paha anata bagenoma naatakoi oonihe

Ohongai napake isaki maina painake moitoraita oino tete keke.

**ABI SOME MA
SOMORO MA ATANOMA**

⁸Oonita tarumi ma somoro nikeho noo hiire. Anai somoroke ooraiho isakita nike qaaraqo isanataridzo. ⁹Oonihe samaho dza ma rumubaho hutingike qesai bitta eetaikoia hiibaquko isanate apu ma ata naatare. Oi eepa dzooromi makanoma naatakoita isanate qesa naatare.

¹⁰Qate apu ma atanoma nikeho qereta noorake gosore. Oi naho noo bahe Dzesu Sooparahonita nookare. Atapa teei eto tee ma teehe quba apu nome qaataino. ¹¹Mae apu nomeke ao qaataiqako noi somoroke qaarare. Eo noi oho isakiamana naataquko noi isanate burisi eete apu nomema nopoi ttaike oorare. Oho qesa etoqa apui ata nomeke iihaimi tuumaino.

APU MA ATA TTAIKE OORAQU

¹²Qate abi ma paimane qesa nikeho noo erake Ohonganipa bahe naamae qupadzomaqi hiire. Abi ai tataumanomaho atai ai tataumaamake ooqa apu nomema qaarareiqi hiibaquko dzoobe, eto noke qirutomaino. ¹³Oho qesa atapa ai tataumanomaho apu nooka hiisi eetaamake ooqa isanate ata nomema oorareiqi hiibaquko atapa oi etoqa noke gaubidzaino!

¹⁴Oi erake eete oorai. Atapa ai tataumanoma noi apu ai tataumaamaho kiito biirorai ma apu onomaho isaki oho qesa ataho kiito biirorai. Oho tete ooraama naatapuko qesa ma nikeho khame-toi qidzoke Ohongaho pobi naatarorihe aoke nokoi noho pobi ooniqi hiire oorai.

¹⁵Qate ai tataumaamai dzaira nome qaanipamuke eetaquko noorai te abi mae atapa ai tataumanoma oke hee, Nii beedzae eete temu niimema qaarareiqi

hiiroraidzara. Oi napai tete keba ma dzapata tuumorareiqi Ohongai napake dzapata. ¹⁶Oonihe atapa nii temu niimeke ikanomake eetemi nooka hiisi eetaqu? Oho qesa apu, nii ata nime ikanomake eetemi ai tataumanoma naataqu ooqaho beedzae eetare.

ETOQA GEEBA MAINAHO QIRI EETAINO

¹⁷Oi Sooparai abi napake tete maina painata dzeimami teei nometa tuumami temu paha nometa tuumaridzoni noo teena oke ana sinabidzaho oko ma boto tupu samaneke pobi hiirorai.

¹⁸Oi paha teei sama koko gebanoma oomi Ohongai noho kira hiiretaiqako eto abi oi oho geeba kuibidzare beedzae eetaino. Qate teei sama geebaama oomi noho kira biranataiqako noi eto oho geebanoma naatareiqi hiibaino. ¹⁹Oho geebanoma naataqu mae oho geebaa-make ooraqu oi gama quba seepenihe Ohongai hiibaqu noo oio mee.

²⁰Oonita isaki ape ma apeta abi oomi noho kira biranataqu noi isanate oho isakita qaarare. ²¹Oi paha, nii abiho kokora baura tatangata oomi Ohongai niiho kira hiiretaiqako etoqa oho iilha ma dzoobidza eetaino. Oonihe niiho mai nlike saqobare hiiremi isanate baura oho saqosaqo naatare.

²²Oho noo koko paha erake eete oorai. Sutasutaho isakita oomi kira baranatemii abi oi Soopara napameho neseta saqosaqo abi ooni. Qate teei saqosaqoho isakita oomi kira biranatemii abi oi Kiristuho sutasuta abi ooni. ²³Oi Sooparai ao napaho quba ttuma minanipamuke biiremi etoqa hee, Napai abiho pobi oonihi hiibainohe napai Kiristu noomaehoni. ²⁴Dzairamane, ooqaho quba ana paha hiibi isaki apeta nlike oomi kira hiireta ooqata keke Ohongama qaarareiqi hiibi.

ABI MA ATAPA SOMOROH NOO

²⁵Qate abini mae atapa teei somoroke qaarakoihi hiibaqu oho nooke ana te Sooraraho toota nookoraidzaraniihe nlike nookami Sooparai baruna heenata anake qupa dzohidzohi moitemi isanatemii anaho qupana ooraike hiibakoi. ²⁶Ipita ikanoma naataqu oke ana ruumeniihe poiqanipamu ibo napake subzabetoraiho bodzanita teei hee, Ana oho quba somoroke oorakoihi hiibaquko oi paha oho quba isanatakoii.

²⁷Oonihe nii ao ata pobinoma ooraiqako eto pureke noke naatemii baisanomai nipe sesero eetaino. Qate nii ata pobiamake ooraiqako eto pureke ataho quba hiibaino. ²⁸Oonihe nii ata naatareiqa naatakoii, oho kahosa bamu. Ma atapa somoroi apu naatareiqa naatakoii oho qanga paha bamu. Oonihe, hiidzo, apu ma ata naatemii (Romaho mai Nero noho dzauba peitemi) uuba ma sakaba biranatemii nipe oho kaipota oorainoho attike ana eete hiibi.

BODZA HOTEQANITA ETO SOMOBASOMO EETAINO

²⁹Oi ana eraiqi hiire. Sudzabetoraiho bodza oi bamu kharaqake ooraquhe oi ooraquta atanoma nlikei ataamaho tomidza ooraridzoni.

³⁰⁻³¹Oi ttokaraho tetei uuba bamu naatakoita qupadzomare. Oonita tti ma ttakanoma nlikei tti ma ttakaamaho isakita oorareni, qate qaki ma naki eetorai nlikei oho isakiama naatareni, pisinisiho abi nlike dzoreqaho tomidza naate abi hoobidzare. Ttuma ma qurumaho maikhameto nlike eto quruma nikeme quba qaanatainohe abike hoobidzare.

³²Oi naane qubake ttokaho quba qesa samane nlikeho moirata perebaqu? Oonita abi teei ataamake

ooqa ³³Sooparaho baura qere biire tuumaqa ikanomake eete Dzesu Sooparaho dzake qusubaitoraqu oohoke noi qupadzomakoi. Qate teei ata naataqu noi samaho quba qupadzomaqi ikanomake eete ataho dzake qusubaitaqui ota noho qupa eseri naatakoi.

³⁴Oho qesa atapa soomoroi Ohonga Sooparaho kokora eetareiqā eetorakoi. Oke eeteqi noi sama ma gisihota Ohongaho pobi naatorakoi. Qate atapa apunoma noi apu nomeho dzake qusubaitareiqā sama bauraho pobi naatakoi. ³⁵Noo oi nikeke qooro qahitota qubake ana te hiidzaranihe oho qangahasita ingonaita qubake hiibi. Oonita nike oho bame potti biireqa qupa adzahahama Ohongaho baura eetemi nohota nee ma baunoma naatakoi.

³⁶Qate teei ata pobi nome bodza kharata mooto tuumaqa moohimi noomaeho bame ota biranatemī noi oho qupa muunaquko oionita isanate abi noi ata pobi nome naatare, oho qanga bamu.

³⁷Qate teei qupa nometa tatanga naateqi samaho dza nome qorobire ttanga tatanga suutoqa hee, Baamu, ana ata pobi name ingonaite qaamake sudzabetaquho bodza bamu naasuma ana ttanga geehiqa noke naatakoiqa hiibaquko oio bagenoma. ³⁸Oho qubake teei ata pobi nome ao naataquko oho qanga bamuhe teei paha ata pobi nome bodza kharata mootaquko oi bagenomā-nipamu naatakoi.

TARUMIHO NOO

³⁹Qate nookare, Ata teehe apu eehahake qaaraquta nopo qesa papataqu oho qagai oorai. Qate apu nohoi baatemī noi teeke paha naatareiqā naatakoi. ⁴⁰Oonihe Sooparaho oko ma boto tupuhota teeke

aimare. Oonihe ana qupadzomami naho qupana ooraike Ohongaho Sumasai ota mootomi oorai kaqa. Oonita oho kokoke ana paha hiibi. Atapa oho apu baatemī noi oho hutingi naate qaaraquko oi paha Ohongahota isanatakoi.

SARO MA QAABERAMUHO KAMO MA PATTĀ

8 Qateqa tuuma abi qesai neemi gisigisi ma quba nokomeho quba utu ma kamo eetorai oho noo poiqaake hiibi. Ohoke nike hee, nanai gama nokanokaho isaki kekeniqi hiirorai. O dzoobe, oonihe nokanoka nike hiirorai oi sama qusubahoni qate nike Ohongaho kokora oho noo hiibaquko oi qesaho hobihobi naatakoi. Oonita teei sepeke hee, ²Anaio nokanokanomaniqi hiibaquko noke hee abi pootutu ooniqi hiibare. Noi gesina saridzaamake oorai.

³Qate teei Ohongaho dzake eete kokoranoma naatoraiqako noke Ohongai nokanoka meehe isaki ooniqi hiibakoi.

⁴Oonita neemi gotta ma qubaho utu ma kamo hiibi oi neemi gisigisi ma ttokaho quba oonoma oi meeama keke, Ohonga teenai meenomani oke napa gama gesinaniqi nikei hiirorai. ⁵Oino mee. Ohonga oberobero qesai qusuna oorai ma qesai ttokana ooraiqi ruume abi hiirorai oio poro samane oorai ma soopara qesa paha samane ooraiho totohota tuumorai.

⁶Oonihe napahota Ohonga Mai teena noi quba minaraho husi ma pai ooraiqi napake sengibetorai. Oho qesa Dzesu Kiristu Soopara mina napahoi quba minara napama gama korabetetai korabetorai. ⁷Oho noo paha samane bamuhe abi qesaho qupata utu ma kamo hiibi oho tete agobai bamu naataamake oorai. Oho quba nokoi maketti tuumaqi moohimi patta ma kabira qesaho ttumake noko bittake eeteqi neemi gisigisiho utu ma kamoho qettake qe-

sai aima makettiho qohareta mootomi ttuma gattiqa oho quba hiirorai. Oonita gesa ma nike ao oho ttuma biireqi aima muunami abi qupa eseinomai moomi nokohota hou peunoma naatorai.

QESAMANEKE ETO DZAKIDZAKI EETAINO

⁸Oonita pattaqaho noo hiiremi bamu oho quba Ohongaho pobi naataqu. Napa patta oonomake muunaquni mae oho hutingi naataqu bamu oho quba dzapa peitaqu ma bamu oho quba qurataqu. ⁹Oonihe erake korabete qupadzomare. Nike sama nikemehō pati qohateqa etoqa qupa hou peuhō qesamane nike-mehō angi naataino.

¹⁰Oonita qupa hou peunomai moohimi gesinanoma nike neemi gisigisiho qohareta utu ma kamoho patta aima muuhimi noko qupa nokome qorobireqa patta teena oke aima muuhiqake ipita paha oho quba sama nokome iiga minake hiiremi nikhota isanataqu mae? ¹¹Baamu, oi nikhō quba isanatarorihē nokanoka qidza nikhōi burisi eete Kiristuho oko ma boto tupu nikemehō dzairamane nokohō qupake rasakiitemi noko oho rubenga saridzemi bamu isanataqu. Oi Kiristui nikhō quba keke bahe abi oonomahō quba baatemi qidzanataridzonita qupadzomare.

¹²Oi nike oke eeteqi hou peuhō qesamane nikeme sesero eesumi nokoi nikhō kahosa eetemi Kiristui paha oho gesa nikhō kahosa eetakoi. ¹³Oonita anahō qupai erake hiire, patta oonomake niima nakai aima muunami qesamane nakahōi oho kahosa eetaquko bamu isanataqu. Oho quba ana naamae patta oonomake muunaama naate qaarakoi.

BAURA ABIKE HOOBIREMAKE ISANATAKOI

9 Qate naamaeho noo hiire. Anai teehe sutasuta abi bamuhe meeke anai Dzesu Soopara nese namema mooqi noho qaru abi naate noho beedzeta baura eetemi nikemae baura oho mee ooni. ²Mae abi teehe neseta ana qaru abiho isakiamani kaqa. Oonihe Sooparahō qaru abiho baurake ana nikhō torota eetemi nikemae oho mure naate ooqi qidzoke oho bai hiibaqu.

³Oonita nikhota qesai nahō khoobahō qasa hiiremi oho ipike erake hiire. ⁴Qesa ma nanai nikhō torota peiteqa oba ma patta muunakoimi nikei bamu isanate oho bai hiibaqu.

⁵Ma paha Sooparahō nomamane ma qaru abi gesa, Peetoroma kara, nokoi atamane nokome dzeima qaru abiho baurata tuumorai oi qaru abiho pobi oonita tei bamu isanate anake tete oonomahō qaga hiibaquhe naamae ata naataama.

⁶Oonita nikei qaru abi gesa kokora bagenomake eeteqi Banabe ma nakaqake oho tete siibaqu? Baamu, qaa abi teqaha ttuma nokome biireqa qaa eetakoiqi hiiroraidzara. ⁷Ma tei dzoo eeteqa isanate oho mee paha muunakoi. Ma tei hoo burimakau soopara eeteqa isanate ttaike oho amena muunakoi oi baurahō pobi oni.

⁸Oke ana te oberake hiibara, oi hu nooi paha teena oke hiirorai. ⁹Moseho hu noota qeeteta oi hee, Burimakau uitti qorobire sasa haitaquata baamu noke patta oke qaanateqi oho dzoge suutomi isanataqu.

Oiqi qeetemi ooraihe noo oke te burimakauqahō quba keke Ohonga hiiremi qeetarani. ¹⁰Baamu oi baura napahōho ipi ma ariho noo hiireqi oho qahurake hiireta. Oi noi hee, Dzooho neta dz-

abadzaba abi ma musamusa abi esese oho mee muunakoiqi baura eetorai ooiqi hiirorai.

¹¹ Oio nana nikeho torota gisiho baura eete qaaimi nikei nanake samaho quba qesa qaanataqu mae? ¹² Nanai nikeho torota oho baura sohorotani qesai ipibiremi nike nokoho dzapa qusubaiteqi nokoke korabetoraiqi nanake oho bai hi-ibaqu? Oio nanaho pobi. Oonihe nanai hee, Eto nanai nikeho torota baura eetemi meeama naataino hiireqi nanai te hee, Nike nanaho kokora eetareqi hi-ibara. Oonihe oho pobi nanaho torota ootai paha poiqa oorai.

**PAUROI TTUMAAMAKE QAKI
IRITA BAURA EETE QAATA**

¹³ Mooro, Qaheuba Biiriho haqata dzube abi kiridza qeerorai nokoi paha isanate ipita oho ttaike muunorai, mae oho teteke nike nookaama? ¹⁴ Oonita oke moomi qesa ma nanai sinabidzaho garu tuumaqi oho ipi ma arike nikeho torota saridzaquho teteke napaho Soopara biraitemi oorai.

¹⁵ Oio paha naho pobi oonihe ana te oho tototo hiibara. Ma ana peparake qesubiqi te paha oho tototo hiidzarani. Totoho ooqaho gottae minanipamuke ana eetorai oonita ana eto nikeho patta ma qubaho angi naatainoho qagake ana sama nameta sutota oke abi teei bamu hiumaqu. ¹⁶ Oonihe anai sinabidza hiireqi oho quba dzapa name qaupuitaquho tetei baamu, oi Sooparai anake pai mootomi qusubaitoraini gate ana sinabidza qidza oke hiire paanaitaama naataquko idze! Nahota bamenoma naatakoi.

¹⁷ Oonita ana adzahaha naateqa baura name eetaquko dzoobe oi kiridzanoma naatakoi. Qate oho adzahaha naataama naataquko oho tototo ooraita baamu riitaqu. ¹⁸ Oonita anaho ipi ma ari ikanomani? Ana naamae Soopara na-

pameho isere qidza ttumaamake hiirorai ooqaho qakima naki naho torota biranatemi oi naho kiridzaho habara naatorai.

**PAUROI ABI SAMANEHO
QARU ABI NAATE QAATA**

¹⁹ Anai abi soopara teehe garu khatanidzara oonihe abi samaneni-pamui naho moirata baabareiqi anai sama nameke suutoqi nokoho garu eetorai. ²⁰ Anai teqaha hu nooho kabira oonidzara oonihe Dzuta abi qesa samane oho angita oorai nokoke hiumare hiireqi anai nokoho bisata ooiqi nokoho tomidza naatorai.

²¹ Qate raaba abi huama nokoke aimare hiireqi hu nooamaho tomidza naatorai oonihe ana huama bahe Kiristuho ttarina noo oorai oke qusubaitorai. ²² Oobera abi aimare hiireqi anai paha nokoho tomidza naatorai.

Oonita abi isaki ape ma apeta oorai nokoke gama ingonaitareiqi anai paha nokoho isaki ape ma apeho tomidza naate tuumorai. ²³ Oi anai sinabidzaho garu ttaiqanipamu naatareiqi oonomake eetorai.

**BATTIGARA NAATE QAAQA
NEE MA BAU SARIDZAKO**

²⁴ Qate tete erake qupadzomare. Abi khameto gama soobadzata qesa bitta ma kaka eete toroumorai oonihe teenai keke qesa minarake riiteqi nee ma bau oke saridzorai. Oho teteke qupadzomaqi ana eetoraiho isakita nike qesa bitta ma kaka eete qaaqa ape sinabidzata qesa riiteqa oho nee ma bau saridzaqu, oke qupadzomare. ²⁵ Oi abi khameto nokoi dzae-taetaho nee ma bau quba eeteqi sama nokome qaasumaqi quba qesaho hutingi naate toroumorai. Oho beedzaeke napamae gama eetorenihe nee ma bau napai saridzaqu oio qoberobaho isaki qaarakoi.

²⁶Oi anai sinabidzaho teteta toroumaqi ee puita nese sooro tuumorai. Oi anai abike kootobareiqi baamu habake kootobaqu. ²⁷Oi anai abi qesahota ttimekaho isakita sinabidza baura eeteqi eto ipita qesahota manuba naataino hiireqi sama name qaasumorai oonita qupadzomare.

SUMASAI ISIRAE ABI SINASINA HIIROTA

10 Dzairamane name, Dzuta abi qesa ma nanaho uimanehota tete biranattetake qupadzomare. ²Nokoi Aigitta habake qaasuhimi perettabi ma besa dzuunomai nokoke sengibeteqi Moseho sobasoba tupunomaiteta. ³⁻⁴Ma nokoi gama qaheuba patta teena muuna qaata ma qaheuba oba teena oke muuna qaata oi nokoi tuumomi oma tatanga teei nokoho bisata qaata oma oi quba ape bahe Kiristu.

ISIRAE ABIHONA BIRANATETA OI NAPAHO QOGO

⁵Oonita nokoi gama oho qidzata ootanihe Ohongai qesa samane nokohoho basesa nookami qanganatemi nokoho kebai haba habanata sepesapeke taateta oonita qupadzomare. ⁶Oi nokoho neta quba biranateta oi napaho qogo ma saga naateta. Nokoi quba qangaho dza ma rumuba eeteta oke napa oonoma eetaino.

⁷Qesa ma nokoi neemi gisigisi ma qubaho hasama gegema hiiretaho isaki eto eetaino. Oi qetaqeta ohoi hee, Abi ma paimane nokoi habese patta muunoqi iinga ma siidza qupadzomaqi qoridzeta. ⁸Oonita nokoi guume ma meera eeteqi nokohota abi 23 ttauseni pupi teenaho nakuta baate baamu naate-taho teteke napa eto iihaino.

⁹Oho qesa nokohota qesai Soopara tonaita minake eetemi dzootata samanei nokoho bisata biranate abi

gaamami baatetaho teteke napa eto gesina naataino. ¹⁰Paha nokoi Ohongaho ibo eete gunugunu hiiremi oho ipike Ohongaho taangai nokoke teetetaho isakita nike eto eetaino.

¹¹Oonita quba oonomai biranateta oi nokoqaho noo keke bamuhe ipita napa biranatarota oho qaamodzamodza eeteqi napake qogo ma saga hiirorai oho bodza poiqani. ¹²Oho quba teei sama nomeho nookami suba tatanga naatoraiqako eto uubainoho isakita noi isanate kura ma tani biidzare.

¹³Nookao. Nike torona saridze qaabi oi mina bamu, abi qesa ma nikei oke suqobidzaquho isaki kekeni. Qate torona biranataridzoho isaki bamenoma oonihe Ohongai qupanomanita isaki oi nike suqobidzare boohima noi ao nikeho tete korabetemi nike toronata isanatakoi.

OHONGAHO PATTAKE BAMU IBADZAHOMA GAAGA EETAQU

¹⁴Qate Ohonga oberoibera ma utuho haqata muunorai noo paha hiire. Quba oi nikehota poro biibaho isaki naatemi oke nike qaatanipamuke eetare. ¹⁵Oi Noo ana hiibaqu oke nokanoka abiho qesa nikeho quba hiiremi nikemae oho tete qupadzomaqu mae?

¹⁶Anai erahoke hiire, obai kooruta oorai oke napa agoago eetemi oi Kiristu napaho habara baatetaho dzuu oho mumure naatemi napai mumure oho ttaiqua naataridzoni. Ma napai dzobadzoba oke batabiremi oi Kiristu napaho mee naate-taho mumure naatemi napai oho ttaiqua naataridzoni. ¹⁷Oi teehe bahe napai samane maina paina nihe dzobadzoba ooqata sama teena naatorai oi napai iso keke dzobadzoba teena oke ttaike muunorai.

¹⁸Ma paha Dzuta abihota tete moorare. Ohongaho Kiridza haqata mootomi apenei muunorai nokoi paha oho ttaiqua naatorai. ¹⁹Oke ana

ikaqaho quba hiire? Neemi gisigisi oi meenomani mae, eo utu oho patta gaaganomani mae?

²⁰Oi bamuhe teena, noko utu eesuqi oke gisi teehe quba eetorai, te oke Ohongaho quba eetoraidzara. Oonita ana dza eetemi nike etoqaha gisi ma songenaho ttaiqha naataino. ²¹Qidzoke nike Soopara napameho kooruta Kiristuho abima ttaiqha naasuhiqua gisiho ututa paha gisi ma songenaho ttaiqha naataqu. Qidzoke nike Ohongaho qohareta oho ttaiqha naasuhiqua paha qeema gisiho qoharehota ttaiqha naataqu. ²²Mae napa isanate quba oonomake eetemi Ohongai bamu oho ttire eetaqu? Ttire eetakoi ma noi napake suqobidzakoita qupadzomare.

TEEI BAMU SAMA NOMEHO KEKE QUPADZOMAQU

²³Oo nike hee, quba minarake eetaqu oho qaga baamu. Oke nike hiirairai oonihe nookare, qaga bamu naatemi abi paha quba qesa hiire nookaamake sepeke eetemi bamu isanataqu. Oho qaga bamuhe quba qesake eetemi oi paha abi qesa bame mina moitemi bamu isanataqu. ²⁴Oonita eto nikehota teei sama nomeqake keke qupadzomanohe abi minarake qupadzomare.

²⁵Oonita oho noo suhe erake hou penomake ana pobi hiibi. Nike makettita quba naane ma naaneke saridze ttuma eete muunaqu eto oho quba iiha ma dzoobidza samaneke eetaino. ²⁶Oi ttoka ma haba minara ma oho nakuna oorai quba oi Ohongaho kekeni. ²⁷Ma paha nooka hiisi eetaamaho neta teei nikeho quba hoo ma patta eetemi tuumaquko, dzoobe, noi nikeho dzagata mootaqu eto oho quba iiga hiibaqu? Oiqieetainohe muunare. ²⁸oba ma patta muunaqunieei seiqake nike ttidza qootoqi hee, Maa, pattarake bosata noko utuho qohareta mootomi ooriti aima niiho dzagata moote. Oiqi hiibaquko eto oke

muuhaino, oi teehe quba bahe nikeho teei ao oho totohota hiiremi nike muunaquko noho iiha ma dzoobidza qanganatakoi. ²⁹Oi qesa ma nikemaeho iiha ma dzoobidza bamu oho quba qanganataquhe temuhoi qanganataino hiireqi eto muunaino.

Oonita nike hee, Idze abi teenaqaho iiha ma dzoobidza qanganataino hiireqi bamu muunaqu mae? ³⁰Oke nike hee, Nanai patta oho quba ao Ohonga dzoobe hiiremi ooraita nana oke muunami patta agoagonomanita naane quba iiga hiibaqu? ³¹Oiqi nike hiibaqu oio meenihe, nike oba ma patta muunaquin mae quba tee ma teeke eetaqu oke Ohongaho dzake bosa qupadzomaqi oho isakita eetare.

³²Oke eetemi Dzuta abini mae raaba abini mae Ohongaho oko ma boto tupu nohohota apei oke nookami qanganataqu, baamu. ³³Oi ana paha te sama nameqake qupadzomaqi quba teeke mai eetoraidzaranihe abi samaneke sinabidzata ingonaitare hiireqi qesa samaneke qupadzomaqi quba eetorai.

11 Oioni ana Kiristuke suimoraiho isakita nike naho teteke suima qaarare. ²Qate ana bosata nikeho quba sinabidzaho tete rerengi eeteta oke nike te ruume naataranihe anake qupadzomaqi oho noota atimaqi baura eetorai oho hasake ana hiire.

KORITTI ABI MA PAIMANEHO KHOOBA

³Ana paha erake hiire nookare. Atapaho qibaio abi ma paha abiho qibaio Kiristu, oho qesa Kiristuho qiba ape bahe Ohongani. ⁴Oonita abi teei pupu hiibaqu, mae Ohongaho sinabidza hiibaqu oke boohiqua papara suutoqake ota qeemaquko noi ao qiba nome Kiristuke midzahubaitakoi.

⁵⁻⁶Qate paimane tete nikeme qupadzomare. Oonita paimane rikubidzaamake pupu hiibaquni mae Ohongaho too naataqu rikubidzaamake ota qeemaquko noi qiba nome abike Ohongaho pengata midzahubaitakoi. Oi noi rikubidzaamake qeemaquko eto takutaku atapaho tomidza naataino. Oonita oho midza biranatainoho qubake noi isanate qiba rikubireqa qeemare. Oonihe rikubidzaamake naataquko noke ao qiba gee nohoke kimu eetaquho isaki naataino.

⁷Ohongai abike noomaeho tomidza ma dzapa pobita korabetetaho qubake abi bamu isanate qiba nome rikubidzaqu. Qate atapa noi abi nomeqahoo nee ma bau oqaiioni. ⁸Oi abiho khoobai te atapa oonidzaranihe atapaho khooba oio abi oni.

⁹⁻¹⁰Oho qesa Ohongai te abike atapaho quba korabetaranihe atapake abiho quba korabeteta. Oonita atapai mainomaniqi hiireqi qiba rikubiremi angero ma karai bamu midza qupadzomaqu.

ABI MA ATAPAI SAMA TEENA

¹¹Oonihe Sooparahota atapai abiho totaqui ma abi paha atapaho totaqui oni. ¹²Oi atapaho khoobai abi oonihe abi paha atapaho asita biranatorai, oho quba minaraho khoobaio Ohonga kekeni. ¹³Oonita atapa nikeho teei rikubidzaamake Ohonga pupu hiiremi nikehota isanataqu mae, tete oke nikemae qupadzomare.

¹⁴⁻¹⁵Nike tete moo baaorai abi bamu isanate qiba gee kharama ooraquhe paimaneho qiba gee kharanatemioi nokoke bageke eete pupubirorai oonita oi nokoho nee ma bau ooni.

¹⁶Oonihe noo ana hiire oke Ohongaho sinabidza guhu haba tee ma teeta hiirorai ma oho tete paha teei teqaha aima ooraidzarani. Nanahota paha oho tete

maina ooraidzarani eto naho sinasina nookami qanganataino.

NOKOI SOOPARAHO PATTA HUTINGIAMAKE MUUNATA

¹⁷Oionita noo paha qesa oorai. Ana nookami nike paha poma qesa aimami qidzantatorihio oi tete sirasira naatemio qidzoke ana oho hasa hiibaqu. ¹⁸Oi nike sinabidza guhuta ttutturateqi qesa hu ma koridza biirorai oho totoho naho tomata taatemio ana qupadzomami noo totaqui oi meeni kaqa.

¹⁹Oi hu ma koridza biranatemio apeneho totaqui isanatorai ma apeneho isanataama naatorai oqata nikeho kure ma taarai nikeho khooba paanatorai. ²⁰Oi nike ttutturata hu ma koridza biireqi ikanomake eete Sooparahoo poro isaki ttaike muunaqu?

²¹Baamu, nike niime ma niime pureke aimaqi qesaho beebe eetaamanihe ao saqubema muuna qura eetemi qesai oho dzore naatorai. ²²Idze nike guhu ma nagapa nikemenipamuta patta sepe muunaridzohoo teka oorai. Mae nike Ohongaho oko ma boto tupuho nookami quba sepe naatemio oho qubake ota saqubema muunamio oho dzore nokoi qeemami nike oho midza eetaama? Oho quba ana nike kanabetaquho tete bamu.

QUPI POSAHO NOO

(*Mat 26:26-29; Mar 14:22-25; Ruk 22:14-20*)

²³Nookare Dzesu Soopara napahio anake bapopotomio teena oke ana paha nike banaiteta oi erani. Dzutai Dzesuke geema moosohita bodzata Dzesui dzobadzoba oke aimaqi agoago eete qootoqi hee, ²⁴Erai sama nameho mure nikeho quba moosobi oke nike qupadzomaqi ttaike muuna qaarare.

²⁵Oke hiiremi noko muunamio noi kooroo oke aimaqi hee, erai dzuu nameho poro tongo nikeho quba

saqobita nike nahoke qupadzomaqi ttaike muuna qaarare. ²⁶Oiqi hiireta oonita nike dzobadzoba ma oba erake muuna qaaraquta Sooparai napaho habara baatetaho isakike nike qesa qupanomaite qaamake noi noomae biranatakoi.

SOOPARAHO PATTAKE ABI SAPARAITETA

²⁷Oonita teei oho khooba qupadzomaama naate sepeke muunaquko Sooparai napaho quba baatetaho dzuu ma meeke saparaitakoi. ²⁸Oho qubake abi teei sama nome qupanomaiteqi hee, oho mumure ooniqi hiireqa dzobadzoba ma oba oke muunaqu tete oi ooni.

²⁹Oi teei mee ma dzuu nohoho mumure qupadzomaama naate sepeke muunaquko sama nome bagara bi-idzakoi. ³⁰Ooqaho qubake qesa ma nikeho sama obero naatorai, qesai bata-bata eetorai ma paha qesai ao baateqi Sooparaho beebe oorai.

³¹⁻³²Oonita Sooparai napake oonomake eete eheitaridzo oi teehe quba bamuhe napa etoqa ttoka abima gama rubenganipamu saridzaino oho khooba oke eete oorai. Oho qubake napa sama napameke soopara eete noo qusubaitaquko bamu oho noota biranataqu.

³³Oho quba dzairamane name, nike ttutturrate oho patta muunaqu, qesaho beebe eeteqa nokoma ttaike muunare. ³⁴Oonihe nike ttutturrate eheitaquho pobi naataino hiireqi samaho pattanipamu nike naga maina paina nikemeta muunare. Qate noo qesaqesake ana hi-ibaridzonihe ana nikeho torota biranate-quake oke pobitakoi.

SUMASAI HIIREMI EETORAI

12 Qateqa Dzairamane name, ana dza eetemi nike eto sinabidza bauraho kamo oho teteke ruume naataino. ²Oi agobake nike raaba abi

ooqi ikanomake eete neemi gisigisi noomaho baura oke qaupuite qaata.

³Tete oi oberanita ana noo hiire nookare. Teei hee, Dzesuio baruho isaki ooniqi hiibaquko noi Sumasake ibo eete hiibakoi. Oho qesa teehe baurai Dzesu Sooparake qaupuitorai oi teehe quba bahe Sumasaqi hiiremi eetorai. Qidza ma qangaho koridza ooqata oorai.

⁴Oionita Sumasa teenanihe noi bauraho kamo mootomi oho baura maina paina biranatorai. ⁵Oi kokora maina paina samane ooraihe oho Sooparai teenani.

⁶Ohongaho beedzae teenanihe bauraho poma samanei abihota biranatorai. ⁷Oi teehe bahe Sumasai abi minarake hoobidzareiqa baura maina painake abi banaitemi nome ma nometa oorai.

⁸Teei Sumasa adzahahaitemi sinasina qidza hiibakoi, qate Sumasa paha teeke nokanokaho tete banaitemi hiibakoi. ⁹Sumasai paha teeke adzahahaitemi ai tatauma minanoma naatakoi oho qesa Sumasa teenai abi teeke isakinomaitemi noi abiho sama ma qupa qidzaitakoi.

¹⁰Ma paha teeke beedzaenomaitemi obaoba eetemi mumure naatakoi ma Sumasai paha teeke noonomaitemi Ohongaho too naatakoi, teeke qupanomaitemi noi qupadzohidzohi qidzanoma ma qanganomaho koridza koridzake noi hiibakoi.

Sumasai teeke paha isakinomaitemi noi nagapa noo maina paina hiibakoi ma paha teeke gesinanomaitemi noo burisi baura eetakoi. ¹¹Oonita baura samane biranatorai oonihe Sumasa teena noomae qupadzomoraiho isakita baura kamo biiremi biranatorai.

SAMA NAPAHOI TEENANIHE BAURAI SAMANE

¹²Oi erake eete oorai. Sama napahoi teenanihe oko ma boto oohoi maina paina. Oho qesa sinabidzata na-

pai maina ma painaho isaki oonihe Kiristuho neta napai noho oko ma boto tupu teena naate oorai. ¹³Oi teeho quba bahe Ohongaho Sumasa teena noi napa gama iso keke sooromi napai nohota sama teena naate oorai. Oonita Dzuta abini mae Raaba abini mae sutasuta abini mae saqosaqoni mae, napa gamaqa sinabidzaho khooru teenata ttaike muunorai.

¹⁴Paha sama napamehoke ipibireqi hiire. Napaho sama teenanihe oko ma botoi maina ma paina. ¹⁵Oho quba, okoi hee, Eehe anai boto bamuta anai sama oho ttaiqanidzaraniqi hiibaquko noo oi oho quba meenoma naataqu mae? Oi baamu.

¹⁶Oho qesa toma oi hee, Mmhm anai nese bamuta anai sama oho ttaiqa oonidzaraniqi hiibaquko noo oqaho qubake meenoma naataqu oho tete ooraama. ¹⁷Oonita sama napameta nese keke ooraquko quba apema noo nookaqu ma isaki apema ura nookaqu? ¹⁸Ota rasaki biranatarorihe Ohonga noomae qupadzomataho isakita oko ma boto ma gama susupu korabeteta.

¹⁹Oho quba samaho ttidza ma khata minarai bamu naatemi teenaqai keke ooraquko oke qidzoke boto ma sama teenaniqi hiibaqu. ²⁰Oonihe napaho samata ttidza ma khata samane oorainihe sama oi teena kekeni.

²¹Oke moomi nese oi qidzoke botoho ngiingi eeteqa hee, Nii ana qaate tuumareiqi hiibaqu, oho qesa qiba oi baamu isanate hee, Oko nii ana qaate tuumareiqi hiibaqu. ²²Baamu, sama napahota quba qesai pepepenihe oke gaubidzaquho tete ooraidzara bamunipamu.

²³Ma qesa napameke nesema mooraamaho isaki oonihe oke korabohimi dzapanoma naatorai qate samaho qetta ma koko qesake nookami midzanoma naatainoho isakita oke

napa sengibetorai. ²⁴Oonihe quba qesai isanatemi te sengibetoraidzara. Oonita Ohongai abiho sama korabohiqi qupa dzohidzohi nometa qetta ma koko qesaqesa pepepe oke herohero eeteqi tatangake paata mootota.

²⁵Oonita samaho totaqi ma totaqi oi te qesa ibo eetoraidzaranihe oi gama qesa hobihobi ma dzaira eete tuumami bagenoma naatorai. ²⁶Oho quba sama napahota quba teei qanganatemi totaqi ma totaqi gama heme biranatorai oho qesa teeta adzahaha biranatemi sama oi gama ohongahonga naatorai.

²⁷Oonita korabete oho mee qupadzomare. Nikeho isaki maina painanihe Kiristuho oko ma boto teena naate oorai. ²⁸Ohongai oko ma boto tupu nometa bosa qaru abi nanake mootota. Mootoqi paha too abi upubirorai, ma banaita tekanomaitorai. Ma noi mure naataridzoho obaoba maikhame-toke asatorai, ma sama ma gisike qidzaitaquho abi mootorai. Noi oho qesa hobihobi abike bauranomaitorai, ma soopara qesa upubirorai. Qesai nagapa noo maina painake gesina naataridzo nokohe Ohongai isakinomaitorai, oonoma gama kiisa eetorai.

²⁹⁻³⁰Oonita nike moohimi napa gama qaru abi ooni mae gama too abini mae gama banaitani mae obaoba maikhame-toni mae gama qidzaitaquho abi ooni mae nagapa noo maina painanomani mae gama noo burisi abi ooni mae? ³¹Oio bamuhe baura qidza bagenoma oonoma teehe dzake nike eetemi bamu oho quba oopera naataqu. Oonihe oho bisa qapunipamui dzasaho tete tobe sumanoma, oke ana nikeho quba paanaitake boobita nookare.

DZASAAMAKE BAURA EETEMI BAAMU ISANATAQU

13 Dzasa oio quba minaraho bisa qapu. Oonita anai abiho dzasa

quba bahe sepeke Sumasaho baura teeke name quba mai eetare hiireqi abiho nooni mae angeroho noota qaseqase eete hiibaqu oi meeama, suu ma inabiho husu ma nooagaho isaki naatakoi.

²Mae ana too abi mina naatareiqi quba minaraho noo dzukudzukuna gesina naate nokanoka oke name quba karebete soubidzaqu, oi bamu isanataqu. Mae ana ooba bamenoma eetemi tora huhunataqu oke heeqata moomi isanataqu kaqanihe ana abiho dzasake eetaama naate sepeke dzapa nameke minaitareiqi eetaquko baura oi quba sepenipamu naatakoi.

³Mae anaho dzapake abi qaupuitareiqi ana nesedzage name gamaqa abi habanake qonotaqu oi bamu naho quba isanataqu. Eo abi naho dzapa qiraita quba ana sama name bagara biireqa boto ma sama nameke eepata dzooro soubidzaqu oke sepeke naamae eetemi oi ikabeteqi abike hoobidzaqu? Baamuta oho midzai naho keke naatakoi. Tete oi obero.

DZASAHO TETE MEE

⁴⁻⁵Qate teei dzasaho tete qusubaiteqa pokeba samakebata ooqa noi bamu ttire eetaqu, bamu abi teehe nookami qanganataqu. Oi abi teei dzasaho teteta tuumaqi noi bamu sama nomeho noo qaupuita, ma baamu abike eema dzeimaqu. Oi dzasaho tete iihorai abi noi dza nomeho tototo hiibaama, noi qupa biribiri eetaama, ma noi abiho kahosa eetaamani.

⁶Baamu, dzasaho tete qusubaiteqi noi nookami abihota tete qanganatemi noi teqaha oho qaki ma naki eetoraidzarani. Qate noi nookami abi qesai tete meeta qeemami noi oho qupa qidzaqidza eetaakoi. ⁷Abi oonomai qesaho tepure naatakoi, ma nokoho qupa too teetaakoi. Tete qidzata noi nokoke qoqopa eetaakoi

ma bame nokoho keke khakhaumakoi. Noi oonoma keke eete tuumakoi.

DZASAHO TETE MEUPU SARIDZAKOI

⁸Dzasaho tete oke moomi dzakapanita qarakoi. Qate too abiho baura qidzanihe teeta perebakoi ma noo agiagita hiibaqui qidzanihe qetta ma kokonoma. Ma quba gesaquesaho nokanoka ma gesina oi ritotoritonomanita teeta paha isanataama naatakoi. ⁹Oi teehe bahe gesina napahoi ee bittinaho qesa ma too abiho baurake napa eetaqu oi paha bodzanomani.

¹⁰Qate bodza noho bamu naatemi bittina rumubami mee susupu asuasua naatakoi. ¹¹Moorare puqi ponomai ana qaaqi iha ma dzoobidza nameta quba qupadzomaqi noo hiire qaata oke khata gattiqaho isakiqata eete qaata. Qate poike ana gurimo biire ooraita khata gattiqaho pomake ao kuibire oorai tete oke napamae qupadzomare.

¹²Erake eete oorai. Napai poiqa moorai oi garasita quba kini koni mooraquho isaki oonihe ipita Ohongake dzaga bobotaquho bodzata napa qesa moo gesina naate soubidzakoi. Oonita anama napaho gesina oi tigipoho isaki oonihe napai pekhure teete qaamake Ohongai gesina soubiroraiho isakita ipita napaho gesina minanatakoi. ¹³Oio oho suhe oonihe poiqa napahota tete ikanoma biranatemi meenoma naataqu oi napai abiho quba dzasa eetaqu, ma abiho qupa too teetaqu, ma noko qoqopa qidza eetaqu oi tete tapari oonihe oho khooba teena oio dzasani.

OHONGAHO TOO NOO HIIRE PAANAITAQUHO ISAKI

14 Oonita bosanipamuke napai dzasaho khooba gesina naatare. Oke gesina naateqa oho tongo neta

Sumasaho bauraho kamota isaki apeke saridzaqu, oi Ohongaho too abi baura qere biidzaqu oi qidzanipamu baura qesa riite oorai. ²⁻³Oi teei sinabidza khooba hiireqi abi qogo ma saga hiireqi too teeteqi battigaranomaitaqui oio bagenomanipamu.

Qate teei noo agiagita Ohongama qesa noo hiibaqu oke noi dzukudzukuta Ohongaho quba hiiremi abi qesa oho khooba nookaama naatemi oho qaga bamuhe oi te abike hoobiroraidzara. ⁴Abi noo agiagita Ohongama qesa noo hiibaquko noi qupa nome adzahahaitakoi oonihe bamu abi qesa ota adzahahaitaqui. Qate teei abi qupadzomaqi sinabidzaho khoobake hiire paanaitaqui oio oko ma boto tupu gama adzahahaitakoi.

⁵Oonita nike gama noo agiagita Ohongama qesa noo hiibaquho teteke ana nookami oho qanga bamuhe naho dza oi hee, Nike sinabidzaho too naatare. Oi teehe quba bahe abi teei Ohongaho too naate sinabidza hiiremi noho baurai noo agiagita hiibaquho isakike riitorai. Mae teei noo agiagita Ohongama qesa noo hiiremi oho khooba paha abiho quba burisi eetemi oko ma boto tupu ota adzahaha saridzaquko paha gattiqa isanatakoi.

⁶Oonihe dzairamane name, moorare. Anai nikeho torota biranate nikeho bisata qeemaqa noo agiagita hiibaquko oi qidzoke nikeke hoobidzaqu. Oonihe anai sinabidzaho noo qidza usaqe teeke nikeho quba paanaitaqui mae gesina agiagi nike banaitaqui mae Ohongaho toota noo teeke saridze nike moitaqui mae quba teehe isakita nikeke bapopotaqu quba oonomai meeke nike hoobidzaridzonita nike oonomaho baura mai eetare.

OHONGAHO NOOI SENGIAMANI

⁷Paha botoma korabetoraihoke qupadzomare. Oi teei peeko mae poro

atapake oberama huitemi totohoi tete nometa tuumaama naatemi apei naa oho tete qupadzomaqu, baamu. ⁸Mae qaa qogoima sakatemi suu oberama tototo hiibaama naatemi apei ao kurebetaqu?

⁹Oke oho isakita mootoqi hiirenita nike noo agiagita kukukaku hiibaquko apei oho kuku ma khooba gesina naataqu? Baamu, nagapa noota hiiremi nooka qusubaitakoi. ¹⁰Ttoka ma haba minarata totoho samaneniipamu oorai oi gama khoobanoma kekeni. ¹¹Oonihe teei noo otera hiiremi ana nookami kukukakuho isaki naatemi noi oho qesa anake hee Abi noo mainaniqi hiibakoi.

¹²Oho quba nike korabete nookare. Nike Sumasaho kamota baura qidza mai eetareiqi beedzae eetoraihe oho baura apeke mai eetemi oi oko ma boto tupuke meeke hoobidzaqu? Nike oonomaho isaki qupadzomaqa asate mai eetemi dzoobe oi meupunoma naatakoi.

¹³Oonita nikehota teei noo agiagita Ohongama qesa noo hiibareiqi hiibare. Oonihe noi oho kuku ma khooba paha abiho quba nagapa noota paanaite hiibaridzoho quba pupu hiibare. ¹⁴Oi anai noo agiagita pupu hiibaquko qupa khata nahoi tete qupadzomakoihe naho qiba bamu hairiamake tete saridzaqu.

¹⁵Oonita quba apeke eetaqu? Ana isanate qupa khataho teteta pupu hiireqi oke qibaho gesinama gama teenaita pupu hiibakoi. Oho qesa ana hasa naa hiireqa oke qupa khata ma qibaho gesinama teenaita hiiremi isanatakoi. ¹⁶Teena oke nii eetaama naate agoago noo oke qupa khatama keke hiiremi tumakhameto bageke eete nookaama naataquko ikanomake eete nokoi pupu niihoke qaupuiteqa hee, Ooreiqi hiibaqu?

¹⁷Oi nii niime isanate hasama gegema hiiroraihe qesamane niihoi oho dzore naatemi sapara naatoraita

qupadzomare. ¹⁸Oi ana naamae pupu hiireqi noo agiagita pupu samanipamuke hiire nikehoke suqobirorai.

¹⁹Oonihe ana sinabidzaho oko ma boto tuputa nokoke quba teeke qupanomaitareiqi noo hoteqanipamu boto teenaqaho isaki oke ana qiba ma gesinama hiire paanaitemi gattiqa isanatako. Qate ana nokoke bapopotareiqi noo samenipamuke noo agiagita hiiremi oberama nookaridzonita bamu isanataqu, oonita naho tete suimare.

SINABIDZA HIIBAQU OI GURIMOHU ISAKI

²⁰Dzairamane name, nike oora ma gaara nikemeta khameto kahosaamaho isakita ooraqu oi qidzanihe iiha ma dzoobidza nikemeta eto puqi poonoma oorainohe gurimo biire ooqa ao tete saridzare. ²¹Oi Dzesea noo agobata noorake Ohongahoke qeeteta, Anai nagapa abi qesaqesaho noota abi nagarake noo hiibakoi oonihe hiiremi qidzoke nooka qusubaitaqu.

²²Oke Soopara hiiretanihe moohimi noi teeqaha abi ao nooka hiisi eetoraiho quba noo totoho maina painahoke hiibaranihe nikeho bisata nooka hiisi eetaama nokoke atti moita quba noo oke hiireta. Qate nii oko ma boto tupu ai tataumanomake hoobidzare hiireqa isanate too abiho isakita sinabidza hiibare oi oho isaki ooni. ²³Oonihe oko ma boto tupu nike ttutturataqa gama qupata girigoriia hiire ooma abi agiagi, sinabidzaho dzore tee, noi nikeho bisata baabaquko noi sahateteqa hee, Nike qabarobaro naate ooraiqi hiire atti tumakoi, oi obero.

²⁴Qate nike gama sinabidza mee hiire nooka ooma abi ai tataumaama teei ota dzuubaquko nikeho nooi noke suqobireqa khooba nohoke

paanaitakoi. ²⁵Noho qupata dzukuro oota oi saqobami noi erake hiibakoi, Ae, Ohongai meenipamu nikeho bisata ooraiqi hiireqa Ohongaho torota subate pupu hiibaridzoni. Oonita dzairamane, nike isanate eranomake eetare.

SINABIDZAHU BAURA OI GAMA TTARIMA OORARE

²⁶Oonita dzairamane oke ikanomake eetaqu bahe, nike gama qesa hoobidzareiqi teei naa qupadzomareni, teei obaoba aimareni, teei sinasina hiibareni, teei noo agiagita adzahaha naatareni, teei oho noo burisi eetare, oonomake eete oko ma boto tupu hoobirorare.

²⁷⁻²⁸Oonita noo agiagita sinabidza hiibaquho dzaodzao nike teenani mae eseriqai habara habara eete hiima teei ao oho noo paata burisi eetemi abi khooba nookare. Qate oho noo burisi abi teei ooraama naataquko eto teei noo agiagita sepeke hiibainohe oho tuputa nipanipake ooqa qupa nomeqata keke Ohonga pobi hiibare.

²⁹Ma sinabidza khoobake too abi hiibaqu oho qesa abi eseri mae tapari hiibare. ³⁰⁻³¹Teei habese ooma Sumasa noho qupata sinabidza mootomi hiibareiqi hiibakoi. Oonihe abi bosata hiirorai noi hiire qaasuhimake hiibare. Oke eete sinabidza hiire tuumami minarai kebanoqake qesa qesaho qupa gama gesina naatako. Gesina naate qesa too teete soubiremi bagenoma naatako.

³²Oi sinabidza abiho baurai ttarinoma kekenita oho teteke iihare. ³³Oi Ohongai hiinomanita noi tee rasakiho tete biraitara baamu.

PAIMANE ETO GARUBATA NOO HIIBAINO

³⁴Qate qaheuba oko ma boto tupu qesa minarata paimane bosa qooro noo hiibaquho tete ooraamanita tete hiiremi

ooraiqaho isakita noko oho tuputa ni-pake ooqa qasa noo oke apu nomeho torota kebanoke nagata hiire nookare. ³⁵Oi atapa teei sinabidza tuputa bosa qooroqa noo hiiremi eto midzanoma naataino.

³⁶Qate ana nike noorake pobi hiire. Nikei sinabidzaho khooba bahe suhe. ³⁷Oonita teei sama nome moohimi sinabidzaho maikhata naatakuho noi erake korabete qupadzomare, Ana Pauroi noo hiire qeesubi oi noo sepe bahe Ohonga Sooparaho toonipamu. ³⁸Oonihe nii oho ruume naatareiqa sama niime bagara biire ruume naatakoi.

³⁹Oonita oho noo suhe erake hiire, Qesai noo agiagita sinabidza adzaha-haitaquo baura eetareimi etoqa oho tete siibanipamuke eetainohe nike too abiho isakita sinabidza khooba hi-ibagu oho dzaodzaoke nike mekeqoma saridzare. ⁴⁰Oi Sinabidzaho poma qesa samane oorai oke gama aimareiqā hii ma ttarita aimare.

DZESU BAATE QORIDZETAHO NOO KOKO

15 Dzairamane name, Dzesu Kiristuho isere qidza ana bosata nikeho quba mootomi nike nooka hiisi eete ota tataumoraio hoke ana paha nike qupanomaite. ²Sinabidza noo ana nike pobi hiireta oi nikeke qidzaiteta. Mae nike tomama nookami sapara naateta?

³Oonita ana Sooparaho torota nookata noo oke ana korabete nikeho torota mootota. Oi noo ape bahe qetaqetai agobake amodzamadza eetetaho isakita Kiristu napaho kahosa gama teetareiqi baateta teena. ⁴Baatemi qurabiremi qupi tapari naatemi noi eehaha naateqi qetaqeta ohoke meenomaiteta.

⁵Eehaha naatemi Peetoro noke moota paha tuerebe nokoi moota. ⁶Qate kebanoke paha oko ma boto dzare nokohoi

500 oho isaki riite oomi nokoho torota Kiristui biranatemii moota. Oi nokohota qesai baate ooraihe qesa minarai eehahake ooraiqi bamu oho baike hiibaqu.

⁷Ma ipita Dzesuho noma Dzakopoi noke mootani qate paha qaru abi apene ma apenei gama noke moo pobiteta.

⁸Qate ana musaqi piitu qurake eete dzoomami naamae noke moota. ⁹Oke teehe quba hiidzaranihe anai Ohongahoko ma boto tupuke sesero minake eete qaataho qubake naamaeho dzapake qaru abi qesahoko ttarita hiibaqu qidzoke isanataqu oi anai nokoho sabi ooni.

¹⁰Oonihe anaho isaki oorai oi Ohongahoko baruna heenahoko mee. Baruna heena nohoi naho torota baura eete qaimi teqaha sapara naate ooraidzaranihe qaru abi qesahoko baura oho isakike ana suqobire peota aimorai. Oi ana bahe Ohongahoko baruna heenai anama baura oke eetorai. ¹¹Oonita anani mae qesai sinabidza baura nikeho torota eetorai oke bamu batabireqi hiibaquhe nanai oo eetemi nikemae ao nooka hiisi eetoraita oho mee oi ooni.

DZESUI BAATA NETA QORIDZETA OONITA NAPAI QORIDZAKOI

¹²Oonihe nanai noo teena oke hiireqi hee, Kiristui ao baata neta qoridzetaiqi hiirorai. Oonita ikanomake eete nikhota qesai oho bai hiireqi hee, Baataho neta napa qoridzaquho tete te ooraidzaraniqi hiirorai? ¹³Nookao, baata neta qoridzaqu napameke bai hiibaquko Kiristu qoridzetahe oho qesa bai hiibakoi.

¹⁴Oonita Kiristui ooriidzaama naatetaidzapuko sinabidza nanai hiire paanaitetaho mee bamu, ma nikeho ai tataumaho mee bamu, oke eete ooraridzoni. ¹⁵Oho qesa nanai Ohongahoko hee, Noi Kiristuke paha eehahanomaitetaiqi hiireqi nikeho torota isere moototanita baata neta

abi qoridzaama naataquko Kiristuke Ohongai teeqaha tukutara. Ma oho qubake nanake gama too abi oberoaraniqi hiibaridzoni.

¹⁶ Abi bamu baata neta qoridzaqu, oke hibaquko oke paha hee, Kiristu teqaha qoridzaraniqi hiibakoi. ¹⁷ Oonihe Kiristui te qoridzaraniqi hiibaquko nike sepeke quba apeke ai tataumoraqu? Baamu, nike kahosa nikemema agoba oorai qarakoi.

¹⁸ Oho qesa Kiristuke ai tataumaqi baateta nokoi baate ao dzaete soubireta.

¹⁹ Mooroo, napai ttoka erata bodza hoteqake oorauhuo qupa toobake eetorai mae? Eetoraiquko dzasa mina, tti ma sori napamae hiibaridzo oi abi minaraho tti ma ttaka riitanipamuke eetakoi.

BAATA NETA QORIDZAQU OI ISO KEKE QORIDZAKOI

²⁰ Oonihe, Dzairamane, oi noo mee bamuhe Kiristu ao baata neta qoridzeqi qesamane napahoi ao baatetaho qaraqara oho eka bosa khata naate ooraimi baateta nokoi iihakoi.

²¹ Oho khooba erake eete oorai. Abi teehota baata sohorotani qate paha teeqahota oho qoriqori sohorota. ²² Aatamuho pouta abi minarai baata saridzorai oho qesa Kiristuho pouta dzuuborai napai gama eehaha saridzakoi.

²³ Oonihe oi gama ttari nome ma nometa biranatako. Eka bosa khataio Kiristu ooni, qate ipiqata Kiristuho oko ma botoi noho neta ttutturatako. ²⁴ Ttutturatemi oionita Kiristui baura ma beedzae ma tatanga maina paina oke gama suhe hiireqa oho pobi gamaqa burisi eete mai nomeho botota mooto soubidzakoi.

²⁵ Oonihe Kiristui poiqa baura nome soopara eesuhiqa quba ape ma ape noke ibo eetorai oke gama suqobire soubireqake oke suhe hiibakoi. ²⁶ Qate noke ibo eetorai oi dzapa samane oonihe oho

musaqi oi quba ape bahe baata. Oonita baata oke Kiristui musaqike katoromake oionita iboi gama baamu naatako.

²⁷ Oi qetaqeta teei hee, Quba minarake noho pesunaitakoi oiqi hiirorai oio Ohongai quba minarake Khataho pesunaitakoi. ²⁸ Qate Mai bamu noho pesuta biranataquhe noi quba minarake khataho pesunaitemake khata noomae Maiho pesuta qeemami Ohonga teenao quba minaraho suu ma hee keke qarakoi.

TUKUTUKU OORAAMA NAATAPUKO OI RASAKINOMA NAATARORI

²⁹ Oonita mooro. Abi sobasoba saridzorai oi teehe bahe nokoi baataho qee neta qaraqara saridzareiqi oke eetorai. Oi abi baateqa eehaha naataquho qaseqaseke noko sobasoba saridzoraita oho tete ooraama naataquko nokoi ikabetaqu? ³⁰ Ma oho tete ooraama naataquko nanai ikabeteqi qupi ma sau samaneke heme ma baataho teteta oorauqu?

³¹ Baamu, Dzesu Kiristu Soopara napameho pengata ana noorake hiibi, saunaba samaneke ana ao baatareiqi eetorai, oke ana bamu nike dzaheitaqu. ³² Qupadzomo! Epeso nagapata ttoka abi qesai hoo qaanomama noko qesa teetorai nokoi rasaki nokometa hee, Nanai ihaike oho qaa eete baataqu mae baamu? Baataquko bamu paha eehaha naataquta nanai ao saqubema guume ma meerata giimaqa baatako oiqi hiirorai.

Oonihe napamae oonomaho totohota hiibaquko bamu isanataqu. Baamunipamu. ³³ Abi sepesapeho pomata qeemaqu oi oora ma qaara qidzake rasakiitakoita etoqa oho dzuputa qeemaino. ³⁴ Nikehota qesai Ohongahoke khokhaunipamu oonita oi napahota midzanoma naatorai. Oho quba nike qupa tukubaqa etoqa paha tete otera oonomata tuumaino.

TUKUBA QORIDZAQU OI ISAKI MAINA PAINA

³⁵ Oonihe qesai eraho qasake hiibaqu kaqa. Hee, abi paha eehaha naataqu oho tete ikanoma, ma sama ikanomai qoridzaqu? Oonihe oi quseripo nooni.

³⁶ Quba dzaarorai nase ooqai teqaha peitoraidzara. Oi arinatemake suunai peitakoi.

³⁷ Oonihe peitorai oi te dzaaroraiho isaki oonidzara. Oonita eringa mutuni ma goottara maina paina oke dzaarorai. ³⁸ Dzaaromi Ohonga noomae qupadzomaqi oke suuna ma quhisa moitemi oi paha isaki nome ma nometa tuumorai.

³⁹ Oho qesa sama napahoi teqaha iso keke oonidzara. Abihoi mainani, hoohei mainani, neehoi mainani, sekanahoi paha maina. ⁴⁰⁻⁴¹ Oho qesa qusuho samai mainani, ttokaho nee ma bau oi maina. Etehoi mainani, dzasidzahoi mainani, pomattihoi maina oi pomatti ma taama oho nee ma baui paha maina paina.

⁴² Oho qesa abi tukutaqu oho samai maina. Oi abi baatemi kebake dzaaroraihe tukutaqu oi bamu baataqu.

⁴³ Gauqake dzaaroraihe qoridzaqui nee ma baunoma. ⁴⁴ Pepepeke dzaaroraihe beedzaenomai qoridzakoi. Ttokaho dzabadzaba oi boto hotenqani tukutuku oi qusuho boto kharani.

AATAMU BOSABOSAHU ISAKI MA IPINA

⁴⁵ Oi qetaqeta teei hee, Abi bosa biranateta Aatamu noi hee ma hoo qaraqaranoma naateta. Qate abi ipina biranataqu oio qaraqaranoma itaquho gutu boto kharaho pobi ooni.

⁴⁶ Oonihe qusuhoi te bosa biranataranihe ttokahoi bosa biranatemai qusuhoi ipita biranatorai.

⁴⁷ Abi bosabosai ttokaho sama oonihe, abi ipinai qusuhoni.

⁴⁸ Oonita ttoka abi bosabosaho isakita noho qesamane ooraini qate qusu abi ipinaho isakita Kiristuho qesamane oorakoi. ⁴⁹ Oonita napa bosata ttoka abiho birabira aimata oho qesa napai qusu abiho birabira aimakoi.

DZESU BIRANATEMAKE NAPA OGASUMAKOI

⁵⁰ Dzairamane name nookare. Ttokaho dzaetaetai bamu agoba qaaraquho isaki naataqu oho qubake ana hee, abi ttokaho samanomai qusuho pobi naataqui ooraidzara baamu. ⁵¹ Oonihe ana noo agiagi teeke hiire paanaite oonita nookare.

Napai bamu iso keke baataquhe meenipamu napai gama ogasumakoi. ⁵² Oonihe ogasumaqu oi poiqa bahe ipi bodzaho suu huitemake oionita baibai aimoraiho isakita napai gama ao ogasumakoi. Oi suu huitemake abi baate oorai nokoi baataamaho isakita qorihima napa gama ogasumakoi.

⁵³ Erake eete oorai. Dzaetaetaho sama erai hiiburoqa dzaetaamaho isaki naatare oi baataquhoi baataamaho sama aimaridzoni. ⁵⁴ Oonita baataqu ma dzaetaetaho isaki hiiburoqa baataama ma dzaetaamaho sama aimaqanoke oionita too abi noo totoho hiireta oi meenoma naatakoi. ⁵⁵ Oi hee, Qaraqarai ao baatake suqobire nukuromi baamu naate. Oho quba baata nii poiqa apeke kootobaqu apeke nii poiqa suqobidzaqu? Baamunipamu!

Oiqi hiiretai bodza ooqata menoma naatakoi. ⁵⁶ Nookao, baataho kooi quba ape bahe kahosa ooni qate hu nooi paha abi ota dzeimaqi kahosake eepanomaiteta. ⁵⁷ Oonihe Ohonga dzoobe, noi Dzesu Kiristu Soopara napahoho botota qanga ma baata oke gama susupu suqobirorai.

⁵⁸ Oionita Dzairamane qidza name. Nike qooro battigara naate Soopara na-

pameho baurata meupunoma naateqa erake qupadzomare. Ohongaho baurake eetaqu oi quba sepe bahe meenoma kekeni.

DZERUSAREMU NENAHO QUBA TTUMA MOOTAREQI HIIRETA

16 Qate oko ma boto Dzerusare-muna kaipota ooraiho ttuma oke ttuttuitareiqi ana qaheuba oko ma boto tupu gesa pobi hiiremi eetorai teena oke nike paha eetare. ²Oonihe eto ana bosata nikeho torota biranatemu ttuma oke ttuttuitainohe ao dzuma habesoraigata eete qeemare. Nikehota tee ma teeho isaki peite oorai mae qurate oorai oonomake eete ttuttuitoo.

³Qate ana biranatemu nike abiho dzapa hiiremi ooraqu oke ana qaupuiteqa dzaira pepa qeete nokoho torota mootomi kiridza qidza ooma gama teenaita aima Dzerusaremuta tuumakoi. ⁴Mae nike qupadzomami anai nokoke gainene eete tuumaquho isaki naataquko ana isanate tuumakoi.

PAUROI NOKOHO TORO TUUMARE NARU HIIRETA

⁵Ana Maketonia habaho abi mooqake nikeho torota biranatare hiire ooraita oke dzongobete nikehota biranatakoi. ⁶⁻⁷Biranateqake quu bodzaho isakita nikema ooraqu kaqani. Nikema oomake nike anaho tete biraitemi ana paha teeta tuumakoi. Oi Sooparai bai hiibaama naatemi ana bamu pureho isakita nike mooqake tuumaquhe bodza kharabariqake nikema teenata oorakoi.

⁸Oonihe Sumasaho dzuma dzamo naatemi anai oho quba roroko biire Epeso nagapa erata ooqake qeemakoi. ⁹Oi Sumasai baura mina meenoma teeke erata naho quba sipi saqoromi ooraike gesa samane oho ibo ooni.

¹⁰Qate anai Sooparaho baura eetoraiho gesa Timotteo paha eetoraita

noi nikeho torota biranataquko nike noke hoobiremi attiamake nikeho baura eetare. ¹¹Oi eto nike noho nookami isanataama naatainohe keba ma dzapata noho noo nookaqanoke tete biraitemi noi sinabidzaho qesamanema noko paha naho dzagata baabare, oi ana oho beebe eetorai.

¹²Qate dzaira napaho Aporo noho noo erake hiire. Noi sinabidzaho abi qesama teena naate nikeho torota tuumareiqi anai noke pobi hiiremi noho dza oi maina naatemi bai hiireta. Oonita noi poiqa bamu qeemaquhe bodza mainata tete paha biranatemu qeemakoi.

SINABIDZAHO BAURA ABIKE QUSUBAITARE

¹³Qateqa, bakena geemorare. Ai tataumata pekhure teeteqa kotanga naate poro gottaho isakita qoobare.

¹⁴Oonihe nike quba naane ma naaneke eetaqu oke dzasaho tete ihaqi eetorare.

¹⁵Maqa Dzairamane name, noo teei paha oorai. Nike ao nookami Setepano noi oko ma boto nomema noko Akhaiahao habata bosaho eete sinabidza nooka hiisi eeteqi Kiristuho qesamaneke kokora eetoreiqi nokoho sumu naatorai. ¹⁶Oonita ana dza eetemi nike abi oke suimare. Ma paha abi oonomaho gesa anama baura eetorai, nike nokoho dzapa qusubaiteqa tete noko-hoke suimare.

¹⁷Oi paha nike ao baaqi naho kokora eetarotahe Setepano ma Pottunato ma Akhaiku nokoi baaqi nikeho habara naatorai. ¹⁸Noko baaqi nike hoobireqa qupa adzahahaitemi nike abi oonomake qupadzomami bagenoma naataridzoni.

¹⁹Qateqa, Asia Gattiqahabaho kokota oorai nokoi nikeho qaki naatorai. Ma Akuira ma ata Pirisira nopo qaheuba oko ma boto tupu nopoho nagata ttuttura-torai nokoma gama Sooparaho pengata nikeho dzoobe hiirorai. ²⁰Sinabidzaho

qesamane nokoi gama oho qesa nikeho dzoobe hiirorai. Oho ipike nike qesa girau ma gimutta eetare.

²¹Oonita moorare, dzoobe ma kanaanaho noorake ana boto namema qeesuqi paha dzapa name Pauro oke qeete. ²²Ma Qupa nameta ana pupu hiireqi hee, Soopara naname nii ao baabare. Oiqi hiire.

Oonita tee noi Sooparaho goottae eete ooraiqako noi baruho pobi ooni.

²³Qate Sooparaho baruna heena nikeho irita qaarare. ²⁴Dzesu Kiristuho pengata naho qupai nikeho torota oorai, dzaasa!

Noo oioni

Anai Pauro

2 KORITTI

OHO DZAIIRA PEPA IPINA

Pauro ma Timotteo qeeteta
Maketonía Haba
Tii 47, Dzasidza Sept.
Koritti ma Akhaiaho Oko ma Boto
Tupu
Koritti nagapa, Girisi Haba

DZOOBE MA KANAKANA

1 Dzoobe Dzairamane:
Ohonga hiiremi ana Pauroi Dzesu Kiristuho Qaru abi naate oorai. ²Oonita Ohonga mai napahoi Dzesu Kiristu ma nopo nikeho quba hasa hiiremi oke Timotteo noma gotta napame ma nakamae nike pobi hiire.

OHONGAI NAPAHO TTAPUTTAPU

³Nookare. Dzesu Kiristuho mai noi Ohonga Dzakapanomani. Dzasaho maikhatanita noi tete samaneta ohonga naate abike kharuba teetorai. ⁴Nanai kaipo ma qangarebata oomi noi nanake too teetemi oho isakita nanai paha burisi eeteqi qesake too teetorai oni.

⁵Kirstui heme samaneke aima qaataho qetta ma kokoi nanaho irita qeemami oho qesa too tetateta noho torota biranate qaata oi paha nanaho naate oorai. ⁶Oonita nanai heme saridzorai oi teeho quba bahe nikeke too teeteqa qidzaita qubake eetorai.

Oonihe ikanomake eeteqi nikemae nanake too teetaqu? Anai teeho quba hidzaranihe nanai hemeta battigara naatoraiho isakita nike heme saridzeqa ota paha nikemae battigara naataqu oio meeke nanahota too tetatetaho isaki naatakoi. ⁷Ma nike nanaho ttaiqa naate heme saridzeqa paha oho too tetateta saridzareiqi nanai oho bebe minake eetorai.

⁸Dzairamane qupadzomare. Asia gattiqa haba ota kaipo quba mina nanaho irita biranate nanake suqobiremi baataquho isaki naateta oke nanai bamu nikeke dzaheitaqu. ⁹Oi Ohongai baataho pobike tukutorainomaniqi hiireqi sama nanane oke nookami pepepe naatetanita nanai Ohongaho qupa toobake eeteqi sama nanameke baataho pobi ooniqi hiireta.

¹⁰Oonita nana baataho tomidza naatemi Ohongai ohonga naate nanake ingonaitetai ingonaitoraihe paha ingonaitorakoiqi nana qupadzomorai. ¹¹Oonihe nike nana gaubidzaamake mekeqoma pupu baura samaneke eetomake Ohongai nana ingonaitemi abi samaneni pamui noho baruna heenaho quba dzoobe hiibaridzoho isaki naatakoi oio teteni.

PAUROI IKOIKO ABI BAAMU

¹²Poma nanahoke mooro. Nana haba tee ma teeta tuumaqi nikemaeho torota biranateta. Oonihe nanai te abi ikobeteqi ttokaho nokanokata baabara. Bamu, nanai qupa sasarima Ohongaho baruna heenata bauraho beedzae noho torota giimorai. Oio nanaho nee ma bau naatemi ee ma eka nanahoi hiiremi nikeho quba paanaite.

¹³Oonita nanai khooba apeho qubake noorake qeetoraidzaranihe nikeke ttenittenimi nike qupadzoma qubake qeetorai. Oke eetemi nike oho qesa qupadzomaqi tete saridzaquni mae? ¹⁴Oi Dzesu Soopara napahoi paana naataquho bodzata nanai nookami nike nanaho nee ma bau naataridzonita nookare.

¹⁵⁻¹⁶Ooqake qupadzomaqi anai ao qupi eserike nikeho torota biranateqi paha ipibire sinasina moitare hiireta. Nikeke sinasina moite soosoma Maketonía habata ogama tuumarota. Ma paha nikeho nagapata biranatemini nike anaho

tete saridzemi ana paha Dzutea habata tuumarota.

¹⁷Oonihe oke ana eetaama naate-taha qubake nike nookami anai abi quseriponita naho tete eseri naatemi oho qubake ana teeke mee hiireqa teeke haba hiibaquho isaki naate oorai kaqani.

¹⁸Oonihe tete oi otera abihonita nanai bamu nikeho torota noo eseima hiiremi mee ma habaho takurata biranataqu oke Ohonga meenomaho pengata hiirenita nookare.

¹⁹Siribano ma Timotteo ma nanai Ohongaho Khata Dzesu Kiristu nikeho quba paanaiteta oi mee ma habaho isaki bahe noho nooi mutusanomani-pamu ooni. ²⁰Ohonga naru samaneke hiireta Kiristui oho qaupuqaupu meeni-pamu. Ooqaho qubake napai Ohongaho hasa hiireqi Kiristuho dzapata oke mee hiiremi nohota bagenoma naatorai.

²¹Oonita nike ma napake eehahaite qanoqanonomaitorai oi ape bahe Ohonga teenai oke Kiristuho botonaitemi eetorai. ²²Noi napake ttanga eeteqi Sumasa nome moitemi noi bodza ipinaho mumure naateqi ao qupa napahoke soopara eetorai.

PAUROI PUREKE KORITTITA TUUMAAMA NAATETAHO KHOOBA

²³Oonita khooba apeho qubake anai te qeemaqi Koritti abi nikeke qupi temuta moorara? Oi ana nike ingonaita qubake ota biranataama naateta. Noorake anai Ohongaho pengata hiirenita noo oi meeama naatapuko ana ao baatarorihe baamu. ²⁴Nookao, nike-maeho ai tatauma ooraiho qubake nike eehaha naate isanatorai. Oonita nike ai tataumaho oora ma qaarata oomi nanai nikeke ekake dzeimaqu oi bamuhe nanai nikeho baura eetemi nikeho qupa qidzanatareiqi hiiorai ooqai oni.

2 Oonita ana qupa nameta hee, Eto qupi temuta ana nikeho torota bi-

ranatemi heme ma bame nike suqobiremi nikeho qupa saqobaino. ²Oi anai nike heme moitemi qidzoke nike anake adzahahaita.

³Oonita ana dzaira pepa bosabosa nikeho quba dzoobiremi nike tete nikeme pobitemi anai oho qupa qidzaqidzama nikeho torota qeemamake qupa qidzaqidza oi paha nikeho naatakoiqi hiireqi ana oke qeeteta. Oonihe oho amake anai nikeho torota biranate heme moitemi nike quba apema anake qupa qidzaitarota oi bamu. ⁴Oonita anai nikeho kokora minake eetorai oke nike eto arabidzainohe paha eto noo oi nikeke suqobidzainoqi hiire qeesuhimi oi anata surupo ma ttidza hemenoma naateta.

ABIHO KAHOSAKE QAATARIDZONI

⁵Oonihe ana ttidza heme nameho noo bamu qaupuita. Oi abi pasenanoma noi napake gama sesero eetetahe meeni-pamuke nikeqake sesero eeteta. Mae gesa ma nikei noho nookami isanateta? ⁶Oi bamu, nike ao ttutturateqi abi pasenanoma oke pobitemi anata isanatorai.

⁷Oonihe abi oke nike eheitemi oi eto nohota suqobidzanoma naatainoqi nike kahosa nohoke ao qaateqa noke kharuba teetaridzoni. ⁸Oho quba naho dza oi hee, Isanate nike poiqa noho dzasa eete ttapuitare. ⁹Nike oonomake eete noo qusubanoma naatareiqi anai gee bosata qeetetanita ao meenoma naasuhimi anai paha oho hasahasa hiibakoi.

¹⁰Oonita teehe kahosake nike qaatemi oke ana paha naamae qaatakoi. Oi anai Kiristuho tuhotuho abi ooqi nikeho qupaqupa eete kahosa oke qaasubi. ¹¹Oi teehe bahe noho kahosa qaataama naatemi eto noi Saataho kakati teeta paha qeemano. Oi noho angi ma kakati samane ooraike eto napa ruume naatano.

**TTOROA NAGAPA ABIKE TE
SINABIDZA HIIBARA OHO KHOOBA**

¹²Qateqa Dzairamane, ana Ttoroa nagapata biranatemi tete paana naatemi anai ota Kiristuho sinabidza hiibarota. ¹³Oonihe Ttitto dzaira nameho qiri minake eete saridzaama naateqi ana noko aipo biire Maketonia habata tuumaqi oqata noke saridzeta.

**QURU ABI OHONGAHOTA
BEEDZAE GIIMORAI**

¹⁴Oonihe haba ika ma ikata tuumorai ota Kiristui nanake dzeimami huhuru hiire tuumoraita Ohonga dzoobe! Huhuruho isakita nana noho pobi hiiremi abi qesai Kiristuho ura qidza nookaqi hiisi eetorai. ¹⁵Oi nanai Kiristuke paanaitemi oho urai paha Ohongaho kokota dzuubami bagenoma naatorai.

¹⁶Oonihe qesa nookaqi basesa eetorai nokoi sinabidzaho ura ma qauna nookami nokohota baatanoma naatemi noko oho qubake baata saridzorai, qate abi hiisi eetorai ura teena oke nokoi nookami qaraqaranoma naatemi oke mai eetorai. ¹⁷Oonita abi apei baura bamenoma eranomake eetemi isanataqu? Oi qesai tterettareho isakita Ohongaho noo hiiroraiho teteke nanai te iihoraidzara. Bamu, Ohongaho pengata nanai Kiristuhota beedzae giimaqi baura oke qere biireqi meenipamuke sinabidza hiireqi Ohongaho too naatorai.

**PORO TONGO USAQEHO
BAURA ABI DZADZANOMA**

3Ana hiire oi te sama qusubahonidzarani. Qate qesai nikeho torota biranate sama qusubaitaqi bauraho geeba quseripo nokomeke abiho quba paanaitorai ma noko paha qesaho geeba quba qasa hiirorai. Oonita nike nookami nanai geeba quseripo oonomaho isakita nike qoqopa eetorai

mae? Oi bamu. ²Bosata nanai nikeho baura eetemi nikemae nanaho geeba naate oorai. Geeba oke qupaho geeta qeetemi ooraita abi oke paata isaite bamu ruume naataqu.

³Ohonga qaraqaranomaho Sumasai posoho isaki naatemi nanai ooma baura eeteqi te oke sabina teeta qeetaranihe nanai nikeho qupata Kiristuho isere qeetemi nikemae geeba oho mee naate oorai.

⁴Oonita Kiristui nanaho neta meenoma naatemi nanai meenipamuke Ohongaho qupa toobake eetorai. ⁵Nanai te sama nanameke nookami isanatoraidzaranihe noho beedzae isanatanipamuke eetorai. ⁶Oonihe noi nanake beedzaenomaitemi nanai sama agobaho geeba bahe gisiho poro tongo usage oho tuhotuho naate oorai. Oi samahoi baatake moitorai qate gisihoio qanoqanonomaitorai.

⁷Oonita mooro. Mosei samaho hu noo qetaqeta baatanoma oke aimami isakiqata koinanoma naateta. Naatemi Isirae abi Moseho nese ma penga moora quba bitta eetemi qiba nomeke rikubiremi moota. ⁸Oonihe poike Sumasaho tuhotuho baura biranatemi oho koina ma dzapa pobi oi temuhoke suqobidzanipamuke eetakoi.

⁹Oi baura bosabosa oi abike gomaqoma hiire qaaqi isakiqata dzadzanoma qaata oonihe abike rike ma pobinomaitaquho baura poiqa biranatemi dzadza ma dzapa pobi nohoio minanipamu. ¹⁰Oi napaho baurai dzapa pobi minanoma naate ooraiho qubake bamu hu noo bosabosake nookami isaki naataqu.

¹¹Bosabosaho eepa namubami ipinaho gaabi oi peite koina minanoma naate qarakoi. ¹²Ooho qubake nanai qupa too teeteqi too anaanama hiirorai.

¹³⁻¹⁴Agobake Mosei hee, Eto noko naho nese ma patihho koina bittake ee-

taino hiireqi qiba nome sengibeteta. Oonita kebanoke noho dzaza bamu naatemi Isirae abi nokoi ttokaho nesema noke moomi isanateta.

Oonihe nokoho qupa te uhubaranita nokoho pengata sinabidza agobake isaitemi nokohota pobiratoraidzara oke moohimi qupa nokohoi senginoma keke naatorai. Qate nanaho tete maina. Nanai teqaha Ohongaho dzadza qanateqi qiba rikubiroraidzaranihe paata baiburorai. Oke eetemi Kiristuke noko kebanoke qupadzomaquko sengi oke kuibiremi qupa nokohoi adzahaha naatakoi.

¹⁵Oi nokoi nokome quba Moseho sinabidza agoba oke isaite qaimi eehe, qupa sengi nokohoi saqobaama naatemi arabirorai. ¹⁶Qate nana paata baiburo qaama nokoho qupai Sooparake pupu-betemake oionita nokoho sengi oi bamu naatemi qupa paana naatakoi.

¹⁷Soopara apehoke hiibidzaranihe Ohonga Sumasa. Oi Sumasai ogamaqi qupa tonabetemi abi saqosaqo saridzorai. ¹⁸Nookare. Nike ma napake ao sengi geemami napai Sooparaho dzadza ma koina mooqorai ma napaho nese ma pati oi hihihii oke aimaqi hiibudzake eete tuumami Sumasai banaite qaamake Sooparaho koinake napa mai eete soubidzakoi.

QARU ABI TTOKAHO QAPUNIHE NAKUI MEE QIDZA

4 Oonita Ohongai qupa kokora nometa tuhotuho baura erake nanaho irita mootomi nanai oho quba peperataama. ²Nookare, quba midzanoma dzukudzukunake nanai te hesatoraidzara. Oonita nanai te abike ikobeteqi Ohongaho nooke noo qesama aima rasakiite hiiroraidzarani. Baamu, noo qidza nohoke keke hiire paanaitemi Ohongaho pengata abi moomi meenoma naatorai.

³Qate qesai poi hee, Nanai oho mee mooraamaniqi hiirorai kaqa. Oonihe nokoi baataho pobi ooqi mooraama naatorai. ⁴Oi teehe quba bahe Kiristui Ohongaho birabira bagenomanipamu. Oonihe eto abi nokoho qupai noho quba adzahaha naate sinabidza qusubaitaino hiireqi ttokaho qoberobai nokoho neseke kotoromi Kiristuke noko moorama naatorai.

⁵Nookare. Nanai sama nanameke te qaupuitoraidzara, baamu. Nanai Dzesu Kiristu Soopara napameho quba eeteqi nikeho kokora abi naatoraita noqaho noo ma pobi nikeho quba paanaite qaupuitorai. ⁶Ohongai hee, Qupita dzadzai biranate baibudzareiqi hiiretanita noi napaho qupake baiburomi nana adzahaha naate Dzesu Kiristu Ohongaho birabira qidza dzapanoma noke dzaga boboto gesina naatarai ooni.

⁷Oonita nanai isaki dzapanoma oonidzaranihe ttoka qapuhu isakita mee qidza nohoke abiho quba pattabetorai. Oke eetemi abi bamu qapu nanake qaupuitaquhe Ohongaho beedzae ota biranatorai oqaho hasa hiibaridzo. ⁸Oho qubake nanai kaipoke saridzoraihe, nanake qahitotaquho tete baamu. Qangahasita biranatoraihe nanai ota peperataama. ⁹Abi nanake seseroitemi Ohongai nanake gaubidzaama. Nokoi teetoraihe nanai baataamani.

¹⁰Oi Dzesui baatetake nanai qupadzomaqi tete oke suimaqi tuumami oho isakita Dzesuho qaraqarai paha nanaho oora ma qaarata paana naatorai. ¹¹Qupi ma sau samaneke nanai Dzesuho quba oora ma qaara eetemi baatai nanake sudzabetorai oonihe oke eetemi qaraqara nohoi paha ttoka sama nanahota paana naatorai. ¹²Oonita baatai nanake gaahimi oho

meeke nike qaraqara mai eetorai tete oioni.

¹³⁻¹⁴ Qetaqeta teei hee, Quba erai meenoma naatakoii hiireqi anai oho isakita ao noo hiire. Oke geeta qeetemi ooraiho qubake nanai paha oho tete ma pomata noorake hiire, Ohongai Dzesu Soopara napahoke aima tukutoqi oho qesa nanake nikema gama tukutoqa isaki qidzata paanaitemi dzapanoma naatakoii.

¹⁵ Oonita mooro, nanai baura samaneke eetorai oke teehe quba eesuidzaranihe oho mee qidza nikeho irita biranatemi nike totoho minaita qe Ohongahoto hasa ma gegema hiromake nee ma bau nohoi asuasunaatareiqi baura oke nana eetorai.

POIQAHO BAME OI DZAPA POBIHO DZEBIDZEBI

¹⁶ Tete oke qupadzomaqi nanai peperataama. Meeke sama dzeuboraihe qupa khata nanahoio qupi ma sau samane tukubaqi battigara naatorai. ¹⁷ Oonita qangahasi qesai isakiqata nanaho robeta biranatoraihe oho ipike nanaho dzapa pobi meupunoma naatakoii.

¹⁸ Erake eete oorai. Poike ao paana naatorai oi bodzanomanita ooque keke nanai te qupadzomaqi baura eetoraizaraniihe biranataamake oorai oi bamu dzaetaqu oi dzakapanita oho baura mekeqoma eetoraita mooro.

TTOKAHO BARUBA BAHE QUSUHO NAGA

5 Erake qupadzomare. Ttoka sama napahoi barubaho isakinita oi rubenga naatemi oho qanga bamu. Oi Ohongai qusuta napaho quba naga dzakapanoma abi botoma gootaama oho isaki teeke roibetemi oorai. ² Oonita napai ttoka samata heme saridzoraiqi qusu naga napameke dzaamotare dza minake eetorai.

³ Oho dzake eeteqi hee, Ota bamu habana gottai ooraiqi hiirorai.

⁴ Oi napai barubaho isakita ooraiqi idze ma mare hiireqi kaipota oorai. Oonihe napai te ttokaho sama napame sepeke ai biidzareiqi dzaodzaodza eesuidzaranihe qaraqara usaqueke dzaamotomi oi sama agobake nukuromi napa oho qidzata ooraiho qubake dzaodzaodza eetorai. ⁵ Oi Ohonga noomae oho tete hunatemi napai ota qeemaridzohoto qamodzamodzake noi ao napake Sumasa moitemi baura eetorai.

⁶ Oho ttidza qidzaqidzata ooraiqi nanai saninoke adzahaha naateqi hee, Sooparaho neta napaho nagapa ooraihe oke mai eetaamake ooraiho qubake oi poiqahto quba isanatoraiqi hiirorai. ⁷ Oonita ao nesema mooqoraihoke te qauputoraidzaranihe mooraamake ooraihoke qupadzomaqi oora ma qaara eetorai.

⁸ Oho quba qesa ma nanai ao samaho baruba nanameke qaate nagapata tuuma qubake te ququimoraidzara. Baamu, ota Soopara saridzakoi hiireqi qaki ma naki eetorai. ⁹ Oonita nanai barubata ooraiho mae qusuho nagapata tuumaqi oi teqaha baura nanaho hoteitoraidzaranihe oonomake eete tumami Ohongahoto bagenoma naatorai.

¹⁰ Oonihe oi nana keke bahe napai iso keke Kiristuho dzagata qooromi noi napaho oora ma qaara ttokahoke gama moo pobitemi qidzani mae qanga oho isakita noi kebanoke ipi ma habara moitemake napame quba aimakoi.

OHONGAI TETE QIDZA TEENA KEKE BIRAITEMI OORAI

¹¹ Oi abi qesaho quba attinomanipamu naatakoita nokoi ikanomake eete sepeke Soopara napameke saridzaqi hiireqi nanai abi minarama nikeke qupanomaitorai. Oke Ohonga mooraihe qesa ma nike ao tete nahoke qupad-

zomorai mae bamu? ¹²Oonita nikemae nanaho geeba naate ooraimi anai bamu oho noo paha eehahaitaqu.

Oonihe qesai mee oke riiteqi sasake sooroqi nanake qomaqoma hiiremi nike oho ipike noo apeke noko pobi hiibaqu? Oke ana hiire. ¹³Oke teeho quba hi-ibaamanihe nikemae Ohongaho pengata tee ma teeta qidzanatareiqi hiioraita nookare. Oonita nokoho noo oke nike nookami nanai noo buribaro eetoraini mae meeke hiiorai?

¹⁴Tete erake eete oorai. Kiristui dzasaho tete biraitemi oi nanake qooro teetorai. Nanai hee, Kiristui abi minaraho quba dzasa eete oho habarake baatemi oho qubake baatai eto tee ma teeke mai eetaino. ¹⁵Noi minaraho habara baatemi eto abi gama baura nome ma nomeke eetainohe baatetaho habara nokome Kiristuke qupadzomare. Noi qoridze qaraqarata ooraita nike noqaho quba oora ma qaara qidza eetorare.

¹⁶Oonita ttokaho geeba oke nanai agobake gattiqa qusubaite qaatani kaqa. Oonihe Kiristuho sinabidzata napai noke gesina naateqi bamu paha ttokaho geeba tee ma teeke qusubaite tuumoraqu, baamu. ¹⁷Oi teeho bahe teei Kiristuho pobi naateqi ota usaqe naatorai. Agobai bamu naatemi abi usaqe oi ooraita mooro.

¹⁸Oi Ohongai Kiristuke dzoobire quratemi noi napake Ohongama teenaitemi oi quba sepe bahe Ohongaho boto popo kekenita dzebidzebi baura oho qetta ma kokoke noi nanake moitemi nanai nikeke Ohongaho robeta dzeimami nike noho dzaqata biranatorai. ¹⁹Meeke ana hiire, abiho kahosa huba baha biiorai oke Ohonga mooqi Kiristuke dzoobiremi ttokata Maiho quba eeteqi kahosa napahoke qere biireqi napake Ohongama teenaiteqi nanake baura oho koko moitemi oorai.

²⁰⁻²¹Oonita Ohongai nanake oho gaupuqaupu hiiremi nanai noho too naate Kiristuho quba eeteqi nikeke hee, Ohongama qesa dzaira eetoreiqi hiiorai. Oi Dzesui kahosa ruumenihe Ohonga hiiremi noi kahosa napahoho tteki aimami Ohongai noho baura qidza mooqi napake rike ma pobiho isakita mootomi oorai.

QARU ABI NOKOI ABI MINARAO BAURA EETORAI

6 Oonita Ohongama baura oho ttaiqa naate ooraiqi nanai nikeke hee, Ohongaho baura qidza nikeho irina biranatorai oke qerepasa eetainohe qaupuitare. ²Oiqi hiioraini qate Ohonga noomae totoho erama hiiorai, Nii areare hiiorai bodzata ana nookorai ma bodza ooqata ingonaitorai ooniqi hiioraita mooro. Areare hiibaqu ma ingonaitaquo bodzaio poiqanita nike oho bame qere biiremi noi nike qidzaitakoi.

³Nike nanaho tete mooro. Nanai bauraho poma tee ma teeke riitaama oonita oho midza baamu. ⁴⁻⁵Nanai Ohongaho tuhotuho abi ooqi isaki ape ma apei biranatorai ooqata paidzasuiqi battigara naatorai oi kaipo ma qangahasini mae, seebe ma meerani mae, teeta ma suutani mae, sokasoka ma garugaruni mae, iiha ma dzoobidza bamenomani mae, bakena gehigehini mae quba ape? ⁶Oho bisata nanai hutingi naate qupa saasarima oorai.

Nanai Sumasa qidzata dzasa meeni-pamuke eete ipibireqi gesina aimaqi baruna heenata heme baura eetorai. ⁷Nanai rike ma pobiho koo ma taangake boto pobi ma magenaite Ohongaho beedzaema sinabidza meenipamuke hiiorai.

⁸Oonita nanaho isere qidzani mae qanga biranataqu ma nanaho dzapa peitaqu mae qurataqu oke hiireqi nanai

pekhure teetorai. ⁹Qesai nanake hee, Ikoiko abi ooniqi hiiroraihe qesai hee, Meeniqi hiirorai oonita qesai nanake gesinanihe qesai ruumeni.

Qesai nanake gou biireqi baataho pobi oniqa hiiroraihe nanai ikanomake eeteqi baataamanihe eehaha naate tumorai oho khooba era: ¹⁰Nanai qupa bamema ooraihe paha qupa qidzama oorai. Nanai abi habana, quba samaneho dzore oonihe paha quba qesa samaneho maikhamoto naate abi samaneke meupunomaitorai, oioni.

¹¹⁻¹²Oonita Koritti abi nike nookare. Nike nookami nanai nikeke qahitotorai mae? Oi baamu, qahitotoraidzaranihe nikeho quba qupaqupa eeteqi too saqoroqi nikeke sogo samaneke moitorai. ¹³Oonita oho ipike khametoi paika too teetoraiho isakita nike paha adzahaha naate nanake hoobidzaqu mae?

NAPAI GAMA OHONGAHO BIIRI OONI

¹⁴Qate paha erake qupadzomare. Rike ma pobi oi pasenama qesa dzaira eetorai mae? Oi bamu dzadzana. Nikei raaba abi kiringanomama qesa qahiqahi eetaino.

¹⁵Kiristui Iibadzama te qesa dzaira eetaamanita ai tataumanoma nikei eto Ohonga ruume naate nokoma qesa dzaira minake eetaino.

¹⁶Nike moomi Ohongaho Biiri ma qoberobaho gisigisi oi te qesa dzaira eete qopa teenaqata ooraidzara. Oonita Ohonga hiiretaho isakita napamae ttaika Ohonga qaraqaranomaho biiri naate oorai. Oi noi hee, Ana naamae nikema oora ma qaara eete ota qopa koobire qaaqa nikeho Ohonganipamu naatemi nikei naho qeseba abi tupu naatorakoi.

¹⁷Oiqi hiireqi Sooparai hee, Eto raaba abiho quba ngiinginoma teeke hesatain-ohe nokoho neta tta eeteqi sama nikeme naho quba qaheburomi ana nike amaki

eetakoi. ¹⁸Oke eete anai nikeho mai gotta naatemi nike naho geseba khata ma khameto naatorakoi. Totoho oke Ohonga Soopara beedzaeho maikhatai hiiroraita napamae gama qusubaitare.

7 Oonita Dzairamane name, Ohongai naru bamenoma oke napake moitemi oorai oi paha samane. Oho qubake maka ma kanesa ape ma apei napaho gisi ma samata peitorai oke gama kuibire akobeteqa Ohongake ququimaqa sasarinipamu naate qaarare.

KORITTI ABI QUPA BURISI EETEMI PAUOTA ISANATETA

²Oonihe nanai te nike guume eetara te sesero eetara te tee ma teeke eetaranita eto nanaho nookami qanganataino. Ana bosata hiire, ari oke paha hiibi.

³Napai eehaha naataquni mae baataqu oonihe nanaho qupai nikehoma qesa hongasirorai. Oonita naane quba nanai sepeke nike qomaqoma hiibaqu, oi baamu. ⁴Anai bamu nike ikobetaqu, nanai kaipo ma qangarebata ooraihe nike nanaho nee ma bau naatemi oho ttidza qidzaqidza nanata biranatem nanai oho qaki ma nakinoma naatorai.

⁵Oi teeho quba bahe nanai Maketonia habata biranateqi sama qidzanatarotahe baamunipamu. Kaipo quba minake eeteta. Abiho qaa ma dzauba nanake sengibetemi meeke nanai nakuta atti ququimata. ⁶Ququimami Ohongai nanake too teeteqi Ttittoke dzoobiremi ota nanake saridzeta. ⁷Ooqaho quba keke bahe noi nikeho kokorata qidzanateta ma nikeho isere qidza mootoqi hee, Nike naho dza ma dzaodzao minake eetorai ooiqi hiiremi naho qupa qidzanipamu naateta.

⁸Oi gee bosabosa anai nikeho quba qeetemi nikehota ttidza hemenoma naateta oonihe heme oi bodza teenaqaho isaki naatemi oi anata paha gattiqa isanata. ⁹Oi teeho bahe gee

oi nike isaqiqata ttidza heme moitemi nike ao qupa burisi eete tete nikeme pobitemi Ohongai nanaho baura oke moomi teqaha nike sesero eetara ooqaho qubake anata paha isanatorai.

¹⁰Oi abi ttokaho quba sepeke heme saridzeqa oho ipike baata saridzakoi. Qate Ohongaho baura quba heme oonoma teeke saridzaqu oke saridzeqa qupa burisi eeteqi qidzanatakoi. ¹¹Oi ana nike oho heme moitemi nike nookami Ohongaho sagi naatemi nike te basesa eetarani. Nike atti eete roqobetemi nikeho qupa pobiratemi nikeho noo qusubaho dza ma dzaodzao peitemi nike oho dzudzu ma sogimo naate oorai. Oke eetemi nikeho qanga ao bamu naateta, dzoobe.

¹²Oonita ana gee oke qeeteqi teqaha sagi ma oho kabiraqake qupadzomaqi qeetara. Nanai nikeke qupanomaitemi Ohongaho pengata nanai nikeho kokora baura eetoraieke nike qupadzomaqa qusubaitakoiqi hiire qeeteta. ¹³Qeetemi nikeho oora ma qaara ao pobiratemi nanai te ooqaho quba keke qaki naatoraidzaranihe Ttitto baaqi nikeho isere qidza mootomi noomaeho qupa qidzanatemi nanai paha oho quba qaki naatorai.

¹⁴Oonita Ttittoi nikeho torota tumare boohimi nanai nikeho quba eeteqi noke pobi hiireta, Maqa Koritti abi nokoi nanaho noo isaiteqa qusubaitakoiqi hiireqi noke dzoobireta. Dzoobiremi nanai hiireta oi aoke meenoma naatemi nike moomi nanai hiire baaorai noo oi mee kekeni.

¹⁵Oho quba Ttittoi nikeho torota biranate moomi nike ququimaqi noke atti irita saridze noho noo ao qusubaita soubiremi noho qupai tukubaqi nikeho hasa hiiretai hiirorai. ¹⁶Oonita anai nikeho qupa toobake eeteqi oho totohota Ttitto pobi hiiremi meenoma naate

ooraiho qubake naho qupai qidzani-pamu ooni, dzoobe.

QESA KOKORA QIDZA EETORAQU OIO KIRISTUHO TETE

8 Qate paha Maketonia oko ma botoho noo teeke nanai nikeho quba paanaite. Oi nokohota adzahaha biranatemi nokoi ao ohonga ma tatabi naatorai. ²Oi nokoi ttuma ma quruma ma qubaho qangahasita ooraihe te oho toronata taatara. Baamu, sinabidzaho dzaodzao nokoho ttidzata qaitemi nokoi quba samane kiridza quba ai biireqi oho dzore naate oorai.

³Anai nese namema moomi nokoi qo-goamake moiteta. ⁴Nokomae tototo hiireqi hee, Abi ttumaho kaipo Dzerusare-muna oorai nanai isanate ttaike nokoqe qonoqono moitareqi hiireta.

⁵Nanai nokoho qupa tonabetemi nokoi qupa ororo eete moohimi Ohongaho dzanita nokoi oho isakita ao hairiamake qupa ma sama nokome Ohongaho quba mootoqi nanake hee ma heeta quba moiteta. ⁶Oi nanai bosata Ttitto dzoobiremi noi nikeho baura eetemi oonomaho isakita nike qupa burisi eetemi noi oho isere nana moitemi nanai poiqa noke ohongama tatabi oho tete paha nikeho torota paanaitare hiireqi noke gee erama dzoobihibi oonita nike oho quba adzahaha naatare.

⁷Oi nike quba samane, ai tatauma ma nokanoka ma hibahiba ma dzaodzao qesaqesa ota nike ao isanatoraihe paha quba nikemeke qonotaquho pomake nike aoke gesina naatareihi hiire. ⁸Tototoqaho qubake ana te hiidzaranihe qesai ao oho beekho eetemi nike quba qonotoqi peiota aimare hiiremi abi minarai oke moo hasa hiibaridzoni.

⁹Oonita tete erake qupadzomare. Dzesu Kiristu Soopara napahoi bosata nikeho quba dzasa minake eeteqi sama

nome qoredza eetaranihe quba tobe sumanoma nome nikeho quba biire soubiremi nike oho meuputa ooraita nike oho tete suimare. ¹⁰Oi ana moomi nike oho ttaiqa naasuqa sama nikemeke hoobidzakoi.

Oi nike tii teemuta poma qidza qesagesaho quba adzahaha naate qeematanita paha eraho pomata ipibidzoo. ¹¹Nike oho dza eete sohorotanita dzaodzaoma soubidzare.

¹²Oonita quba ape ma apeke qonotaku oho qubake eto teei gimutta eeteqa hee, Quba oorapuko moitaroriqi hiibaino. Nikeho isaki ooraihota nike moitemi bagenoma naatakoi.

¹³Qesa nikei meupu nikemeta gimimaqa qesake moitemi idzoidzo naataqu oio tete, ma oi bamu nikeke sesero eetaqu. ¹⁴Oi poiqa nikeho meupui habana gotta nokohoke isakinomaitemi bodza teeta nikemae qubaho dzore naatemi noko oho qesa nikeke too teetaridzonita ooqata iso keke naatakoi.

¹⁵Paha teena oke sinabidzata qetemi oorai. Oi hee, Teeho isaki hee eete perebami oi temu oho dzore noho iisuta biranatemisaki nopohoi idzoidzo naatorai ooniqi hiiroraita qupadzomo!

BAURA ABI QESAHO KHOOBA

¹⁶⁻¹⁷Oonihe Ttitto noomae adzahaha naate ao nikeho torota baura oke ipibidzare hiireqi qeehibita moomi oi anaho dza keke bahe nohonita Ohonga dzoobe!

¹⁸Noi qeehibihe abi dzapa pobinoma oko ma boto tupu samaneke sinabidzata qanoqanonomaitorai (oi Rukani mae Aporoni mae ape?) noke nanai Ttittoma dzoobiremi nopomae tuusubi. ¹⁹Noi oho dzapa pobinomanihe paha oko ma boto tupu qesagesai pui nokomeho quba noke uhutomi noi napake hoobireqi Dzerusaremu abiho quba dzaodzaoma

ttuma ttuttutoraita Ohonga nookami nee ma baunoma naatorai.

²⁰Noi nana hoobire ttuttutoraiho qubake eto qesai nookaqi hee, Oberama eetoraiqi qupadzomaino. ²¹Oi nanai Ohongaho neseta qupa sasarima baura eetoraiho isakita paha abiho neseta oho sasarima ooraike qupadzomare.

²²Qate paha abi teei zanake hoobire baorai noke nana moomi abi meenomanita noi nikeho noo qusuba nookami oho dzaodzaooi noho irita peitemi noke nanai paha nopoho gainene uhutomi tuusubi. ²³Qate Ttitto abi ape bahe anai nikeho baura eetoraimi oho hobihobi abi oni. Qate abi eseri oko ma boto tupu qesagesaho pui naate hoobire baura oho ttaiqa naatorai oi Kiristuhota gama nee ma baunoma naatorai.

²⁴Nookare, nanai nikehoke nookami kokoranomanita abi hohoqa erake dzoobiremi nokoi nikeho torota biranatemake nike ao bageke eete nokoke kokora eetakoiqi qupadzomaqi nanai dzapa nikehoke qesaho pengata qusubaitemi nike oho qesa Kiristuho oko ma boto tupu qesagesata baura abi nokoho dzapa qusubaite soubidzare.

ABI MINARAKE

HOOBIDZAROTAH QONOQONO

9¹⁻²Maqa, Dzerusaremuta Ohongaho abi tupu kaipota ooraike nikei hoobidzaridzo oke anai ikaqi hiireqi qeetaqu? Baamu, nikemae ao oonomake eetareiqi qupadzomorai kaqani. Oi anai Maketonia abike hee, Oore Koritti abi ma kara nokoi abi oonomaniqi hiirorai. Anai hee, Nokoi ao sauqata tii temuta sohoroti ttuma roibetemi oorai. Hiiremi dzaodzaoo nikehoi minara ma nokoke eepa moitorai.

³Oonihe anai nikeho hasa hiiqi paha hee, Eto sapara naataino hiireqi dzairamane erake nikeho torota dzoobihibi. Oi ana hee. ⁴Eto Maketonia

abi anama nanai qeemaqa moohimi nike roibetaamake oomi napata midzanoma naataino hiireqi ao seike nikeke qupanomaite. ⁵Oonita anai abi dzoobiremi nikeke qupanomaitemi nike ttuma ttuttuitemake agoagonoma naatakoi. Oonihe eto anai tototo hiiremi agoago oi baruho isaki naataino hiireqi ao sauqata hiire.

⁶Tete erake eete oorai. Teei norotu biireqa mee oberoqake aimakoini qate teei gigi minake biidzaqu noi paha me-upu minake saridzakoita qupadzomare.

⁷Ohongai dza eetemi abi too inainama quba moitaridzonita teei quba qonotaku noi eto bame eete ttidza qore-qorema moitainohe qupa nometa adzahaha naate isaki apeta moitaqu oke baruna heenata ao moitare.

⁸Oi nikei quba nikeme moitemi bamu naatakoiqi eto qupadzomano. Baura kira hiiroraiho isakita nikeho quba haba habara biranatakoiki Ohongai hiiremi ooraita noho baruna heena ma me-upu oke qupadzomare. ⁹Erake qeetemi oorai. Hee, Abi ohonga noi abi qubaho dzore naatorai nokoqe qupadzomaqi iisunomaitoraita noho tete rike ma pobi oi agoba qaarakoi.

¹⁰Oonita gottarake dzooho mai moitemi dzaarorai ma pattake abi moitemi muunoraiho khooba ape bahe Ohonga teenanita noi quba tee ma teehe biidza ma suuna nikeke moitemi baura qidza nikehoi paha qoridze meupunoma naatakoi. ¹¹Oonita nikeho iisu ao peitemi nanai pui oho dzapa teeke erana hiiremi nike baruna heena nikemeho quba eeteqi Dzerusaremu abi habanake moitemi nokoi aimaqa Ohongaho hasa minake hiibakoi.

¹²Oonita moomi baura erai Kiristuho abi habanake moitaqu oi ooqaho quba keke ooraidzaranihe moitemi nokoi aimaqa Ohongaho hasama gegema hiibaqu quba eseri ooqata meenoma

naatakoi. ¹³Ma paha nike ttaike ttuma ttuttuiteqa Dzesu Kiristuho sinabidzake mee hiiremi abi sigina oorai nokoi mooqa Ohongaho subesube hiibakoi. Oi teehe bahe nike kaiponoma nokoho bame mooqi ubatu nikemeta giima nokoqe moitorai oioni.

¹⁴Nokoi moomi Ohongai baruna heenaho tete biraitemi nike tete oke qaupuitemi nokoi nikeho dzaodzao minake eete Ohonga dzoobe hiibakoi.

¹⁵Oonita qonoqono qidzaho maikhata ape bahe Ohonganita buububu! Mae totoho apeta hiiremi isanataqu?

QARU ABI KOIDZAHO TETEKE PAURO QAUPUITETA

10¹⁻²Qate nikehota qesai anake hee, Noi kharata ooqi noo tatangake hiire qeetoraihe noi nanaho bisata baaqi subate kebake hiiroraiqi hiireo? Idze! nanai nikeho bisata biranate noo tatangama hiibaquho isaki oorai. Oonihe oi nikehota midzanoma naatakoita nanai kharata ooqi noo bamenoma qeetemi isaiteqa qusubaitemi nanai baaqa nikema noo keba ma dzapata hiibaridzoniqi hiire tete oke aimorai. Meeke Pauro ana naamae Dzesu Kiristuho quba eeteqi keba ma dzapata nikeho torota inoinoma noo hiibare dza eetorai.

³Oi naho dza oke eete oorai, oonihe Ohongaho baura eetemi tee ma teeta basesa biranatem keba ma dzapaqata keke noo hiiremi bamu isanataqu.

⁴Maqa, nanai koo ma tangama qaa eetorai oi te ttoka pepepeho isaki oonidzara. Baamu, oi Ohonga beedzaenomaho isaki. Noho koo ma tangama qaa eetemi basesai taatorai ma qupa dzohidzohi sasai bamu naatorai.

⁵Ma quba naane ma naanei qiba pe-qipeqita Ohongaho nokanokake qirutomare hiibaqu, iiha ma dzoobidza oonomake nanai gama sorubire aimami

Kiristuho tete peitorai. ⁶Oonita ape ma nikei basesa eetaqu oke nana ao sorubire aimami bamu naataridzonita qupadzomare. ⁷Qesa nikei sasake sooroqi sama nikemeho nookami Kiristuhonita hee, Pauroi nanake ikaiqi hiibaquiqi qupadzomorai kaqani. Oore, nikei Kiristuhonihe nanai nikeke noo hiirorai oi paha Kiristuho kekeni.

⁸⁻⁹Nookare. Nanai geeta tototo hiirorai oi Ohongaho beedzae oonita oke nanai qaupuitorai. Oonihe nikeke rubengaitareiqi te qupadzomoraizara. Oonita eto oho atti eetaino. Baamunipamu, qidzaita qubake beedzae eetorai oonita ana bamu oho midza hoho eetaqu.

¹⁰Totoho oke ana teehe qubake hidzaranihe qesai sama qusubaiteqi hee, Pauroi kharaqata ooqi noo minake qeete dzoobire baaoraihe noi noomae baaoma nanai moomi noo kebahebama hiiremake nanai oho ngiingi eetaridzoniqi hiiroraiho isakita ana oho noo ipi hiire. ¹¹Oonita basesanoma nike erake qupadzomare. Nanai geeta qeetorai oi baura nanaho kekenita oi nanaho habara naate nikeke dzaga bobotoqa boto koko eetaoita qupadzomare.

¹²Qate abi qesa haba kharata baaqi nikeho banaita naatare hiireqi qesa bitta ma kaka eeteqi quseripo geeba nokomeke banaite banaiteke tuumoraihe nanai oho qesa bamu. ¹³Ohongai bauraho kamo nana moiteta oi nikeke sengibetemi ooraita nanai baura naname qaupuiteqi te sepeke dzapa nanameke ai qusubaitoraizara.

¹⁴Bamu, nanai bosata baaqi te habake hoteitaranihe qeemaqi nikeho heme baura eete sinabidza qidza hiiremi nookatanita nike nanaho pobi ooni. ¹⁵Qaru abi qesai mainata baura eetemi nanai te ttanga naname ota mootoqi qaupuitoraizara. Oonihe nanai nikeho baura eetemi nike ai tatauma saridzeta. Oonihe nikehota oho

meupu hee eeteqa paha qesaho irita perebaqu oho qupa toobake nana eete oho beedzaeke eetorai.

¹⁶Oi sinabidza nikehota hee baamake nanai paha nikeke dzongobeteqa haba agiagi qesata ipibire sinabidza hiibakoi. Oi nanai bamu baura abi qesaho dzoota qeemaqa baura nokohoke karabetaqu, tete oke qesai iihoraihe nanai baamu. ¹⁷Oi nanai hee, Teei dzapa teeke qaupuitareiqi Ohonga Sooparaqaho dzapake qaupuitare. ¹⁸Oke hiiroraita abi teei dzapa nomeke qusubaitemi bamu isanataquhe Soopara noomae teehe dzapake qusubaitemi isanatakoi.

BAURA ABI

OBERA OBERAHO KHOOBA

11 Ana hoore noo gattiqa teeke hiiremi eto nookami qanganataino. ²Oi ana eraho qubake hiire. Anai dzaodzaoma Ohongaho quba eeteqi Kiristuho ata pobi saridzareiqi atapa boseba oba qoororaiho isakita anai nikeke gaigai eetorai. Eeteqi nikeke hee, Apu mee nikemeho beebe eetareiqi hiirorai.

³Oonihe ana qupadzomami nikeho qupa sasari naate Kiristuqaho qupa toobake eetoraquni mae dzotatai ttenittenima Qeebake ikobetetaho isaki naataqu? ⁴Oi teehe bahe nanai Dzesu ma noho sinabidza ma Sumasa nohoke nikeho torota mootomi isanatoraihe teena: Obera abi teei baaqi Dzesu ma Sumasa ma sinabidzake nikeho pengata ngingirobe eetemi maina naatemi nike paha noho teteke ihaquni kaqa, oho qupake ana muune.

⁵Nookare, abi naga hiibi nokoi sama nokomeho nookami qaru abinipamu oonihe nike qupadzomami nokoho isaki nahoke riite oorai mae? Oi ana moohimi baamu. ⁶Meeke nokoho totohoi mutunomanini nahoi keba ma dzapa. Oonihe nike ao tee ma teeta

moomi naho nokanokai adzahaha bahe asuasuni.

⁷Oonihe anai nikeho torota sinabidza hiireqi sama nameke bai hiireqi nikeke ai teka qidzata mootota oho ttuma quba ana hiibaama naatemi ooqata obero naateta kaqani. ⁸Oi sinabidza tupu qesaqesai adzahaha naate ana ttuma moitemi ana ooma nikeho baura eototanita anai ikaqi hiireqi ttuma nikehoke ingonaiteqi nokoqahoke aimata?

⁹Oonihe anai Koritti abi nikeho bisata qaatata naho qepe ma haba baamu naatemi oi eto nikeho bame naatano hiireqi anai te nikeho neseta quba teehe pupu hiibara. Oonihe Maketonia haba kharaha dzairamane qesai baaqi ana hoobireta. Ao eetetanita ana nikeho pengata bamu nenesa hiibaqu. ¹⁰Pupu ma nenesaho pomake ana Koritti nagapa ma Girisi abi minara nikeho torota gesina naataranita Kiristuho pengata anai poma oke potti biiremi oi naho nee ma bau naate qaarakoi.

¹¹Anai te nikeho gottae eete oonomaho totohota hiiroraidzara. Ohonga moomi oi bamu. ¹²Oonihe abi qesai sama qusubaiteqi ttaroke hee, Nanai qaru abi Pauro ma karaho isaki ooniqi hiirorai. Hiireqi nokoi ikake eeteqi nikeho ttuma nokome quba aimorai? Nanaho tete mainanita nokoho khooba ota paana naata qubake ana nikeho ttuma name quba bamu aimaqu, bamu dzanadzana!

¹³Nokoi obero abi ooqi abi ikobeteqi hee, Nanai Kiristuho qaru abi ooniqi hiireqi sama nokome gimuttake eetorai. ¹⁴Ma oi teehe quba bahe Saatai tete oke biraiteqi sama nome gimutta eeteqi hee, Anaio dzadzaho angero ooniqi hiirebaorai.

¹⁵Oonita qesai noho ttarita qeemaqi tete oke ihaqi sama nokome gimutta eete hee, Kokora abi qidzaniqi hiiroraihe suheqata nokoho baura qangai paana

naate nokoke too pasere eete teetakoita qupadzomare.

PAUROI NOKO QERE BIIREQI BAME MINAKE AIMA QAATA

¹⁶Anai quseripo bamuhe, nikehota qesai nookami anai quseripoho isaki ooni kaqa. Oionita nike qaatemani ana oho qesa qepuqepu gattiqa hiibakoi. ¹⁷Hiibakoihe oke bamu hee, Ohongahooni hiibaquhe gattagattaho nooniqi hiibakoi.

¹⁸Oi qesai ttokaho isakita hiiremi ana paha sepeke hiire. ¹⁹Oi teehe qesai qepuqepuho isakita hiiremi qesamani niki quseripo noo nookami bagenoma naatorai.

²⁰Noo oi era. Qesai sama nokome qusubaite nikeke sutasutata mootaquni mae, kapura nikehoke muunaquni mae, nikeke koseta biidzaquni mae, urupusa eetaqu, oonomake eetemi nike naane quba oke qauputorai? ²¹Nokoi eetoraihe teteke naamae aimaama naatemi nike anake oho iga hiidzo? Oionita niki quseripo nokohoqaupuitemi ana paha naamae sama qusubaho tomidza quseripo nooke hiiremi nookare.

²²Nokoi Dzuta abi oonihe anai oho qesa Dzuta abi. Nokoi Isirae abi oonihe anai oho qesa suqobidza abi ooni. Nokoi Abaramuho biidza ma suunanihe anai paha. ²³Nokoi Kiristuho kokora abi ooni kaqa. Oonihe anai nokoho isaki oke ritanipamuke eetorai, quseripo noorake nookare.

Heme baura samanipamuke ana eetorai, sutasuta samaneke saridzorai, kittikotti gesina naatorai oi gattiqa bamu. Qupi ma sau samaneke ana baataho tomidza naatorai. ²⁴Oi Dzuta abi anake qupi boto teenake gabehe biireta, oonihe Roma abi hee, Eto gabehe 40 naatemi baatanipake eetaino hiireqi nokoi 39 isaki ota qoorota.

²⁵Qate qupi taparike nokoi anake qainima buribaroke teeteta, qupi teeta nokoi anake omama teeteta. Ma qupi taparike sisimama gama rubenga naateta, qate bodza teeta anai sisimama saru naateqi khakhoru biire oomi iihai mootota. ²⁶Oi ana teteta tuuma ma baaba eete qaimi oba tee ma teei sooromi biire qaibi. Guume abi anake siko ma bagi eetorai oke anai oko patta eetorai. Ma ana qangahasi maina paina saridzorai oke abi noo maina painanomaho botota saridzorai, oke nagapa maina painata saridzorai, haba habanata saridzorai, besa qausuta saridzorai ma paha naho qesamane qesai obero naatemi oho kaipo saridzorai.

²⁷Baura bamenoma samaneke ana qere biiorai, bakena attinoma samaneke geemorai, sebe ma meera samaneke moorai, quba samaneho hutingi naatorai, qepe ma haba bamu naatemi dzapa teetorai. ²⁸Quba naane ma naane anake sasata ibo eetoraihe oho tongo neta anai qupi ma sau samaneke Ohongaho oko ma boto tupu qesa samaneke soopara eetorai. ²⁹Oi teei toronata taatemi quba oi ao anake hesatorai. Ma teei Kiristuhota teeke qomaqoma hiiremi naho humamutu ao biranatorai.

³⁰Nookao, baura oonoma keke anai eetoraita quseripo noo oke qaupuitareiqqa qaupuitakoi. ³¹Oke Dzesu Soopara napameho mai Ohonga agoagonomaho pengata ana hiiremi nookoraimi ana hiibi, noo oi obero bahe meeni.

³²Anai Ttamasiko nagapata oomi abi qiba Areta noi hiiremi noho kiapei dzudzu ma sogimo nomema nokoi gama nagapa oke ogamaqi naho qirike eetota.

³³Eetomi qesamane nahoi anake kamonaiteqi seike nagapaho tapata anake ekama qogobiremi qurateqi anai kia-

peho pobiamana naate atti tuumata. Bauraho bame oonoma samanei naho irita oorai.

PAUROHO BAKU MA NAMESE

12 Oonihe ana bauraho isere name sepeke kharaitemi bamu isanataqu. Oho qubake qeemaqi Sooparai anake baku ma nameseta banaitemi oorai oke poiqa paanaisubi.

²Nookao, agoba tii 14 biranataa-make oomi anai abi ikanomaho isakita ooqi qupa khata namema Kiristuho Sumasama qesa hongasire ooqi noi anake aima pei qusu nagapa bisanipamuta biranateta oke ana bageke eete qupadzomata. Oonihe anai samama peitetani mae, neseke qooroqi mootani mae, ikanomake eete moota oke ana khoukhau. ³Oonita hiibi, Samani mae, birabira apeta ooqi moota oke ana ruume naate, Ohongai noqe gesinanihe meenipamuke ana moo qupadzomata.

⁴Qusu haba bisanipamuta biranateqi anai noo bamenoma samaneke nookata. Oonihe noo oke burisi eete abi sepeke pobi hiibaquho qaga hiiremi nookataqaho pobike ana nikeho quba paanaisubi. ⁵Oonita anai abi oonomaho isaki ooqi nikeho quba paanaitemi oi anata quba tobe sumanoma naate oorai.

⁶Oi ana baamu sepeke sama name qusubaitaqa oonomake hiibaquhe qesa nikei moo nookami anai abi sepeho tomidza naatemi anai heeqata paanaite.

PAUROI QAHIQAHIO ISAKI TEKE SARIDZETA

⁷Oonita Ohongai anake namese ma apota quba samaneke banaitemi moota. Oonihe eto anai oho quba sama qusubaitano hiireqi noi naho nese kotoromi koo oi paha Saataho qesa anaho ibo eetemi ana oho kaipo eete baaorai.

⁸Qate kaipo oi anake qaate tumareiqi anai Soopara pupu hiireqi qupi

taparike oho pupu hiireta. ⁹Hiiremi noi bai hiireta. Hee, Abi kaipota oomi naho beedzaei isaki nohoke hee biidzakoi oonita anai baruna heenata namese ma quba eranomake niike banaitemi oi ni-ihota isanatare. Oke noi hiiremi anai hee, O dzoobe, kaipo oi anake qahitoto qaama Kiristuho beedzae naho irita qaarokoiqi hiireqi oorai.

¹⁰Oonita anai Kiristuho baurake eetemi seebe ma meerani mae uuba ma sakabani mae quba naane ma naaneho kaipo ma qangahasi biranataqu oi oho quba bamu anata qanganataqu. Oi qangahasi anake suqobiremi Ohonga hiiremi naho beedzae paha oho isakita peitemi isanatakoi, oke hiireqi ana baura eetorai.

KORITTI ABIKE PAURO QOGO MA SAGA HIIRETA

¹¹Nookao! Qaru abi mimiho isaki oorai teena oi paha anata meupui ooraita nike oke moo khooba qupadzomarotahe baamu! Oho quba ana noo hiibi oke paanaitemi, eto nookami sama qusubanoma naataino. ¹²Anai nikeho bisata ooqi qaru abi meehe isakita beedzae eete baura bamenoma sameke eeteta paha obaoba samane paanaiteta oi gama Ohongaho mumure naatemi nike ikake eeteqi oke ruume naataqu?

¹³Oonihe baura teena oho ttumake nikeho torota aimama naateqi sin-abidza tupu qesaqata hobihobi giimata ooqaho quba nike nookami kahosanoma naatorai kaqa. Oonita nike naho kahosa eete ooraiqako oho quba dzasa eete qaatare. ¹⁴Oi teehe bahe erake qupadzomare. Khametoi te mai ma paiho quba iisu mootoraidzaranihe mai ma pai iisu oke khametoho quba mooto peitorai. Oonita anai paha nikeho torota biranatemu qupi tapari naatakoi oonihe anai bamu nikeho torota sama pati name qohateqi tee ma teehe quba hiireqi

oho bame nike moitaquhe, nikema qesa dzaira eetaieqi ana qeemakoi.

¹⁵Oho isakita anai nikeho dzasa minake eete sama name bagara biireqi nikeho kokora eetoraidzonihe nike oho ipike naho gootta eetaino. ¹⁶Oonihe nike poi hee, Pauroi nanake qoqopa eeteqi ao asi nometa baubotoraiqi hiibidzo?

¹⁷Idze! abi apeke anai nikeho quba dzoobireqi hee, Nokoke ttenitteniqi aimaqi naho asita baubotarieqi hiireta? ¹⁸⁻¹⁹Baamunipamu, anai Ttittoke dzoobireqi noma gotta teei noke gainene eetare hiiremi nopoi tuumaqi nikeho torota ikoiko baura eeteta mae? Maqa, Nanai tete oke ruume ma poma oonomake aimamanita Ttittoi paha ikoiko abi baamu. Nanai te sama naname gimutta eetoraidzaraniha dzairamane qidza nike eto oke qupadzomano. Ohongaho pengata nanai Kiristuho quba eeteqi nikeke qanoqanonomaitare hiirorai.

²⁰Oonita anai nikeho torota biranatakoi oonihe anai eto seike baaqi moomi nike tti ma ttire, oso ma dzauba, hu ma koridza, ingaqa ma rasakima ooqi sahatetemi nikema napaho neseta midzanoma naataino oho qupake muune. ²¹Oi anai hee, Eto nanai qeemaqa moomi bosata qesa iinga ma siidzata ooqi pasena dzapa samaneke eetota nokoi qupa burisi eetaamake oomi Ohongaho pengata ana midzake eete nikeho quba paha tti ma ttaka hiibaino oho qubake ana ququimaqi hiirorai.

AI TATAUMA NAPAMEKE TORONAITARE

13 Nookao poiqa nana nikeho torota biranataqu oi ao qupi tapari naatakoita qupadzomare. Biranateqa batabidza abiho isakita isere nikeho gama nookaqa bamu

abi teenaqaho toota noo nookaquhe eeserima tapariho noo totohoi teenata tuumami nookakoi. ²Oonita hiibi anai bosanipamu nikeho torota biranatemani qate ipita nikeho neta kahosa biranatemani ana naamae te qeemaranihe geeta qogo noo qeete dzoobiremi oi naho habara naateta oi qupi eseri naateta.

Qate poiqa ana qeemami qupi tapari naatemani anai bamu sepeke nike ingonaitaqu oke nike korabete nookare. ³Oonita nike bosata naho nese ma penga moo nookami abi kebaho isaki naatemani nike hee, Noho torota obaoba apeke moohimi Ohongaho mumure naataqu? Oiqi hiiroraihe poiqa naho nooi nikeho torota bamenoma naatakoita Kiristuho mumure oioni.

⁴Moorare, Kiristui basesa bahe abi kebaho isakita ooqi baateta oonihe qoridze poiqa qaraqarata oorai oi teehe bahe Ohongaho beedzae keke. Oonita nanai te sama nanameke qaupuitoraidzaranihe noho poma kebake ihaqi paha noma gama qaraqara saridzeqi Ohongaho beedzaeta nikeho torota baura eetorai eetorakoi. ⁵Oonita sama nikeme bageke eete toronaitare. Toronaite moomi isaki nikehoi ai tataumanomani mae baamu? Nike Dzesu Kiristuho torota atimorai mae bamu? Eto sasaho isaki ooraino.

⁶⁻⁷Qate ana dza eetemi nike nanake toronaitemi, sasaho isaki bahe meenoma naatare. Oonihe toronaiteqi eto sasake soobainohe

mutuke aimare. ⁸Aimami nanai nikeho neseta uubareiqā uubakoi isanatareiqā isanatakoi. Oonihe nanai nikeho bisata bamu quba meeho basesa eetaqu, bamu. Ooqaio mee oonita qaupuitakoi.

⁹⁻¹⁰Nanai nikeho neseta isanataama naatemani nike beedzae aimaqu oke nana nookami bamu qanganataqu. Oi teehe bahe nikemaeho oora ma qaarai qidzanataqu ooqaho qubake nana beedzae eete pupu hiirorai. Oi Dzesu Sooparai anake beedzae moitemi ooraihe ooma anai eto nikeke suqobidzainohe qanoqanonomaitaridzoni. Oho qubake anai nikeho amata ooqi sauqata qogo noo hiire qeetemi qusubaitemi ana nikema ooqake bamu noo tatangama hiibaquhe inoinoma hiibakoi, oio naho dza.

NOO QETTA MA KOKO

¹¹Oonita Dzairamane name nike keba ma dzapata ooqa qupa teenaite qesa kokora eetemi Ohonga dzasa ma hasuho maikhatai nikeke tuuhoro qaarakoi.

¹²⁻¹⁴Qate Kiristuho okoma boto tupu erana oorai nokoi nikeho dzoobe hiire. Oonita nike qaheuba baura napameke qupadzomaqi qesa kanabete oorare. Oionita Dzesu Kiristu Soopara napemeho baruna heena ma Ohonga Maiho dzasa ma Qaheuba Sumasaho ttaiqa oi gama nikeke bakena geema qaarare, aipo. Anaio Pauro

GARATA

OHO DZAIIRA PEPA

Pauro qeeteta

Epeso Asia Gattiqua

Tii 55-56

Dzesuho Oho Ma Boto Tupu

Garatia Haba

NOO BOSABOSA

1 ¹⁻²Dzoobe Dzairamane:

Anai Pauro, Qaru abi. Oonihe, anai abiho qaru khata oonidzara. Ma abi teqaha anake dzoobiremi baabara, baamu. Ohonga Mai noi Dzesu Kiristuke baata neta ai tukutomi noi hiiremi anai noqaho qaru abi naate oorai. Dzairamane qesa ma nanai noorake qeeteqi Garata habaho oko ma boto tupu nikeho toro dzoobiremi tuusubi.

³Ohonga Mai ma Dzesu Kiristu Sopara napaho nopoi hiiremi keba ma dzapa nikeho torota biranatare. ⁴Oi napai ttokaho qangata qaami Ohonga Mai hiiremi Kiristui napake qanga neta qangauma quba kahosa napahoke teetareiqi baateta. ⁵Oho qubake Ohonga Mai napameho hasa hiire qaarare. Oi noo meenipamu!

SINABIDZA MEE OI SAMANE BAHE TEENA

⁶Qate Kiristui baruna heeba nometa nikeho kira hiiremi nookata. Oonihe nookaqi nike ikake eeteqi noho neta harateteqi ago sinabidza mainata qeehimi ana mooqorai? ⁷⁻⁸Oi sinabidza mee paha teei teqaha ooraidzara, oonihe qesai nikeke dzakidzaki eeteqi Kiristuho sinabidza oberama hiibareiqi dza eetorai.

Nanai sinabidza nikeke pobi hiireta oi mee. Oonita poiqake ttoka abi, oni mae qusuho angero tee, oni mae apei

(hu nooho) sinabidza maina nikeke pobi hiibaqu abi oi pernaomanipamu ooni. ⁹Sinabidza nike meenipamuke nanaho toota nookata. Oonita apei poiqake nike sinabidza maina pobi hiibaqu noi ai bidzaquho isaki oni. Nana bosata hiireta teena oke ana paha poiqake hiire.

¹⁰Oonita nike qupadzomami ana erake abiho penga quba hiirorai mae? Mae abiho dza hiiremi ana oho quba eetorai? Oi baamunipamu! Oke ana abiho quba eetapuke ana Kiristuho kokora eetaama naatarori.

PAUROI QARU ABIHO ISAKI NAATETAHO POMA

¹¹Oonita dzairamane nookare. Sinabidza ana nikeke banaitorai oi te abiho nenanidzara. ¹²Baura oke ana teqaha abiho torota saridzara, ma abi teqaha oke ana banaitemi nookara. Baamu. Kiristu noomae oke naho toma quba paanaitemi nookata. ¹³Meeke agobake anai Dzuta abiho sinabidzake iihaiqi baura samaneke eete qaata oho teteke nike ago nookaqi qupadzomorai. Oi ana Ohongaho oko ma boto tupuke rubengaitareiqi nokoke sesero eete qaata. ¹⁴Oho qesa uimane nanahoi tete rerengi eete qaata oho teteta anai qooroqi dzaodzaoma Dzuta abiho sinabidza qaupuiteqi qesamane nameke riite qaata.

¹⁵Qate, pai gotta nahoi ana dzoomake boohimi Ohongai baruna heena nometa anake uhutota. Kebanoke noi bodza mootoqi khata nome tete nohoma gama naho quba paanaiteta. ¹⁶Paanaiteqi noi hiiremi ana raaba abiho torota Kiristuho sinabidza hiire paanaitarotaho isaki naateta.

Oonihe ana teqaha abiqaho torota sinasina aimara. ¹⁷Oho qesa ana teqaha Dzerusaremuta peiteqi qesai bosata Ohongaho Qaru abi naateta nokoho torota biranate tete aimara, bamu. Anai

Dzesu gesina naasuhiqi aoke Arabia habata tuumaqi ota noke tuuhorota. Tuuhoroqi burisi eete Ttamasiko nagapata biranate ota bukhuma baura mina eeteta.

¹⁸Qate tii tapari naatemi meeke ana bodza ota Dzerusaremuta aabe tuumaqi Peetorohe nagata peiteqi qupi 15 oho isakita nakamae ota oota. ¹⁹Oonihe, Kiristuho qaru khameto minara noko-hota anai teqaha teeke mooraranihe, Sopara nameho noma Dzakopo teena noke ana moota. ²⁰Nookare, noo ma pobi erake ana Ohongaho pengata qeesubi oi noo meenipamu.

²¹Oonita bodza oho neta anai tuumaqi Siria ma Kirikia habata qaata. ²²Oho qubake Kiristuho oko ma boto tupu samane Dzuta habana qaata nokoi naho pengake gesina naate qaarara.

²³⁻²⁴Oi baamuhe, nokoi noorake qesa pobi hiire nooka qaata, Idze, teei agobake napake sesero eeteqi ai tatauma baura rasaki eete qaata abi oi poiqaqe sinabidza teena oke abi pobi hiire paanaitorai. Oiqi hiireqi nokoi nahoke qupadzomaqi Ohongaho hasa hiireta.

QARU ABI MINARAI PAUROHO BAURA QAUPUITETA

2¹⁻²Qate ipita tii 14 naatemi Ohongai tete paanaitemi anai paha Dzerusaremuta tuumaqi Ttittoke aimaqi naka Banabema nanai qesa gainene eeteqi tuumata. Oonihe ana teqaha sepeke baura eete qaarara, ma ana eto sepeke baura eetainoho qubake sinabidza anai raaba abi pobi hiirorai oke ana Dzerusaremuta abi dzapa pobinoma nokoho pengata keke rerengi eeteta.

³Qate Ttiitto noi Giriki abi oonihe nokoi te noke sama koko geeba mootareiqi hiibara, oi bamu. ⁴Oonihe tuuma ma baaba qidza napai Dzesu Kiristuho teteta saridzorai oke

dzairamane otera qesai guuke nooka quba tupu ota dzuubaqi nanake angina teetare hiireqi nokoqeke keke Ttitto oho geeba mootareiqi hiireta.

⁵Oonihe, nanai teqaha otera abi nokoho noo qusubaitara, baamunipamu. ⁶Sinabidza oi nikohe torota mee eete soubidza qubake nanai oho basesake eeteta.

Qateqa abi dzapa pobinomake hiibi nokoho dzapa pobi oi teqaha anake sirihara. ⁷Paha Ohongai teqaha abiho dzapa pobike qupadzomoraidzara. Oonihe abi mimi dzapa pobinoma nokoi teqaha garubata naho noo geemaqi oho ipi hiibara. Oi baamuhe, Ohongai Peetorohe Dzuta abiho torota sinabidza hiibareiqi dzoobiremi tuumorai oke nokoi qupadzomaqi oho qesa noko moomi Ohongai anake raaba abiho torota sinabidza hiiba qubake dzoobiremi tuumorai. ⁸Oi Ohonga apei Peetorohe dzapa hiiremi noi Dzuta abiho quba qaru eetorai Ohonga teena noi paha anake dzapa hiiremi ana raaba abiho quba qaru eetorai.

⁹Qate Dzakopo ma Peetoro (Biriki) ma Dzohane noko subaho qesa ooqi moomi, Ohonga baura qidza anake moitemi oorai. Oho qubake noko ma nana ttaiqa naataquho isakita nokoi Banabe ma nakaho botoke aimaqi hee, Nipe raaba abiho torota baura eete qaama nanamae Dzuta abiho torota baura eetorakoiqi hiireta. Oonihe, nokoi nakake hee, ¹⁰Nipe raaba abiho bisata baura eesuqi eto Dzuta abi habana nanahoke ruume naatainoiqi hiireta. Ma teena oke ana qupadzomaqi dzaodzaoma oho ttuma nikohe neta ttuttutoraike niko moorai.

PAUROI PEETOROHO OBERAKE PAANAITETA

¹¹Oonihe ipita Peetoro Attiokhia nagapata biranateqi poma teeta otera naatemi anai noho pengata oho

noikiki hiireta. ¹²Oi bosata Dzakopoi Dzerusaremuta ooqi Dzuta abi qesake dzoobiremi nokoi Attiokhiaho teteta tuusuqi ota biranataamake oota. Oonita Peetoroi Attiokhiaho raaba abima gama isanate ttaike patta muuna qaata. Oonihe, sama koko geebanomai Dzakopoho nena baata nokoi Attiokhiata biranahimi Peetoroho qupa bitotomi, noi koridza biireqi raaba abike papateta. ¹³Ma oho qesa Dzuta abi qesai obero naateqi noma papateta. Ma idze, Banabe noomae oho qesa nokoma qupa teenateqi raaba abike papateta.

¹⁴Oke anai moomi nokoho tete teqaha sinabidza meeho tomidza naatara. Oho qubake ana nokoho pengata Peetoroke pobi hiireta, Ae! nii Dzuta abi ooqi raaba abiho pomata midza eetaamake nokoma patta muuna qaariti naane quba nii poiqake nokoke papate? Papahimi raaba abi nokoi isanate Dzuta abiho pomata qeemaqa sama koko geebanoma naataqu mae? Oi oberani. Oke ana noke pobi hiireta.

AI TATAUMAHO TETE OQAI KEKE ISANATAKOI

¹⁵Anai Peetoroke hee, Qesa napai teqaha raaba abi kahosanomaho isaki naate ooraidzara oi napai husi ma paita Dzuta abi. ¹⁶Oonihe, napai moomi abi teei hu noo gama qusubaitaquuko noi bamu oho quba Ohongaho pobi naataqu. Oi bamuhe, abi Dzesu Kiristuke ai tataumaqu oqaho quba Ohongaho pobi naatakoi. Dzuta abi napai hu noo qusubaitareiqi te oho quba Ohongaho pobi naatoraidzaranihe, raaba abi ma napa gamaqa Dzesu Kiristu ai tataumaqi noho pobi naatorai.

Tete erake qupadzomare. Abi ape ma ape hu noo gama qusubaita soubidzaqu oi abi qesahota isanatakoihe noi bamu oho qubake Ohongaho pobi naataqu,

baamunipamu! Oonita mooro. ¹⁷Napai raaba abi kahosanomaho isakita ao hu noo potti biireqi Kiristuho torota biranate Ohongaho pobi naate oorai. Oonihe, oke moomi Kiristui hee, Kahosaho tete isanatoraiqa hiirorai mae? Oi baamunipamu!

¹⁸Oho teteke qahota mootoqi hiire. Anai qaho teeke qeeremi ngaura naatemi ana oho ngaurama qaho oke paha gootare hiibaquuko oi obero naatakoi. ¹⁹Nookare, nii ma nakai hu noota baata saridzeta. Oonihe oho ngaura qaateqi nakai Ohongaho totaqita qeemaqi aoke qaraqarake saridze oorai. Oonita nakai ikake eeteqa paha hu nooho ngaurata qeemaqu? Baamunipamu.

Anai erake qupadzomorai: Anai Kiristuma naka teena naateqi baateta, oonihe noma gama eehaha naate oorai. Oi ana bahe, Kiristui anake eehahaitemi baura ana ttokata eetorai oke ana Ohongaho khatake ai tataumaqi eetorai. Oi noi naho quba dzasa minake eeteqi naho habara eete baateta. ²⁰⁻²¹Oonita abi napai hu noo qusubaita oho quba Ohongaho pobi naatapuko, Kiristui sepeke baatarota. Oonihe baamu, Ohongai baruna heena nometa tete saridze oorai tete oke nii ma nakai ai signaitemi bamu isanataqu, oke ana Peetoroke pobi hiireta.

HU NOOHO TETE MA AI TATAUMAHO TETEI MAINA PAINA

3 Ana Ohongaho baruna heenahoke hiiremi Garata abi nike oho ruumeni kaqa! Nikemae nookami nanai mekeqoma nikeho pengata hee, Dzesu Kiristui napaho habara naatemi abi noke hapanaiteta oiqi hiire qaata. Oonihe ape nikeke ikobetemi tete mainaka qupadzomorai? ²Oonita ana qasa noo erake hiiremi nike oho noo ipi hiibare.

Nike hu noo qusubaiteqi Ohongaho Sumasake saridzeta, oni mae nike Kiristuho noo nooka hisi eeteqi Ohongaho Sumasa saridzeta? ³Isanate nike Kiristuke nooka hisi eeteqi Sumasake saridzeta. Oonihe, ota sohoroci nike rume ma potutu naate poiqake hu noota kotunga naatare hiirorai mae?

⁴Sumasaho teteke nike ago saridzeqi ota bageke eete baaqoraihe, poiqake tete oke nike sepeke qaataqu mae? Ohongai nike Sumasa nomeke ttuunomake moitemi Sumasai baura qidza samane nikeho bisata eetorai. ⁵Oonita nike hu noota tatanga naatemi Sumasai teqaha oho quba baura oke eetoraidzarani. Baamu, nike Ohongaho sinabidza nooka hisi eetemi Sumasa ooqaha quba baura oke eetorai.

⁶Nookara, Abarahamu noi Ohonga nooka hisi eeteqi noho pobi naateta.

⁷Oio tete, oonita apenei oho qesa Ohonga nooka hisi eetorai nokoma napa meeke Abarahamuho khametoho qesa naate oorai.

⁸Oi Ohongai agobake mooqi erake qupadzomata. Ipita raaba abi samane nooka hisi eeteqa naho pobi naatakoi.

⁹Oke hiireqi Ohongai Abarahamuke sinabidza hiiremi noorake qeeteta, Raaba abi nokoi Abarahamu niiho nakuta agoago saridzakoi. Oke qeetemi ooraita moomi apenei Ohonga nooka hisi eetorai napa gama Abarahamuma teena naateqi agoago oke saridze oorai.

¹⁰Qate hu nooi erake hiireta, Apenei hu noo isaiteqa gama susupu qusubaite soubidzaama naataqu nokoi baataquho isaki naatakoi. Oiqi hiiretaho qubake apenei hu noota tatanga naatorai nokoi oho baruta dzuubakoi. ¹¹⁻¹²Ma hu noo oi paha erake hiireta, Apei hu noo gama qusubaite soubidzaqu abi oi oho bameta ooqa qidzoke qaraqara saridzaqu. Oiqi hiiretanihe, oi gama nooka hisi eetaquho tetenidzara.

Qate oho habarake sinabidza noota erake qeetemi oorai, Abi teei Ohonga nooka hisi eeteqa qaraqara saridzakoi. Oonita oke napa moomi tete paana naate, oi abi hu noota tatanga naateqa bamu ota Ohongaho pobi naataqu, baamu.

¹³Qate sinabidza noota erake paha qeetemi oorai, Abi apeke eeta gosoromi oorai abi oi biidza ma baatanomani. Oho qubake moomi Kiristui hu nooho baru neta napake ingonaiteqi noomae napaho habara eeteqi biidza ma baataho isaki naateta. ¹⁴Oonita raaba abima napa gama Kiristuke nooka hisi eeteqi Ohongai naru hiiretaho isakita napa Sumasake saridzemi oorai. Oho pomata Abarahamuho tete qidza ao napaho torota biranate oorai.

HU NOOI OHONGAHO NARUKE ISANATAAMA

¹⁵Dzairamane name nookare. Abiho teteta erake eete oorai. Abi teei baatare boohiqa quba tongo nomeho noo oke geeta ttarita qeetakoi. Qeete tatanga naatemi, noo oke abi maina bamu sepeke ai siginaitaqu, mae mainata mootomi isanataqu, baamu. ¹⁶Oho qesa Ohongai naru noo teeke hiiremi oi Abarahamu ma biidza nohoho isaki naate oorai. Oi Ohonga Abarahamu erake hiireta, Niiho biidza oioniqi hiireqi teqaha biidza samanehoke hiibaranihe, Biidza teena oiqi hiiremi biidza oi Kiristunipamu oni.

¹⁷Qate oho khoba era. Ohongai Abarahamuho quba naru noo oke hiire qeetemi tatanga naateta. Oonita ipita tii 430 naatemi hu nooi biranate. Biranateqi, oi teqaha naru noo bosana hiireta oke ai siginaitara, baamu! Oi agoba oorai. ¹⁸Oi abi teei hu nooho teteta quba qidzaho apiapi naatapuko oi ago naru noo oke ai siginaitarotanihe, baamu. Ohonga noomae naru noo

oke hiiremi tatanga naatemi napai Abarahamuma gama oho mee Kiristuke saridze oorai.

¹⁹⁻²⁰ Oonihe, Kiristuke dzoomaamake oomi hu no oi oho bodzata aima ootaho khooba era: Oi hu noo biranatemi abi moomi nokomaeho kahosai qangani-pamu oomi beedzae saqobarota oke hiireqi Ohongai hu nooke angeroho botota qeeteqi Moseke moitemi Mosei bisata oke Isirae abike moitemi nokoi oho bame saridzemi isanataama naateta. Oonihe, naru noo oke Ohonga teenai hiire tatangaitemi Abarahamuho biidza Kiristu noi kebanoke abiho bisata biranateqi naru noo oho baura abi mee naatemi isanatorai, dzoobe!

HU NOOI ABIKE GABEHO BIIREMI KIRISTUKE SARIDZORAI

²¹ Oke moomi hu noo oi Ohongaho naru nooke qirutomaama. Oi baamu, ma paha hu noo oi abike qaraqara moitaquho isaki baamu. Oorapuko, oho teteta Ohongaho pobi biranatarota kaqanihe oho tete bamu. ²² Oonihe, Ohongaho hu nooi napake teetemi oke moomi, abi napai gama susupu kahosaho nenanita isanataama. Oonihe apenei Dzesu nooka hisi eetorai nokoma napai oho teteta Ohongai naru hiireta oho mee saridzorai, saridzorakoi.

²³ Oonihe napai Dzesu Kiristuke nooka hisi eetaamake qaami, hu noo oi Dzuta abi nanake sutasuta nagata qaanate qaami, ipita ai tataumaho tete paana naateta. ²⁴ Oonita hu no oi nanake bakena geema qaami Kiristui biranatemi napai poiqa noke nooka hisi eeteqi Ohongaho pobi naatorai. ²⁵ Oonita napai poiqa nooka hisi eetemi hu noo oi teqaha napake gabeho biiroraidzara ma teqaha soopara eetaama, dzoobe.

AI TATAUMAKE EETE OHONGAHO KHAMETO NAATORAI

²⁶⁻²⁷ Nookare, apene Dzesu Kiristuke ai tataumorai nike ma napai noma gama Ohongaho khameto naate ooraiqi noho isakita sinabidzaho sobasoba saridzeqi noho mututa bageke eete oorai.

²⁸ Oi Kiristuho mututa Dzuta abini mae raaba abi oho koridza baamu. Kokora abini mae maikhameto oho koridza baamu. Ungapani mae atapa oho koridza oho qesa baamu. ²⁹ Oi nike ma napai gama Kiristuho torota sarai teena naate oorai. Oi nike Kiristuho pobi naate ooqi oho isakita paha Abarahamuho biidzamane naateqi Ohongai naru noo hiireta nike ma napai ttaiqake oho apiapi naate oorai. Oioni.

DZUTA ABIKE PORO KHAMETOHOTA MOOTOTA

4 ¹⁻² Oho tete erake eete oorai. Abi khata teei isanate ipita mai nomeho quba tongo mai eetakoi. Oonihe khata noi kotanga naataamake ooqi poro khataho isaki naatemi soopara ma poro maimane nokoi khata oke soopara eete qaama, mai bodza mooto oomake kebanoke abi khata oi poro gotta naatakoi. Poro gotta naateqa oionita poro tongo nomeke mai eetakoi.

³ Oonita khameto kotanga naataamake ooraiho qesa Dzuta abi nanai nikeho habara naateqi agobake ttokaho isakita huttingi ma sapunge naate qaata. ⁴ Qaami, oho bodza biranatemi Ohongai khata nomeke dzoobiremi atapa teei noke hu nooho nenake dzoomata.

⁵ Dzoomami apene hu nooho sutasutata qaata nanake Khatai saqoromi napai gama Ohongaho khameto mimi naate oorai. ⁶ Oho qubake noi khata nomeho Sumasa napaho qupata dzoobiremi napai gama oho qubake too ttuttuiteqi hee, O mai naname (papa) ooqi hiirorai.

⁷Oonita nikei teqaha hu nooho poro khameto naate ooraidzara, baamu. Nike aoke Ohongaho khameto mimi naate oorai. Ohongai hiiremi nike paha ttaike quba tongo nohoho apiapi naate ooraita qupadzomo.

GARATA ABI TETE QESA IIHAMI PAURO POBITETA

⁸Oi nikei agobake Ohonga mee noke khoukhau eeteqi quba maina painake ohonga tiibeteqi oho tuhotuho eete qaata. ⁹Oonihe nike poiqa ao Ohonga gesina naatemi noi nikeke mai eete ooraita nike ikake eeteqi burisi eete paha ttokaho huttingi ma sapunge ngiingi ma baabanoma oho isaki naatare dza eetorai?

¹⁰⁻¹¹Moorare! Ana nikeho qupake muunorai. Qupi qesa ma dzasidza qesa ma tama qesa ma tii bodza qesa oke nike naane quba qabeburorai? Idze! Anai nikeho irita baura sepeke eete qaabi mae?

¹²Dzairamane name, nookare. Nike te anake sesero eetara, bamu. Oonihe anai nikeho totaqlike qupadzomoraiho isakita nikemae paha naho totaqlike qupadzomare, oho pupuke ana hiibi. ¹³Oi naho nese qanganipamu naatemi anai oho quba te peperataranihe beedzae eete nikeho torota Kiristuho sinabidza hiireta.

¹⁴Hiiremi nike nese heme nahoke mooqi teqaha naho ngiingi ma baabake eeteqi ekepusa eetara, baamu. ¹⁵Nikei Ohongaho angero teeke kokora eetarota mae Dzesu Kiristunipamuke aima kokora eetarota, oho isakita nike anake aimaqi kokora eetota. Kokora eetemi nikeho qupa qidzanateta.

Oi ana moomi tete oorapuko nike ao nese nikeme bikoumami anake moitemi oho isakita naho nese qidzanatarota, buububuu! Oonihe kokora oonomake nike paha naho quba eetemi nikeho qupa

qidzanataqu, mae bamu? ¹⁶Ana noo mee erake hiireqi te oho quba nikeho ibo naate ooraidzara. Bamunipamu, eto oke qupadzomano.

¹⁷⁻¹⁸Oonihe, anai nikeho torota ooragu mae bamu oi gama iso keke. Oonita nikemae kokora baura eete qaaraqu oonomaho dzaodzao oi bagenoma. Qateqa, abi qesai nikeho quba tete paanaitare hiireqi teqaha oho dzaodzao eetoraidzara. Oi bamu. Nokoi tete qidza nikehoke siiremi nike nokoho torota dzauri hiibareiqi noko oqaho dzaodzaoke eetorai.

¹⁹Oonihe khameto bittina name, nookare. Nike Kiristuho tomidza naataamake oorai. Oho qubake atapa teei khata dzoomoraiho isakita anai nikeho quba heme erake aimorai. ²⁰Ana nikeho torota biranate keba ma dzapata noo erake hiibarorihe, bitta eeteqi ana nikeho qupa muunaqi oho totohoke geeta qeetorai.

TTOKAHO SUTASUTA MA QUSUHO SAQOSAQO OHO QAHURA

²¹Qate qesa ma nike hu nooho isaki naatare dza eetorai nikei hu nooho tete erake qupadzomare. ²²Noo erake qeetemi oorai, Abarahamuho khameto eserike paimane dzoomata. Sutasuta atapai temuke dzoomami saqosaqo atapai temuke dzoomata. ²³Oonihe abiho dza hiiremi sutasuta atapai khata temu dzoomatanihe, Ohongai naru hiiremi saqosaqo atapai oho khata mee dzoomata.

²⁴Oonita qahura noota hiiremi oho tete erake eete oorai. Oi kodza ma tangaho noo eseri. Sutasuta atapa Hagariho noo oi Sinai toraho kodza ma tangaho noo. Oi hu noonita meeke sutasutata mootorai. ²⁵Arabia habaho tora Sinai ma ttokaho nagapa Dzerusaremu nopoi ttokaho ttaiqa teenani. Ma apene nopoho torota

atimorai nokoi oho khameto naateqi gama susupu sutasutata oorai (oi gama nooka hisi eetaamaho sipi).

²⁶Qate, qusuho Dzerusaremu oi teqaha sutasutaho isakinidzara. Oi pai napahoho qesani. ²⁷Oi erake sinabidza noota qeetemi oorai, O atapa quma, nii teqaha khata teeke dzoomara, dzaasa. Oonihe, niiho qupa qidzanatare. Oi teeho bahe nii apuamaho isakita qaariti poiqa nii qura eeteqa atapa apunomake riiteqa khameto samaneke dzoomakoi. Oonita niimae too inateqa oho hasa hiibare! Oiqi hiirorai (oi gama ai tataumanomaho sipi).

²⁸Dzairamane name nike nookare. Ohonga naru noo hiiremi Sarahai Isaka dzoomata. Oho qesa napai sinabidzata naru noo nohoho khameto naate oorai.

²⁹Qate, bosata abiho dza hiiremi Hagari oho khata Isimaere dzoomami noi temu Sumasaho nenake sesero eeteta oho qesa poike oho tete oke eete oorai.

³⁰Oonihe, oho sinabidza ikanomake hiiremi oorai? Oi hee, Sutasuta atapaho khata noi bamu saqosaqo atapaho khatama nopo esese maiho quba tongo mai eetaqu, bamu. Oho qubake sutasuta atapa ma khata nopoke iihami tumare. ³¹Oiqi hiiremi ooraita Dzairamane name, qahura noo oi erake hiire. Napai teqaha sutasuta atapa oho khameto naate ooraidzara, baamu. Napai saqosaqoho khameto naate ooraita, nikei hu nooho dzaodzaonomake ao iihami tumare.

HU NOOHO DZUPUNI MAE QANGA TEEHO DZUPU OI ATTINOMA

5 Kiristui napake eka qangata saqoromi oho qakiqaki naatorai. Oonita nike battigara naateqa etoqa paha sutasutaho kabira naataino. ²Nike sama koko geebanoma naatemake, Kiristui bamu nikeke hoobidzaqu. Noo oke ana Pauoi nike pobi hiiremi

nookare. ³Qesa ma nike sama koko geebanoma naatare hiirorai nikei hu noo gama susupu qusubaite soubidzaridzoho bame aimami oi nikeke teetakoi.

⁴Oonita apene hu nooho teteta Ohongaho pobi naatare dza eetorai nike korabete nookare. Kiristui bamu ota nikeke hoobidzaqu, bamu! Nike ota taateqa Ohongaho baruna heenaho isakiamanaatako. ⁵Oho habarake nanai erake qupadzomorai, Ohongaho Sumasa napake dzeimami nana nooka hisi eeteqi oho teteta Ohongaho pobi naatorai.

⁶Oi Dzesu Kiristuho teteta abi teei sama koko geebanoma naataqu, mae oho isakiamanaataqu oi gama quba meeama. Oonihe, meeke Ohongai napaho quba dzasa eetemi napa noke nooka hisi eetaqu tete oio meenomanipamu oni.

⁷Nikei bosata Kiristuho teteta bage eete tuusumi, apei nikeke dzakidzaki eetemi nike tete mee oke qaatake boobi?

⁸Ohongai nikeho kira hiiremi dzakidzaki baura oi te noho nenanidzara, baamu.

⁹Nookare. Dzoota maa teei suubaquko, qesa minarai gama suubakoi. ¹⁰Oonita qahura oke ana nikema gama Ohongaho pengata teenaita qupadzomaqi hiire. Abi nike dzakidzaki eeteta noke nikei ao hotou biidzare.

¹¹Dzairamane name, anai sama koko geebaho tete hiire rerengi eetapuko, hapahapaho noo ma oho midzake oho abi qupadzomaama naateqi bamu anake sesero eetarota. ¹²Oonihe sama koko geebanomai oho dzaodzao eeteqi nikeke tototo hiire dzakidzaki eetorai ana dza eetemi nokomae ipibireqa puni nokomeke teetemi oho dzaodzao bamu naatare.

¹³Dzairamane name nookare. Ohongai nikeho kira hiireqi saqoromi

oorai. Oonihe, nike saqosaqo teteta ooqi etoqa dzongobeteqa dza nikehoi hiibaquke qusubaitaino. Oonita nikei dzasake eeteqa, qesaho kokora eete qaarare.

¹⁴⁻¹⁵Oonihe, nike etoqa qesa bitta ma kaka eeteqa qesa teete bamuitaino. Oi hu noo qibai erake hiirorai, Nii sama niimeho dzasa eetoraiho isakita abi temuho dzasake eetore. Oke nike meeke qusubaitemi oi hu noota isanatakoi.

ABI AGOBA MA ABI USAQE OHO KORIDZA

¹⁶Paha ana noorake hiire. Abiho dza hiirorai ma Sumasaho dza hiirorai nopoi qesa ibo eetorai. ¹⁷Oonita nopoi qesa beekho eetemi nikemae qupadzomaquho teteta tuumaqu oke nike bitta eetaakoi.

¹⁸Meeke Ohongaho Sumasai tete bannitemi, nike ota tuumami bagenoma naatakoi. Oke eeteqa nike bamu abiho dzake qusubaitaqui. Ma Sumasai nike dzeimami ota tuuma qaaraku nike bamu hu nooho kabira naataqu, baamu.

¹⁹Qateqa abiho dza hiiremi oho mee biranatorai oi era: ²⁰Guume ma pasena, apuata ma takutaku, ohonga maina paina, googa ma baru, ibo ma dzaba, ²¹peetta ma qeraqera, hu ma koridza, oba tatangaho dzaodza, ma quba samane oonoma oioni. Nookare. Ana agobake qogo noo hiiretaho isakita paha erake hiire, apenei quba oonomake eetorai nokoi bamu Ohongaho pobita dzuubaqu, baamunipamu.

²²Qate Ohongaho Sumasai hiiremi oho mee biranatorai oi era: Dzasa, qupa qidzaqidza, hasu ma keba, pookeba samakeba, keba ma dzapa, baruna heena, ²³ma tete idzoidzo, ma sama qurataqu, ma sama soopara eetaqu, quba oonomake eetaqu oho qaga bamu, oio qidza.

²⁴Oi apene Kiristuho pobi naate oorai nokoi ttokaho dza ma rumuba nokomeke teete kebaitemi oorai. ²⁵Oonita napai Sumasaho nena naate ooraimi, Sumasai oora ma qaara napahoke soopara eete qaama napai noke qusubaita qaarare. ²⁶Etoqa napamae sama qusuba baurake eeteqa qesa kurebetaino.

QESA KOKORA EETORAQU OIO TETE

6 Dzairamane name abi teei kahosa teeke eesumi nike mooraquko nikhota apene meeke Sumasaho tete qusubaitorai nikei abi oke keba ma dzapata kharuba teetare. Oonihe, nike eto oho qesa torona oke saridzainoho attike eesuqa noke kharuba teetare. ²Nike qesaho bame aima qaarare. Oke eetemi Kiristuhota bagenoma naatakoi.

³Oi abi teei quba gattiqa ooqi sama nomeke moomi minanataqu abi oi sama nomeke ikobeteqa qanganatakoi. ⁴Oonita abi samane nikei baura nikemeqake torotaite qaarare. Oke eeteqi nikei isaki bosana nikemeke riitaquko nike bamu abi temuho qubake ttidza qidzanataquhe, baura nikemeke qupadzaomaqi ttidza qidzanatakoi.

⁵Oonomake eeteqa abi samane eto bame nikemeke sepeke qesaho qereta goosobainohe nikemae aima qaarare. ⁶Ma apenei sinabidza nookorai nikemae adzahaha naate oho kiridzake qupadzomaqa sinabidza banaita oke ttaike moite qaarare.

⁷Paha noorake korabete nookare. Ohongake ikobetaquho tete ooraama, baamu. Oi abi teei quba teeke dzaaromi peiteqa mee goomami mee teena oke noomae saridzakoi. ⁸Oi teei dza ma rumuba nometa quba qupadzomami oho mee biranateqa abi noomaeke teetemi rubenga naatakoi. Oho qesa apei Sumasaho neta quba qupadzomami oho

mee biranatemi abi oi qaraqara tatan-gaho meupu saridzakoi.

Oho qubake baura qidza oonomake eete qaaqa, etoqa napamae hobisata peperataino. ⁹Oi gama quba bodzanomanita napa battigara naate qaaqa oho mee saridzakoi. ¹⁰Oonita oho tete siibaamake ooraquta napai abi samaneho quba baura qidzake eete qaarare. Oonihe, apene nooka hisi eetorai noko bosa qupadzomaqi nokoho kokora mekeqoma eetore.

¹¹NAHO NESE ISANATAAMA NAATEMI QETAQETA ERAI MINANIPAMU, OI ANA PAUROI BOTO NAMEMA NOO SUHE ERAKE QEESUBI.

¹²Qateqa, Dzuta abi eto nookami qanganatainoho qubake qesai nikeke hee, Sama koko geeba aimareiqi hi-irorai. Oi Dzuta abi nokoi eto Dzesu Kiristuho hapahapa noo nookami qanganatemi noko nikeke qanga hiibain-oiqi hiirorai. ¹³Nokomae ao sama koko aimoraihe nokoi te meeke hu nooke qusubateqi eetoraizara. Nike oho angita dzuubaqa oho geeba aimamake oho qubake nokoi sama qusuba baura eetaridzo oqaho dzake noko eeteqi tototo hiiroraita nookao!

¹⁴Qate ana naamae ikanomake eeteqi sama qusuba baurake eetaqu? Baamuni-pamu, oonihe meeke anai Soopara napame Dzesu Kiristuho dzapa ai qusubaitakoi. Anai noma naka hapahapata baateqi ana noho teteta tuumaqi hobisata qaateqa ttokaho teteke ana qusubaitemi bamu isanataqu. Oi qidzoke napai ttokaho samama qesa dzaira eetaqu.

¹⁵Oonita sama kokoke geeba mootaqu, mae sama koko geeba mootaama naataqu oi gama quba sepe. Oonihe Kiristui abi teeke korabetemi usaqe naataqu meeke oi quba bagenoma. ¹⁶Ma apene oho teteke aim qaaraqo nokoho torota Ohongaho hasu ma qupa kokora biranatare. Nokoi napama gama meeke Ohongaho Isirae (suqobidza abi) oni.

¹⁷⁻¹⁸Napaho Soopara Dzesu noi sama nahota ttanga nomeke mootomi oorai, oonita bodza eraho neta abi teei eto sepeke anake dzakidzaki eetaino. Dzairamane name, oionita napaho Soopara Dzesu Kiristu noi baruna heena nometa nike soopara eete qaarare. Oore.

Anai Pauro

EPESO

OHO DZAIIRA PEPA

Pauro qeeteta

Roma, Itaria

Tii 62

Ai Tatauma Abi Samane

Epeso Nagapa,

Asia Gattiqa ma Haba Qesa

1 Dzoobe Dzairamane:
Ohonga hiiremi ana Pauroi Dzesu Kiristuho Qaru abi naate ooqi nagapa Epeso ma qesai nooka hisi eetoraiho abi nikeho quba noorake qeete. ²Oonita Ohonga Mai ma Soopara Dzesu Kiristui hasu ma keba nikeho irita dzoobiremi oorai.

KIRISTUI AGOAGO NAPAHOHO KHOOBANIPAMU

³Qate Dzesu Kiristu Soopara napameho Mai ma Ohongai ao qusu tete samanenipamuta napake Sumasaho isakima qanoqanonomaitemi ooraita dzapa nohoio poro kiranomani! ⁴Agobanipamuke noi ttoka ma habaho husi ma pai mootaamake ooqi napai noho pengata saasari naate noomaeho pobi naatakoiqi napake noi ango bosata asateta.

⁵Noi dzasa nomeho quba eeteqi Dzesu Kiristuho botota napake khameto hiibakoiqi hiireta. Oi teeho bahe noomaeho dza hiiremi tete oke Ohonga biraiteta. ⁶Noi qeseba khata nome qaanataranihe noke napaho quba ai mootota oho qubake baruna heena nohoke napa nookami dzapanomanipamu, hasa hiiroraquho isaki!

⁷Oonita khatai baatetaho dzuui napaho ttuma naatemi napai kahosaho dzore naate oorai oqata baruna heena ttunoma nohoi paana naatorai. ⁸⁻⁹Oi

noi nokanoka ma gesina nometa baura eeteqi iiha dzoobireqi ttitti ma bapo saridzeta.

Saridzeqi dza nometa adzahaha naate poiqa oke napaho quba paanaitorai. ¹⁰Quba apeke paanaitorai bahe Kiristui qusu ma ttoka ma haba minaraho qibanipamuke naatemi totaqa ma totaquina oorai napai gama noho oko ma boto naatoraridzoni.

¹¹Oi iiha ma dzoobidzata Ohongai tete biraitemi oi tatanganita Dzesu Kiristu ao baura nome eetetaho qubake Ohongai napake asatemi sapara naataquho isaki ooraama. ¹²Bamu, oi napai ao bosata Kiristuho qupa toobake eeteta oho isakita napa paha noho hasama gegema hiire qaarakoi.

¹³Oi nikeke qidzaitarotaho sinabidzake nike nookaqi hisi eetemi oionita Qaheuba Sumasai baabakoiqi hiirota noi ao baaqi nike ma napake ttanga mootomi oorai. ¹⁴Oonita ttanga mootoqi noi napake tuuhoro qaamake Kiristu ao napaho quba ttuma eetetaho meeke napai qusuho pobi gama mai eete soubidzakoi. Oke napai qupadzomaqi Ohongaho subesube hiire qaarare.

PAUROI EPESO ABIHO QUBA PUPU HIIRETA

¹⁵Oonita nike Soopara Dzesu nooka hisi eeteqi abi samane Ohongaho pobi naatareiqi ao dzasa eete baura eetoraiho pobike ana nookorai. ¹⁶Nookaqi Ohongaho hasa hiireqi nikeho dzapake pupu nameta qupi samaneke hiirorai.

¹⁷Pupu hiireqi Dzesu Kiristu Soopara napameho Ohonga ma Mai Ddzadzanomai nike isakinomaitemi nike noho nokanoka ma gesina ma mohimohi ao saridzareiqi ana pupu hiirorai. ¹⁸Oke nike saridzeqi adzahaha naate qupa nesenoma naateqa Ohongai nikeho kira hiiretaho isakita nike ao

nese dzoobidzakoi. Dzoobireqa qaheuba abima ttaiqake qusuho qidza, nee ma baunoma dzapanoma oke mai eete gesina naatakoi.

¹⁹Oi Ohongai beedzae minanipamu napaho pobi hiiremi oorai oke nike nooka hisi eeteqa ao aimakoi. Beedzae ape bahe bauraho tatanganipamu, ooma nike baura eetakoi. ²⁰Oi Ohongai Kiristuke poro qerenomenaitareiqi noke tukuto aimaqi qusuho isakita mootota.

²¹Mootomi abi qibani, mae soopara qesani, mae bise ma baise dzapa samane poiqa oorai mae ipina biranataqu oke Kiristui ao gama suqobidzanipamuke eete oorai. ²²Oi Ohongai quba minarake khataho pesunaiteqi noke sinabidzaho oko ma botoho qiba upubireta. ²³Oonita oko ma boto nohoio boto ma sama ma sasa ma haba noho naate ooraimi noi oke gama igabire soubirorai, uububuu!

NAPAI KIRISTUMA QARAQARAO POBI NAATE OORAI

2 Oi agobake nike qanga ma kahosanoma ooqi baataho tomidzai qaata. ²Nike ttokaho oora ma qaaraho tete qusubateqi iibadza ma songenaho bisebaisei abi basesanomaho irita ooraiho isakita nike agobake pasena eete qaata. ³Oi nike keke bahe napai sama napameho oora ma qaara ota dzeima qaaqi dza napameke iihai oho qupa qanga ma iiha ma dzoobidza oberake qusubateqi qesai oonomake eesuqi oho ipi bamenoma saridzoraiho isakita napamae gama saridzarota.

⁴Oonihe Ohongaho qupa kokora meupunomai oomi noi napaho quba dzasa minake eeteta. ⁵Oonita napai koiri ma pasenaho qura tuputa oomi noi Kiristuke tukutoqi napake gama tukutomi eehaha naateta oi teehe bahe baruna heena nohoi napake ingonaitemi oorai, dzoobe!

⁶Oi noi napake teenaite tukutoqi Dzesu Kiristuke qusuho isakita poro

qerenomaiteqi napake gama oho isakita mootota. ⁷Oke eeteqi noi Dzesu Kiristuho teteta baruna hena meupunoma nomeho quba eeteqi qupa kokora qidza nome napake banaite qaraqara qaarakoi.

⁸Oonita nike teqaha nikemae tete oke saridzara, bamu. Qaraqara oke nike nooka hisi eete saridzetanihe oke Ohongai noomae nikeke qonotomi saridzeta. ⁹Nike teqaha oho quba baura eetaranita etoqa teei sama qusuba eetaino. ¹⁰Oi agobanipamuke Ohongai tete qupadzomami napai Dzesu Kiristuho boto kinisa naatemi oho isakita napa oora ma qaara qidza eetoridzoni.

RAABA ABI DZUTA ABIMA GAMA KIRISTUHOTA TTAIQA NAATORAI

¹¹Oonita agobake nike raaba abi qaami sama koko geebanomai nikeke hee, abi geebaamaniqi hiire qaata oke nike eto rume naataino. ¹²Oi bodza ota nikei Kiristuho dzore naate qaaqi Isiraehe ttaiqa, ma naru tatanga nokoho, ma qupa tooba, ma paha Ohongani-pamu, nike quba oonomaho dzore naate habanake qaata. ¹³Oonihe nike ngaata qaami Kiristui baatemi noho dzuui nikeke dzeimami nike poiike Dzesu Kiristuho paana naate ooraita qupadzomo.

¹⁴Oi nike ma napaho takurata iboho qaho teei qaatanihe Kiristui sama nome bagara biihiqi qaho oke geemata. Geemaqi noomae napaho soota naate oorai. ¹⁵Oi qesa ma nanai hu nooho angi ma kakatita qaata oonihe oke noi uhutoqi nike ma nanai maina painake qaata napake poiqa korabetemi abi susupuho isaki qidza naatoraita napa keba ma dzapata ttaike oorare.

¹⁶Oonita paha Ohonga ma abi napaho takurata ibo teei qaata oke gama teetareiqi Dzesui hapahapata sama nome sesero eetemi ibo oi ota bamu naateta. ¹⁷Bamu naatemi nana paana qaata ma nike ngaana qaata

napake noi Ohongama teenaitare hiire hasuho isere qidza napaho irita suutomi oorai.

¹⁸Noi ao tete kuraumami Sumasa noio napake ota dzeimami tete teena ota napa dzuubaqa Ohonga Maima gama qesa hongasire qaarare.

NAPAI OHONGAHO BIIRI ONI

¹⁹Oonita nike bosata dzore ma aabei qaatati poiqa sinabidza abiho ttaiq naateqi ao Ohonga noomaeho oko ma botoho isakita oorai. ²⁰Nikeke naga nohoho isakike gootomi ooraihe too abi ma qaru abi nanai oho subani qate Dzesu Kiristu noomae oho ttittirani.

²¹Oi napai naga Soopara napameho neta qesa hongasire qaheuba biiri gooto minaitoraiho isaki naasubi. ²²Oi Sumasai oho gosogoso abi ooqi napake ttutuite gootomi napai Ohongaho guhu ma nagapa oionita mooro.

PAUROI RAABA ABIHO DZEIMA NAATE BAURA EETOTA

3 Qate nookare, ana Pauroi Dzesu Kiristuho pobi oonihe khooba apeho qubake ana sutasutata oorai? Oi teehe bahe raaba abi niqueqaho qubani.

²Baura oke ana nikeho quba eetareiqi Ohonga baruna heena nometa oke hiiremi oorai, mae oke nike nookaama?

³Noi noo dzukudzukuna oke anaho quba paanaiteta noo oke ana ao qibake teeteqi qeete.

⁴Oonita Kiristui noo nomeho gesina anake moitetaho mee erake nike isaiteqake qupadzomare. ⁵Noo oke noi te uimane neimaneho quba paanaite qaararanihe abiniqake too abi ma qaru abi nanake Sumasaho teteta paanaiteta.

⁶Oonita sinabidza qidza oke hiire paanaitemi raaba abi totaqa ma totaqa oi Dzuta abi gama naru hiiretaho mee oke napai Dzesu Kiristuho neta ttaiqake saridze qaarakoi. ⁷Oonita

Ohongai baruna heena nometa anake beedzae nome erake moitemi anai sinabidza qidza oho tuhotuho naate oorai.

⁸Moorare, qaheuba oko ma boto tupu minaraho sabi qanga anaho torota Ohongai baruna heena erake moitemi oorai. Oonita abi qiri eete saridzaquho isaki bamuhe noo meupunoma Kiristuhoke ana isanate raaba abi nikeho quba paanaitemi nookare. ⁹Oi Ohonga quba minara korabetetaho khoobata noi noo qesa bagenoma dzukuromi baa qaabi oke ana nikeho quba paanaisubi oonita noho ttitti ma bapo oioni.

¹⁰Oke eeteqi anai Ohongaho nokanoka hii khara oke paanaite qaamake qaheuba oko ma boto tupu nike qusuho beedzae ma tatanga oke gama gesina naate soubidzaridzoni.

¹¹Oke Ohonga agobanipamuke Dzesu Kiristu Soopara napahoho teteta biranatareiqi ttittibeteta. ¹²Oi Kiristui tete kuraumami ooraita napa qupa too teeteqi paidzasuiqa noke ai tataumaqa ao qeemare. ¹³Oonita nookare, anai kaipo eranoma saridzemi oi nikeho nee ma bau naatemi eto oho quba anake gaubidzaino.

PAUROI PUPU BAURA NOMEHO KHOOPA PAANAITETA

¹⁴⁻¹⁶Oonita ttokaho ttarini, mae qusuho ttari oho mai ape bahe Ohonga teena. Oho qubake anai penga nohota pomai kotoroqi pupu erake hiiorai. Hee, O Dzapa pobi minanomanipamu, nii isanate Sumasa niimema oko ma boto tupu niimeke qanoqanonomaitemi nokoho qupa khatai beedzaema oorare.

¹⁷O Kiristu, noko niike nooka hisi eesumi nii dzasa niimeho quba eeteqi noko teka ma isakinomaiteqa niimae nokoho bisata qopa koobire qaarare. ¹⁸⁻¹⁹Oke eetemi O Kiristu dzasa ni-iho isaki khara ma reresep, suu ma

heenoma oorai oi abiho gesina suqobidzanipamuke eetorai.

Oonihe qaheuba abi qesa niiho dzagana oorai nokoi quba oke ao mooraiho isakita nii tokaho oko ma boto tupuma qaama noko oho qesa oho isaki gesina naate Ohonga niiho qidzata giima qaamake nokoho beedzaei hee ma heeta biranate baura samaneke dzoomakoi.

²⁰Oonita nanai iiha ma dzoobidza nanameta quba tee ma teehe quba niho torota pupu hiibarorihe nii nanake beedzaenomaitoraiho isaki oi nanake ao suqobidzanipamuke eetorai. ²¹Oho quba Ohonga naname, Dzesu Kiristu noi oko ma boto tupu nome nanama qaamake dzapa pobi niihoio abi ma quba gama igabire peite qaraqara qaarakoi. Oore.

KIRISTUI QIBANITA NAPAI NOHO OKO MA BOTO

4 Oonita ana Sooparaho quba eeteqi sutasutata ooraiho isakita nike tete qidzake iihorareiqi qupanomaisubi, oi teehe bahe nikeho dzapa ota oorai. ²Eto sama qusubanoma naatainohe pookeba samakeba naate keba ma dzapata ooqa dzasaho pomata qesa dzeimare.

³⁻⁴Oi Sumasa teenai oko ma boto tupu nikeke teenaiteqi hasuho ekama sipitotomi ooraita eto eka oke uhutomi rasaki naataino. Oi Ohongai nike dzapaqi ttuba teenata giimorare hiiremi oorai.

⁵Oi napaho Sooparai teenanita ai tatauma ma sobasoba oi paha teena. ⁶Oho qesa napaho Ohonga mai teena noi napaho nakuta gama oorai, gama napaho irita oorai ma paha napake gama suqobire oorai.

⁷Oonihe Kiristui abiho isaki maina paina moohiqi oho isakita baura qidza maina painake temu ma temuke moite soubirorai. ⁸Oonita qetaqeta teei hee, Kiristui pei qusuta tuusuqi ibo sengibete

peitetanihe paha abiho quba kamo biireta oi ooqaho quba hiireta.

⁹Peitetaiqi hiire oi teehe bahe Dzesu bosata qurate qura tuputa ootati peiteta. ¹⁰Oonita bosata quratetai ape bahe ipita quba minarake suqobidzanipamuho isakita peiteta teenanita oke eesuqi quba minarake noi ao igabirorai.

¹¹Oonita peiteqi Kiristui bauraho kamo biireqi qesake noi too abi oonihi hiirorai, qesake qarurabihi hiirorai, qesake sinabidza hibahibaho abihi hiirorai, qesake oko ma boto tupuho sooparaihi hiirorai ma paha qesake banaitanihi hiirorai. ¹²Oke noi teehe quba hiibaranihe nokoi oko ma boto tupuke tuuhoro qaamake bitotoqa isaki nokome saridzeqa sinabidzaho abi tupu oi gama iso keke kooma tanga aimaqaa ooma baura eete qaarareiqi bauraho kamo oke noi biireta.

¹³Kamo biiremi napai iso keke baura eete qaamake napaho ai tatauma ma nokanoka oi mina naatemi Ohongaho khata Kiristui qupadzomaqi hiiretaho isakita napai susupu ma kotanga naataquni mae? ¹⁴Oi napai puqi ponomaho qesa naate sinabidzaho somebasome, abi oberaho baabe ma basarani, mae angi ma kakati, oonomaho isakita poupa eete baa qaariti poiqa napai kotanga naateqa gurimo biire qaarare.

¹⁵Oonita nike noo meeqaake keke hiire dzasaho teteke iihaihi bitotoqa etoqa Kiristuho poma teeqaake riitainohe erake qupadzomare, noio napaho qibani. ¹⁶Oke qupadzomaqi noho torota ipibiremi rubabangi napahoi tatanga naatemi noi napake suutomi gotta ma sama napahoi noho isakinipamu naatare. Oi napai noho qetta ma koko naateqi beedzae nohoma kokora baura oke mekeqoma eete qaaqa meeke ooqata gurimo biidzakoi.

AI TATAUMANOMAI QUPI BAHE DZADZAHO TETE IIAKAI

¹⁷ Oonita Soopara napameho pengata ana noorake nike pobi hiire. Raaba abi qesa qupa rasaki nokometa oora ma qaara oberama eetoraiho isakike nike-mae eto eetaino. ¹⁸ Nokoho qupa asuasu naatemi kha qupi oi nokoho iiha ma dzoobidzake sengibetemi nokoi Ohongaho qaraqaraho dzore naatorai oi teeho quba bahe nokoi khoukhauma oorai. ¹⁹ Oi qupa nokohoi ao tete qidza siiremi nokoi sama nokome pasena ma baura ngiinginoma eetorare hiireqi oke dza-dzaoma eetorai.

²⁰ Qate Kiristuho teteke nike teqaha oonomake eete saridzara. Baamunipamu. ²¹ Nike Dzesuho noo mee saridzeta oke nike abiho toota korabete nookata, mae nike nookaama naatorai?

²² Oi nike oora ma qaara agoba nikeme pasenaho ikoikota dzeima qaata oke poiqa nookami dzahosanomanita oke gama kuibidzare. ²³ Kuibiremake qupa nikehoke Sumasai uumani adzahaha naatare. ²⁴ Adzahaha naate oionita Ohongai oora ma qaara usaqe meenoma rike ma pobinoma oke nikeho quba korabetemi oorai oke nike ao mai eetemi bagenoma naatakoi.

²⁵ Oi nike ao Kiristuho oko ma botoho ttaiqa naate ooraita temu nimema noo mee keke hiireqa otera nooke qaatanipamuke eetare. ²⁶ Nii qupa biribirinoma naataquko etoqa oho biribiri niho angi naatemi oberama eetainoho qubake qupi soobaamake ao hairiamake qupa niime kebaitare. ²⁷ Kebaitemi iibadzaho pui bamu ota biranataqu.

²⁸ Qate gumenomai guume qaasuhiqa beedzae nokomema ttumaho baura teeke mai eete ooma abi kaiponoma hoobire qaarare. ²⁹ Etoqa noo qanga too

nikehota biranatainohe abi minarake hoobidzareiqi noo qidza keke hiirorare.

³⁰ Nookare, nikeke ipi bodzata teka moite soubidzakoiqi Ohongaho Sumasa Qaheubanai ao nike ttanga eetemi ooraita etoqa noke basesa eetaino. ³¹ Iboho noo, ttire ma dzauba, sokasoka ma garugaru oke gama hee, qanganiqui hiireqa tume biidzare.

³² Ohongai Kiristuho quba eeteqi kahosa nikehoke qaatetanita nike oho qesa adzahaha naate abiho dzasa eeteqa qesaho kahosa ao gaubiremi bamu naatare, tete oke qupadzomare.

NAPAHO TETEI KOINA QIDZAHO ISAKI NAATARE

5 Nike qeseba Khametoho isakita Ohonga mai nikeme suima qaarare. ² Kiristui nikeho dzasake eeteqi sama nome napaho quba ai mootomi Ohonga nookami kiridza ma qonoqono qidza ura moromonomaho isaki naateta. Oho qubake nikemae dzasaho tete oke paha ipibidzare.

³ Oi nikei qaheubanaita guume ma meera, peetta ma qeraqera ma quba ngiinginoma etoqa quba oonomaho dzapa hiibainonipamu. ⁴ Quseripoho noo ma noo sepesape ma qepuqepu quba oi meeamanihe Ohongaho subesube hiibaqu oio isanatakoi.

⁵ Nike noorake qupadzomare. Pase-naho too ma guume ma meeraho nese herohero abi oonomai bamu Ohonga ma Dzesu Kiristuho pobi naataqu oho tete bamu. ⁶ Ohongaho purabai basesanomaho irita qeemoraita etoqa abiho ikoiko noo sepeke nookami meenoma naatano. ⁷ Etoqa oho ttaiqa naatano.

⁸ Oi agobake nike kha qupita qaatahe Soopara napameho neta ao dzadzaho pobi naatoraita oho koinata oora ma qaara nikeme eetorare. ⁹ Oi dzadzaho isaki oi quba ape bahe rike ma pobi ma tete mee ooqai ooni. ¹⁰ Tete oonomake

iiha qaamake Soopara napahoi nookami bagenoma naatakoi.

¹¹Qate qesai qupihō baura meeama qere biire oorai eto nokoho ttaiqā naataino, baamu. Nokoke paata oho qaga hiibare. ¹²Noko dzukudzukuta eetorai oho dzapake qidzoke hiibaqu oi midzanomanipamu.

¹³Oonihe quba oonomaho khooba sigumami ao paana naatakoi. ¹⁴Oi dzadzai meeke quba samane minarake baiburomi paana naataridzoni. Ooqaho quba qetaqeta teei hee, Meeqoraidzo? Kiristui nii baiburomi dzadzanoma naatakoita ao baata neta qoridzare!

¹⁵Oiqi hiiroraita nike ruume qaa-suhiqa tete qupadzomaqi oora ma qaara nikeme bakena geema qaarare. ¹⁶Poiqa bodzarata abi samanei sama nokomeho kakati eetoraita etoqa bodza nikeme sesero eetaino. ¹⁷Oonita eto quseripo naatainohe Sooparaho dza teena oke qupadzomaqi qusubaitorare. ¹⁸Oi oba tatanga ma qubai nikeke suqobidzakoita eto oho beedzae eetainohe Sumasai nike suqobire qaama nikeho beedzae ooqata biranatare. ¹⁹Nike qupa nikeme too teeteqi husu ma huhuru, ma hasana qesa oke kuima hiire teenaitare. Qupa qidzaqidzaho isakita Sooparaho dzapake qiraitemi sinabidzahota asuasu bagenoma naatakoi.

²⁰Oonita nike quba naane ma naaneke saridzaqu saridzeqa Soopara napame Dzesu Kiristuho quba eeteqi Ohonga maiho hasama gegema hiire qaarare. ²¹Oi nike Kiristuho attiuboubota ooqa qesaqesaho dzapa qusubaita qaarakoi.

APU MA ATAHŌ NOO QIDZA

²²Qate atamane nike Soopara qusubaitareiqā apumane nikemehō noo qusubaita qaarare. ²³Nookare, Kiristui oko ma boto tupu nomeho qiba naate napake ingonaitorai. Oho isakita abi noi paha at-

apaho qiba naate noke ingonaitaridzoni.

²⁴Oho qubake Kiristuho oko ma botoi noho too qusubaitoraiho qesake atamane nikei quba samanehota apumane nikemehō too qusubaitare.

²⁵Qate Kiristui oko ma boto nomeho dzasa mina eeteqi sama nome napaho quba ai moototaho isakita apumane nike oho qesa atamane nikemehō dzasa eete qaarare. ²⁶Oi Kiristui dzasa eeteqi oko ma boto tupu nohoi sasari naate noomaeho pobi qidza naatareiqi noi sinabidza noota akoako baura eeteta. ²⁷Oi oko ma boto nohoi oba qooroqa dzoko ma qunupu ma qubaho amake ooqa nee ma baunoma keke naatemi napake dzaga nomenipamuta mootareiqi noi oho baura eeteta.

²⁸Oho qesa apumane sama nikemeke kokora eetoraiho isakita nikei atamane nikemeke kokora eetaridzonita erake qupadzomare. Teei ata nomeho kokora eesuqa sama nomenipamuke kokora eetakoi. ²⁹Oi abi teei sama nomeho gottaenipamu eetoraidzarani. Bamu, Kiristui oko ma boto tupu nomeho quba dzasa eeteqi korabetetaho isakike abi paha sama nome ma nomeke korabetorai. ³⁰Oonita napai Kiristuho oko ma botoho qesa ma koko oke qupadzomaqi nokoke hoobidzare.

³¹Oi erake eete oorai. Abi teei mai ma pai qaataqu oi teehe bahe noi ata nomeho torota atimareiqi nopoke qaatakoi. Qaateqa ata ma nopo esese sama teenai oorakoi. ³²Noo ana hiibi oho nebe totaqui oi qahuranihe oi Kiristu ma oko ma boto nohoho noo bagenomanita qupadzomare.

³³Oonihe meeke apumane nookare. Nii sama niimeke korabetoraiho isakita ata niimeke kokora qidza eete noke ingonaite qaarare. Qate atahoke ao hiire, noi meenipamuke apu nomeho pesuta bageke eete qaarare.

MAIMANE PAIMANE MA KHAMETOHO SINASINA

6 Khameto nike Dzesu Sooparake qupadzomaqi mai ma paiho noo qusubaitare, tete oio bagenoma. Hu noohota poma teei hee, ²Mai ma paiho dzapa qusubaitareiqi hiirorai noo oi paha ipi ma arinoma. ³Oonita khameto nike noo oke qusubaite tuumaqa nike ttokata qaaraquta oora ma qaara qidza khara oke saridzakoiqi hiiroraita qupadzomare.

⁴Qate maimane nike eto khameto isakiamake pobitemi sama taramaino. Oonihe Sooparake qupadzomaqi khame-toke qogo ma saga qidza hiireqa kokora eetore, oio tete.

BAURA ABI MA MAIMANEHO SINASINA

⁵Qate kokora abi nike maimaneho baura tatangata oorai nike Kiristuke qupadzomaqi maimane bauraho noo hi-ibaqu oke ququimaqi qupa teenama iso keke eetore. ⁶Etoqa abiho penga quba eeteqi baura gimuttake eetainohe nike Kiristuho kokora abi ooqi Ohongaho dzake qusubaitore hiireqi qupa soran-gaamake baura eetore.

⁷Nike adzahaha naateqa hee, Abiho baura bahe Ohonga Sooparahoniqi hiire eetare. ⁸Oonita abi sutasutata oorai mae saqosaqota oorai nokoi iso keke baura qidza eete qaaqake Soopara napameho botota oho ipi ma ari paha iso keke saridzakoi.

⁹Qateqa sama bauraho maimane nikeho noo oho qesa hiire nookare. Nikei bauraho noo noko pobi hiireqa etoqa nokoke sudzabetaino. Soopara qusunai abike idzoidzoke baatabirorai oi nokoho keke bahe nike ma napahonita qupadzomare.

QAA ABIHO ISAKITA SAMA NAPAMEKE QAASUMARE

¹⁰Oonita qesamane dzairamane name, noo musaqi erake hiire nookare. Nike Sooparahota beedzae giima qaama beedzae ma tatanga nohoi nikeke isanatanipamuke eetakoi. ¹¹Ohonga qaanomaho isaki oke nike gama susupu mai eete soubireqake iibadzai qaa samaneke qogoimorai oke nikei kurebete arabidzakoi.

¹²Oonihe nike qaa etaqu oke bamu abiho isakita eetaqu. Bamu, qupiho gisi ma songena bise ma baisenomaho tupu qangai haba igabireqi ttoka abi qoro-birorai. Isaki oonomaho qaake nike eete suqobidzareiqi ana hiibi. ¹³Ooqaha qubake anai hee, Ohonga qaa minanom-aho isaki oke nike tukuma soubiremi qaa ika ma ikanoma biranate nikeke sururu eetaqu oke nike qaupasasa gaamaqi oke suunaiteqa baura soubidzareiqi hiire.

¹⁴Oonita sama nikeme qaasumaqi ao rike ma pobiho sasa tatanga dzaaroqa sinabidza noo meehe siihu qahitoto su-utare. ¹⁵Suutoqa hasu noo qidzaho oko sasake dzaabare.

¹⁶Qate oho tongo neta nike ibo qanga nikemeho koo ma tanga gama arabidzareiqi ai tataumaho tepureke amatotare. ¹⁷Amatotoqake ingonaitaquho qiba herohero ke dzamotoqa paha Sumasaho dzubeke boto dzoomare.

¹⁸Oi dzube ape bahe Ohongaho noo. Oke hasa ma pupuke boto dzooma qi pupi ma sau samaneke bakena geemaqi Sumasaho beedzaeta pupu dzoobire qaarare.

Oonihe puputa oko ma boto tupu minarake qupadzomaqi hiibare. ¹⁹Oho qesa ana naamae bittatete too saqoro ao noo saridze sinabidza bamenoma oke paanaitareiqi pupu hiibare. ²⁰Oi qaruho nane bosabosa anai sutasutata ooraiqi

bittatete noo hiibaridzoho quba pupu hiibare.

NOO QETTA MA KOKO

²¹ Oionita anai ikanoma oorai ma baura apeke eetorai? Oho pobike nike gama nookare hiireqi sinabidzaho noma qidza tee Tikhiku, noi iso keke Ohonga Sooparaho tuhotuho naatorai, noke ana dzoobiremi nikeho torota tuume. ²² Oi ana noke dzoobireqi hee, Nookare, nanaho noo gama hiire rerengi eete

nokoho qupa ttapuitare oiqi hiiremi noi tuume.

²³ Dzoobe Dzairamane, Ohonga mai ma Soopara Dzesu Kiristui nike gama nooka pobiteqi dzasa quba eeteqi hasu dzoobiremi ana nike pobi hiirenita nookare.

²⁴ Noo oionita apenei Soopara Dzesu Kiristu ma qaraqara tatanga nohota atimorai meenipamuke noho baruna heena nikeho irita qaarare.

Anaio Pauro

PIRIPI

OHO DZAIIRA PEPA

Pauro ma Timotteo qeeteta
Roma Nagapa, Itaria
Tii 63

Kiristuho Okoma Boto Tupu
Piripi Nagapa, Makettonia

1 Dzairamane:
O Piripi qaheuba abiho tupu, oho soopara ma baura abima gama, dzoobe!
²Ohonga mai ma Dzesu Kiristu Soopara napahoho hasu ma Kebai nikeho irita oorare.

PAUROI PIRIPI ABIHO QUBA OHONGA HASA HIIRETA

³Anai Timotteoma nakamae Dzesu Kiristuho quba sutasutata ooraiqi nikeke pupi samaneke qupadzomaqi Ohongake hasa hiirorai. ⁴Oi anai paha qakiqaki eete nikeho quba saninoke pupu hiirorai. ⁵Nike bosata sinabidza nakahoke nookaqi oho ttaiqa naate baorai. ⁶Oho quba ana qupadzomami Ohonga Sumasai bosa nikeho torota baura sohororai oke noi eetoraqutoke Dzesu Kiristui paana naataquta soubidzakoi.

⁷Anai agobake nikeho torota biranateqi sutasutaho pobi naasuta bodza oqata nike naho torota Ohongaho sinabidza qidzaho ttaiqa naateqi ana Ohongaho isere qidza mooto mootoke tuumoraiho hobihobike nike eetorai. Oonita anai ikanomake eeteqi nike ruume naataqu, baamu. ⁸Anai Dzesu Kiristuho dzagananita Ohonga moomi nikeho quba naho baruna tigima geemorai.

⁹Ana moomi nike isakiqata abi qesaho quba dzasa eete baura qesaqesa dzoomorai. Oonihe nikeho nese parara eetemi nikehota oho gesina meupu naatareiqi ana oho quba pupu hiirorai. ¹⁰Oke eete qaama oora ma qaara nike-

hoi sasari naatemi baura teeqi bamu nikeho moirata perebaquhe Kiristuho bodzata nee ma baunoma naatakoi. ¹¹Oi teeho bahe Dzesu Kiristui nike uumami nike baura oho poma iso keke saridzema oho Ohongaho neta dzapa pobi ma subesubenoma naatakoi.

PAUROI SUTASUTATA OOTAHE SINABIDZAI TE SUTASUTATA OORARA

¹²Qate anake sutasutata mootomi ooraihe ana dza eetemi nike eto oho nookami anake sesero eetoraiho isaki naataino. Baamu, oi anake hoobire sinabidzake qaupuitorai. ¹³Oi anai Kiristuho baura quba sutasutata ooraimi qaa abiho ttari ma abi samane qesa oho quba sinabidza nooka soubidzakoi.

¹⁴Ma oi keke bahe naho eka oi Soopara napameho baura abi qesake kosikosi eetemi paidzasuiqi Ohongaho sinabidzake hiire paanaitorai. ¹⁵Meeke qesai tti ma ttire quba eetoraini qesai Kiristuho dzaodzao qubake hiire paanaitorai. ¹⁶Nokoi moomi anai Kiristuho baurata toomami nokoi dzasa eeteqi oho habara eetorai.

¹⁷Qate qesai anake sutasutaho neta biribiri moitareiqi sinabidza hiirorai. ¹⁸Oke ana ikake hiibaqu? Noko qupa sasari quba eetoraini mae ikoiko ooho quba eetorai? Oonihe Kiristuho noo paanaitorai oke ana nookami bagenoma kekeni. Oho quba hasa hiirorakoi.

PAUROI EEHAHA NAATAQUNI MAE BAATAQU

¹⁹Oi ana moomi nike hoobire pupu hiiremi Sumasai kaitomaqi poma ape ma ape nometa qupadzomaqu oonihe baura nahoke noi qaupuita keke eetakoi. ²⁰Oi anai eeaha naataquni mae baataqu, anai bamu oho quba ququimaquhe naho dza ma naho qupai Kiristuke ai qusubaitorakoiqi hiirorai. Oke eetemi no-

hota dzapa pobinoma naatakoi. ²¹Oi ana eehaha naatareiqa Kiristuho baura quba eehaha naatakoi, mae baatareiqa isaki qidza name saridza quba baatakoi. ²²Oke ana qidzoke asataquhe Kiristui anake ttokata baura paha ipibidzareiqa hiibaquko dzoobe oke mee hiibakoi. ²³Oi naho qupa eseri naate oorai.

Ana isanate nike aipo biireqa Kiristuho dzagata oorareiqa dza minake eetorai. ²⁴Oonihe anai nikeho baura eete soubidzaamake ooraiho qubake paha qaanate. ²⁵Oke qupadzomaqi ana nikema qaamake nikeho qupa qidza-qidza ma ai tataumai mina naatakoi oke ana hiire oorai. ²⁶Oi paha nikeho pupu qubake anai eehahake qaaqa nikeho torota qeemamake nike nookami Dzesu Kiristuho dzapa qiraitaquho isaki naatakoi.

PIRIPI ABIKE PAUROI QAA BANAITETA

²⁷Oonihe anai ao hairiamake qeema nikeke mooraquni mae mainata qaaraq, nike oora ma qaara eeteqa gama qupa ma sama teena naate sinabidzaho ai tatauma baura mekeqoma eete qaaraquko noo teena oke ana nookami anata isanakoi. ²⁸Oonita qesai nikeke ibo eetemi ibo oi nokomaeho taanga naatakoi. Qate ibo oi paha nikeke geebanomaitemi nike ingona maiho beedzaeta battigara naatakoi.

²⁹Oi nike Kiristuke ai tataumatahe, paha noho quba heme ma bame qesa saridzareiqa hiiremi oorai. ³⁰Oi kaipo ma qangareba naho irita peitemi nike moota, ma paha poiqa pobi nookorai teena oi paha nikeho irita qeemaridzoni.

NAPAI QUPA AI QURATEQA QESA KORORA EETARE

2 Oonita Kiristuho neta napamae qe-saho dzasa eete ttapuitaquni mae

sumasaho neta qesa ttaiqa naataquni, mae baruna heenata qesa kharuba teetaqu, oho tete oorai mae? ²Ooraimake oi eto naho keke naatainohe oi paha nikhota qeemami nike dzasaho tete teena oke saridzeqa qiba ma qupa gama teenaiteqa napamae ttaike oho qaki naatare.

³Oonihe oi etoqa sama qusubata tumaino eto qesa uneune hiibainohe gesake hee, Oo anaio gattiqanita nii bosa aimareiqa hiiorare. ⁴Oonomake hiireqa abi bamu nome ma nome keke qupadzomaqu.

DZESUHO QUPA GAIBANOMAHO TETEKE SUIMARE

⁵Dzesu Kiristui qupadzomataho teteke nike paha gesina naatare. ⁶Noi Ohongaho isakinipamuta qaatahe, Mai noke ttokata dzoobidzare hiiremi noi te tomidza dzadzanoma nomeke gaubidza quba ququimara, baamu. ⁷Noi tuhotuho naatareiqa dzadzaho birabira oke gaubire abiho sama aimami nokoi noke mooqi hee, Abi oonihi hiireta.

⁸Ma noi sama nome ai gaibanipamuke eeteqi te hapahapaho quba basesa eetara, baamu. Noi sama nomeke hapahapa ooho pobinihi hiire baateta oke qupadzomare. ⁹Noi oo eetetaho qubake Ohonga mai noke tukutoqi noho isaki qusubaiteqi dzapa nohoke paanaitemi abi minaraho dzapa pobi gama suqobirorai.

¹⁰Oho qubake qusuna oorai mae tookana oorai mae gisiho nagapana oorai nokoi Dzesu Kiristuho dzapa pobi nookaqanoke ao pomai kootobakoi. ¹¹Pomai kootoroqa hee, Dzesu Kiristuho minara ma napaho Sooparanimu oonihi hiireqa sarai teena naatemi Ohonga Maihota nee ma baunoma naatakoi. Oonita nikei qupa gaibanomaho tete nohoke suima qaamake Ohonga noomae nikeho dzapa qusubaitakoi.

NAPAI ABIHO BISATA DZADZAHO ISAKI NAATORARE

¹²Oonita oonomaho tete biranatakoiqi nike qupadzomare. Anai nikema qaatata nike naho noo qusubaita qaataho isakita naho amata paha teena oke eeteqi atti uboubota tete nikeme saridze qaaraqutoke ipi bodzata qidzanatare. ¹³Oi Ohonga noomae hiiremi nike noho baura eetare dza eetorai ma paha baura oho quba isanatakoi.

¹⁴Oonita nike quba tee ma teeke eetareiqā oke niiqi ma noosaamake eetare. ¹⁵Poma oke qaupuite qaaqa ttokata abi naga koiri kairinomaho dzadza naate nokoke baiburomi nokoi nikeke iga hiibaquho isakiaama naatemi nike meenipamuke Ohongaho mumure naate qarakoi. ¹⁶Oonita nike nokoho quba qaraqaraho ttihiu biire qaama qaama Kiristui baabaqu bodzata anai noke hee, Dzoobe, noko ma nanai te sepeke baura eetaranihe oi mee qidza goomoraiqa hiire noho pengata qaki naatakoi.

¹⁷Qate anai nikeho baura eeteqi nikeke ai tataumanomaiteqi oho qubake sama name bagara biiremi naho dzuui ttokata taataquko anai bamu oho tti ma ttaka hiibaquhe nikema gama oho quba Ohongaho hasa hiibakoi. ¹⁸Oi mee, nike paha anama napai gama oho hasa hiibaridzoni.

TIMOTTEOHO NOO

¹⁹Qate dzamonoqake ana Timotteo dzoobiremi noi nikeho torota isere qidza aima baamake ana oho ttidza qidzaqidza eetakoiqi qupadzomaqi Ohongake qupanomaitorai. ²⁰Oi Timotteoi nikeke kokora qidza eetaquho isaki noho torota ooraihe noho qesa te ooraidzara. ²¹Qesai teqaha Dzesu

Kiristuke qupadzomoraidzaranihe sama nokomeqake qupadzomorai.

²²Oonita nike noho poma moomi qe-seba khatai mai nome tuuhororaiho isakita noi anake sinabidzata hoobire baaorai. ²³Oonita Gamani noko anake ikanoma eetaqu oke nooka pobiteqake ao noke nikeho quba dzoobidzakoi. ²⁴Oi ana paha naamae nikeho torota ao biranatare qupadzomaqi Sooparake oho quba qasa hiirorai.

EPAPAROTITTOHO NOO

²⁵Oonihe pure qubake ana Eparotito nikeho quba burisi eetemi dzaira pepa erake aimaqi qeehibi. Nike bosata noke dzoobiremi baa nikeho habara eeteqi anake tuuhorota. Tuuhoro qaami ana nookami noi noma qidza, bauraho ttaiqa naate sahurinomaho isaki oni. ²⁶Oi noi bosata baaqi heme saridzemi teei oho isere nikeho torota mootota oke Eparotittoi nookami nohota bame eetemi noi nikeho quba iiha ma dzoobidza eetemi ana poiqaake noke dzoobiremi qeehibi.

²⁷Oi noi bosata heme aimata oi mee. Noi ao baatarotahe Ohongai no ma nakahoke nookami bame oi eto anake suqobidzaino hiireqi Ohongai baruna heena nometa Eparotitoke qidzaiteta. ²⁸Oonita nike noho pobi nookaama naatemi oi naho qereta goosobaino hiireqi ana adzahaha naate ao noke dzoobiremi nike noke moorare.

²⁹Oonita nike naho nookami ana dzapa pobinoma naatorai mae? Oho isakita Eparotittoi Ohongaho pengata naho habara naatemi nike noke oho kokora eeteqa qaki eetare. ³⁰Oi nike-mae naho kokora eetarotahe noi nikeho puike naate anake tuuhoro qaami heme ma bame noho irita peitemi noi te anake gaubidzaranihe erata keke ooqi baatare boohitahe bamu. Oho quba noke korabetare.

AI TATAUMANOMAHO OORA MA QAARAI POBIRATORAI

3 Dzairamane name, noo qiba erake ana hiireqi hiirorai: Soopara noomae ttidza qidzaqidza nikehoho khooba naate qaarare. Qate noo qetta oorai oi paha nikeho sinasina qidzanita ana bamu oho qoredza eete qaataqu.

²Oi hu nooho dzaodzaonoma nokoi dzuru ma kabiraho isakita nike beekho eetorai oi qanganita moorare. ³Nokoi hee, Nanaio abi geebanomaniqi hiiroraihe, erake eete oorai. Apenei samaho geeba oonoma ngiingi eeteqa Ohongaho Sumasa qusubajte Dzesu Kiristuqahao dzaodzao eetorai nike ma napai oke eesuqi Ohongaho geeba meenoma ao saridzorai.

⁴Oi abi qesai sama nokome qusubajteqi hee, Nanaho isaki mee oi oorai, oke hiireqi nokoi samaho isaki nahoke suqobirorai mae? Oi baamunipamu. ⁵Hu nooke qusubajteqi maimane nokoi qupi 8 ooqata anake sama koko geeba mootota. Qate ana ttari apeta biranateta bahe Isiraeho quni ma mani, dzapa noho Beedzami, mai ma pai esese oho nenanita anai Heboroho poro goottani.

Ma sukuru apeta ana gesina saridzeta bahe Pariseoho sukuru mina. ⁶Ma dzaodzao nahoi gattiqqa bamu. Anai oho tete gama qusubajte soubidzare hiireqi Kiristuho oko ma botoke seseronipamuke eeteta, dzasa. ⁷Quba oonoma naho qupata meenoma naate qaataniihe anai ipita Kiristu saridzeqi quba oonomake hee, Ngiinginomaniqi hiireqi oke qaateta.

⁸Oi keke bahe Dzesu Kiristu Soopara nameho sukuru ma gesina qidza tobe sumanoma oke anai gama mai eetareiqi ttokaho quba qesa minarake hee, Quba susu ma sasaniqi hiireqi Kiristuho quba beedzabeedza eeteta ma poiqa eetorai.

⁹Oonita Ohonga moomi anai hu noota isanataama naatorai kaga. Oonihe ana Kiristuke ai tataumorai oho isakita Ohonga anake mooqi rike ma pobi ooniqi hiibaridzoni.

¹⁰Oonita anai tete apeta Kiristuho heme oho ttaiqa naataqu, ma ikanomake eete baata nohoho ttaiqa naataqu, ma beedzae apema noi baata neta qoridzetaho teteke ana saridzaqu, oke ana paha naamae gesina naatare hiire oorai. ¹¹Gesina naateqanoke tukutuku nohoho tete dzapa pobinoma oke ana paha mai eetare hiiroraita qupadzomare.

PAUROI SAMA NOME QAASUMA QAATAHO TETE

¹²Beedzae oho teteke ana ao gattiqqa saridzoraihe oi idzoidzo naataamake oorai. Dzesu Kiristui anake mai eetetaho isakita ana paha naamae oho tete mai eete soubidzare hiire oorai.

¹³Dzairamane name, saridze soubidzaamake oorai oke ao hiibi oonihe ana teena erake eetorai: Tume nike ana te dzaganaitoraidzaranihe, dzaga robena ooraiqahao dzaodzao eeteqi dzogohu suutoqi aimare eetorai. ¹⁴Ohongai Kiristuho teteke biraiteqi ota napake gori moitareiqi kira hiiremi isaki ota ana nese sooro suuto qeemorai.

¹⁵Oonita apenei kotanga naatare hiire napamae ota qupa teenaitare. Qesai mainake qupadzomaquko nokoke Ohonga paha qupanomaitaridzoni. ¹⁶Oonihe Ohongai ao ika ma ikata napake qupa teenaitemi oorai oke eto teei rasaki eetainohe gama ttaiqake qeemorare.

¹⁷Dzairamane naho teteke mooqqa suimare. Naho tete suimorai abi oonomake nike moo pobiteqa hee, Isaki oioniqi hiireqa ipitotare. ¹⁸Oke ana teeho qubake hiidzaranihe Kiristui sama nome ai qurateqi hapahapaho pobi naateta oonomaho teteke qesai suima quba goot-

tae eete ibo eetorai. Noo oke ana agobake hiiretahe surupoma paha hiibi. ¹⁹Oi nokoi ttokaho teteke qupadzomaqi midzaamake dza nokome qusubaitemi oi nokoho qoberoba nee ma baunoma naatemi oho ipike noko rubenga saridzakai oke ana bamu nike ikobetaqu.

²⁰Oi napaho Soopara Dzesu Kiristui qusu neta baabaridzoho beebeke napa eetorai oonita napaho guhu ma nagapa oi ttoka bahe qusu oioni. ²¹Nookare, Dzesu Kiristui quba minarake igabidzare hiire oorai. Oonita noi baura samaneke eetoraiho beedzae tatangama ttokaho sama ngiinginoma napahoke noi hi-iburomi napai noomaeho nee ma bau naatakoita qupadzomare.

QUPA TEENAITEQA TETE QIDZA SARIDZE QAKI NAATARE

4 Oonita qeseba dzairamane name, anai nikeho quba baate biraboraita nike naho paparaho isaki naate oorai oni. Oho quba, qesamane dzanoma name, nike Sooparaho neta poupaama naate qaarare.

²Qate paimaneho dzapa Eottia ma Sittikhe nipe qesa bisibisi naatoraihe Ohongaho pengata oke nipe qaateqa qupa teenaitare. ³Ma Sudzuge, baura abi qidza nii qupadzomare. Paimane hiire oke nii hoobidzare. Qesama nokoi kaipo minake eete Keremetto ma baura abi qesa ma nanake tuuhoro qaatanita dzapa nokohoi meenipamu qaraqaraho geeta oorai.

⁴Nookare, Sooparaho neta qakiqaki naate qaarare. Oke ao hiirehe paha teena oke hiire, bame nikeme qaasuhiqa qaki naatare! ⁵Ohonga Sooparai te kharata ooraidzaranita kokora qidza nikemeke abi samane banaitare.

⁶Eto quba tee ma teehe iiha ma dzoobidzake eetainohe quba ape ma apeho quba qupadzomaqu oho quba Ohonga pupu hiiqake ao dzoobe hiibare.

⁷Dzoobe hiireqa Ohongaho hasu ma ke-bake apei qupadzoma isanataqu bahe, nikeho iiha ma dzoobidzai Dzesu Kiristuho torota oomake oi nikeke tuuhoro qaarakoi.

⁸Qate dzairamane, noo paha erake aimare. Noo apeio meenoma, ma qidza, ma sasari, ma baura ape paha pobi qidza, rike ma pobinoma ma dzaanoma? Nike nookami noo oonoma bagenoma teei oorai mae? ⁹Ooraiqako oho noo paanaiteqa qaupuitare. Tete oonomake ana aimami nike ao moo nookaqi bosata naho torota qase dzoomaqi gesina naateta. Oonita teena oke poiike ipibire qaarare. Qaamake Hasuho Maikhatai nikema gama qaarakoi.

¹⁰Oi nikei bosata ana hoobire qaata. Qaami anai oho quba Ohongaho hasa hiire qaatahe, oho tete ikanomake eete gattiqa naatemi nike qaateta? Oho noo mina bamuhe poiqa tete paha biranatemi nike ipibire hobihobi baura oke eetaqu kaqa. ¹¹Oi anai te naamaeho tti ma sori hiidzara, baamu. Isaki ape ma apeke saridzorai oke ana Ohongaho pengata nookami isanatorai.

¹²Anata meupu biranatemi saqubema muunaqu, eo seebe biranatemi ttidza saa eetaqu, anai oho kotanganita bamu tee ma teehe quba ququimaqu bamu. ¹³Kiristu baura teeke hiiremi ana noho neta beedzae ma tatanga giimaqi bamu teehe bittake eetaqu.

¹⁴Oonita nike bosata moomi naho qepe ma haba qesa bamu naatemi nike adzahaha naate naho pati qohatetaho hasake ana hiire. ¹⁵Oi ana bosata Sinabidzaho qaru eeteqi Maketonia haba nikehoke qaate tuumami Sinabidza tupu gesai te anake hoobidzaranihe nikei keke eeteta.

¹⁶Anai Ttesaronika nagapata baura eetomi nike paha qupi teenani mae eserike ota naho quba hobihobi

dzoobireta oi dzoobe! ¹⁷Oonihe anai te naamae qonoqono ooho dzaodzao mina eetoraidzaranihe nike oonoma eetemi nikhota oho agoago samane biranatareiqi ana hiirorai.

¹⁸Eparotitoi nikhota qonoqono abinike aima baami naho iisuta peitemi ana poiqake isanatorai. Qonoqono oho ura Ohonga nookami bagenoma mekenoma, nohota isanatorai. ¹⁹Qate nikhota quba bamu naatemi erake qupadzomare. Dzesu Kiristui iisu minanoma dzapa pobinomanita Ohongai ota paha nikhota pati qohatakoi.

²⁰Dzoobe, Ohonga mai napameho dzapai poro kiranoma naate qarakoi. Oi meenipamu. ²¹Qate qesamane nahoi erata nikhota quba dzoobe hiire. Oonita nikhota apenei Dzesu Kiristuho pobi naate oorai noko keke dzoobe hiibare.

²²Qate Kaisaho kokora abi ma kara erana oorai, nokoi oho qesa nikhota quba qaki naate noo dzoobire. ²³Oionita Dzesu Kiristuho baruna heena nike ma napaho irita qaaqa gisi napahoke soopara eetorare. Aipo.
Anai Pauro

KOROSE

OHO DZAIIRA PEPA

Pauro ma Timotteo geeteta

Roma, Itaria

Tii 62

Kiristuho Oko ma Boto

Korose nagapa, Asia Gattiqa

1 Dzoobe:

Dzesu Kiristui hiiremi ana Pau-roi noho qaru abi naate Timotteo noma napaho anama nakai dzaira pepa erake qeesubi. ²Oi sinabidza nokanoka ma qaheuba tupu Korose nagapana oorai nikeho quba naka qeete oonita moorare, Ohongai nikeho quba hasu dzoobirorai!

OHONGA HIIREMI KOROSE ABI NOOKA TANI NAATETA

³Oi qupi samane Timotteo ma nakai pupu hiireqi Dzesu Kiristuho maike nikeho quba dzoobe hiirorai. ⁴⁻⁵Oi teehe bahe naka nookami nikei Kiristu nooka hisi eeteqi hee, qusuho meupu napahoi iisuta peitoraiqi hiireqi abi samanipamuke dzaira eetorai.

⁶Oi abi bosata nikeho quba sinabidzaho noo mee hiiremi nikehota meupunoma naateta paha haba samaneta meupunoma naatorai. Oi nike sinabidza nookata bodzaqata ao hisi eeteqi meenipamuke Ohongaho kokora gesina naate soubireta.

⁷Oonita Kiristuho abi bosata nikeho quba sinabidza kamo iso keke mootomi oho gesina naateta oio Epapara, abi bagenoma. Oonihe Timotteo ma nakake eetemi ooraiho isakita noke sutasutata mootomi oorai, dzasa. ⁸Oonita Sumasai nike kokora bagenoma teeke baanaitemi nike noho quba eetorai oho pobike Epara noi hiiremi nana nookorai.

PAUROI KOROSE ABIHO QUBA PUPU HIIRE QAATA

⁹Nookaqi qupi ma sau samaneke Timotteo ma nakai nikeho quba pupu baura eetorai. Nakai hee, O Ohonga, Korose abi nokoi nokanoka ma Sumasaho tete gesina naate soubireqa baura nii noko pobi hiiremi ooraike nokoi qusubaita soubidzarei qi hiirorai. ¹⁰Nakai hee, O Ohonga Soopara, Korose abi nokoi niiho isakita oora ma qaara nokome eetemi abihota bagenoma naatemi noko Ohonga niike gesinanipamuke naate baura qidza qesaqesa qere biiremi oho mee haba biidzare.

¹¹Oonihe Ohonga niiho beedzae maina ttuunomanita nokoi niihota giimaqi qakiqakima niiho dzaodzaota qeemaqi baura minaraho quba isanate qaararei qi nakai hiirorai.

¹²Ohonga nii noko ma nanake gamaqa isakinomaitemi oko ma boto niihoi dzadzata oorai nokoma nanai ttaiqa naate qarakoita Ohonga mai, nanai niiho hasa ma gegema hiirorai.

¹³Nii ao nanake qupihho tupidzata dzeimami ao biranatemii nii korose abi ma nanake qeseba khata niimeho po-bitate teekanomaitorai. ¹⁴Oonita noko ma nanai saqosaqo ma kahosa dzamudzamu ikata bahe khata niihota saridzorai. Oho totohota Timotteo ma nakai pupu hiirorai.

KIRISTUI BAATAHO ISAKI MA BAURA

¹⁵Korabete qupadzomare. Ohongake nesema mooraquho tete bamuhe meeke Khatai ao Maiho isakita biranateqi noi motamota minaraho kotanga naate oorai. ¹⁶Oonita ttokana mooraihoni mae qusuna mooraamahoni mae ttari ape ma apeho pobi ma beedzaeho koridza koridza oorai quba oi te sepeke biranataranihe quba minarai beedzaeho Maikhata boto nohota keke biranate

soubirorai oi paha noomaeho pobi naate qaatai qaarakoi.

¹⁷Noi quba minaraho khooba, oho kaata ma here dzobadzoba kekeni. ¹⁸Ma paha noi baata neta qoridzaquho eka bosa khata biranateqi ao sinabidzaho oko ma botoho qiba naate ooraita moomi noi quba minaraho pona ma agoago ooni.

¹⁹⁻²⁰Oonita Kiristui suu ma heeno-mai oomi Ohonga Maihota isanateta. Isanatemi hu ma koridza, huhu ma saru oota, oke Kiristui gama teenaitareiqi mai noke dzoobireta. Dzoobiremi noi hapa-hapata dzuu nomeke perebire qusu ma ttokaho soota naatemi minarai Ohongaho neta atima qaararidzoni.

²¹Nookao, nike agobake Ohongake ibo eeteqi qupa biribiri nikemeho isakita quba ngiingi ma peranoma samaneke eete qaata. ²²Oonihe Kiristui sama nome baata quba ai mootomi oi nikeho hasu naatemi nike ao kahosaama naate qupa sasari ma rikerikema maiho dzagata inobetaireiqi hiiremi oorai.

²³Oonita ai tataumaho noo nikeke pobi hiiretaho husi ma paita nike ao atimaqa suhe qidza saridzaridzoho dzaodzaota poupaama naate qaarare. Oi abi haba gegebetorai nokoho quba sinabidza hiire baaqorai anaio oho Qaru abi oonita qupadzomare.

PAUROI KOROSE ABIHO HEME BAURA EETETA

²⁴Anai nikeho quba heme baura eetoraiho qubake ququimaamani. Kiristui sinabidzaho oko ma boto nomeho quba heme baura eetetaho kokota anai qak-iqakima ipibireqi nike ika ma ikata isaki saridzaamake oorai oho qubake ana sama name qaanataama. Bamu. ²⁵Ohongai bauraho kamo biiremi ooraiho isakita ana nikeho quba noho noo rerengi eete soubidzaridzoho qaruke ana eetorai.

²⁶Nookao, Ohongai te noo agiagi oke agobake uimane neimane pobi hiiremi nooka qaararanihe poiqanipamuke sinabidza tupu nomeho quba naho toota paanaitorai. ²⁷Noo agiagi ape bahe Kiristui nikeho oora ma qaarata qoberobaho isaki naate qaamake Ohongahota bagenomanipamu naatemi haba maina painaho abi samanei oho pobi nookaqa noho dzaodzaoo eetorare. Noo oi ooni.

²⁸Oonita abi samanei Kiristuho neta kotanga naate qoobareiqi nanai nokanoka ma gesina ma qogo ma saga mekeqoma hiireqi Kiristuho sinabidza hiirorai. ²⁹Qate beedzae apeta baura oke eetorai bahe Kiristuho beedzae ma tatangai anake uumami oho dzaodzaonoma naatorai.

2 Raottikhea ma Korose nagapana oorai qesama nikei naho nese ma pati mooraama oonihe anai nikeho quba baura minanipamuke eetoraiho pobike nike eto nookaama naatainoiqi ana qeete. ²Qeetemi isaiteqa adzahaha naate kokoraho tete iso keke saridzare. Saridze nikei gesina naate soubiremi Ohongaho khaire ma gunugunu dzukudzukuna oi meupunoma naatemi oho meeke nikei Kiristuho neta gama mai eetare. ³Oi Ohongaho nokanoka ma gesina oi gama Kiristuho ttuta sapu gegedza pereborai.

⁴Oke teehe quba hiidzaranihe eto abi teei noo samaneta nike ikobete mainata dzeimaino. ⁵Oi anaho sama eraqanihe qupai nikeho neta oorai. Oi nikeho ai tatauma Kiristuho neta idzoidzoke oorai ma ttarima ooraike gama moo soubiremi naho ttidza qidzanatorai.

KIRISTUHO BEEDZAE TTUUNOMANITA NOHOTA ATIMORARE

⁶Meeke nike ao Kiristuke qase dzoomoraihe noho neta oora ma qaara nikeme iso keke eete qaarareiqi ana

hiire. ⁷Oho qubake nike noho neta atimaqa battigara naatare. Nananai nikeke sinabidza hiire paanaitetaho isakita nike sama nikeme qaasumaqa saninoqake Ohongaho hasa ma gegema hiire qaarare.

⁸Oonita abi qesai sama qusubateqi ttokaho tete sepesapeke qupadzomaqi eto nikeke abiho iiha ma dzoobidzaho isakita dzeimaino. Quba oi Kiristuho noo ma pobi riitemi gumeho isaki naatakoita nike oho quba bakena geema qaarare.

⁹Nookare! Ohongaho mee minarai gamaqa Kiristuho sehata oorai. ¹⁰Oho quba nike beedzae minaraho qiba Kiristu Sooparaho ttuta giimoraquko isaki nikehoi hee eete qarakoi.

¹¹Oho qesa nike Kiristuho neta geebanoma naate oorai oonihe oi te sama koko kuibidzaquho oonidzara oi qupa qanga kuibidzaquho geebani.

¹²Ma paha nike sobasoba saridzeta oi teehe mumure bahe nikeke Kiristuma gama baatetaho qura tuputa qurabiretaho qaseqase naatemi Ohongaho beedzae nikeho ai tataumata baura eete tukutomi nike ao Kiristuma ttaike eehaha naate oorai, sobasoba oi ooni.

¹³Oi nike kahosa abi ooqi oora ma qaara qangama qaata oi baataho pobi. Oonihe Ohongai Kiristuke tukuhiqi nikeke oho qesa tukutoqi kahosa nikehoke gama akobetemi qidza naateta.

¹⁴Oi hu nooho qetaqetai napake qomaqoma hiire qaami Kiristui napaho habara naatemi hu nooi noke hapahapanaiteqi napake qomaqoma hiibaquho isakiamana naatemi napai oho sasari naate oorai.

¹⁵Maa! Abi soopara bise ma baisenoma mina ma adza ttokana oorai nokoi napaho nookami quba sepe ma midzanoma naate qaatahe Ohongai midza ma iga ma qomaqoma napaho irina qaata oke Kiristuho irita teenaite

mootomi noi napaho tteki aimami ttoka ma haba minaraho abi mimi roqobeteqi moomi napai oho sasari ooni, buububuu!

HU NOOI BAMU NAATEMI KIRISTUI NAPAHO QARAQARA

¹⁶Oke eete ooraita nike poma ape ma apeke eetaqu, oi oba ma patta muunaquni mae dzuma eetaquni mae baura bodzaho koridza hiibaqu oke eto oberama eetemi abi qesa oke nookami midzanoma naatino. ¹⁷Agobake Dzuta abihota oho hu samane tatangai qaata oke nokoi nookami meenoma naate qaatahe hu nooi Kiristuho qaamodzamodzaquke keke eete qaata. Oonihe poiqa qaamodzamodza bamu naatemi Kiristui aoke baaqi napaho tete mee naate oorai.

¹⁸Abi qesa sama nokome bagara biireqi angero qesaqesaho qaru eeteqi baku agiagiho qiiri eete tuumorai. Abi oonomai iiha ma dzoobidza nokomeho nookami qoberobaho isakinipamu naatoraihe nokoi Kiristu qiba napahoke potti biirorai. Oonihe nokoi nikeke tete siibaqu oho isaki bamu. ¹⁹Mooro, Oko ma boto ma sama ma sasake pobipobitake eete patta ma quba moitorai oi ape bahe Kiristu qiba napaho teenanita oho quba napai qesa hongasire ao bitotorai.

²⁰⁻²²Dzuta abi hee, eto erake hesatino, eto oke muunaino, eto qeeraho bisata tuumaino oihi hiirorai. Oonihe samaho too tetateta oke napa hesate muunaquko oionita oi ttidzata qurateqa ao bamu naatakoita quba oonomai bamu napake qangaqitaqu. Eto nokoho noo qusubateqa eka nokohoho pobi naatino. Oi bosata nike ma napai Kiristuma gama teena naate baasuqi ttokaho eka qesaqesa napake suuto qaata oke ao uhutoqi oho saqosaqo naate oorai.

Oonita nike naane quba burisi eete paha oho kabira naataqu?

²³ Dzuta abi hiirorai oi sama urupusa eetaqu ma maranga biidzaquho isaki. Oonihe khooba nohoke sigumami, eehe, oi ikanomake eete napake hoobire ttokaho dzebidzebike suqobidzaqu? Baamunipamu. Nokoi nokanoka ma sama gaibanomaho totohota hiiroraihe qoqopa nokohoi ikoikonomani.

NAPAI KIRISTUMA GAMA DZAPA POBINOMA NAATAKOI

3 Kiristu ma napake Ohongai teenaite baataho neta tukutomi oorai. Ma Kiristui qusuta Maiho boto pobi naate ooraita nike noho quba samaneke qusubaitare. ² Qusubaiteqa iiha ma dzoobidza nikeme ttokaho quba samanehota hiumaqa qusuhota mooto Maiho qupaqupa eete qaarare.

³ Oi teehe bahe ttokaho oora ma qaara agoba nikehoi bamu naateta. Qate usaqe oke Kiristuho oora ma qaarama gama sengibetemi ooraita nike Ohongaho botota oorai. ⁴ Oonita Kiristu qaraqara napaho noi paana naatemake napai noma gama dzapa pobita paana naate soubidzakoi.

NAPAI USAQE NAATE OORAITA OHO ISAKITA QAARARE

⁵ Oho quba ttokaho oora ma qaaraho getta ma koko nikehota atimorai oke susupu teetemi bamu naatare. Oi guume ma meera, qanga ma pasena, ma quba peranomaho dzaodza, ma petta ma qer-aqera oke gama tume biiremi bamu naatare. ⁶ Quba oi ohonga oberohero isaki ooni. Oke qaataama naatemi Ohongai bamu nike suudzabetaqu.

⁷ Meeke nike oho isakita bosata qaata ma oi bodza ota gattiqa isanate qaata. ⁸ Qate poiqa oi baamu isanataqu oonita quba oonoma qaasuhia ooso ma dzauba, ma noo qanga qagonoma, ma

noo attinoma oke gama too nimeta kuibidzare.

⁹⁻¹⁰ Oonihe eetoqa qesa ikobete sama nikeme gimutta eetaino. Oi nike abi agobaho oora ma qaaraho isaki ao kuibire qaateta. Oonita abi usaqe biranatoraiho oora ma qaara oio nokanoka Mai napahoho tomidzata biranatoraita nike ooque qupadzomaqi oho nee ma bau eetore.

¹¹ Nookao, oonomaho teteta Dzuta abi sama geebanomani mae Raaba abi oho geebaama ota koridza te ooraidzara. Oi ngaaho abini mae kinisa abi, eo sutasuta abini mae saqosaqo abi, apenei Kiristuho atimorai nokohota oho koridza ooraamanihe Kiristuho dzapaqai keke napake gama sengibetorai.

DZASAHO TETEKE NAPAI SUIMA QAARARE

¹² Oonita Ohonga nike ma napaho dzasa minake eeteqi asatemi napai noomaeho pobi naate oorai. Oho qubake nike nee ma bau apeke eetaqu bahe, baruna heme ma kokora ma qupa gaiba ma pookeba samakeba, quba oonomaho nee ma bau eetore. ¹³ Teei temu nomeho kahosa eete ooraquko Sooparai napaho quba dzasa eeteta oke qupadzomare. Napai noho tomidza naate qesa qesaho kahosa eetainohe oke gama gaubire qaarare.

¹⁴ Ma oho tongo neta nike qupa kokorarama ooraquko oora ma qaara minarai gaema keke oorakoi. ¹⁵ Kiristuho keba ma dzapai nikeho qupa soopara eetorai. Ooqaho qubake nike qupa ma sama teenaiteqa ttaiqa naate qaarare.

¹⁶ Kiristuho nooi nikeho bisata kata gaama oomi nike nokanoka qidzata sin-abidza noo qesaqesa ma subesubeho naa hiibare. Nikei qesa qupanomaite Ohongaho torota hasama gegema hiire qaama Sumasai ttaike oho qaki ma naki naatakoi.

¹⁷ Oonita nike quba botoma eetaquni, mae tooma hiibaquni, mae quba minarake eetaqu, oke eesua Soopara Dzesuho dzapa quba eeteqi Ohonga maiho dzoobe hiire qaarare, ooboboo!

MAIMANE PAIMANE MA KHAMETOHO SINASINA

¹⁸ Paimane nookare. Nike apumane nikemeho pesuta oora ma qaara qidza eetemi Ohongahota bagenoma naatakoi. ¹⁹ Qate apumane nike etoqa atamane nikeme biribiri eetaino, nokoke kokora eete qaarare.

²⁰ Ma khameto nike poma tee ma teeta mai ma pai nikeme qusubaitemi Ohongai nookami isanatakoi. ²¹ Qate mai ma pai nike khata ma khameto pobiteqi eto isakiamake pobitemi suqobidzanoma naataino.

BAURAHO MAIMANE MA KOKORA ABIHO SINASINA

²² Kokora abi nikei abi mimi nike-meho noo iso keke qusubaiteqa baura oke eto ttenittenima nokoho nese ma penga quba eetainohe Ohongake qupadzomaqi ququima qaarare. ²³ Baura minarahota eto abike qaupuitainohe dzaodzaoma Ohongaqake qaupuite qaarare.

²⁴ Nooka! Qusuho iisuta Ohongaho ipi ma ari qidza peitorai oke mai eetaireiqi nikemae Kiristu Sooparaho qaru eete qaararidzonita qupadzomare. ²⁵ Oonihe teei baura nomeke qangaqitaquko oho habarake noomae quba qanga saridzakoi. Oi Ohongai teqaha tee ma teeke sepeke ipi ma habara moitoraidzaranihe abiho bauraho isaki mooqanoke moitakoi.

4 Qateqa bauraho soopara mimi nike oho qesa qupadzomare. Nikemaeho Soopara teei paha qusuta ooraita nikeho kokora abi baura eetoraiho isakinipamuta nokoke saninoke ipi ma habara moitorare.

PUPU HIBAHIBA MA OORA MA QAARA QIDZAHO NOO

² Oionita nike gama susupu iso keke pupu hibahibaho baura gesinanipamuke naate hasama gegema hiiorare. ³⁻⁴ Oke hiireqa nikei nana hoobire pupu ma qubaho ttaiqa naatemi Ohongai sinabidza paanaitaridzoho tete kuraumakoi. Anai sutasutata ooraita nike bauraho ttaiqa naate anai Kiristuho noo agiagi hiire rerengi eetaridzoho qubake anake hoobire eto poma teeke qaataino.

⁵ Oonita bodza eto sesero eetainohe nike ao tete qidzaho qiri eete saridzeqa qesa sasata sinabidza nookaama nokoho baura eetare. ⁶ Oonihe noo nikeme gottake etteima hiiremi meke ma bibinoma naatemi abi qesaho noo tee ma teeke buribaro eetaireiqi eto oho qabarobaro eetainohe oho ttimeka naatare.

PAUROI TTIKHIKU MA ONESIMOKE ISEREMA DZOOBIRETA

⁷ Qate Ttikhiku noi qeseba temu napaho, noi sinabidza abi qidza Ohongaho kokora bagenoma eetoraita noi anaho noo ma pobi nikeke pobi hiibakoi. ⁸ Pobi hiiqa noi nike qanoqanonomaitakoi. Oho qubake anai noke dzoobiremi qeehibi.

⁹ Ma kokora abi Onesimo noi nanaho dzaira naate ooraihe noi nikeho robenanita ana paha noke dzoobiremi tusubi. Nopoi nanaho oora ma qaaraho isere nikeho quba paanaite soubidzakoi.

ABI QESAHO NOO MA POBI PAUROI QEETETA

¹⁰ Qate Gamani Arittako anama nakake suutota. Noi Dzesu Dzusto ma nopoi Mareko Banabehe mapuma noko tapari nikeho quba dzoobe hiibi. ¹¹ (Qate Mareko ao qeemaqa nikehota biranatemi ana noho noo hiiretaho

isakita nike eto noke bisi naatainohe kokora eetare.) Abi naga tapari oi keke Dzuta abiho nena nooka hisi eeteqi ana hoobire Ohongaho pobita baura ttaike eetorai.

¹²Epapara noi Dzesu Kiristuho kokora abi ma noi nikeho nenanita nikeho quba iiha ma dzoobidza minake eetorai. Oi nikei abi mee naateqa Ohongaho dza gesinanipamu naatareiqi noi Ohongaho torota pupu hiirorai. ¹³Noho khoobake ana moohimi noi Raottikhea ma Hierapori nagapa abi ma nikeho baura adzapeke eetorai.

¹⁴Qate Ttotta Ruka maraseniho mai qidza, ma Dzema nopoi paha nikeho dzoobe hiire.

¹⁵Maqa, Ohongaho oko ma boto nagapa Raottikheaho nena ma atapa Niipa

ma qesa noho nagata ttutturatorai nikei qesama nokoho dzoobe hiibare.

¹⁶Oionita nike peparake isaiteqa nagapa Raottikheaho oko ma boto tupuho quba dzoobidzare. Ma ana paha nokoho quba teeke qeete dzoobihibita oke nike paha isaitare.

¹⁷Qate Akhipu noke erake pobi hiibare. Ohonga Sooparai baura nii moiteta oke nii korabetanipamuke eete qupadzomaqi eete soubidzare!

¹⁸NIKEHO DZOUBE HIIRE QEESUBI OKE NAAMAEHO BOTOI QEETENITA ANA SUTASUTATA OORAI OKE ETO RUUME NAATAINO. DZOUBE! HASU MA KEBATA OORARE.

Anai Pauro

1 TTESARONIKE

OHO DZAIIRA PEPA BOSABOSA

Pauro ma Siira ma Timotteo
Koritti, Girisi
Tii 52

Ttesaronikaho Oko ma Boto
Ttesaronika, Maketonia

1 Dzoobe ma Kanakana:
Maqa, Qaru abi tapari nanai
Ohonga Mai ma Dzesu Kiristu
Sooparahoko oko ma boto Tupu
Ttesaronika nagapana oorai nikeho
quba noorake qeeteta nookare.

PAUROI TTESARONIKA ABIHO AI TATAUMAHO HASA HIIRETA

²Bodza ma sau samaneke nanai
nikeho quba Ohonga dzoobe hiireqi
nikeho dzapake puputa mootorai.
³Oi nike Ohonga maiho pengata
Dzesu Kiristu Soopara napameho
qupa toobake eete tatanga naatorai.
Tatanga naate dzasa ma ai tatauma
nikemeko quba eeteqi baura samaneke
dzoomoraiho pobi nookaqi nanai oho
hasa hiirorai.

⁴Dzairamane, nana moohimi Ohongai
nikeho dzake eete asatemi qeemoraiho
isaki oni. Oi nanai nikeho bisata ⁵Kiris-
tuho isere qidza hiiremi nike moomi
nanaho beedzae ma oora ma qaara ma
Sumasaho qaupuqaupu oi gama nike-
hota meenoma naateta.

⁶Meenoma naatemi qesai nike qan-
gahasi moitemi nike peperataamanihe
pekhure teeteqi Qaheuba Sumasaho qaki
ma naki qupadzomaqi nanaho noo
qusubateqi Ohonga Soopara ma nanaho
teteke suimorai, dzoobe. ⁷Tete oke nike
gesina naate tuumami Maketonia haba
ma Girisi habaho abi qesa samanei
nooka hiisi eeteqi paha nikeho pomata
ipibirorai oni.

⁸Oi nana nookami nikeho totohoi
nanaho isere qidzake qaupuiteqi Make-
tonia ma Girisi haba ma haba qesa gama
igabiremi oho abi nokoi ai tatauma
ma Ohongaho sinabidza aoke nooka
soubirorai keba oke nanai paha hi-
irorai. ⁹Oonita nanai nikeho torota
baura eetemi nike ohonga oberaober-
ake qaateqi Ohonga meenoma qaraqara-
nomake raraku biireta oke nike qesa
samaneke banaitemi nokomae oho qesa
oora ma qaara nokometa tete saridzeqi
oke nanaho quba paanaitorai.

¹⁰Oi Ohongaho purabai napaho irita
taatarotahe noi napake ingonaitareqi
Khata pobi hiiremi napaho habara naate
baateta. Oonihe Mai noi Khatake baata
neta tukutomi noi qusuta peitetahe ota
qaaraqutoke burisi eete baabaridzoke
nokoi nikema napa gama qupadzomaqi
oho qupa toobake eetorai, dzoobe mina!

PAUROI TTESARONIKA ABIHO BAURA EETETAHO POMA

2 Nanai nikeho neta qeemata oi
teqaha sapara naatara oke nikemae
gesina. ²Oi nike nookami Piripi
nagapata abi mimi nokoi nanake sesero
eete midzahubaitetahe nanai teqaha
oho quba noo dzaheitara. Baamu,
Ohongaho pengata battigara naateqi
nanai paha nikeho torota biranate
kaipoma Ohongaho sinabidza nikeho
quba paanaiteta.

³Oonita nanai te oberama nike iko-
beteqi sama pati nanameke qohatareqi
nikeho toro baabara. ⁴Bamu, Ohongai
nanake mee hiireqi sinabidza nomeke
nanaho boto ma toota mootomi hiirorai.
Hiireqi te abiho hasahasa saridza
quba eetoraidzaranihe Ohongaho baura
qaupuita quba eetoraimi nanaho qupake
noi mee hiirorai.

⁵Oi Ohonga moomi nanai te pasena
nesema qeemaqi nikeke ttenitteniqi
hiibara oke paha nikemae gesina.

⁶Nanaho dzapake abi qesa ma nikei ai qusubaitareiqi te qupadzomara.

⁷Oi qesai sama nokome qusubaiteqi tee ma teeta qeemaqi hee, Nanaio Kiristuho qaheuba Qaru abi oonita nanake tuhobare oiqi hiirorai. Qate nanamae tegaha oho totohota hiiroraidzaranihe kokora paimanei khametoke roherohe eetoraiho isakita nanai nikeke tuuhoro baaorai. ⁸Oonita nanai nikeho dza minake eete nikeho torota inobeteqi qupa naname nikeho torota mootota. Oonomaake eete Ohongaho sinabidza nikeke moitemi nike nanaho qeseba khameto naate oorai.

⁹Oonita nike eto heme baura eete nanake kokora eetaino hiireqi nanai etebake sama baura minake eeteqi qupibake nikeke Ohongaho sinabidza hiire qaata oke eto ruume naataino. ¹⁰Ohongaho pengata nike moomi nanai nikeho bisata ngiingiamake ooqi qupa sasarima oora ma qaara qidzake eetemi nike nooka hiisi eeteta.

¹¹⁻¹²Oonita mai teei khameto nomeke iso keke keba ma dzapata dzeimoraiho pomake eeteqi nanai nike qogo ma saga hiireta ma ttapuiteta. Ohongai aoke quba tongo ma dzapa pobi nomeke nikeke moiteta oonihe nike oora ma qaara qidzake eetemi noho torota isanata qubake nanai paha nike sinasina samaneke hiireta.

NOKOI NOOKA HISI EETEIQI HEME SARIDZETA

¹³Oonoma eete qaami nike nanaho toota Ohongaho noo nookami abiho noo bahe Ohongaho sinabidzanipamu naatemi nike ttidza qidzaqidzama ai tataumami noo oi paha nikeke qanoqanonomaitorai. Oho qubake nanai Ohonga hasa hiirorai hiirorakoi. ¹⁴Oi bosata Dzutea habata abi samane Dzesu Kiristuho dzapata atimaqi noho oko ma boto naatemi Dzuta abi

gesamane nokohoi nokoke biisi naate sesero eeteta oonita nike nokoho ttaiqa naate qesamane nikemeho botota heme saridzemi nike peperatama naatemi nana hasa hiirorai.

¹⁵Dzuta abi naga nokoi agobake Ohongaho too abike teete qaaqi oho qesa Dzesuke teeteta. Teeteqi nanake hotou biirorai ma abi samaneke dzakidzaki eetorai, oke Ohonga nookami qanganipamu. ¹⁶Nanai nagapa abi maina painake sinabidza hiiremi qidzanatorai. Oonihe Dzuta abi bai hiireqi kahosa nokomeho бага minaita baaoraihe poiqa oma бага oi ao nokomaeho irita taasubi.

PAUROI TTESARONIKA ABIKE PAHA MOORARE HIIRETA

¹⁷Qate dzairamane qidza naname, nanaho qupai nikeho torota agoba oorai oke eete baaorai oonihe nanai samaqama nike bodza hoteqa teeke qaateqi mainata qaariti poiqa nike paha nesema moora quba dza minake eetorai. ¹⁸Oonita nana, oi ana Pauro sama namehoke hiire, nanai aoke qupi qesata nikeho torota biranaatarotahe oke boohimi Saatai qupi samaneke tete siireta.

¹⁹⁻²⁰Oonita nikemae nanaho too puba ma papara naatorai. Ma nikeio nanaho qupa qidzaqidza ma nanaho dzapa pobi oni. Dzesu Soopara napameho pengata hiire qeete.

TIMOTTEOI NOKOKE TOO TEETAREIQI PAUROI DZOOBIRETA

3¹⁻²Oonita nana nikeho quba baruna tigima geemami suqobidzanoma naateta. Oho quba nanai tete sakateqi noma gotta Timotteoke nikeho quba dzoobiremi oi Siirama nakahota gattiqi isanatemi nakamae nagapa Attenita qoorota. Oi nakai hee, Timotteoi Ohongaho sinabidza baura ttaiqanita

noi nike qogo ma saga hiiromake nikeho ai tatauma bagenoma naatemi qesai nike qangahasi moitorai bame oi eto nikeke suqobidzainoiqi hiireqi noke dzoobireta.

³Oonihe nike qangahasi saridzorai oi napa minaraho pattani. ⁴Nanai nikeho torota ootata nanai hee, Nike ai tataumami aoqake qesai nike toronata mootakoiqi hiiremi nookatanita quba biranatorai oi oho meeni.

⁵Oonita hiibi, nikeho ai tatauma oi qangahasita isanatetani mae bamu hiireqi qupa muunaqi hee, Eto Iibadzai nikeho qupa kotoromi nanaho baura qanga naataino hiireqi ana Timotteo dzoobireta.

TIMOTTEOI NOKOHO ISERE QIDZA PAUROHO TORO PAANAITETA

⁶Timotteoke dzoobiremi tuumaqi noi nikeho torota qaaqi paha birisi eete isere qidza nikehoke nanaho torota moote, dzoobe. Noi nikehoke hee, Baamu, nokoi ai tatauma ma dzasaho teteta bageke eete oorai oi napai nokoho quba dzasa eetoraiho isakita nokoi paha napaho quba baruna tigima geemorai, isere oke Timotteo noi aima baa moote, dzoobe!

⁷Oho quba dzairamane, nana nookami nikeho ai tatauma isanatemini nanaho qupa kebarate. Oi nanaho kaipo ma qangahasi oho qesa ooraihe nikeho isere baaqi nanake adzahahaitemi oorai. ⁸Oonita tete erake eete oorai, nikemae Sooparahota battigara naateqi nanake qanoqanonomaitemi oorai.

⁹Oho quba nike Ohongaho pengata nanake adzahahaiteqi oho qupa qidza-qidza moitemi nanai oho ipi ma arike Ohonga hasa hiioraihe qidzoke hiire isanataqu. ¹⁰Oi teehe bahe eteba ma qupibake nanai nikeho penga mooqi ai tataumaho tete nikehoke pobita quba nanai pupu minanipamuke hiire bao-

raihe poiqa oho mee biranate oorai, dzoobe.

PAUROI NOKOKE MOORARE PUPU HIIRETA

¹¹Oho quba Ohonga mai ma Dzesu Soopara napahoi nanaho quba tete biraitemi nana paha nikeho nese ma penga moorare. ¹²Oonihe nanai eetoraiho isakita Soopara noomae hiiremi nike qesaqesaho dzasa eete paha abi minaraho quba dzasa eeteqa baura oho neta meupunoma naatare. ¹³Oke Ohonga mai hiire qaamake Dzesu Soopara napameho penga ma qaheuba abi nohoho pengata nikeho qupai kahosaama ma sasarinipamu naateqa battigara ma kotanga naate qesake dzeimami nokomae oho qesa sinabidzaho ttaiqa naatare. Oore.

OORA MA QAARA IKANOMA NAATEMI OHONGAI BOTO TEETAQU

4 Qateqa dzairamane naname, noo qesa paha oorai oke nike Dzesu Kiristuho patita nooko. Nanainikeke tete sakatemi nike ota tuumami Ohongahota isanataqu oke nike ao ota qeemaqi gesina naatoraihe nike oho maikhame-tonipamu naatareiqi ana hiire. ²⁻³Oi nanai Dzesu Kiristuho quba eeteqi nike oora ma qaaraho sinasina hiireta oke nike eto ruume naataino.

Oonita Ohongai dza eetemi nike pase-naho tete riiteqa sasariho poma gama iso keke gesina naate qaarare. ⁴Abi ooni mae atapa nipe sama nipeme dzauna ma eringa ngaata mootainohe soopara eete qaarare. ⁵Oi tuuma abi Ohonga ruume naateqi sama koko aima ee naga oma nagata upubire tuumoraini gate nike baamu. ⁶Ohonga Sooparaio baura qangaho ipi ma ari moitorainomani oke nana bosata nike pobi hiiremi korabete nookatanita etoqa teei temu nomeke riiteqi guume eetaino.

⁷Oi napai nahusa bahe sasari oorarei*qi* Ohongai dzapa nome napaho irita mootomi oorai. ⁸Ohongai napake Sumasa nomeke moitoraita abi teei sama guumeho basesa eetaquko Sumasake basesa eetemi attinoma naatakoi.

⁹Qate aoke Ohonga noomae nike bannaitemi nike qesamane nikemeho dzasa eete oho baurata oorai oonita anai bamu oho noo hee ma heeta hiibaqu. ¹⁰Oi qesamane nikeme keke bamuhe sin-abidzaho tupu Maketonia haba minarata oorai nike paha nokoke kokora eetorai oi mee. Oonihe dzairamane, eetorai oke paha mekeqoma eetorare.

¹¹Qate nike oora ma qaara eeteqa eto qaa ma dzaubata eetainohe keba ma dzapata boto nikemema baura qesaqesa nikeme eetorare teena oke nanai nike pobi hiireta. ¹²Oonita tete oonomaqake iihami nikeho qepe ma haba isanatakoi ma paha qesa sasana oorai nokoi oke nookami nokohota bagenoma naatakoi.

SOOPARA MINAI NAPAKE AIMAREIQI BAABAKOI

¹³Qateqa dzairamane naname, nana dza eetemi nike noo teena eraho khoukhau eetaino. Oi nooka hiisi eetorai napahota qesai ao baate beebe eete ooraimi eto nike nokoho quba tti ma ttaka isakiamake hiibaino. Oi raaba abi baate baamu naatemi qesamane nokome bamu paha mooraqu hiireqi nokoi oonomake khii ma khaa eetoraihe nike bamu.

¹⁴Oi napa tete erake qupadzomorai. Dzesu baatetanihe paha eehaha naateta. Oonita qesai noke ai tataumaqi baate beebe eete qaamake Ohongai baabaqu bodzata noi noko gama dzeima baabakoi. ¹⁵Nanai hiibi noo oke Soopara napameho torota aimatanita nookare. Qesa ma napai baataamake qaamake Soopara paana naatakoi.

¹⁶Oonihe qesai baate beebe eetoraimi napai bamu nokoke riiteqa qeemaqu, baamu. Oi totoho tatanga teei biranatagu ma angeroho bosa qobaqobai sokataqu ma Ohongaho suu noo hiibaqu quba oi gama biranahimake oionita Ohonga Soopara noomae qusuta quratema qesai Kiristu ai tataumaqi baateta nokoi bosata imobidzaquho isakita qoridzakoi.

¹⁷Oke eetemi ttokata eehahake ooraqu napake ao nokoma gama khakhoro biire qauna ma dzorobiho isakita peiteqa Ohonga Sooparake qusuta saridze noma gama teena naate qaraqara qaarakoi. ¹⁸Oi oke eete oorakoita noo ooma nike qesake kura ma tangi biiorare.

SOOPARAI BAABARIDZOHO ROHEROHE EETARE

5 Qate Ohongaho bodza ma sau ohoke anai ikaqi nike pobi hiibaqu? ²⁻³Oi erake eete oorai. Qesai qupa ruume nokomeho isakita hee, Quba minarai qidzake oorai ma isanatoraiqa hiima eehe, quba bamenoma ao nokoho irita peitakoi.

Oi paimane quranoma nokomae isanate oomi khata qase dzoomaquho heme nokoke ao suqobiremi roqobetoraiho isaki nokohota sahasaha biranatakoi. Oonita Ohonga Sooparai biranataridzoho bodza oi abi qesaho neta guume abi qupibake seike baaqi peitoraiho qesa naatemi nokoi ikata soomaqu, oi bamu.

⁴⁻⁵Oonihe nikemae teqaha qupiho pobi oonidzara. Oho qubake Ohongai biranataquho bodzai bamu nikeke roqoroqo ma sahasaha oonomake moitaqu. Oi teehe bahe nikei gama etebaho khameto ma dzadzaho pobi ooqi quba oonomake qupadzomakoi.

⁶Oho quba qesai ruume ma khoukhauma ooraiho teteke tume

biireqa napamae gama bakena geema qaamake biranatare. ⁷Oi qesai oba mapoke muunaqi qabarobaro naatorai, ma meera minake eetorai nokoi oke qupibake eetoraita oi oho pobi. ⁸Qate qesa ma napai ete dzadzaho pobi ooniqi hiireqi paidzasuiqi hee, Ohongai napake ingonaitakoita oho qupa toobake eetemi oi qiba herohero napahoho isaki naatemi oke dzaamotare. Qate dzasa ma ai tatauma oi qaaho sasa tatangaho isaki naatemi oke dzaabakoi oke hiireqa ooma gama qeemaqa Ohongaho koo ma taangama kurebetare.

⁹Oi Ohongai teqaha napake tapata biidzareiqi hiiroraidzaranihe Dzesu Kiristu Soopara napameho qidzata mootorareiqi hiirorai. ¹⁰Kiristui napaho pui naate baatetanita napai eehahake qaaraquni mae qesai ao baate beebe eetaqu oke eete noma gama qadzaqadzanoma naatorare. ¹¹Noo onomake eete hiire nike qesa too teete hobihobi eetoraihe tete oke napa paha minaitare.

NOO QETTA MA KOKO QESA

¹²Qata Dzairamane qidza, qesai nikeho bisata heme baurake eete nike Sooparaho teteta dzeimorai ma pobitorai. ¹³Oonita nike nokoho baura mina bagenoma oke qaupuiteqa nokoke kokora samaneke eetorare hiireqi ana nike qupanomaisubi. Oke eete nike qesa qesaho mututa oorakoi.

¹⁴Qate dzairamane ana pai erake mootoqi hiire. Seeno ma gauke nike qupanomaitemi baura qesaqesata qeemare. Ma qupa saqosaqonomake kharuba teetare, pepepeke basidzomare ma abi minaraho neta nike pookeba samakebata qaarare. ¹⁵Teei abike ibo

eetemi eto oho ipike eetainohe qupi samaneke nike qesaho torota dzooto dzeebire qaarare oi nikemae keke bahe abi minaraho neta dzooto dzeebire qaarare.

¹⁶⁻¹⁷Nike gama ttidza qidzaqidzata qaarare. Oonita quba naane ma naane biranataqu nike iso keke qupi samaneke pupu hiireqa hasama gegema hiire qaarare. ¹⁸Oi Ohongai dza eetemi nike Dzesu Kiristuho tete qusubaitega oonomata qaarare. ¹⁹Oonita Sumasai hiiremi eto noho eepa hiitaino.

²⁰⁻²¹Qate Ohongai too abike noo hiiremi biranatorai eto oke ekepusa eetainohe noo ma quba biranataqu oke isanate toronaitare. Toronaitemi meenoma naataqu ooque qusubaitare. ²²Nookare, qangaho dzapa samanei oorai oonita oke gama basesa eetorare. ²³Ohongai hasuho maikhatanita noomae nike sasariho teteta dzeima tuumami nikeho sama ma gisi ma qupa khatama gama oke iga hiibaquho isakiamaa naatemi nikeke bakena geema qaamake nikei Dzesu Kiristuho dzagata gooro isanatakoi. ²⁴Nookao, apei nikeho kira hiireta bahe Ohonganita noomae paha baura oke qere biire soubidzakoi.

²⁵Qate dzairamane, nike quba qesa samaneho quba pupu hiireqi eto nanahoke ruume naataino. ²⁶Maqa, nike nanaho quba eeteqi oko ma boto tupu gama sope ma kana dzooto Ohongake qupadzomare. ²⁷Sooparaho pengata ana nike pobi hiiremi qaatainohe ao pepa erake oko ma boto tupu minaraho quba isaite soubidzare, dzoobe.

²⁸Oionita Dzesu Kiristu Soopara napameho keba ma dzapa nikeho irita qaarare.

Anai Pauro

2 TTESARONIKE

OHO DZAIIRA PEPA IPINA

Pauro ma Siira ma Ttimotteo
Koritti, Girisi
Tii 52 (Mae 53)
Ttesaronikaho Oko ma Boto
Ttesaronika, Maketonia

1¹⁻² Dzoobe Dzairamane:
Nike Ohonga mai ma Dzesu
Kiristu Soopara napameho oko ma boto
tupunita nopoi hasu ma keba nikeho
quba dzoobiremi Qaru abi tapari nanai
nike pobi hiire.

PAUROI TTESARONIKA ABIHO HASA HIIRETA

³Maqa, nike iso keke qesa qesaho
quba dzasa eetemi nikeho ai tatauma
meupu naatemi nana nookorai. Oonita
Dzairamane, nanai nikeho quba Ohonga
hasa hiibaquho isaki naate oorai.
⁴Oi abi sigina qesai nike dzakidzaki
eete kaipo samaneke moitemi nike
peperataamake ai tataumata battigara
naatemi nanai Ohongaho oko ma boto
tupu samaneke oho pobi qidza hiiremi
qaki naataridzoni.

OHONGAI BATABIDZA ABI MEENOMA

⁵Oonita nike Ohongaho pobi quba
heme oonomake saridze oorami
Ohongaho mumure naatemi noi
maripa maikhata qidzanita bamu
ruume naataqu. ⁶Oho quba qesai nike
oonomake eetorai nokoke Ohonga
noomae oho ipi ma ari quba bamenoma
moitakoita qupadzomare.

⁷Oonita Dzesu Kiristu Soopara napa-
hoi Angero beedzaenoma ooma gama
qusu neta baa paana naataquta nikema
napa gama qidzata oorakoi. ⁸Oonihe qe-
sai Ohonga ruume naate Dzesu Soopara

napameho sinabidzake basesa oonoma
eetoraike noi eepama ittobidzakoi.

⁹Nokoi baura qanga nokomeho
ipike bamu Ohonga Sooparaho nese
ma pati qidzake mooraqu, bamu noho
beedzae ma dzapa pobi mooraquhe
noho purabake saridzorakoi. ¹⁰Qate
nike nanaho sinabidza nookaqi tani
naatetaho isakita noi biranataquho
bodzata nike noke Buububuuiqi
hiibakoi.

OHONGAI NOKO BEEDZAENOMAITARE PAURO HIIRETA

¹¹Oonita nanai nikeho quba pupu
hiireqi hee, O Ohonga, nii nokoho
kira hiiremi nokoi eto ai tatauma mae
baura qidza niiho teeta peperataino mae
soubidzaama naataino. Oho isakita nii
nokoke beedzaenomaitemi oho isakini-
pamu naatare. Oke eete pupu samaneke
hiirorai. ¹²Hiiroraiho quba Ohonga mai
ma Dzesu Kiristu Soopara napahoho
baruna heenai nikeho irita baura eete
qaama nike Dzesu Sooparaho dzapa
qusubaite hasa hiiremi noi oho qesa
nikeho hasa hiibakoi.

KAHOSA MAIKHATA BASESANOMA

2 Oonihe dzairamane naname, Dzesu
Kiristu Soopara napahoi kebanoke
biranatemu napai gama noho dzagata
tutturatakoi. ²Oho quba nike etoqa
qupani mae tooma erake hiibaino, Oo
Kiristuho bodza ao dzamoiteiqi hiibaino
oho qesa eto teei nanaho qaseqase eete
gee teeke qeeteqi oonomaho totohota
hiibaino.

³Qate, etoqa teei nike poma teema
teeta ikobetaino. Oi oho bodza
biranataamake oomi bosata abi hii
kharai Ohongake papatanipamuke
eete kahosaho dzubinipamu oi
biranate paana naatakoi, noi abiho
isaki baatanoma tee oni. ⁴Noi sama

nome qusubaiteqa qaheuba biiriho isakita habeseqa hee, Anaio qoberoba minarake riitorai, Ohongake riite ooraiqi hiireqa abi minarai noomaeho subesube hiiba qubake noi tototo hiibakoi.

⁵Anai bosata nikeho bisata ooqi oke hiiremi nookatanita qupadzomare. ⁶Oi Ohonga noomae noke poiqa qaanatemi paana naataamake oorai oke nike paha gesina oi teehe bahe noho bodza biranatemake paana naatakoi.

⁷Oonita oho poma qesaqesa aoke abi qase dzoomoraihe noho bodzanipamu biranatemi Ohongai noke qaanataama naatemi biranatakoi. ⁸⁻⁹Oonita basesaho maikhatai khina khoina ma ikoiko samanema biranate paana naatakoi.

Oi Saata noomae noke isakinomaitemi noi noho puita qooroqa qaseqase ma obaoba ma mumure oberobero samaneke abiho neseta paanaitakoi. Oonihe Soopara Dzesu Kiristui baaqa Sumasa noho toona biranatorai ooma abi qanga oke ngausa eeteqa baura nohoke bikhi bakha eetakoi.

¹⁰Oonihe sinabidzai abi qesa samaneke qidzaitemi qidzanatarorihe abi samanei oho gootta naateqa abi qanga ikoikonoma nohota atimare qupadzomakoi. ¹¹Oho quba Ohongai qaanataama naateqa hiiremi nokohota qupa dzohidzohi obero oi nokohota dzuubami nokoi oonomaho ikoikota atimakoi.

¹²Oi erake eete oorai. Abi qesai noo mee arabireqi tete qanga oonomaho dzaodza eete qaamake Ohonga oho ipike nokoكة batabidzakoi.

AI TATAUMANOMAI TETE MAINATA QEEMAKOI

¹³⁻¹⁴Qate Dzairamane naname, Soopara napahoi nikeho quba dzasa eeteqi dzapa hiireqi Sumasa nomema

nike dzeima qaimi nike sinabidza meeke ai tataumami qidzaitemi ponapona nohoho isaki naate ooraike paha kebanoke Dzesu Kiristu Soopara napameho dzapa pobita oorakoi. Oonita nanai nikeho quba Ohongaho torota dzoobe hiire qaarakoi.

¹⁵Oho quba dzairamane, nanai tooma bapopotorai mae geeta qeete banaitorai oho sinasinake nike aimanipamuke eete ota qooro tatanga naatare.

¹⁶Oonita mooro. Ohonga mai ma Soopara Dzesu Kiristu nopoi napaho quba dzasa eeteqi baruna heenata qaraqara tatanga moitemi napaho paramu ma too tetateta qidza naate oorai. ¹⁷Oho quba noi paha qupa nikehoke kharuba teeteqa hoobiremi nike too ma samama gama baura qidza samaneke eetore.

NOKOI PUPUTA HOOBIDZAREIQI PAURO HIIRETA

3 Qate Dzairamane, noo qesaqesa paha hiire. Nike nanaho quba pupu hiiremi nikeho torota sinabidza meupu naatoraiho isakita paha nanaho botota meupu oi ipibire tuuma haba igabidzare. ²Ma paha abi qesai ai tataumaamanita eto nana abi qanga basesanomaho botota taatainoiqi nike pupu hiibare. ³Oi Ohonga Sooparai ruume naataama, noi isanate nike too teeteqa qangaho tota qita bakena geemorakoi.

⁴Oi nanai pai qesaqesa nike moitemi nike qusubaitorakoiqi Soopara napameho pengata qupadzomorai. ⁵Qupadzomami noi nikeho qupa pobitemi nike Ohongaho dzasa oho tete saridzeqa Kiristuho pookeba samakeba gesina naatakoi.

SAMA BAURAHU NOO QESAQESA

⁶Qate paha nanai qogo ma saga nike pobi hiireta oke aimata oonita

nike nookami qesai noo qusubaitaama naateqi sepesapeke tuusumi nike meeni-pamuke nokoke papatare, oke nanai Dzesu Kiristu Sooparahō dzapata hiiremi nooke.

⁷Nookare. Nanai nikeho bisata buu ma dzake eete baura eetotanita nike oho teteke suimare. ⁸Oi nanai teqaha abihō botota patta qonoqono teeqake aima muunara oonihe qanga ma kaipoke eete etebake sama baurake eteqi qupibake gisihoke eetemi nikei nanake oho iga hi-ibarotaho tete te biranatarā.

⁹Oi nanai nikeho torota qonoqono saridzarota oio nanaho pobi. Oonihe nike tete nanahoke suima qubake nanai te oho qonoqono aimara. ¹⁰Nanai nikema ooqi erake hiireta, Teei baura tee ma teeke eetaama naataquko noke eto sepeke patta moitemi muunaino.

¹¹Oke teehe quba hiibaranihe nana nookami nikehota qesai seno naate haba ogamaqi iseresere hiire tuumorai. ¹²Abi oonomake nanai Dzesu Kiristu Soopara napameho

pengata qupanomaiteqi hee, Nike noo qaasuhīqa baurata qeemaqa patta ooqata saridzorareiqi hiire. ¹³Oonita dzairamane nike baurata qaaqa etoqa goottae naatainohe battigara naatare.

¹⁴Qate nanaho nooi dzaira pepa erana biranatorai oke teeī basesa eetaquko noke qupanomaiteqa potti biiremi noi midzake qupadzomaqa qupa burisi eetare. ¹⁵Oi nike eto hairiamake noke hee, Iboniqi hiibainohe noke hee, Dzaira gotta napameniqi hiireqa noke pobipobiitemi qidzanatare.

¹⁶Ohonga Soopara napahoi hasuho maikhatanita noomae poma qesa samaneta nike hasu ma keba moitorare. Oonita Sooparai nikema gama qaarare.

¹⁷Maqa dzaira pepa dzoobirorai oke ana tooma hiiremi qeetoraihe dzoobe hiireqi dzapake boto namema mumure mooto qeetemi nike moora. ¹⁸OONITA DZESU KIRISTU SOOPARA NAPAHOHO BARUNA HEENAI NIKEKE TUUHOHO QAARARE.

Anaio Pauro

1 TIMOTTEO

NOHO DZAIIRA PEPA BOSABOSA

Pauro Sauro qeeteta
Maketonia Nagapa
Tii 64 (?)
Timotteo (Pai Eunikeho khata)
Epeso Nagapa,
Asia Gattiqaho Haba

1¹⁻²O dzoobe Khata name:
Ai tataumata ana niike dzoomami naho khata naate oorai. Qate Ohonga ingona Mai ma Khata nopoi hiiremi anai Dzesu Kiristu sumu napahoho Qaru abi naate oorai. Oonita Ohonga mai ma Dzesu Kiristu Soopara napahoi hasu ma keba niiho quba dzoobiremi ana nii pobi hiire.

ABIHO RASAKI NOOKE TEETARIDZONI

³Nookare. Anai Maketonia habata tuumare boohiqi noorake niike pobi hiireta, Nii Epeso nagapa eraqata ooqake abi qesai oberama banaitorai nokoke sinasina hiibare. ⁴Oi teehe bahe nokoho gotta ma pai ma bidzanuku samaneke nokoi sinabidzama rasakiitemi oi Ohongaho pengata abiho ai tataumake hoobidzaamanihe oke bisi naatorai.

⁵Oi ana nokoho suu ma pai mootota oke noko qusubaiteqi ai tatauma mee saridzemi nokoho gisi qidzanatemi qupa khatai oho qesa sasari naatemi nokoi dzasaho teteta tuumarori. ⁶Oonihe qesai suu ma pai oke arabireqi tterettare hiirorai.

⁷Nokoi hu noo ma poma qesaho gesina abi naatare hiireqi beedzabeedza eete oho tototo hiiroraihe oho khoobake noko ruume naate sepeke hiirorai. ⁸Meeke hu nooke maikhatai pobite

hiiremi napa nookami bamu obero naataqu.

⁹Oonihe teena erake qupadzomare. Hu noo oke te abi rike ma pobiho quba mootomi ooraidzarani. Oke abi qanga rasakinoma kahosanoma, nokoho quba mootomi oorai. Ma koiri kairinoma, ma taanga abi ma mai ma pai teetorainoma, ¹⁰ma pasenanoma, ma nai ma sainoma, abi paha abike guume aimorainoma, ma abike dzukuro aima tuumorainoma, ma ikoikonoma, ma naru obero abi, ma dzakidzaki baura abi, hu nooi nokoke pobitaridzoni.

Hu nooi abi oonomaqake batabidzareiqi ooraihe quba eranoma hiirori oi gama bapopotopo noo qidzake sesero eetorai. ¹¹Oke teehe quba hiidzaranihe Ohonga dzakapanomaho sinabidza naho torota mootomi oorai noo oi ooiqi hiiroraita hu noo baurake qaato.

PAUROI OHONGAHO BARUNA HEENAHO HASA HIIRETA

¹²Oonita Dzesu Kiristu Soopara napahoi anake moohimi baura oho isaki naatetaho quba noi anake uhutomi ooraita oho dzoobeke ana hiire. ¹³Oi meeke anai agobake soropuru ma dzakidzakinomai qaaqi noo rasakinoma hiire qaata oonihe anai ruume nameho quba nooka hiisi eetaama naatomi Ohongai naho quba dzasa eeteta.

¹⁴Eetemi noho baruna heme minanipamu eetemi Dzesu Kiristu Soopara napahoi dzasa nomeho quba eeteqi hoobiremi ana ai tatauma mee saridzeta. ¹⁵Oonita moomi anai kahosaho nane gottanipamu oonihe Dzesu Kiristui kahosa abi minara napake ingonaitareiqi ttokata baata. Oonita noo meenipamu oke teei bai hiibaquho tete bamu.

¹⁶Oi abi samanenipamui ipita oonomaho tete suimaqa ai tatauma ma qaraqara tatanga saridzarotaho mumure

mootoqi Dzesu Kiristui te hairiamake anake teetara. Noi qupa kokora nometa anake pookeba samakebama dzeimaqi ingonaitemi oorai. ¹⁷Ohonga Abi Qiba napahoi Qaraqara Tatanganoma, noi Idzoidzo, ma Qidzanoma, Gutu Boto Kharanoma noi noqenipamu Ohonganita subesube ma dzapa pobi nohoke napai ao qusubaite qaraqara qaarakoi. Oore.

TIMOTTEOI SINABIDZAHO QAA ABI NAATARIDZO

¹⁸O Timotteo khata name, agobake baura niihoho qamodzamodza nooi biranateta oohoke ana niike qupanomaitemi nii oke bageke eete qusubaiteqa baura qidza oho qaake eete kurebeta minake eete qaarare. ¹⁹Qupa khata niimeta tete saridzeqa ai tataumata qaarare.

Qesai oke paha eetarotahe ikake eete ai tataumaho tete oke potti biireqi oho rubenga naatorai? ²⁰Apene bahe abiho dzapa Humaneo ma Arekhattareo nopoi Ohongaho pengata noo qanga qesa hiiremi anai nopoke pobiteqi Saataho botota mootomi qupa burisi eetaqu kaqani.

PUPU HIBAHIBAHO TETE

2¹⁻²Oonita noo qiba bosabosa erake hiire. Abi minaraho quba Ohonga dzoobe hiireqa nokoho quba pupu ma dzauri hiibare, ma tti ma sori hiibare. Oke abi qiba ma ttoka ma habaho soopara qesaqesa abi ape ma ape noko minaraho quba hiiremi nikemaeho iiha ma dzoobidza qidzanatakoi ma bageke eete Ohongaho torota oorakoi ma oora ma qaara nikehoi keba ma dzapa saridzakoi.

³Oonomake eete qaama oi Ohonga ingona mai qidza napahoho torota isanatakoi ma bagenoma naatakoi. ⁴Oi teehe quba bahe noi dza eetemi

abi minarai sinabidza noo mee oke gesina naate soubiremi nokoke gamaqa ingonaitaridzoni.

⁵Oi abi samanipamui ooraihe Ohonga teenai oorai. Ma hasu abi teenai Ohonga ma abi minaraho takurana oorai oi ape bahe Dzesu Kiristu. ⁶Oonita noi sama nomeke ai mootoqi oke abi minarake ingonaitareiqi mootota.

Oonihe noho baura oho bodza ma qetta ma kokoi teqaha iso keke abi qesaho botota taatoraidzara. ⁷Oi abi nagapa noo maina painanoma haba samaneta oorai nokoho torota sinabidza mee hiire paanaitemi nooka hiisi eetaareiqi Ohongai teqaha qaru abi qesa takomaranihe anaqake takomami anai oho banaita ma Qaru abi bosabosa naate oorai. Oohoke anai bamu nii iko-betaquhe meenipamuke hiire.

⁸Oonita anaho dza oi hee, Oko ma boto tupu samaneta abi ungapai gama qupa houpeu ma biribiri nokome qaateqa boto ma qupa sasarima Ohongaho torota pupu dzoobire qaarare. Oiqi hiire, dzoobe.

PAIMANEHO SINASINA QIDZA

⁹Oonita paimane oho qesa nee ma bau eeteqi eto sama geqogeqo qupadzomaqi ttoba ma bare ma susa ma quba tobe sumanomaqake keke qupadzomainohe meeke isaqiqata ttoba ma sasa qidzake ttarita dzaaromi bamu obero naataqu.

¹⁰Oonihe Ohongaho dzaodzao eeteqi paimanei baura qidza samaneke dzoomami bagenoma naatakoi.

¹¹Oonihe nokoi etoqa ungapake riiteqa qusuta noo samaneke hiibainohe keba ma dzapata nokoho torota gesina aimare. ¹²Ma paha atapa teei abike gooro qahitotoqa nokoke banaitake eete tuumoraqu oke ana nookami qaganatakoi. Oonita noi habesake eete noo nookoraqu oi qidza.

¹³Oi Ohongai te atapake bosa korabetaranihe abike bosa korabeteta. ¹⁴Korabetemi abi teqaha toronata taataranihe Saatai atapa oke ikobetemi taatemi kahosai ooqata sohorota.

¹⁵Oonihe paimane nokoi ikanomake eeteqi tete saridzemi isanataqu bahe nokoi qupa sasarima ai tataumaqi qupa rikerikema kokora eete ooraquko khameto dzoomami khametohota paimaneho baura pui biranatemi oke qaupuiteqa qidzanatako. Maqa, oi noo haba bahe meenipamu.

OKO MA BOTO TUPUHO SOOPARA OHO NOO

3 Qateqa abi teei sinabidza bosa qobaqoba naatare hiibaqu oho gaga bamu, oi Baura bagenoma. ²Qate soopara baura oke abi bamu sepeke mai eetaquhe noi hutongi barima oomi noho iiha ma dzoobidza rikerikeke ooraquko baura oke eetakoi. Oora ma qaara noho paha idzoidzoke oomi noho ata teenaqai ooraquko noi kokoranoma naate bapopotomi isanatako. Noi oho isaki naatemi abi noke ngiingi eetaquho tete bamu naatako. Oonita abi oonomai isanate baura oke mai eetare.

³Pookeba samakeba nohoi oorai oi bagenomanihe noi oba ma quba qesaho dzaodza oete basesanoma naataquni, mae qoredzani mae soropuruho neta qeemaquko oi bamu isanataqu. ⁴Qate noi oko ma boto nomeke khameto ma gama soopara eetemi noko bageke eete noho pesuta oomake oi tete rike ma pobi bagenoma naatako.

⁵Oi teehe bahe abi teei khameto nome bageke eete soopara eetemi oi paha Ohongaho oko ma boto tupu soopara eetaquhota qeemakoihe oho amata bamu qeemaqu. ⁶Oonihe noi abiniqake ai tatauma saridzetaiqako noi eto oho baura hesateqi sama

qusubaite libadzaho kabira naateqa oho qomaqoma saridzaino. Oonita ai tataumahota kotangai keke oho baura aimare. ⁷Oonihe nike teeke asatemi eto sasana oorai nokoi noho nookami iganoma naatemi noi Saataho hoo dzooba naatainoho qubake nike abi korabete asatare.

SINABIDZA BAURA ABI QESAQESAHO NOO

⁸Qate sinabidzaho tuputa paha ttiihu abi teeke asatareiqa eto oba muhimuhi, mae iseresere, mae ttuma ma qurumaho dzaodza, abi oonomake eto saridzaino. ⁹Oonihe qupa dzohidzohi qidzanoma teei qupa sasarima meenipamuke Ohongake ai tataumorai, isanate abi oonomake oho baura quba uhutare.

¹⁰Oonihe baura abike eto pureke uhutainohe bosata nokoke qaseqase baura moitemi tataumaquko nokoke uhutomi oho isakita nokoi mekeqoma abi minarake tuuhoro qaarakoi.

¹¹Qate baura abiho atamaneho noo erani. Nokoi eto rasaki noo hiibainohe qupa rikerike nokometa huttingi naateqa kokora baura nokome saninoke eetore.

¹²Ttiihu abihoke ao hiirehe, nokoi ata teenanoma ooqi khameto nokome robedza biire isanate qaarare. ¹³Oonita nokoi oke eete ttiihu baurata isanatemi oi nokohota geeba qidzanoma naatemi oho quba nokoi paha Dzesu Kiristuho ai tataumata pekhure teete qeemorakoi.

PAUROI OHONGAHO TETE QIRAITETA

¹⁴Nooka, ana dzamonoke nikeho torota biranatakoiqi ao oonomaho totohota hiire. ¹⁵Oi nike Ohongaho oko ma boto tuputa tete qidza saridzaridzo. Saridzeqa nike Ohonga qaraqaranomaho guhu ma nagapa oho husi ma paiho isaki naatako. Oonihe

anai hairi eetemi eto nike qiri eetaino hiireqi ana ao tete biraitemi oorai.

¹⁶Oi meenipamuke Qoberoba napa-hoio attinoma bamenomanita naarake napai hiiorai:

Ohongai ttokaho samama paana naatemi

Sumasai noke qaupuitemi

Angeroi baura nohoke mooqi mee hiiremi

Raaba abi noke nooka hiisi eetemi

Noi ao dzapa pobi nometa peite oorai.

IKOIKO ABIHO POMA QESA

4 Qate Sumasai hee, Kebanoke qe-sai ai tataumaho tete mee oke qaateqa gisi mainaho patta saridzeqi abike ikobete togo ma meke teenaitemi abi muunakoi. Oiqi Sumasai hiioraita tomanomai nookare.

²Oi abi qesa nokoi qupa khata nokome gimuttake eete abi ikobeteqa totoho eranomata hiibakoi. ³Hee, Abi ma paimane etoqa qesa naataino, eto patta qesaqesa muunaino oke eete hiibakoi.

⁴Oonihe Ohongai patta minarake biraitemi ai tatauma tupuhota kotanga naatorai nokoi patta oke gama aima Ohonga dzoobe hiireqa muunaridzoni.

⁵Oi napai Ohonga pupu hiiremi noi oho agoago eetemi muunaquho isaki naatorai, tete qidza oioni.

TIMOTTEOI BAURAHO KOTANGA NAATAREIQI PAURO HIIRETA

⁶Oonita Timotteo nii Dzesu Kiristuke bageke eete tuuhoroqa oohoke abi qupanomaitare. Anai niike mekeqoma bapopotopi ai tatauma noo samaneke niike banaite baaqorai. Oonita teena oke nii gesina naate abi nokoke moitemi oi nokoho patta qidza naate qaarare.

⁷Qate noo meeama ma gotta ma pai sepe oke eto qaupuitainohe ai tataumaho teteta sama ma gisi niimeke qaasumare. ⁸Oi sama qaasumaqui isak-

iqata niike hoobidzakoi, oonihe ai tataumata qupa ma gisi niimeke qaasumaqui oio meenomanipamu. Oho quba oora ma qaara niihoi poiqa qidzanatakoi ma ipi bodzata qaraqara niihoi paha meupunoma naatakoi.

⁹Oi noo sepe bahe meenipamu oonita abi minarai oke qusubaitaridzoni. Oonita erake qupadzomare. ¹⁰⁻¹¹Ohonga qaraqara tatanganoma noi abi ai tataumanomaho ingona mainipamu paha ai tataumaama minaraho ingona mai (nokoho beebete eetorai). Oonita napai noho qupa toobake eeteqa kaipota abi minaraho quba heme baura samaneke eetorakoi. Noo samane oonomake oko ma boto tupu noko qupanomaitare.

¹²Nii dzobadzoba niimeta ooraihe oora ma qaara niihoi sasari naatemi nii ai tatauma ma kokora qidza nokoke banaiteqi sinasina hiire qaamake nokoi bamu niike ngiingi ma baaba eetaquhe tete niihoke suimakoi.

¹³Oonita nii isaisa baura samaneke eete abike qogo ma saga hiireqi bapopotopi qaamake kebanoke ana nikeho torota biranatakoi.

¹⁴Oonita sinabidzaho abi mimi ttuturateqi baura niihoho qaamodzamodza hiireqi boto nokome niiho irita mootoqi qanoqanonomaiteta oke nii eto ruume naatainohe Ohongaho baura oke qere bire qaarare. ¹⁵Baura ota baatigara naate qaamake abi minarai niike mooqa hee, Oo abi meenomaniqi hiibakoi.

¹⁶Oonita sama niimeke qaasumaqui noo hiiremi banaita baura niihoi meenoma naate qaarakoi. Oke nii eete qaaqa sama niimeke hoobidzakoi ma abi qesa samaneke qidzaitakoi, dzoobe.

ABI MA PAIMANEKE DZEIMA POBITAQUHO NOO

5 Qateqa abi mimihota teei oopera naatemi eto noo tatangama noke po-

bitainohe noi maiho isaki ooniqi qupad-zomaqi qupa kebata sinasina hiibareni qate abi eehahake noma ma naaneho teteta pobitare. ²Paimane nasurake hee, Paimane gotta nahoniqi hiireqa paimane eehake hee, Atabidzamane nahoniqi hiibare. Oke hiireqa rike ma pobita noko ke robedza biire qaarare.

TTARUMI PAIMANEHO QOGO MA SAGA

³Ttarumi paimane nokoi qepe ma habaho dzorenipamu naatemi isanate noko ke kokora eetare. ⁴Oonihe ttarumi teeho eema ma khata ooraquko noko-mae ttarumi nokome kokora eeteqa ota ai tatauma nokome paanaitare, oi neemi eo mai ma pai oioni. Oi noi noko ke bosata kokora eete qaataho ipi ma habara noke moitemi Ohongahota bagenoma naatakoi.

⁵Oi teeho bahe sinabidzaho tarumi pai noi ttokaho dzorenipamu naateqa Ohongaho qupa toobake eeteqi qupi ma sau samaneke abi qesaho qupaqupake eeteqi Ohongaho torota pupu ma dzauri hiirorakoi. ⁶Qate ttokaho dzore naataama ttarumi paimane oonomake nii naane quba kokora samaneke eetemi nokoi qesome baasomeho teteta qeemaqu? ⁷Oio gau oonita baamu. Eto nokoho tetei ngiinginoma naataino hiireqi oke nii ao noko ke pobi hiibare.

⁸Qate teei khameto ma oko ma boto nomeke korabetaama naataqu abi oonomai ai tataumake khepidze hiire sinabidza basesa eetakoi. Quba oi bamenomanipamu. ⁹Oonita etoqa pureke ttarumi paimaneke ttumaho ttarita mootainohe moohimi teei ao tasu naatemi noho qiba gabara naatemi noho oora ma qaara isanataquko noho dzapake baura oho ttarita qeeteqa noke isanate kokora eetakoi.

¹⁰Oi noho oora ma qaara ikanoma bahe khameto qesa dzoomami ao bitoto

oorai, mae sinabidzaho maimanei aabe baami noi noko ke kokora qidza eetemi oorai, mae noi sinabidza bauraho abi baami noko ke bageke eete tuuhoromi oorai, mae hemenomake qidzaitemi oorai, baura qidza samane oonomake noi eete baaoraimake isanate noho dzapake oho ttarita qeetemi noke kokora eetare.

¹¹⁻¹²Oonihe ttarumi paimane eehahake eto pureke nokoho dzapake ttarumi meeho ttarita qeetaino. Oi nokohota qesai Kiristuqake keke tuuhobaridzoke nokoi oho ttarita sohoroga bisata oho gottae naate gaubireqa abi teeke paha naatare hiiremi midza ma attinoma naatakoi. Oi teeho bahe apu bosabosa baatemi nokoi hee, Nanai Kiristuqaho pobi naatakoiki naru hiiremi tatanga naatemi ipita nokoho dza paha hee, Abi naatareiqqa hiiremi naru oi sapara naatemi Ohongai nookami bamenoma naatemi noi oho ipike ikanomake eetaqu?

¹³Oi keke bahe eto nokoi sepeke ooqa iseresereho isakita qesome basome eete naga samaneta peite rasaki noo hiibaino. ¹⁴Oonita eto tete oonomai biranatemi midzanoma naataino hiireqi naho qupai hee, Ttarumi paimane eehahai isanate apu paha naate khameto dzoomaqa kokora eete dzoo ma patta eektorare. ¹⁵Ana nookami ttarumi paimane qesai ao oho tota qita Saataho kabira naate oorai.

¹⁶Qate ai tataumaho tuputa abi teeho qepe ma haba isanatemi noho qetta ma kokota tarumi paiho isaki biranatemi eto noi hairiamake tarumi oke sinabidzaho tupuho ttuma quba hiibainohe, noomae atapa oke tuuhoro qaama noho oora ma qaaraho heba maapo ooqata biranatare. Oke eetemi sinabadzaho maubai tarumi paimane dzorenipamu nokoqake too teetakoi.

SINABIDZA ABI MIMIHO NOO

¹⁷Ma paha sinabidzaho abi mimiho dzapake qusubaite maubata too teetare oi meenipamuke banaita ma pastori ma sinabidza hibahiba nokoi oho isaki oni. ¹⁸Oi teeho bahe qetaqeta teei oho qahurake hiireqi hee, Burimakau ni-ike hoobire uitti sasa eetaquta eto noke qoredza eete too dzoge suutomi noi patta gattiqqa oho ttaike muunaquho isakiamana naataino. Oiqi hiiretanita napa moohimi baura abi ma paimanei bauraho ipi ma arike saridzaridzonita eto abi nokoke qoredza eete qaanataino.

¹⁹Qate teei abi mimi teeke qomaqoma hiiremi etoqa oho noo sepeke nookainohe abi eseri tapari nokoi oke nesema moo iso keke isere hiiremi nookare. ²⁰Oonita kahosa ooraquko oho maike abi minaraho tuputa qamuni hiiremi qesai oho attike eetare.

²¹Oonihe Ohonga mai ma Dzesu Kiristu ma qaheuba angeroho pengata ana qogo noorake Timotteo niike pobi hiire, Quba tee ma teei biranatemu eto pureke qupa niimeho isakita batabidzainohe oho khooba gama hiire nookaqanoke batabidzare. ²²Oonita tete nii aima oorai oke bageke eete soopara eetemi etoqa teeta obero naataino. Oonita eto pureke abi teeke qaheuba baura eetaiqi asate boto niime noho irita mooto agoago eetaino, oho qubake teehe kahosa ooraquko oi bamu niho naataqu.

²³Qateqa, bodza qesata nii ttidza sakabaqi sama peperatoraiho qubake oba sepe bahe isakiqata bai obake muunaqu oio maraseniho qesani.

²⁴Qate noo qiba teeke hiiremi nookare. Qesaho kahosai ao paana naatemu oke pobitaquho isaki ooraihe qesai kahosa nokome qahitoto qaami suheqata too paserenoma naatakoi. ²⁵Ma paha abi qesai baura qidza eetemi

abi moorai qate qesai baura qidza eetemi abi mooraamanihe oi kebanoke paana naatemu kiridzanoma naatakoi. Oio mee.

KOKORA ABI BAURA TATANGATA OORAIHO NOO

6 Kokora abi qesai baura maimaneho pesuta baura tatangata oorai eto nokoi maimaneke ngiingi eetainohe dzapa nokohoke qusubaite qaama maimane nokoi Ohonga ma sinabidza nohoke nookami mekenoma naatakoi. ²Ma paha maimanehota teena teenai sinabidza nookaqi hiisi eetorai eto nokoho baura abi nokoi maimane nokome nookami abi sepeho isaki naatainohe baura nokohoke bagenomanipamuke eetore. Oi teehe quba bahe Kiristuhota nokoi gama qesaho ttaiqa naate oorainita kiridzanoma naatakoi. Oonomake eete Timotteo nii abike tete banaite qaarare.

³Qate teei Dzesu Kiristu Soopara napameho noo qidza ma qaheuba sinabidza noo bagenoma oke bai hiireqi mainake abi banaitaquko oi bamenoma naatakoi. ⁴⁻⁵Noi sama qusubaite ruume mutu nometa hee, Ana sinabidzata peite name quba teka saridzariqi hiire noo ma baura rasaki samaneke dzoomami oho quba niqi ma noosa, ttire ma dzauba, kure ma taara samane biranatemu oi abike tete mee qaanate qupa samaneke rasakiitakoi.

⁶⁻⁷Nookao. Pai gottai napake habanake dzoomata, oho qesa napa ttokaho dzore naateqa baatakoi. Oonihe Ohongaho sinabidza oi abike isakinomaitoraita oho quba abiho qupa kebarataquko isanatakoi.

⁸Oho qubake napahota dzoo ma patta, qepe ma haba isanatemu naane quba paha isaki minaho quba hiibaqu, baamu. ⁹Qesai ttuma ma quruma minanoma naatareiqi oberama dza ma rumuba

nokome qusubateqi angi ma kakati samaneta dzuuborai ma sama nokome bagara biirorai. Oke eete abi samaneni-pamui ota taate rubenga naatorai.

OORA MA QAARA OHONGAHO NESETA EETORARE

¹⁰Nookao. Ttuma ma qurumaho dza-odzao oi qanga ma pasena minaraho qoqopanita qesai oho dza ma rumuba eeteqi ai tatauma potti biireqi ota sama nokome kotoro rubengaitorai. ¹¹Oonihe Timotteo nii niimae Ohongaho abini-pamu oonita quba oonomaho kiidza (atti) eeteqa sama ai qurate ai tatauma ma kokora ma Ohongaho noo ma pobi, ma tete idzoidzo quba oonomaho dza-odzao eete iiha qaarare.

¹²Nii ai tatauma qidzaho totaqita kurebeta minake eete qaaqa ao qaraqaraho mee mai eetakoi. Oi niiho kira oho quba biranatemi abi samaneho pengata nii kaitomaqi qaupuitetake qupadzomare. ¹³Ohongai quba minarake qanoqanonomaitorai ma Dzesu Kiristui Pottio Pirattoho quba isere qidzake mootota nopoho pengata anai noo meenoma erake niiho quba hiibi.

¹⁴Suu ma pai niihoke mootota oke nii iso keke qusubate qaamake Dzesu Kiristu Soopara napahoi ota paana naatare. Ohongai bodza nometa Kiristuke paanaitakoi. ¹⁵Ohonga ape bahe agoago Maikhata baisanoma, kiingi qesaho Qibanipamu ma soopara qesaho Sooparanipamu oioni.

¹⁶Qaraqara tatangaho dzadza ma

koinaho bisa qaputa abi teei qeema Ohongake moo pobitaquho tete ooraamanita noi noqenipamu oho isaki mai eete oorai oonita napai beedzae ma dzapa nohoke qusubate qaraqara qaarakoi. Oi meenipamu!

TTUMA MA QURUMA MINANOMAHO NOO

¹⁷Oho qubake qesai ttokata ttuma ma quruma isanatorai nokoke qogo noo hiiremi nokoi eto sama qusubateqa quba pepepe oonomaho qupa toobake eetaino. Oonihe Ohongai baruna heenata napake quba minara moitemi ttidza qidzaqidzaho isaki naatorai noqaho qupa toobake eetorare. ¹⁸⁻¹⁹Noho qupa toobake eeteqi, nokoi oho qesa ohonga naate baura qidza samaneke too teeteqa gisiho iisu nokomeke isakinomaite qaaqa meenipamuke qaraqara mai eetaridzonita oho tototoke noko pobi hiibare.

BAURA NIIME BAGEKE EETE SOOPARA EETORARE

²⁰⁻²¹Oonita Timotteo khata name, qesaho nokanokai ai tatauma meeke arabireqi ngiingirobe eetemi nokoi oho naru oberama hiiremi noo ttenitteni nokohoho husuke nii nookaqi eto qaupuitainohe noo oke teeteqa baura niiho qerenaiteta oqaho bakenake geemorare. Oonita nike Ohongaho baruna heenata sooma qaarare.

Anaio Pauro

2 TIMOTTEO

NOHO DZAIIRA PEPA IPINA

Pauro Sauro qeeteta

Roma Nagapa, Itaria

Tii 67

Ttimotteo Bauraho Ttaiqa

Epeso nagapa,

Asia Gattiqaho Haba

1¹⁻² Dzoobe Timotteo:

O qeseba khata name, Ohongai Kiristuho neta qaraqaraho tete biraiteqi naru nome oke qupadzomaqi hiiremi ana Dzesu Kiristu Soopara napameho Qaru abi naate oorai. Oonita noi Ohonga mai nomema nopoi niiho quba hasu ma keba dzoobiremi ana nii pobi hiire.

BEUBEU BAHE BAURAHU BU MA DZA

³Oi anai maimane paimane nameho neta qupa eseri naataama, baamu! Ohonga nameho pengata subateqi noho kokora eete baaoraiho isakita qupiba ma eteba ana paha niiho quba pupu hiireqi Ohonga dzoobe hiirorai. ⁴Qate nii surupo eetemi ana pobi nookami naho dzasa biranatem i ana niiho mee paha moomake naho ttidza qidzanatakoi.

⁵Oi ana ai tatauma qidza nihoke nookami oi bosata neemi gotta Roisi ma pai gotta niho Eunike nopohota meupunoma naatetai paha niiho naate oorai. ⁶Oonita anai boto nameke niho irita mootomi Ohongaho baura teei niho naateta oke eto gaubidzainohe eepa oke kosibete qaitorareiqi ana niike qupanomaite.

⁷Oi atti abiho isaki bahe Ohongai napake beedzae moitemi oi kokorata pekhure teetoraquho isaki. ⁸Oonita anai sutasutaho pobi naatemi Ohongaho sinabidzai poiqa niiho too beebe eetemi nii heme oho ttaiqa naasubihe eto oho

midza ma beubeueetainohe, Ohongaho beedzae ooqake qupadzomare.

⁹Oi noi napake ingonaiteqi noomae qupadzomaqi baruna heenaho quba eeteqi qaheuba baura erake napa moitemi ooraita eto nakai hee, Nakamaeho boto popo oioniqi hiibaino. Quba biranataamake oomi agobanipamuke Ohonga noomae ttittibeteqi Dzesu Kiristuho puita napake oho baura moitareiqi roibetemi oota. ¹⁰Oonihe abiniqake Dzesu Kiristu ingona mai napahoi biranatem i Ohongai khooba ota paaniteta. Noi baataho ekake uhutoqi dzakapa ma qaraqaraho tete paanaitemi napahota urai oorai.

¹¹Oonita anai raaba abike tete banaitareiqi oho qaru abi naate oorai. ¹²Oho ipike anai bame erake saridze ooraihe Ohongaho qupa toobake eeteqi ana bamu oho midzake qupadzomaqu. Oi teehe quba bahe, ana qupadzomami noi anaho botota paramu mootomi oorai baura oi bamu sapara naataquhe noo tatanga nomeho quba oke bakena geema qaamake oi ipi bodzata paanipamu naatakoi teena oke naho qupa hiirorai.

¹³Oonita nii naho toota qogo ma saga samaneke nookaqi Dzesu Kiristuho quba eeteqi ai tatauma ma kokora qidza oke qaupuute qaarare. ¹⁴Qaheuba Sumasai napaho irita ooraita qupadzomaqi Ohongai baura oke nakaho botota mootota oke korabete qere biire qaarare.

¹⁵Maqa, Asia gattiqaho habata Pugero ma Hemogere baura abi qesama nokoi gama anake qaateta oho pobike nii eto nookaamake ooraino. ¹⁶Oonihe nokohota abi teei bodza samaneke naho kokora eetemi anai nohota qidzananate qaata dzapa noho Onesiporo. Noio abi qidzanita Ohongai noho qupa kokora eeteqa oko ma boto nohoke gama ingonaitare.

¹⁷Oi anai sutasutata oomi noi te oho midza eetaranihe Romata baaqi naho qiri minake eete erata ana saridzeta. ¹⁸Qate noi Epeso nagapata kokora qidza samaneke eeteta oke niimae ota moota. Oonita Ohongai hiiremi ipi bodzata Onesiporoi batabidzaho qohareta biranateqa eto isanataama naatainohe Sooparaho baruna heenata qooro tataumare, oke ana qupadzome.

SINABIDZAHO QAA ABI NAATE KUREBETARE

2 Khata name, Dzesu Kiristuho baruna heenai ttunomanita oho neta gi-imaqi nii beedzaenoma naate qaarare. ²Abi samaneho neseta nii naho noo mekeqoma nookatanita nii oho qesa abi qidza meenoma qesake asateqa nokoke oho sinasina moitemi teena oke noko-mae eete tuumami baura qoridzakoi.

³Nii Dzesu Kiristuho qaa abi naate oho heme baura aimaq dzadzanoma naate qaarare. ⁴Oi teei ttokaho oora ma qaara qesaqesake qaateqake Qaa Pobipobi abi mina nomeqaho nooke qusubaitakoi tete oke qupadzomare.

⁵Oi paha sipottiho abi teei baamu sepeke nee ma bau saridzaquhe iinga oho poma gama qusubateqake saridzakoi oke eto ruume naataino. ⁶Ma paha, teei dzapa pobi nomeke paanaitareiqi patta bosabosa ponabetaqu oi ape bahe dzooho maikhata noomae oho baura mekeqoma eetoraqutoke patta oke ponabeteqa dzapa pobinoma naatakoita qupadzomare.

⁷Nii noo oho iiha ma dzoobidzake eetemi Sooparai niike hoobiremi nii tete saridzakoi. ⁸Noo qiba ana hiirorai oi era: Dzesu Kiristui Tabitiho sooro ma saina ooqi te peperataranihe baatake noi suqobire qori eehaha naatetanita qupadzomare.

⁹Noi eetetaho ipike ana paha heme eranoma aimaqi sutasutata ooraimi qe-

sai nookami anai abi qangaho tomidza naatorai. Anaio sutasutaho pobi oonihe qesa ma nikei ipibiroraiho isakita bamuqa hee, Ohongaho nooke suutomi ooraiqa hiibaqu. ¹⁰Baamu, nikemae ipibiremi abi samanei Ohongaho kira kait-omaqi Dzesu Kiristuho neta qidzana-toraiho quba nookami poro kiranoma naatorakoi. Uububuu!

¹¹Noo oi meenipamu. Oi teehe bahe naa erai hee:

Napai Kiristuma ttaike heme saridzaquko

paha noma ttaike qaarakoi.

¹²Napai baurata battigara naate qaaraquko

noma ttaike poro qereta qooro qesake pobitakoi

Qate napai noho bai hiibaquko noi napaho baike hiibakoi.

¹³Oonihe napai noke teeqata ruume naataquko

noi bamu tuhotuho baura nomeke ruume naate

oke napake qaanataqu, oi baamunipamu.

Noio baura abi idzoidzo oonita oho tete baamu.

OHONGAHO BAURA ABI MEEI DZAPA POBINOMA NAATAKOI

¹⁴Hiirori noo oi niike kosibetemi nii Ohongaho pengata oho nooke abi qupanomaite qaarare. Oonihe eto hu ma koridzaho bisata hiiremi abi sakaba tumaino. ¹⁵Sama niime qaasumaqa sinabidza meeho ttimeka naatemi Ohonga nookami nii baura abi mee, dzapa pobinomaho isaki naatako. ¹⁶Qate noo sepe-sapeke hiiremi oi nokoho qupake rasakitemi ikabetaqu?

¹⁷⁻¹⁸Meeke Himeneo ma Piretoi noo sepesapeho maikhameto. Oi ana nookami nopoi oberama qupadzomaqi hee, Baamu, tukutukuho bodzai ao baamu naatetaiqi hiireqi qesaho ai

tataumake rasakiitorai. Oonita noo nopohoi abike makamaka moite tuumami bamu isanataqu.

¹⁹Oonihe Ohongai husi ma pai mootomi oorai oi tatanga, baamu bamu naataqu. Ma ttanga nohoho ekai hee, Anaio Sooparanita abi nameke ana gesina. Ma oi paha hee, Teei naho dzapaho geebake aimaqu noi ao tete qangake qaatanipamuke eeteqake Sooparaho dzapake aimare.

²⁰Tete erake qupadzomare. Meupu nagata ttuba ma qapu samane oorai. Qesake baura sepesapeho quba qupadzomaqi oke eema korabetorai ma ttokama korabetorai. Qate qesai dzapa pobinomanita oke gori ma siriba ma quba qesama korabetorai. ²¹Noo oi abiho qahura naatoraita abi teei ttokaho quba sepesapeke qaatanipamuke eetemi Ohonga maikhatai noho nookami bagenoma naatemi noi noke korabetemi baura qidza dzapa pobinomaho isaki naatakoi.

²²Oonita abi dzuu eehaha oho dza ma rumuba dzapa samane oke nii qaatare. Qesa nanai eetoraiho isakita nii qupa sasari naate Ohonga benateqa ai tatauma ma rike ma pobi ma dzasaho tete ihaqi keba ma dzapata qaarare. ²³Qate qesai quseripo noo ma qasa noo sepesapeke hiiremi oke nii tomama nookaqa eto kaitomaino. Oke eetemi abiho iha ma dzoobidza otera oi bamu naatemi nokoho humamutui ikanomake eete biranataqu? Baamu.

²⁴Oonita Ohongaho tuhotuho abi nii bamu isanate abiho neeta qaa kosi-betaquhe pookeba sama kebata qesa qamuni hiireqa nokoke tete banaitemi bagenoma naatakoi. ²⁵Oi qesai basesa eete kurebetemi nii keba ma dzapata nokoke bapopotomi Ohongaho pengata nokoi sinabidza meeke saridzeqa qupa burisi eetaqu mae?

²⁶Oi nokoi libadzaho dzake qsubaite noho angita dzuubaqi oho kabira naatoraita nokoi niho totoho qidzata tete saridze anga oho saqosaqo naataridzoni. Oke qupadzomaqi nii baura oonomake eetore.

UPI BODZATA TETE QANGANIPAMU BIRANATAKOI

3 Qate ipita bodza bamenoma ma attinoma biranatakoi oke nii eto ruume naataino. ²Oi abi sama nokome qaupuitakoi. Noko ttuma ma qurumaho dzaodzao eetakoi, sama kanoke hiibakoi, soropurunoma naatakoi, noo qanga samaneke hiibakoi, mai ma pai basesa ootakoi, noo qsubaitaama naatakoi, abiho qore ma geema hiibakoi, sinabidzake puutta hiibakoi, ma Ohonga dzoobe hiibaamake quba samane khakhaumakoi.

³⁻⁴Ma bise baiseho isakita nokoi bamu abi ingonaitaquhe nokoi iseresere ma too pokhinoma naatakoi, ma tete qidzake ruume naateqi hoo ma haaho isakita noko pasena samaneke dzoomakoi. Nokoi sama qsubaiteqa koiri kairinoma naate naru tatanga nokome ao geemakoi ma nokoi Ohongaho gootae eete dza ma rumuba nokomeqake qsubaitakoi.

⁵Oi qesai sama gebageba eete sinabidzaho tomidzabari naatakoithe oho beedzae nokoho torota baura eetaridzoho basesake noko eetakoi. Abi oonomai gama ngiinginomanita nokoke qaatare. ⁶Nokohota qesai seike naga qesata peite paimane pasena maina painanoma nokoke oosasama hee, Nikeke qidzaitakoiqi hiireqi qoqopa eetemi nokoi oho angita dzuuborai.

Oi teehe bahe paimane pasena neseno-mai qupi samaneke quba agiagi moo nooka quba dza eeteqi oho kabira naatorai. ⁷Oi nokoi qiri eeteqi teqaha ba-

naita oonomaho torota tete mee sarid-zoraidzara baamu.

⁸Oonita dzotataho maimane Dzane ma Dzaberei Moseke basesa eetemi okoiko nopohoi paana naatetaho isakita banaita obero nokoho ttittirai burisi eetemi nokoi tete mee rasakiiteqi mainata tuumorai. ⁹Oonihe khooba rasakinoma nokohoi paana naatemi nokoi oho qesa rubenga moorakoi.

OHONGAHO KOO MA TAANGAI BAURAKE ISANATORAI

¹⁰Qate naho tetei mainanipamu oke nii nese niimema moo qaata. Naho noo ma khooba ma ai tatauma ma kokora ma baura bamenoma ma battigara oke nii moo qaata. ¹¹Oi nagapa Attiokhia ma Ikonio ma Ristera ota abi anake iiha tuumaqi buribaroke teeteta bame noho oke nii gama moota, oonihe Soopara napaohoi hiiremi ana paha qidzanateta.

¹²Oi anaqaho bame bahe apenei meenipamuke ai tataumaqa Kiristuho tete iihaqu oi paha nikeho patta naatakoita qupadzomare. ¹³Oonita hiibi, banaita qanga ikoikonoma samanei biranateqa haba biidzakoi ma nokoi qesa ikoiko minanipamuke eetakoi.

¹⁴Qate nii pai neemi ma pai gotta ma nanaho toota saridze moomi meenoma naateta tete teena oke nii qusubaita qaarare. ¹⁵Dzesu Kiristuqaho neta ingonai oorai. Qaheuba qetaqeta samaneke nii pai gotta niimeho gopota nooka isaite gesina naate baaoraita qupadzomare.

¹⁶Qetaqeta oio gama Ohongaho, oi dzakapanita oi abike tete rike ma pobi banaitakoi ma qogo ma saga hiibakoi ma nokoke pobitakoi, oi oho isaki kekeni. ¹⁷Oke moomi Ohongaho baura abi, ni iho koo ma taanga ttari khara ota oorai. Oi baura qidza samaneho quba isanatanipamuke eetakoita qeemare.

OHONGAHO NOO MEE OKE QAUPUITORARE

4 Timotteo, nii Ohongaho pengata nookare. Dzesu Kiristui baaqanoke abi baateta ma abi eehaha napa gama maripa eeteqa pobi nomeke gama ota qaupuite soubidzakoi. ²Oke qupadzomaqa nii sinabidza oke qupi ma sau samaneke hiire qaarare. Nii abi tete banaiteqa pookeba samakebata qogo ma saga hiireqa kosibete qaarare.

³Oke teeho quba hiidzaranihe kebanoke abi qesai sinabidza meeho goot-tae eete dza nokomeke qusubaiteqa banaita qesai nokoho tomata quseripo noo hiibaquho qirike nokoi eete oonomake nokome quba saridzakoi. ⁴Nokoi sinabidza mee oke tomama nookami arabiremi gotta ma pai nookakoi. Oho qubake ana tototo minake hiire.

⁵Qate nii qupa niimeta tete bageke eete qupadzomaqi eto kaipota peperatainohe baura niime qaupuiteqi abi minarake sinabidzanomaiteqa eto poma teeqake qaataino!

GAMANI AO PAURO TEETAKOIQI HIIREMI OOTA

⁶Nookao! Bodza naho hoteqa naatemi dzuu nahoi ao taramorai. ⁷Ai tataumaho teteke ana gama qusubaitemi bauraho poma tee ma teei naho moirata perebara, bamu.

⁸Oonita oho bodzata maripa Maikhata qidza noi naho isaki mooqa rike ma pobihi paparake naho qibata dzaamotakoi. Oi qiba nahota keke bahe apenei dzaodzaoma noho baura eesuqi noho beebeke eetorai napa minaraho qibata dzaamotakoi, oioni.

NOO QETTA MA KOKO QESA

⁹Maqa, nii baurata ooraihe naho torota baabareiqqa eto hairi eetaino. ¹⁰Oi teeho bahe Teemai anama baura eete

qaarihe ttokaho rumuba noke suqobiremi anake qaateqi Ttesaronika nagapata tuumata. Qate Ttittoi baura quba Ttaramattiata tuumata ma Kereseke noi oho qesa Garatia habata tuumata.

¹¹⁻¹²Tuumami Ttikhikuke ana niiho tekata dzoobiremi Epeso nagapata tusumi Ttotta Ruka teenai ana tuuhorai. Oonita nii ao Epeso nagapa qaate baabare. Baaqa Mareko bosata baura qaateta noke poiqa paha dzeima baa naho samaqata mootoma noi naho hobihobi naatare.

¹³Qate anai Ttoroa nagapa qaateqi dzapa sasa nameke Karapo noho torota mootota oke nii isanate aima baabare. Ma paha gee qesagesa pepaho ma meenipamuke hoo sasana qeetemi oorai oke gama khakhaumaqa baabare.

¹⁴⁻¹⁵Oonihe korabete qupadzomare. Nagapa ota kopaho korakora abi dzapa noho Aresatte noi noo nahoke basesa minake eeteqi kaipo saamaneke ana moitetanita noke nii potti biidzare. Ohongai oho ipi noke moitakoi. ¹⁶Oi nokoi bosata anake noota mootoqi qomaqoma hiiremi dzairamane nahoi ikake eeteqi nipanateta? Etoqa kahosa oho ipi nokoho irita peitaino.

¹⁷Oonihe raaba abi samane sama maina painai naho toota sinabidza

nookakoiqi Ohonga Sooparai naho gesina abi ooqi sinasinama anake beedzaenomaitemi abi kabira qaanomaho isaki nokoi ana gaahimi eehe, Ohongai ana karabetemi ana oho saqosaqonoma naateta. ¹⁸Oonita Sooparai anake ingonaitetai angi samaneta ingonaite baorai. Oonihe naho bodza ao bamu naatemi anai qusu nagapaho pobi naatakoi. Buububuu! Ohongaho hasake hiire qaraqara qaarakoi. Oi meenipamu.

¹⁹⁻²⁰Qate nanai girodzomaqi baura abi Erastoke Koritti nagapata qaatetani, qate Ttoropimo noi batabata eetemi noke Mireto nagapata qaateta niike oho pobi hiibi. Oonita Timotteo nii atapa Pirisira ma apu noho Akuira ma paha Onesiporoho oko ma boto nokoke nakaho quba dzoobe hiibare.

²¹⁻²²Qate abi nagarai gama niiho dzoobe hiire, oi Euburo ma Pute ma Rino ma Karautia ma dzairamane qesa samane. Oonita hiibi, dzaapa bodza biranataamake oomi quba ana hiirori oke nii gama aimaqa ao baabare.

O dzoobe, Soopara napahoi niiho qupa khatake tuuhoro qaarare ma noho baruna heena nikeho irita qaarare. Dzasa oioni. Anaio Pauro

TTITTO

OHO DZAIIRA PEPA

Pauro Sauro qeeteta

Roma Nagapa

Tii 66

Ttitto, bauraho Ttaiqa

Epeso nagapa

Asia Gattiqaho Haba

1¹⁻⁴ O sinabidza khata name:
Dzoobe Ana Pauroi Ohongaho kokora abi ma Dzesu Kiristuho qaru abi ooqi Ttitto niiho quba gee qeesubi. Oonita baruna heena ma qupa kokora ma hasu ma keba oi Ohonga mai ma Dzesu Kiristu Soopara napameho neta gaibaqa niiho irita biranatare.

QARAQARA TATANGAHO NOO

Nookare, Ohongai abike ikobetaama. Qaraqara tatangake noi abi moitarotaho naru agobanipamuke hiireta. Ma oho bodza biranatemii Ohonga Ingona Mai abi asatemi napai nooka hisi eeteqi sinabidzaho isakita ao tete mee gesina naateqi qaraqara tatanga oho qupa toobake eetorai.

Oonita Ohongai pai mootoqi noo nomeke naho irita mootomi oke ana qaupuitorai.

SINABIDZAHO BOSA QOBAQOBAHO NOO

⁵ Oonita Ttitto, anai bosata hee, Nii isanate quba samane ttarita mootoqa nagapa samaneta sinabidza soopara upubidzare hiireqi tete paanaiteqi baata.

⁶⁻⁷ Oonihe sama qusuba baura, mae koiri ma pasena, mae ibo ma kote, mae ttumaho beedzabeedza oonomaho isaki bamu bosa qobaqobaho quba isanataqu.

Qate abi kahosaamai ata teena nomeho toro atimami khameto nohoi

nooka hisi eetemi abi qesai noko ke ritorato ma rasakinomaniqi hiibaquho isakiamana naate ooma abi oi baura oho quba isanatakoi. Oi bosa qobaqoba teehe tete isanatemii noi Ohongaho botoho qesa oorau oi bagenoma.

⁸ Oi abi qidza, kokora ma qupanoma, abi pobipobi ma qaheubana ma sama korakoranoma oio isanataridzoni. ⁹ Noi paha sinabidza meenomaho neta hongasireqa abi banaite isanatemii oionita ibo ma kote abi nokoi qupa burisi eetakoi.

ABI RASAKINOMAHO QOGO NOO

¹⁰ Nookao, sama koko geebanoma ma kara nokoi oberama abi ikobeteqi noo sepesapeke hiirorai. ¹¹ Oi nokoi baura teeke nokome quba karabetareiqi noo qesa oberama banaitemii oho quba oko ma boto qesai gama susupu rubenga naatorai. ¹² Noko ke isanate too pui siibaridzoni.

Oi nokomaeho neta naa sutasuta abi teei erake hiireta:

Kereti abi nokoi oobera abi ooqi kabira qaanomaho isakita qupi samane sama pati nokomeqake qohatorai.

¹³⁻¹⁴ Hiireta oio noo meeni. Oho qubake nii noko ke mekeqoma qamuni hiibare. Hiiremi nokoi eto abiho too qusubateqa Dzuta abiho bidzanuku nookaqi sinabidza mee oke tume bidzainohe, ai tatauma qidzake saridzare.

¹⁵ Mooroo. Qupa rikenomaho neta quba minarai rikerike keke. Oonihe, qupa qanganomai nooka hisi eetaama naatemii nokoho neta quba minarai qaganoma keke oomi, iiha ma dzoobidza nokohoi sepesapenipamu oni. ¹⁶ Nokoi hee, Nanai Ohongaho noka noka abi ooniqi hiiroraihe, nokoi Ohongake basesa eetemi baura nokohoi meeama ma peranoma keke oorai oni.

ABI MA PAIMANE MIMIHO NOO

2 Oonita nii niimae sinabidza meeho isakita keke hiire qaarare. ²Nii hiiremi, abi mimi hutingibarima ooqi dzapa pobinoma ma qupanomaho isaki naateqi abihho dzasa eete qaaqa sinabidzata battigara naate qaarare.

³Qate paimane mimi oho qesa Ohonga qusubaiteqi oba tatangaho ngiingi eeteqa isere hiibaamake qaarare. ⁴Qaaqi nokoi isanate paimane eehahake tete qidzata dzeimami nokoi apumane ma khameto nokome kokora eetore.

⁵Oonomake nokoi eete qaaqa qupa dzohidzohi ma keba ma dzapata naga baura nokome eete qaaqa kahosaa-make apumane nokomeho noo qusubaite qaarare. Oke eetemi, abi mooqa sinabidza qanga hiibaquho isakiama naatakoi.

BOSEBA MA EEHAHAHO NOO

⁶Qate Ttitto, nii hiiremi abi eehaha oho qesa sama nokome soopara eetore. ⁷⁻⁸Oke eetemi nii niimae nokoke baura qidzaho teteke banaite qaarare.

Banaite qaaqa nii qupa rikerike ma qupa pobipobiho isakita noo bagenomanipamuke hiiremi bai hiibaquho isakiama naatakoi. Oonihe, ibo qesai nookaqi hasahasa hiibakoi.

BAURAHO MAIMANE MA KOKORA ABIHO NOO

⁹Paha, nii hiiremi kokora abi nokoi maimane nokomeho noo samaneke geemaama naate qusubaite soubidzare. ¹⁰Etoqa noko quba tee ma teehe guume eetainohe, nokanokaho teteta tuuma qaama oi Ohonga ingona Mai napahoho sinabidzata nee ma baunoma naatakoi.

QUPA SASARIMA OOQA KIRISTUKE DZEIMARE

¹¹Oi Ohonga baruna heenanoma abi minarake baiburomi qidzanatorai.

¹²Qidzanatare hiiremi napai ttokaho qupa bage ma quba ngiinginoma qaateqa qupa rikerike ma pobipobima ooqa poiqa bodzarata Ohongama qesa hongasire ttidza qidzaidzama noke dzeima qaarare. ¹³Oi Ohonga Dzesu Kiristu ingona mai mina napahoho dzadza ma koina biranate paana naate soubidzaridzoni.

¹⁴Oi noi napake ingonaiteqi kahosa minaraho neta qagaumaqi akobeteta. Akobeteqi napake nome quba qaheburoqi napai baura qidza samaneho dzaodzao eetore hiireqi noi napaho quba eeteqi sama nomeke ai mootota. ¹⁵Oonita nii sahurunomake oho noo abike hiire qupanomaiteqa pobite qaama qidzoke abi teei niiho ngiingi ma baaba eetaqu.

TETE QIDZATA BATTIGARA NAATARE

3 Maqa, nii nokoke qupanomaitemi nokoi gamani ma soopara gesaqesaho noo qusubaiteqa baura qidza samaneho quba adzahaha naate eete qaarare. ²Noko etoqa qesa taara eeteqa qomaqoma hiibainohe, abi samaneho qubake hasu ma kebahe isakita qaarare.

³Oi napamae gama susupu ruume ma basesaho isakita rasaki naateqi iinga ma siidzaho dzaodzao eete qaata. Qaaqi oberama qesa ttire eeteqi ibo ma koteho teteta qaata. ⁴Oonihe, Ohonga ingona mai napahoho qupa qidza ma dzasa biranatemai noi napake ingonaiteta.

⁵Oi napamae pobipobiho teteta baura qidza eete qaataho quba bahe Ohonga noomae qupa kokora nomeho quba eeteqi napake akobeteqi usaqeke

dzoomata. ⁶Dzoomaqi Dzesu Kiristu ingona mai napahoi Qaheuba Sumasa napaho irita ttuunomake moitemi Sumasai napake qanoqanonomaitemi oorai.

⁷Oonita noi baruna heena nomeho quba napake pobipobiniqi hiire ooraimi napai qaraqara tatanga dzeima qaaqa oho apiapi naatorakoi, dzoobe. ⁸Noo oi meenipamu oonita nii oho tototo hiire qaama, Ohonga nooka hisi eetorai nokoi oke qupadzomaqa baura qidza samane eete qaarare. Baura oi bagenoma ma oi abike hoobidzakoi.

Qate hu nooho khooba ma qasaqasa ma noo ma qaa rasakinoma oi quba meeama ma abike hoobidzaama. ⁹Oonita oke potti biidzare. ¹⁰Abi teei sinabidzaho hu ma koridza biidzaquko noke nii qupi teenani mae eserike qamuni hiibare. Hiiremi qaataama naatemake noke gaubidzare. ¹¹Abi oonomai kahosaho mututa oorai. Noho qiba burisi eetemi noi tete nomeke siirorai.

NOO QETTA MA KOKO

¹²Qate anai Atema ma Ttikhiku nopoke nikeho toro dzoobiremi biranatemake nii ao hairiamake qeemaqa anake nagapa Nikoporita saridzare. Oi ana ota tama bodzata oorare qupadzomorai.

¹³Qate Dzena roo abi ma Aporo nopo baura tuumomi nopoho qepe ma haba quba qesa isanataama naatainoho quba nii bage eete nopoke korabetare. ¹⁴Oho qesa napaho qesamane eto meeama naatainohe baura abihota quba tee ma teei bamu naatemi oho isakita noko ke too teete qaarare.

¹⁵Abi naho torona oorai nokoi nikeho qaki eete. Qate qesa nooka hisi eeteqi nana ma napaho dzake eetoraita nii naho habara eete noko ke dzoobe hi-ibare. Oonita nike keba ma dzapata qaarare. Naho noo oioni.

Anai Pauro

PIREMO

OHO DZAIRA PEPA

Pauro Sauro qeeteta
 Roma, Itaria
 Tii 62
 Piremo Abi Mina
 Korose nagapa
 Asia Gattiqa Haba

NOO BOSABOSA

1 O Dzoobe Piremo:
¹⁻²Nii dzaira qidza ma bauraho
 ttaiqanita Timotteo ma nakai noorake
 niiho quba qeete. Ma sinabidzaho oko
 ma botoi naga niikota ttutturatorai, ma
 ata niiho Apia, noi dzaba qidzani. Qate
 nakai nookami niiho khata Akhipu noio
 sinabidzaho qaa abi ttaiqa naate oorai,
 dzoobe.

³Maqa, ana Pauroi Dzesu Kiristuho
 quba sutasutata ooraihe napaho Ohonga
 mai ma Soopara Dzesu Kiristui hiiremi
 baruna heena ma hasu nikeho irita bi-
 ranatareiqi ana hiire.

PAUROI PIREMOHO KOKORA NOOKAMI BAGENOMA

⁴⁻⁷Qate ana nookami nii Soopara
 Dzesu Kiristuho dzake eete ai tatau-
 maqi teena oke paha Ohongaho oko
 ma boto minaraho quba eetoraimi ana
 Ohonga dzoobe hiirorai. Oi noma name,
 nii Ohongaho oko ma botoho quba dzasa
 eete qidzaitemi naho qupa ma sama
 qidzanatorai.

Oonihe nii ai tataumaqi Kiristuhoke
 eeteqa paha ttaike nanaho baura qe-
 saqesa too teetare gesina naataquho
 quba ana pupu hiirorai.

PIREMOI ETO ONESIMOHO BAI HIIBAINO

⁸Oonita nii nakake too teetaquho
 qubake ana Kiristuho pengata tototo hi-
 ibaquho isaki oorai. ⁹Oonihe, nii ma
 naka qesa dzaira eetorai, ma ana Pauroi
 sinabidzaho abi mina naate ooraita nii
 ao tete qupadzomorai kaqa.

¹⁰Oi oho quba keke bahe, poiqa ana
 paha Dzesu Kiristuho quba sutasutata
 ooraiho qubake ana niike Onesimo sin-
 abidza khata nameho quba qasa hiire.
 Oi ana sutasutata oomi niiho kokora
 abi Onesimo noi paha naho khata naate
 oorai.

¹¹Meeke noi bosata niiho neta
 meeama naate niike qaatetanihe, poiqa
 bodzarata noi nii ma nakaho quba
 meenoma naasubita mooro. ¹²Oonita
 naho dza minai abi khata noho toro
 ooraimi ana noke niiho toro dzoobiremi
 tuusubi.

¹³Oi ana sinabidzaho quba sutasutata
 ooraiqi noke name quba qaanatemi noi
 niiho habara eete naho kokora baura ee-
 tarori. ¹⁴Oonihe, ana eto beedzae eete
 niike riitemi niiho qupa oho tete hi-
 ibaama naataino.

¹⁵Oi nii noke kokora abiho isakita
 paha aima qubake ana te hiibidzara.
 Oonihe sinabidzahota nii noke noma
 qidzaniqi hiireqa aimaridzoni. Oi Ones-
 imoi niima bodza mina qaarareiqi
 Ohonga hiiremi noi bodza hoteqa teeke
 niike qaate papateta kaqa.

¹⁶Oi ana moohimi noi noma
 qidzani. Qate nii oho qesa abihoke
 keke bahe, Kiristu Sooparahoke
 qupadzomaqa moomi noi niiho noma
 gotta bagenomanipamu naatakoii.
¹⁷Oonita nii ma nakai bauraho ttaiqa
 naate ooraiho qubake nii nahoke
 qupadzomaqi Onesimoke aima kokora
 eetare.

¹⁸Qate noi niike oberama eetetani, mae noho ttuma kahosa niiho pengata ooraimake, oke nii naho qereta goosobare. ¹⁹Oke ana naamae oho ttuma niike moitakoiqi hiireqi dzapa name PAURO oke qeete.

Oonihe nii oho qesa sama niimeho ttuma ana moitaamake oorai. ²⁰Piremo noma name, meenipamuke nii Kiristu qupadzomaqa ohonga naate anake hoobidzare. ²¹Onesimohoke keke qusubaitareiqi ana teqaha hiibidzaranihe nii minanipamuke ana hoobidzareiqi ana qupadzomaqi oho isakita hiire.

²²Qate paha noo teei oorai. Oi nii naho quba pupu hiiremi noko

anake saqoromake ana nikeho toro biranataquho isakita nii ao naho quba teka roibetare.

DZOOBE MA AIPOHO NOO QESA

²³Qate Epapara noi Dzesu Kiristuho quba noma naka erata sutasutata ooraiqi noi niiho quba qaki eete. ²⁴Oho qesa Mareko ma Arittako ma Teema ma Ttotta Ruka nokoi erata anama nana baura eetorai nokoi niiho qaki eete.

²⁵Oioni Kiristu Soopara napahoho baruna heena nikeho qupata biranate qaarare.

Anai Pauro

HEBORO

OHO DZAIIRA PEPE

Pauro mae ape qeeteta
 Naqapa Ika Nena
 Tii 68 Kaqani
 Isiraeho Dzaodzaonoma
 Haba Qesa,
 Besa Bisanaho Kusu ma Koko

KHATAIO NARUHO MEE

1 Dzoobe Dzairamane!
 Ohongai abi napake
 qupanomaitareiqi too abi ma kara
 dzoobiremi uimane neimane moo nooka
 qaata. ²Oke eete qaaramuti musaqike
 noi khatanipamu nomeke dzoobiremi
 baata.

³Oi Khata ape bahe Ohonga
 noomaeho ngingi ma dzubina dzapa
 pobinoma. Noi quba minara korabete
 soubireta ma oho apiapinipamu naate
 oorai teena. Noi maiho noo tatanga
 quba eeteqi kahosa napahoke teeteta.
 Teeteqi peite Baisa minanoma noho
 boto pobi naateqi oho poro qereta
 qoororai.

KHATAIO ANGEROHO ISAKI RIITORAI

⁴Oonita Khataho qopa ma dzapa
 pobi oi angerohoke suqobireqi peitani-
 pamuke eete oorai. ⁵Oi Ohongai hee,
 Anai niike dzoomani nii naho khatani-
 pamu. Oke hiireqi noi paha hee, Nii
 ma nakamae Mai ma khataho isaki ooni
 totoho oonoma hiireta oke noi teqaha
 angero teeke pobi hiibara.

⁶Oi Ohongai eka bosa khata nome
 ttokata paanaiteqi hee, Angero name,
 nike gama susupu khataho hasa ma
 gegema hiibareiqi hiiretanita noi angero
 bamu.

⁷Qate angerohoke Ohongai hee, Anai
 noko ke korabetemi nokoi gutu boto
 khara ma eepaho isakita naho tuhotuho
 naate qarakoiqi hiireta.

⁸Qate khata nomenipamuke Mai hee,
 O Ohonga, poro qere niihoi dzaka-
 panita baamu bamu naataqu. ⁹Niiho
 qeridzai pobipobi oonita sarakamina
 oorai noko ke pobitakoi. Oi nii teenai
 qangake arabireqi qidzake qaupitorai.
 Oho quba Ohonga mai niiho anai qe-
 samane niiho ke riiteqi niqake gee-
 banomaitemi minarai niiho dzapake
 qiraitakoi.

¹⁰Oiqi hiireqi Mai hee, Khoobanipa-
 muta nii ttoka ma haba biraitemi boto
 popo niihoi gama qusu ma haba igabiro-
 rai. ¹¹Igabiroraihe kebanoke topa ma
 qosana naate dzaetakoi. Qate nii teenai
 qarakoi.

¹²Oonita quba oi gama ttoba agobaho
 gesa qanganatemi oke nii goomami
 bamu naatakoi. Qate niimaeho tii
 samane samane biiranate tuumami nii
 bamu oho quba tasu naataquhe iso keke
 qarakoi.

¹³Hiireqi Mai noi khata nome pobi hi-
 ireqi hee, Nii naho samata beebe eete
 oomake anai ibo niiho ke suqobireqa
 pesu niikota mootakoi. Oiqi hiireta
 oke te angero pobi hiibara. ¹⁴Bamu,
 nokoio tuhotuhoho isaki. Ohongai noko
 dzoobiremi abi Kiristuho nete qidzana-
 torai noko ke tuhororai. Oioni.

INGONAITAQUHO TETE OIO ATTINOMA

2 Oonita Ohongai poiqa angero bahe
 khatanipamu nome dzoobiremi noo
 oi bamenoma. Oho quba napai noo
 oke eto arabidzainohe korabete nookaqa
 qusubaite soubidzare.

²Oi bosata Moseho hu nooke
 angeroho toota qaupitemi tatanga
 naatemi qesai basesa quba hu oke
 riiteqi oho isakita quba bamenoma

saridze qaate. ³Oonihe poiqa Ohongaho Khatanipamu baaqi ingonaho tete dzapanoma biraitemi napai oke qusubaitaama naatemi noi bamu napake maa moitaqu.

Oi Dzesu Kiristu Sooparai tete oke biraitemi Qaru abi nohoi oke napaho tomata qaupuiteta. ⁴Qaupuiteqi Ohongaho Sumasai nokoho noo mee hiireqi bauraho sipi saqoroqi noomae qupadzomaqi obaoba ma quba nese agiagi ma mumure samanema napake isakinomaitemi ooraita oho basesa eetaqui attinomani!

INGONA MAI APE BAHE DZESUNIPAMU

⁵Nookao, abi ma quba samaneke soopara eetoraquhoke nanai hiibi, baura oke Ohongai teqaha angeroho botota mootara, baamu. ⁶Sinabidza abi teei teeta isere qeeteqi hee, O Ohonga, abi noi quba ape ooniqi hiireqi nii noke qupadzomorai? Abiho Isakinihe nii ikanomake eete noke tuuhororai?

⁷Oi nii abike gattiqa angeroho pesuqata mootomi ooraihe nii noho dzapake qiraitemi dzapa pobinoma, nee ma baunoma naatorai. ⁸Ma quba dzapa samaneke nii gama abi oho pesuta mootomi oorai, ma quba teeqai te sigiqata ooraidzara, baamu.

Oiqi hiire qeeteta. Oonihe napai moohimi quba qesa qesake abiho pesuta mootaamake oorai. ⁹Oi khooba apeho qubake oke eete oorai?

Oonita Dzesuke qupadzomare. Napai moomi noke bodza hoteqaho isakita angeroho pesuta mootota. Oi Ohongai baruna heenanomanita napai gama baataho sagosago naata qubake Dzesui heme ma baata saridzeqa qoridze dzapa pobinoma, nee ma baunoma naatareiqli Ohongai isakiqata noke angeroho pesuta mootota.

¹⁰Oonita qupadzomare. Dzesui quba minaraho khooba ma tete keke. Oho qubake oonoma teei qurate abiho heme ttaiqqa naate khameto samane napake dzoomaqa dzeima ingona nagapata tuumaqu oio isaki bagenoma. ¹¹Oonita napaho ingona mai Dzesu noio abiho ttaiqqa keke naatemi oho quba noi midzaamake napake hee, dzairamane nameniqli hiirorai.

¹²Dzesuho totoho oke teeta qeetemi oorai oi hee, O Ohonga, Dzapa nihoke anai dzairamane nameho dzagata qiraiteqa nokoho bisata niiho hasa naa hiibakoiqi hiireta. ¹³Ma paha teeta noho totohoi Maike hee, Anai niike aitataumakoi. Oi ana keke bahe Ohongai nii anake khameto moitemi oorai nokoma nanai gamaqa.

KHATAI NAPAHO SAMA EETEQLI HOBIHOBI NAATETA

¹⁴Oonita hiibi, khametoi abiho sama eete ooraiho qubake Dzesu noi paha oho isaki naateta. Oke eeteqi baataho soopara Saata noho beedzaeke saqorota. ¹⁵Oi abi samane napake Saatai baataho eekama suuto qaami napai qupi ma sau samaneke atti irita qaami Dzesui eka oke uhutota.

¹⁶Oonita mooro, Khatai teqaha angeroho sama eetaranihe Abarahamu ma napaho sama eeteta. ¹⁷Oke eeteqi qesamane nomeho tomidza naate Ohongaho dzube abi minaho isakita dzasa quba eeteqi idzoidzoke Ohongaho kiridza qeereqi abi qesamane nomeho kahosa gama teeteta.

¹⁸Oonita qesamane, nike torona bamenoma saridzorai nike erake qupadzomare. Dzesu paha noomae heme ma torona samaneke saridzeqi oke gama suqobire qaata oonita oho hobihobi noho neta ooraita giimare.

**DZESUHO DZAPA POBI OI
MOSEHOKE RIITORAI**

3 Oho qubake qaheuba dzairamane name, nike oho qesa qusu sin-abidzaho ttaiqa naate ooraiqi Ohongai Dzesu Khata qaru dzoobiremi napaho dzube abi mina naate oorai noke korabete qupadzoma soubidzare. ²Moseke Ohongai uhutomi noi Ohongaho hu noo baurake qaupuiteta oho isakita Dzesu paha poma teeke te riitaranihe Ohongaho dza oke gama qusubaite soubireta.

³Moseho baurai isakiqata nee ma baunoma naate qaatahe, Khataho baura minanipamu oonita nee ma bau nohoi Mosehoke suqobirorai. Oi teehe bahe baura abiho dzapa pobi te minai ooraidzaranihe baura minaraho maikhata dzapa pobi nohoi minanipamu. ⁴Naga gosogoso abi naga samaneke korabetoraihe oho ttitti ma bapo korabetemi oho isakita naga biranatorai oi ape bahe Ohonga Maikhatanita oi paha Khataho dzapa pobi.

⁵Oi Moseho botota baura qesa mootota oke noi baura abiho isakita qusubaitemi oho nooi Dzesu ipita biranate baura mina eetetaho qaamodzamodza naateta. ⁶Oi Kiristui teehe isakita ooraidzaranihe maikhataho dzaapanita qupadzomare. Oonihe maikhataho naga apehoke hiirorai? Oi ai tataumanoma napai naga oho isaki. Oonihe napai ai tataumaqi qupa dzebidzebima battigara naate qaaraqo oi ai tataumanomaho isaki keke oni.

**BASESANOMAKE QIDZAITAQUHO
TETE OORAAMA**

⁷Oonita Qaheuba Sumasai poiqaake hee, Nike poiqa naho noo nooka qusubaitaqu mae? ⁸Oi nike agobake haba habanata basesa eeteqi Ohongake torona

moite qaataho isakita eto paha ota qeemaino.

⁹Oi bodza ota nikeho uimane neimanei anake ttidza kotoroqi tii 40-ho isakita naho kinisa ma baura moo qaami nokoho qupa te uhubara. Tii 40-ho isakita ana baura oke eetoramuti miisi teeteqi erake hiireta, ¹⁰Eehe, nokoi naho tete ruumenipamu. Qupa nokohoi sau samaneke mainata tuumorai ¹¹Oke hiireqi ana qupa biribiri nameta hee, Qidzoke abi naga oi naho neta qeemaqa qidzanataqu baamunipamu. Ohonga Sumasaho noo oioni.

**DZUTA ABIHO BASESAKE
ETO QAUPUITAINO**

¹²Oiqi Sumasai hiiretai hiirorai oonita, Dzairamane name, eto nikehota teehe qupa otera naate basesake dzoomami nike Ohonga Qaraqaraho Maikhatake qaate papataino oho quba qogo noo hiire. ¹³Nookare, napai Ohongaho neta qeema sumudzataqu teteke bodza apeta ao siibaqu? Oke napa ruumenihe siibamake ooraquta etoqa kahosa ikoikonoma nike gaamami nike basesa oho kabira naatainoho qubake qupi ma sau samaneke qesa sinasina hiiorare.

¹⁴Meenipamuke nike Kiristuho ttaiqa naate oorai mae? Ooraiqako nikei Kiristuho qupa toobake eeteqa battigara naate qeema qaaraqutoke suhe qidza oke aimare.

¹⁵Qetaqetai hee, Nokoi basesanoma naatetaho isakita nike eto eetainohe Sumasaho totohoke ao nooka qusubaitareiqi hiireta. ¹⁶Oke teehe qubake hiidzaranihe abi Mosema Aigitta habata tta eeteta ipita nokota qesai Ohongaho noo nookaqi basesa eeteta. ¹⁷Basesa eetemi nokoho kebake haba habanata qurabireta.

Oi nokoi Ohongake tii 40-ho isakita biribiri moite qaami nokomaeho kahosai nokoho sama teetemi nokoho kebake gama ota qurabireta. ¹⁸Oi Ohongai basesa nokohoke mooqi hee, Nokoi bamu isanate naho torota qeemaqa qidzanataquihi hiiretaho isakita meenoma naateta.

¹⁹Oonita qupadzomare. Nokoi Ohongaho haba neta dzuubare biita eetetaho khooba te samane ooraidzara, basesa teenaqaho quba bitta eeteta.

QUSUHO INGONAI MAINA, DZAPANOMANIPAMU

4 Oonita napai Ohongaho totaqiata qeema qidza naataridzoho naru hiiremi ooraihe, napahota teei oho tete arabidzainoho quba bakena geemorare. ²Oi Mose ma karai Kana habaho isere qidza nokoke pobi hiire soubiretahe nokoi nookaqi hiisi eetaama naatetaho isakita nike etoqa sinabidza erake nooka arabidzaino.

³⁻⁴Oi Ohongai khoobanipamuta baura samaneke dzoomaqi qidzaitaquo isaki korabetemi urai ooraihe Moseho qesamanehoke Ohongai hee, Qidzoke nokoi naho neta qeemaqa qidzanaataquihi hiireta. Oonihe qetaqeta teeta paha hee, Ohongai bodza sikisiho nakuta quba samane korabetetati bodza sebenita baura oke qaasuqi qidzanaatetaiqi hiiroraita nike ma napamae nooka hiisi eeteqa noho neta qeema qidzanaataquo isaki oi oorai.

⁵Oonita Sumasai hee, Qidzoke nokoi nahota dzuubaqa qidza naataquihi hiiretaho ana ao bosata hiirori. Oi qidzanataquo isaki oi oota. ⁶Oonihe nokoi sinabidza basesa eeteqi Kana habata dzuubaquo isakiana naateta. ⁷⁻⁸Oi nokoi Mosema gama baatemi Dzosubai nokoho khametoke Kana habata dzeimami ota qidzanateta.

Oonihe te qidzanipamu naatara. Qidzanipamu naatapuko tete oi paana naate qaararotahe nokoi ingona meeho isaki ruume naatemi ipita Ohongai oho mee paanaiteta. Oi Ohongai ipita Tabitiho geeta tete kuraumaqi ingonaho isaki paanaiteta. Noi hee, Nike poiqa naho noo totoho nookorai mae? Nookaqako eto basesa eetainohe qusubaitareiqi hiireta oonita napamae noo qusubaiteta dzuuba qidzanatako.

⁹Oonita moomi qidzanataquo isaki oi qesa Ohongake nooka hiisi eetorai napaho beebeke oorai. ¹⁰Oi Ohongai baura nome qaasuqi qidzanateta. Oho isakita apenei dza ma baura nokomenipamuke qaate noho torota qeemaqi nokoi noma ttaike qidzanatako. ¹¹Oho quba etoqa napahota teei basesa eete qidzanataquo isaki oke riitainohe gama iso keke dzuubare.

¹²Nookare, Ohongaho nooi qaanoma poupa minanoma. Abiho qaa dzube isanate samaqake dzuubete gotta kahosa uuhutoqa oho dzubina paanaitakoihe Ohongaho nooi gisi ma qupa khatake batabireqa abiho iiha ma dzoobidza gama paanaite soubidzakoi. ¹³Oonita Ohongaho boto popohota quba teeqai sirisirita ooraamanihe mohimohi maikhataho nesei oke moo soubiorai. Oonita napai isere napame noke moitaridzoke noi ao mooq. napaho qupa ma sama gama moo soubiorai oke qupadzomaqi eto ikobetaino.

DZUBE ABI MINA NAPAHOI QUPA KOKORANOMANI

¹⁴⁻¹⁵Mooro. Napai ttokaho sama pepepenita torona samanei biranatemii napai tee ma teeta qeqoqaqo eetorai, oonihe napaho dzube abi mina Dzesu noi teqaha oho ruume naate napake eema dzeimoraidzara. Baamu, noomae oho qesa ttokaho sama eeteqi torona samane oonoma keke saridze qaaqi

te oho kahosanoma naatara. Oonihe oho bameke noi ao gesina naate bamu hairiamake napake iiga hiibaqu. Baamunipamu, Ohongaho khata Dzesui napaho pui naate dzube abi minaho isakita ao peite qusuho poro ttanga suruhota dzuubaqi napaho quba baura samaneke eetorai.

¹⁶Oho qubake napai noho qupa toobake eete qaama torona teei biranatemai napai baruna heena nohoke qupadzomaqi poro qere nohota pupu hiiremi bamu qoredza eetaquhe ao qupa kokora nometa napake hoobidzakoita nookare!

DZUBE ABI NAPAHOI POBIPABI MA HASUHO MAIKHATA

5 Oi Dzuta abihoni neta tete erake eete baaorai. Dzube abi minake uhutomi noi abi minaraho pui naate kahosa nokohoho baura eeteqi nokoho qonoqono gama Ohongaho torota mootorai oni. ²Oi noi pepepe, abi minaraho nokanoka oonomaho isaki keke oonita bamu isanate sama nome qusubaitaqu.

³Baamu, bosata sama nomeho kahosa akobeteqa paha qesamane nomeho kahosa baura eetakoi. ⁴Oonihe baura oke noi bamu noomae mai eetaquhe Ohongai agobake Aaro baura ooho quba asatemi oho pobi naate qaataho isaki keke.

⁵Oho qesa Kiristui teqaha baura dzapa pobinoma oke sepeke mai eetara. Ohonga mai hee, Khata name, poike ana niike dzoomami naho khata naate oorai, ooiqi noi hiiremi Dzesui dzube abi minanipamu naate oorai. ⁶Oonihe dzube abi mina apeho isaki bahe teeta hee, Merekhidzeki pobipobi maikhataho isakita nii dzube abi minanipamu naate qaarakoiqi hiireta oi oni.

⁷Oonihe Dzesui dzobadzoba nometa hee, Ohongai anake ipita baata neta tukutakoiqi hiireqi tti

ma surupo minaqipamuke eetemi Ohongai nookami qupa saasariho kiridza bagenoma naatemi oi te sapara naatara. ⁸Oonita mooro. Noi Ohongaho khatanipamu oonihe noi heme baurake eete noo qusuba gesina naateta.

⁹Heme baurake noi eete qaaramuti ingona maikhataho geeba tatanga saridzeta. Saridzeqi apene noho noo qusubaitorai nokoma napake noi qidzaita qarakoi. ¹⁰Oi isaki ape bahe Ohongai noke upubiremi Merekhidzeki dzube abi minanipamu qaata oi pobipobi ma hasu maikhataho isaki oni.

NAPAMAE BITOTOQA KOTANGA NAATARE

¹¹Maqa, oho noo samane bamenoma paha ooraihe nike ikanomake eete totoho meeke arabireqi manidzeqake nookorai? ¹²Bodza mina bamu naatemi nike ao banaitaho isaki oorarorihe nike patta tatanga muunare bitta eeteqi amenata atimami teei paha bosaho eete nikeke Ohongaho noo saganaho isakita banaitaqu kaqani.

¹³Oonita nikhota teei pobipobi baura tatanga bitta eetaqu oi teehe quba bahe nike amena ma sagana ooraiho qubani.

¹⁴Qate patta tatanga oke kotangai keke muunorai. Nokoi ao isaki naatemi iiha ma dzoobidza nokohoi isanatemai quba qidza ma qanga oke gama batabirorai, oke korabete qupadzomare.

PEPERATAINOHE EEPAAHO DZAODZAOMA SOUBIDZARE

6 Oonita nikei ao kotangaho isaki ooni mae baamuhe, napai ao saganaho qenaqenake qaate Kiristuho noo suunipamuta oorai oke dzuubetare. Oioni bamu poike paha husi ma pai mootoqi qupa birisi baurani mae Ohonga nooka hisi etaeta oho totohota hiibaqu. ²Bamu sobasobahoke hiibaqu, bamu botoma agoagoho qaseqase eetoraihoke hiibaqu,

bamu ipi bodzata baata neta qoridze bauraho ipi ma ari saridzaquhoke hi-ibaqu. ³Oio sohosoho oho quba samane. Oho quba Ohongai nookami isanatemu napai ao suuta qeemare.

⁴Oonihe nookare. Abi qesai ao adzahaha naate qusuho tete qidzake etteimaqi ⁵Qaheuba Sumasaho ttaiqa naatemu Ohongaho nooi nokoke uumami nokoi Ohongaho beedzaeta ao giima qaari. Oonihe giima qaariti tete mee oke qaateqi oho qaamodzamodzaqata paha qeemaqa ⁶Ohongaho Khatake paata midzahubaite noke paha maranga biidzaqu abi oonomake isaki apema tototo hiiremi paha qupa burisi eetaqu? Oho tete ooraamanita nookare!

⁷Oi erake eete oorai. Ttoka teei quu oba ma ete qidza samaneke aimaqi oho habarake mee qidza samaneke goomami baura oho abiho quba isanataqu tete oi Ohongaho agoago oni. ⁸Qate mee goomaama naateqa pare naatemu ota baa ma ngaai peitaqu oi agoago bahe baruho pobi oke eepama qeeremu qaitakoi.

⁹Oonihe Dzairamane naname nanai hee, Nikei oonomaho isaki bamuhe ingonaho tete qidza bagenoma oke qaupuitoraiqa hiireqi nikeke qogo nooqake hiire. ¹⁰Oi nike Ohongaho dzapa qusubaiteqi Qaru abi nohoke tuuhoroqi kokora samaneke eete qaaimi noi ikanomake eete oho ruume naate ipi moitaama naataqu? Baamu, moitakoi.

¹¹Oonita nanai dza eetemu nike paidzasuiqa baura teena oke dzaodzaoma eetoraqutoke suheqata oho ipi ma ari saridze soubidzare. ¹²Oi nike eto sapu teetainohe abi qesai ao nooka hiisi eeteqi heme baurake eete Ohongaho naru oho mee saridzoraita nokoho teteke nikemae suima qaaqa saridzare.

NARU MEENOMANITA QUSUBAITORARE

¹³Ohongai Abarahamuke naru hiireqi abi mina apeho dzapata hiire oke tatangaitarota? Baamu, noomaeho dzapa hiireqi tatangaiteta. ¹⁴Naru hiireqi noi hee, Ana naamae niike agoago eetemu nii dzakapanoma naatakoi, oi anai niiho isaki minaitemu gaira naatakoi. ¹⁵Oke meeke Ohongai hiiretanihe, Abarahamui heme baurake eete mee saridzeta.

¹⁶Dzuta abi ma karahota naru tee ma teeke hiibaqu oke abi mina teeho dzapata hiiremi tatanga naateqi qesaho noo gama suqobirorai. ¹⁷Oonita abiho tete oke qupadzomaqi Ohongai naru hiireqi oke paha dzapa nomeke ota hiiremi noho qupai te eseri tapari naatoraidzaranihe naru hiireta teena ooque qupadzomorai oni.

¹⁸Oi Ohongai too pokhiana. Naru noho ma dzapa sutasuta noho oi eseima ooraita apene noho neta sumudzate oho mee saridzaqu nokoi nookami eka nohoi eseri tatanganita bamu uhubaqu.

¹⁹⁻²⁰Oi Merekhidzeki dzube abi minaho isakita Dzesu qaraqaraho maikhatai napaho bosa qooroqi ttoba hahari uhutoqi peite qusuho suruhota qeemata. Qeemaqi eka koko oke ota suutomi oi napake idzoidzoke dzeima qaama napaho qupa ma gisi ota biranate qidzanatakoi, dzoobe mina.

MEREKHIDZEKI DZESUHO QAMODZAMODZA EETETA

7¹⁻²Oi Merekhidzekiho noo erake eete oorai. Noi nagapa Saremuho abi qiba ma Ohongaho dzube abi minai qaata bodzata noho baura eseri; noi Saremu, oi hasu, oho abi qiba ooni paha pobipobi maikhata. Oonita Abarahamui qaa eeteqi abi mimi gumenomake teetoramuti qaate quruma ttuttuiteqi burisi

eete nagapa tuusumi Merekhidzeki noke saridze agoago eeteta. Agoago eetemi Abarahamui qaa oho neta quruma quba samane aimatahota koko tee ma teeke uhutoqi Merekhidzeki kiridza oke qonotota.

³Ma paha, Merekhidzekiho mai ma pai oke napa ruume, oi noho isere te Dzuta abiho ttarita ooraidzara. Oho qubake qaraqara nohoho khooba ma koridza oke napa ruumenita oqaho qubake Ohongaho Khata qaraqaranomaho noo oke Merekhidzekiho dzapata mootoqi hee, Qaraqara nohoi koridzaamaniqi hiirorai. ⁴Oonihe paha mooro. Merekhidzeki noi abi gattiqa apeke Abarahamu eebobo napahoi quruma samaneho koko noke moiteta? Baamu, Merekhidzeki noi abi minanita Abarahamui oke noke moiteta.

⁵Moiteta oonita hu noota dzube abiho ttari, oho dzapa mina Rebi, nokoi abiho qonoqono aimorai oonihe nokoi Abarahamu eebobo nokomeho nakuta ooqi noma gama ttaike Merekhidzekike qonoqono oke moiteta. ⁶Oonita napai hee, Abi minai abi adzake agoago eetakoqi hiiroraita mooro, ⁷Abarahamu noi abi mina Ohongaho narunomanihe, Merekhidzeki abi isere ma koridzaama noi abi minanipamu ooqi Abarahamuke agoago eetemi noi abi ohonga oke quruma nomeho koko moiteta.

⁸Oonita Dzuta abihota dzube abi baatorai ma nokoi ttuma ma qurumaho koko nokome oke abi oonomake moitorai. ⁹Oho qanga bamuhe Dzuta abiho dzube abi mina ma adza nokoi agobake eebobo nokomaeho nakuta ooqi Merekhidzeki abi mina qaraqaranoma oke ttuma ma quruma oke eete moiteta. ¹⁰Oonita hiibi, Rebiho ttari agobake Abarahamuhoni nakuta ooqi ttuma oke dzube abi mina moiteta oonita Dzuta abi niki eto ttari nikemeke qaupuitaino.

DZESUI DZUBE ABI USAQE DZAKAPANOMANI

¹¹Oho quba moomi Rebiho dzube abi ttari oi hu nooho isaki ooqi te abike qidzaitoraidzaranihe suutorai. Oi Aaroho ttari isanataama naatemi Ohongai hee, Aaroho isaki bahe Merekhidzekiho isakita dzube abi mina teei ipita biranatakoqi hiireta. ¹²Oonita dzube abi mina noi mainata baabakoiqi hiiretanita noho noo ma dzapa pobi oho qesa ttari mainata baabaridzo oke qupadzomare.

¹³⁻¹⁴Mosei teqaha Dzutahoni ttariki hee, Hu nooho dzube abi naatareihi hiibaranihe Aaro ma Rebiho ttarita biranatorai nokoi hu nooho dzube abi naateqi saninoko arattata peite hu nooho baura eetorai. Qate Dzesui Dzakopohoni khameto nokoho ttari tuerebehota biranateta oho dzapaia Dzuta. Oonita Dzesui dzube abi minanipamu naateta oi Dzuta (oi dzakapa) oho ttarita biranate-tahe noi Merekhidzekiho poma qesata ipibireqi qamodzamodza oho mee naateta.

MEREKHIDZEKI AO DZESUHO QAUNAKE AIMATA

¹⁵Oonita Merekhidzekiho qesa dzube abi teei biranatakoqi hiireta oi teeho quba bahe noi sama mainanipamu naatakoqi oke hiireta. ¹⁶Oi Dzesui teqaha ttokaho dzube abi hu noona hiiroraiho isakita biranataranihe qaraqara tatanga beedzaenomahoni ttarita biranateta.

¹⁷Oi qetaqeta hee, Nii Merekhidzekiho qesa dzube abi mina naateqaarakoiqi isere hiiretaho isakinipamu ooni. ¹⁸Oi hu nooho isaki oi meeama ma gau oi teqaha quba tee ma teeke pobitemi qidzatoraidzara. ¹⁹Oho qubake niki ao hu noo oke ai singinaiteqa Dzesuho qupa toobake

eetaqa Ohonga dzamonatoraiho teteta qeehiqa mekoqoma ota atimare.

²⁰Ma paha, hu nooho dzube abi baurata qeema qaari nokoi te bosata Ohongaho neta nookami baura ooho noo tatangaiteqi dzapa nomeke huu noota suutara, baamu. ²¹Oonihe Ohonga Sooparai hee, Khata nahoi dzube abi mina naatakoiqi hiireqi dzapa nomeke ota suutomi dzamutaquho isakiamana naate oorai. Noi hee, Nii dzube abi minanita agoba qaarakoiqi hiireta. Oonita Dzesuho poro tongo usaqe oke napai moomi oi bosabosake suqobire oorai.

²²⁻²⁴Hiiretaho quba napa moomi poro tongo bosabosaho dzube abi nokoi baate bamu naatemi haba habara biranatemani isanataamani. Qate Kiristuho dzube abi baura oi ao noho qereta peite oorai oi qaarakoi ma bamu paha teehota qeemaqu.

²⁵Oonita apenei Ohongaho torota biranatare hiireqi Dzesuho puita qeemorai noi nokoho quba pupubete qaama qidzanate soubidzakoi oi noi ooqaho quba oorai oi paha qaarakoi.

DZESUI MEREKHIDZEKIHO MUMURE OOH MEE ONI

²⁶Oi Dzesu dzube abi mina napaho noi quba apeho isaki bahe kahosaama, ikoikoama, pona ma hasu qidzanoma. Abi oonomake Ohongai qusubaitemi noho dzapai qusunipamuta peite oorai. ²⁷Oi ttokaho dzube abi nokoi bosata kahosa nokomeho quba kiridza qeereqi ipita abi qesaho kahosa quba baura eetorai. Qate napai hiire abi oi kahosaa-manita qupi teenake qesamaneho quba kiridza qeereqi sama nome ota suutota.

²⁸Qate hu noo abi nokoi abi pepepeke uhutomi nokoho dzube abi mimi naate baoraihe Ohongai abi pepepeke bahe Khata teena nomenipamuke uhutoqi dzapa nome ota hiire tatangaitemi

Dzesui oho baurata agoba qaraqara qaarakoi.

DZESUI QUSUHO DZUBE ABI MEE ONI

8 Oonita oho noo qiba ape bahe napaho dzube abi minanipamu oonomai aoke qusu haba mai eete Ohongaho poro qereta napaho beebe oorai. ²Qusuho qaheuba biiri oke abi te gootaranihe Ohonga noomae meeake goototanita Dzesui poro qere ota peite biiri oho bisata napake tuuhororai, dzoobe mina.

³Mooro. Ttokaho dzube abi mimi nokoi kabira ma oho dzuu aima sani kiridza qeerorai. Oonihe Dzesui kiridza apeke qeerorai bahe sama nomeke ao qupi teenake kiridza qeeremi oorai. ⁴Oonihe noi ttokaho dzube abiho isaki bamuhe qusuho.

Ttokaho isaki nokoi hu nooke qusubaiteqi kabiraho kiridza qeerorai. ⁵Oonihe Ohongai Moseke hee, Nii naga oke qusubaitareiqqa qaseqase ana niike tora kakata banaitetaqaho isakita qusubaitareiqqi hiireta. Oho quba moomi naga qusubaiteta ma noho hu nooi hiireta oi mee bahe ipita qusuhoi meenoma naatarotaho qaseqaseke noi ota qusubaiteta.

⁶Qate poiqa qusuho naru ma poro tongo usaqe oho tuhotuho abi mina Dzesu, ma baura noho oi gama bagenomanipake naate ttokahoke gama suqobirorai.

PORO TONGO USAQEI AGOBAHOKE SUQOBIORAI

⁷Oi poro tongo bosabosai isanatapuko naane quba paha ipita oho habara quba qiri eetarota? ⁸Oi Ohonga Sooparai nokohoke nookami isanataama naatemi noi hee, Ipita anai Isirae abi, oi Dzuta abiho quni ma mani gama, nikeho quba poro tongo usaqe teeke biidzakoi.

⁹Oi anai uimane neimane nikehoke botota dzeimaqi Aigitta habata tta eeteta bodzata nokoho quba poro tongo teeke biiretahe nokoi naho noo basesa eetemi anai nokoke kuimata. ¹⁰Oho qubake bodza oonomai bamu naate qaamake anai Isirae abiho quba poro tongo paha usaqe teeke biidzakoi.

Oi Ohonga Sooparai hee, Tetenipamu nameke nikeho qupata suutoqa iiha ma dzoobidza nikehota oke qeete oomake meenipamu nike naho abi tupu naatemi anai nikeho Ohonga naate qaarakoi. ¹¹Oke eetemi abi gama iso keke anake gesina naateqi teei bamu samaqana nomeke hee, Ohonga gesina naatareiqa hiibaqu, ma nane bamu noma nomeke oho totohota hiibaqu.

Oi teehe quba bahe mina ma adza gama susupu anake gesina naate oorakoi. ¹²Oi baruna heenaho qubake anai hongama kahosa samane nokohoke gaubireqa ruume naatakoi. ¹³Oiqi Ohongai hiireta oi poro tongo bosabosake moomi ao topa ma qosana naate bamu naatarotaho qubake noi hiireta.

DZUBE ABI AGOBAL KABIRAQAKE DZUBETE QAATA

9 Mooro. Poro tongo bosabosa oho qahuba nagai ttokata oomi baura ttari nohoi ooma gama oota. ²Oi nokoi parai naga mina teeke gootoqi suruho bosabosaho nakuta dzongi ttarinomaho qoba teeke mootomi qaata. Ma paha qahuba qohare ota mootota, ota dzube abi nokoi dzobadzoba Ohongaho dzagana mooto qaata.

³⁻⁴Qate suruho bosabosake qaatara hiire goriho qohare ota ura moromoronomaho qaunai peite qaata oke riite ttoba asusuho hahari riite moomi poro ttangaho suruho ota paha quba

qahubananipamui qaata oi poro tongo agobaho aratta mauba oke gorima suraitemi tobe sumanoma naate qaata.

Oi mauba oho nakuta poro tongo bosabosaho hu noo qetaqeta bamenomai qaata, ma mana oke gori qapuna mumure mootomi qaata, ma paha Aaroho sumu oi oqina eeteta quba oi gama mauba oho nakuta qaata. ⁵Qate mauba oho sarubake gorima angeroho qaseqase hihihinoma korabetemi Ohonga nee ma baunomaho isaki naateqi paha baruna heena nohoho gisigisi naateta. Oho noo bagenoma paha samane ooraihe erata bamu hesate hiibaqu.

⁶Oonita tete oonomaho hu ma koridza qusubateqi dzube abi qesa samane nokoi suruho bosabosata qeemaqi baura nokome ota eete qaata. ⁷Qate suruho poro ttanganoma ota dzube abi mina noqeke keke ingona dzuma minata ota peite qaata. Oonihe bosata qanga nomeho ma abi minaraho qangake kuimareiqi kabira teeteqi oho dzuuma nakuta qeemaqi mauba qahubana oke piratete qaata.

⁸Oonihe apenei naga ota qonoqono moite qaata ma kiridza qeere qaata? ⁹Oi abi apene Ohongama qesa dzaira eetara hiireta nokoi naga ota biranate qaatahe nokoho qupa khatake qidzaitemi pobirate soubidzaquho tete oorara. Oonihe naga oi baura ooho ttarima gama qaata bodzata quba oi poiqa qusuho suruho poro ttanganoma ma baruna heenaho tete meenomaho isakike ttuittui tiibete qaata.

Oke Qahuba Sumasai qupadzomaqi tete bosabosa oke banaitemi oho baura biranate qaata. ¹⁰Oonita samaho akoako ma poma qesaqesa hu ma koridza biranate qaata oi te mee naate ooraranihe oho mee ipita biranatakoiki nokoi oho roherohe eete qaata.

KIRISTUI DZUU NOMEQAKE PEREBIRETA

¹¹ Qate Kiristu dzube abi minanipamu napahoi ttokaho naga agoba bahe qusuho isaki botoma gootaama, quba usaqe mina bagenomanipamu oke paanaiteqi poiqa oho tuhotuhota oorai. ¹² Noi teqaha meme ma burimakau kabira qesaho dzuuma ota peitaranihe abi minarake ingonaitoreiqi dzuu nomema qupi teenake peitemi oho isaki ao biranate qaarakoi.

¹³ Oi meme ma burimakauho dzuu ma burimakau qumasa teehe pinarake oho dzube abi aimaqi ooma abi tupu oke bababa eetomi abi te oho quba qidzanipamu naate qaarara. ¹⁴ Qate poiqa Kiristui Sumasa dzakapanomaho teteke qusubaitaqi makaamake dzuu nomema Ohongaho taanga napaho irina oota oke ai siginaiteqi napaho qupa khata qidzaiteta.

Qidzaite eehahaitemi napai bauraho gisi ma qase oonomake qaateqa Ohonga qaraqaranoma meenipamuke qusubaita noho baura usaqe qere biire qaarare.

DZESUHO DZUUI PORO TONGO USAQEHO QAUPUQAUPU

¹⁵ Oonihe poro tongo bosabosa oi too pasere eeteqi abi kahosanoma samaneke gaama qaata. Oonihe gaamami nokoi poro tongo usaqeta qeemaquho isakiana naate qaata, dzaasa. Oonita apei nokoho habara naate baatemi qeemaqa usaqeho naru oke minaraho quba mai eete qaaraq? Oke hiireqi beebe eete qaatahe aoke Kiristui napaho habara naate baateqi poro tongo usaqeho tuhotuho naate oorai.

¹⁶ Oi poro tongoho mai baatemake noho abi oke mai eetoraiho pomake qupadzomare. ¹⁷ Oi Dzuta abihota poroho mai baataamake oomi poro

tongo nohoke abi bamu mai eetaquhe baatemake mai eetakoi.

¹⁸ Maqa, poro tongo bosabosa oi teqaha baataho dzuuamake biranataro. ¹⁹ Baamu, oi Mosei hu noo oke gama abi minaraho pengata paanaite soubireqi oba ma soopuho isaki ma sipisipihoburu (suu) dzuunoma oke aimaqi meme ma burimakau khataho dzuuma abi minarake pirateteqi hu nooho gee ma gama pirateteta. ²⁰ Pirateteqi noi hee, Ohongaho poro tongo nikeho torota biranataquho dzuu eraniqi hiireta.

²¹⁻²² Oke hiireqi dzuu teena ooma noi oho qesa parai naga ma oho ttuba ma qapu gama pirateteta. Oonita hu nooho neta quba naane ma naaneke eetaqu kabiraho dzuu biireqake eetakoi oonita oho akoako ooraamata bamu tee ma teeke eetaqu oho tete oke eete qaata.

BAATEQI KIRISTUI QARAQARAHO TETE KURAUMATA

²³ Oonihe quba oi qusuho tete ooho qaamodzamodza eetetanita oho kokota ipibireqi Ohongaho mee biranatananihe kabira apeho dzuuma akobetemi isanatarota? ²⁴ Baamu, Kiristui teqaha ttokaho suruho poro ttanganomata qeemarananihe qusuho nena bagenomata qeemaqi napaho pui naate Ohongaho dzaganipamuta biranate oorai, uububuu!

²⁵ Oi ttokaho dzube abi mimi nokoi ingona dzuma samaneta ttokaho suruho poro ttanganomata qeemaqi dzuu qesaqesama piratetoraiho isakita Dzesui te eetara. ²⁶ Oho isakita eetapuko dzuu nohoio agobake pereba baa qaararota. Qate poiqanipamuke noi qupi teenake sama nomeke kiridza qeereqi ttoka abi minaraho kahosa gama teeteta.

²⁷ Oonita tete biraitemi oorai oi era: Abi baataridzo, baateqake batabidza saridzakoi. ²⁸ Oke nike qupadzomami Kiristui oho qesa baatananihe noi kahosa

nomeho quba bahe abi minaraho kahosa quba baatemi napai iiga oho saqosaqo naataridzoho tete oorai.

Oonita apenei noho quba beebe eete eema ma totoqo eetorai nokoma napake qidzaite soubidza qubake Kiristui paha biranatakoi oi baataho pobi bahe qaraqarahonita qupadzomare.

HU NOOHO KABIRAI TE KAHOSAKE TEETE QAARARA

10 Hu nooi quba mee bamuhe oi quba mee biranatarota oho qaseqase. Oonita oi Ingona dzuma samaneta ingonaitaquo kiridza qeere qaatai oho abike ingonaite soubidzaquo tete teqaha oorara. ²Oho tete oorapuko oho abi ao qupa sasari saridze kahosaama naate bamu oho kiridza qeere qaararota.

³Bamu, oonihe tii samaneke kahosaho baura oke eete qaata. ⁴Oi teeho bahe meme ma burimakauho dzuui kahosa akobetaquo isaki ooraidzaranihe oke heeqata ngaumaqake eete qaata.

⁵Ooqaho qubake Dzesui ttokata qurateqi hee, O Ohonga, ⁶Abi nokoi kiridza qebaqeba ma kahosaho baura samaneke eetemi niikota isanataama naatemi nii qonoqono ma kiridza qebaqeba oonomaho qoottae eeteqi anaho samake ooho kabira naatareiqi ttuttuiteta.

⁷Ttuttuiteqi anaho isere hiire qeetemi ooraiho isakita anai hee, Ohonga nookare, anai teeho quba baoraidzaranihe niiho dzake qusubaita oho kabira naatareiqi baaorai.

⁸Oonita hiibi, Qonoqono ma kiridza qebaqeba ma kahosaho baura qesaqesa hu nooi hiiroraike Ohonga noi goottae. ⁹Goottae oonita Dzesui hee, Ana niiho dzata oho habara naatareiqi baaoraiqi hiireqi poro tongo agoba oke ai siginaiteqi usaqe nomeke oho habara mootakoiqi hiireta. ¹⁰Oonita

Dzesu Kiristu noomae qupi teenake sama nome kiridza oho quba mootomi napai gama poro tongo usaqe nohoho pobi naate oorai, dzoobe.

KIRISTUHO KIRIDZAI KAHOSAKE TEETEMI BAMU NAATETA

¹¹Oonihe ttokaho dzube abi ikabeteqi paha qupi ma sau samaneke kiridza ma qonoqono agoba oke sepeke ipibireqi qeeroraku? ¹²Baamunipamu!

Oi dzube abi mina napahoi qupi teenake kahosa napahoke teetemi bamunipamu naatareiqi sama nome ai mootota. Mootoqi baata oke qaate peiteqi Ohonga maiho poro qereta qooroqi noho pobita oorai. ¹³Oi ibo nohoi gama subate noho pesuta biranatareiqi noi oho beebeke oorai.

¹⁴Oonita sama nome ai mootota oi qupi teenanita napai oho ipike noho pobi naate oorai oi tii teena bahe agoba qaraqara qarakoi.

¹⁵Oke eetemi Qaheuba Sumasai isere erake napaho quba mootota. ¹⁶Poiqhoke hiireqi Sooparai hee, Poro tongo oho mee biranataqu bodzata noo ma pobi namenipamuke anai abi nokoho qupata qeeteqa oke iilha ma dzoobidza nokohota dzaabakoi. ¹⁷Dzaaroqa ao hongma kahosa nokohoke ababara naatakoi.

¹⁸Oiqi hiiretaho mee ao biranatoraiqi Sumasai hiiroraita kahosa oonomaho kiridza ma qonoqono ao bamu naateta oke nike qupadzomare.

NAPA QEEMAQA OHONGAHO TOROTA INOBETARE

¹⁹Oonita dzairamane name napai paidzasuiqa Dzesu baatetaho dzuuke qupadzomaqi qusuho suruho poro ttanganomata ao qeemare. ²⁰Oi teeho quba bahe noi sama nome bagara biireqi ttoba asuasuhutota. Oi sama nome oke noi uhutoqi tete

usaqe agoagonoma oke napaho quba paanaitete.

²¹Oonita Ohongaho oko ma boto tupu napaho irita dzube abi mina Kiristu noi oorai. ²²Ooraiqi iiha ma dzoobidza qanga napahoke noi ao piratetemi sama napahoke sinabidzaho obama akobetemi napai qupa sasari oke qupadzomaqi hee, Meenoma naatakoqi hiireqa ao napamae qeemare. ²³Oi Ohongai meenomanita napai pekhure teete qusuho eka ota mugibiire peitoraqtoko mee saridzare.

²⁴Oke hiireqi kokora ma baura qidza samaneke etorareiqi napai qesa qupanomaitare. ²⁵Qesai ao Kiristuho oko ma boto tupuke gaubire agobahota paha gosororaihe napai eto oho pomake gesina naataino. Napai moohimi ao iihai moosobita napai qesa kosibetare.

KIRISTUKE DZAGA BOBOTOQA TUME BIIDZAQUI ATTINOMANI

²⁶Qesai napama gama ango tete mee saridzeqi dzuubotahe ikaqi hiireqi napake qaateqi beedzae eete agobahota qeemaqi oho kahosanoma naatorai? Ma kiridza apeke qeeremi oi poiqa nokoho quba isanataqu? Oi baamu. ²⁷Baamuhe, Ohongai ibo nomeke batabiremi eepai noko ke dzarabidzare eesubita abi burisi eete agobata qeehiqa oho mukena attinoma naatake boobita nookare.

²⁸Moseho hu noo agobata abi teei kahosa bamenoma eetemi abi eseri mae tapari oke moo isere mootomi nokoi abi oho dzasa eetaamake teetemi baate qaata.

²⁹Qate Ohongai baruna heena naatemi Khata nohohi heme baurake eete tete saridzemi abi ota qeemami Dzesuho dzuui ao noko rittabetemi noko ke Ohongaho pobi ooniqi hiireta. Hiiremi torona bamenoma biranatem i Ohongaho pobi hiiretahota qesai Sumasa basesa eeteqi Kiristuho dzuu

oke noko paha ngiingi eete qorobidzaqu abi oonomake Ohongai ikanomake eetaqu bahe ngausanipamuke eetakoi.

³⁰Oi Sooparai hee, Ipi ma ari tukuto moitaqu baura oi nahonita ana namae ipi moitakoiqi hiireta. Paha teeta qetaqetai hee, Soopara noomae abi tupu nome batabidzakoiqi hiiroraita noo oke napa gama nookorai. ³¹Nookoraita moomi Ohonga kupina eepanomaho botota taataqu oi quba attinomani.

SUHEHO KIRIDZA AIMAREIQI BATTIGARA NAATARE

³²Oi nikei bosata Kiristuho quba adzahaha naate qeemaqi kaipo ma qangareba bamenoma nikeho irita taateta oke nike te oho quba peperataranita oho isaki paha qupadzomare. ³³Oi totaqi oho heme ma bame nome ooraihe paha totaqi temuta nike oora ma qaara oonomaho ttaiqqa naate ooraike eto ruume naataino.

³⁴Oi nike quba dzakapa minanomaho apiapi naatakoqi hiiremi ibo abi nokoi nikeho qepe ma haba karabetemi nike teqaha oho quba nookami qanga naataranihe qupa qidzaqidzama kaipo oho ropubata qeemata oi hasanoma. ³⁵Oonita nike oonomake eete Ohongaho qupa toobake eeteta oi ipi ma ari qidzanomanita oke eto sepeke ai signaitaino.

³⁶Oi Ohongai naru hiiremi nike oho mee saridzare hiireqi Ohongaho dza qusubaita qeemaqi eto bisaqata sapara naataino qogo noo hiire. ³⁷Oi oho mee napaho torota mootaqu oho Sooparai bamu hairi eetaquhe ao biranatakoi.

³⁸Noi hee, Abi teei bamu sepeke ooraquhe ai tataumaho tete oqata isanatakoi. Qate teehe qupa peperatemi burisi eetaqu abi oonomaho goot-taeke ana eetoraiqi hiireta. ³⁹Oonita nookare, napaho dzapa oi te peper-

ataquho rubengata ooridzara. Napai ai tatauma eete qaamake napaho gisi qidzanate soubidzakoi. Oho dzapai napaho irita ooraita mooro!

AI TATAUMAHO KUKU MA KHOOBA

11 Ai tatauma oi quba apeho isaki bahe oi Ohongaho quba dzukudzukuna qoqotobake oorai ooho titti ma bapo ma oho mumure oidzo. ²Ai tatauma oonomake eete sinabidzaho uimane neimane agobake baura eete qaaqi isere qidza saridze qaata.

³Oi paha napai ai tatataumaqi hee, Agobanipamuke nesema quba mooraquho isaki teqaha ooraranihe Ohongai noo teeke hiiremi quba minarai noomae hohodzateta oke qupadzomaqi napai gesina naatorai.

ABERE MA ENOKHA MA NOAI AI TATAUMAHO TETE HUNATETA

⁴Bosata Kai noi dzoo nomeho mee gesa rumutoqi kiridza oke Ohonga moiteta. Oonihe noma noho Aberei ai tataumata meme ma quba nomehota kiridza saridze Ohonga moitemi Ohongai moomi qupa rike ma pobiho isaki naatemi kiridza oke eepama mee hiireta. Oho ipike Abere baatetanihe noho tothoi baataama oi urai ai tatauma quba kosibetorai.

⁵Qate Enokhai oho gesa ai tataumata qaaqi baataamake oomi Ohongai noke aima qaheburota. Oi Ohongai moomi noho oora ma qaarai ai tataumata bagenoma naatemi noke qaheburota.

⁶Oonita teei Ohongaho torota qeemaqu noi isanate ai tataumaqi hee, Ohongai ooraita noho qiri eetemi bamu qoredza eetaqu. Oiqi hiire tete oke aimare. Qate oho tete paha teei te ooraidzara, bamu.

⁷Qate Noai ai tataumata oomi quba bamenoma biranatarotake

Ohongai noke pobi hiiremi noi quba oke mooraamake ququimaqi noo qusubaiteqi oko ma boto nomeho qubake sisima mina oqahao isaki korabeteta. Oonita ttoka abi basesanomake noi gaubireqi oo eeteta. Noi nooka hisi eetemi Ohongai oke moomi bagenoma naatemi Noai paramu oho apiapi naateta.

ABARAHAMUI AI TATAUMAHO TETE KURAUMATA

⁸Qate Ohongai hiiremi Abarahamui nooka hiisi eeteqi teqaha tete oke qupadzoma soubidzaranihe basesaama naateqi Ohongai haba mainata noho guhu ma nagapa saridzakoiqi hiiretake noi mai eetareiqi qeemata. ⁹Noi ai tataumaqi naru oke qupadzomaqi dzore ma aabeho isakita parai nagama tuuma ma baaba ota eete qaata.

¹⁰Oi noi hee, Ohonga naga gosogoso maikhatai nagapa tatanga bagenoma oke korabetemi saridzakoiqi hiireqi te hou peu eete qaarara. ¹¹Qate Saraha qumai qaaqi ao tasu naatetanihe khata dzoomarotaho naru nookaqi hee, Naru ooho maikhatai meenomaniqi hiireqi ai tataumata oho beedzae saridzemi oho mee biranata.

¹²Oonita moorare. Abarahamui ao baataquho isakita oomi naru hee, Qusuho pomatti gaira oorai ma igasa haba biirorai oho isakita niiho biidza ma suuna samanenipamu biranatakoqi hiireta oi ai tatauma ooho puiqata biranatai biranatorai. ¹³Oonihe gairai biranatarota oi sau kharata oomi kinikonihio isakita mooqi te hou peu eetaranihe Dzoobe hiireqi hee, Isanate nanai tokata dzore ma aabe naate qaamake oho mee biranatare hiireqi baateta.

¹⁴Oonita totho oke eete hiireta oi teehe bahe kebanoke nagapa nokome saridzakoiqi hiireta. Nokoi

nagapa khooba nokomeho quba te qupadzomara. ¹⁵Oke qupadzomapuko ao bodzata burisi eete Kharettea habata tuumarotanihe bamu. ¹⁶Nokoi nagapa apeta peitarota bahe qusuho. Oonita nokoi Ohongaqaake raraku biiremi nohota qupa qidzaqidza biranatemi noi meenipamu nokoho quba nagapa oke gootomi urai oorai.

¹⁷⁻¹⁸Qate Ohongai Abarahamuke hee, Isakaho neta niiho ttari minanipamui biranatako. Oiqi hiiretanihe paha ipita noi Abarahamuho ai tatauma toronaiteqi hee, Isakake kiridza qeebareiqi hiire toronaitemi noi Isaka khata teena nomeho naru qupadzomata. ¹⁹Noi hee, Oo, Ohongai hiiremi Isaka baatakohe noi paha ao hairiamake noke tukutakoiqi hiireta. Oonita noi qupadzomataho tomidza bariqai biranata.

DZAKOPO MA ISAKA MA DZOSEPE TETE OKE IHA QAATA

²⁰Qate Isaakai ipina biranatarota oke ai tataumata saridzeqi khameto nome Dzakopo ma Esauho noo hiireta.

²¹Paha, Dzakopoi baatake boohiqi ai tataumata sumu qiba amapu teeteqi Dzosepe khata nomeho khameto eseri Eparomi ma Manasake gimutta eete agoago eeteta.

²²Qate Dzosepe paha noomae baatare eeteqi ai tataumata Iisirae abi Aigitta habata kebanoqaake tta eetarotaho noo hiireta paha gotta nomeho noo hiireta.

MOSE MA KARAI TETE OKE QAUPUITETA

²³Qate Moseho mai Amuramu ma pai Dzakhebe nopoi khata moohimi dzapanoma. Oonihe Paraoi ao Isiraeho khameto gama teetare hiiremi nopoi khatake dzukuba quba abi qibaho atti eetarotahe ai tataumata qupa too teeteqi dzasidza tapariqaake noke dzukurota.

²⁴Qate Mosei Paraoho khatata noho nagata bitotoqi dzapa pobi minanoma naateta oonihe paha oke gama tume biireta. ²⁵Noi hee, Anai Isirae abi nokoho ttari oonita nokoke Aigitta abi qahitotomi anai kahosa ikanomake eete iinga ma siidzata ooqa Ohongaho oko ma boto tupuke potti biidzaqu? ²⁶Baamu, anai Aigitta nagapa qiba oho meuputa ooraqu oi ooraihe, anai Isirae abi nameho ttarita oomake Aigitta abi anake ngingi mina eetakoi. Oonihe anai Kiristuho Isakike qupadzomami oho meupu minanipamu, Aigittahoke suqobidzakoiqi hiireqi bai hiireta.

²⁷Oonita noi ipita ai tataumata abi tupu nome dzeimaqi Paraoho attiamake Aigitta habata tta eeteta. Oi noi hee, Ohongake te mooraidzaranihe noi naho Gainene ooniqi hiire paidzasuiqi qeemata. ²⁸Ma ai tatauma nomeho quba eeteqi eto Isirae abi nokomaeho eka bosa khameto baataho isaki saridzaino hiireqi Mosei ingonaitaquo kabira teeke dzuubete dzuu nohoke pouta pirateteqi oho teteke noi paanaiteta.

ISIRAE ABI SAMANEI AI TATAUMAHO DZUBINA KEKE

²⁹Ma Ohonga hiiremi noko nooka hiisi eeteqi oba Dzuunoma oho oba gotta khaukhauta qeemata qate oba oi sooroqi Aigittaho qaa tupu gama nukuromi bamu naateta.

³⁰Qate Isirae abi ai tataumata Dz-eriko nagapa oke rome biire ngeromami qupi sebeni naatemi noomae eseqobata. Oi teehe bahe ooho abi khepidzenoma naate baateta.

³¹Qate atapa sama sesenoma oho nakuta qaaqi bosata Isiraeho dzudzu ma sogimo kokora eeteqi ai tatauma saridzetaho qubake noi te oho ngausata baatara.

³²Maqa ai tatauma eraho isere kharanita anai Gitteo ma Baraka ma Samuso

ma Dzepitta ma Tabiti ma Samue ma too abi qesa ma nokoho noo paha hiiremi bodzai bamu oho quba isanataqu. ³³Oonihe qibaqake hiire. Nokoi ai tataumata bise ma baise samaneke suqobireta, baura qidza samaneke eeteta, naru bagenoma saridzeta, Raioniho too pui siireta.

³⁴Nokoi eepaho beedzae suqobireta. Qate qaa bamenomai nokoke bitta eetemi pepepe oi te nokoho irita peitaranihe nokoi tatanga naate qaa samane qeena ma baanahoke suqobire qaata.

³⁵Qate ai tataumata kotanga naateqi paimane qesai qesamane nokomeke baata neta tukuto eehahaiteta. Qate ibo abi qesai noko tototo hiireqi hee, Ohonga qaatare hiiremi qesai ipi bodzata tukutuku qidzata biranatakoiki oho bai hiiremi nokoke buribaroke teetemi baate qaata. ³⁶Ma ai tatauma nokomeho quba qupadzomaqi qesai ngiingi ma baaba saridze qaata, noo ma qangata biranate qaata, ma qesai eka ma sutasuta samane saridze qaata.

³⁷Qate ibo nokoi qesake omama teete qaata, qesake torona minata mooto qaata. Nokoke dzubete qaata, qaa dzubema noko kotoromi baate qaatanihe noko ai tatauma nokomeho quba tatanga naate qaata. Qesaho qepe ma haba bamu naatemi nokoi hoo sipisipi ma meme oho sasake dzaaroqi tuuma ma baaba eete qaami abi nokoke sesero eete qaata. ³⁸Nokoi haba habanata tuuma qaata, oma nagata dzukuro qaata, tora ma tapata tuuma qaata, oi teehe bahe ai tatauma nokomeho quba eeteqi qidza bagenoma naatemi ttokai nokoho dzore naate qaata.

³⁹⁻⁴⁰Abi ai tataumanomai oonomake eetemi isere nokohoi bagenoma naate qaatahe nokoi naru oho mee saridzaama naate qaata. Oi teehe quba bahe Ohon-

gai hee, Nokoi bamu nokoqeke oho mee saridzaquhe abi samane ttaike oho mee saridzakoiki hiiremi poiqa napamae oho qesa nokoma gama ttaike oho mee ma meupu saridze soubidzaridzoni.

AI TATAUMATA NAPAI DZESUHO TETE SUIMARE

12 Oonita abi ai tatauma qidzanoma eraho ttari ao isaitemi huba mina oi napa moo kitto dzoobirorai. Oho quba napai peperataquho kahosa ma quba naane ma naane bamenoma oke gama gere pasa eeteqa toroumaqi beedzae eete mee oho qesa saridzare.

²Napai Dzesu tete ooho maikhatake moo suimare. Oi noi hee, Kebanoqake anai oho ttidza qidzaqidza saridzakoiki hiireqi te midzake qupadzomaranihe hapahapa oho mananga naatetaho qubake poiqa noi Ohonga Mai nomeho poro qereta peite noho samaqata oorai.

OHONGAI NAPAKE TORONAITEMI BATTIGARA BIRANATORAI

³Oonita eto nikeho qupa peperatemi goottae naataino hiireqi, abi koiri kairinomai Dzesuke sesero ma pasena minanipamu eetemi te peperatara oke qupadzomare. ⁴Oi qesai nikeke midzahubaitemi nike peperataamanihe noko nike teetare hiiremi eto baataho atti eete oqata peperatainoho qogo noo hiire.

⁵Mae khametoke qogo ma sagaho noo totohota hiiremi nike nookaamani? Oi hee, Khata name, Ohonga Sooparai nike qogo hiiremi eto nookami adzahaha naatainoma noi tete nihoke pobitemi eto nookami suqobidzanoma naataino. ⁶Hiireta oi teehe bahe Sooparai qesaho dzake eete aimaqu nokoke akobeteqa tete nokohoke pobitoraquotoke aima kanabetakoi.

⁷Maqa! Mai qidza teei khata nome tete pobitaama naataqu oi ooraidzaranita moorare. Ohongai nike

nookami poro khametoho isaki. Oho quba noi nike pobitake eetemi etoqa basesa eetainohe battigara naatare. ⁸Oi pobipobi baura nohoi nikeho irita ooraimi oho ttaiqa naatorai. Oho ttaiqa naataama naatapuko oi ehera khametoho isaki naatarori.

⁹Maimane nasamane napameho poma koko qupadzomare. Nokoi napake pobipobi eetemi napai nookami nokoi dzapa pobinomaho isakita qaata. Qate qusu mai napahoi napake pobitemi qaraqaranoma naatakoii hiiremi napata bamu isanataqu mae? ¹⁰Maimane napahoi qupadzomaqi isakita bodza ginaqake napake pobite qaatahe Qusu mai napahoi hee, Nike sasari saridze naho isaki naatare hiireqi napake pobitorai.

¹¹Pobipobi oke napai poiqaqe nookami hemenoma naatoraihe heme baura oi napake isakinomaitemi napai keba ma dzapata oho gesina saridzoraqutoke pobipobi mee qidza nohoke saridzakoi.

SAMA NAPAME QAASUMARE

¹²Oho quba boto kebakeba nikeme tatanga moiteqa oko atumorai oke beedzaenomaitare. ¹³Oonihe eto paha ipita haratetaino hiireqi tete niime bageke eete pobiteqa ota tuumorare.

¹⁴Oi poma sasari oke saridze abi minara ma nike keba ma dzapata ooraqu tete teena oke iiha qaaqa Soopara napame moo qarakoi. ¹⁵Oonita eto teei qupa mutu eete abi qesa samaneho tete rasakitemi Ohongaho baruna heena saridzaama naatainoho qubake nike bakena geemorare.

¹⁶Nookare, Esau abi koiri ma pasenanoma noi eka bosa pobi nomeke nookami quba sepe naatemi noma moite oho habarake hisiba suu teeke muunataho isakita nike eto Ohongaho naruke nookami quba sepe naataino. ¹⁷Oi noi ipita eka bosa nomeho

agoagoke maiho torota saridzareiqi tti ma surupo quba mina eetotahe baamu, oho teteke ao noomae siireta.

NAPAI OHONGAHO NAGAPA TATANGATA PEITE OORAI

¹⁸⁻¹⁹Nooka! Tora Sinai oke qupima sengibetemi baibai hisahisama aimami uta tatanga tooromi suu hiiremi parai abiho nooma hiiremi abi oke nooka quba atti minanipamu eeteta oonihe poro tongo bosabosa ota nike te guhu ma nagapa saridzoraidzara. ²⁰Baamunipamu. Totoho oi hee, Tora attinoma oke abini ma hooni mae haa teei hesataqu abi oke ao hairiamake omama teetemi baatare ooiqi hiiremi nookaqi noko baataquho tomidza naateta.

²¹Ma quba attinoma oi gama paana naatemi Mose noomae paha hee, Idze ana atti mina eetemi naho sama rubaruba eete oiqi hiireta. ²²Oonita quba oonomama nike qesa dzaira eetaquho tete bamuhe, Ohonga qaraqaranomaho meusu nagapa Dzerusaremu kupina eepanoma qusuho torana oorai oio nikeho isaki, ooqata qeemorare.

²³Ota angeroi huba haba biirorai, ota paha abi rike ma pobiho gisi qidzake oorai ma oko ma boto tupuho eka bosa khameto nikeho dzapa ota qeetemi oorai ma ota abi minarake batabidzakuho Ohongai poro qere nometa oorai. ²⁴Ota paha Dzesu dzuu nomema poro tongo usaqe oke rittabetemi oorai isaki oi Abere bosata eetetahoke suqobidzani-pake eete oorai.

OHONGAI EEPHAHO ISAKINITA BAKENA GEEMORARE

²⁵⁻²⁶Oonita erake qupadzomare. Sinai torata totoho oi qogo noo hiiremi ttoka rubabeteta ota apene nookaama naateta nokoi baataho pobi naateta. Oonita poiqa Kiristuho totohota qusuho

neta noo hiireqa hee, Anai paha noo hiiremi ttoka keke bahe qusu ma ttokai gama rubabetakoiqi hiiremi oorai. Oonita apene noho noo nookaama naateta nokoi baataho pobi naateta. ²⁷Ma oi hee, Anai paha noo hiibaquiqi hiiretaho khooba erani: Hiromi rubabetemi uubaquho isaki ao taatakoini qate uubaquho isakiana oi poupaamake qaarakoi.

²⁸Qate Poro tongo usaqe ma oho pobi minarai poupaamake oorai qaarakoita napamae gama iso keke adzahaha naate oke mai eetare. Mai eeteqa qupa ororo ma sahasahama Ohongaho kokora baura eetemi bagenoma naatakoi. ²⁹Oonihe Ohongai kupina eepanomanita eto nookaama naataino.

NAPAI QESA KOKORA EETORARE

13 Qateqa erake qupadzomare: nikeho bisata qesa dzaira eetaquho tete eto gattiqa naatainohe qesa kokora bagenoma eetore. ²Ohongai qaru dzoobire baami abi qesai oho khooba ruumenihe noko sepeke kokora bagenoma eetetaho teteke qupadzomaqi eto dzore ma aabeke oho pobi qaanataino.

³Paha Kiristuho quba qangahasi saridzorai mae sutasutata oorai nokoma ttaiqa naate hoobidzare oi nike oho qesa ttokaho samanita eto ruume naataino. ⁴Qate apu ma ata qesa naatorai oho tete qidza dzapanoma oonihe paha koridzanomanita teei qusubaitaama naate dzongobetaquko noke Ohongai batabidzakoi.

⁵Ma Ohongai hee, Anai niike gaubire qaataquho tete ooraidzaraniqi hiiretanita nikeho qepe ma haba isanatem i eto ttuma ma qurumaho dzaodzao eetainohe isakita oorare. ⁶Oho isakita qaaraquko napai ttidza qidzaqidza eeteqa hee, Ohongai naho

too tetatetanita anake abi ikake eetaqu oho attike ana bamu eetaquiqi hiibakoi.

TETE BIRAITEMI OORAIKE QUSUBAITARE

⁷Qate qaru abi ma qesa nanai nikeho quba sinabidza paanaiteqi oora ma qaara qidza banaitemi iisu oi meenoma naate oorai oke qupadzomaqi nikemae tete oke qaupuitare. ⁸Nookare, Dzesu Kiristui agoba ooraiho isakita qaarakoi.

⁹Oho qubake bapopotopo maina paina sigita biranatem i eto oke nookami meenomaho isaki naataino. Oi qesai patta ma quba qesaho koridzakoridzaho dzaodzao eetore. Oonihe koridza samane oonomai te abike oora ma qaarata hoobiroraidzarani. Eto oke iihainohe iiha ma dzoobidzata kotanga naateqa dzasaho tete teena oke iiha qaarare.

KIRIDZA APEKE OHONGA MOITEMI ISANATAQU?

¹⁰Nookare, napai Ohongaho haqata muunorai oke hu nooho dzube abi muunaquho isaki ooraamanita qupadzomare.

¹¹Oonihe paha tete erake qupadzomare. Dzube abi mimi hu nooke qusubaiteqi nokoi ingona dzumata kahosa abiho habarake burimakau dzubeteqi dzuu nohoma poro ttaganomaho suruhota qeemaqi qohare ma quba piratete qaata. Qate kabiraho mee ma gotta oke nokoi nagapa sasata biireqi ngiingi eete qeeremi gaabi eete qaata. ¹²Oho isakita Dzesui dzuu nomema abi samane napake soobareiqi nagapa oke qaate paaqata baateta.

¹³Oonita noi nagapaho sasata napaho habara baatetaho ngiingi etainohe too inainama qere biidzare. ¹⁴Oi ttokaho Dzerusaremui bamu agoba qaaraquhe qusuhoi qaarakoita oonomaho isaki qiri eete saridzakoi hiireqi qeemomare.

¹⁵Qate Dzesui napaho dzube abi mina naatemi napai kiridzaho isakita Ohongaho hasama gegema hiireqi too napamema Dzesuho dzapata hiiremi meenoma naatorare. ¹⁶Ma quba qesaho ttaiqa naateqa kokora baura samaneke eetaqu oke Ohongai nookami kiridza bagenomanita eto baura oho ruume naataino.

¹⁷Qate sinabidza soopara nikehoi midzaama naateqi isere qidza nikehoke ttidza qidzaqidzama qusu maiho torota mootareiqi nikeho bakena geemoraita nokoho noo qusubaite qaarare.

PUPU MA AGOAGOHO TETE

¹⁸Ma paha nana poma qesa samaneta qupa sasarima keke baura eetorare hiireqi nike nanaho quba pupu hiibare oi nanai oora ma qaarata oho dza minake eetorai. ¹⁹Nike oho quba mekeqoma pupu hiire qaamake anai ao dzamonoke nikeho torota biranataqu kaqa.

²⁰⁻²¹O dzoobe, napaho Soopara mina Dzesui baateqi dzuu nomema poro tongo usaqe tatanga oke sipisipi napaho quba saaqoromi Ohonga hasuho Maikhatai

noke botota dzeimami baataho neta tta eetemi mai hiiremi noi napake tuuhoroqi tee ma teeta bageke eete pobite tuumami napai Ohongaho dza qusubaite qaamake, uububuu Maihota bagenoma naatakoi. Oi teehe quba bahe Dzesu Kiristuho khooba oke eete ooraita noho dzapa pobi biranate qaraqara qarakoi. Oi mee.

NOO SUHE

²²Oonita dzairamane name, anai noo hoteqa apema nikeho quba qeete bahe eto nookami goottaeho isaki naataino.

²³Qate noorake nike nookare. Timotteo noma napahoke noko ao saqoromi anai noma nakamae nikeho torota dzamonoke biranataqu kaqani.

²⁴Qate Itariaho qesamane napahoi nikeho quba dzoobe hiire. Oonita nike-mae bosa qobaqoba ma qaheuba oko ma boto tupu minarake oho qesa dzoobe hiibare.

²⁵Oionita Ohongaho baruna heenai nikeke sengi eete qarakoi. Pauro (ooni kaqa)

DZAKOPO

NOHO DZAIIRA PEPA

Dzakopo Dzosepe
 Dzesuho noma qeeteta
 Dzerusaremu, Dzutea
 Tii 50
 Dzesu Kiristuho Oko Ma Boto Tupu
 Besa Bisanaho Patisigi ma
 Ttoka Ma Haba Samane

PASARAHO NOO

1 Dzoobe Dzairamane:
 Ohongaho oko ma boto minara
 nike haba maina painata sakaba tu-
 uma oorami ana Dzakopo, Ohonga Mai
 ma Soopara Dzesu Kiristuho kokora abi
 noorake nikeho quba qeete.

BATTIGARA NAATE MEE SARIDZAKOI

²Dzairamane name, nike kaipo qe-
 saqesa saridzorai oke hee, Quba bageno-
 maniqi hiibaridzo. ³Oi erake eete oorai.
 Nike Ohonga ai tataumami torona bi-
 ranatemi nike oho battigara naatakoi.
⁴Battigara naate qaamake nikeho oora
 ma qaara iso keke naate bamu teeta
 obero naataqu.

⁵Qate teei oho tete saridzaama
 naataquko, abi noi Ohonga tete quba
 qasa hiiremi noi bamu oho qoredza
 eetaquhe, baruna heenata abi minarake
 tete banaitoraita noi paha abi oke tete
 banaitakoi. ⁶Oonihe eto abi oi oho hou
 peu eetainohe, oi meenoma naatakoiki
 qasa hiibaridzoni.

⁷⁻⁸Oi utai besaho pouma aimami qo-
 haba reretorai oho isakita abi hou pe-
 unomaho qupai eseri naatemi tete nohoi
 rasakinoma. Oonita etoqa abi oonomai
 hee, Anai Ohongahota mee saridzakoiqi
 qupadzomano. Oi baamu.

TTUMA MINANOMAHO NOO

⁹Qate abi sepe teei nooka hiisi eetemi
 Ohonga noke ai qusubaitemi noi oho
 quba qaki naataridzoni. ¹⁰Qate abi
 ttuma minanomake Ohonga ai quratemi
 noi paha oho quba nookami nohota
 isanataridzoni.

Oonihe abi ttumaho dzaodzaonoma
 noi baa bittinaho qesa dzaetakoi. ¹¹Oi
 ete peite humamutu dzooromi bittina ru-
 mubami noho nee ma bau bamu naa-
 toraiho isakita ttumaho dzaodzaonomai
 oho teteta dzaetakoita nookare.

OHONGAKE IKOBETAQUHO TETE BAMU

¹²Qate abi teei toronata battigara
 naate qaaraqo oio bagenoma. Oi teeho
 bahe apenei Ohongaho dzaodzaoke ee-
 torai, Ohongai qaraqaraho barei nokoho
 matubata dzeebidzakoiqi hiireta. Oonita
 torona bamu naatemake abi oi oho barei
 dzeebire qarakoi.

¹³Oho quba qangaho torona
 biranahimi eto teei hee, Naane quba
 Ohongai ana oho toronaisubiqi
 hiibaino. Oi teei Ohongake qangama
 tononaitaquho tete baamu. Oho qesa
 Ohongai teqaha abike qangama
 tononaitoraidzara baamunipamu. ¹⁴Abi
 noomaeho dza oi noke ikobete qangata
 dzeimami torona oqata biranatorai.
¹⁵Biranate abike suqobiremi kahosa
 mee eetemi noi oho ipike baata
 saridzoraita teei dza nomeke soopara
 eetorare.

¹⁶Oonita dzairamane, nike eto oho
 noo oberama hiibaino. ¹⁷Torona bahe,
 ari qidza ma qonoqono bagenoma na-
 paho irina oorai oio pei dzadza Mai na-
 pameho neta quratorai. Ma noho tete
 iso keke ooqi qangata qeemaquho isaki
 baamunipamu. ¹⁸Noomaeho qupa hi-
 iremi noi noo meenoma nomeke napaho
 qupata dzaaromi napai ao biranateqi

boto popo nohoho paiko quba naate oorai, dzoobe.

SINABIDZA QUSUBAITAQUHO NOO

¹⁹⁻²⁰ Oho quba, Dzairamane, napai erake qupadzomare. Abi eto pureke noo sepesapeke hiibaino ma teeho dzauba eetaino. Oi abihho dzaubai te Ohongai pobi naatoraidzara. Qate sinabidzaho meeke gama ao hairiamake nooka qusubaitare.

²¹ Oonita quba ngiingi ma baabanoma abihho oora ma qaara sesero eetorai oke gama tume biireqa noo nikeho qupata dzaaromi oorai oke keba ma dzapata qusubaitemi noo oi nike ingonaitakoi.

²² Oonihe eto sama nikeme ikobeteqa tomama keke sinabidza nookainohe oke qusubaita qaarare. ²³ Oi teei oke tomama nookaqi qusubaitaama naataqu noi abi sama moramorata nese ma pati nome mooqoraiho qesa, ²⁴ mooqa papate ao isaki nome ruume naatakoi.

²⁵ Qate Ohongai abi qangata qagaumorai tete oke teei qupadzoma soubidzaquko noi ruume naataama naate qusubaita tuumaqa baura tee ma teeke eesuca bamu qupa muunaquhe qidzanatakoi.

²⁶ Qate teei hee, Oore anai sinabidzaho isaki ooniqi hiibaqu oho qanga bamuhe noi eteete nome soopara eetaama naataquko abi oi sama nome ikobetemi sinabidza nohoho meei baamu.

²⁷ Nookare. Teei iiha ma dzoobidza nomeke soopara eete ttokaho qanga potti biireqi moomi toki mattarumi heme ma bamenoma oomi abi oonomake kokora eete qaaraku oi bagenoma. Oke Ohonga Mai moomi sinabidza nohoi ikoikoho isaki bamuhe, meenipamu oni.

ABIKE NGIINGI EETAINGIHO NOO

2 Dzairamane name, nike Dzesu Kiristu Soopara dzapanoma napameke ai tataumaqi ikanomake

eeteqi qesaho ngiingi eetaqu? ² Oi erake eete oorai.

Abi bau senginoma teei sasa bagenoma dzaaro oomi abi habana ttoba qosana dzapidzanoma ooqi, ³ nopo esese garuba nikehota dzuubami nike abi sasa bagenomaho dzapa qusubaiteqi hee, Oo nii baa erata habesoo. Oiqi hiireqa abi habanake hee, Eo nii qeeqata qoobareiqi hiibaquini mae hee, ⁴ Qoo basata habesareiqi hiibaqu, oke eeteqi meeke nike qupa rasaki nikemeta oberama batabirorai.

⁵ Dzairamane name nookao. Abi habana ttokana oorai nokoke Ohonga asateqi hee, Abi oonomai naho dzake eeteqi sinabidzaho meupunoma naate naho pobi mai eetaridzoni hiireqi agobake oho naru hiiremi oorai. Oi meenipamu.

⁶⁻⁷ Nike moomi apenei nike pupubirorai? Ma apenei Kiristuho dzapa nikeho irina oorai oke qanga hiireqi nikeke noota mootorai? Oi abi bise baisanoma ttuma minanomanita nike ikanomake eete nokoke qusubaiteqi abi habanake midzata mootorai?

⁸ Paha hu noo qibanai hee, Nii sama niimeho quba dzasa eetoraiho isakita nii samaqana niimeho dzasa eetaireqi hiiremi sinabidzata qeetemi ooraita oke nike qusubaitaquko isanatakoi. ⁹ Oonihe nike qesaho ngiingi eete hu noo oke rititemi kahosa naatorai.

¹⁰ Oi teei hu noo minara qusubaiteqi teenaqake riitaquko noi minarake riitaquho isaki naatakoi. Oi Ohongai hee, ¹¹ Nii eto apuata eetainoiqi hiireqi teena noi paha hee, Nii eto teete baatainoiqi hiireta. Oonita nii apuata eetaama naateqi abi teeke teete baataquko nii hu noo minaraho ritarita abi naatakoi.

¹²⁻¹³ Oho qesa nii abihho quba baruna heme eetaama naatemi Ohonga bamu niho quba baruna heme eetaquhe, nike abi ritaritaho isakita maripa ee-

takoi. Qate nii abiho quba baruna heme eetemi baruna heme oi maripa oke ke-baitemi Ohonga paha niiho quba baruna heme eetakoi. Oonita Ohongai saqosaqo tete biraitemi, oora ma qaara ma hi-bahiba nikemeta oho tete iiha qaarare, oio bagenoma.

AI TATAUMA MEEHO NOO

¹⁴ Dzairamane name teei hee, Oo ana ai tataumoraiki hiireqa oho tete qusubaitaama naatemi oi isanataqu mae?

¹⁵ Baamu, oi nomani mae nane, saseni mae dzaba teei ttoba ma bareamake oomi noho ttidza saa eetemi nikhota teei noke korabetaama naate sepeke hee, ¹⁶ Dzoobe, nii eepa agimaqa keba ma dzapata tuumareiqi hiibaquko oi bamu isanataqu.

¹⁷ Oho qesa teei too kakama ai tataumaho tomidzabari naate oho tete qusubaitaama naataquko noio gau ma keba.

¹⁸ Oonita abi teei hee, Isanate teehe ai tataumai oora ma qaara nohota paana naatoraihe naho ai tataumai qupaqata keke ooraimi paha isanatorai. Oiqi hi-ibaquko noke ana hee, Eehe, ai tatauma niihoi qupaqata keke oomi tete apeta oke nii ana banaitemi ana moo qupadzomaqu? Bamuhe, ai tatauma nahoi oora ma qaarata paana naatemi ooqata nii ao khooba qupadzomakoi, oke ana nii pobi hiibakoi.

¹⁹ Nookao! Ohonga teena ooraiho pobihe nii nookami oi quba adzahahani mae? Idze, songenai Ohongaho nookami atti nokoke suqobirorai. ²⁰ Oonita abi quseripo nii moorare. Ai tataumai oora ma qaara niihota ooraama naate qupa heeqata ooraquko oi gau kekeni.

²¹ Nookare. Abarahamu eebobo napahoi Ohonga qusubaiteqi kiridza eetareiqi Isaaka khata nome haqanaitemi Ohonga Abarahamuke abi pobiniqi hiireta. ²² Oonita nii moomi

ai tataumai oora ma qaara nohota baura eesumi oora ma qaara nohoi ai tataumaho mee naateta.

²³ Naatemi napai nohoke isaitemi hee, Abarahamui Ohonga nooka hiisi eetemi Ohonga noho dzapake abi pobiho ttarita moototaiqa qeetemi noo oi ooqata meenoma naateta. Paha Ohongai hee, Abarahamui anake dzaira eetoraiki hiireta. ²⁴ Oonita nike moomi ai tataumai qupata keke bahe, abiho oora ma qaarata gama baura eetemi Ohonga oho abike pobiniqi hiibakoi.

²⁵ Oho qesa Rahaba atapa sama sesenomanihe, noi Isirae abiho dzudzu ma soogimo kokora qidzake eeteqi tete qeba neta dzoobiremi oho quba Ohonga noke pobiniqi hiireta.

²⁶ Qate abi teehe sumasa biranatemi noi baataho isaki oni. Oho qesa ai tataumai abiho qupaqata keke ooqi oora ma qaara nohota paana naataama naataqu oi paha baataho isaki kekeni.

ETEETEHO NOO BAMENOMA

3 Dzairamane name, qesa ma nanai abi tete banaitorai nanake Ohongai mekoqoma pobitaridzonita eto sama qusubaite nikhota samanei banaita naatareiqi beedzabeedza eetaino. ² Oi napai gamaqa quba qesata obero naatoraihe, teei banaita noo hiireqi eto oberama hiibaino. Noi ago idzoidzoke ooqa qupa ma sama nome gama soopara eetaquko oio isaki naatakoi.

³ Qate abi napai oosi too dzoge suutoqi teeta tuumare dza eete ooqata dzeimami nokoho sama qusubaite tuumorai. ⁴ Oho qesa sisima mimiqaqa oke uta mina huitemi beedzaema tuumoraihe, oho mai teeta tuumare qupadzomaqi poo gattiqata pobitemi ota tuumoraiho tete qupadzomare.

⁵ Oi eteete napahoi quba gattin-gaqanihe noo minaqipake hiibaridzoni. Idze, iina gattiqqa moosohimake abaqasa

mina ao qaita gabi eetakoi! ⁶Oho qesa eteete oi oko ma sama napahota ooqi ttoka ma haba minaraho qanga oho hihidza naatemi iibadza oke qeeremi qupa humamutu peitemi oho quba sasa qaitakoita qupadzomare.

⁷Qate kabira qesaqesa, oi neeni mae dzootata, kabira obanani mae torana, oke abi kebaitemi noo qusubaho isaki naatakoi, tete oke eetorai. ⁸Qate abiho eteete oke apei kebaitemi isanataqu? Oi attinomanipamu abike baatata mootakoi.

⁹⁻¹⁰Idze, ikanomake eete hasa ma gogai too teenata qurataqu? Oonita napai eteetema Ohonga Mai ma Sooparaho hasama gegema hiireqa paha ooma napai abi Ohongaho tomidzake korabete-take goga hiiremi bamu isanataqu.

¹¹Dzairamane, oi oberani. Nike moomi oba togo ma meke esese oba neseho puita biranatorai mae? ¹²Eo, nike moomi ee dzunata pogari mee goomorai mae? Paha, togora meei qasiputa goomorai mae? Dzairamane, oi bamenomanipamu! Oba togo ma meke nopoi qesa dzaira eetaamanita tete mee qupadzomaqa noo qidza keke hiibare.

NOKANOKA QUSUNAHO NOO

¹³Qate nikhota qesai qupa dzohidzohi ma nokanokanomani mae baamu? Oi abi oonomai sama qusubaitaama naate nokanokata isanateqa oora ma qaara qidza nometa abike tete banaitaridzoni.

¹⁴Oonihe, nikhoho qupata ttire mina biranatemu nikhoho qesa bitta ma kaka eetaquko etoqa soropuru eete noo mee oke arabidzaino. ¹⁵Nokanoka oonomai qusuho nenanidzara, bamu. Oi ttokaho iiha ma dzobidza qangaho nena. ¹⁶Oi iibadzaho pattani. Nookao. Abi ttire eeteqi bitta ma kaka eetemi oho neta ingaqo ma rasaki samane biranatakoi.

¹⁷Qate nokanoka qusuna quratorai oi mutusa qidza keke. Oi hasu ma keba, ma oi bamu abiho kahosa eetaqu. Oi paha abi riitaama ma iko-betaamanihe dzasa quba mee qidza samaneke goomorai. ¹⁸Oho biidzake hasuho maimanei abiho qupata keba ma dzapata dzaaromi oho mee rike ma pobi bagenomai biranatakoi qupadzomare.

QUPA BURISI EETAQUHO NOO

4 Khooba apeho quba qaa ma dza-uba nikhoho bisata biranatorai bahe, pasena nikhoho qupa ma samata baura eetemi biranatorai, oi mee. ²Nike teeho quba rumubaqi saridzaama naatorai, oi nikhoho pupu qaateqi saridzare hou eete ao ttire eeteqi teeta ma tanga qupadzomorai.

³Ma nikhoho pupu hiireqi oberama dza nikemeqaho noo hiiremi meeama naatorai. ⁴Idzii, nikhoho atapa sama sesenomaho tomidza naasubita nookare. Ttoka abi eetoraiho masake eetaqui Ohongaho ibo. Oonita apei oho masake eetaqui noi Ohongaho ibo eetakoi.

⁵Oi sinabidzai hee, Ohongai ao napake Sumasa moitemi noke qusubaitaama naataquko noi hairiamake ttire eetakoiqi hiiremi nikhoho qupadzomami habata tuumorai mae? Oi baamu. ⁶Sinabidza teei hee, Basesanomake Ohongai ibo eetoraihe, abi qupa kebanomake noi baruna heenata beedzaenomaitakoiqi hiiremi oorai.

⁷Oonita napai beedzae oho isakita oorai. Oho quba nikhoho Ohongake dzaga bobotoqa Saataqake basesa eetemi noi nikhoho papate atti tuumakoi. ⁸Oi nikhoho Ohongaho dzagata inobetemi noi paha nikhoho dzagata inobetakoi.

Oho qubake kahosa abi nikhoho ao qupa ma boto akobetare. ⁹Ma qupa nikeme pobitemi sesesei oorare. Nike qupa qan-gaqanga eete tti ma ttaka hiibare. Nike qakiqaki eete qaariti poiqa qupa bame

eetare. ¹⁰Nike oonomake eete Soopara napameho pengata subatemake meeni-pamu noi nike ai qusubaitakoi.

QOMAQOMA HIIBQUHO NOO

¹¹Paha, eto qesaho obero hiibaino. Dzairamane, teei dzaira nomeho obero hiibaquko noi oora ma qaaraho sinasina obero hiibakoi. Oi noi dzaira nome qanga hiireqa sinasina qidza oke qanga hiibakoi. Oonita nii sinasina qidza oke qusubaitaama naate oke qomaqoma hiibaquko bamu isanataqu.

¹²Nookare. Ohonga teena maripa Maikhatai oora ma qaaraho sinasina oke mootota. Noi noqenipamu abike ingonaitareiqā ingonaitakoi, ngausa eetareiqā ngausa eetakoi. Oonita nii Ohonga apei temu niimeke ao hairiamake iiga ma qomaqoma hiibaqu?

ETO OHONGA RIITAINOHO NOO

¹³Qate qesa ma nikei totoho erake hiirorai. Hee, Oo nanai isanate poiqani mae iihaike meusu nagapata tuumaqa tii teenaho nakuta pisinisi baura eeteqa oma mina saridzakoiqa hiirorai. ¹⁴Idze, iihaike biranataquhoke nike ruumeni.

Oi nikeho qaraqarai sumasa qau-naho isakita biranahiqake ao dzaetakoita qupadzomare. ¹⁵Totoho oho habarake nike hee, Ohonga Sooparai hi-iremake nanai ooque eetakoi mae erake eetakoiqi hiibaridzo.

¹⁶⁻¹⁷Oonita teei Ohongaho pengata quba qidza qupadzomaqi eetareiqā eetakoi, oonihe oke eetaama naataquko nohota kahosanoma naatakoi. Oho quba nike Ohonga ruume naate qupa ma sama qusuba baura eetemi oho tete sapara naatakoi.

TTUMA MINAHO DZADZAO OHO NOO

5 Qate ttuma minanoma nike nookare. Quba bamenoma nikeho irita bi-

ranatake boobita nike oho tti ma ttaka hiibare.

²⁻³Bodza ao bamu naatemi nike ikaqi hiire iisu mina mootorai? Ttuma nikehoi dzahosa eetemi ttoba ma sasa nikehoke bittura muunami, siriba ma gori nikehoi ttidza sakabami ttidza oi nikeho qoredza khooba paanaite ao eepaho qesa nikeke dzoobakoi. ⁴Baura abi nokoi nikeho sobadza geemami nike oho ipi ma ari qaanatemi oho areare hiirorai. Oonihe mee rumutoraiho abi tti ma dzauri hiiroraimi totoho oi Qaa Pobipobi napahoho tomata quratoraita nookare.

⁵⁻⁶Oi nikei abi kahosaamake batabireqi teetemi nokoi qidzoke oho ipi teetaqu. Oonihe nikei ttokata ari ma mosunoma qaaqi sapurunoma naatemi nikeke dzuubetaquho bodza ao dzamonatoraita qupa burisi eetare.

IPI MA ARIHO NOO

⁷Dzairamane name, nikei goottaema naate qaamake Soopara napahoi biranatakoi. Oi dzooho mai teei mee qidza goomaquho beebe eete qaama quu bosabosa ma ipina taatemake mee saridzakoi.

⁸Oonita Soopara napahoi oho qesa biranatake boobita nike goottaema naate qupa nikeme too teete qaarare. ⁹Maripa Maikhatai ao naga pouta qooroqi ttoka abike maripa eetakoithe noi eto nikeke maripa eetainoho quba eto nike qesa iiga hiibaino.

¹⁰Dzairamane, agobake too abi nokoi Ohonga Sooparaho dzapata hiireqi goottaemake heme samane saridzeqi tete oke napaho quba biraitemi oorai. ¹¹Battigaranomaho hasake hiireqi napai hee, Bagenomaniqi hiiroraita qupadzomare.

Paha Dzobu battigara naatetaho po-bike nike nookami Ohonga Soopara oho ipi ma ari noke moiteta. Oonita nike moomi Soopara napahoi gimuba

hemenomanita dzasa mina eetorai oke etoqa ruume naatano.

NOO HIIRE TATANGAITAQUHO NOO

¹²Qata noo bamenomanipamu teei erani. Nike noo tatangaitareqi etoqa hee, Anai Ohonga qusunani mae ttokanani mae quba qesaqesaho pengata hiibiqi hiibaino. Nike oore hiireqi oore keke hiibare. Ma bamuiqa hiireqi bamu keke hiibare. Oonoma hiiremi Ohongai bamu nikeho qomaqoma hiibaqu.

PUPU HIIBAUHO NOO

¹³Obete nikhota qesa kaiponomai pupu hiibare. Qate qesa qakiqakinomai isanate Ohongaho hasa hiibare. ¹⁴Ma hemenomai sinabidza sooparaho quba hiiremi noko Soopara napameho quba eeteqi noke bibi suraite noho irita pupu hiibare.

¹⁵Oonihe ai tataumaqi pupu hiiremake Ohonga Soopara noke tukutomi khetedzanomai qidzanatemi noho ka-

hosa teei ooraquko Ohonga dzamutakoi.

¹⁶Oho qubake kahosa nikeme qesa hiire paanaiteqa qesaho quba pupu hiire qaaqa qidzanatare. Oi abi pobi teei pupu hiiremi oi beedzaenoma naate bamu sapara naataqu.

¹⁷Napai gama pepepe oonihe, agoba Eriai oonoma ooqi pupu hiireqi hiireta, Eto quu taatainoiqi hiiremi tii tapari ma temuho khooba oho nakuta quui te ttokata taatara, bamu. ¹⁸Qate noi paha pupu hiiremi quui taatemi ttoka paha mee eetetanita oho beedzaeta giimare.

QESA INGONAITE POBITAQUHO NOO

¹⁹Dzairamane name, nikhota teei tete mee qaatemi teei noke dzeimami paha teteta tuumaqu oi qidza. ²⁰Oi kahosa abi teei tete qangata tuusumi teei noke paha tete qidzata mootaqu oke eesuqi noi oora ma qaara nohoke baata neta ingonaiteqa kahosa samaneke teetakoi oke noi qupadzomare. Anaio Dzakopo

1 PEETORO

NOHO DZAIIRA PEPA BOSABOSA

Siimo Peetoro Dzonai qeeteta
 Roma, Itaria
 Tii 64 mae 65
 Dzesuho Oko Ma Boto Tupu
 Pottu ma Garatia ma Bittinia ma
 Asia Gattiqaho Haba

DZOOBE MA PASARAHO NOO

1 Dzoobe Mina:
 Ana Peetoro Dzesu Kiristuho qaru
 abi. Oonita nagapa qesa ao pei neta
 qeetemi oorai ma nagapa ape ma apeho
 abi Kiristui asatemi nike ota dzore ma
 aabeho isakita oorai, anai minarama
 nikeho quba qeete, dzoobe!

²Oio Ohongai sau kharata qupad-
 zomami nike noho pobi naate oorai.
 Oi Kiristui nike asatemi Sumasai nike
 qaheburomi nike oho noo qusubaitemi
 Dzesu Kiristuho dzuu nikeke piratetemi
 qidzanate oorai. Oonita keba ma dzapai
 nikeho irita biranate meupu naatare.

NARUHO NOO

³Ohonga dzoobe! Noi Dzesu Kiristu
 napahoho mai ooqi khatake baata
 neta tukutoqi baruna hemeta napake
 dzoomami oorai. ⁴Dzoomami napai
 ao Dzesu Kiristuho neta qaraqara
 etteimorai. Etteimoraihe napai noho
 neta mee qidza saridzoraqu oi bamu
 qanganataqu ma baamu bamu naataqu.
 Oke qusuho iisuta napaho quba paramu
 mootomi peitorai.

⁵Oonihe napai ai tatamami Ohon-
 gaho beedzae napake tuuhoro qaa-
 make bodza ipiqata Ohongai paramu
 oke paanaite napake qidzata mooto
 soubidzakoi. ⁶Oke nike ao mooqi qak-

iqaki naataridzonihe nike bodza hote-
 qake qangahasi maina paina saridzeqa
 oho heme moorakoi.

⁷Oi erake eete oorai. Gori oke abi eep-
 ata mooto toronaitemi bagenoma naa-
 toraihe paha pui tee ma teeta dzae-
 torai. Oonihe ai tataumaho oora ma
 qaara nikehoke toronaite qaami Dzesu
 Kiristui biranateqanoke moomi oi gorih
 ttumake riitanipamuke eetakoi. Oi hasa-
 hasa ma subesube ma dzapa pobinoma
 naatakoi.

⁸⁻⁹Oi qesa ma nikei Kiristuke moora-
 manihe noho dzaodzao minake eetorai.
 Mooraamanihe nooka hiisi eeteqi qak-
 iqaki minanipamuke eeteqi oho ipike
 nike oora ma qaara qidza saridze aoke
 dzapa pobinoma naatoraita mooro.

QAHEUBA SUMASAHO BAURA

¹⁰Oonihe agobake too abi nokoi oora
 ma qaara qidza oho iiha ma dzoobidzake
 eete qaaqi baruna heena nikeho torota
 biranatoraiho noo bena hiireta.

¹¹Oi Kiristuho Sumasai nokoho
 qupata baura eeteqi hee, Kiristui
 baaqanoke heme saridzakoi. Saridze
 soubireqa dzapa pobinoma naatakoi
 hiireqi noo oke noko banaitemi nokoi
 oho tete ma bodza qiri eete qaata.
¹²Oho qiri eetemi oi nokomaeho
 bodza bahe nike ma napaho quba
 biranatarotaho noo. Oonita too abi
 napaho kokora eeteqi Sumasai noo
 noko banaitetake noko geeta qeetemi
 napai isaite qupadzomorai.

Oonita Ohongai Sumasa dzoobiremi
 qusuta qurate sinabidza abi kura ma
 tangi eetemi noko ma nanai oho noo
 nike pobi hiiremi nookorai. Oonihe
 angeroi quba oho dzake eetoraihe oi
 nokoho isakiamaa naatemi noko eema ma
 totoqo eetoraita nike eto oho nookami
 quba sepe naataino.

OORA MA QAARAKE BAURA QIDZAHO QUBA QAHEBUDZARE

¹³ Oho qubako nike qupanoma naate oho saisa qegoroqa Dzesu Kiristuho torota atima qaamake noi paana naatemi nike baruna heena nohoho mee mai eete soubidzakoi. ¹⁴ Oonita nike bosata ruume nikemeta ttokaho rumuba qesahota qaata eto oke qaupuitainohe khameto noo qusubanoma naate ooraiho isakita baura eetore.

¹⁵ Nookao! Ohongaho qetaqeta teei hee, Anai qaheubananita nike oho qesa qaheubaho isaki naate qaarare. ¹⁶ Oonita Ohonga napahoi qaheuba sasarinpamuhu teteta oomi oora ma qaara nikehoi oho qesa sasari naate qaarare.

KIRISTUI NAPAHO TTUMA

¹⁷ Oi Abi baura ika ma ikanoma eetorai oqaho isakita Ohongai napake ipi moitorai. Oho quba nike noke Mainiqi hiire ququimaqa ttokata dzore ma aabeho isakita qaaqa peitare.

¹⁸ Nike erake qupadzomare. Nikeho mai ma nasami eetetata nike oora ma qaara rasakinomata qaami gori ma siriba te nike oho angita saqobara bamu. ¹⁹ Oio dzaetaetaho ttuma. Qate Kiristui kabira sasari bagenoma noho dzuui biranate oho ttumanipamu naate nike ma napake kahosaho ekata saqoromi oorai.

²⁰ Oi Ohongai qusu ma ttoka korabetaamake qaaqi ao Kiristuke oho quba uhutotanihe, abinqake nike ma napaho quba paanaiteta. ²¹ Paanaiteqi noke baata neta tukutoqi dzapa pobinomaitemi napai Dzesuho pouta dzuubaqi Ohongake ai tataumorai. Oi nike Kiristuhota atimaqi Ohonga Maiho torota atima ai tataumoraita nookare.

OHONGAHO NOOI NAPAHO DZOMADZOMA PAI

²² Oonita nike noo mee oke qusubaitaqi qupa ma oora ma qaara nikemeho akoako saridzeqi oho quba qesamane nikemema dzoobe ma kanakanaho isakita oorai. Oonihe oho isakita ooqa mekeqomake qesa dzaira qidza eete qaarare. ²³ Oi Ohongaho nooi eehaha, qanoqanonomaitaquo isaki oonita oi nike ma napake dzoomami napai biidza ma suuna gadzigadzi bahe, agoago khataho isaki oni.

²⁴ Oi erake hiiremi oorai. Toka abiho samai gama ee ma ekaho isaki ma abiho dzapa pobi oi sihidzaho isaki. Oonita ee ma ekai rumubami sihidza nohoi gama ttokata pereborai. ²⁵ Qate Soopara napameho nooi Pagirinita baamu bamu naataqu. Oi noo ape bahe Kiristuho isere qidzake nikeho torota mootomi oorai teena.

NAPAI OHONGAHO KHAMETO

2¹⁻³ Nike ao Soopara napameho baruna heena qidza eetteimami meke eetorai. Oi teehe bahe nikei Ohongaho khameto bittina oonita nike qusuho amena dzubina mekenoma oke muunoqake ohongahonga naatorakoi.

Oho qubake mee ma obero, tti ma ttire, ooso ma dzauba, ma quba oonoma oke gama tume biidzare.

NAPAI OHONGAHO OMA NAGA

⁴ Ma Kiristui paha ttuma minaho oma hisasainoma oonita nike isanate noho neta baa hasa hiibare. Oonihe Ohonga noke asatemi ikanomake eeteqi abi qesai noke ngiingi eetorai? ⁵ Nookare nike oho qesa oma hisasainoma oonita Ohongai nike ttuttuiteqi ooma naga gootorai. Gootomi nike qaheuba dzube abi naate Dzesu Kiristuho dzapata qusuho kiridza

geeremi Ohongahota bagenomanipamu naatorakoi.

Oi teeho bahe Sinabidzaho geeta Ohongai hee, Nookare. ⁶Anai Nagapa qibaho (Dzioho) kooru tuputa naga gootoqi oma ttuma minanoma asatemi oho ttittira naatorai. Oho quba apene ma apenei noho torota atimaqu bamu es-eqobaqu. ⁷Oiqi hiiroraita ape ma ape noho torota atimorai napai moomi noi dzapanomani.

Qate gosogoso abi qesai ai tataumaama naateqi noke moohimi oma biidzanomaho isaki naatetanihe noi ikanomake eete naga oho ttittira naate oorai? ⁸Oi nokoi Soopara napameho noo bai hiireqi oho kahosa eeteqi noko-mae ota peemaitorai ma oma dzogetomorai. Oho isakita noko mokosu koko oke moohirareiqi hiiremi oorai.

NAPAI OHONGAHO QAHEUBA BARABETA ABI

⁹Oonihe Ohongai nike ma napake asatemi napai nomaeho qaheuba oko ma boto tupu naate abi qiba qusunaho ttiihu barabara abi naateqi qidza ma rike nohoke abiho quba pattabetorare. Noi napake qupi neta dzeimami dzadza nohota agimoraiho noo oke napai minaraho quba hiire paanaitaridzoni. ¹⁰Oi nike agobake baruna heena saridzaa-make qaaqi orobasa naate qaatanihe, poiqa Ohongai nikeho baruna heme eetemi nike ma napai nomaeho oko ma boto naate oorai, ooboboo!

¹¹Oonita dzairamane name, ttokaho dza ma rumuba oi nikeho qupa rasaki eetakoita oke potti biire qaarare. ¹²Oi nikei tuuma abiho bisata oomi nokoi nikeke biisi naate qomaqoma hiibaror-ihe oora ma qaara ma baura qidza nikehoke moo hasa hiireqa hee, Meeke Ohongai napaho bisata baaqoraiqi hi-ibaridzonita nookare.

NOO QSUBAHO TETE NAPAHO

¹³Qate abiho neta roo oorai oke Ohongake qupadzomaqi qusubaitorare. Oi abi qiba minaraho sooparani, mae ttokaho soopara qesaqesa nokohe Ohongai dzoobirorai. ¹⁴Nokoi soropurunomake eheitakoinihe abi pobipobiho hasa hiiroraita nike noo gama qusubaite soubidzare.

¹⁵Ohongai dza eetemi napai baura qidzake eesuhiqa khoukhau ma rasaki abiho too pui sibaridzoni. ¹⁶Nookao, Ohongai napake qangata saqoromi oorai. Oonihe napai paha dzukudzukuta qeehiqa kabira naatareiqi noi teqaha napake saqobaranihe napai Ohongaho kokora eete isanataridzoho quba noi napake saqorota.

¹⁷Oonita Ohongake ququimaqi noho oko ma boto gama kokora eete qaaqa ttokaho abi qibaho dzapa qusubaitareni, paha abi minaraho dzapa qusubaite qaarare.

¹⁸Qate samaho baura abi, nikeho maimanei keba ma dzapani, mae koiri kairinoma, oonihe nike Ohongaho atti irita ooqa nokoho pesuta baura eete qaarare. ¹⁹Oi nokohota teei oberama nike qangahasita mootomi nike Ohongake qupadzomaqi oho kahosa eetaama naataqu, oho qanga bamu. Oio tete bagenoma.

²⁰Oonihe nike pasena eetemi noko oho quba nikeke pobipobi quba teetemi oi oho isaki. Oi nike kahosa teeke saridzemi ape nike oho dzoobe hi-ibaqu? Baamu. Nike eto kahosa oonoma saridzaino. Oonihe nike baura qidza eeteqa oho quba heme mooraqu quba oi Ohongahota bagenoma naatakoita eto oho nookami qanganataino.

KIRISTUI NAPAHO BASARA

²¹Oi Kiristui napaho quba heme mooqi tete oke napaho quba biraitemi

napai ehequ nohoke ihaqi heme oonoma moo qaararidzoni. ²²Noi te kahosa teeqake saridzara, ma nokoi te obero noo noho toota saridzara. ²³Bamuhe, nokoi noho obero hiiremi, noi te oho ipi hiibarani. Noke heme moitemi oho gunu dzoomaranihe oke Ohonga pobipobiho maikhatai oke pobitakoiqi hiireqi oke noho botota moototaho teteke napamae suimorare.

²⁴Oi kahosai napahota baate bamu naatemi rike ma pobi napata eehaha naatare hiireqi Kiristui napaho qanga gama qere biireqi sama nomeke bagara biireqi hapahapata kahosa oke gama teetemi bamu naateta. ²⁵Oi noho qettai napaho poroba qidzaitorai. Oore, napai sipisipihio qesa sepesapeke tuuma qaariti poiqa qupa khata napameho Maikhata ma Sooparaho dzagata biranate qidzake naate oorai, Ohonga dzoobe!

APU MA ATAHO SINASINA QIDZA

3¹⁻²Paimane nike eranomake eete apumane nikemeho pesuta qaarare. Oi nokohota qesai sinabidza basesa eetorainihe nike nokoke sinabidza hiibarorihio habarake noo qusubanoma naate oora ma qaara qidza nikeme nokoke banaite qaamake noko moo hasa hiireqa ao sinabidzata qeemakoi.

³Nookare. Nike qiba gee nikeme poma maina painake eeteqi sasa khina khoina dzaaro suusa totosireqi matuba samaneke dzaaromi oi keke nikeho nee ma bau naatorai mae? ⁴Oio samahonihe, nikeho qupa ma nakui keba ma dzapata ooraquko Ohonga oke moomi nee ma bau meenoma, ttumanoma naatakoi.

⁵Oonomake eete qaheuba paimane agobake Ohongaho torota qupaho nee ma bau eeteqi apumane nokomeho pesuta qaata. ⁶Oi Sarahai Abarahamuqe qusubateqi hee, Mai nameniqi hiire qaatanita nike attiamake baura qidza

oonoma eete qaaqa Sarahaho atasare naatakoi, oi bagenoma.

⁷Qate apumane nike oho qesa paimane nikemema oora ma qaara eeteqi erake qupadzomare. Nokoi nikema gama ttaike Ohongaho baruna heenata qaraqara giimorai. Oonihe nokoho tatanga bamuta nike nokoho dzapa qusubaitemi nikehota naa ma pupu qoridzemi mekenoma naatakoi.

NAPAI QUPA MA SAMA TEENA NAATE QAARARE

⁸Oonita nike gama qupa teenaite sama qusuba qaateqa qesaho dza ma dzasake eete kokoranoma naate qaarare. ⁹Oonihe teei temuke qangaqitemi noi eto oho ipi teetaino, eo qanga hiiremi oho noo ipi hiibaino. Nikeke agoagoho pobi hiiremi ooraita eto abi qangake googa hiibainohe agoago eetare.

¹⁰Oi sinabidza hee, Teei qaraqaraho dzake eete meupu saridzareiqi, noi too ma eteete nome soopara eetemi eto ikoiko ma rasaki noo ota biranataino.

¹¹Noi tete qangake qaasuhiqa qidzata qeemaqa, hasuho tete saridze oke iiha qaarare.

¹²Oi Soopara napahoho nesei abi pobike moorai ma toma nohoi tti ma sori nohoke nookorai, qate noi koirikairiho ooso ma dzaubake eetorai. Ooiqi hiioraita qupadzomare.

MARANGAHO TETEKE NAPA QUPADZOMARE

¹³Oonita nike baura qidzaho dzaodzao eete qaama ape nike sesero eetaqu? Oi samanei baamu.

¹⁴Oonihe nike baura qidza eetemi qesai nike heme moitaquko, eto nokoho atti eete ququimaino. ¹⁵Oi Kiristu Sooparai nikeho qupake agoago khata mootomi ooraike nike qupadzomami nokoi nikeke toronaite sinabidza nikehoho khooba qasa hiiremake, nike

keba ma dzapata sama nikemeho isere mootare.

¹⁶Oonita nike oora ma qaara nikeme soopara eete isanatemi nokoi oke moo nikeke qomaqoma hiibaquho tete bamu naatemi nokoi midzake eete hasa hiibakoi. ¹⁷Oonita hiidzo, napai etoqa baura qanga eeteqa oho ipike heme saridzainohe, baura qidzake eesuqa oho quba heme saridzemi Ohongahota isanataquko napata paha isanataridzoni, tete oioni.

OI POTTI KOKO QETTAQU BAHE QIDZAITAQUHONI

¹⁸Oi erake eete oorai. Kiristu abi pobi, noi qupi teenake abi qosunoma napaho habara baateqi napake Ohongaho dzagata mootota. Moorare! Abiho botoi noke teetetanihe Ohonga Sumasai ao noke eehahaiteta. ¹⁹Eehahaitemi Kiristui noho beedzaeta tuumaqi gisiho sutasuta nagata biranate nokoke sinabidza hiireta.

²⁰Oi apeneho gisi bahe Noa agobake sisima korabetomi Ohonga baruna heenai abi qupa burisi eetaquho beebe eete qaami abi samane basesa eeteta nokoho gisi oi oni. ²¹Oonita oba oi quba attinomanihe oi abiho dzare 8 oke meeke ingonaiteta. Oonita oba oi paha Ohongai napake qidzaitoraiho sobasoba oho qaseqase.

Oonita oi te boto ma samaho akoako oonidzaranihe, abi teei Ohongaho neta qupa sasari saridzemi sooromi Dzesu Kiristu baata neta qoridzetai noke qidzaitorai ooni. ²²Qate Kiristui ao bosa qusuta peite Ohonga maiho boto pobita ooraimi beedzae ma baisaho maikhameto, angero ma gama nokoi noke qusbaitoraita eto napai hemeho patita ququimainohe oho suhe qidza qupadzomare.

BATTIGARA NAATAQUHO NOO

4 Kiristui poike dzapa pobinomanihe noi bosata abiho botota heme ma bame samane saridzeta. Oonita napamae oho qesa sama napame qaa-sumare. Oi napai abiho botota heme ma bame saridzeqake oho pobi naate bamu paha kahosata soomaqu. ²Oonita napai abiho moo rumubake qaateqa ttokata qaaraquta Ohongaqaho dzake qusubaite qaarare.

³Oi nike bosata raaba abiho isakita koiri ma pasena iinga ma siidza, oba tatanga ma quba samane huunomata qaata, oonihe oho bodza ango nikehota bamu naateta. ⁴Oonihe abi qesa nokoi oho tete ipibireqi moomi nike nokoma ttaike oho patta saqubema muunaama naatemi nokoi roqobeteqi nikeke qomaqoma hiirorai. ⁵Oke hiiroraihe, Ohongai abi eehaha ma batabata gama maripa bodzata abi oonomai midzake eete sama nokomeho isere Ohongaho torota hiibaridzonita qupadzomare.

⁶Oonita khooba apeho quba Kiristui Noaho bodzata abi baate bamu naatetaho gisiho torota isere qidza hiireta? Oi teehe quba bahe ttoka abi ipi moitoraiho isakita nokoi obero nokomeho ipi oke sama nokometa ao saridzetanihe gisi nokohoike ikanomake eete ingonaitemi Ohongaho qaraqara saridzarota, oi oni. ⁷Oi nokoi purani napai suhe. Oho qubake qupadzomaqi quba qesaho hutingima ooqa abiho pupu baura eete qaarare.

KOKORAHO TETE

⁸Nookare. Napamae mekeqoma qesa kokora eetoraquko pui apeta napai qesa kahosa eetaqu? Baamuta mooro. ⁹Ma abi aabe baaqorai bodzata eto oho niiqi hiibainohe ao adzahaha naate nokoho kokora eetare. ¹⁰Paha, Ohongai baruna heenata napake baura qidza maina

paina moitemi oorai, oke nike teeke mai eesuhiqa ooma abi mekeqoma kokora eete qaarare.

¹¹Oonita sinabidzaho hibahiba nii Ohongaho too naate hiibareni, kokora abi nii Ohongaho beedzaeta baura eete qaarare. Nike Dzesuho quba eeteqi oke mekeqoma eetomake Ohongaho dzapa pobi oho neta biranate poro kiranoma naate qarakoi. Oi minaraho pobi ma beedzae nohoi kekeni, uububuu!

¹²Dzairamane name, sinabidzaho ibo nikeke torona bamenoma moitake boobita eto roqobetainohe, ¹³Kiristui heme saridzetake nike ma napai ipibire saridzemake dzapa pobi nohoi paana naataqu bodzata oionita napai oho ttaike qaki naatakoi.

¹⁴Nokoi oho qubake nike Kiristuho pobi ooniqi hiireqa nike sesero eetaquko erake qupadzomare. Oo, Ohongaho dzapa pobi ma Sumasai napake herohero eetoraita napaho isaki bagenomani. ¹⁵⁻¹⁶Oi teei Kiristuho pobi ooqi oho quba heme saridzaqu oho midza ma atti bamuta noi oho heme saridzeqanoke Ohongaho dzapa pobi minaitakoi.

OHONGAI IPI MOITAKOI

Oonihe teei abi teetaqu, mae ttopo eetaqu, mae guume aimaqu, oonoma eete oho heme saridzaqu oio midzanoma, attinomanipamu. ¹⁷Oi Ohongai abiho ipi moitaquho bodza aoke oko ma boto nohota sohororai. Oonita oi ota sohoroga qeema Ohongaho sinabidza kuibiroraiho abita soubiremi, idze! Nokoho suhe ikanoma bahe bamenoma naatakoi.

¹⁸Oi abi pobi ma napai kaipoke eete Ohongaho ingona saridzoraihe abi qanga ma kahosanoma nokoi mokosu kokoke moohirare. ¹⁹Qate Ohonga dza eetemi noho pobita teei heme saridzaqu abi oi isanate qaraqara nomeke mosomoso mai meenoma napameho botota

mootomi noi bamu noke qaataquhe hoobidzakoi, dzoobe.

BOSA QOBAQOBAHO SINASINA

5 Qate abi mimi nikeho bisata oorai anai nike noorake pobi hiire. Ana oho qesa abi minai Kiristuho heme moo qaata ma paha Ohongai dzapa pobi baataho qee neta paanaitaridzoho ttaiqqa naatake boobita nookare.

²Ohongaho abi kitu minake nikeho botota mootomi ooraike nike Ohongaho sogo moite qaarare. Oonihe Ohongai dza eetemi nike eto ttumaqaho quba eetaino mae naho too quba eetainohe adzahaha naate dzaodzao nikemeho quba baura oke qere biire qaarare.

³Oonihe nokoi Ohongaho boto pobi oonita eto noko eema dzeimaino. ⁴Oi kebanoke Soopara mina napahoi baaqanoke oho barei nikeho matubata dzeebiremi bamu kebarataquta qupadzomare.

MINARAHO SINASINA

⁵Qate abi khameto nikei mimi nike-meho pesuta subate qaarare. Oi napai gama qesaho dzapa qusubaite qaarare. ⁶Ohongai qupa gaibanomake aimakoihe soropurunomake qirutomakoita nike ma napai gama Ohongaho boto pesuta subatemake noi oho bodzata napake ai qusubaitakoi.

⁷Qate qupa qangaqanga nikeme gama Soopara Dzesuho qereta gosoromi oke noomae qere bidzakoi.

⁸Oonihe nikeho ibo Saata noi hoo toonomaho isakita gohugohuiqi torouma tuumaqi abike muunareiqi qiri eetoraita oho roqoroqo ma sahasahama qaarare. ⁹Erake qupadzomare: ttoka ma haba samaneta nikeho qesamanei oho qesa heme ma bame samane saridzaridzoraita nikei ai tatauma nikemeta batigara naate Saatake basesa eete suqobidzare.

¹⁰Oonita nike ma napai gama isak-iqata heme saridze oomake Ohonga baruna heena noi oke pobiteqa nikeke roro tete tatangaitemi nikeho qopa isanatakoi. Oi noi hiiremi Kiristui nike dzapaqui aima Ohongaho dzapa pobi tatangata nike ma napake mootomi oorai, Dzoobe! ¹¹Oonita napai noho hasama gegema hiire paanaite qaraqara qarakoi. Oore.

NOO SUHE

¹²Maa, ana noo hiiremi noma meenoma Siribano (Siira) noi naho boto naate gee erake qeetenita nakai

hee, Noo eraio Ohongaho baruna heena meenipamu. Nike oho nakuta qooro tatanga naatare!

¹³Qate Ohongaho oko ma botoi agobake Babironiata bame saridze qaatahe poiqa nokoi Roma erata oho isakita oorai. Oonihe nokoi naho khata Marekoma gama nikeho quba dzoobe hiire. ¹⁴Oi Ohongai nike asatetaho gesa noi noko ke asateta. Oonita nike noorake saridzeqake Ohongaho qaki naate gesa kanabetare.

Nookare, nike Dzesu Kiristuho pobi oonita keba ma dzapata qaarare. Oioni. Anaio Peetoro

2 PEETORO

NOHO DZAIIRA PEPA IPINA

Siimo Peetoro Dzona qeeteta
Sutasuta Naga
Roma, Itaria
Tii 68
Ai Tataumaho Ttaiqa Minara
Ttoka ma Haba Samane

NOO GATTIQA BOSABOSA

1 Dzoobe Qesamane Name:
Anai Dzesu Kiristuho qaru abi ooqi ao noho quba sutasutata ooraita nookare. Oonita Ohonga mai ma Dzesu Kiristuho baruna henata iso keke ai tatauma bagenoma saridze oorai, noorake ana nikeho quba qeesubi. ²Oi nike Ohonga mai ma Dzesu Kiristu Soopara napameho gesinanipamu naatemake hasu ma kebaho meupu nikeho torota biranatorakoi.

OHONGAHO DZAPAI NAPAHO IRITA OORAI

³Oi teeho quba bahe Ohongai gesinah maikhatanita noomaeho ttuma isanatemai noi adzahaha naate boto tatanga nome dzoobiremi sinabidza ma oora ma qaara minaraho qubatu napaho pobi naate oorai. ⁴Oonihe noi oke mumure mooto oomi napai ttokaho rubenga arabidzareiqi oho dza ma rumuba qaate naru mina tobe sumanoma dzakapanoma oke ao mai eetaridzoho isaki oni.

⁵Oho qubako nike beedzae eete ai tataumake eeteqa oora ma qaara qidza saridze noho gesina aimare. ⁶Gesina aimaqa battigara naate sama nikeme bageke eete soopara eete qaaraqutoke sinabidzaho kotanga naatare.

⁷Oho kotanga naateqa qesaho dzasake eete nokoho quba kokora baura qere bi-

irorare. ⁸Oonomake eete qaaqa bamu pare ma meeama naataquhe Dzesu Kiristuho neta meupu saridze noke gesinani-pamu naatakoi.

⁹Oonita teei bosata kahosa dzamudzamu saridze oomi ikaqi hiireqi noho nese qumini qamini naatemi noi akoako oho tete ruume naataqu? ¹⁰Dzairamane name, eto nikei oho kabira naataino hiireqi paidzasuiqa kira nikeho torota biranata oke kaitomaqi baura oke qaupuite qaamake angi oi bamu nikeho naataqu. Bamunipamu!

¹¹Nike batigara naatemi Dzesu Kiristu Soopara napahoi pobi qidza tatanga nomeho tete kuraumami nike ota dzuubami dzapanomanipamu naatakoi. ¹²Nike aoqake oho isakita qeemaqi gesina naatetahe ana nike qogo noo oke hiireqi qupanomaitorai. ¹³Oi nokoi ana ao sururu eetemi ana ttoka sasaho naga name kuibidzaridzoho qubake ana qogo noo oke nike qoredza eetemi bamu isanataqu.

¹⁴Oi Dzesu Kiristu Soopara napahoi anaho quba tete paanitemi anai ao dzamonoke hiibudzake boobiqi qupadzomorai. ¹⁵Oonita ana papatemake eto nike mumure erake ruume naatainohe qupadzoma qaarare.

KIRISTUHO DZADZA MA DZAPA POBI

¹⁶Nookare. Nanai teqaha abike iko-beteqi gotta ma pai qesaqesa tuttuuteqi nike pobi hiibaranihe, Dzesu Kiristu Soopara napameho dzagata qaaqi nese nanamema noho beedzae moo qaami noi oho poro gotta naatemi oho isere meeke nike pobi hiireta.

¹⁷⁻¹⁸Oi qesa ma nanai qaeuba torata peite ooqi moomi Ohonga mai dzadzaho maikhatanipamu noi dzapa pobi ma koina nomema Khatake sengibeteqi eraiqi hiireta, Eraio qeseba khata naamaehonita ana noho nookami

bagenomanipamu. Oiqi hiiremi nana nookata.

¹⁹Oonita nana tapari quba oke moo nookata oi teehe quba bahe agobake too abi Kiristuhoke hiire baaorai noo oke Ohongai gama nanaho pengata qaupuitareiqi paanaiteta. Oonita noo oi dzongi teei qupi sobasobata baiburo-raiho isaki naatemi nike oho koina qusubaite tuuma qaamake iihai taamai qupa nikhota peitemi Kiristuho khoobai ete dzadzaho isakita nikeke baiburomi paana naatako, buububuu!

²⁰⁻²¹Oonihe noo qiba erake qupadzomare. Quba ipita biranatarotaho nooke too abi te toibaki eete hiibara, baamu. Qaheuba Sumasa noo oke nokoho qupata dzoomami nokoi Ohongaho too naateqi hiire qaatanita qetaqeta nokohoho kuku ma khoobake abi bamu qupa nome ma nomeho isakita hiiremi isanataqu, oke korabete nookare.

TOO ABI OBERA OBERAHO QOGO NOO

2 Meeke agobake abiho bisata paha too abi oberoibera qesai qaatanita tete oonomata banaita oberoibera qesai seike nikhohi bisata qeemaqa ikoiko noo attinoma samaneke hiibakoi. Ohonga Kiristu noomae gisi nokohoho ttuma biiretahe nokoi oho bai hiireqa sama nokomeho kakati eete ao rubenga naatako.

²Oonihe qesa samanei ruume baura eeteqi pasena nese nokohoho tete iihaga Kiristuho mee qesaho pengata midzahubaitakoi. ³Oi teehe quba bahe nokoi quba nikhohi peettake eete noo samanema qoqopa eetemi nike nokoho kabira naatakohe nokoi ao oho mokosu koko moohirare.

⁴Tete erake eete oorai. Agobake Ohongaho angero qesai tete dzongobetemi noi nokohe te ingonaitaranihe

libadzaho koseta kha qupita qahitotomi noko ota qaamake kebanoke nokohe maripa eetakoi.

⁵Oho qesa ttokaho abi soropuru samanipamu nokoi pasena oho ttaiqa naatemi Ohongai Noake qaru dzoobiremi tete qidza ma qangaho qogo noo hiiremi nookaama naateta. Oke eete qaami Ohongai te nokoho kahosa qaataranihe hiiremi oba sooro peite nokohe gama nukurota. Oonihe Ohongai abi 8, oi Noa ma khameto noho, nokoqake ingonaiteta.

⁶Oho qesa Ohongai abi basesanoma minarake qupanomaitareiqi nagapa eseri Sotomu ma Gomorake teetemi oho gauso ma ngaura oi mumure naate oorai.

⁷Oi nokoi Rottike moomi abi rike ma pobiho isaki naate qaatanithe oi nokohota qanganatemi nokoi noho qibata qooromi Ohongai noke ingonaiteta.

⁸Oi Rotti noi nagapa oho bisaqata ooqi moomi oora ma qaara qanga nagapa abi sani eete qaata oi noho qupata biribirinoma naate qaami rubenga oonomai biranaiteta.

⁹Oonita Ohongaho poma erake mooro. Abi rike ma pobi nokoi qangahasita oomi Ohongai nokohe oho neta ingonaitakoihe, abi qanga basesanomake noi qupadzomaqi bodza mootoqa oho beebe eete qaaraqutoke oho ipi nokohe moitakoi oioni.

¹⁰Oi qesai dza ma rumuba nokome qaupuitareiqi sama qusubata angero baisa minanoma nokoho attiamake Dzesu Sooparake basesa eete qanga hiirorai abi oonomake Ohongai meenipamuke batabiremi ngausa naatako.

¹¹Oonihe nike qupadzomare, angeroho beedzae oi abi oonomaho tatangake riitanipamuke eetoraihe angero nokoi Sooparaho pengata te soropuruho isakita noo tatangama nokohe paruta aimoraidzara oi

bamu. ¹²Qate abi qesai ruume mutu nokometa tete qanga ihaqi ngaaho kabira qaanomaho isakita gasugasuiqi tuumorai oonita paha kabiraho isakita nokoho dzobike eete teetakoi.

¹³Oi nokoi gaamami too pasere eete nokoke gaamakoi. Nokoi qupihokiringama ooraihe ikoiko nokomeho too inateqi hee, Ete dzadzaho sinabidza tuputa qeemaqu oi paha sapurunomaniqi hiireqi garuba nikhota qeemaqi abike paha kiringanomaitorai, oi attinoma.

¹⁴Nokoi piitu khametoho isakita pasena nesema qeemaqi qeraqera eeteqi abi ruumeke ikobete gisita dzeimaqi tete qanga nokome qaataamanipamu.

¹⁵Nokoi tete pobipobi qaateqi sigita tuumaqi Beoroho khata Baraqamuhu tete qangake iihorai.

Oi Baraqamu noi googa abi ooqi ttuma saridzarotaho dzaodzao minake eeteqi Ohongaho abi tupuke baru hi-ibare beedzae eeteta. ¹⁶Oho beedzae minake eetemi noho qiba burisi eetemi noi toogihohi heeta ooqi pure quba noke teetomi toogi noi abihoto toho aimaqi mai nomeke qamuni hiire pobiteta.

¹⁷Oonita banaita ikoikonoma nokoi sama nokomehoke nookami oba neseho isaki oonihe nokoho oba ao bamu naateta. Bari bodzata perettabi peitemi uta huitemi quu moitaamake sepeke tuumoraiho isakita nokoi abike uumaama. Oonita Ohongai nokoke khaa qupihokausuta suutomi oorakoi.

¹⁸Qesai ao ttokaho dzupu qanga ohodzore naasuhimi banaita qanga eranomai nokoke ikobeteqi sama kanoke hiireqi nokoke pasenaho tetenipamuta dzeimami noko paha oho kabira naataqu oio bamenoma. ¹⁹Oi banaita oberobero nokomae pasenaho ekata ooqi ikaqi hiireqi qesake qangata saqobakoiqi hiirorai. Hiiremi qesai ao dzupuhu dzore naasuhita nokoi oho noo nookaqi paha

nokoho dzuputa dzuubaquko oi tti ma ttakaho pobi naatakoi. Oi abi teei dzupu apeta dzuubaqu ooqaho khii ma khaake hiibakoi.

²⁰Oi qesai ttokaho dzuputa ooqi Dzesu Kiristu Soopara ma ingona mai napahoho pobi nookaqi dzupu nokome qaasuhiqa ao hairiamake paha dzupu mainaho kabira naataquko bame nokohoho suhe minanipamu naate bosabosahoke suqobidzakoi. ²¹Oonita abi oonomai bosata rike ma pobihotete nookaama naatapu gattiga isanatarori. Oonihe ao nookaqi qaheuba sinabidzaho pai qusubaitare boohiqi mainata qeemami bamenoma naatakoi.

²²Nookare. Totoho teei eraiqi hiirorai. Haa noio pera sooroqa paha peranomeke muunakoi. Ma hooi seru qaate sasari naasuhiqake paha burisi eete seru teena oke teetakoi. Ooiqi hiiroraita abi oonomake eetaqu nokoi oho pobi naatakoi, oonihe eto nikemae oho pobi naataino.

KIRISTUI BAAQA ABI MARIPA EETARIDZO OIO MEE

3 Oionita dzairamane, bosata ananikeho quba gee dzoobireta paha dzaira pepa erake qeesubi oi nikeho qupa tukutomi meenipamuke tete saridzorareiqi ana oho baura eetorai. ²Oho quba qaheuba too abi noo hiireqeete qaata ma ipita Soopara Dzesu ingona mai napahoi hiireta ma pahanoho qaru abi qesa ma nanai ipibire hiire baaorai noo oke gama korabete pupadzomare.

³Oonita tete erake bosata hesate hiiremi nookare. Kebanoke sube ma pasenaho abi qesai biranateqa dza nokome qusubaita eraiqi hiibakoi. ⁴Hee, Oo, Kiristui biranate paana naatakoiqi hiireta naru oho mee kaqani? Naru oke uimane neimane pobi hiiretanihe nokoi gama baate bamu naatemi bosata

ttokaho quba samane minarai biranateta oi nome gama oorai baoraita naru hiireta oi baamu, ooiqi noko hiibakoi.

⁵⁻⁶Oonihe bosata ttokaio hau ma obaho isakita oomi dzorobi oke gama sengibete qaata. Qate ipita ttoka oi papatemi oba ma dzorobi oi papateta. Kebanoke dzorobi paha minanatemi batingi geqobaqi ttokake teetemi oba sooroqi abike nukurota. Oonita naru Ohongai hiiremi oota oi suheqata meenoma naateta, tete oke abi eto ruume naate noo sepesapeke hiibaino.

⁷Oi obaho noo oi ao bamu naatetahe eepaho noo oi urai oorai. Oi ipita Ohongai abi basesanomake maripa eeteqa eepama ttoka ma haba ma quba oke gama teetemi ngaura naataqu ooqai oorai.

⁸Oonita dzairamane, Ohongaho bodza qesai kharanipamu, tii ttauseniho isakini qate qesai hoteqa, qupi teenaho isaki, tete oke eto ruume naataino. ⁹Mae nike qupadzomami Ohongai abiho pomata bodza ruume naateqi naru oke paanaitaama naatorai? Bamuhe abi samanenihamu noko eto ao baate bamu naatainohe qupa burisi eeteqa ingona saridzareiqa Ohongai naru oho mee paanaitaamake beebe eetorai.

QUSU MA HABA DZAETARIDZONI

¹⁰Oonita Soopara napahoi paana naataquho tete ikanoma bahe guume abi seike qeemoraiho qesa naatakoi, ttoka ma haba quba oi gama husu minama okasaba bamu naatemi eepa tatangai ttokaho tete ma poma, kuku ma khooba gama paanaite soubidzakoi. ¹¹Quba oi gama rubengaho pobi naatakoita nike qupadzomaqa oora ma qaara nikeme akobetemi sasari

naatemi nike ai tataumata tatanga naate qaarare.

¹²Nike oho pomata beebe eeteqi Ohongake dzeima qaama noho bodza biranatemi qusu ma haba gama qaite gabi eete dzeubaqa maina naatakoi. ¹³Oonihe naruho kokoi hee, Qusu ma ttoka paha usaqe naatemi ota tete rike ma pobi oi keke oorakoiqi hiirorai.

OHONGAHO QUPA TOOBAKE EETE QAARARE

¹⁴Oonita dzairamane, nike quba oonomaho beebe eesuqi nahusaamake buu ma dzake eete qupa kebata baura nikeme eete qaamake oi gama biranatare. ¹⁵Oonita abi samanei sinabidzata qeema qidzanatareiqa Soopara napahoi qoqoke baaorai oke qupadzomare.

Paha teen a oke Pauro dzaira nanahoi nokanoka nometa nikeho quba gee qesa qeetemi nike isaitorai. ¹⁶Gee samaneta noi sinasina eranomaho qesa noo bamenoma samaneke paanaitorai. Oonihe abi khepidzenoma qesai quseripo naateqi noo bamenoma noho ma qetaqeta qesagesa oke oberama hiireqi sama nokome bagara biirorai, oi attinomani.

¹⁷Dzairamane name, nike oke gama qupadzomaqi eto abiho oopera noo teeke nooka toqomaqi haratete mainata tumainohe tete nikeme korabete bakena geema qaarare. ¹⁸Oonita nike Dzesu Kiristu Soopara ma ingona mai napameho baruna heena ma nokanokata adzahaha naate oho meupu saridzorare.

Oionita Dzesu Sooparahoi dzapa pobi oke napai poiqa qusubaitaqa hasa ma gegema hiire qaraqara qaarakoi.

Anaio Peetoro

1 DZOHANE

NOHO DZAIIRA PEPA BOSABOSA

Dzhohane Dzebeteo qeeteta
Epeso Nagapa, Asia Gattiqa
Tii 71
Sinabidza Abi tupu Samane
Nagapa qesa
Asia Gattiqa ma Haba qesa

QARAQARA TATANGAHO NOO

1 Dzoobe Maimane ma Abi Boseba ma Khameto:

Khoobanipamuta Ohongaho Too Noo qaata noi ttokata baami noho pobike napa gama nookorai. Oonihe gesa ma nanai nese nanamema noke moo pobiteqi botoma hesate qaata oi qaraqaraho noo khooba oioni. ²Qaraqaraho Khooba noi Ohonga Maiho torota qaaqi kebanoke nanaho toro paana naatemi nanai noho mee moo nooka soubireqi noho isereke nikeho torota mootomi nike pobi nookaqi oke tani totota.

³⁻⁴Oho nooke nana gama nikeho toro hiire paanaitemi oho quba nika nanama gama ttaike Ohonga Mai ma khata noho Dzesu Kiristuho torota oora ma qaara qidza saridzorai. Oonita oho nooke nana ttarita qeetemi napaho qupa qidzani-pamu naatorakoi, dzoobe!

OHONGAI ABIHO OORA MA QAARAKE BAIBURORAI

⁵Nookare, Ohongai dzadzaho khooba oonita noho neta qupi ma qanga te ooraidzara. Noo oke nana noho toro nookaqi oke nika pobi hiire. ⁶Oonita napai oora ma qaaraho qupi kiringata ooqa too kakama hee, Eo napai Ohongama isanate ooraiqa hiibaquko, noo oi obara naatemi oora ma qaara napahoi ikoikoho isaki naatakoi.

⁷Oonihe Ohongai dzadzaho khooba ooqi napaho oora ma qaara baiburomi noho khata Dzesu Kiristuho dzuui napaho kahosake teete soubiremi napai noho teteta tuumami oora ma qaara napahoi noma gama teena naatemi dza-panoma naatakoita mooro.

⁸Qate napahota teei kahosama ooqi sama nome ikobeteqa hee, Naho kahosa bamuiqi hiibaquko oi teehe quba bamuhe Ohongaho tete mee oi noho torota ooraama naatemi noi gimuttake eete oke hiibakoi. ⁹Oho quba napahota kahosa ooma oke napamae ao paanaitemi kahosa tesutesu Maikhatai pobipobi baura nomeke qaupuite kahosa oke teeteqa noi napake qanga minaraho neta qagau-makoi, uububuu!

¹⁰Oonita hiibi, kahosa napameke qahitotoqa hee, Baamuiqa hiibaquko napai Ohongake obara hiiremi noho oora ma qaara qidza oi ikanomake eete napahota meenoma naataqu, baamu.

KIRISTUI BASARAHO ISAKI ONI

2 Khameto name, nika kahosa potti biire qaarare hiireqi ana noo eranomake qeete. Oonihe teei kahosata taataquko napahota gesina abi teei ao noho quba Ohonga Maiho toro noo hiibakoi, abi pobi oho dzapaio Dzesu Kiristu. ²Noi kahosa napahoho basara isaki oorai mi Ohongai ooma abi oke suraitemi noi qidzanatakoi.

Oonihe oi kahosa napaqaho keke bahe ttoka abi minaraho kahosaho basara (oho isakita beebeke oorai). ³Noi pai mootomi oke napa qusubaitoraiho isakita napai noke gesina naatoraita qupadzomare.

⁴⁻⁶Oonihe teei oho pai qusubaitaama naateqa sepeke hee, Oo ana Kiristu gesinaniqi hiibaquko noi obara abi, tete mee oke noi saridzaamake oorai. Oho quba teei noo oonomake hiibareiqqa noi Kiristuho oora ma

qaaraho isakita qaaqake oho totohota hiiremi isanatakoi. Oi teei Kiristuho noo qusubaitorai, meenipamuke Ohongaho dzaodzaoi abi oho qupata meupu oorai. Oonita napai noho dzaodzaoo eetoraiqako ao napai noho pobi naate ooraiqi qupadzomare.

KIRISTUI PAI MOOTOTAHO TETE

⁷Dzairamane, ana nikeho quba qeesubi oi pai usaqe bahe agobake nikeho toro mootomi nookorai teena. ⁸Oonihe dzadza meei ao togoihimi napata qupi bamu naasubihe Kiristui pai oke napata meenomaitemi oi poiqa paha usaqe naatoraridzoni. ⁹Oi teehe bahe teei dzaira nomeke ibo eesuiqi khooba qanga nomeke ota paanaitoraita mooro.

¹⁰Oi teei dzaira nomeho quba dzasa eete hoobirorai meeke noi dzadzaho pobi, oonita apei nohoke nookami qanganataqu? Baamu. ¹¹Qate teei dzaira nomeke ibo eetorai oi teehe bahe qupi oi noho nese sirihami noi tete qiri eete basa qooto tuumorai oonita abi oi qupihoo pobi keke.

¹²⁻¹⁴Oonita sinabidzaho maimane, nike bosata Kiristu gesina naate abike dzoomaqi baaqorai oke ana nike qupanomaiteqi qeete.

Qate qesai dzobadzoba nikemeta ooraimi Ohongaho noo nike tuuhoromi nike oho bedzaeta Iibadzake suqobirorami ana oho hasa hiireqi qeete, dzoobe.

Ma qeseba khameto name, Kiristui nikeho baura eeteqi kahosa nikehoke teetemi, dzoobe abiniqake nike Ohongaa Mai gesina naatemi ana oho qaki naate qeete. Oonita erai maimane ma abi boseba ma paha khametoho noo oke ana gama qeesubi, dzoobe!

TTOKAHO POMAKE KUIBIDZARE

¹⁵Oonihe teei tokaho tetehe dzaodzaoo eeteqi bamu Ohongaa Maiho dzaodzaoo eetaqu. Oho quba tokaho iiha ma dzoobidza ma oho pobi oke gama gootaae eete qaatare. ¹⁶Ttokaho tete samane, oi pasenani mae peetta ma qeraqerani mae sama qusuba baura oi gama Ohongaa Maiho nena bahe tokaho keke.

¹⁷Oonita tokaho tete ma oho rumuba samane oi gama bamu naatakoi. Oonihe teei Ohongaa qusubaito tuumorai noi agoba qaraqara qaarakoi, oi dzapanomani.

KIRISTUHO IBO BIRANATORAI

¹⁸Khameto nookare. Nike nookami Kiristuho iboi biranatakoiqi hiirorai. Oonihe oho bodza ao dzamoqa naatemi aoke Kiristuke ibo eetaquho isaki samane biranatoraita qupadzomare. ¹⁹Ao bodza eetenita abi qesa bosata napaho bisata qaata nokoi napaho nenanidzara. Napaho nenanipamu oorapuko nokoi napama gama ipibidzarotahe, noko napa qaate tuumami napai moomi nokoho khooba maina.

²⁰Oonihe Kiristui nike Qaheuba Sumasama sooromi ao nikemae khooba gesaqesa gesina naatorai. ²¹Oonita ana te hee, Nike tete mee ruume naatoraiqi hiire qeetaranihe qoqotoke nike tete gesina naasubiqi hiire qeete. Oi quba oopera minarai quba meeho isaki oonidzara oke nike qupanomaiteqi qeete.

²²Oonita apei oopera abi bahe, teei hee, Dzesu Kiristui te dzakapanoma oonidzaraniqi hiibaqu noio oopera abi. ²³Noi Ohongaa Mai ma Khata bai hiireqi Kiristuho ibo naatorai. Oi apei Khatake bai hiibaqu, Ohongaa Mai te noho toro ooraidzara. Qate teei Khatake raraku bi-

idzaqu, Mai ma Khata esese noho torota oorai.

²⁴⁻²⁵ Oi nike bosata sinabidza nookatanita oho isakita nike qaaraquko meenipamuke Ohonga Mai ma Khataho pobita qarakoi. Oho quba nikei bosata nookata sinabidza ota ipibireqa Ohonga qaraqara tatangaho naru napake pobi hiiremi oorai oke nike qupadzomaqa battigara naatare.

TTOKAHO IKOIKO OKE POTTI BIIDARE

²⁶⁻²⁷ Oonita qesai nike ikobetoraihoke ana qeete. Oonihe Kiristui nike ao Sumasama sooromi noi nike tuuhoroqi quba samane banaitorai oi haba bahe meenipamu. Oonita naane quba ttokaho teei nike qoqopa eetoraqu? Baamuhe, Sumasa noomae nike kuni ma ttani biiremi nike noho pesuta qaaqa mee saridzakoi.

²⁸ Khameto name nookare. Nike Ohongaho pesuta qaarare. Qaami noi paana naatemake napai midzaamake konekonema noho dzagata biranatakoi. ²⁹ Ohongai rike ma pobi oke nike gesina. Oonita qesai rike ma pobi oorai nokoi Ohongaho khametoniqi qupadzomare.

OHONGAHO KHAMETONIPAMU

3 Moorare. Ohonga Mai napaho quba dzasa mina eete dzapami napa ao nomaeho khameto naate oorai. Oonita ttokaho abi napake khokhau oi teeho quba bahe nokoi oho qesa Ohongake khokhau oni.

² Dzairamane, meenipamu napai ao Ohongaho khameto naate oorai oonihe napaho birabira ikanoma naataqu oi paana naataamake oorai. Oonihe oi paana naatemake Kiristu ooraiho isaki napa oorakoi oke napa qupadzomare. ³ Oore, ape ma apei ao noho neseta oho kiito biiorai, Kiristu sesesei ooraiho

isakita nokoi oora ma qaara nokome po-biteqi sesesei ooraita qupadzomare.

⁴ Oi abi teei kahosa teeke sarihiqako ao hu noo riitakoi, oi teeho bahe kahosa minarai gama hu noo dzongob-etaquho isaki keke. ⁵ Oonihe Kiristui kahosaamanipamu ma noi abiho kahosa minarake aima bamuitareiqi baata. ⁶ Oonita apenei Kiristuho torota atimorai nokoi kahosaama naatorai. Qate kahosa qaupuqaupu abi nokoi Ohongaho akoako mooraama naateqi noke gesina naataamake oorai.

⁷ Khameto name, oho quba teei eto nike ikobetaino. Kiristu rike ma pobi, oonita apenei noho teteke iihaqi quba qidza eetorai nokoi noho rike ma pobi saridze ooraiqi oke eetorai.

⁸ Qate Iibadzai khoobaqata sohoro kahosa eete baaqoraiho quba moomi apenei kahosa eetorai nokoio noho asita oorai. ⁹ Oonihe Ohongaho Khatai Saataho baurake rubengaitareiqi biranateqi abiho habara naate baateta. Oonomake eesui Ohongai khameto nome dzoomami noho biidza nokoho qupata oomi nokoi kahosa quba isanataama naate oke eetaama, oi nokoi ao Ohongaho asita biranate oorai, dzoobe.

¹⁰ Oonita Ohongaho khameto ma Iibadzaho khameto oho koridza oqata paana naatorai. Oi teei baura qidza eetaama naatorai mae dzaira nomeho quba dzasa eetaama naatorai abi oonomai teqaha Iibadzaho asi qaate Ohongaho asita biranate ooraidzara.

DZASAHO TETE

¹¹ Oi agobanipamuke napa Kiristuho noo nookami hee, Nike qesaho quba dzasa eete qaarareiqi hiireta. ¹²⁻¹³ Qate Kai noi Saataho nena ooqi noma nomeke teeteta oi quba apeho quba bahe noma nohoho baura qidzanihe, nomaehoi qanganita ttoka abi nokoi oonomake eeteqi

nike ibo eete teetaquko eetoqa roqobetainohe nike oho teteke suimaino.

¹⁴Ohongaho oko ma boto tupuho dza minake eetorai napai oke hee, Dzoobe, napai baata neta qaatahe ao qaraqaraho neta biranate ooraiqa hiibaridzo. Oonihe teei abiho dzasa eetaama noi baataho qausuta oorai. ¹⁵Ma apei dzaira nomeke ibo eetorai noi taanga abi oonita qaraqara tatanga noho toro ooraidzara oke nike bageke eete qupadzomare.

¹⁶Oi Kiristui napaho quba dzasa eeteqi te qaraqara nome qaanataranita napa dzasaho tete oke gesina naate qidzoke qaraqara napame qesamane napameke qaanataqu. ¹⁷Oi teei ttokaho meuputa ooqi moomi noho qesai qangahasita oomi noi qoredza eete noke ota hoobidzaama naataqu oi teehe bahe noi qupita ooqi Ohongai dzasa eetoraiho teteke noi ruumenita qupadzomare.

¹⁸Khameto name, eto napai too kakama dzasa eetainohe meenipamuke dzasa quba hobihobi baura samaneke eete qaarare. ¹⁹Oke eeteqa napai Kiristuho pengata qupa napame too teeteqa hee, Oo napai meeqaho isaki ooniqi qupadzomakoi. ²⁰Oonihe qupa khatai napake qomaqoma hiibaquko erake qupadzomare, Oo Napaho qupai ao napake qomaqoma hiireqi Ohongaho qaamodzamodza eetoraita Ohonga noomae napake qomaqoma hiibaquko bamenomanipamu naatakoiki hiibaridzoni. Oho quba eto ikobetaino.

²¹Oonita dzairamane name, qupai napake qomaqoma hiibaama naatemi napai isanate attiamake Ohongaho toro biranatakoi. ²²Oi noi pai mootomi napa oke qusubaiteqi noho dzake qusubaite qaaqa, noho toro quba teehe quba pupu hiiremi moitakoi.

²³Oonihe pai oi teehe bahe, Napa Kiristuho dzapata atimaqa qesaho dzasa eete qaararei qi hiireqi pai oke mootota.

²⁴Oho quba teei pai ooqake qusubaite qaaqa isanate Ohongama qesa dzaira eetorakoi. Oi Ohongai ao Sumasa nome napake moitemi hobihobi bagenoma naatorai oke napai mooqa hee, Meenipamu noi napake dzaira eetoraiqi hiibaridzoni.

OHONGAHO SUMASA MA TTOKAHO QAHURA

4 Dzairamane nookare. Too abi oberoobera samanei haba gegebetorai. Oho quba qaru baorai eto nokoho tete pureke qaupuitainohe nokoke toronaite moomi apenei Ohongaho nena, nokoqaho noo qusubaitare. ²Oonihe tete apeta Ohongaho nenake gesina naataqu oi era. Qesai hee, Oore Dzesu Kiristui meenipamu abiho sama eeteqi baataiqa hiibaqu nokoio Ohongaho nena.

³Qate qesai oho bai hiibaqu nokoi Ohongaho nenanidzara. Ohongaho ibo biranatakoiqi hiirorai oi ao ttokata ooraita oho isaki oioni. ⁴Oi Saatai ttokata nokoho torota baura eetemi noko oho totohota hiirorai. Oonihe, khameto name, Kiristu beedzaeho maikhatai nikeho toro baura eetemi nike oho isakita too abi oberooberake suunaite soubidzaridzoni. ⁵Nokoi ttokaho nena ooqi ttokaho sinasina hiiremi ttoka abi nookorai.

⁶Qate napai Ohongaho nena oomi paha apenei Ohongaho nena oorai nokoi napaho noo nookoraihe, mainaho nena nokoi napaho noo nookaamanipamu. Ooqata tete mee ma tete oobera paana naatemi napa ao batabidzaridzoni.

OHONGAI DZASAHO MAIKHATA

⁷Dzairamane, Ohongai dzasaho tete biraitemi napamae qesaho dzasa eete nokoke hoobire qaarare. Oi apenei dzasa quba eetorai nokoi Ohongaho bidzanita noke gesinani. ⁸Ohongai dza-

saho maikhata oonita teei abiho dzasa eetaama naataqu noi Ohonga ruumeni.

⁹Nooka, Kiristui napake eehahaita quba Ohongai Khata teena nome dzoobiremi ttokata biranateri Ohonga dzasa eetoraiho khooba ota paana naatorai. ¹⁰Napai te Ohongaho dzasa eetaranihe noomae napaho dzasa eete Khata nome dzoobiremi noi kahosa napahoho quba napake basara eetemi oorai oio dzasaho khoobani.

¹¹Oonita dzairamane, Ohongai napaho dzasa oonomake eetemi napai ikanomake eete qesaho dzasa eetaama naataqu? Baamu. ¹²Ohongake abi moo pobitaamanihe, Ohongai dzasa eeteqi napake tuuhoro qaami napai qesaho quba dzasa eete qaama dzasa oi napata meenoma naatako.

¹³Noi Sumasa nome napake moitemi napai Kiristuho toro atimami noi oho qesa napaho toro atimami napai ota noke gesina naatare. ¹⁴Oi Ohongai Khata nomeke dzoobiremi noi abi minaraho ingona naatetake nanai moo pobiteqi oho isere moosobita nookare.

¹⁵Oonita teei Ohongaho khata Dzesuke raraku biiremi Ohonga noho toro atimami noi oho qesa Ohongaho torota atimaridzoni. ¹⁶Ohongaio dzasaho khooba oonita teei noho teteta atimami Ohongai oho qesa noho torota atimakoi. Oho quba Ohonga napaho dzake eetoraike napa gama nooka tani naataridzoni.

¹⁷Ohongai dzasaho khooba oomi dzasa oi napahota meenomanipamu naatemi napai noma gama ne teenanita noi ipita abike maripa eetaquta napai naane attike eetaqu? Baamu. ¹⁸Atti ma dzasa oi te qesa dzaira eetoraidzara. Oi Ohongai abiho dzasa eetemi dzasa oi abi oho toro meenoma naataamake oomi attiho isaki naatako. Oi teei kahosaho ipike saridzakoiqi hiireqi atti eetaridzo. Oonihe, Ohongai teehe dzasa

eetemi dzasa oi nota meenoma naateqa attike qirutomakoita tete mooro.

¹⁹Qate napai dzasa eetorai oi teehe quba bahe, ²⁰⁻²¹Ohongai bosata napaho quba dzasa eetemi suimorai. Oonita teei Ohonga dzaira eetaqu noi paha abi dzaira eetaqi. Oho nooke napa Ohongaho toota nookami husi ma pai oioni. Oho qubake teei temu nomeke ibo eeteqi oho heeta abike ikobeteqa hee, Oo anai Ohonga dzaira eetoraiqa hiibaqu noi otera abi. Oi noi temu nome moo pobitoraihe noke ibo eetorai. Oonita Ohongake noi moo pobitaamake ikabeteqi noke dzaira eetaqu? Bamu.

AI TATAUMANOMAI TTOKAHO TETE SUQOBIORAI

5 Ohongai khameto napake dzoomami napai gama hee, Dzesu noi Kiristu abi dzakapanomaniqi hiireqi dzomadzoma Mai ma khameto gama iso keke qesaho dzake eetorai. ²Oi napai Ohongaho dza eete noho noo qusubateqa paha khameto nohoho dza eetaqi, oke napa qupadzomare.

³Napai Ohongaho dzake eete noho noo isanate qusubaitaridzoni. Oi noho noo qusubaitaqu oi bamenoma oorarorihe, ⁴Ohongai khameto napake dzoomami napai ai tataumaho dzubinaniipamu naate ttokaho iiha ma dzoobidza samane suqobiorai. ⁵Oonihe teei bamu sepeke ttokaho iiha ma dzoobidza suqobidzaquhe, noi Ohongaho khata Dzesu noqaho neta soomaqi ttoka suqobidzakoi.

OHONGAI KHATAHO ISERE QIDZA MOOTOMI OORAI

⁶Oi Dzesu Kiristui abiho isakita ttokata baata oi mee. Noi mumure eserima baata, oi oba ma dzuuma noi baata. Oba sobasoba keke bahe dzuu, oi baataho sobasoba. Oonita Sumasai oke mee hiireqi noomae khameto napake

beedzaenomaitorai. ⁷⁻⁸Oi Sumasa ma oba ma dzuu, quba tapari nokoi gama teenaiteqi noho baura mee hiirorai.

⁹Qate abiho isereke napai nookoraita Ohonga noomae isere meenipamu mootoqi hee, Kiristui naho khataniqi hiiremi oho isereke napa qidzoke nookaama naataqu. ¹⁰Oi Ohongai khata nomeho isere mootomi teei oke nookaama naateqa Ohongake oberaniqi hiibakoi. Qate teei Ohongaho Khata noho neta soomami noomaehota ao meenoma naataridzoni.

¹¹Oonita Ohongai isere mootoqi hee, Qaraqara oi Kiristuho botota ooraita qaraqara oke ana nike qonotomi ooraiqi hiirorai. ¹²Oho quba teei Ohongaho khata raraku biireqa qaraqara ao mai eetakoi. Qate teei Khatake bai hiireqa qaraqaraho dzore naate qaarakoita qupadzomare.

QARAQARA TATANGA AO AIMA OORAI

¹³Khameto nike Ohongaho khata noho neta tirere eetoraiho isakita ao qaraqara mai eetorai oke ana nikeho quba qeeteta qupadzomare. ¹⁴Oonita Ohongai quba mee hiibaridzoho isakita napai attiamake noke quba teeho quba pupu hiiremi bamu bai hiibaqu. ¹⁵Ma noi napaho pupu mee hiibakoiqi qupadzomaquko oho meeke napa isanate saridzakoita nookare.

¹⁶Qateqa, teei kahosa bamenoma aimami baataquho isaki naataqu noo oke bamu erata hesataquhe

nikemaehota teei harateteqa kahosa teeke saridzemi baataquho isakiama naataquko nike noho quba pupu hiiremi Ohonga noke eehahaitakoi. Qate teei kahosa bamenomanipamu saridzemi baataquho isaki naatemi nike ikaqi noho quba tete qiri eetaqu? Noi ao baataho pobi oonita nookare. ¹⁷Quba qanga minarai kahosa kekenihe teei kahosa saridzeqa oho quba baataama oho isaki oorai, ma teei kahosa saridzeqa baataridzoho isaki paha ooraita nookare!

¹⁸Oonihe napa moomi ape ma apeke Ohonga dzoomorai nokoi te (saninoke) kahosaho teteta tuumoraidzara. Oi Ohongai khata teeke dzoohiqa noke bakena geema qaama kahosaho maikhatai noke mai eetaquho tete bamu. ¹⁹Napai moomi Saatai ttokaho tete ma oho abi gama susupu asi nometa baubotomi ooraihe napai keke Ohongaho dzagata oorai. ²⁰Oi napai moomi Ohongaho Khatai baaqi napake nokanoka moitemi oho quba Khata meenoma noke napai gesina naateqi Ohongaho khata Dzesu Kiristuho dzagaqata oorai. Nookare. Ohonga meenoma ma qaraqara tatanga noo oioni.

²¹Oonita qeseba khameto name, etoqa Ohonga obraobera tee ma teeke upu-bidzainohe korabete qupa nikeme pobite qaarare.

Dzoobe, noo oioni
Anai Dzohane

2 DZOHANE

NOHO DZAIIRA PEPA BISANA

Dzohane Dzebeteo qeeteta
Epeso, Asia Gattiqa
Tii 80
Sinabidzaho Sase
(Oonimae Oko Ma Boto Tupu)
Haba Teeho Robe

PASARAHO NOO

1 Dzoobe Sase Qidza:
Ana Dzohane sinabidzaho
sooparai khameto niiho ma nikeho quba
noorake qeete. Dzoobe, meenipamu
ana nikeho quba dzasa eete. Oonihe
ana keke bahe, sinabidzata meenoma
naatorai noko ma nanai gama nikeho
quba dzasa eetorai. ²Oi oho meei
napahota baura eetemi napai gama
teenaa naate qaarakoi.

³Oonita Ohonga Mai ma khata noho
Dzesu Kiristu nopoi napaho quba dzasa
eete meupu nopome dzoobiremi napa-
hota hasu ma keba ma kokora qidza
biranatakoi.

DZASA EETAQUHO SUU MA PAI

⁴Nookare. Ohonga Mai noi suu ma
pai hiiremi ana moomi niiho khameto
oho tete meenomata tuumorai. ⁵Oonita
ana te pai usaqe moosoidzaranihe Kiri-
stui bosata hiiremi napa nooka baaorai
teenaa oi hee, Nike qesaho dzasa eete
qaarareiqi hiiremi ana niiho toro oho
qasa hiire. ⁶Oi napai qesaqesaho dzasa

eesuqi oho pai qusubaitorai mae baamu?
Ohongai suu ma pai oke agobanipamuke
hiiretanihe oke napa poiqa gaubidza-
quho tete bamu.

KIRISTUHO SINABIDZATA ATIMA QAARARE

⁷Oonihe, Dzesu Kiristui abiho sama
eeteqi baata oke qesai ikobeteqi hee,
habaniqi hiireqi Kiristuiho ibo naatorai.
⁸Oonita napai eto oho kabira naatain-
ohe, napa baura eetorai oke soubireqa
oho ipi ma ari gama susupu saridzare.

⁹Oi qesai Kiristuiho sinabidzata ati-
maama naateqi ango mainata tuumorai,
dzasa. Ohongai nokoma ooraama. Qate
apene noho sinabidzata atimorai, meeke
Ohonga mai ma khata esese napama
gama oorai. ¹⁰Oho quba teei Kiristuiho
sinabidza bahe sinabidza mainake aima
nikeho toro biranataquko eto noke na-
gata dzeima kokora eete noho baura
qaupuitaino. ¹¹Qaupuitemi eto noho
baura qangai nikeho naataino, nookao.

AIPOHO NOO

¹²Oore, naho noo samanenihe, oke
posoma geeta qeetaquho isakiama
naatemi anai nikeho toro biranate
nikema napa qesa penga teenaaite noo
hiiremake napaho qupa qidzanipamu
naatakoiqi hiireqi roroko biire.

¹³Qate sase qidza niihoho khameto er-
ana oorai nokoi paha niiho quba dzoobe
hiire.

Oioni aipo,
Anai Dzohane, abi agoba

3 DZOHANE

NOHO DZAIIRA PEPA IPINA

Dzohane Dzebeteo qeeteta
Epeso, Asia Gattiqa
Tii 80
Gaidzo, Sinabidza Abi
Nagapa tee
Ttoka ma Haba tee

PASARAHO NOO

1 Dzoobe Dzaira:
Ana Dzohane Sinabidzaho
sooparai Gaidzo niiho quba noorake
geesuqi meenipamu niiho quba dzasa
eete. ²Ana nookami niiho qupa khatai
isanatoraihe, niiho sama ma gama oho
qesa ohongahonga naatorareiqi ana
Ohonga pupu hiirorai.

³Oi dzairamane qesai baaqi niiho isere
mee hiireqi hee, Nii tete meeno-
make iihoraiqi hiireta. ⁴Oonita erai
teeho quba bahe, naho khameto qesama
nikei tete mee iihoraiho isereke ana
nookama ota naho qupa qidzanipamu
naataridzoni.

GAIDZO KOKORA QIDZA EETOTAHO HASA HIIRETA

⁵⁻⁶Dzaira name, sinabidza abi ika
ma ika neta baami nii dzasa quba
nokoho kokora bagenoma eetemi nokoi
oko ma boto tupu nanahota oho isere
mootorai. Oonita nii Ohongake qupad-
zomaqi nokoke roherohe eetemi baurata
tuumoraqu oi qidza.

⁷Oi nokoi nagapa nokome qaateqi
baurata tuumaqi teqaha raaba abihota
soomoraidzaranita qupadzomare.

⁸Napai abi oonomake too teeteqi
sinabidzaho ttaiqanipamu naataridzo,
dzoobe.

TTIOREPE MA TEMETERIHO ISERE

⁹⁻¹⁰Qate ana oko ma boto tupuho
quba gee teeke qeetetahe, Ttiorepe
noi noomae bosa qobaqoba naatareiqi
beedzae eete nanake kuimorai. Ma oi
keke bahe sinabidza abi qesai ota bi-
ranatemi noi nokoke kuibiremi qesai
baura eetareimi noi nokoke qaga hi-
ireqi tuputa qirutomorai. Oho quba ana
naamae ota biranateqake baura no-
hoho khooba sigumaqa oke pobitakoi.
Noi nanaho qoreke hiireqi noo arinoma
hiirorai.

¹¹Dzaira name, qanga eetorai abi noi
Ohonga moo pobitaama, qate, baura
qidza eetorai noio Ohongaho nena.
Oonita tete qanga bahe qidzaqake
nii gesina naate qaarareiqi ana niike
qupanomaisubi.

¹²Qate abi Samane Temeterioho isere
mootoqi hee, noi baura mee keke
eetorai. Oho qesa nanamae noho isere
qidza mootomi nanaho isere meenoma
naatoraike nii gesina.

AIPOHO NOO

¹³Maaqa noo samaneke ana niiho
quba qeetarorihe qidzoke poso
ma eehoma oke qeete soubidzaqu.
¹⁴⁻¹⁵Oonihe anai ao niiho toro biranate
naka penga teenaita noo hiibareiqi
qupadzome. Qate naho qesamane erana
oorai nokoi niiho quba dzoobe hiire.
Ma nii paha nanaho dzairamane temu
ma temu gama ota dzoobe hiibare.

Oionita aipoo
Anai Dzohane

DZUTE**NOHO DZAIIRA PEPA**

Dzute Dzosepe qeeteta
 Dzakopoho nomani
 Dzerusaremu, Dzutea
 Tii 69
 Ohongaho Abi Tupu
 Nagapa Ika ma Ika nena
 Haba Samane

DZASAHO NOO

1 Nookare:
 Ohongai nikeho quba dzasa eete kira hiiremi Dzesu Kiristuho repa tatan-gata biranate oorai nikeho quba ana noorake qeete. ²Oonita dzasa ma baruna heena, keba ma dzapa oi gama nikeho neta meupu naatare.

SINABIDZAHO IBO OHO QOGO NOO

³Dzairamane name, agobake ai tataumaho tete oke Ohongaho abi tupu nikeho quba biraite soubireta tete oi minara ma napake qidzaitoraihe sinabidzaho qogo ma saga qesaqesa nikeho quba paha hiibaridzoho isakita ana qeete. ⁴Oi abi qesai mee bahe sinabidzaho sasaqake sooroqi seike nikeho bisata biranate Ohongaho noo ma baruna heenaho teteke ngiingirobe eete Dzesu Kiristu Soopara napame bai hiireqi dza ma rumuba nokome qusubaitorai.

Oonihe nokoi oonomake eete batabidza bamenoma saridzakoiqi agobake qeetemi oorai. ⁵Oonita qupadzomare, agobake Ohonga Sooparai Isirae abike gama Aigitta habata dzeimami biranateta oonihe ipita qesai noho torota atimaama naate bai hiiremi noi nokoke teetemi goono naateta oke ana nike pobi hiire.

⁶Qate paha angeroke qupadzomare. Nokohota qesai isaki nokome riite dzongobetemi Ohongai nokoke kha qupita ngibira tatangama suutomi nokoi maripa bodza nohoho beebe eetorai.

⁷Qate paha Sotomu ma Gomora nagapa qesa hohoma oota nokoke qupadzomare. Nokoi oho qesa, apuata keke bahe nai ma sai ma tete bamenoma qe-sake ihaqi eepa tatanga saridzemi abi minarai moomi Ohongaho too pasereho mumure naatorai.

⁸Oonita nikeho bisata abi qesai totaqita dza ma rumubaho baku geemorai. Ma paha totaqita nokoi bise ma baise beedzaenoma, oi mooqorai ma mooraama, nokoke qepuqepu hiiremi attinoma naatorai. ⁹Oi Angero bosabosa Mikhaere noi agobake Moseho keba aima qurabidzare hiireqi iibadzama qesa kurebeteqi te noke qepuqepu hiibara te noke noo tatanga hiibara, baamu. Noi hee, Maqa Ohonga Soopara noomae niike qamuni hiire. Ooqake angero mina Mikhaerei iibadza pobi hiiretanita ota qupadzomare.

¹⁰Qate nikeho bisata oorai abi qe-sai hoo ma haaho qesa khooba ruume naateqi ao qeemaqi rubenga saridzoraicho isaki oni.

¹¹Nokoi Kainiho tete iihorai, ma nokoi Koreho hu ma koridzata abi baate-taho pobi naatorai ma nokoi Baraqamu googa abi basesanomaho isaki naatorai, oi Baraqamui ttumaho dzaodzao eetota.

¹²Ma nike sinabidzaho qaki ma nakiho quba hoo ma pattake biraitemi nokoi ikake eete ota dzuubaqi nikeke maka moitorai? Nokoi pati nokomeke qohateqi ota saqubema ttaike patta muunorai. Iaq, nokoi gidzoroba, oi dzorobi okoho isakita abike uumaama. Ma nokoi hooba meeama poqenomaho qesanita ao ngorubate eepaho pobi naasubi. ¹³Besaho patisiqita poumaho horesa peitoraiho isakita nokoho midza

biranatorai. Ma pomatti uuboraiho isakita nokoho bodza hoteqa naatoraihe koina nokohoi ao bamu naasumi khaa qupihoi pobi naate qarakoi.

NOKOHO IPI MA ARI OI BAMENOMA

¹⁴⁻¹⁶ Banaita oonomai dza ma rumuba nokome qusubaiteqi abi hu ma koridzanomaitorai. Nokoi hee, Abi samane nanaho hasa hiibakoiqi hiireqi noo maina painama nokoke ttenitteniitorai.

Oonihe, Aatamuho eema ma khata Enokha noi abi oonomake qupadzomaqi sau kharaqata eraiqi hiireta, Nookare, Ohonga Soopara qaheuba abi tteni ttauseni nomema baaqanoke nokoke teetakoi. Oi abi sinabidza oberama eetorai ma nookorai ma kahosa abi ngiinginomai Ohonga qanga hiirorai nokoke gama suhe hiireqa batabidzakoi.

SINABIDZA MA TETE MEE OTA ATIMARE

¹⁷ Qate dzairamane name, Dzesu Kiristu Soopara napameho Qaru abi bosata nike pobi hiireta noo oke qupadzomare. ¹⁸ Oi nokoi hee, Ipita abi qesai pasenaho nesema tuumaqa dza ma rumuba nokome qusubaiteqa sinabidza mee ngiingi ma baaba eetakoiqi hiireta. ¹⁹ Oonita hu ma koridza biirorai abi

oonomaho qupa khata baamunipamu, eto nokoke qaupuitaino.

²⁰⁻²¹ Qate dzairamane, nikei sinabidza meeta atimaqi pupu hiiremi Qaheuba Sumasai nike bakena geema qaami Ohongai dzasaho tete biraitemi ooraike nike ihaqa oho meupu saridze qarakoi. Oke saridze qaami Dzesu Kiristu Soopara napahoi qaraqara tatangaho gigi ma goha samaneke roibetorai oke baruna heena nometa kebanoke nikeke moite soubidzakoi.

²²⁻²³ Qate nikhota qesai qupa so-ranga eeteqi eepa oho pobi naatare boohimi nike ao nokoho dzasa eete nokoke ota qaanatare. Qate qanga oho makai ao qesaho sasata soororaihe, nikei pairuru eeteqa nokoho dzasa quba paidzasuiqa nokoke eepa ota takomami qidzanatare.

²⁴ Ohonga teena noi napaho ingona mai oonita nike eto haratetaino hiireqi noi nikeke aima dzapa pobi nomeho dzagata mootomi nike midzaamake qak-iqaki naataridzoho isaki oorai. ²⁵ Dzesu Kiristu Soopara napahoi oho isaki oonita Ohongaho beedzae ma tatanga ma koina ma dzapa pobi oi agoba qaraqara qarakoi.

Ana Dzute

PAANAITETAHO NOO DZESUHO

Dzohane Dzebeteo qeeteta
Suunga Pattimo, oi
Epeso Besa Khata robena
Tii 96

Sinabidza Abi Tupu Sebeni
Oi Nagapa: Epeso, ma Simuna, ma
Pegamo, ma Ttiattira, ma Saatti,
ma Pirattepia, ma Raottikhea ma
minara

Asia Gattiqa Oho Haba

1 Dzoobe Dzairamane:
Quba bamenoma qesa ao
biranatare boohimi Ohongai noo erake
Dzesu Kiristu moitemi noi oke baura
abi samane nomeho quba paanaitarei
Angero nomeke dzoobiremi oke gama
Ohongaho tuhotuho (ma sutasuta)
abi Dzohane anaho quba paanaiteta.
²Oonihe oi isere sepe bahe Ohonga
Mai ma Dzesu Kiristu hiireta ma quba
samane paanaiteta oke ana nese qoohiqi
mooqi roqobeta minake eete gama
ttarita qeetemi oorai.

³Oonita noo qeetemi oorai oho mee
ao biranatakoita apenei isaitaqu ma
nookaqu ma roibetaqu nike korabete
qupadzohiqa oke eetare.

OHONGAHO DZOUBE MA KANAKANA

⁴Oionita sinabidza tupu sebeni Asia
Gattiqahabana oorai nike minaraho
pui naate ooraita nookare. Sumasai
baura minaraho khooba (sebeni) ooqi
Ohongaho poro qereho patita baura ee-
toraita Ohonga agoba oorai baa qarakoi
noi Sumasama nopoi nikeho dzoobe hi-
iremi hasu ma keba oi nikeho naate.

⁵⁻⁶Oi nopoi keke bahe Dzesu Kiristui
Ohongaho noo qaupuiteqi napaho quba
dzasa minake eete napake kahosaho
ekata saqobareiqi dzuu nome perebireta.
Perebireqi baata neta bosa qooroqi

napake pobi nometa mootomi napai
Ohonga mai napameho sinabidzaho tti-
ihu barabara abi naate oorai. Oi Kiris-
tui oke eesuqi paha ttoka ma haba
minaraho abi mimi nokoho Soopara
mina naate oorai. Oke qupadzomaqi
napai beedzae ma dzapa pobi nohoke
qusubaite qaraqara qaarare. Oio meeni-
pamu. Oonita noi Ohonga Mai ma
Sumasama ttaike dzoobe hiiremi nikeho
qupa kebaratare.

⁷⁻⁸Napaho Soopara minai hee,
Anai ipi ma bosa, agoba qaabi oorai
qaarakoita anai ape bahe Kupina
Eepanoma kekeni, ooqi hiiroraita
nookare. Ipita Dzesu Sooparai
perettabita gagabero kukubihimake
abi minarai nesema moo sahatetakoi.
Abi noke teeteta, oi ttoka ma haba
samaneho quni ma mani ma gama
susupu, nokoi noke mooqa tti ma areare
hiibakoi. Oore, oio meenipamu.

ABIHO ISAKI DZESUKE DZOHANE MOOTA

⁹Dzoobe dzairamane, anai Dzohane
nikeho nane oni. Bosata anai Ohongaho
pobi naate Dzesuho isere qidza mooto
tuumaqi Epeso nagapata biranatare. Bi-
ranatemi kaipo nike ma napaho irita
peitetahe napai peperataama. Oonita
anai Ohongaho noo iso keke ota hi-
iremi ttoka abi qesai naho gootta eete
anake hotou biireqi Pattimo suunga er-
ata mootomi oho sutasutata oorai.

¹⁰Qate hiibi, anai dzuma teeta neseke
qooroqi nookami naho tumeta suu ma
inabiho isakita totoho minanipamu teei
biranateqi eraiqi hiireta. ¹¹Hee, Maqa,
nii poiqa moo nookaqu oke korabete
geeta qeeteqa oke naho oko ma boto
tupu sebeni ma minarahota dzoobiremi
tuumare. Oi nagapa Epeso ma Simuna
ma Pegamo ma Ttiattira ma Saatti ma
Pirattepia ma Raottikhea ma minarata
oorai nokoho quba dzoobiremi tuumare.

12-13 Oke hiiremi anai hee, Apeho to-toho oniqi hiireqi burisi eete moohimi abiho tomidza teei oho bisata qooro oomi goriho dzongi sebeni rome biire oota. Oonihe sasa nohoi kharanipamu oko karata oomi siihu tobe sumanoma, geeba minanoma teei noho hobisata oota.

14 Ma qiba gee nohoi khabakhabari-noma oroubaho tomidzani qate nese dzadza nohoi eepa koinaho isaki oni.

15 Oko nohoke moomi barasi hihihinoma, eepa qaitoraiho qesa, qate to-toho nohoi oba sasa minai taate ruru-ruitoraiho isaki oni.

16 Ma noi taama sebeniho isakike boto dzooma oomi nese ma pati nohoi ete koinaho tomidzanipamu. Qate too nohota biranahita oi dzube qaanoma tee, kakanoma keke oni. 17 Noke ana oonomake mooqi oko toro nohota taate baataho isaki naateta.

Oonihe noi boto pobi nomeke naho irita mootoqi hiireta, Eehe, anaio ipi ma bosanihe nii eto atti eetaino. Anai baataho bahe, qaraqaraho maikhata. 18 Meeke ana bosata naamae baatetahe paha eehaha naate qaraqara qarakoi. Oio mee oonita apenei baataho tuputa tuumaquni mae ota tta eetaqu oho kaame oi gama naho botota ooraita qupadzomare.

19 Oonita quba nii ao moori ma quba biranatare boobi oke nii poiqa moohiqa oho isereke iso keke tarita qeetare.

20 Qate goriho dzongi sebeni ma taama sebeni nii naho botota moori oi qahura oonita oho meei era: Dzongi sebeni oi sinabidza tupu samaneho dzare, ma taama sebeni oi qaru abi nokohoho dzare gama susupu oni. Oiqi hiireta.

EPESO ABIHO DZAIIRA PEPA DZOHANE QEETETA

2 Hiireqi Dzesu Soopara mina noi anake pobi hiireta, Qate nii Epesoho qaru abi noho quba noorake qeetare. Hee, Dzoobe, anai taama sebeni nikeke boto dzooma qi goriho dzongi, oi tupu nikeho, oho bisata anai tuuma ma baaba eetoraita naho noo erake nookare.

² Oora ma qaara nikehoke ana gama gesina. Oi nike baura qidzata peperataa-make battigara naatorai oi bagenoma. Oi ikoiko abi qesai nikeho bisata biranateqi hee, Nanai Kiristuho qaru abi ooniqi hiiremi nike ikoiko nokohoke sigumami paana naateta. ³ Ma nike dzapa nahoho quba kaipo mina saridzeqi te oke nookami qanga naataranihe paidzasuiqi pekhure teetorai oi gama qidza.

⁴ Oonihe nike bosata ai tataumaqi dzasaho tete isanate iiha qaatahe ikanomake eete poiqa abiho dzasa ruume naatorai, teena ooqaho quba anai nookami isanataama. ⁵ Oonita nike ota haratete ooraiqi ao qupa burisi eeteqa paha dzasaho teteta qeehiqa oho kokora baura eetorare. Oke eto ruume naate eetaama naatemi ana qeemaqa dzongi nikehoke oho tekata karabetaino.

⁶ Qate Nikoraho ttari pasenanomahoke hiire: nokoho teteke nike goot-tae oi mee, ana naamae oho goot-tae minanita ooqata nike gattiqa isanatorai. ⁷ Oonihe apenei torona oonomake suqobire qaaraquru abi nokoqaho qubake ana tete geemami nokoi Ohongahoho dzoo qidzata qeemaqa qaraqaraho ee mee muunakoi, teena oke Sumasai naho oko ma boto nikeke pobi hiiroraita tomanomai nookare! Oiqi qeetareiqi hiiremi ana Dzohane qeeteta.

**SIMUNA ABIHO DZAIIRA PEPA
DZOHANE QEETETA**

⁸Qateqa Dzesu Soopara Minai anake hee, Poiqa paha noorake Simunaho qaru abiho quba qeete dzoobiremi tuumare. Hee, Anai bosata baatetanihe paha eehaha naate ooraita apei ipi ma bosa bahe ana naqenita nookare. ⁹Nike quba qesaqesahozore naate kaipota oorai oke ana gesina, oonihe sinabidza ma tete oho meupui nikeho torota oorai oke eto ruume naataino.

Qate qesai Saataho abi naganihe sepeke hee, Nanaio Dzuta abi meenihi hiireqi nikeke qomaqoma samaneke hiirorai oke ana gama nookorai. ¹⁰Iibadzaio qesa ma nikeke toronaiteqi sutasutata mootoqi bodza ttenihosakita nike heme bamenoma moitemi nikehota qesai baatakoi.

Oonihe eto heme oho quba iiha ma dzoobidza eetaino. Baatareiqabaatakoi hiireqi nike battigara naatemi ana qaraqaraho barei nikeho irita dzeebidzakoi. ¹¹Oonita teei peperataama naate baateqa noi bamu ipi bodzaho baata tatangaho kabira naataqu. Teena oke Sumasai naho oko ma boto samaneke pobi hiiroraita tomanomai nookare! Oiqi hiire qeetare. Oke hiiremi ana Dzohanei qeete.

**PEGAMO ABIHO DZAIIRA
PEPA DZOHANEI QEETETA**

¹²Soopara minai paha anake hee, Qate Dzohane nii paha Nagapa Pegamoho qaru abi nokoho quba noorake geeta qeete dzoobiremi tuumare. Hee, Apeho toota dzube qaanoma kakanomai keke biranatorai oi ananita nookare.

¹³Meusu nagapa nikehota Iibadzahogoberoba huba haba biiremi gamaniho poro qere oho bisata ooraihe nike oho goottaeeete naho dzapata atimaqi noho noo qusubaitorai, dzoobe. Ma naho

qaupuqaupu abi Attipa noke nokoi nagapa ota eepama dzooromi baatemi nike te oho qubake ququimara oke ana nookami ooqata isanatorai. ¹⁴Oonihe nikeho bisata Nikoraho ttari qesa biranatemini nike ikaqi nokoho totohoke nookorai?

Oi agobake Baraqamu noi Barakike banaiteqi hee, ¹⁵Nii Isirae abike sengibetareiqagoberobahopatta biraite pasesanahoteteta nokoke qoqopa eetemi otadzuubakoihiireta.

Qate Nikoraho ttari oi oonomahotomidza naatemi nike nokoho noo bai hiibaama naatemi anata qanga naatorai. ¹⁶Oho qubake nike ao qupa birisi eete tete oke pobitare. Pobitaama naatemi anai baaqa qaa dzube naho toona oorai ooma nokoke rubengaitemi nike nokohotiti ma ttaka hiibakoi.

¹⁷Oonita toronahosugobidza abiqake keke ana dzukudzukuta patta dzubina mekenoma moitemi muunakoi, ma ana oma khabanoma dzapa siriha ooraike noke moitemi noqai oho naru qidzake qupadzomakoi. Teena oke Sumasai oko ma boto samane nahoke pobi hiiroraita tomanomai nookare! Oiqi hiiremi ana Dzohanei qeete.

**TTIATTIRA ABIHO DZAIIRA
PEPA DZOHANEI QEETETA**

¹⁸Soopara minai paha anake hee, Qateqa Dzohane nii paha pepa erake Ttiattiraho qaru abiho quba qeeteqa dzoobiremi tuumare. Hee, Anai Ohongahokhata nese nahoi mohimohieepanoma, qate oko nahoi barasi hihihinoma oora ma qaara pobitorainomanitanoo naho erake nookare.

¹⁹Ana nookami nike ai tataumaqikokoranoma naate baura qidza sohorota. Sohoroi battigara naate baura qidza samaneni pamuke paha eetorai, dzoobe.

²⁰Oonihe agobake qoberoba atapa pasenanome Dzesabe noi Isiraeho dzube abi ikobete qaata oho isaki teei nikeho bisata qoberobaho patta biraiteqi hee, Ohongaho tooi eraiqi hiiroraiqi hiiremi naho baura abi qesai ikaqi qohare ota qeemaqi pasena oho ttaike muunorai? Teena oi nikeho bisata oomi anata kahosanoma naatorai.

²¹Qoberoba atapa oho isaki oomi anai hee, Nike qupa burisi eete oonomake qaatareiqi hiire qaimi nike ikaqi basesa eetorai? ²²Oho qubake ana atapa oho isakike qoorobiremi basata pirupara minake eetakoi, oi apene paha oho kahosanoma naatorai ooma gamaqa. Oonihe hairiamake qupa burisi eete tete oke qaataquko ingonaitakoi.

²³Oonita anai qoberoba oho khametoke teetemi baatanipamuke eetemake naho oko ma boto tupu samanei oke mooqa hee, Oo Meenipamu Dzesu Sooparai abi napaho dza ma rumubake toronaiteqi oho isakita ipi ma ari moitoraiqa hiibakoi. ²⁴Oi Ttiattira nagapata dzotata qusubaitoraiho ttari oberai nikeke hee, Nanaho gesina kosidzonipamu ooraita nike nokanoka oke nanaho torota aimareiqi hiirorai.

Oonihe oi libadzaho pobi naatemi qesa ma nikei oho baike hiiroraiho qubake anai bamu paha bame teeke nikeho irita mootaqu, oi nike ao baura qidza samaneta oorai. ²⁵Teena oke nike qere biire qaamake anai biranate oho ipi moitakoi.

²⁶Oi nikei ota peperataamake baura nahoke eete soubidzaquko nikeke ana geebanomaitemi nike abi tupu samaneho soopara naatakoi.

²⁷Oi teehe bahe qetaqeta teei hee, Abi ttoka qapuke huhuitorai oho isakita (Dzesu) noi bise baisema abike soopara eetorakoi. Oiqi qeetemi ooraita naho mai anake oho isakinomaitetaho tomidzake nike oho qesa abi mimiho koo

beedzaenoma aimaqa ooma abike popibobiitemi basesanomai ttoka qapuhu isakita huhunatakoi.

²⁸⁻²⁹Oi ana hiiremi nike iihai taamaho qesa naate dzadzanomani-pamu naatakoi. Teena oke Sumasai hiiroraita oko ma boto tupu nike gama susupu noo oke nooka qusubaitare.

SAATTI ABIHO DZAIIRA PEPAKE DZOHANEI QEETETA

3 Dzesu Sooparai anake hee, Qate Dzo-hane nii nagapa Saattiho oko ma botoho qaru abi noho quba geerake qeete dzoobire tuumare. Hee, Sumasa (sebeni oi sipi teena susupu) naho torona oorai. Ma anai taama sebeni (oi oko ma boto minara) nikeke gama boto dzooma ooraita nookare. Anai nookami nike hee, Nanai qaraqaraho dzapa pobinomaniqi hiiroraihe baamu, nike bata-bata samanomai oorai.

Oi Ohongaho pengata nike baura qidza samaneke qere biire ao peeota aimarorihe naane quba qaatemi oorai? ²Oho quba sahateteqa isaki gattiqa nikeho torota baataamake oorai oke hairiamake tukutoqa baurake eehahaitare.

³Oi ana biranataqu bodzake nike ru-ume. Oonita eto nike meerata oomi saridzainoho qubake nike toma tiite nookaqa sahatete ao qupa burisi eetare.

⁴Meeke Saattiho oko ma boto tupu nikeho bisata abi teena teenaho oora ma qaarai makaamake oorai nokoi dzapa pobinomanita noko ttoba khabanoma dzapireqa anama nanai minaraho neseta sarai teenai keke oorakoi.

⁵Abi oonomai meeke ttoba khabanoma dzapiremi anai bamu dzapa nokohoke qaraqaraho geeta dzamutaquhe Ohongaho penga ma angero nohoho pengata dzapa nokohoke mee hiibakoi. ⁶Teena oke Sumasai oko ma boto tupu minarake

pobi hiiroraita tomanomai nookare!
Oiqi Dzesu Soopara hiiremi ana qeete.

**PIRATTEPIA ABIHO DZAIIRA
PEPAKE DZOHANEI QEETETA**

⁷Soopara minai paha anake hee, Qate Dzohane, nii paha nagapa Pirattepiaho oko ma boto tupu oho qarū abiho quba geerake qeete dzoobiremi tuumare. Hee, Anai Dzakapa meenomanipamu oonita agobake Tabitiho eema ma khatai noho tete kaame aimakoiqi hiireta naru oho mee oi naho botota oorai. Oho qubake anai tete siiremi teei bamu geemaqu, eo ana tete geemami paha teei bamu siibaqu, oonita nookare.

⁸Ana naamae nikeho quba tete geemata. Geemami teei oke siibaquho isaki baamu. Oi ana moomi nike teqaha dzapa nahoke ai siginaitaranihe naho nooke nike gattiqa beedzae eete qusubateqi baura qidzake eetorai, dzoobe.

⁹Qate Iibadzaho tuputa qesai nikeho bisata qeemaqi hee, Nanaio Dzuta abi meenomanita nike nanaho noo qusubaitareiqi hiiroraihe nokoi obero noo oke hiirorai. ¹⁰Oonihe nike naho noota battigara naatoraiho qubake ttoka ma haba minaraho abihota torona mina biranatemake ana nike beedzaenomaitemi nike ota isanatakoi. Oonita anai nikeho dza minake eetoraike Dzuta abi nokoi qupadzoma quba ana hiiremi nokoi baaqa nikeho torota subate dzapa nikeho hasa hiibakoi.

¹¹Oonita ana bamu hairi eetaquhe ao baaqa oho papara nikeho qibata dza-amotakoita eto nike peperatemi papara nikehoi qesaho pobi naataino. ¹²Oonita teei torona gama suqobidzaqu noke ana Ohonga nameho biiriho suba hiiremi teei bamu noho habara eetaquhe noi oho nakuqata keke qooro tatanga naate qaarakoi.

Oi ana dzapa usaqe name noho irita mootakoi. Ma Ohonga nameho dzapa ma Ohonga nameho meusu nagapa Dzerusaremu qusuta biranatorai oho dzapa pobinoma oke gama suqobidza abi noho irita suutomi bagenoma naate qaarakoi. ¹³Noo teena oke Sumasai oko ma boto tupu minarake pobi hiiroraita tomanomai nookare! Oiqi Soopara minai hiiremi anai qeete.

**RAOTTIKHEA ABIHO DZAIIRA
PEPA DZOHANEI QEETETA**

¹⁴Dzesu Sooparai anake hee, Qateqa Dzohane, nii poiqa nagapa Raottikeaho oko ma boto tupuho qarū abiho quba geerake qeete dzoobiremi tuumare. Hee, Anai ape bahe Ohonga mosomoso Maikhata, mutusa qidza meenipamu, idzoidzo, ma isere nahoi paha idzoidzonita nookare.

¹⁵Nikeho baurake ana nookami oi eepa bamu, ma dzapa bamuhe oi oho takurata oorai. Nike eehaha naataa-make kebai keke oorapuko oi gattiqa isanatarorihe nike ao eehaha naate eep-aho isakita ootati qaate kebaratemi anata isanataamani.

¹⁶Oonita hiidzo, nike dzapa bamu, ma mutu bamu oho qubake anai nikeho isaki etteimami mari naatemi keuma biidzakoi. ¹⁷Oi gisi nikehoi ttoba ma bareama, nese qupi, midzanoma, makanomanihe nike ikaqi oho ruume naateqi hee, Baamu nanai isanatorai ma qepe ma haba nanata gama gairai ooraiqi hiirorai?

¹⁸Maqa, ttokahoke nike hiireqi oho totohota hiiroraihe, ttoba ma bare sasari khabanoma naho torona oorai oke nike mai eeteqa habana gotta nikeme sengibetemi nikeho midza bamu naatakoi. Ma neseho maraseni nahoke aima nese nikeme suraitemake qidzanatakoi. Oho gesa nike ttuma ma quruma nikemeke biireqa gori tobe sumanoma ao eep-

ata sasari naate oorai oke nike naho torota aimamake meeke nikeho isaki meupunoma naatakoi. Sinasina naho oke nookare.

¹⁹Oi anai abi apeneho dzake eetorai nokoqake ana qogo noo hiireqi tete pobitoraita ana noo hiire oke ao nooka roqobeteqa burisi eete tete nikeme pobitare ²⁰Nookao, anai qupa nikeho pouta tonabetoraita teei totoho oke nookaqa naho quba tete geemake anai nakuta qeemaqa noma nakamae ttaike patta muuna rongoqoma qarakoi.

²¹Oi erake eete oorai. Ana torona samaneke suqobireqi ao mai nameho poro qereta peite noma ttaike soopara baura eetorai. Oonita oho isakita teei suqobidza abi naataqu noke ana poro qere nameta teka moitemi peite paha ttaike erata qoobakoi. ²²Noo teena oke Sumasai oko ma boto tupu minarake pobi hiiroraita tomanomai nookare! Oiqi Sooparai hiiremi ana Dzohanei qeete.

QUSUTA TOTOHO SAMANEI OHONGA SUBESUBE HIIRETA

4 Geeho noo oke Dzesu Soopara hiire qaasuhimi ana Dzohanei moomi qusunipamuta tete teei kuraubami suu ma inabiho noo totoho bosana nookori oho totohota noi paha ana pobi hiireqi hee, Nii erata peitemake quba biranataqu oke ana nii banaitare.

²Oke hiimi Sumasai anake raraku biiremi ana peite moomi idze, qusuta poro qere mina oomi teei ota qoorota.

³Qoorota oi Beedzaeho Maikhatani-pamu! Noi oma somu ma qodzori hihihinomaho isaki. Qate dzadza noke sengibeteta oi bane ebeke eehaha hisasainomaho qesani.

⁴Noi kebabouta oomi abi mimi dzare 24 nokoi noke rome biireqi bosaqure 24

ota habeseta (oi Isirae abi tupu 12 ma qaru abi 12 napahoho isaki gamaqa).

Qate nokoi ttoaba khabanoma dzapidzanoma ooqi goriho papara tobe sumanomake tooroqi oota.

⁵⁻⁶Qate obattuho isaki hihihinomateei oomi Ohongaho poro qere oi oho bisata oota. Ma poro qere oho neta baibai aimami para ma husu attinoma biranata. Ma oho patita dzadza tatanga oi kisakisama uhuba igabiremi oi Ohongaho Sumasa sebeniho isaki oi sipi teenaho qaseqase naateta.

Qate qaraqaranomaho isaki eserisa eseri oi poro qere oke rome biirota, nokoi nese tume ma dzage ooranoma.

⁷Oi kabiraho qesanihe oi qaraqaraho qahurani. Isaki bosabosa oi Raioni attinomaho tomidzani. Qate oho samaio kao kokoranomaho tomidzani. Qate oho temuio abi tee qiba ttittira minanomaho tomidzani ma nese ma penga noho oi paha abihoni. Qate musaquo tuna mohimohi ao areuma dzobidzobi eetoraiho tomidza.

⁸Oonihe isaki eserisa eseri oi gama naku ma sasata nesei keke quba moo soubirorai ma teehota hira sikisi rauharauha eetorai, teehota paha sikisi oke eetorai. Oke eete noko gama noo dzobidzobiho isakita oorai. Nokoi meeraamanihe qupiba ma etebake roibeteqi hee, Ohonga Beedzaeho Maikhata, nii Agoago ma Dzakapanoma, Qaheubanani! Nii Agoba Oorai Qarakoi, ooboboo!

⁹⁻¹⁰Hiireqi nokoi oonomaho isakita Ohonga qaraqara tatanganoma noke dzoobe hiire hasama gegema hiimi abi mimi 24 poro qerena oorai nokoi ao hairiamake Ohongaho dzagata pomai kotooroqi papara nokome oko toro nohota mootoqi qaraqaraho maikhatake subesube hiirorai.

¹¹Nokoi hee,
O Ohonga Soopara naname.

Quba dzapa samane minarake korabeteta oke niimae korabeteta, ma oi niiho qubai keke. Oonita nanai niiho hasama gegema hiireqi dzapa niihoqe qusubaitorai oi teehe bahe nii oho isaki kekeni. Oiqi hiikota.

DZOHANEI GEE ATTINOMA SENGINOMA MOOTA

5 Qate Ohongai poro qere ota qooro oomi boto pobi nohota gee senginoma teei oomi ana moota. Moohimi oho qetaqetai nakuta oota ma sasata dzapa ma pasarai oomi oho geeba sebenike ee dzusama suutomi oota.

²Oomi angero beedzaenoma teei sokateqi hiireta, Apei geeba erake isanate sengi geemaqu? ³Oke hiireqi qiri eetemi eehe, qusu ma ttoka minarata abi teei sengi oke geemaqu oho mee isaitaquo isaki te oorara.

⁴Abi oonomai bamu naatemi ana Dzo-hanehi dzasa minake eete tti hiireta. ⁵Tti hiiremi abi mimihota teei ana pobi hiireta, Maqa, eto tti hiibaino. Dzutaho quni ma manihota teei oho isaki oorai oi Tabitiho sooro ma saina noke qesai hee, Dzutaho Raioniqi hiirorai noi suqobidza maikhata. Oonita noi sengi geeba sebeninoma oke gehiqa gee isaitaquo isaki ooraita mooro.

⁶Oiqi hiiremi ana moomi poro qereta qaraqaraho isaki eserisa eseri nokoho bisa ma abi mimi 24 nokoho bisa qapunipamuta abiho Hoo Dzooba teei qooro oota. Oonihe noho samai sipisipi khatake kahosaho quba kiridza qeeroraiho tomidza naatemi noho nese sebeni ma qiba toqena sebeni oota (oi Ohongaho Sumasai ttoka ma haba gama igabiroraiho qahura naateta).

⁷Oonita napaho Hoo Dzooba noi poro qereta baaqi Ohonga maiho boto pobita

gee bamenoma senginoma oke aimata. ⁸Aihimi qaraqaraho isaki eserisa eseri ma abi mimi 24 nokoi Hoo Dzooba napaho, oko toro nohota pomai kotorota. Pomai koto-roqi goriho ttuba samane nokome ota mootomi oho nakuta ura moromoronoma peiteta, oio qaheuba abi minarai hasa ma pupu dzoobirorai oho qahurani.

⁹Qate paha nokoi kui nokome aimaqi Hoo Dzooba napahoho dzapa qiraiteqi naa usaqe erake hiireta, Buububuu! Nii Ohongaho quba eeteqi abi noo maina paina haba samaneta oorai ma quni ma mani samane nokoke ingonaitareiqi dzuu niimeke perebireta oho qubake nii niique gee senginoma geebanoma oke aima geemaquho isaki oorai, dzoobe!

¹⁰Nii abi samaneke ingonaiteqi hiiremi nokoi Ohongaho quba eeteqi ttiihu barabara abi tupu mina naate ooraiqi ttoka ma haba minarake soopara eetorakoi, uububuu!

¹¹Naa oke hiire qaasuhimi ana moo nookami angero kitu ma hoho mina, hattatti ttauseni heagopago nokoi poro qere ma qaraqaraho isaki eserisa eseri ma abi mimi 24 oke gama rome biireta. ¹²Rome biireqi garuruiqi Hoo Dzooba napahoke hee, Meenipamu, abi niike kabira bagenomaho isakita dzuubetetanita beedzae ma tatanga ma ttuma ma gesina ma dzapa pobi ma agoago ma dzakapa oi gama niihoi keke!

¹³Oiqi hiiremi idze! Ana nookami Ohongaho boto popo minara oi qusuna ma katana, ma obana ma torana, ma ika ma ikana, oi gama too teenaita kaitomaqi hiireta,

Oore, nee ma bau, beedzae ma tatanga ma dzapa pobi minara oi Ohonga mai poro qerena qoororai ma Khatai abiho Hoo Dzooba naate oorai nopoqaho isaki kekeni!

¹⁴Noo oke quba minarai hiiremi qaraqaraho isaki eserisa eseri nokoi to-toho oke qaupuiteqi hee, Oi meenipamu ooniqi hiiremi paha abi mimi 24 nokoi gama pomai kotoroqi Ohongaho hasama gegema hiireta.

HOO DZOObAI GEEHO GEEBA SIKISI UHUTOTA

6 Nokoi hasama gegema hiimi ana Dzohanei moomi napaho Hoo Dzooba noi geeba bosabosa oke uhutapihimi qaraqaraho isaki eserisa eserihota teei paraho totohota sokateqi hee, Oionita quba oi biranatare, oiqi hiireta.

²Hiiremi ana moohimi abi teei oosi dzadza ma sahurunoma noho heeta biranatemiteei noke poregatti dzeebireqi saipa moitemi noi ao torouma qeemaqi abi ma quba samaneke suqobire ngausa eeteta.

³Oke eetemi napaho Hoo Dzooba noi paha geeba oho samaqake uhutota. Uhutomi ana nookami qaraqaraho isaki eserisa eserihota paha teei sokateqi hee, Quba teei ipibire biranatareiqi hiireta.

⁴Hiiremi oosi dzuu suraitanoma teei biranatemiteei noho irina habeseta noke teei qaa dzube moitemi noi qeemaqi qaa qogoimaqi ttokata abi samane qesa sobana soorota.

⁵Oke eetemi napaho Hoo Dzoobai paha geeba oho samana uhutomi tapari naateta. Oke eesuhimi oosi kuu ma pebanoma teei biranatemiteei noho heeta abi oota noi seebeho gosogosoke botoma aimota. ⁶Aimomi ana nookami qaraqaraho isaki eserisa eserihota totoho teei hee, Oho mee

erani: Dzobadzoba teehe ttuma oi kina teena naatakoi qate eringa mutu pauni teena oho qesa kina teena. Qate bibi ma bai oba idze, apei oho ttuma quba isanataqu? Bamunipamu oho seebe minani.

⁷Oiqi hiiremi napaho Hoo Dzooba noi geeba oho samana uhutomi oi poa naatemiteei qaraqaraho isaki eserisa eseriho totohoi hee, Oioni quba teei paha biranatareiqi hiireta. ⁸Hiimi ana moomi oosi gotta ma gattanoma teei qereqarema baami abi oho heeta oota dzapa noho baatani. Qate noho gaigai oio eero ma ngarangara!

Oonita Ohongai oke eete hiiremi quba oho mee era biranatare: qaa dzube biranatare, ma seebe biireta, ma baata samane biranatare, ma paha kabira qaanomai abi muunata, oke eetemi abi samaneniipamui baateta.

⁹Oionita Hoo Dzooba napahoi geeba oho samana uhutomi paipu naatemiteei ana moomi kabirake dzuubetaquho haqa teei oota. Oonihe oho pesuke moohimi idze, abi qesa samanei Ohongaho isere qidza abiho torota mootoqi sinabidza idzoidzoke hiireta nokoke ttokaho maimanei haqa ota dzuubetemiteei nokoho gisi ota areare hiirota. ¹⁰Oi nokoi sokateqi hee, O qaheuba Maikhata meenoma, niiho baura abi samane nanai ttokata baura eete qaimi ibo abi nanake teete baaorai oonita bodza apeta nii nokoke maripa eeteqa oho ipi ma habara nokoke moitaqu?

¹¹Oiqi hiiremi Ohongai sinasina erake nokoke pobi hiireta, O dzoobe, oonihe niki isaqiqata beebe eete oomake oho bodzata nokoi kokora abi qesamane nikihe nokoke oho qesa teetemiteei baatemake oho batabidza biranatakoi. Hiireqi nokoke ttoba ma sasa khabanoma moitemi oi qupa saasari noko-hoho mumure naatemiteei oke dzaarota.

¹²Oonita quba oi bamu naatemi ana moomi napaho Hoo Dzoobai geeba paha oho samana uhutomi sikisi naatemi idze! Ttoka ma haba rubabeta minake eetemi etebake quba qanga, eequ asuasuhu isaki oi peite eteke sirihata. Qate qupibake dzuui sooro peite dzasidzake igabireta. ¹³Qate uta mina tooromi muri surisa gama ttokata taatoraiho isakita taama ma pomatti uuba taateta (oi abi mimi samanei baatarotaho qaseqaseni kaqa).

¹⁴Oke eetemi ana moomi pepake qoomoraiho qesake qusuho herohero bamu naatemi tora ma haba ma sunga hoho oi ttoka abiho quba tatanga minarai gama uuba taateta. ¹⁵Uuba bamu naatemi ttokaho abi qiba ma abi mimi ma abi dzapa pobinoma ma abi soopara ma abi bise baisenoma ma ttuma minanoma ma sutasuta abi ma saqosaqo abi oi gama iso keke sakabaqi tora ma tapani mae oma nagani mae ikata tumumaqa soomaqu hiireqi buu ma dzaake tuumata.

¹⁶⁻¹⁷Nokoi areare hiireqi hee, Idze! Sinabidza abiho Hoo Dzooba noi bodza teehe isakita beebe eete qaabihe nanai basesata qaimi poiqa noho dzauba peitemi Ohonga mai nanake batabidzareiqi qohare nometa qooro oorai.

Idze, Mai ma Khata poiqa dzauba irita ooraimi napahota apei nopoho pengata qooro isanataqu? Bamunipamu, nopoi nana ngausa eetare boobita tora ma tapani niki hairiamake nanaho irita taate nana pupubidzare, ooiqi hiireta.

ISIRAE ABI GEEBANOMA 144,000 (SINABIDZANOMAHO QAHURA)

7 Oonihe quba attinoma oi biranataa-make oomi ana Dzohanei moomi angero eserisa eseri, teei ttokaho dzaga robe, teei ttokaho tume, teei oho pobi, teei mage, oho neta nokoi gama qooroqi uta ma quba bamenoma toobarota oke gama qahitoto oomi ee ma eka, ttoka

ma besa oi gama poupa eetareiqi beebe eetota.

²Oi teehe quba bahe ana moomi angero teei ete peitoraiho neta qoridzemi Ohonga qaraqaranomaho geeba noho botota ootanita Ohongai angero eserisa eseri beedzae moitemi nokoi ao ttoka ma besa ma habaho isakike gama nasanasa eetarotahe, angero teena noi sokateqi eraiqi hiireta, Nike beebe eetare! ³Ee ma eka, ttoka ma besake gama nasanasa eetaridzonihe bosata beebe gattiqa eetemake nanai Ohongaho geebake kokora abi nohoho pengata suutakoi. Oiqi hiiremi oho baura bosa biranateta.

⁴Oonita ana nookami qesaho pengata geeba oke suutota abi oho dzare hattatti poti poa ttausani (144,000), oi Isirae abiho quni ma mani samaneho nena gamaqa. ⁵Oi Dzutaho quni ma manihota tuerebe ttauseni oho geebanoma naateta, ⁶Rubeho quni ma manihota oho qesa, ma Gattihota oho isaki.

⁷⁻⁸Oi paha Asera ma Napattari ma Manase ma Simeo ma Rebi ma Isakhara ma Dzeburo ma Dzosepe ma Beedzamiho uni ma mani nokohota tuerebe ttauseni ma tuerebe ttauseni keke tumami susupu uani hattatti poti poa ttauseni nokoi oho geebanoma naateta.

INGONAITETAHO TTARI OHONGA HASA HIIROTA

⁹Oke eetemi ana moomi idze! Ohonga Maiho poro qere ma napaho Hoo Dzooba nopoho patita abi heagopago huba haba biire oota. Nokoi ttoka ma haba minaraho quni ma mani, noo maina paina, suu ma sama maina paina keke. Oonihe nokoi gama iso keke sasa khabanoma dzabanoma ooqi ee hehenake botonaite baqebete qaki ma naki eetota. ¹⁰Nokoi gama qarutoqi hee, Buububuu! Ohonga mai poro qerena oorai ma Hoo Dzooba

qidza naname, ao nipe nana ingonaitemi nipeho dzapaio poro kira kharanoma.

¹¹Totoho oke eete qarutomi qaraqaraho isaki eserisa eseri ma abi mimi 24 ma angero samanenipamu nokoi poro qere oke rome biire ooqi gama susupu pomai kotoroqi Ohongaho hasama gegema hiireta. Nokoi hee, Dzoobe mina! ¹²Nokanoka ma agoago ma dzapa pobi ma beedzae ma tatanga oi Ohonga napame niiqaho pobi naate qaraqara qaarakoi oi meenipamu! Oi qi hiireta.

INGONAITETAHO TTARI AO HEMEAMA NAATE OOTA, DZOOBE

¹³Nokoi hasama gegema hiiremi abi mimihota teei Dzohane anake qasa eeteta, Maqa, abi sasa khabanoma dzabanoma erana qaki ma nakita oorai nokoi apene? Ma ika neta baaorai oke nii qupadzome mae?

¹⁴Hiiremi ana hee, Abi mina name, nii gesinani qate ana khoukhau oni.

Hiimi noi anake hee, Nooka! Nokoi apene bahe Hoo Dzooba noi bosata baatemi nokoi noho dzuuma oora ma qaara qanga nokomeho sasake akobetemi sasari naate oorai nokoio oho tupu, oonihe nokoi kaipo ma qangahasi minaqipake suqobire oorai. ¹⁵Oonita poiqa nokoi qupi ma sau samaneke Ohongaho biirita peite poro qere nohota qeemaqi noke tuuhorai.

¹⁶Oho qubake Hoo Dzooba noi paha nokoho bisata qopa koobiremi ete bamu nokoke moomi sasa heme eetaqu ma oba ma patta nokohoi baamu bamu naataqu. ¹⁷Oi teehe bahe abiho Hoo Dzooba bagenoma poro qerena oorai noio nokoke soopara qidza eeteqi dzeimami nokoi oba heuheunoma, qaraqaranoma oke muuna qaami Ohonga noomae ttiroba nokohoke dzamutomi qidzanate oorai qaarakoi. Oi qi noi hiireta.

NAPAHO HOO DZOOBARI GEEHO GEEBA MUSAQI UHUTOTA

8¹⁻²Oke hiiremi oionita Hoo Dzooba napahoi paha geeba musaqi uhutota. Uhutomi idze! qusuta momottutu biireta. Oi hapu haubaho isaki oke eetomi ooqata ana moohimi quba qesa paha biranatare boohimi angero sebeni Ohongaho dzagata sani qoororai noko ke teei paha suu sebeni moiteta.

³⁻⁴Qate ura moromoroho qohare gori suraitanomai poro qereho patita oorai oonita angero teei baaqi qohare ota qoorota. Qooromi teei noke qoriho surube khara teeke moitemi surube oho nakuta quba ura moromoronoma oota oio sinabidza nokanoka abiho tti ma soriho qahura naatemi noi oke ota qeeremi qauna nohoi biranatemii oi Ohongahota kiridza bagenoma naatemi minarai nookata.

⁵Minarai nookami oionita angero noi surube oke qohare oho eepa nakuta dzoobireqi oho mukena giimaqi oke ai perebiremi oi manoqo ttokata taateta. Taatemi oho ipike baibai aimata, para hiireta, tumu rubabeteta, ma husu ma nooaga samane biranata.

ANGERO ESERISA ESERI NOKOI SUU SEBENI HUITETA

⁶Quba attinoma oi ttokata biranatemii qusuta angero sebeni beebe eetota nokoi suu nokome huitareiqi roibeteta. ⁷Roibeteqi teei bosa suu huitemi oionita eepa bori ma qaisi qaanoma ma abi baatarotahozuu oi gama teena naate kisakisama uhuba perebaqi ttokata soorota. Sooromi ee taparihota teei eepa mukena naatetani eseri eehahake oota. Oho isaki keke oi ttoka igabireta qate eebeke eehaha oi gama qaita goono naateta.

⁸Qate angero oho samana oota noi suu nome huitemi eepa minaqipamu, toraho isaki, oi qoridze okasabaqi besata

taatemi besaho oba totaŋi taparihota tei dzuuho tomidza naateta. ⁹Qate besaho kabira ma quba poupanoma besana oorai totaŋi taparihota teenai baatetani qate eseri eehahake oota. Ma besaho sisima ma quba oi gama totaŋi taparihota tei rubenga naate bamu naatemi eseri oi gattiqa isanateta oke keke eete besa igabireta.

¹⁰Oke eetemi angero oho sama, naba tiri noi suu huitemi oionita taamaha isaki dzongi eepa minanomaho isaki oi obata taateta ma oho quba ttokaho oba ttittira ma sakaba samane oi taparihota tei togo eetetani eseri gattiqa isanateta. Qate taamai obata taateta (oi abi?) ¹¹noho dzapai maa subasuba togonoma, oho quba abi samane noho oba muunaŋi baateta oho qahurake qupadzomare.

¹²Qate angero naba poa noi suu huitemi ete ma dzasidza ma pomatti gama, oho totaŋi taparihota tei qupi soorota. Oho qubake qupiba ma etebake dzadzai te isanataranihe abihota bame mina biranateta. ¹³Biranatemi ana Dzohanei moomi tuna tei qusuta areumaŋi noo bamenoma hiireŋi areare hiireta. Noi hee, Idze maidze! Angero paha tapari suu huitemi ttokata abi oorai nokohota paha quba bamenomanipamu biranatakoi, idze! Oiqi hiireta.

ANGERO NABA PAIPU NOI SUU HUITETA

9 Qate angero naba 5 noi bodza ota suu huitemi taamaha isaki tei paha uubaŋi ttokata taateta. Oonihe noi qaruhu isaki oonita Ohongai noke libadza nagake bodza hoteqaho isak-iqata saqobareiqi oho gehigehi noke moiteta. ²Moitemi noi oho tete geemami idze, eepa minaho qaunaho qesa ota biranateŋi ete ma dzasidzake gama pupubireta.

³Oonihe qaunai paha hiiburoŋi oi punara samanenipamuho tomidza

naatetahe ipi nokohoi besabesaho ipi toqenaho qesani. ⁴Qate noi nokoŋe erake pobi hiireta, Eto kuna ma eebeke hesatano ma abi penga nokohoŋe geebanomaiteta nokoŋe eto hesatanohe qesa oho geebaama nokoŋake sesero eetareiqi hiireta.

⁵Oi baatanipamuho isaki bahe besabesai abi heme moitoraiqaho isakita nokoŋe heme moite qaamake dzasidza boto teena baamu naatakoi. ⁶Oi qahura ape bahe bame minanipamu ttoka abiho irita biranatemi nokoi baata quba hiibakoihe bitta eetemi baatai nokoŋe bamu mai eetaqu.

⁷Qate punara hiirorai oi oosi mae qaaho ttangi qaanomaho qesa ma oi abiho nese ma penganoma nokoi paha abi mimi gori paparanomaho birabira. Punarai oho isakita hiiburoŋi biranateta. ⁸Oi paha qiba gee nokohoio paimaneho ubaridzaho isaki. Ma too nokohoi hoo ttonginomaho qesa ma sasa oi qaini qoringinomaho qesa. ⁹Ma hira mae paraparaho isaki nokohoio husu minanomanipamu, neeho ngingi husu hiiroraiho isaki.

¹⁰Oonita hiibi too pasere nokoho oi besabesa ipi toqenanomaho qesanita ooma nokoi abike sesero eete qaamake dzasidza boto teenaho isaki naatakoi. ¹¹Qate qaa abi mina nokohoio libadzaho nena, dzapa nohoi Rubenga oke Heboro noota hee, Abatto oniqi hiiroraini qaate Girisi noota hee, Aporio ooniŋi hiirorai.

¹²Oke eeteŋi quba bamenoma bosa-bosa bamu naatemi oho samaqata quba bamenoma eseri paha biranateta.

ANGERO NABA SIKISI SUU HUITETA

¹³Oi angero naba 6 noi suu huitemi ana Dzohanei nookami gorihoho haqa Ohongaho dzagata oorai ota toqena eserisa eseri tototo hiirorai nokoi angero suunoma naba 6 noke eraiqi hiireta.

¹⁴Hee, Angero bise baisenoma eserisa eseri ete peitoraiho neta qahitotomi oorai, oi oba Euparata robena, nokoke poiqa saqoromi oho qaa biranatare.

¹⁵Hiiremi bodza ma sau samaneke abi teetareiqi ao beebe eetota nokoi biranate abi samaneke teetemi tapari-hota teenai baateta oke keke eete tu-uma haba igabireta. ¹⁶Qate oosihoma qaa abi oona biranate qaa eetotaho dzareke ana nookami tu hattatti mirioni (200,000,000) oni.

¹⁷Oi ana Dzohanei nese qooroqi moomi oosi ma abi oi ttangihoma qe-sanita nokoi qaini qoringinoma eep-anoma oi dzadza dzuunoma, eepa tooho qesanita qupadzomare. Oosihoma isaki oi hoo ttonginomaho qesa ma too noko-hota eepa ma qauna ma mukena ma qauso oi gama ota biranatare. ¹⁸Quba oi gama oho toota biranate abi samanei baateta oi taparihota teei baatemi eseri eehahake oota, oke eete haba igabireta.

¹⁹Oonihe oho isaki oi tume ma dzaganoma. Toota biranatare oke ao hi-ire, qate tume nokohoio dzotata qibaho isaki, ooma nokoi paha abike teeteta.

²⁰Quba qanoma oi khooba apeho quba biranatare bahe abi samanei gisi ma songena ma ohonga oobera oobera ma neemi gisigisi eema korabetorai, ma omama korabetorai, barasima korabetorai, gorima korabetorai, oi abi noko-maeho boto popo keke. Oonihe quba oi noomae qooro tuuma quba bitta eetorai, moora quba bitta eetorai, ma nooka quba bittake eetoraita nokoi ikake eete quba oke ohonga upubirorai? Quba oke gama qaatareiqi heme ma baata oi bi-ranatare baamu. Nokoi beedzae eete baura nokome oke ipibireta.

²¹Oho qesa nokomae abike taangama teete qaata, ma googa ma baru nokome eete qaata, ma gume ma meera eete qaata oke keke ipibiretai ipibiroraiqi qaataama oonita oio heme oho khooba.

ANGEROI DZOHANEKE BUKHU TEEKE MOITEMI MUUNATA

10 Oke eetemi ana Dzohanei moohimi paha angero beedzae minanoma teei qusuta qurateta. Oonihe papara nohoi qusuho bane, ma ttoba ma sasa nohoio qauna ma dzorobi. Qate nese ma pati nohoi eteho qesani qate oko nohoi suba eepanomaho isaki. ²Noi quratemi oko pobi nohoi besata qooromi oko mage ttokata qoorota.

Qate gee saposapo gattiqa teei noho botota oomi noi geeba oke uhutota. ³Uhutoqi sokata minake eetemi oi raionihoma totohoma isaki naateta. Oke eete sokatemi para sebeni paha kaito-maqa noo bamenoma hiireta. ⁴Noo ba-menoma hiiremi ana oho noo geeta qeetare boohimi qusuta totoho teei bi-ranateqi hiireta, Baamu, para totoho sebeni hiire noo oke nii etoqa geeta qee-tainohe oke paha saruba saabare.

⁵Oke hiiremi ana moomi angero oko pobi besana qoorota ma oko mage ttokana qoorota noi qamuni hiireqi boto pobi nomeke qusubaiteta. ⁶Qusubaiteqi Ohonga qaraqara tatanganomai ttoka ma haba ma besa mapo gama mootoqi oho nakuna ooraike korabete soubireta dzapa nohoma quba eeteqi angeroi eraiqi hiireta, Bodza minake beebe eete qaar-ihe oi ao bamu naate.

⁷Oonita angero naba sebeni noi suu nome huitemake oionita Ohongai agob-ake too abi kokoranoma nomeho torota hee, Ana pobi nameke mainipamu eete-qake abi bise baisanomaho ipi ma ari moitakoiqi hiireta naru oi ao meenoma naatakoi.

⁸Oiqi hiiremi qusuta totoho bosana hi-ireta oi paha anake hee, Angero besa ma ttokana qoororaiho botota gee saposapo gattiqa oorai oke nii aimare. ⁹Hiiremi anai angero oho torota qeemaqa gee oho quba hiiremi noi anake hee, Oore oke nii

aimaqa muunare. Oi nii oke etteimami here obaho meke eetakoihe oi qausuta quratemake mari eetakoi, oonihe oke isanate muunaridzoni.

¹⁰Hiimi gee oke ana boto nohota aima muunami toota here obaho meke eetetanihe ttidzata mari eeteta. ¹¹Oke eetemi totoho teei anake hee, Maqa nii abi ma haba noo maina painaho torota isere nahoke mooto baaorai ma nokoho abi qiba ma qesaho torota noo hiirorai teena oke nii ipibidzare. Oi qi hiiremi ana nookaqi meke ma mari oho khooba ao qupadzomata.

OHONGAHO ISERE ABI ESERI OHO NOO

11 Qate angero noi qoridzeqi rura isaki teeke ana Dzohaneke moiteqi hee, Nii qori tuumaqa Ohongaho Biiri ma aratta oho isaki gama aima soubidzare. Ma abi oona Ohongaho hasama gegema hiirorai nii nokoho dzare oho qesa aimare. ²Oonihe qaheuba biiriho sasata qaho gootomi oorai oio raaba abiho tota qi oke nokoi tii tapari ma dzasidza sikisiho isakita ngausa eetakoita bamu oke ingonaitare hiireqi isaki eetaquhe oke qaatakoi. Hiiremi ana qusubaiteta.

³⁻⁴Qusubaitemi Angero noi hee, Qate Ohonga ttoka minaraho Soopara noho dzagata dzuna ee eseri ma dzongi eseri qooro oorai oi quba apeho isaki bahe noho isere abi qidza eseri. Oonita anai nopoke beedzae moitemi nopoi paha Ohongaho too naate tii bodza tapari ma dzasidza sikisiho isakita ttarumiho tu- ipa biireqa qogo noo abiho torota mooto tuumakoi.

⁵Qate abi apene ma apenei nopoke ibo eeteqa sesero eetakoiqi hiibaqu nokoho qubake eepa tatangaho isakita noo teei abi eseri nopoho toota biranateqa nokoke ao dzooromi baatakoi oi isere abi nopoi oho isaki naatakoi.

⁶Nopoho beedzae ooraita nopoi isere mootoraquta abi qesai basesa eetemi quui bamu taataqu. Qate obai dzuu eetakoi ma heme ma khattedza samanei ttokata biranatakoi oho beedzae gama nopoho botota oorakoi.

⁷Oonihe nopoi noo nopome hiire soubiremi oho bodza bamu naatemi hoo ttonginomaho isaki teei libadza nagata biranateqa nopoho qaake eete suqobire teetemi baatakoi. ⁸Baatemi keba nopohoi meusu nagapa minaqipamu oho otoaba patita oomake abi quba attinoma oke moorakoi oi oonomake eete nokoi bosata Dzesu Sooparake eetetanita meusu nagapaho dzapa oke qahura noota hee, Aigitta eo Sotomunipamu ooniqi hiibakoi.

⁹Oi teehe quba bahe ao qupi tapari ma qetta teehe isakita nagapa abi nokoi te oho quba dzasa eeteqi keba aima qurabidzara. ¹⁰Baamu, hoo ttonginomaho isaki noi too abi eseri sesero eete teetemi baatetaho kebake nagapa oho abi moo qaki ma naki eeteqi qesaho quba kiridza mootoqi too iinateta.

¹¹Oonihe qupi tapari ma qetta oi bamu naatemi idze! Ohongaho Sumasai abi nopoke paha eehahaitemi qoridzeqi oko nopomema qoorota. Oke eetemi abi mooqota meeke nokoho sama suu qoorota. ¹²Ma qusuta totoho minanipamu teei sokateqi too abi eseri oke hee, Nipe erata peitare. Oke hiiremi qauna ma dzoorobi nopoke sengi eete aima qusuta peiteta. Oke eesuhimi ibo nopoho nokoi oke gama moo roqobeta minake eeteta.

¹³Ma paha bodza oqata keke tumu mina rubabetemi meusu nagapa oi rubenga naatemi oma samane taatemi abi sebeni ttauseni baateta, oi abi ttenihota teei baate tuuma soubireta. Oonihe qesai attiuboubo eeteqi hee, Meenipamu oi Ohonga qusunaho kinisaniqi hiireta.

¹⁴Oonita quba bamenoma ao eseri bamu naatemi naba tiri oi beebe oota.

ANGERO MUSAQI NABA SEBENI SUU HIIRETA

¹⁵Bame naba tiri sohobareimi angero naba sebeni noi suu nomeke huitemi qusuta totoho bamenoma samanei biranateqi eraiqi hiireta. Ttoka ma haba minarake soopara eetoraqu oi Ohonga Soopara ma Kiristu Soopara nopoqaho baura ma pobi naate qaraqara qaarakoi.

¹⁶Oiqi hiiremi abi mimi 24 Ohongaho poro qere rome biire habese oota nokoi noho dzagata pomai kotooroqi Ohongaho hasa hiireta. ¹⁷Hee,

O Ohonga Soopara, beedzae minaraho Maikhata
nii agoba baatai baaorai teena.

Oonita nii pobi niime mai eete soubireqi abi ma gama poiqa batabidzare boohimi nanai niike oho dzoobe hiire.

¹⁸Oi ttoka abi rasakinoma samane niike ibo eete baaoraihe
nii nokoke oho ipi ma ari moitaquho bodza poiqa baabe.

Oi nokoi ttokata abi ma quba samaneke rubengaitareiqi baura samaneke eete baaoraihe

poiqa nii nokoke rubengaitare boohibi
Ma baatetake nii poiqa maripa eeteqa too abi ma tuhotuho abi niiho ma qahuba abi niiho

ma abi mina ma adza niiho dzapa qusubaitorai
nokoho baura qidzaho tteki ma arike nii poiqake

nokoke moitake boobita dzoobe, dzoobe!

¹⁹Oke hiire Ohongaho biiri qusuna oorai oi ttidza takobami agobake naru tatanga hiiretaho mauba oi paana naatemi oionita ota baibai aimata, para hiireta, tumu rubabeteta ma qaisi hohoma taateta. Oke boohimi Ohongai

abi samaneke ipi ma ari moitarota oho naruke noi qaupuiteta.

GUPA MA ATAPA OI QAHURA

12 Oonita qusuta qaseqase mina teei biranateta. Oi Isirae abiho qahurake naateqi atapa teei dzasidzaho heeta qoorota. Qooromi etei noho ttoba ma sasa naatemi pomatti 12 oi papara nohoho isaki. Qate noi qura eete khata qase dzoohiqi idze ma mare hiireta.

²Oke eetemi qaseqase teei paha ota biranateta. ³Oi gupa dzuuomai Parao ma karai Ohongake ibo eete qaataho qahura naateta oi gupaho qiba samane oke sebenita mooto hiirorai oi oomi papara nee ma baunoma paha oho isakita dza-amotomi oota. Qate qiba toqena noho tteni oi oota.

⁴Oonita Qusuho pomatti samane oi beedzae qesaho qahura oonita gupa, iibadzaho nena, noi pomatti oke dzeimaqi qesa nome quba karabetemi noko uuba ttokata taatemi qesa samanei qusuta isanateta oi tirihota teei taatemi eseri qusuta isanateta. Oonomake eeteqi gupai beedzae qesa nome quba karabeteqi atapa oho dzagata beebe eeteqi hee, Khatake dzoomamake oke nukubakoiqi hiireta.

⁵Oonihe abi khata (Dzesu) biranatemi Ohongai hee, Noi abi soropuru minarake taanga tatangama soopara eetorakoiqi hiireqi Ohongai noke gupaho toota karabeteqi pei qusuho poro qere nometa mootota. ⁶Mootomi atapa, oi Isirae abi ma kara, atapa noi atti haba samaneta tuumata. Oi Ohongai hiiremi haba samane oho abi nokoi noke tii bodza 3 1/2 oho isakita herohero eetota (oi qupi oho dzareke uani ttauseni tu hattatti sikistita mootoqi hiireta).

⁷Oi qusuta angero mina Mikhaere noi qesamane nomema qaa qogoiqaqi gupama qesa kurebeteta. Oi gupai paha qaru abi samane nomeke ttuttuiteqi oho

qaake eetota. ⁸Qaake eetomi teka noko-hoi ota bamu naateta.

⁹Oi erake eete oorai. Gupa oi soropuru ma bise baisenomaho qahuranihe paha oi Saata ma Iibadzaho isaki nokoi ttoka abike ikobeta minake eete oberama dzeimami Mikhaere ma kara — oi Ohongaho ttari nokoi gupa ma ttari noho gama hotou biiremi ttokata taateta.

¹⁰Oke eetemi ana nookami qusuta abi ingonaiteta nokohota totho teei sokateqi hiireta, Oo, Iibadzai qesamane nanahoke qupi samaneke oberama Ohongaho pengata qomaqoma hiire dzakidzaki eete qaarihe poiqa noke hotou biiremi oorai. Oi teeho bahe Ohongai pobi nome mai eetemi Kiristuho beedzae biranatemai noi ingona baura nometa oorai, dzoobe.

¹¹Oi Kiristuke nooka hiisi eetorai oho ttari nanai te sama nanameke ingonaitarananihe Dzesu, Hoo Dzooba nanaho, noi dzuu nome perebiretaho isakike qupadzomaqi nanai isere qidza nohoke mooto tuumaqi hee, Baatareiqa baatakoiki hiireqi gupa ma qesamane nohoke suqobiremi taate oorai. ¹²Oho qubake qusuho ttari niki gamaqa oho qaki ma naki naatare.

Oonihe gupa ma Iibadza hiirorai noi nookami noho bodza ao hoteqa naatemai ttoka ma haba ma besana oorai niki nookare, noho dzauba peitemi noi niki bikhi bakha minake eetaridzoni, ooiqi totho oi hiireta.

¹³Qate gupake hotou biiremi noi ttokata taateqi oho dzauba minake eeteqi khata dzoomata atapa oke gupa ibo eete iihata. ¹⁴Oonihe tii tapari ma teeho totaqita mooto hiirorai oho isakita Ohongai noke haba samaneta herohero eetarotaho qubake hiireqi noi atapa (oi Isirae abi) noke tuna minaho hiira moitemi noi bukhi ttidzake tuumata.

¹⁵Tuumami gupai mooqi noke suqobidzare hiireqi ao hairiamake pera

sooromi oi oba soororaiho isakita noke iihata. ¹⁶Oonihe haba samane nokoi paha atapa hiibi noke hobireqi gupa pera soorotaho oba oke nokoi arabireqi atapa oke herohero eeteta.

¹⁷Oke eetemi gupai noho dzauba minake eete burisi eeteqi khameto qesa noho oi Dzesuho noo nookaqi hiisi eete qusubaitoraiho ttari nokoho qaake eetare tuumata. ¹⁸Oi nokoi Besa Bisana oho patisigi samane ma suunga hoho samaneta oomi oi Romaho botota oomi gupai Romata tatanga naate nokoke qa minake eeteta.

ROMAHO KABIRA QANOMA KHEPOKHAPO TEEI BIRANATETA

13 Gupaio oho igasata qopa koobire oomi ana Dzohanei nese qooroqi moomi Besa Bisana ota kabira qaanoma teei biranate igasata peite guupaho dzagata qoorota. Oonihe Guupaho qiba ootaho isakita kabira eraho qiba paha sebeni oota ma paha qiba toqena noho oho qesa tteni oni ma qiba toqena nohota papara nee ma baunoma paha tteni oota. Qate qiba samane nohota dzapa qesa oota oi gama Ohongake ibo eetaquho isaki ooni. (Kabira oio Romaho Gamaniho Qahurani. ²Oi gupai hiiburoqi maina naatemai) ana moomi repottiho isaki oi puusi minaqipa khepokhaponoma. Qate oko nohoio bea qaanomaho isaki qate too nohoi raioni too kakaratoraiho qesani. Oonita noi gupa dzagata qooromi gupa noke isakinomaiteqi beedzae ma baisa ma rumatupu nomeke noke gama moite soubireta.

³Moite soubiremi noi isanateta oonihe qiba sebeni nohota teeke teetemi oi baateta (Romaho abi qiba Aresatte?). Baatetanihe teei noho habara naatemai toqena oi paha isanateta. Kabira attinoma oonomanita ttoka ma haba minarahao abi nokoi nohoke nookami atti-

noma, subesubenoma naateta. ⁴Oonita nokoi bosata gupa hasahasa hiire gaami noho beedzae repottike moitemi paha repotti (oi Roma) oho hasake nokoi hiire tuumata. Nokoi hee, Gamani oonoma paha teei te ooraidzara. Nokoi qaa eetemi apei nokoke suqobidzaqu oi baamu.

⁵Oiqi qarutoqi hiiremi Ohongai tete qupadzomaqi oho baike hiibaama naate Roma nokoho bodza oi khara bariqa oke dzasidza 42 oho isakita mootoqi hiiremi kabira oi sama qusubaite Ohonga ma teka nohoke gama sosoridzo hiireta. ⁶Oonita Romaho Gamani nokoi sama ttokottoko eeteqi Ohongaho dzapa ma qaheuba biiri noho ma qaheuba abi tupu noho oke noko gama qanganipake hiireta.

⁷Oonita Ohongai qatemi kabira qaanoma noi paha oko ma boto tupu nohoke sesero minake eeteqi ttokaho noo maina paina ma quni ma mani samaneho abike suqobireqi nokoke gama soopara eete qaata. ⁸Eete qaami ttokaho abi samanipamu oi Romaho gamani kabira oke nokoi hasama gegema hiire qaata. Oonihe qesai Ohongake nooka hiisi eetarotake Ohongai agobanipamuke qupadzomaqi nokoho habarake khata nomeke dzuubetakoiqi nokoke dzapa ttari nometa ipibireta oonita nokoi teqaha Romaho kabira oho dzapata pomai kootobara, baamunipamu!

⁹⁻¹⁰Oi erake eete oorai. Ai tataumanomai hee, oi poiqa napaho angi naate qaa dzubema teetoraihe ipita paha noomaeke anginaiteqa qaa dzubema teetakoita eto napai ota peperataino oiqi hiireqi nokoi Ohongaho qupa toobake eetorai. Oonita tomanomai korabete nookare.

ROMAHO KABIRA TEMUHO GAIGAI TEEI BIRANATETA

¹¹Oke eetemi ana moohimi ttokata kabira paha teei biranate qoorota oi qiba toqena noho eseri oota noho samake moohimi sinabidzaho sipisipihio isaki oonihe totoho nohoi gupa qaanomanita moomi ikoikononani. ¹²Oi teeho bahe sinabidza oberoopera oho maimanei gamani oke gama qauputeqi ttoka ma haba minaraho abike hee, Isanate Romaho qiba (oi Neroma kara) nokoho dzapa qusubaitareiqi hiireqi nokoho angi naateta.

Oi sinabidza oberoopera oho maimane ikobeteqi obaoba qesa bamenomake eeteqi abiho pengata hee, ¹³Eepa nii qusuta qurateqa ttokata biranatare. Oiqi hiiremi oi ttokata ikanomake eeteqi eepa biranatare? ¹⁴Oke eetemi ttoka abi samane oke moohimi nokohota meenomaho isaki naatemi sipisipi toqenanoma, oi sinabidza obero, oho maimane nokoi Romaho kabira repotti noho quba eeteqi hee, Abi minara nike poike isanate Romaho abi mimi nokoho quba gisigisi mina teeke korabeteqa nokoho subesube gama hiire soubidzare.

¹⁵Oiqi hiiremi ttoka abi minarai oho isakita qaseqase minanipamu teeke korabeteqi oho maimane nakuta seike ikobetemi qaseqase oi too qauna dzoobiremi totoho teei ota biranateqi hee, Oionita qesai Kaisaho qaseqase eraho dzagata pomai kootobaama naatemi nokoke nike gama teete kebaitare.

¹⁶Totoho oi ota biranateqi sipisipi, oi googa oho maimane, nokoi hiiremi abi samanipamu, mina ma adza, abi ttumanoma ma ttumaama, sutasuta abi ma saqosaqa abi gamaqa susupu Romaho getaqeta teeke pengata qeeteta ma boto hapata qeeteta. ¹⁷Qate teei oho qaseqase ma naba oho amake oomi noi

pisinisi ma ttuma baura tee ma teeke ee-taquho isaki ao bamu naateta.

¹⁸Qate kabira repotti oi Romaho gamani oho dzareio 666 oi Neroho isaki, oi teehe bahe noi abi qanga oho qiba got-tanipamu ooni.

**ABI TUPU 144,000 NOKOI
HASA NAA USAQE HIIRETA**

14 Idze! Ana paha qusuta moohimi napaho Hoo Dzooba noi Ohongaho beedzae khoobata qoorota, oke qahurata hee, Tora Dzio ooniqi hiirorai. Qate qesai noma qoorota oi abi samanenipamu nokoho dzareke uani hattatti potti po ttauseni (144,000) dzare nokoho ota mootoqi hiireta. Oi nokoho pengata Ohonga Mai ma Khata Hoo Dzooba napaho nopoho dzapake qeetemi oota.

²Oomi ana nookami husu bamenoma nokoho neta biranateta. Oonihe husu ikanoma bahe oba rururitorai ma para noo mina hiirorai paha abi gittama naa hiirorai oi gama husu ma inabi kurubiro-railho qesani. ³Oonita Ohongaho poro qere oho pati ma qaraqaraho isaki eserisa eseri ma abi mimi 24 nokoho patita abi tupu mina nokoi naa usaqe teeke hiireta. Naa oke qesa paha ttaike hi-ibaquho isaki bahe tupu oke ttokata ing-onaiteta nokoqai naa oke hiireta.

⁴Oi Hoo Dzooba napaho noi ttokata qaaqi pasena mapo oke te hesate qaarara te ata naataranihe oho habarake Ohongaho poma qesaqesa bamenoma oke noi gesinanipamu naateta. Ma oho isakita abi tupu oi gama noho ehequke isaki eeteqi Ohongaho sinabidza oko ma boto tupu minaraho quba ponabeteqi oho tomidza naateta. Nokoi Ohonga ma Hoo Dzooba Mina nopoho quba kiridza mekenoma naate oorai. ⁵Oi nokoho oorama qaarata kahosa baamu, ma paha iiha ma dzobidza qanga oho noo teei teqaha too nokohota qura-

toraidzara baamunipamu. Nokoi abi oonoma kekenita qupadzomare.

ANGERO TAPARI SINASINA HIIRETA

⁶Ma ana moohimi angero teei qusuta areumaqi ttokata haba maina painaho abi noo maina paina hiirorai quni ma mani samanenipamu nokoho quba sinabidza hiireqi noi sokate hiireta. ⁷Hee, Qusu ma ttoka ma besa ma khooba minara oke Ohonga teenai korabetetanita noi ao dzamonoqake abi ma gama pobite maripa eetakoi. Oho quba noo nookaqi noho quba ququima noho torota qeemaqa hasa hiibare. Oiqi hiireta.

⁸Hiiremi angero teei paha areumaqi hee, Ttoka ma haba qesaqesaho abi Romaho pomata qeemaqi patta nokohoke gesina naate qura eetorai. Oonihe Ohongai hiiremi poiqa meusu nagapa (Roma) oke qahurata hee, Babironia ooniqi hiiroraihe meenipamuke nagapa oi ngausanipamu naatakoi. Oonihe Ohongaho dzauba bamu oqata qoobaquhe apenei oho patta muunorai oho togo ma mari paha nikeke suqobidzakoi.

⁹⁻¹⁰Oke hiiremi angero teei paha areumaqi sokate hiireta, Qesa ma nike boto ma penga nikemeta kabira repotti oi Romaho qibaho geeba ma naba oke aimaqi dzapa qusubaite gisigisi nokohota pomai kotoroqi hasa hiireqi oho patta gesina naate qura eetorai nike nookare. Oho patta ttuba teenata muuhiqi nike paha Ohongaho dzaubake nukurota. Oho qubake dzauba nohoi nikeho ttidzake gama eepa ma qausoma muuna qaamake qaheuba angero ma Hoo Dzooba mina Dzesu nokoi gama nikeho midzake mooqa hee, Oio oho ipi ma habarani.

¹¹Oke mee hiiremi apenei repotti (Roma Abi) noho dzapa qusubaiteqi noho geeba ma naba penga ma boto

nokometa qeetorai nokoi qupibani mae etebake mee qidzanata quba dza minake eetakoihe bamu saridzaqu, bamu dzanadzana. Oi nokoi eepa gabiho isaki naate idze ma mare hiire qaaqa eepa qaunaho isaki naate qaraqara qaarakoi.

¹²Qate quba oonomake potti biidzareiqli sinabidzaho abi nokoi Dzesuke ai tataumaqli Ohongaho qupa toobake eeteqi noho noota battigara naatoraita qupadzomare!

¹³Oonita angeroi oke hiiremi qusuta Sumasaho noo tothoi biranateqi ana Dzohaneke pobi hiireta, Nii noorake qeetare. Hee, ttokata qesa ma niki nooka hiisi eeteqi kaipota oorai. Oonihe ai tataumanomaho ipi ma ari ma basesanomaho ipi ma habara oke ao nookami oke eete oorai. Oonita qesai Ohongaho quba baata saridzorai nokoho isaki bagenoma. Baura nokohoho isere oi nokoho isakike qaupuitemi nokoi oqata qidzanate soubidzakoi, oore. Oiqi Sumasa hiireta.

TTOKAHO DZOO MEE AIMAQUHO NOO

¹⁴Oiqi Sumasa hiiremi ana Dzohanei moohimi idze, Abiho Isaki Dzesu noi ao perettabiho heeta habese oomi goriho papara teei noho qibata oota. Qate boto nohota gehigehi qosunoma teei oota oi teehe bahe abiho baura mee oke rumutoqa toronaitaridzoho isaki ooni.

¹⁵Oonita angero teei biiriho neeta baaqi too dzoobireqi Abiho Isaki perettabiho heeta habese oota noke pobi hiireta, Maqo! Ttoka abiho mee ao baa naatemi oke rumutaquho bodza poiqanita niimae ao gehigehi dzoobire oke geemoo!

¹⁶Hiiremi Abiho Isaki noi gehigehi oke dzoobireqi ttoka abiho mee geemata. ¹⁷Oonihe noi keke eetaranihe Ohongaho biiriho neta angero teei

gehigehi kakanoma ooma biranateqi hoobireta.

¹⁸Hoobihimi angero teei paha haqata ooqi biranateqi. Oonihe noio eepaho sooparanita noi sokateqi angero gehigehinoma temuke pobi hiireta, Ttoka abiho baura mee puritti biirorai oi ao soper a eetorai oonita nii gehigehi niimeke dzoobire oke gama geemare.

¹⁹Hiiremi angero temu noi gehigehi nome dzoobireqi Ohongaha hiiretaho isakita ttoka abi gama suhe hiibare ttuttuiteqi abi ottoke hooro imitoraiho isakita abi nokoke gama sengi eeteta. ²⁰Sengi eeteqi nokoke hooro imitemi biiba dzuunoma biranateqi oi oba sooro peite abiho qereta biranataridzoho isakita dzuu nokohoio soorota. Oonihe dzuu oho sobasoba oi reresepenipamu oi poa hattatti kiromitaho isaki (oi Lae ma Pt. Moresbyho takuraho isaki oonita mooro).

ANGERO SEBENI ABIKE IPI MA ARI BAMENOMA MOITARE ROIBETETA

15 Oonita ana moohimi qusuta obaoba mina bamenoma teei paha biranateqi. Oi abiho isere qanga Ohongaho neta peite qaami oho ipi ma habarake dzauba nohoi mangi sebeni hee baata. Hee baami angero sebeni oke ttokata perebidzare beebe eetota.

²Qate ana moomi qusuta quba ttubaho qesa garasi hihihinoma oonihe reresepe minaqipamu oho nakuta abi qesa samanei Ohongaho kuima qoorota. Nokoi apene bahe kabira repotti, dzapa noho Roma, noke basesa eeteta ma qaseqase nohoke bai hiireta ma noho naba gottae eeteta oke eeteqi Romaho maimaneho noo suqobireta abi tupu oioni.

³Oonita agobake Ohongaho tuhotuho Mose noho bodzata Ohongai Isirae abike Aigitta abi ma besa dzuunomaho neta ingonaitemi noko oho quba hasa naa

teeke suutoqi hiireta. Oho isakita abi tupu kuinoma oi qooroqi naa oke hiireqi paha Hoo Dzooba mina napaho noho hasa naake hiireta. Hee,

O Ohonga Soopara, nii beedzaeho maikhata, oonita nii nagapa maina painake gama suqobirorai.

Niiho tete qidza bagenoma, ma baura niihoi dzapanomanipamu.

⁴Nii maina, qaheubananita nii tete niime paanaitemi abi niiho poma mooqa apei niiho dzapa nookaqi ququimaama naataqu?

Baamu, abi samanenipamu haba totaqui ma totaqui

nokoi gama baaqa hasa hiibaridzoni. ⁵Oonita naa oi bamu naatemi ana moomi Ohongaho biiri oi ttoka abiho isere qidza ma qanga peitoraiho totaqui oi kurauba paana naateta. ⁶Paana naatemi angero sebeni nokoi biirita Ohongaho ttire mangi sebeni ao hiire oke aimaqi biranateta. Qate sasa khara nokohoi khaba khabari ma hobisata goriho si-ihu geebanoma oota. ⁷Oi nokoi mangi aimataho khooba era: Ohonga qaraqara tatanganoma noi abi basesanomaho ttire eete qaami ao mangi sebeni hee baata.

Oonita qaraqarahao isaki eserisa eseri noho dzagata oorai nokohota teei qoridzeqi mangi oke angero sebeni nokoho quba batabiremi aimaqi biranateta. ⁸Biranatemi Ohongaho beedzae ma Sumasai qaunaho isakita qaheuba biiri oke gama suqobiremi teei ota dzuubaquho tete baamu naateta. Oonihe angero sebeni heme ma bameho isaki mangima aimota oke noko gama ttokata perebire soubiremi ipita abi paha biirita peitaquho isaki paha biranatarota.

MANGI SEBENI OI HEME MA BAMEHO POBI

16 Oonita ana nookami biirita noo totoho bamenoma teei biranateqi angero sebeni oke pobi hiireta, Oionita nike tuumaqa Ohongaho ttire mangina hee baorai oke gama ttokata perebidzare. ²Hiiremi angero bosabosai qeemaqi mangi oke pati oqiraitemi ttokata perebami abi qoona kabira repotti (oi Romaho qahura) oho qetaqeta aimaqi noho torota pomai kotoro qaata nokoho samata maka ma pottomu bamenoma biranateta.

³Oke eetemi angero oho samaqana noi qeemaqi mangi nomeke oqiraitemi quba baatanoma oi qoo besata taateta, besa oho dzapaio Besa Bisana. Oonita abi besata ooqi sisimata tuumota ma besaho patisigina oota oi gama Romaho qubatu oonita abi samanei obaho kabira ma gama baataho pobi naateta.

⁴Oke eetemi angero oho samaqana noi oho qesa qeemaqi mangi nomeke oqiraitemi quba oi obattu ma oba neseta gama taatemi oi paha dzuuho isaki naateta. ⁵Oke eetemi oba ika ma ikai Besa Bisanake moite qaata oho ee ma eka oi gama gutu boto kharaho isakita hee, Ohonga nii agoba baa qarakoita nii oke eete batabiremi quba eranomai biranate oho qanga bamu, oi nii oho pobipobi oni.

⁶Oi teeho bahe agoba baaorai taanga abi nokoi niiho too abi ma sinabidza abi rike ma pobinoma nokoke teete baa qaabi. Oonita nii eranomake eetemi baatai poiqa taanga abi nokoke nukure oio oho ipi ma habara oni.

⁷Totoho oke eete hiiremi qusuho haqata totoho teei kaitomaqi hee, Oore, Ohonga Soopara nii beedzaeho Maikhata oonita nii maripa eetemi oho

ipi ma habara biranatorai oi qidza ma rikei keke.

⁸Oke hiiremi angero naba poa noi qeemaqi mangi nomeho isakike eteho irita peregireqi noho beedzaeke minaitemi abike dzakasidzaquho isaki naateta. ⁹Oonita ete oi ao oho abi dzakasiremi nokoi ikanomake eeteqi teqaha Ohongaho attike ququimara? Oonihe baamu. Nokoi moomi noi nokoike ibo eete bame oke gama nokoho irita dzoobiretanihe nokoi quseripo naate noke googa ma baru hiireta.

¹⁰Baru hiiremi oionita angero naba paipu noi qeemaqi mangi nomeke oqiraitemi qupihio isaki oi repotti (oi Roma) noho haba ma pobita gama taatemi ota qupi soorota. Qupi sooro tuumami abi oho heme ma bame minanatemi nokoi too dzootoqi rororo hiireta. ¹¹Oi maka samane heme eete noko suqobiremi nokoi qupa burisi eetarotahe baamunipamu. Ohonga qusuna oorai noke noko paha baru hiireta.

¹²Hiiremi angero naba sikisi noi qeemaqi mangi nomeke oqiraitemi idze, ete peitoraiho neta oba mina teei haba oho qee nena abi qaanoma nokoike qaanate qaata oba mina dzapa noho Uparate — oi uuromi abi qaanoma nokoi baaqi repotti (oi Roma) noma kurebeteta, oho tete biranateta oi qaa biranatarotaho qahura.

¹³Oba oi uuromi ana moomi gupa ma repotti ma Roma ma qesaho too abi oberoobera (oi sipisipi kabira togena eserinoma bosana hiireta) nokoi too saqoromi koropuho isaki biranateta. ¹⁴Oio baabe ma basara, goga ma baruho abi oni. Oi paha nokoi abike qoqotomaquho maikhamoto Oonita nokoi qaru tuumaqi ttoka ma haba minaraho abi qiba nokoho torota biranate tteniteniqi hee, Abiqahē, nike baaqa nana hoobire napa gama Ohonga Soopara beedzaenomaniqi hiirorai noho qaake

eete kurebetare oi poiqa oho bodza bamenomani. Oiqi noko hiireta.

¹⁵Qate Ohonga Khataho totoho bamenoma ana Dzohaneho tomake qohateqi hee, Nookao, ana naamaenipamui seiqaqe qeemoraita oko ma boto tupu nikehota eto teei oora ma qaaraho kanesa saridzemi abi minaraho neseta oho midza paana naataino oonita qupadzomare! Ooiqi hiireta.

¹⁶Oonita hiibi, goga abi nokoi tteniteniqi qaa abi samanipamu ika ma ika neta baata nokoike tupidza teeta ttutuiteta. Tupidza reresepo oho dzapake Heboro noota hee, Amagetto oi qaa ma ngausa eetaquho qahuranita mooro.

¹⁷Oke eetemi angero musaqi noi qeemaqi mangi nomeke qusuta baqebetemi gausa ma sangidza oi kohukohuma taateta. Oke eesumi poro qere Ohongaho biiri nakuta oorai oho neta totoho teei sokateqi hiireta, ¹⁸Oionita ao bamu naate! Oke hiimi baibai aimata, para hiireta, husu rururuita ma tumu rubabeteta. Oi quba minanipamu Ohongai khoobanipamuta ttoka ma haba ttutuitetaho neta oho isaki te biranate qaararanihe oqata biranateta.

^{19–21}Biranatemi meusu nagapa oi eseqobaqi tupu tapari naateta, ma ttoka ma haba samanipamuhu meusu nagapa oi gama rubenga naateta ma suunga hoho ma tora ma quba bamu naateta. Ma qusuta oma taateta oi abi teeho bameho isaki oi samanipamui taateqi abike teeteta. Oonihe teetemi abihota bamenomanipamu naatemi nokoi Ohongake baru hiireta. Oonita abi soropurunomai Ohonga basesa eete baorai (oke qahura noota hee, Babironia ooniqi hiire qaata) nokoho pasenaho isere Ohongaho torota peite qaami noi te oho ruume naataranihe nokoho isere oi peite qaaqi Ohongaho dzauba mangi hee biiremi abi qangaho ipi ma ari ao noko-maeho irita perebireta, oioni!

**TTOKA ABIMA QESA DZAIRA
EETORAIHO QAHURA**

17¹⁻²Oke eetemi angero manginoma sebeni nokohota teei baaqi ana Dzohaneke pobi hiireta, Atapa sama sesenoma teei haba samaneho oba unaunata habesorai, oi abi qesai Ohongaho dzapa heeqata aimoraihe ttokaho maimane ma abi mimima habese ttaike meera ma dzeuba eetorai nokoho qahura. Atapa noi nee ma baunomanipamu noi abi samaneke bobotomi haba samaneho abi nokoi noho obake muunaqi rumerume naatorai. Atapa oke Ohongai maripa eetake boobita nii baaqa moorare.

³Oiqi hiireqi angero noi naho gisi ma khatake dzeimaqi haba kharata tumata. Tuumaqi ana moomi kabira qiba sebeni ma qiba toqena tteninoma bosana hiirori kabira oho suui dzuunoma naatemi oi noi Ohongaho qepuqepu ma sosoridzo dzapa samanenipamu hiire qaata oi noho sama gama pupubire oota. Kabira oho heeta atapa noi habese noke qoqopa eete tumota.

⁴Atapa oho sasa nee ma bau minanoma. Oi dzuunoma ma quupi ma somu ma qodzori. Qate gori ma oma maina paina hihidza ma koinanoma samaneniipamu oi noke gama sengibetanita noi gorihoko kooruma ttoka abi qangake qoqotomaqi nokoma guume ma meeraho isakita oota.

⁵Qate qiba nohota atapa sama sesenomaho ttiketti teei noho pengata oota oi hee, Anaho dzapaio Babironia Ohonga oi ttoka ma haba minarata kahosa ma pasena oorai anaio oho pai amenanomaniqi hiire ttikettita qeetemi oota. ⁶Oi keke bahe abi samanei Dzesu Kiristu ai tataumaqi noho sinabidza hiire tumata nokoke atapa oi teeteqi dzuu nokohoke muunaqi ao qabarobaro

naate oota. Oomi ana noke moo roqobeta minake eeteta.

⁷Roqobetemi angero oi anake hee, Oke nii naane quba moo roqobete? Kabira qiba sebeni ma qiba toqena tteninoma noho khooba, ma atapa noho heeta habese tuumoraiho khoobake ana nii pobi hiibakoita nookare. ⁸Kabira nii moori noi bosata qaatati baateta. Baateqi iibadza nagapata qurateta. Oonihe noi paha oho neta qoridzeqa peite ipi ma ari nomeke saridzeqa baate bamu naatakoi. Oonita noi bosata qaatati paha eehaha naataridzoho qubake ttoka abi apeneho dzapake qusuho ttarita qeetaama naate baorai nokoi kabira oke paha mooqa hasaqa eetakoi.

⁹Oonita nokanoka erake saridzeqa qupadzomare. Qiba sebeni oi tora sebeni oi Romaho tomidza ma haba minarahoni oho bisata atapa oi habesoraiho isaki, ma paha oi abi qiba sebeni oi minarahoni. ¹⁰Paipui ao tuumaqi bamu naate-tahe teei poiqa ooraini qate teei paramu biranataamake oorai. Oonihe baaqamake Ohongai noke bodza hoteqake moitemi oionita noi bamu naatakoi.

¹¹Oi sebeni nokoi gama bamu naataqu ooqata oke hee, Kabira oi ao baateiqi hiibakoihe noi paha eehaha naate ipi ma ari saridzeqa baate bamu naataqu oke heeqata moohimi 8-ho tomidza naatakoihe bamu. ¹²⁻¹³Oi toqena nii moori oi abi qiba tteni biranataamake ooraihe nokoi Kabira Repotti oho dzapa ma pobita biranatemu Ohongai nokoke bodza hoteqake moitemi nokoi ttari teena ma qupa teenaho isaki. Nokoi biranahimake oke hee, Oo kabira bosata qaatati baateta oi paha eehaha naate ooraiqi ttoka abi hiibakoi. ¹⁴Hiireqi kabira ooho hasa hiibakoi.

Qate Dzesu nikohe Hoo Dzooba mina noi abi qiba minaraho Qibanipamu ma noi ttokaho soopara minaraho Soopara-

nipamu oonita noi abi qesake asatemi nokoi noho torota atimaqi noma nokoi gama ttoka abi basesanomake qaa eete suqobidzakoi.

¹⁵Qate atapa oba unauna samaneta habesoraiqi hiibi unauna oi abi noo maina paina samane ttoka ma haba minaraho qahura. Oi noi nokoke qoqotomorai. ¹⁶Oonihe kabira Repotti qiba togena tteninoma nii moori kabira oi qoqopa nohoke qusubaiteqi tuumaqi ipita paha atapa noho gootta eeteqa bikhi bakha eete noho ttoba ma bare geemaqa noho meeke eepata khauto muunakoi.

¹⁷Oi teehe quba bahe Ohongai baura oke nokoho qupata mootomi nokoi ruumeke baura noho oke eete qusubaitakoi. ¹⁸Qusubaitemi atapa nii moomi noi meusuta qaariti bamu naate oi ape bahe naho dzapake sepeiteqi ttokaho abi mimima meera ma dzeuba eeteqi nokoke qoqotoma qaata, oonihe oke gama meusu nagapa qibata mootoqi hiirorai oni. Oiqi angero ana Dzohaneke pobi hiireta.

BABIRONIAHO ISAKI OI RUBENGANIPAMU NAATETA

18 Oke hiiremi ana Dzohanei paha angero teeke moomi noi qusuta biranateta. Oonihe noho beedzae mina ma dzadza ma koina nohoi ttokake gama suqobireta. ²Noi biranate qurahiqi sokata minake eete hiireta, Meusu nagapa Babironia oi aoke taate, taatanipamuke eete! Ma nagapa noho oi gisi ma songena ma piitu ma iibadza ma qaromu quba nginginoma samane, oi nokoho teka ma qopa naate oorai.

³Oi teehe quba bahe ttoka ma haba samaneho abi mimi nokoi noma gama guume ma meera, ma muuna ma aima eete baa qaabi. Ma ttoka samaneho pisinisi ma ttuma ma qurumaho maimane nokoi noho torota bibi ma sapuru ma quba samaneta meupu

saridzeqi tatanga naate baa qaariti bamu naate.

⁴Ooiqi hiiremi ana nookami totoho teei paha Ohongaho qusuta biranateqi hee, Abi tupu name, atapa meusu nagapata quba eetorai nike eto kahosa nohoho ttaiqa naate oho ipi ma habarake quba bamenoma saridzainoiqi ao hairiamake noke qaate papatare. ⁵Oi noho kahosa ma pasena huba haba biireqi ao pei qusuta peitemi anai moomi noke ingonaitaquo tete bamu.

⁶Oiqi hiireqi Ohongai angeroke hee, Babironia (oi meusu ma pasena ma ttuma ma qurumaho dzaodzao abi), Babironia noi anaho iboke eeteqi ipi kotooro baaoraihe, ooqaho isakita bahe heema heeta noke oho ipi ma habara moitare. Noi mangi teena nometa oba attinoma sarete abi moitemi muunaqi quba qesaqesa ruume naatoraiho isakita noke oho ipi ma habara moitakoihe khoodu eseriho isakita oba togonoma attinoma noke moitemi muunare.

⁷Oi noi sama nomeke nee ma bau eesuqi suusa ma quba samane ari ma moosu mai eete baaoraiqi hee, Anai ttarumi pai kaiponoma bahe atapa qibaho isakinipamu ooniqi hiirorai oho isakita poiqa paha hee ma heeta noke heme ma bame moitare. ⁸Oi anai Ohonga Soopara Beedzaenomanita ana noke maripa eetemi bodza teenaho nakuta quba bamenoma noho irita peitemi eepai noke qaite ngaura naatemi seebe ma baata samane biranatakoi.

⁹Oke eetemi ttoka ma haba samaneho abi mimi noma nokoi ttaike meusuta qaaqi guume ma meera eete qaabi nokoi oho eepa qauna ma mukenake moohiqake noho quba tti ma dzasa eetakoi. ¹⁰Eepai noke dzooromi nokoi oho atti eeteqa bamu dzamoitaquhe sererahuke qooroqi hee, Idzee! Idzee! Idzee! Babironia oi meusu nagapa mina ma tatanganuhe ikanomake eeteqi bodza

teenaho nakuta oho ipike eranoma saridze oorai. Oiqi hiibakoi.

¹¹Qate ttokaho ttuma ma quruma oho abi samane ma pisinisi abi samanei noho dzasa eeteqi tti hiibakoi. Nokoi hee, Poiqa apei nanaho quruma ma quba qesaqesa ttuma eete mai eetaqu? ¹²Oi quruma ma quba ape bahe gori ma siriba ma oma hihihinoma ttumanoma, ma suusa tobe sumanoma, ma ttoba ma sasa kebakeba nee ma baunoma, ma sirika ma sasa nesenoma, ma ee ma ee-beke ura moromoronoma, ma khaba ma ebare, ma quba samane ee qidzama korabetorai, ma barasi ma qainima korabetorai ma maboriho samama korabetorai.

¹³Ma paha tomu maina paina, ma ura moromoroho isaki maina paina, oi oba ma bibi ma quba oonoma, paha bai oba qesaqesa ma sepora ma uitti qauso, ma hubihubihobi bibi. Ma paha kabira samane ngaana ma paana oi kau ma sipisipi ma oosi ma oho qohare ma paha baura ma sutasuta abi ma paimane.

¹⁴Idzee, Babironia! Sapuru ma quba oonomaho quba nii dzaodzao eete baoraihe quba nee ma baunoma, quba samane mekenoma nii dza eete qaabi poiqa nii oho dzore naate bamu paha saridzaqu, oiqi pisinisi abi ma karai hiibakoi. ¹⁵Oonita hiibi, pisinisi abi nokoi Babironia niiho botota ttuma ma quruma minanoma naate oorai nokoi niiho heme mina oke moora quba bitta eeteqi tume biire tti ma sori hiibakoi.

¹⁶Nokoi hee, Meusu nagapa oi ttoba ma sasa somu ma qodzori qidza bagenoma samaneke dzaaro qaabi ma gori ma suusa ma oma dzadza ma koinanoma ttumanoma oke nii sama nimeta suuto qaabi oi gama niiho pobi naate baa qaariti poiqa baamu naate, dzasa mina! ¹⁷Ao bodza teenaho nakuta nii quba samane meupunoma niimeho dzore naate!

Oiqi hiiremi sisimaho maimane ma baura abi besana baa tuumorai nokoi haba kharata tuumoqa moorakoi. ¹⁸Oi eepa qauna minanipamu peitemi oke noko mooqa hee, Idzee! Meusu nagapa oi minaraho qiba gottanipamu ma oho habara teqaha ooraidzara!

¹⁹Oke hiireqa nokoi sama nokome pomu ma qauso suraiteqa tti ma ttaka mina hiibakoi. Hee, Idze maidze! Babironia meusu nagapa mina! Sisima samane besana tuumorai nokoho maimane ika ma ika nena baaqorai nokoi gama nagapa ota baura eete ttuma minake saridze qaabi oonihe ikanomake eetemi ao bodza teenaqaho nakuta nagapa oi ngausa naate? Oiqi hiibaridzoni. ²⁰Oi teehe quba bahe, too abi ma qaru abi ma sinabidzaho oko ma boto tupu qusu ma ika ma ikata oorai nagapa oi nokoke torona bamenoma moite baoraiho qubake Ohongai poike nagapa oke batabiremi rubenga naatemi nokoi Ohonga hasa hiire boto teetaridzoni.

²¹Hiiremi angero tatanga teei oma biiba tatanga teeke aima aubotomi besata taate bamu naateta. Baamu naatemi angero oi hee, Oho isakita Babironia oke aima besa bisata biiremi ao bamu naatakoi. ²²Baamu naatemi kui ma mangi, husu ma inabi, suu ma poro, gitta ma kurere abi samane oho maikhameto naate naa hiire baorai nokoho husu bamu ota paha biranataqu. Ma abi quba samane maina paina korabetorai, koo ma tanga, ma masini qesa nokoho, oho husui bamu paha abiho tomata taataqu.

²³Ma dzongi teei bamu ota baiburomi teei oho dzadza mooraqu ma ota abi ma atapa bamu qesa naatemi oho qaki biranataqu, baamunipamu! Oho neta abi ttuma ma quruma samaneke saridzeqi pisinisiho maikhameto naatemi nagapa oi oho isakita ttoka ma haba samaneho abi kitto biire baoraimi oho kabira naate oorai.

²⁴Oi keke bahe abi qidza samane oho qaga hiire qaabi, oi too abi ma qaheuba abi qesaqesa, noko ke ota teetemi dzuu nokohoi nagapa oho khooba paanaitemi eraio oho ipi ma habara ooni. Oiqi angero hiireta.

OHONGAI TTOKA ABI OHO IPI MOITETAHO SUBESUBE

19 Oke angeroi hiiremi ana Dzohanei husu mina nookami qusuta garuba minaqipamu oi too ttutturateqi hiireta, Ohonga Dzoobe! Nii eranomake eeteqi beedzae niimema nanake ingonaiteqi dzadza ota paanaitorai.

²Oi tee ho quba bahe atapa sama sesenoma oi pasena nomema ttoka abi samaneke kanesanomaiteqi kokora abi niihoke teetemi oho habarake nii noke maripa eetorai, buububuu! Oonita nii maripa eetemi oi rike ma pobi ma meenipamu, oiqi hiireta. ³Qate eepa qauna nohoi peiteta. Oonihe peite qaaqa baamu bamu naataqu.

⁴Oonita Nokoi paha hee, Ohonga Dzoobe! Oiqi hiiremi abi mimi 24 biirina oota nokoi qaraqaraho isaki eserisa eserima gama Ohonga mai poro qere nometa oota noho torota pomai koto ro hasa hiireqi hee, Ohonga Dzoobe oi meenipamu. ⁵Nokoi oke hiimi totoho teei poro qereta biranateqi hee, Tuhotuho abi mina ma adza Ohongaho torota atimorai nike gamaqa susupu noho hasama gegema hiibare! Oiqi nokoi hiireta.

HOO DZOOPA MINA NAPAHOI ATA NAATETA

⁶Oke hiiremi oionita garuba minaqipa oi garuruiqi hiireta, Ohonga Soopara, nii Beedzaeho Maikhatanita qusu ma haba gama pobitorai. Ohonga Dzoobe, Ooboboo! Oonihe totoho nokoho oi para noo mina hiirorai ma oba sasa mina ruruitoraiho isakinipamu.

⁷Hiireqi nokoi hee, Napai ata pobiho isakita ao roibete beebe eete qaaimi poiqa Hoo Dzooba Mina napaho noi pobi nome aihimi oi abi ma atapa qesa naatoraiho isaki, oonita napai gama qaki ma naki naate dzapa pobi nohoke qiraitare. ⁸Hiiremi noi ata pobi nomeke sasa adzahaha ma saasari, khabanoma hihihinoma oke moiteta. Oi quba ape bahe, oko ma boto tupu nohoi ttokata ooqi noho baura qidza samaneke eete qaataho qahurani.

⁹Oonita teei burisi eeteqi Dzohane anake pobi hiireta, Erake qeetare. Hee, Hoo Dzooba Mina noi ata nomeke naasubita oho hoo ma patta erata tiibetemi oorai. Oonita qesaho dzapa ao hiiremi nokoi era ttutturatorai nokoio dzapanomani. Noo erana biranate oi meenipamu, oi Ohongahoni.

¹⁰Hiiremi ana Dzohanei boto khata gaamaqi pomai koto roqi angeroho torota hasama gegema hiibare boohimi noi anake qamuni hiireta, Eo, nii eto oke eetaino. Oi niima nakai iso keke Ohonga kokora eeteqi Dzesuho noo ma pobi hiire tuumorai. Oi quba apeho isaki bahe Dzesuho isere qidza hiirorai napai meenipamu too abiho isaki. Oonita nakai Ohongaqaho torota pomai koto roqa hasa hiiremi oio isanatakoi. Oiqi Qaruho isaki noi hiireta.

KIRISTUI OOSI KHABANOMAHO HEETA BIRANATETA

¹¹Hiiremi ana moomi qusu papatemi oosi khabanomaho isaki ota biranata. Qate noho heeta habeseta dzapa nohoio Idzoidzo Meenomanita pobipobi baura nomeke qere biireqi noi abike maripa eetaireiqi qaa qogoomata.

¹²Qate nese nohoi eepa tatangaho tomidza ma qiba nohota qaaho dzamuba teei oomi oma hihihinoma koina minanoma samanei ota suutomi oota. Dzamuba oho nakuta dzapa teeke

qetemi ootahe noomae keke oho khooba gesina. ¹³Qate sasa nohoke abiho dzuuta suqobiremi noi dzaaro oota oi qaaho qaamodzamodza. Ma abi ooho dzapa oio Ohongaho Toonipamu.

¹⁴Noi oosima bosa qeemami qusuta qaa tupu mina teei noke iihata nokoi sasa saasari khabanoma dzabanomai keke ma nokoi iso keke oosi khabanomaho heeta habese tuumota. ¹⁵Tuumomi qaaho pobipobi bosa tuumaqi nokoke dzeimota too nohota qaa dzube kakanoma teei biranateta ooma noi ttoka ma haba samaneho abike suqobireta. Suqobireqi puraba tatangama nokoke pobipobi eete qarakoi. Oi Ohonga Maiho dzauba peitemi noi noho quba eeteqi poro biiba imitoraiho isakita noi ttoka abike sengibetemi qesa samaneho dzuu perebakoi.

¹⁶Qate sasa nohota dzapa mina qetemi oota oi qosuba nohota soubireta. Oi hee, ABI QIBA ERAI MINARAHO QIBANIPAMU MA SOOPARA MINARAHO KOTANGANIPAMU. Oiqi qetemi oota.

¹⁷Oke eetemi ana moomi angero teei eteho neta qooro sokateqi kheekhe ma qaromi ma nee samane qusuna areumorai nokoho kirake hiireqi hee, Nike kabira muunareiqqa ao ttutturatare.

¹⁸Oi Ohongai nikeho quba kamo mina mootomi oorai. Oonihe keba oho mee ikanoma bahe abi qiba ma qaa pobipobi ma kotanga ma oosi ma abi oho heeta qaa eetorai, sutasuta abi ma saqosaqo abi mimi ma gamitti keba nokoho samanipamu oke nike muuna qura ma pati eetakoi.

¹⁹Ooiqi hiiremi ana moomi kabira qaanoma repotti ma ttari bosana hiirota noi ttokaho abi qiba ma qaa tupu nokohoma gamaqa ttutturatare. Tutturatareqi Ohongaho Toonipamu oosi khabanomaho heeta habese qaa tupu nomema qaa qogoi mata nokoma qesa kurebetota.

²⁰Oonita sipisipi toqenanoma noi gogaho isaki nomema abi samaneke ikobetemi nokoi kabira oho dzapa ma dzare (666) aima qaata ma kabira qaanoma oho gisigisiho torota pomai kotooro qaata nopoho ttari qaa minake eeteta. Oonihe Ohongaho Toonipamu noi kabira qaanoma hiire ma too abi oberoabera nopoke suqobireta. Oi noi nopoke aima tupidza teeta eepa ma oho mukena qaanoma tupidza ota nopoke biireta.

²¹Qate nopoho qaa tupu minanipamu oonihe Ohongaho Toonipamu oosina habeseta noi qaa dzube too nohota qurateta ooma nokoke gama teetemi baateta. Baatemi nee samanipamu nokoi oho keba muunaqi qura eeteta.

SAATAKE SUTASUTATA MOOTOMI TII TTAUSENI NAATETA

20 Oke eetemi ana moomi angero teei qusuta qurateqi iibadzaho nagapake tete siibareiqi oho ngibira ma kaame noho botota oota. Oonita noi gupa oke aimata. ²Qate gupa oho dzapa qesa paha oorai, oi Saata ma iibadza ma Dzatata qaanoma. Noke angeroi aimaqi tii uani ttauseniho isakita ota suutomi qaata.

³Oi angeroi noke suutoqi khakha nohota biireqi eto iibadza hairiamake burisi eete nagapa samaneho abi ikobetaino hiireqi angeroi noke kaame qahitotota. Oi quba bodzanomanita tii ttauseni hiire oi bamu naatemi noi paha bodza hoteqake biranatarotaho noo hiiremi oota.

⁴⁻⁶Oi paha ana moomi qesai Dzesu nooka hisi eeteqi noho quba isere mooto tuumaqi Ohongaho baura eetota, oonihe nokoi Roma ma karaho Kabira qaanoma noho qaru bai hiireqi gisigisi nohoho patita pomai kotobaama naateqi dzare (666) nohoke penganaitaama naate qaami abi nokoho

qibake geemata. Geemami nokoho qiba eehaha naatemi nokoho birabirai gama poro qereta abi samaneke maripa eetareiqi peiteta.

Oonita nokoi baateqi paha qoridzeta ana hiibi nokoi bamu paha baate bamu naataqu. Oi oho baata tatangai bamu nokoke hesataqu, oonita tukutuku nokohoi bagenoma qaheubanani. Nokoi qoridzeqi Ohonga Mai ma Dzesu Kiristuho tuhotuho dzapanoma naate nopoma gama tii uani ttauseniho isakita abi baatabire soopara eete qarakoi.

Qate qesai baateqi tii ttausani bamu naatareiqi beebe eetota.

SAATAI RUBENGA SARIDZAQUHO NOO

⁷Oonita tii ttauseni oi bamu naatemake Ohongai hiiremi Saatai paha saqosaqo naatakoi. ⁸Saqosaqo naateqa ttoka ma haba tume ma dzaga pobi ma mage nena gama oorai oho dzapa paha Gogo ma Magogo (oi abi koiri kairinoma ika ma ika nena) nokoke Saatai gama qaa qogoimareiqatuttuitakoi. Oonihe nokoi gaira, muuna meke eetaquho isaki baamu.

⁹Nokoi gama tutturateqi nagapa qiba dzapanoma ota qaheuba abi batabidza baurata oorai nokoke gama rome bi-idzakoi. ¹⁰Rome biiremi idze! Ohonga qusunaho neta eepa qurateqi abi koiri kairinoma oke qeeremi qaite pinara naataridzoni.

Oonita Ohongai kaame hiumami iibadzai abike paha ikobetetanita noke kabira qaanoma ma goga abi oberaobera nopoma gama teenateqi nokoke qauso qaanoma ma eepa tatanga ota biiremi nokoho heme ma bame agoba qaaqa baamu bamu naataqu.

BATABIDZA TATANGAHO BAURA

¹¹Oke eetemi ana Dzohanei moomi Ohonganipamui poro qere khabanoma minaqipamu ota qooro ooqi qusu ma haba gama igabiiremi idze! tekai noho quba isanataamanipamu naateta.

¹²⁻¹³Qate ana moomi baata oi nese tuu ma piitu ma iibadza nagapa ma besa ma quba oho neta abi baatetaho gisi oio gama sengi oho dzore naateqi ipi ma ari nokomeke saridzareiqi qoori pei poro qereho patita qoorota.

Oi teehe bahe baataho pobi oi mina ma adza nokoi gama poro qereho patita qooromi oho isere geeke takomami khooba nokohoi gama ota paana naate soubireta. Ma paha qaraqaraho geeke takomami ape ma apeho dzapa ota qeetemi oota oi paha paana naateta.

Oho qubake abi abura ika ma ikanomake ttokata eete qaata oke maripa abi mooqi oho ipi ma habara nokoke moite soubireta. ¹⁴⁻¹⁵Oi qesaho dzapake qaraqaraho geeta qeetemi oota nokoi isanattetani qate oho amake sepeke baata ma iibadza nagaho pobi naateta nokoke gama eepaho tupidzata biiremi oota, dzaasa.

QUSU MA HABA USAQE BIRANATARIDZO

21 Oke eetemi ana Dzohanei moomi ttoka ma haba oi besama gama hiiburoqi usaqe naateta. ²Usaqe naatemi ana paha moomi Dzerusaremu usaqe oi qusu neta baata. Oonihe oi atapa qidza nee ma bau suutoqi apu pobi nomeho beebe eete qaatati ao noke naataridzoho isakita Ohongaho meusu nagapa qaheubanai qusu neta baahumi ana moota. Oi ingonaitetaho tupu oke hee Dzerusaremu ooniqi hiirorai, oio qusu neta baahumi ana moota.

³Oke eetemi qusuta totoho teei sokateqi hiireta, Moorare, poiqaake

Ohonga noomae abi tupu nomeho bisata biranate ota qopa kobire qaamake nokoi noho pobinipamu naate qaarakoi. ⁴Oi teehe bahe Ohongai ao nokoho tti ma ttiroba dzamutomi nokoi baataho dzore naatemi heme ma bame, kaipo ma qangareba oi gama nokoqe qaatem i nokoi oho saqosaqo naateta.

⁵Ma Ohongai poro qere nometa hee, Oke eeteqi ana quba minarake korabetemi usaqe naatakoi. Oiqi hiireqi noi seike Dzohane anake pobi hiireta, Noo erai meenipamu oonita oke nii qeete soubidzare. ⁶Noi hee, Erana nii moo nookorai oi gama oho isakita biranate soubidzakoi.

Oi Anaio suhe ma khooba, ipi ma bosa kekeni. Oonita teei qaraqaraho oba neseta muunare hiiremi ana oke moitakoi. ⁷Oi apenei toronata taataama naate suqobidzaqu anai nokoho mai gotta naatemi nokoi naamaeho khameto naateqa quba naho minarake mai eete soubidzakoi.

⁸Qate abi nooka hiisi eetaama ma abi attinoma ma abi peranoma ma pasesanoma ma qoberoba qusubaitoraiho abi, ma taanga abi goga ma baruho abi, ma oera abi maina paina samane nokoi qauso qaanoma ma eepaho tupidzata isaki nokome saridzakoi, oio baata tatangani. Oiqi Noi hiireta.

DZERUSAREMU USAQE QUSUNA

⁹Hiiremi angero sebeni nokoi bosata mangi nokometa quba attinoma perebiremi bamenoma naateta, nokohota teei poiqa baaqi ana Dzohaneke noo qidza teeke pobi hiireta, Atapa qidza nee ma baunoma noi Hoo Dzoobaho ata naate oorai noke ana nii poiqake banaitakoita baaqa moorare.

¹⁰Hiireqi noi anaho gisi ma khatake dzeimaqi tora kaka kharata peiteqi qaheuba meusu nagapa Dzerusaremu Ohonga qusunaho neta baahuta oke ana

banaitemi ana moota. Moohimi Ohongaho nee ma bau oi nagapa oke suqobiremi dzapanomanipamu naateta.

¹¹Oi noho dzadza ma koina oi oma khabanoma hihihima ttuma minanomaho isaki ooni. ¹²Qate repa mina teei nagapa oke sahotota oi qaho hee kharanipamu ma oho tete pou mimiqaqa tuerebei oota ma angero tuerebe ota bakena geema oota. Ma pou tuerebe ota Isirae abiho quni ma mani tuerebe nokoho dzapa ooni.

¹³Oi paha ete peitoraiho dzaga neta pou tapari oota, ma tume neta pou paha tapari, qate mage neta pou tapari, ma pobi neta oho qesa tapari ootanita oi gama tuerebe naateta. ¹⁴Qate repa oi suba minanoma oi omaho suba tuerebe ma dzapa nokohoio paha tuerebe. Oi Hoo Dzooba napaho noho qaru abi nokoho dzapa tuerebe ota qeetemi oorai.

¹⁵Oonita angero anake noo samane pobi hiirota noi goriho ruura oho isaki teeke aimaqi ooma meusu nagapa pou ma gama isaki eeteta. ¹⁶⁻¹⁸Eeteqi moomi Nagapa oho patisigi eserisa eseri oi gama idzoidzo. Ma suu ma hee oi paha gama iso kekeni. Oi minanipamu paipu ttauseni kiromitaho isaki (oi Niu Giini ma Sydneyho takura, khara oho isaki).

Qate hahari noho asuasunipamu oi sikisti mitaho isaki oke abiho isakita mootoqi hiiremi ana nookaqi qupadzomata. Qate repa noho Dzasipa oma oi ttuma minanoma ebeke ehaha oma oke qabiteqi oho nakuta biiremi oota, ma meusu nagapaho mutu oke gama gorima korabeteta.

¹⁹Qate suruho noho sorasora biire peiteta oi tuerebe naateta Oonita suruho bosabosa oke oma Dzasipa ooma korabetemi oota. Qate peite suruho naba 2 oke sapira oi oma ttumanoma gunima ooma korabetemi oota. Ma pei suruho 3 oke khasetoni oi oma qau risorisonoma ooma korabetemi oota. Qate pei suruho

4 oi emeratti oi oma apeho isaki bahe qatapirisa hihihinomaho qesani. Qate suruhu 5 oi sattonike oi oma khikhidzo bagidzonomani.

²⁰⁻²¹ Qate suruhu naba sikisi oio oma sattonike oi qupi ma khabanoma ingaqonomani. Ma suruhu 7-ta peitorai oi khisoraitti oi dzopa tomidzani. Qate suruhu 8 oho samaio beruru, oma gunima ma ebeke eehahaha takurani. Ma suruhu 10 oi khirisopase, oma ebeke baaho isaki. Qate suruhu 11 dzapa noho dzakitti oio oma soomuhu tomidzani. Qate suruhu tuberube oi heenipamu oho dzapa amattisti oi oma dzaniho oho isakini. Qate suruhu suu ma hee oi gama oma maina paina oonomani.

Qateqa meusu nagapa oho pou tuerebe hiire oke quba apema korabetaranihe besa kabiraho suusa khabanoma ttuma minanomanipamu oho dzapa peare (oi oora ma qaara qidzaho qahuranita qupadzomare). Oi peare teena oi pou teena. Qate nagapa oho otoba patike moomi gori tobe sumanoma ma haba moramoraho garasi oho takurani quba oonomaho isakima korabeteta (oi sinabidzaho ttaiqa oho qahurani).

²² Oonihe moomi nagapa oho nakuta biiri teei teqaha oorara. Oi teehe bahe Ohonga Soopara ma Hoo Dzooba mina napaho nopoi biiri oho isaki oni. ²³ Ma paha ota Hoo Dzooba napaho noi eepa mutuho isaki naatemi Ohonga Mai ma Hoo Dzooba napahoho dzapa pobi ma dzadza ma koina oi gama nagapa oke igabireqi ete ma dzasidzaho dzadza suqobiremi dzadza onomaho baura baamu.

²⁴ Oke eetemi nagapa maina paina samaneniipamu nokoi dzadza oho nakuta oora ma qaara qidza eete qaami nokoho abi mimi dzoobe minake hiireqi nee ma bau nokome aima baa oke meusu nagapa oho nakuta kiridza quba mootorakoi.

²⁵ Oi erake eete oorai, Meusu nagapa oho pouke bamu tete siibaqu, oi qupiba ma eteba oi dzadzai keke. ²⁶ Oonita abi ika ma ika nena nokoi gama baaqi nee ma bau nokomeke kiridza mooto qaarakoi.

²⁷ Oonihe abi obero, ngiingi ma peranoma nokoi bamu ota dzuubaquhe, Hoo Dzooba napameho gee qaraqara tatanganomaho nakuta dzapa qeetemi oorai noko ma napai keke ota dzuubakoi, dzoobe mina!

QARAQARA TATANGA OKE OBA MA EETA MOOTO HIIRORAI

22 Oonita angero teena noi ana Dzohaneke banaitemi ana moomi Ohonga Mai ma Hoo Dzooba napameho poro qere ota oba nese saasari bagenomanipamu oi gausama bane koto quratorai oba oho dzapake hee, Qaraqarahoniqi hiibakoi. ² Qate oba oi otoba pati bisata baa tuumorai. Ota tuumami patisigi totaqi ma totaqita qaraqaraho ee ma eka meenoma, oho mee qidza meupunoma sama maina paina 12 ota dzasidzaho isakita goomorakoi. Qate ebeke noho oi paha abiho basara naatemi oke muuna qidzanatako (eto gee oho khooba ruume naataino).

³ Ohonga Mai ma Hoo Dzooba napaho nopoi poro qereta ooqi nagapa oke gama igabiremi ota abi ngiinginoma teeqi bamu biranataquhe kokora abi samanei Ohongake tuuhoro qaarakoi. ⁴ Noho dzapa oi nokoho pengata oomi nokoi noke rittabete qaarakoi.

⁵ Ohonga Soopara noomae haba oho dzadza ma koina naatemi dzongi mae ete dzadza ota naane quba baibudzaqu? Baamu. Oke eetemi noho tuhotuho oi haba oke soopara eetorakoi.

DZESU BAABARIDZOHO DZEBIDZEBI

⁶Oonita angero noi ana Dzohaneke hee, Nookare! Quba ipina eranomai biranataqu oke Ohongai too abi ma kara nokoho quba paanaite baaoraita poiqake noi paha anake dzoobiremi n-ike qupanomaisuhimi nii paha noho kokora abi qesaqesa oho totaқи b-naitareiqi geeta qeetare. Hee, Ohongaho Khatai erake hiire. Anai ao hairiamake baa qeemakoiqi hiire. ⁷Oonita noo oi haba bahe meenipamu. Oke nii geeta qeetemi apenei oho noo ma pobi isaitaqu nokoi oke qusubaitaquoko nokoho isaki bagenoma naatakoita qupadzomare.

⁸⁻⁹Oonita ana Dzohanei quba oke gama moo nooka soubireqi qeetetanihe sahasaha qubake angero oho oko torota pomai kotobare boohimi noi anake hee, Nii oke eetemi bamu isanataquhe nii Ohongaqaho torota hasama gegema hi-ibare. Nii gee qeetemi ooraiho noo ma pobike qusubaitorai nokoi abi apene bahe too abi ma baura abima kara nokoi nii ma napamae gama sama teenanita qupadzomare.

¹⁰Hiireqi noi anake hee, Noo ma sinasina oi ao meenoma naatare boobita eetoqa sengi oke siibainohe oho pobi ao paanaite soubidzare. ¹¹Oonita abi rike ma pobi nokoi oho isakita qaarare. Ma qesai qaheubanaho isakita oorai nokoi oke keke qupadzoma qaarare.

Qate abi qesai obero naatareiqi obero naatakoi, paha qesai ngiingiho isakita oorareiqi oorakoi, oonihe quba oi gamaqa ipi ma habaranomani.

¹²Ohongaho khatai abiho ipi ma ari moitareiqi oho isaki ao botonaite qeemorai. Noi hee, Anai ao qeehibita moorare! ¹³Anai ape bahe Ipi ma Bosa, Tume ma Dzaga Agoba Oorai Baorai Teena oioni!

¹⁴Oonita apenei oora ma qaara nokomeke ttoba ma bareho isakita

akobetemi saasari naataqu nike isanate ttidza qidzaqidza eete meusu nagapa oho pouta dzuubaqi tuumaqa qaraqaraho ee ma eka meenomata mee oke rumutoqa muuna qidzanate qaarakoi.

¹⁵Qate obero abi ma qoberoba qusub-aitoraiho abi ma goga ma baruho abi ma taanga abi ma dza ma rumuba qanganoma, hoo ma haaho isaki pasena saridzorai nokoho pui teei bamu nagapa ota biranataqu, baamunipamu!

¹⁶Anai Dzesu Tabitihoo sooro ma sainanita pomatti ma ete peitaquho qaamodzamodzaho isakita angero nameke dzoobiremi noi erake Dzohane niiho quba paanaitemi nii noo teena oke oko ma boto tupu qesaho quba dzoobiremi nokoi oho qesa isaite nooka soubidzare. ¹⁷Sumasa nahoi abike dzeimorai ma oko ma boto tupu nahoi oho qesa abike dzeimaqi nopoi hee, Nike baabo, ooiqi hiiroraita qesai nookaqi qaraqaraho oba oho quba baatemi nike eto oho ttuma quba iiha ma dzoobidza eetaino. Ttuma qaate baaqa muuna qidzanatare.

¹⁸⁻¹⁹Oonita qogo noo erake korabete nookare! Teei gee erana qeetemi oorai noo oke rasakiitaqu, eo noo qesa oho tongo neta mootaqu, Ohongai paha heme ma bame oho nakuta oorai oke noho irita mootakoi. Ma teei noo oho teeke qaataquoko Ohongai paha totaқиke qaraqaraho ee ma eka qaheuba meusuho nagapa bisana oorai oke gama noke qaanteqa bamu noho dzapake gee oho nakuta qeetaqu baamu. Oke ana bamu nike ikobetaqu!

²⁰Oke hiireqi Dzesui hee, Meenipamu ana ao hairiamake baabakoi oiqi hi-ireta. Oonita anai kaitomaqi hee, Oore, Dzesu Soopara name, nii ao hairiamake baabareiqi hiireta.

²¹ Oionita nike gama Dzesu Soopara Anaio Dzohane
napameho baruna heenata sooma
qaarare.